

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ

ШУМАРСКИ ФАКУЛТЕТ

Невенка М. Галечић

**ЕВАЛУАЦИЈА УПОТРЕБНОГ
ПОТЕНЦИЈАЛА ПАРКОВА БЕОГРАДА У
ФУНКЦИЈИ ОПЕРАЦИОНАЛИЗАЦИЈЕ
ПРОЦЕСА ПЕЈЗАЖНОГ
ПРОЈЕКТОВАЊА**

докторска дисертација

Београд, 2016.

UNIVERSITY OF BELGRADE

FACULTY OF FORESTRY

Nevenka M. Galečić

**Assessment of the Utilization Capacity of
Belgrade Parks for the Operationalization
of Landscape Design Process**

Doctoral Dissertation

Belgrade, 2016.

Ментор:

др Мирјана Оцокољић, ванредни професор
Универзитет у Београду - Шумарски факултет

Чланови комисије:

др Борис Радић, доцент
Универзитет у Београду - Шумарски факултет

др Јелена Томићевић-Дубљевић, ванредни професор
Универзитет у Београду - Шумарски факултет

др Сретен Јелић, ванредни професор
Универзитет у Београду - Пољопривредни факултет

Датум одбране:

КЉУЧНЕ ДОКУМЕНТАЦИОНЕ ИНФОРМАЦИЈЕ

Редни број (РБ):	
Идентификациони број (ИБР):	
Тип документације (ТД):	Монографска публикација
Тип записа (ТЗ):	Текстуални штампани документ
Врста рада (ВР):	Докторска дисертација
Аутор (АУ):	мр Невенка Галечић, дипл.инж. шумарства за пејзажну архитектуру
Ментор (МН):	др Мирјана Оцокољић, ванредни професор Универзитет у Београду - Шумарски факултет
Наслов рада (НР):	Евалуација употребног потенцијала паркова Београда у функцији операционализације процеса пејзажног пројектовања
Језик публикације (ЈЗ):	Српски / ћирилица
Земља публикације (ЗП):	Србија
Географско подручје (УГП):	Србија
Година (ГО):	2016.
Издавач (ИЗ):	Ауторски репринт
Место и адреса (МА):	11 030 Београд, Кнеза Вишеслава 1
Физички опис рада:	8 поглавља, 405 страница, 201 литературни навод, 73 илустрације, 172 табеле, 35 графикана, 69 мапа
Научна област (НО):	Биотехничке науке
Научна дисциплина (DIS):	Пејзажна архитектура и хортикултура
Предметна одредница / кључне речи (ПО)	
УДК:	UDK 712.253(497.11 Beograd))043.3)
Чува се (ЧУ):	Библиотека Шумарског факултета, Кнеза Вишеслава 1, 11030 Београд, Србија
Важна напомена (ВН):	Нема
Извод (ИЗ):	
Датум прихватања теме од стране НН:	4.07.2012.
Датум одбране (ДО):	
Чланови комисије (КО):	др Мирјана Оцокољић, ванредни професор Универзитет у Београду - Шумарски факултет др Борис Радић, доцент Универзитет у Београду - Шумарски факултет др Јелена Томићевић-Дубљевић, ванредни професор, Универзитет у Београду - Шумарски факултет др Сретен Јелић, ванредни професор Универзитет у Београду - Пољопривредни факултет

Евалуација употребног потенцијала паркова Београда у функцији операционализације процеса пејзажног пројектовања

Резиме

За потребе евалуације употребног потенцијала паркова Београда одабрана су четири парка: Ташмајдан, Беле воде, Вождовачки и Чубурски. Употребни потенцијал паркова је вреднован са два аспекта: просторног (анализа просторне позиционираниости корисника и њихових активности) и сазнајног (вредновање паркова у односу на ставове корисника простора). За евалуацију употребног потенцијала паркова коришћени су следећи критеријуми: приступачност простора, интензитет коришћења простора, угодност простора и социјални аспект простора.

Интензитет употребе паркова за одвијање различитих активности утврђен је компаративном анализом образаца коришћења паркова и временских периода у току дана, недеље и године. Добијени резултати указују да се квалитет паркова изражава кроз њихов употребни потенцијал, односно спектар људских активности које се на њима одвијају. Паркови који могу да се користе на различите начине су успешнији у односу на оне паркове који имају ограничену намену.

Применом савремених технологија (техника GIS-а) формирана је база података која представља допринос разумевању и динамичком сагледавању употребе паркова, односно визуелизацији различитих структура корисника, као и облика и интензитета њихових активности у парковима. Обрасци коришћења паркова представљају базу података за формирање препорука и принципа који ће се имплементирати у процес пејзажног пројектовања паркова. Такође, установљен је модел посматрања понашања корисника и анализирања њихових потреба и очекивања, који превасходно има за циљ успостављање емпиријских сазнања о савременој употреби паркова.

Кључне речи: пејзажно пројектовање, обрасци коришћења паркова, квалитет парка, приступачност, интензитет употребе, угодност простора, социјални аспект простора

KEY WORD DOCUMENTATION

Accession number (ANO):	
Identification number (INO):	
Document type (DT):	Monograph documentation
Type of record (TR):	Textual printed document
Contains code (CC):	Doctoral dissertation
Author (AU):	MSc Nevenka Galečić
Menthor (MN):	PhD Mirjana Ocokoljić, associate professor University of Belgrade - Faculty of Forestry
Title (TI):	Assessment of the utilitarian Capacity of Belgrade Parks for the Operationalization of Landscape Design Process
Language of text (LT):	Serbian/ Cyrillic alphabet
Country of publication (CP):	Serbia
Locality of publication (LP):	Belgrade
Publication year (PY):	2016.
Publisher (PU):	The authors reprint
Publication place (PP):	11 030 Belgrade, Kneza Višeslava 1
Physical description (PD):	
Scientific field (SF):	Biotechnological sciences
Scientific discipline (SD):	Landscape architecture and horticulture
Subject/Key words (CX):	
UC:	
Holding Data (HD):	Library of Faculty of Forestry, Kneza Višeslava 1, 11030 Belgrade
Note (N):	None
Abstract (AB):	
Accepted by Scientific Board on (ACB):	4.07.2012.
Defended on (DE):	
Thesis Defend Board (DB):	PhD Mirjana Ocokoljić, associate professor University of Belgrade - Faculty of Forestry PhD Boris Radić, assistant professor University of Belgrade - Faculty of Forestry PhD Jelena Tomićević-Dubljević, associate professor University of Belgrade - Faculty of Forestry PhD Sreten Jelić, associate professor University of Belgrade - Faculty of Agriculture

Assessment of the Utilitarian Capacity of Belgrade Parks for the Operationalization of Landscape Design Process

Summary

Four parks are chosen for the assessment of the utilitarian capacity of Belgrade parks: Tašmajdan, Bele Vode, Voždovac and Čubura. Utilitarian capacity of the parks is assessed from two aspects: spatial (the analysis of spatial positioning of users and their activities), and cognitive (parks assessment in regard to the users' attitudes). For the assessment of the utilitarian capacity of parks, the following criteria were used: accessibility, intensity of use, spatial comfort and social aspect of space.

The intensity of parks use in relation to different activities is determined by the comparative analysis of utilization patterns and periods of time during a day, a week and a year. Obtained results indicate that the quality of parks is represented through their utilization potential, or through the variety of human activities that are occurring. Parks which can be used in various ways are more successful than the parks with limited purpose.

Application of contemporary technologies (GIS) provided a database which contributes to the understanding and dynamic consideration of parks utilization, particularly to the visualization of different structures of users, as well as shapes and frequency of their activities in the parks. The patterns of parks utilization represent a database for creating recommendations and principles which are going to be implemented into the process of landscape design of the parks. In addition, a model for observing users' behavior and analyses of their needs and expectations is created, with a primary goal for the establishment of empirical findings in regard to the contemporary park utilization.

Keywords: landscape design, patterns of use, park quality, accessibility, intensity of use, spatial comfort, sociability

САДРЖАЈ

1. УВОД	1
1.1. Предмет рада	2
1.2. Циљ рада	3
1.3. Полазне хипотезе	4
2. ТЕОРИЈСКЕ ОСНОВЕ И ПРЕГЛЕД ДОСАДАШЊИХ ИСТРАЖИВАЊА	5
2.1. Дефинисање основних појмова	5
2.1.1. Парк	5
2.1.2. Употребни потенцијал парка	8
2.1.3. Процес пејзажног пројектовања	8
2.2. Парк као јавно добро.....	11
2.3. Употреба парка за различите врсте активности	14
2.4. Методолошки приступи евалуацији употребног потенцијала отворених простора	20
2.5. Критеријуми за вредновање квалитета парка са аспекта корисника простора	25
3. МАТЕРИЈАЛ И МЕТОД РАДА	30
3.1. Објекти истраживања	30
3.1.1. Парк Ташмајдан	32
3.1.2. Парк Беле воде	34
3.1.3. Вождовачки парк	36
3.1.4. Чубурски парк	38
3.2. Метод рада	39
3.2.1. Истраживачки приступ	39
3.2.2. Метод посматрања и мапирања	40
3.2.3. Метод анкетирања	46
4. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА	51
4.1. Обрасци коришћења истраживаних паркова у Београду	51
4.1.1. Обрасци коришћења парка Ташмајдан	53
4.1.1.1. Активности корисника у парку Ташмајдан	55
4.1.1.2. Социјални аспект коришћења парка Ташмајдан	85
4.1.2. Обрасци коришћења парка Беле воде	87
4.1.2.1. Активности корисника у парку Беле воде	89
4.1.2.2. Социјални аспект коришћења парка Беле воде	119
4.1.3. Обрасци коришћења Вождовачког парка	121
4.1.3.1. Активности корисника у Вождовачком парку	123
4.1.3.2. Социјални аспект коришћења Вождовачког парка	152
4.1.4. Обрасци коришћења Чубурског парка	154

4.1.4.1. Активности корисника у Чубурком парку	156
4.1.4.2. Социјални аспект коришћења Чубурског парка	186
4.2. Вредновање истраживаних паркова	
са аспекта корисника простора	188
4.2.1. Приступачност простора	193
4.2.2. Интензитет коришћења простора, разноврсност активности и садржаја	194
4.2.3. Угодност простора	202
4.2.4. Социјални аспект простора	207
4.2.5. Одговори испитаника на питања отвореног типа	210
4.2.6. Функционалност травних површина у истраживаним парковима	213
5. ДИСКУСИЈА	215
5.1. Употребни потенцијал истраживаних паркова	215
5.1.1. Утицај приступачности простора, атрактивности садржаја и величине парка на употребни потенцијал истраживаних паркова	216
5.1.2. Интензитет употребе истраживаних паркова и угодност простора	222
5.1.2.1. Линеарне активности	241
5.1.2.2. Активности у зонама	252
5.1.2.3. Стационарне активности	259
5.1.3. Социјални аспект коришћења истраживаних паркова	270
5.2. Операционализација процеса пејзажног пројектовања	282
5.2.1. Препоруке у домену процеса пејзажног пројектовања	282
5.2.2. Методолошки приступ евалуацији употребног потенцијала паркова након реализације пројеката.....	287
6. ЗАКЉУЧАК	292
7. ЛИТЕРАТУРА	302
8. ПРИЛОЗИ	315
Прилог А	315
Прилог Б	326
Прилог В	334
Прилог Г1	358
Прилог Г2	371
Прилог Г3	401

1. УВОД

Савремени приступ пејзажном пројектовању, између осталог, тежи ка развоју одрживих урбаних средина и испуњавању суштине отворених градских простора за кориснике, односно, наглашен је значај квалитета околине и промоција здравља и угодности за све чланове заједнице.

Паркови као отворени градски простори и део система зелених површина су важан елемент целокупне структуре града, а употребни потенцијал паркова је уско повезан са развојем животног стандарда, убрзаним начином живота и рекреативним потребама урбане популације (Biddulph, 1999; Tisma and Jokovi, 2007; Ter, 2011). Наиме, термини „спорт“ и „игра“ су биле кључне речи за опис паркова између 1920. и 1950. године, „природа“ и „екологија“ у 70-тим годинама XX века (Tisma and Jokovi, 2007), а крајем XX века и у првим деценијама XXI века у фокусу истраживања је „квалитет“ паркова са аспекта афинитета и потреба корисника (Cooper Marcus and Francis, 1990; Carmona et al., 2003; Francis, 2003b; Ter, 2011 и други). За разлику од традиционалног концепта парка, као јавне зелене површине, која омогућава активно и пасивно коришћење кроз одређене облике рекреативних активности у „природном“ окружењу (шетња, седење у парку, трчање, дечија игра деце, спортске активности итд.), савремене потребе људи за другачијим облицима окупљања, комуникацијом и дружењем представљају све израженију мотивацију за посету парковима и другим урбаним просторима (Живковић, 2015). Према Живковић (2015) „друштвена рекреација“ (social-based recreation) означава форму рекреације која се манифестује кроз активности које окупљају и зближавају људе, односно везује се за концепт присуства људи и интеракције са њима у јавним просторима. У складу са наведеним Kent and Madden (1998) истичу да уколико урбани паркови еволуирају од примарне рекреативне улоге у катализаторе за развој друштва онда су они неопходна компонента у трансформацији и повећању квалитета живота у градовима.

Мултидисциплинарност и апликативни смисао истраживања употребе отворених простора подразумева укључивање пејзажних архитеката и других стручњака, јер је квалитетно пројектовање истовремено и научна и уметничка дисциплина, која се на научном нивоу бави анализом људске психе и људских међуодноса, а на

уметничком нивоу координацијом људских активности у културну синтезу (Gropius, 1961). У контексту односа човека и простора у фокусу социолошких истраживања су: утицај околине на човека; ефекти деловања људи на околину; утврђивање потреба за чије испуњавање је неопходно физичко окружење и спознаја околине у смислу схватања окружења и перцепције простора (Park et al., 1967; Harvey, 1990; Lefebvre, 1991). Наиме, резултати досадашњих студија потврђују да се реакције људи на просторно окружење разликују између група људи са различитим културним, социјалним и физичким обележјима (Neidhardt, 1997; Priego et al., 2008).

Истраживања Lynch-a (1974), Whyte-a (1980), Gehl-a (1987), Cooper Marcus and Francis-a (1990), Carr et al. (1992), Francis-a (2003) и других су потврдила да је употреба отвореног простора од кључног значаја за његову успешност. Francis (2003) сагледава успешан отворен простор кроз три његове димензије: успешан отворен простор одговара потребама корисника, доступан је свим корисницима и има значење за ширу заједницу и друштво у целини. Према Carr et al. (1992) да би јавни отворени простор био успешан треба да има потенцијал да повеже различите аспекте живота људи - социјалне, историјске, културне, економске, политичке и психолошке.

1.1. Предмет рада

Употребни потенцијал паркова Београда, као предмет рада, одабран је у контексту широког спектра изазова са којима се суочавају пројектанти у обликовању урбаних паркова за њихово актуелно коришћење и проналажење одговора на питања: „Колико добро пројектанти предвиђају употребу отворених простора? Како могу да буду сигурни да ће отворени простори пројектовани за одређене врсте активности задовољити потребе корисника?“ Актуелни приступ пројектовању отворених градских простора у домаћој пракси Bazik (1995a:6) објашњава на следећи начин: „Тежиште класичног пројектантског поступка је на дефинисању физичког простора и његовом функционално-обликовном третману. Недовољно се разматра употреба изграђеног простора која није статична и не

остаје само на пројектантској и градитељској понуди. Сваки простор доживљава трансформације и модификације. Као што простор поседује неку своју прошлост, тако је пред њим и будућност, делимично сагледива. Пројектантско виђење зауставља само један тренутак континуалног међуодноса корисника и простора у блиској будућности. И та будућност има своју будућност коју не можемо у потпуности контролисати.“

С обзиром на то да је посматрање актуелног употребног потенцијала паркова и утврђивање ставова корисника значајно за разумевање промена у парковима у циљу њихове трансформације у „успешна места“, анализирањем отворених простора, корисника простора и односа корисника и простора може да се утврди сплет **понашања људи** у складу са **просторним обележјима** и као посебан концепт емпиријски утврђених података интегрише у процес пејзажног пројектовања (Neidhardt, 1997; Goličnik and Word Thompson, 2010). Применом савремених технологија (нпр. техника GIS-а, географски информациони систем) омогућено је формирање базе података која представља допринос разумевању и динамичком сагледавању употребе паркова у реалном времену, односно визуелизацији различитих структура корисника, као и облика и интензитета њихових активности у парковима.

1.2. Циљ рада

У оквиру општег циља истраживања, који је у функцији формирања методолошких смерница за процес пејзажног пројектовања и евалуације употребног потенцијала паркова након реализације пројекта, постављени су следећи посебни циљеви и задаци:

- формирање базе података (структура корисника, просторни обрасци коришћења паркова, интензитета употребе) као платформе за процес пејзажног пројектовања;
- утврђивање утицаја просторних обележја на квалитет и употребни потенцијал парка са аспекта корисника простора;

- утврђивање препорука и смерница које ће се имплементирати у процес пејзажног пројектовања и
- дефинисање методолошког приступа евалуацији употребног потенцијала паркова након реализације пројектата.

Анализе просторних односа између корисника, група корисника и различитих врста активности, као и укључивање социолошких истраживања у процес обликовања простора, имају за циљ имплементацију релевантних чињеница и емпиријских сазнања у процес пејзажног пројектовања.

1.3. Полазне хипотезе

У односу на предмет рада и задате циљеве постављене су следеће полазне хипотезе:

- Квалитет паркова је условљен њиховим употребним потенцијалом;
- Паркови који могу да се користе на различите начине су успешнији у односу на паркове ограничене намене;
- Паркови имају обележја квалитетног градског амбијента само ако су у функцији различитих аспеката свакодневног живота грађана и
- Недостатак емпиријске базе података потребне за доношење пројектантских одлука има за последицу недовољно разумевање и уважавање потреба и очекивања корисника, као неопходног предуслова за пројектовање успешних паркова.

2. ТЕОРИЈСКЕ ОСНОВЕ И ПРЕГЛЕД ДОСАДАШЊИХ ИСТРАЖИВАЊА

2.1. Дефинисање основних појмова

2.1.1. Парк

Постојећа расположива литература не нуди јединствене и опште прихваћене дефиниције парка, већ се оне значајно разликују сходно ауторима, као и у односу на различит обухват и разумевање појединих функција парка (Wang, 2011). Morrow (1988:230) парк дефинише као: „*Посебно пријатан простор, природан или људском руком створен, обично од дрвећа и травњака, тако да се користи и изазива дивљење због својих естетских и рекреативних квалитета. Често у западном начину размишљања представља део идеализованог раја у малом.*“ Fleming et al. (1999:424) под парком подразумевају: „*Ограничен непољопривредни простор који је некад био пасторално земљиште чувано и одржавано за лов. Од раног 18 века се представља као пејзажни врт (landscape garden) углавном за рекреативно и естетско уживање.*“ Према истом извору (Fleming et al., 1999:461) дефинисан је и јавни парк као: „*Парк изграђен за урбану популацију и обично одржаван из буџета града. Води порекло од променада и дворских паркова који су креирани за јавност у многим европским градовима, почев од 17 века (на пример, London's StJames's Park, Kensington Gardens и др.*“ У наведеним дефиницијама истичу се рекреативна¹ и естетска функција парка. Повезаност парка и шеталишта (променаде) евидентна је и у домаћој литератури. Наиме, у „Лексикону страних речи и израза“ (Вујаклија, 1966:685) парк (engl. park, franc. parc) је дефинисан на следећи начин: „*Шеталиште, нарочито: градско шеталиште, шумица претворена у шеталиште, градски врт засађен цвећем и дрвећем...*“, док је по Речнику српског језика Матице српске (2011:899) парк: „*уређено земљиште са дрворедима, зеленилом, цвећем, клупама, стазама и сл. намењено за шетњу, одмор, дечју игру (обично у граду).*“

---

¹ Рекреативна функција парка налази се и у дефиницији парка у „Encyclopedic Dictionary of Landscape and Urban Planning“ (International Federation of Landscape Architecture, 2010:663), где се парк дефинише на следећи начин: „У Америци (U.S.), уређен (људском руком створен) простор са дрвећем и травњацима/ливадама, који је очуван и одржаван за сценске и рекреативне потребе; у Европи, људском руком створен отворен простор, који се одликује покривеношћу дрвећем и травњацима или ливадама, пројектован ради очувања природних карактеристика и/или јавног или приватног рекреативног коришћења.“

За разлику од страних и домаћих речника, који углавном објашњавају парк на традиционалан, општеприхваћен начин, у стручној литератури аутори често дефинишу парк у односу на постављене циљеве истраживања, што за резултат има велики број различитих дефиниција (Wang, 2011). Аутори са српског говорног подручја парк дефинишу као зелену површину², али се не слажу у погледу минималне површине парка. Према Vučković (2003:88): *„Парк је најважнији део система узајамно повезаних зелених површина и представља већи масив засада, са највећим ефектом остварења функција побољшања микроклиматских услова и организације одмора и рекреације становника. Парк је зелена површина јавног карактера, чија површина није мања од 2ha, а композиционо чини једну целину у којој мрежа парковских путева и стаза повезује остале композиционе елементе: пољане, платое, елементе са водом и др.“* Анастасијевић (2007) наводи да површина парка није мања од 5ha, док је према Генералном плану Београда 2021 („Službeni list grada Beograda“ br. 27/2003, 25/2005, 34/2007) парк дефинисан на следећи начин: *„Под појмом парка обухваћене су зелене површине које се налазе у изграђеном градском ткиву, величине су преко 1ha и користе се за одмор, шетњу и игру“³*, а према Милановићу (2006a:3): *„Парк, уопште, специфичан је објекат који се подиже од живог материјала. Он је у савременом граду најважнији елемент система зелених површина, значајан и као место свакодневног одмора и неопходан елемент природе.“*

У иностраној (Lynch, 1981; Cooper Marcus and Francis, 1990; Francis, 2003; Woolley, 2003; Pawinec, 2005 и други) и домаћој стручној литератури (Vučković, 2003; Анастасијевић, 2007; Генерални план Београда 2021) парк се најчешће дефинише кроз типологију различитих категорија отворених простора или урбаних зелених површина првенствено на основу: величине парка; доминантне функције; опремљености и доступности парка, односно положаја и значаја у оквиру градске

---

² Објашњавајући систем зелених површина у Генералном плану Београда 2021 („Službeni list grada Beograda“ br. 27/2003, 25/2005, 34/2007) је наведено: „Ова намена је дефинисана првенствено са становишта земљишног покривача - зеленила, а не са становишта активности које се на тим земљиштима обављају. У том смислу је ова намена другачија од осталих које у себи спајају и одређену делатност и одређене физичке структуре које тој делатности служе.“

³ Иста намена парка може се видети и у дефиницији парка у Речнику српског језика Матице српске (2011:89).

структуре. Према Пројекту „Зелена регулатива“ IV фаза (Урбанистички завод Београда, 2009:68), паркови су дефинисан као: „[...] зелене површине веће од 0.5ha, опремљене основним мобилијаром, дечијим игралиштима и теренима за игру, намењене за јавно коришћење и одржаване у циљу рекреације и визуелног угођаја.“ Према истом пројекту издвојени су следећи типови паркова:

- „Централни градски парк – као парк који има капацитет да опслужи и привуче становнике са целог подручја града, због свог положаја, величине, јединствености и квалитета, или понуде атрактивних активности;
- Градски парк – као парк који има капацитет да опслужи и привуче становнике више градских општина, већих је размера, високог квалитета и лако приступачан;
- Локални парк – као парк у зони становања који опслужује становнике блокова из непосредног окружења, може бити различитих величина, опремљен је основном опремом за пасивну и активну рекреацију, визуелно је привлачан и лако доступан; и
- Мини парк – као мали урбани парк, приступачан за јавност, који обезбеђује становништву услове за миран одмор и игру деце ...“

У наведеним дефиницијама паркови се описују преко њихове еколошко-санитарне, инжењерско-техничке, архитектонско-урбанистичке, естетске или рекреативне функције. Међутим, у последњим деценијама, поред истицања психолошке и културно-едукативне функције парка, у страниј литератури бележи се и повећано интересовање за социјалну функцију парка⁴, која је значајан фокус истраживања великог броја аутора. Сходно томе, Whyte (1980), Gehl (1987), Cooper Marcus and Francis (1990), Francis (2003a), Kent and Madden (1998), Carmona et al. (2003), Goličnik (2005) и други аутори, истражујући социјалну структуру јавних отворених градских простора (улица, тргова, пјачета), посматрају и другачије облике коришћења паркова, у контексту интегралног друштвеног живота становника града, и дефинишу парк, између осталог и као **место за сусретање и контакт са другим људима**. У наведеном контексту

---

⁴ У „Encyclopedia of Urban Studies“ Hutchison (2010:582) објашњава појам парка и кроз његову социјалну функцију: „Јавни паркови су данас свеprisutan облик пејзажа у већини градова, како у развијеном делу света, тако и у земљама у развоју. Они су мање или више прихваћени као добро познати (фамилијарни), социјални простори у градовима, који пружају већини урбане популације могућност за различите облике свакодневних рекреативних активности.“

остваривања различитих облика социјалних контаката корисника, паркови имају улогу медијатора, с обзиром на убрзани темпо живота, смањено слободно време и потребе савременог човека (Tisma and Jokovi, 2007).

У складу са постављеним циљевима, интердисциплинарним приступом и различитим аспектима посматрања проблема истраживања, а на основу анализе и систематизације литературе са различитим истраживачким приступима и одредницама, за потребе овог рада усвојена је следећа дефиниција: **„Парк је јавна зелена површина у изграђеном градском ткиву, већа од 1ha, намењена различитим врстама активности становника.“**

2.1.2. Употребни потенцијал парка

С обзиром на усвојен став да отворени градски простор без корисника и њихових активности не испуњава суштину свог постојања (Bazik, 2008), за потребе овог рада, прихваћена је дефиниција употребног потенцијала простора према Bazik (1995b:4): *„Интензитет употребе отвореног простора за одвијање различитих активности је квалитет градског простора који се назива **употребним потенцијалом простора.**“*

Употребни потенцијал парка, као отвореног простора, условљен је како физичким оквиром простора који је у домену стручног деловања пројектаната, тако и личним опредељењем сваког појединачног корисника (Bazik, 1995b; Basu, 2008). Наиме, конкретан простор парка посредством физичких обележја детерминише степен коришћења, разноврсност доживљаја и персонализације (идентификације корисника са простором) (Bazik, 1995b).

2.1.3. Процес пејзажног пројектовања

Процес пејзажног пројектовања, заступљен у досадашњој пракси, представља след сврсисходних поступака који се односе на: дефинисање пројектног задатка, анализу и обрађивање локације (простора), фазу концептуализације и

композиционог пројектовања и израду техничке документације (Molnar and Rutledge, 1992; Bazik, 1995b; Bell, 1997; Vujković et al., 2003). Циљ процеса пројектовања је постизање „доброг пројекта“, а према Turner (1996) „добар пројект“ треба да створи „добро место“, односно треба да задовољи потребе корисника, да буде усклађен са природним процесима и да има одређено значење (естетско, уметничко, симболичко, метафорично и др.). Кроз следећи Turner-ов (1996) приступ обликовању простора, Vujković et al. (2003:17) дефинишу процес пејзажног пројектовања на следећи начин: **„Процес пејзажног пројектовања је низ аналитичких и креативних корака које пројектант предузима приликом креирања композиције пејзажа, усклађујући је са потребама корисника и условима терена.“** У процесу пејзажног пројектовања се на систематичан начин концентришу сви фактори који могу да утичу на исход пројекта (Molnar and Rutledge, 1992). Бавећи се теоријском структуром пројектовања Neidhardt (1997) објашњава дуалистичку природу процеса пројектовања и назива интуитивну (креативну) фазу процеса пројектовања процесом у „црној кутији“, насупрот рационалне (аналитичке) фазе, односно процеса у „стакленој кутији.“ С обзиром на то да сваки процес пројектовања, обухвата одређени метод (Roberts and Greed, 2013), Neidhardt (1997) уводи антропосоцијални контекст корисника у методолошки оквир пројектовања⁵, сматрајући да се пројектовање (дизајн) и научна сфера комплементарно допуњају у домену људског деловања на животну околину.

Присуство аналитичких и креативних фаза („корака“) у сваком просецу пројектовања Bazik (2008) објашњава на следећи начин: „Уобичајено је схватање да обликовање представља интуитивни процес одлучивања базиран на таленту, имагинацији, искуству и „осећају“, односно умећу. За разлику од њега рационални - научни процес одлучивања базира се на релевантним чињеницама и провереним показатељима, односно знању. С једне стране, повећањем знања о

---

⁵ Neidhardt (1997:3) објашњава антропосоцијални контекст корисника као: „[...] кохерентан скуп чињеница који нам помаже да објаснимо човека као корисника изграђене околине, у којој он, социјализиран у разноликим друштвеним формацијама, обавља адекватне радње да би задовољио властите или скупне потребе. Те радње манифестују се разним облицима понашања у изграђеној средини. Сам термин „антропосоцијални“ донекле је изведен због непостојања одговарајућег израза чијим би семантичким смислом, односно терминологијском конвенцијом, могли објединити комплексну тематику: човек - друштвене групе - понашање - реакција на изграђену околину.“

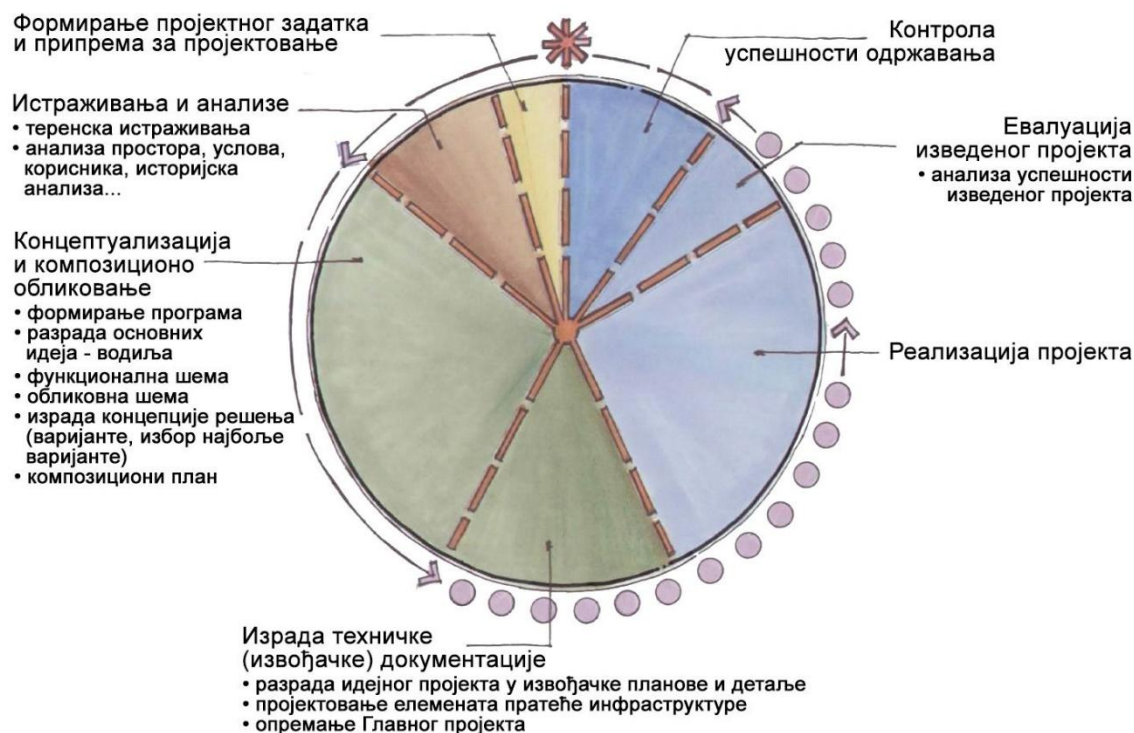
некој појави побољшава се умеће пројектаната, односно интуитивно - искуствено деловање, а с друге стране, поседовање вештине и интуиције олакшава пројектантима употребу релевантних знања о тој појави (Bazik, 1995b).

Редослед активности у оквиру процеса пројектовања није дат као законитост, већ као могућ приступ и методолошко упутство (Bazik, 2008). Наиме, процес пројектовања је цикличан (Neidhardt, 1997; Bazik, 2008; Roberts and Greed, 2013), а не линеаран процес, с обзиром на то да активности пројектанта током процеса пројектовања захтевају константну процену одлука („решења“), односно критеријума на основу којих су те одлуке („решења“) донете. Поред цикличности и „отворености“ процеса пројектовања према новим сценаријима - „решењима“, Roberts and Greed (2013:4) издвајају још неколико важних аспеката процеса пројектовања:

- „Предложена „решења“ воде ка редефинисању пројектантског проблема;
- На основу чињенице да су критеријуми, постављени у процесу пројектовања често конфликтни, не постоје у потпуности добра или погрешна „решења“, већ само „решења“ која су у већем или мањем степену добра;
- Од пројектаната се захтева да буду инвентивни и креативни у обликовању нових „сценарија“, али и рационални у тестирању предложених „решења“ у односу на постављене критеријуме;
- Фаза анализе простора је интегрални део процеса пројектовања. **Да бисмо добили праве одговоре морамо да поставимо права питања“.**

Ако се посматра свеукупан процес настајања „производа“, а то је у пејзажном пројектовању реализован пројекат, односно обликован отворени простор, може се сматрати да је, у ширем контексту (Слика 1), поред фаза које обухватају пројектовање отворених простора и имплементацију пројекта, евалуација успешности изведеног пројекта, као и контрола успешности одржавања део свеукупног процеса пројектовања (Dunnett et al., 2002; Sherman et al., 2005; Turan et al., 2016).

Процес пројектовања

Слика 1. Процес пројектовања (скица аутора према Sheng et al., <http://www.slideshare.net/ktball/landscape-architecture-36831933>)

Још од седамдесетих година XX века истиче се значај евалуације изведеног пројекта за обогаћивање (проширивање) знања и активирање интуиције пројектаната, односно стицање искуства за будуће пројекте (Zeisel, 1975; Friedmann et al., 1978). Наиме, према домаћој и страниј литератури, недовољна прецизност и непоузданост података о коришћењу отворених простора је евидентна, односно емпиријска база података потребна за многе пројектантске одлуке недостаје (Lawson, 2004; Forsyth, 2007; Bell et al. 2007; Bazik, 2008; Goličnik and Word Thompson, 2010; CABE space, 2010).

2.2. Парк као јавно добро

Аутори Vujošević и Petovar (2006: 373) тврде да су: „Јавна добра артефакти и вредности које заједнички користи велики број потрошача/корисника.“ Аутори даље истичу да се у великом броју европских градова концепт градског простора као јавног добра (а самим тим и парка као јавне зелене површине) заснива на

вредностима које полазе од корпуса основних људских права, односно права грађанина на квалитетну и безбедну социјалну и животну средину (Vujošević и Petovar, 2006). Ширење концепта јавног добра је подстакнуто проблемима насталим угрожавањем животне средине и претњама по квалитет живљења, тако да није случајно што се све већи број стручњака, националних и међународних организација баве „глобалним јавним добрима“ (Vujošević и Petovar, 2006; Providing Global Public Goods, 2003). Сходно томе, Европска комисија (The European Commission) је 2013. године усвојила Стратегију зелене инфраструктуре (Green Infrastructure (GI) - Enhancing Europe's Natural Capital, 2013), која се залаже за промоцију природи блиских просторних елемената у урбаним и руралним подручјима Европе. Ова стратегија промовише инкорпорирање јавних зелених површина, између осталих, на различитим просторним нивоима како би се позитивно утицало на многе еколошке проблеме које данашње друштво има⁶.

С обзиром на то да је парк јавно добро, ограничења у начину коришћења су последица настојања да се сваком грађанину обезбеди оптимално коришћење „његовог власништва“ (Петовар, 2003). Успостављање одређеног режима коришћења и одржавања паркова и других зелених површина је у домену градских управа, како код нас тако и у свету. Наиме, Скупштина града Београда је *Одлуком о уређењу и одржавању паркова, зелених и рекреационих површина* („Службени лист града Београда“ бр. 12/2001, 15/2001, 11/2005, 23/2005, 29/2007, 2/2011), поред услова и начина организовања делатности уређења и одржавања зелених површина, прописала и услове коришћења зелених површина, у смислу забране појединих облика активности корисника у парковима. Према наведеној уредби, између осталог, у парковима су забрањене и следеће активности корисника: кретање ван стаза, седење и лежање на травњацима, лежање на клупама, играње одраслих на дечијим игралиштима, клизање, скијање, санкање, играње лоптом и сл., на местима која за то нису одређена.

У уредбама које регулишу коришћење паркова у другим градовима, у Србији и Европи, као што су: **Нови Сад** (*Одлука о изменама и допунама пословника*

---

⁶ Европски парламент је децембра 2013. године усвојио Резолуцију о Зеленој инфраструктури (<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2013-0600+0+DOC+XML+V0//EN&language=EN>)

Скупштине града Новог Сада, Службени лист града Новог Сада, Година XXX - Број 12), Скопље (Одлука за уредување на начинот на користењето и заштитата на Градскиот парк, „Службен гласник на Град Скопје” бр.6/98, 16/01, 7/03 и 12/03), Загреб (Одлука о комуналном реду, Službeni glasnik Grada Zagreba 19/99, 19/01, 20/01, 10/04, 18/05, 2/06, 18/06, 7/09, 16/09, 25/09, 10/10, 4/13 и 24/13), Љубљана (Odlok o urejanju in čiščenju občinskih cest in javnih zelenih površin, Uradni list RS, št.11/2009), Беч (Verordnung des Magistrates der Stadt Wien betreffend die Benützung von Grünanlagen -Grünanlagenverordnung, Auf Grund der §§ 76 und 108 der Wiener Stadtverfassung - WStV, LGBI. für Wien Nr. 28/1968, in der Fassung des Gesetzes LGBI. für Wien Nr. 33/2007) и Равена (Regolamento Comunale del Verde, Comune di Ravenna: Area Pianificazione Territoriale Servizio Ambiente ed Aree Verdi - Approvato in data 16 Dicembre 2003 – delib. C.C. PV 252/72182 Esecutiva dal 16/01/2004, Modificato in data 13 Ottobre 2008. – delib. C.C. PV 140 / 2008. Esecutiva dal 01/ 11/ 2008), **не постоји забрана коришћења појединих просторних целина парка, као што су травне површине**, осим за активности војње бицикла, ролера и сл. (употреба наведених реквизита на травним површинама корисницима није дозвољена). Такође, у наведеним уредбама **није забрањено лежање корисника парка на клупама**. Према свим наведеним уредбама, укључујући и уредбу града Београда, у парковима је забрањено кретање моторних возила, оштећивање и уништавање зеленила, постављање плаката, премештање и уништавање парковског мобилијара и сличне активности којима се нарушавају материјалне вредности паркова. Такође, забрањено је пуштање кућних љубимаца (осим у оквиру, за ту намену, одређених простора), а посебна пажња је посвећена регулисању хигијене у парковима, која се односи на присуство кућних љубимаца. Иако се уредбе, у наведеним градовима Европе, у неким одредбама разликују⁷, у прописаним режимима коришћења паркова се не ограничава слобода избора активности корисницима, ако су у складу са једним од битних својстава

---

⁷ У граду Скопљу коришћење паркова ван регулисаног радног времена (од 5.00–23.00h - летње радно време, односно од 5.00–20.00h - зимско радно време) није дозвољено (Одлука за уредување на начинот на користењето и заштитата на Градскиот парк, „Службен гласник на Град Скопје” бр.6/98, 16/01, 7/03 и 12/03). Према уредби града Беча (Verordnung des Magistrates der Stadt Wien betreffend die Benützung von Grünanlagen -Grünanlagenverordnung, Auf Grund der §§ 76 und 108 der Wiener Stadtverfassung - WStV, LGBI. für Wien Nr. 28/1968, in der Fassung des Gesetzes LGBI. für Wien Nr. 33/2007), између осталог, у парковима је забрањено пушење на дечијим игралиштима и игра лоптом ван ограђених простора (ова забрана искључује децу млађег узраста).

јавног добра, а то је неривалски однос, који подразумева да коришћење од стране појединца не умањује количину „добра“ за друге особе (Vujošević и Petovar, 2006).

2.3. Употреба парка за различите врсте активности

Иако анализа активности корисника на јавним отвореним просторима у главном фокусу има улице и тргове (Whyte, 1980; Gehl, 1987; Carmona et al., 2003; Burton and Mitchell, 2006; Shaftoe, 2008 и други), у последњим деценијама издвајају се и истраживања која се односе на употребу паркова (Cooper Marcus and Francis, 1990; Hess, 2002; Chiesira, 2004, PPS - Project for Public Space, 2005; Goličnik, 2005; Tisma and Jokovi, 2007).

Повећано интересовање за понашање корисника на јавним отвореним просторима, од осамдесетих година прошлог века, Goličnik and Word Thompson (2010) објашњавају инспирацијом истраживача пионирским радом Whyte-a (1980) који је, у једној од најзначајнијих студија: „*The Social Life of Small Urban Spaces*“, публиковао резултате трогодишњег посматрања понашања корисника на јавним отвореним просторима Њујорка (New York) и других градова Америке (U.S.A.). Тражећи одговор на питање зашто се неки јавни отворени простори интензивно користе, док су други углавном „празни“ - без корисника, Whyte (1980) на основу својих запажања даје препоруке, усмерене ка обликовању простора са различитих аспеката коришћења простора, односно врста активности. Истраживања Whyte-a (1980) показала су да је оно што привлачи људе у отворене урбане просторе управо присуство других људи. Наиме, према Whyte-у (1980) људи воле да седе, стоје или се заустављају да би разговарали, на отвореним просторима који се интензивно користе. И после три деценије, истраживачи (Marcus and Francis, 1990; PPS, 2005; Gehl, 2010; Ter, 2011) користе сазнања и препоруке Whyte-a (1980) при формирању критеријума за вредновање успешности јавних отворених простора и зелених површина, као што су паркови.

За употребу јавних отворених простора, односно облике понашања корисника, значајан је и рад Gehl-a (1987) „*Life Between Buildings - Using Public Place*“ у ком се детаљно анализирају различите врсте активности корисника. Наиме, Gehl

(1987) активности на отвореним урбаним просторима, у зависности од захтева који се односе на физичко окружење, дели на три категорије:

- *Неопходне активности* - које обухватају већину активности повезаних са мање или више обавезним пешачким кретањем (одлазак на посао, школу и сл.),
- *Необавезне активности* - које обухватају већину рекреативних активности за чију реализацију су неопходни отворени простори, а које у великој мери зависе од физичког окружења (шетња, седење, игра и сл.) и
- *Социјалне активности* - које зависе од присуства људи на јавним отвореним просторима, а готово у свим случајевима еволуирају од активности које припадају претходним категоријама.

Према Gehl (1987), када су отворени простори лошег квалитета на њима ће се одвијати углавном само неопходне активности. Задовољство корисника добрим квалитетом отворених простора утиче, у највећој мери, на повећан интензитет одвијања необавезних активности, али и на степен реализације социјалних активности, док ће се неопходне активности одвијати са приближно истим интензитетом (Слика 2). Анализирајући активности корисника у градовима Европе (Gehl, 2004a) и Аустралије (Gehl, 2002; 2004b; 2007; 2009) дају се препоруке и смернице у циљу побољшања квалитета јавних отворених простора и истиче се да се на врсте и дужину трајања активности може утицати процесом пејзажног пројектовања, односно адекватним обликовањем отвореног простора.

Иако паркове, у односу на друге јавне отворене просторе, генерално карактерише разноврсна употреба (Gobster, 2001; Pawnee, 2005; Goličnik, 2006), мање слободног времена и спектар могућности које се данас нуде доводе до тога да савремени човек може, или мора, да одабере активности којима ће се бавити (Tisma and Jokovi, 2007). Истраживања у Холандији показују да људи бирају више различитих активности, али мање фреквентно, што је утицало на смањење интензитета коришћења паркова у последњој деценији (Tisma and Jokovi, 2007). Према традиционалном концепту паркови су простори за одмор „блиски природи“, места за игру и сусретања у „сигурном“ окружењу, различитом и одвојеном од других градских функција (Tisma and Jokovi, 2007). Насупрот овог

концепта, реагујући на примећене промене рекреативних навика људи, у последњој деценији, савремени паркови се уклапају у урбано ткиво, на тај начин што постају „отворени“, односно доступни за кретање у различитим правцима (Tisma and Jokovi, 2007).

Квалитет физичког окружења	Интензитет активности		
	<i>Неопходне активности</i>	<i>Необавезне активности</i>	<i>Социјалне активности</i>
лош	●	•	●
добар	●	●	●

Слика 2. Однос између квалитета отвореног простора (физичког окружења) и интензитета одвијања активности корисника, према Gehl (1987:13)

Парк, као и други отворени простори, је успешан са аспекта корисника ако омогућава задовољење широког спектра њихових потреба и очекивања (Carr et al., 1992). Потребне корисника, које представљају главне мотиве доласка у паркове и друге отворене просторе, истраживао је велики број аутора (Cooper Marcus and Francis, 1990; Carr et al., 1992; Matsuoka and Kaplan, 2008 и други). Потребне корисника Francis (2003a) дефинише као погодност и доживљај који људи траже током временаведеног на отвореним урбаним просторима. Сходно томе, потребе корисника могу да се рангирају од основних захтева који се односе на удобност простора, па до различитих захтева за пасивно и активно учешће у активностима и догађајима који се одвијају на отвореним просторима (Francis, 2003a). У односу на различите захтеве корисника који се односе на физичко окружење, односно обликовање паркова и других отворених простора, Cooper

Marcus and Francis (1990) и Matsuoka and Kaplan (2008) раздвајају потребе (жеље) корисника у две групе:

- У првој групи налази се потреба корисника да буду у „контакту са природом“, као и жеља корисника да бораве у простору који је угодан, са различитих аспеката вишечулног доживљаја простора. Поред наведеног, овој групи припадају и остале рекреативне потребе, које се реализују као широк спектар активности корисника; и
- Другу групу чине потребе које у фокусу имају интеракцију са другим људима у окружењу (потреба за социјалним контактима), односно потреба за променом средине и другачијим облицима окупљања и дружења са људима. У овој групи налази се и потреба корисника да учествују у уређењу отворених простора, као и потреба за идентификацијом (персонализацијом) корисника у односу на окружење, односно локалну заједницу.

Поред културе, традиције и менталитета одређеног поднебља, на потребе корисника, као и на перцепцију отворених простора и обрасце понашања, утиче њихов социо-економски статус, степен образовања (Priego et al., 2008), пол (Galloway, 2002) и старосна категорија, односно животно доба корисника (Cooper Marcus and Francis, 1990, Oku and Fukamachi, 2006). Док Cooper Marcus and Francis (1990) и Wang (2011) свеобухватно анализирају потребе различитих врста корисника и корисничких група, поједини аутори се фокусирају на специфичне потребе корисника одређеног обележја. У том смислу, истражују се уобичајене врсте активности и обрасци понашања корисника одређеног пола (Oguz, 2000) или старосне категорије, као што су тинејџери (Travlou, 2004), корисници старије генерације (Sugiyama and Ward Thompson, 2007) или деца (Darbyshire et al., 2005).

Као што се социјалне активности у парковима и другим отвореним просторима дешавају у различитим облицима, често и спонтано (према Gehl (1987) посматрање и слушање других људи је, такође, облик социјалног контакта), тако се и рекреативне активности појављују у разним облицима и обиму, и условљене су мотивима човека да се у њих укључи и могућностима да их користи (Vesnić-Nederal, 1991). У зависности од циљева истраживања аутори категоризују рекреативне активности корисника паркова (Rawinee, 2005) и других отворених

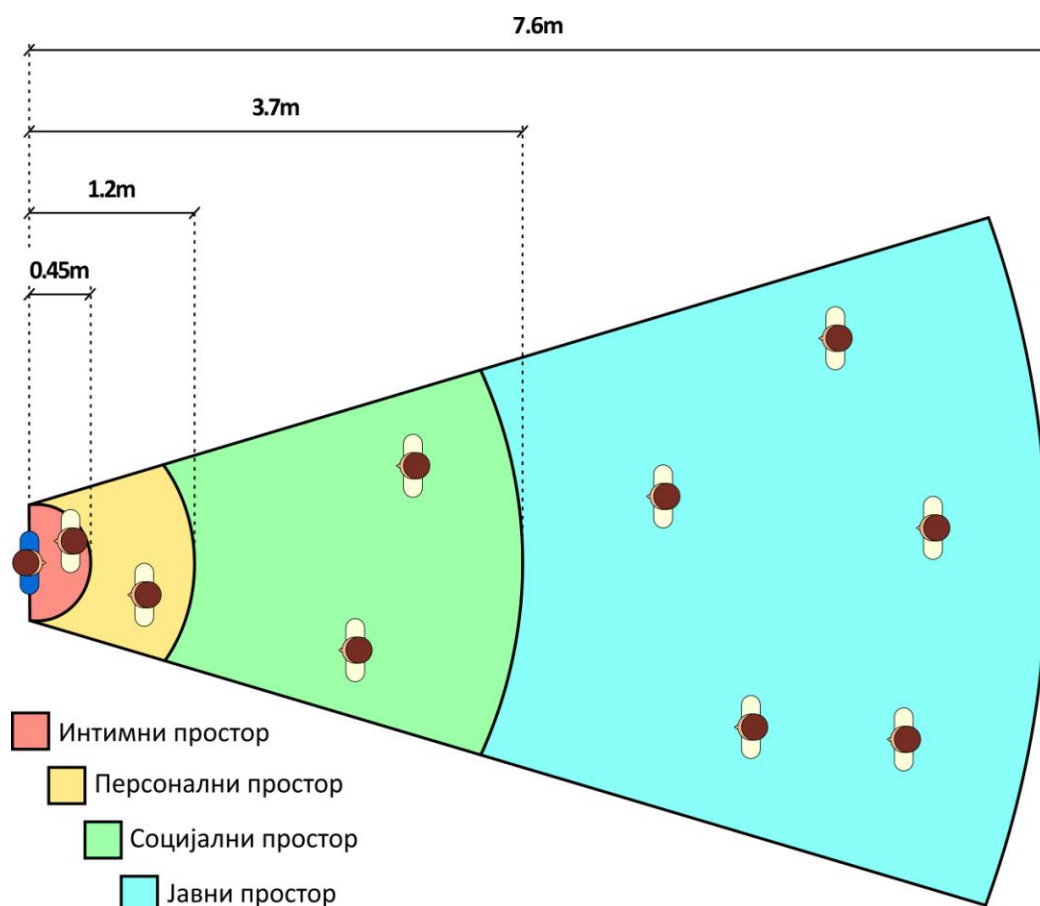
простора на различит начин, а груписање се, углавном, врши према њиховим главним карактеристикама у погледу начина одвијања активности или степена психо-физичког ангажовања корисника (Vesnić-Neđeral, 1991). Према Vesnić-Neđeral (1991) рекреативне активности су везане не само за физички, већ и за интелектуални развој личности, забаву и потребу очувања здравља, односно кроз рекреацију појединац задовољава жеље за одмором, забавом, повећањем способности и знања, након професионалних, породичних и друштвених обавеза. Објашњавајући појам рекреације, у ширем контексту, Живковић (2015:21) наводи: „Као активност рекреација се уобичајено сагледава као она форма активности која није неопходна већ избор. Као стање се разуме као бивствовање (доколица) које индивидуа перципира као стање ван обавеза, али и као стање слободе за индивидуални развој и учешће у друштвеном животу.“ Исти аутор рекреацију дефинише као домен живота у коме људи реализују изабране рекреативне форме - активности у простору, у сврху постизања пријатности - позитивног рекреативног доживљаја и сматра да се стварањем повољних услова може утицати на развој потреба за одређеним облицима рекреације у граду.

Thiel (1997) и Bazik (1995a) физички оквир отворених простора и кориснике посматрају интегрално, као позорницу на којој се, кроз низ призора - сцена, одвија представа свакодневног живота у граду. Ради постизања демократског оквира који нуди корисницима максималан степен задовољавања потреба (Bazik, 1995a), ангажовање стручњака (пејзажних архитеката и других) треба да обухвати сагледавање конфликта који настају када потребе корисника нису задовољене или када групе корисника на различите начине користе исти отворен простор (Francis, 2003a; Sherman, 2005).

Као резултат истраживања интеракције људи на отвореним просторима, Hall (1966) издваја четири типа простора (Слика 3), односно социјалних „димензија“ - дистанци помоћу којих објашњава различите просторне односе између корисника на отвореним просторима:

- 0–45cm - интимни простор (интимна дистанца);
- 45–120cm - персонални простор (дистанца тихе конверзације, приватног разговора);

- 120–360cm - социјални простор (друштвена удаљеност нормалне комуникације и пословних контаката);
- преко 360cm - јавни простор (дистанца у јавном простору која не подразумева комуникацију људи, осим у јавном говору).

Слика 3. Различити просторни односи између корисника на отвореним просторима, према (Hall, 1966)

Истраживања Hall-а (1966) користили су многи аутори (Alexander et al., 1977; Whyte, 1980; Lynch and Gary, 1984; Gehl, 1987; Goličnik, 2005; Stevens, 2007) који су се bavili перцепцијом отворених простора, димензионисањем појединих садржаја (простора за седење, дечијих игралишта и др.) или капацитетом отвореног простора за различите врсте активности корисника. С обзиром на разноврсност активности на јавним просторима, поједини конфликти између људи су уобичајени и неизбежни, али многи могу бити смањени или елиминисани

адекватним пројектовањем и управљањем (Gobster, 2001; Francis, 2003a; Carmona et al., 2003). Сходно томе, пројектантске активности треба да обухвате проверу компатибилности различитих начина коришћења, детаљним сагледавањем употребног потенцијала конкретног простора (Bazik, 1995b).

2.4. Методолошки приступи евалуацији употребног потенцијала отворених простора

У литератури која се бави различитим методолошким приступима истраживању понашања корисника и различитим врстама активности корисника, које су у домену слободног времена проведеног на отвореним просторима, постоје различити ставови о адекватности примене појединих квалитативних и квантитативних метода у истраживању (Veal, 1997; Creswell, 2003; Moughtin et al. и други). Поједине научне методе могу имати и квантитативан и квалитативан карактер, у зависности од специфичности приступа, односно начина прикупљања података (Veal, 1997)⁸. Сходно томе, у зависности од аутора предлажу се различите методе истраживања употребног потенцијала отворених простора.

Разговор (интервју) и упитник, односно метода анкетања, су најчешће употребљаване емпиријске методе за прикупљање изворних података, како у социолошким истраживањима, тако и у многим другим научним дисциплинама (Milić, 1978). С обзиром да се ставови људи не могу утврдити директним посматрањем, циљ интервјуа и анкете у истраживању употребног потенцијала паркова је прикупљање података о ставовима корисника, који се могу статистички анализирати, како би се утврдили обрасци и правилности (Gidens, 2007). Да би вредновали квалитет простора са аспекта корисника парка, утврдили врсте активности, навике и очекивања корисника, као и мотиве за долазак у парк, велики број истраживача користи метод анкетања или интервјуа (Oguz, 2000, Galloway, 2002; Chiesira, 2004; Koon-kwai and Domroes, 2004; Word Thompson and

---

⁸ Помоћу упитника који обухватају питања са отвореним одговорима, истраживач је у могућности да дође до потпунијег значења ставова и мишљења испитаника (Gidens, 2007), тако да на овај начин углавном квантитативна метода истраживања упитником добија и квалитативан аспект. Такође, облик посматрања (са учествовањем или без учествовања истраживача) утиче на добијене податке (Veal, 1997).

Scott-Myers, 2004; Lindhagen and Ahlström (2005); Word Thompson, 2007; Ter, 2011; Ahmad et al., 2011 и други). Популарност наведених метода истраживања потврдили су Matsuoka and Kaplan (2008) анализирајући 90 студија, које су урађене у 23 земље широм света, у периоду између 1991–2006. године, а које су се бавиле истраживањем образаца коришћења простора, ставовима и потребама корисника отворених простора. Matsuoka and Kaplan (2008) су утврдили да су у више од четвртине студија (27%) подаци прикупљени методом упитника, а 24% истраживача је одабрало интервју, као истраживачку методу. Такође, Matsuoka and Kaplan (2008) у својој анализи наводе да је 16% истраживача користило метод посматрања, док су у појединим студијама комбиноване различите методе истраживања.

Са циљем да свеобухватније посматрају однос човека и окружења као и да повећају веродостојност добијених резултата методом анкетања, Kaplan and Kaplan (1989) користе и визуелне записе (фотографије), а Nagy (2002), за анализу структуре корисника и интензитета коришћења паркова у Будимпешти, поред методе анкетања применио је и метод посматрања.

Метод посматрања (опсервације) је један од најједноставнијих, најстаријих и најопштијих метода у науци (Козић and Јелић, 2007). За потребе пројектовања отворених простора метод посматрања су промовисали Ittelson et al. (1970), а затим и Whyte (1980), Gehl (1987), Bechtel et al. (1987), Cooper Marcus and Francis (1990), Goličnik (2004), Tzoulas and James (2010), као и многи други истраживачи, који су истицали значај посматрања и бележења понашања корисника на отвореним просторима за разумевање интеракције између људи и простора. Према Goličnik (2006:11): „Посматрање је метода која се употребљава за спознавање и разумевање догађаја у простору [...]. Посматрање је начин или алатка за добијање јасније представе о *животу* изабраног простора.“

Да би прикупили информације о начину на који људи употребљавају простор, истраживачи (Whyte, 1980; Gehl, 1987; Cooper Marcus and Francis, 1990; PPS, 2005) су користили различите начине евидентирања података, добијених у процесу посматрања, од визуелних записа (видео записа и фотографија) до конкретних метода мапирања добијених података.

Метод мапирања понашања корисника, препоручен од PPS (2005), подразумева поделу посматраног отвореног простора на зоне, а за евидентирање корисника у свакој зони користи се матрица, у којој се описно уносе подаци о броју корисника, структури корисника и врстама активности. Овај начин евидентирања података је адекватан за прикупљање великог броја података погодног за квантитативне анализе.

Квалитативан аспект методи посматрања дају Cooper Marcus and Francis (1990), који истичу мапирање активности сваког појединачног корисника током процеса посматрања, као најпогоднији метод евалуације којим се постиже значајан увид у актуелно коришћење пројектованих паркова. Вредност метода мапирања Cooper Marcus and Francis (1990) је у детаљном приступу мапирању, које обухвата, осим тачне локације корисника и врсте активности, и евидентирање временског периода посматрања, климатских параметара и социјалних интеракција у простору.

Избор оптималног начина евидентирања података у процесу посматрања, као и приказивања коначних резултата истраживања (матрицама или просторно експлицитним мапама), према (Goličnik, 2006) зависе од специфичности конкретног проблема истраживања.

За свеобухватно разумевање повезаности корисника и различитих категорија отворених простора, методу посматрања са мапирањем добијених података техникама GIS-а (енг. Geographic information system - географски информациони систем), у последњој деценији, применио је велики број истраживача (Kong et al., 2006; Cosco et al., 2010; Floyd et al., 2011; Unt and Bell, 2014; Baran et al., 2014). Goličnik (2004, 2005 и 2006) је GIS технику користила за мапирање понашања корисника и утврђивање односа између физичких карактеристика простора и динамике коришћења паркова и тргова у Љубљани и Единбургу. Meireles Rodrigues et al. (2013), такође, користе исту технику за истраживање употребног потенцијала паркова у Португалији. Након мапирања података добијених посматрањем, приликом утврђивања ставова корисника у истраживаним парковима Meireles Rodrigues et al. (2013) бележе одговоре испитаника на два начина: у форми упитника и у дигиталном формату где кроз GIS технике

остварују логичку и функционалну везу са локацијом испитаника. За истраживање употребе паркова и ставова корисника урбаних отворених простора у Копенхагену, Peschardt and Stigsdotter (2013) су такође користили технике GIS-а за примену методе посматрања са мапирањем као и метод анкетирања.

У последњих петнаест година, за прикупљање података истраживачи користе и GPS технологију (Nielsen, 2005; Coutts et al., 2013). Goličnik and Word Thompson (2010) наводе предност методе мапирања применом GPS технологије, као методе којом се прецизно евидентирају обрасци понашања корисника на отвореним просторима, али истовремено и истичу да је овакав начин прикупљања података ограничен бројем посматраних корисника опремљених GPS пријемником.

Метод фокусгрупног интервјуа се током последњих деценија примењује у великом броју дисциплина (социологији, психологији, антропологији, на пољу евалуације, јавног мњења итд.) за широки обим истраживачких приступа и различите циљеве истраживања (Dunnnett et al., 2002; Đurić, 2005; Stewart and Wiliams, 2005; Wibeck et al., 2007; Donalson et al., 2010). Према Đurić (2005) фокусгрупни интервју је квалитативана метода која се заснива на идеји развијања социјалне интеракције унутар групе учесника, са циљем прикупљања података о мишљењима, осећањима, ставовима, искуствима, идејама и реакцијама учесника о одређеној теми, релевантној за предмет истраживања⁹. Đurić (2005) сматра да се овај метод истраживања може примењивати практично у свакој фази истраживања, како у почетној када се доносе одлуке о теренској истраживачкој стратегији, тако и у свим каснијим фазама истраживања са циљем стварања свеобухватније, потпуније, искуствене евиденције и бољег разумевања и интерпретације добијених резултата. Популарност фокусгрупног интервјуа је нарочито изражена у SAD, где је број остварених фокусгрупних интервјуа последњих година премашио број истраживања у којима се користи анкетно испитивање (Đurić, 2005). За потребе компаративне анализе и евалуацију

---

⁹ Према Đurić (2005:5): „Фокусгрупни интервју је квалитативна истраживачка техника која подразумева серију групних разговора који окупљају учеснике, сличне по неким карактеристикама или искуствима, да расправљају о одређеним питањима релевантним за истраживачки проблем [...] Реч је о квалитативној техници истраживања која обједињује унапређену форму групног интервјуа и учесничко посматрање. Подаци добијени применом ове технике потичу како из вербалних исказа учесника, тако и из брижљивог посматрања њихових невербалних реакција испољених током разговора.“

употребног потенцијала паркова у SAD, Donalson et al. (2010) формирају фокус групе од корисника који парк употребљавају за исту врсту активности. Фокусгрупни интервју Donalson et al. (2010) користе за прикупљање података о конкретним активностима корисника у парку, али и о њиховим потребама и очекивањима која се односе на различите могућности коришћења слободног времена у парку.

Иако фокусгрупни метод може да се користи самостално, као главни начин прикупљања података (Gobster, 2001), значајна је примена ове технике у случајевима комплексних истраживања, када свака примењена метода служи за постизање специфичних истраживачких циљева, чиме се постиже целовито сагледавање појава које су предмет истраживања (Ђурић, 2005). У истраживању употребног потенцијала различитих категорија отворених простора често се комбинују методе посматрања и мапирања са методом фокусгрупног истраживања, са циљем да се утврде обрасци понашања група корисника различите структуре (Travlou, 2004; Hussein and Nasir Daud, 2015 и други). Тако Travlou (2004) користи податке посматрања и мапирања GIS методом да би методом фокусгрупног истраживања обухватио групе тинејџера. Испитујући ставове и врсте активности тинејџера на отвореним просторима, Travlou (2004) на квалитативан начин даје допринос истраживању употребног потенцијала отворених простора у Единбургу. Фокусгрупни интервју се све више користи и у испитивању ставова деце (Davis, 2001; Morgan et al., 2002). Велика предност ове технике је што деца доживљавају овакав тип испитивања као дружење и забаву (Ђурић, 2005). У непосредном разговору, својим годинама својственим стилем и вокабуларом, деца радо исказују искуства и ставове, односно перцепцију игре, спортских или других облика активности на отвореним просторима (Darbyshire et al., 2005). Такође, према Ђурић (2005) фокусгрупни интервју је техника избора када је потребно прикупити податке од неписмених или слабо писмених особа, у случајевима где се не могу применити писани инструменти (упитници).

За операционализацију процеса истраживања ставова корисника паркова и других урбаних отворених простора Baltram and Dragičević (2005) и Turvainen et al. (2007) предлажу мешовит метод истраживања, који обухвата у квалитативној фази

истраживања метод посматрања и мапирања GIS техником и метод фокусгрупног истраживања, док је квантитативно прикупљање података спроведено слањем упитника на адресе испитаника. Процедуру прикупљања потребних података слањем упитника на адресе испитаника, коришћењем интернета, телефонских позива и других комбинованих метода Dillman et al. (2008) дефинишу као TDM метод (Tailored Design Method).

Наводећи да је избор одговарајућих метода од виталног значаја за истраживање, Veal (1997) сматра да ће истраживачи који користе више различитих квантитативних и квалитативних метода постићи боље резултате у истраживањима употребе отворених простора. Прикупљање података на различите начине, односно коришћење мешовитих метода у истраживању, предлаже и Creswell (2003). Истичући да се истраживање увек одвија у одређеном контексту, исти аутор објашњава прагматичну оријентацију у истраживању, усмерену ка примени научних сазнања, и наводи да „[...] истраживачи имају слободу избора, односно могу да бирају методе, технике и процедуре истраживања које највише одговарају њиховим потребама и циљевима“ (Creswell, 2003:12).

2.5. Критеријуми за вредновање квалитета парка са аспекта корисника простора

У литератури која се бави истраживањем коришћења паркова и других отворених простора, поједини аутори (Cooper Marcus and Francis, 1990; Carmona, 2004; PPS, 2005; Gehl, 2010; Ter, 2011) предлажу одређене критеријуме за вредновање квалитета паркова са аспекта корисника простора. Иако став о важности (значају) неких предложених критеријума за вредновање успешности отворених простора, неминовно, зависи од перцепције корисника и од њихових преференција, различити критеријуми посматрани заједно, у одређеној форми, представљају аспекте, који треба да буду узети у обзир приликом обликовања паркова и других отворених простора (Carmona, 2004).

На основу анализе коришћења паркова и других отворених простора у Америци Cooper Marcus and Francis (1990) су установили групу критеријума за вредновање квалитета паркова са аспекта корисника простора. Наиме, према Cooper Marcus and Francis (1990), када год је могуће, отворен простор треба да:

- буде лоциран тако да је лако доступан и видљив, односно привлачан за потенцијалне кориснике,
- буде опремљен за жељене активности корисника,
- обезбеди осећај сигурности корисницима,
- понуди опуштање од стреса и утиче на побољшање здравља и емоционалног благостања становника у урбаној средини,
- буде усмерен ка оним групама корисника који ће највероватније користити отворен простор,
- охрабрује коришћење различитих група корисника, који ће користити простор на тај начин да ниједна активност (група активности) не омета друге,
- нуди амбијент који је угодан у периоду најинтензивније употребе, у погледу осунчаности простора или засене, ветровитости и сл.,
- буде доступан за децу и кориснике са посебним потребама,
- омогућава организовање културно-уметничких и едукативних програма,
- укључује компоненте које корисници могу сами обликовати (игра у песку за најмлађе кориснике, интерактивне скулптуре и фонтане),
- дозвољава корисницима могућност да, појединачно или као део групе, буду укључени у активности које се односе на уређење, одржавање простора или организовање посебних догађаја на отвореним просторима,
- буде лак и економичан за одржавање, узимајући у обзир ограничења која се очекују у конкретном типу отвореног простора и
- буде пројектован тако да се подједнако узме у обзир визуелна перцепција простора и могућност за социјалне интеракције.

Дефинисањем критеријума за вредновање отворених простора бави се и Carmona (2004), који сматра да отворени јавни простор треба да поседује следеће „квалитете“:

- висок ниво одржавања (чистоћа простора),
- приступачност, визуелну атрактивност,
- угодност,
- инклузивност (доступност свим корисницима),
- одрживост,
- функционалност (компатибилност различитих функција простора),
- особеност (индивидуалан карактер),
- безбедност (сигурност корисника) и
- флексибилност (могућност промене током времена).

У трагању за одговором на питање: „Шта нека места (отворене просторе) чини успешним за разлику од оних која то нису?“ PPS - Project for Public Space (2005) су анализирали резултате евалуације хиљаде јавних простора широм света и установили четири критеријума за процену успешности јавних отворених простора са аспекта корисника простора. Односно, према PPS (2005) успешни отворени простори имају четири кључна обележја (Слика 4): они су приступачни, људи су ангажовани (учествују) у активностима, простор је угодан, и на крају то је социјалан простор - место где се људи међусобно сусрећу и упознају; на којем се одвијају различити друштвени и економски догађаји. Када су корисници задовољни квалитетом паркова и других отворених простора они представљају полигон за јавне животе грађана. Поред кључних обележја простора, на Слици 4 су приказани квалитативни и интуитивни аспекти по којима може да се процени простор, као и квантитативни аспекти простора.

Према PPS (2005) успешан јавни простор је **приступачан**, лако доступан и видљив и из даљине и из непосредне близине. Приступачни простори у близини имају паркинге, доступни су корисницима који користе јавни превоз или долазе пешице. Такође, према PPS (2005), приступачни отворени простори су инклузивни - доступни свим корисницима (укључујући кориснике са посебним потребама) и омогућавају кретање корисника у жељеним правцима (стазе су усклађене са пешачким токовима).

Слика 4. Критеријуми за вредновање успешности паркова и других отворених простора, са аспекта корисника простора, према PPS - Project for Public Space (2005)

Угодност паркова, као отворених простора, процењује се у односу на бројне квалитативне и квантитативне аспекте, као што су: сигурност (субјективни осећај корисника и статистички показатељи стопе криминалитета); погодност за седење, шетњу и друге врсте активности; адекватно одржавање простора („чистоћа“); атрактивност простора - „добар први утисак“ и др. (Слика 3). Такође, интензитет **коришћења** отворених простора, односно могућности за одвијање различитих **активности** корисника свих старосних категорија, према PPS (2005) представља

значајан критеријум којим се процењује успешног парка или неког другог отвореног простора. Према PPS (2005) социјална компонента отвореног простора - **социјални аспект** је квалитет простора који се тешко постиже, али када је присутан постаје веома значајна карактеристика простора. Када се људи сусрећу са пријатељима, поздрављају своје суседе и комуницирају са другим корисницима, они имају развијен осећај „припадања“ неком простору, односно повезаности са заједницом и просторима који подстичу социјалне активности.

3. МАТЕРИЈАЛ И МЕТОД РАДА

3.1. Објекти истраживања

На основу типологије зелених површина у функцији активне и пасивне рекреације, према Програму за урбанистички план система зелених површина Београда - Пројекат „Зелена регулатива“ IV фаза (Урбанистички завод Београда, 2009), на територији Београда (у границама Генералног плана Београда 2021. налази се 48 паркова. За објекте истраживања употребног потенцијала паркова одабрани су: један градски (Ташмајдан) и три локална парка (Беле воде, Вождовачки и Чубурски) (Слика 5)¹ на основу:

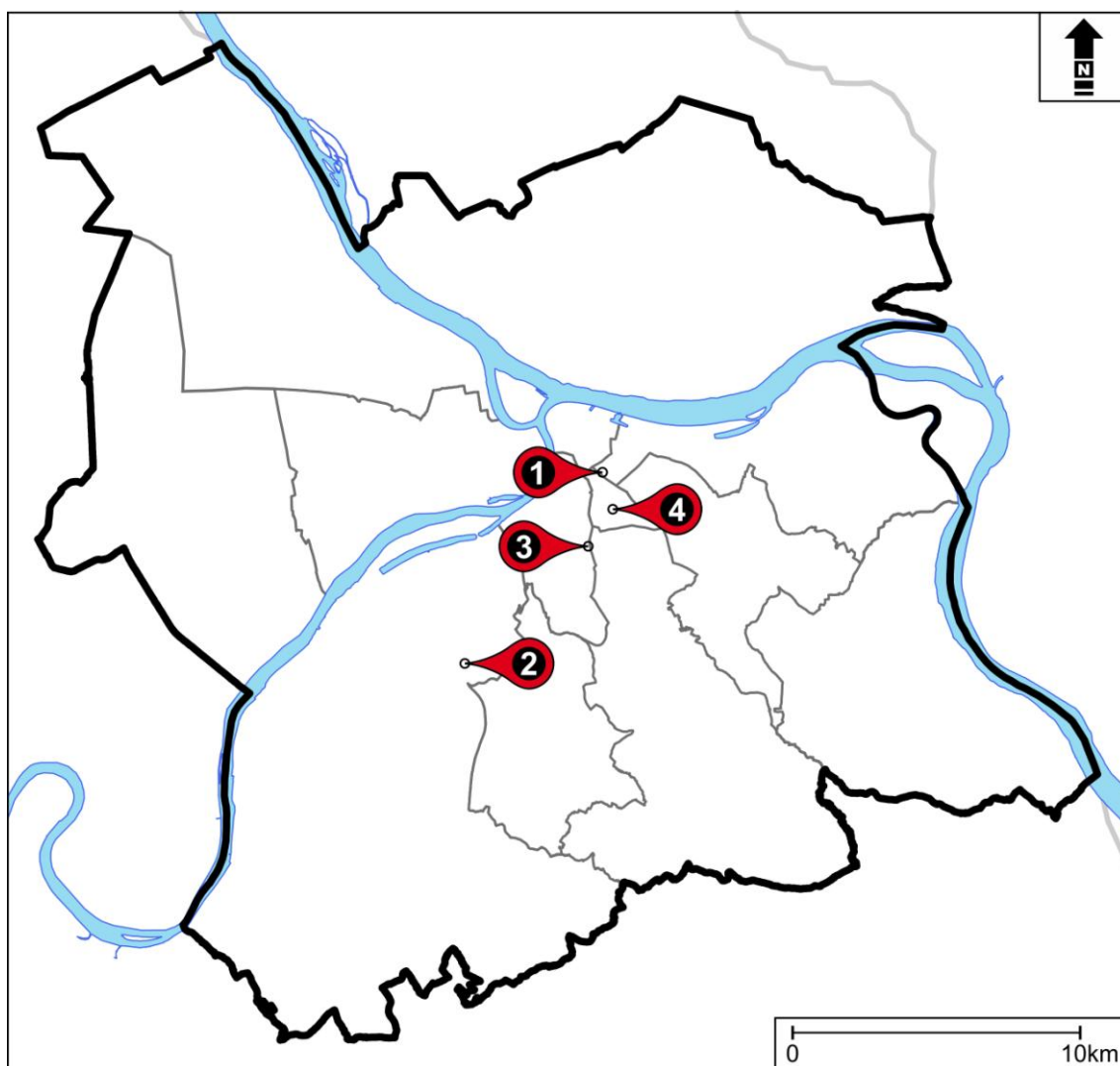
- Датума реконструкције (одабрани паркови су реконструисани у периоду од 2008. до 2012. године - према подацима ЈКП „Зеленило-Београд“);
- Обима (степен) реконструкције (последња реконструкција је, у већој мери, утицала на разноврсност садржаја и опремљеност паркова - према подацима ЈКП „Зеленило-Београд“) и
- Величине (површине) парка и зоне Београда у којој су лоцирани (одабрани паркови имају површину већу од 1ha и припадају централној и средњој зони Београда - према Генералном плану Београда 2021).

Одабир паркова који су реконструисани у периоду од 2008. до 2012. године је значајан и са аспекта евалуације употребног потенцијала паркова након реализације пројеката. С обзиром на то да зелене површине „постигу“ оптималну функционалност тек након дужег временског периода (биљни материјал мора достићи одређену висину, форму и структуру) истраживање није обухватило новоформиране паркове. Истраживање није обухватило ни реконструисане паркове који са аспекта заштите културних добара припадају просторима значајних културно - историјских, стилских и амбијенталних вредности и чији су

---

¹ Од тридесет једног парка површине веће од 1ha, према Програму за урбанистички план система зелених површина Београда - Пројекат „Зелена регулатива“ IV фаза (2009), један парк је подтипа - централни градски парк (Калемегдан), осам паркова су подтипа - градски парк, а двадесетдва парка су подтипа - локални парк. Такође, на територији Београда налази се и седамнаест паркова површине од 0.5–1ha (подтип парка - мини парк). Према подацима ЈКП „Зеленило-Београд“ број паркова, као јединица одржавања, је већи и износи 58.

пројекти реконструкције (ревитализације) морали да поштују историјски одређене матрице.

Слика 5. Објекти истраживања у границама Генералног плана Београда 2021 (1 - парк Ташмајдан, 2 - парк Беле воде, 3 - Вождовачки парк, 4 - Чубурски парк)

3.1.1. Парк Ташмајдан

Парк Ташмајдан се налази у централној зони Београда (Генерални плана Београда 2021), на територији Општине Палилула, између: Булевара краља Александра - на југозападу; улице Светог Марка; цркве Светог Марка и Руске православне цркве - на северозападу; стадиона Ташмајдан и Спортско рекреативног центра Ташмајдан - на североистоку и улице Старине Новака² - на југоистоку (Слика 6). У непосредном окружењу парка Ташмајдан су угоститељски објекти - ресторани „Мадера“, „Шанса“ и „Caffe Giardino“, а у самом парку налази се зграда Сеизмолошког завода Србије (из 1909. године). Парк се налази у оквиру целине „Стари Београд“, која ужива статус претходне заштите (Милановић, 2006б), а у његој близини су значајни културни и образовни објекти, као и бројни објекти трговинског карактера³. Сходно томе, иако припада општини Палилула, корисници Ташмајдана, као градског парка, су становници више градских општина. Укупна површина парка обухваћена истраживањем износи 65393m².

Простор на ком се налази парк Ташмајдан није био само мајдан одакле је вађен камен⁴, постављан у прве темеље града, већ и стециште бурних догађаја који су обележили дугу историју Београда (Милановић, 2006б).

У периоду између 1826. и 1886. године на простору данашњег парка налазило се гробље. Након измештања гробља, од почетка XX века размишљало се о преуређењу простора Ташмајдана, али и поред различитих предлога и конкурса није се дошло до коначног урбанистичког решења до Генералног урбанистичког

---

² Улица Старине Новака пресеца комплекс парка Ташмајдан на два просторно и функционално неповезана отворена простора - Велики и Мали Ташмајдан. За потребе овога рада, под парком Ташмајдан, као објектом истраживања, подразумева се последњом реконструкцијом (2011. године) обухваћен простор Велики Ташмајдан.

³ Према Закону о културним добрима (Sl. glasnik RS, br. 71/94) статус претходне заштите има и заштићена околина непокретног културног добра за коју се претпоставља да има посебан значај за друштвени, историјски и културни развој народа у националној историји, односно за развој његовог природног окружења.

⁴ На турском језику реч *ташмајдан* значи: *каменолом, каменито поље* и зато се читав крај са мајданом, данас оивичен улицама Таковском, Илије Гарашанина, Старине Новака и Булеваром краља Александра, називао *Ташмајдан* (Милановић, 2006б).

плана Београда из 1950., када је започела изградња Ташмајдана као градског парка⁵. Изградња парка је трајала до 1954. године (Милановић, 2006б).

После скоро шест деценија од настанка парка, по идејном решењу азербејџанског архитекте Елдара Гусејнова, 2010. године урађен је „Главни пројекат за инвестиционо одржавање парка Ташмајдан“⁶, на основу којег је 2011. године завршена реконструкција парка.

Слика 6. Исечак ортофото снимка за Административно подручја Београда (2011) са границом анализираних површина парка Ташмајдан

Након реконструкције парк је задржао свој класичан изглед са главном алејом која се пружа од улице Старине Новака до цркве Светог Марка. Од укупне површине парка 49365m^2 (75.49%) је под зеленилом. У оквиру површине под

⁵ Први пројекат за парк Ташмајдана израдио је арх. Александар Ђорђевић, а план озелењавања инж. Владета Ђорђевић. Пројекат парка је урађен у класично геометријском стилу. Током радова се одустало од водених каскада које су, по пројекту инж. Бранислава Прошића, замењене партерним решењем зеленила дуж главне алеје у парку (Милановић, 2006б).

⁶ „Главни пројекат за инвестиционо одржавање парка Ташмајдан“ је урадио Архитектонски факултет Универзитета у Београду (одговорни пројектант: Јован Митровић, дипл. инж. арх.).

зеленилом, 299m² је под шибљем, 1228m² под цветњацима, а највећа површина (47838m²) је под травњацима. У парку се налази 736 стабала. Део травне површине (2993m²) је ограђен и намењен корисницима који у парк долазе са кућним љубимцима.

На површини од 16028m² (24.51%) која је под засторима, поред пешачких стаза, платоа и степеница; у парку се налазе: три дечија игралишта са реквизитима (941m²), фонтана (154m²), павиљон за игру шаха (176m²), трим стаза (дужине 500m) и простор са седамнаест справа (реквизита) за вежбање (792m²). Такође, поред урбаног мобилијара (клуба, корпи за отпатке и канделабара) у парку је постављено: 6 скулптура, 3 споменика⁷, 7 чесми, 4 табле за информације и соларни пуњач за мобилне телефоне. У парку постоји јавни тоалет, а након реконструкције парка корисницима је доступан бесплатан бежични интернет.

3.1.2. Парк Беле воде

Парк Беле воде се налази у средњој зони Београда (Генерални плана Београда 2021), на територији Општине Чукарица, између: Ибарске магистрале (Трговачке улице) - на истоку; Војнотехничког института - на југу; објекта и зелене површине колективног становања - на северу и индивидуалних објеката становања (приватних окућница) - на југозападу и северозападу. Улицом Мате Јерковић парк је подељен на два дела (Слика 7). Парк Беле воде је локални парк који, у великој мери, користе становници блокова из непосредног, односно ближег окружења. Укупна површина парка Беле воде обухваћена истраживањем износи 51762m².

Према подацима добијеним од ЈКП „Зеленило-Београд“, парк Беле воде је подигнут седамдесетих година ХХ века. На захтев становника овог дела Београда, незадовољних изгледом парка четрдесет година после његовог настанка, 2010. године урађен је Идејни пројекат инвестиционог одржавања Јавне зелене

---

⁷ Поред постојећег споменика посвећеног Десанки Максимовић у парку су, током реконструкције, постављена још два споменика - Хејдара Алијева, првог азербејџанског председника и Милорада Павића, истакнутог српског писца.

површине „Парк Беле воде“⁸, на основу којег је, исте године, започета реконструкција парка. Поред нових садржаја које је парк добио, реконструкцијом су обухваћене и постојеће пешачке стазе (главни правци кретања корисника између аутобуских станица у Трговачкој улици и околних стамбених објеката). Од октобра 2011. године парк је доступан корисницима, а реконструкција је завршена у мају 2012. године, када је постављено осветљење у парку.

Слика 7. Исечак ортофото снимка за Административно подручја Београда (2011) са границом анализиране површине парка Беле воде

Од укупне површине парка 43763m^2 (84.55%) је под зеленилом. У оквиру површине под зеленилом, 38906m^2 је под травњацима, 4856m^2 заузима шибље, а у парку се налази и 1640 стабала. Парк има травнати терен за игру малог фудбала (800m^2). Такође, на травној површини је постављено седам справа за вежбање, а део травњака (1200m^2) је ограђен и намењен корисницима који у парк долазе са кућним љубимцима.

⁸ Идејни пројекат инвестиционог одржавања Јавне зелене површине „Парк Беле воде“ је урадило ЈКП „Зеленило-Београд“ (одговорни пројектант: Драгутин Алексић, дипл. инж. хорт.).

На површини од 7999m² (15.45%) која је под засторима, осим стаза и платоа, у парку се налазе и следећи садржаји: четири дечија игралишта, на укупној површини од 1976m², затим три спортска терена (кошаркашки терен, терен за баскет и полигон за боћање), на укупној површини од 1045m²; као и плато са столовима за игру шаха (75m²). Поред урбаног мобилијара (клуба, корпи за отпатке и канделабара), у парку постоје три чесме. Парк нема јавни тоалет доступан корисницима.

3.1.3. Вождовачки парк

Вождовачки парк се налази у средњој зони Београда (Генерални плана Београда 2021.), на територији Општине Вождовац, између: Трга ослобођења - на северу; улица Војводе Степе и Јове Илића - на североистоку; дворишта О.Ш. „Вожд Карађорђе“ - на југоистоку и Булевара ЈНА - на југозападу (Слика 8). Вождовачки парк је локални парк који посећују становници оближњих блокова⁹. Такође, корисници парка су ученици школе из непосредног окружења, а повремено у парк долазе и деца из предшколских установа, које се налазе у близини. Парк се налази између две веома прометне саобраћајнице, са станицама градског превоза у близини улаза у парк. Укупна површина парка обухваћена истраживањем износи 15015m².

Према подацима ЈКП „Зеленило-Београд“, парк је подигнут 1946. године¹⁰. Због нередовног одржавања и нереализованих санација, у периоду пре реконструкције парк је био у веома лошем стању, са потпуно уништеним урбаним мобилијаром. Почетком 2009. године завршен је „Елаборат инвестиционог одржавања Вождовачког парка“, на основу којег је, исте године, реализована реконструкција парка¹¹.

---

⁹ Истраживање није обухватило дане када се, у близини парка, играју утакмице на стадиону ФК Црвена звезда, због тога што су, у тим специфичним ситуацијама, корисници парка углавном навијачи фудбалских клубова.

¹⁰ Вождовачки парк је подигнут по пројекту архитекте Бране Прошића (ЈКП „Зеленило-Београд“, 2009).

¹¹ „Елаборат инвестиционог одржавања Вождовачког парка“ урадило је ЈКП „Зеленило-Београд“ (одговорни пројектант: Вера Грбић, дипл. инж. пејз. арх.).

Парк је пројектован у класичном, геометријском стилу, са симетричним распоредом стаза у односу на централну, подужну стазу, која повезује три просторне целине (платоа). Реконструкцијом је сачувана основна матрица парка, а обновљен је и аутентичан застор на стазама - калдрма са бордуром од опеке.

Слика 8. Исечак ортофото снимка за Административно подручја Београда (2011) са границом анализираних површина Вождовачког парка

Од укупне површине парка 12400m^2 (82.58%) је под зеленилом. У парку се налази 148 стабала, а поред травњака који заузимају највећу површину (11602m^2), 430m^2 је под шибљем, 298m^2 под живом оградом, док су на 70m^2 заступљени цветњаци.

У оквиру површине од 2615m^2 (17.42%) која је под засторима, поред стаза, степеница и платоа, парк садржи дечије игралиште са различитим реквизитима (331m^2). Такође, у парку се налазе две веће камене скулптуре и шест мањих скулптура - стена које су, изузев једне скулптуре на кружном платоу, постављене на травним површинама. Парк нема јавни тоалет и чесму.

Урбани мобилијар (клупе, корпе за отпатке и канделабра) који је постављен у парку, даје аутентичност амбијенту парка, као представнику школе хортикултуре у послератној Југославији (ЈКП „Зеленило-Београд“, 2009).

3.1.4. Чубурски парк

Чубурски парк се налази у централној зони Београда (Генерални плана Београда 2021.), на територији Општине Врачар, а омеђен је улицама: Максима Горког - на истоку; Цара Николаја II - на северу; Чубурском - на западу и улицом Орловића Павла - на југу (Слика 9). Чубурски парк је локални парк који, углавном, користе становници блокова из ближег окружења. Укупна површина парка обухваћена истраживањем износи 12520m².

Слика 9. Исечак ортофото снимка за Административно подручја Београда (2011) са границом анализираних површина Чубурског парка

Према подацима ЈКП „Зеленило-Београд“, Чубурски парк је изграђен 1973. године, рушењем објеката, који су се налазили на простору данашњег парка¹². Чубурски парк је један је од ретких паркова који је изграђен у централној зони Београда после Другог светског рата. До 2007. године, када је урађен „Главни пројекат уређења Чубурског парка - локација Кикевац“, у парку су рађене само мање интервенције, а у априлу 2008. године парк је у потпуности реконструисан¹³.

На површини од 8892m² (71.02%) у парку се налази зеленило, које се састоји од: 168 стабала; травњака који заузима површину од 8776m² и 116m² шибља. На травној површини у парку постављен је споменик посвећен Петру Кочићу, а један део травне површине (1140m²) је ограђен и намењен корисницима који у парк долазе са кућним љубимцима.

Након реконструкције, под засторима је 3628m² (28.98%) површине парка, а поред стаза и платоа, у парку постоје и следећи садржаји: три дечија игралишта са реквизитима (на укупној површини од 808m²) и три спортска терена (кошаркашки терен, терен за баскет и скејт игралиште), која заузимају површину од 991m². Парк има једну чесму и јавни тоалет доступан корисницима.

3.2. Метод рада

3.2.1. Истраживачки приступ

Избор метода рада, односно методолошки приступ изради дисертације одређен је како предметом и циљем рада, тако и мултидисциплинарним карактером истраживања. Према Gidens-у (2007) истраживање захтева флексибилност; тако да се у једном истраживању често комбинује неколико различитих научних метода, које се међусобно допуњују. Gidens (2007) овај процес назива „триангулацијом“, а

---

¹² Парк је изградило ЈКП „Зеленило-Београд“, према пројекту арх. Слободана Глигоровића и пејз. арх. Надежде Ђаковић. Име парка потиче од назива „Чубура“, по којем је познат овај део Београда.

¹³ „Главни пројекат уређења Чубурског парка - локација Кикевац“ урадило је ЈКП „Зеленило-Београд“ (одговорни пројектант: Драгутин Алексић, дипл. инж. пејз. арх. и Татјана Урсић, дипл. инж. пејз. арх.).

Altricher et al. (2008) сматрају да је сврха триангулације у квалитативним истраживањима да повећа веродостојност добијених резултата. Сходно томе, у зависности од фазе истраживања, у раду је примењено више метода. У првој фази рада методом анализе прикупљени су подаци из светске и домаће литературе. У следећој фази рада комбиноване су методе посматрања и мапирања добијених података, а затим и метод анкетања, уз примену адекватних статистичких метода. У завршној фази истраживања процесом триангулације обухваћено је више различитих научних метода, у циљу евалуације употребног потенцијала истраживаних паркова, односно операционализације добијених резултата истраживања.

3.2.2. Метод посматрања и мапирања

Методе посматрања и мапирања применом GIS-а, као сегменти свеобухватне методе истраживања (Goličnik, 2005), примењене су у првој фази истраживања употребног потенцијала паркова Београда¹⁴.

Рекогносцирањем одабраних паркова, у фази припреме за посматрања, током маја 2012. године, извршена је подела паркова на просторне целине, према обухвату визуелне сагледивости простора. Стога је, број просторних целина, које су посматране у истраживаним парковима, различит јер је условљен величином парка и конфигурацијом терена, односно могућношћу перцепције простора¹⁵.

С обзиром на то да на употребни потенцијал паркова, у великој мери, утичу метеоролошки услови, истраживања у парку Ташмајдан, Беле воде, Вождовачком и Чубурском парку су спроведена у јуну, септембру и децембру 2012. године. У сваком од истраживаних паркова, у наведеним месецима, посматрање је обављано током једног радног дана (понедељак–петак) и једног викенд дана (субота–недеља). Да би се утврдили обрасци коришћења паркова, не само у односу на дан у недељи, већ и у односу на период дана, паркови су у целини, током дана

---

¹⁴ Одабран је облик посматрања по којем се посматрач налазио у положају „чистог посматрача“ (Milić, 1978). Према Milić (1978:440): „У овом облику посматрања посматрач се најчешће појављује у улози једног од многобројних гледалаца, који посматрају оно што се јавно дешава.“

¹⁵ Иако подаци у литератури указују на просторне дистанце са којих је могуће сагледати особу - корисника парка (Lynch & Gary, 1984), видљивост у свакој просторној целини парка је могуће проценити искључиво обиласком парка. Приликом дефинисања просторних целина, на мапи је забележена тачна локација посматрача.

истраживања, посматрани у четири временска периода: 10–13h, 13–16h, 16–19h и 19–22h. Посматрање је спроведено према прецизно дефинисаном протоколу, предложеном од Goličnik (2005). Протокол посматрања је подразумевао обилазак дефинисаних просторних целина у парку (истим редоследом) и десетоминутно посматрање сваке просторне целине. Корисници, евидентирани током десетоминутног посматрања, су одређеним симболом мапирани на плану парка.¹⁶ За потребе овог истраживања, поред локације у простору, за сваког евидентираног корисника, током посматрања забележени су следећи подаци:

- **врста активности** - са циљем да се формира што прецизнија база података, евидентирани су сви облици активности корисника уочени током посматрања, узимајући у обзир и међусобне интеракције различитих врста активности, или појављивање истих врста активности у различитим зонама парка (пример: активност - шетња са кућним љубимцем по травној површини у парку);
- **старосна категорија** - у односу на процењене године старости корисници су подељени у четири категорије: деца (1–9 год.), тинејџери (10–19 год.), корисници средње генерације (20–65 год.) и корисници старије генерације (више од 65 год.). Деца у колицима нису евидентирана одвојено, већ је њихово појављивање у парку забележено кроз активност корисника који су парк посетили са дететом у колицима (пример: активност корисника - шетња детета у колицима);
- **пол корисника** - евидентирање пола корисника није обухватило најмлађу старосну категорију - децу (1–9 год.), која су у односу на кориснике мушког или женског пола одвојена у посебну категорију;
- **број корисника у групи** - да би се анализирали обрасци понашања корисника у истраживаним парковима, односно утврдио социјални карактер

---

¹⁶ Да би били коришћени за мапирање података током посматрања, планови паркова (добијени од ЈКП „Зеленило-Београд“), претходно су прилагођени потребама истраживања. Такође, припрема, која је претходила посматрању, је обухватила и дефинисање симбола који ће се користити за мапирање података о корисницима.

простора, корисници су посматрани и са аспекта појединачног или групног коришћења паркова¹⁷;

- **структура групе корисника у односу на старосну категорију и пол корисника** - за сваког корисника који је парк посетио у групи евидентирана је припадност групи одређене структуре, дефинисане у односу на процењену старосну категорију и пол свих корисника у групи (пример: група тинејџера мушког пола).

Поред наведених обележја корисника парка, евидентираних методом посматрања, додатно је забележено, у свим периодима посматрања када је време било сунчано, да ли се корисници који седе или леже у парку налазе на осунчаним просторима, или су за ове врсте активности одабрали просторе у делимичној или потпуној засени.

Подаци о корисницима паркова, који су мануелно мапирани током посматрања, пренети су у дигиталну форму у GIS софтверском окружењу, односно примењен је ArcGIS® Desktop 9.3.1 (ESRI, 2009). Подаци о корисницима су преношени у дигиталну форму истим редоследом како су мапирани током посматрања. Мапирањем је омогућено сагледавање корисника у простору са више аспеката, у зависности од конкретног обележја сваког корисника, евидентираног током посматрања.

Да би се утврдила повезаност временских услова и употребног потенцијала истраживаних паркова, током формирања базе података, за сваког корисника, поред наведених обележја евидентираних током посматрања, унети су и метеоролошки подаци о периоду посматрања. Изузев осунчаности простора или појаве падавина, који су, такође, евидентирани током посматрања, остали метеоролошки подаци су преузети од РХМЗ Србије (температура ваздуха, брзина ветра и релативна влажност ваздуха), као и израчунате вредности ефективне температуре ваздуха у јуну (индекс ТН1), септембру (индекс ТН1) и децембру месецу (индекс WCI). Поред тога, приликом формирања базе података, сваком евидентираном кориснику придодат је и показатељ угодности простора, изражен

---

¹⁷ Без обзира на појединачан или групни долазак у парк, на дечијим игралиштима, спортским теренима, просторима са справама за вежбање, као и у случају колективне игре корисника на травним површинама, евидентиран је укупан број присутних корисника.

као субјективни осећај корисника у зависности од ефективне температуре ваздуха¹⁸. Угодност простора је процењена на основу метеоролошких података - температуре и влажности ваздуха, за дане посматрања током јуна и септембра месеца, односно за ове периоде посматрања израчунат је биометеоролошки индекс - Humidex, којим се утврђује субјективни осећај корисника у односу на временске услове (угодно или спарно време)¹⁹. Биометеролошки индекс - охлађивања (Wind chill index)²⁰ показао је утицај брзине ветра на субјективни осећај хладнијег времена, односно угодност простора током периода посматрања паркова у децембру месецу.

На нивоу парка као ресурса за рекреацију, за потребе овог истраживања све рекреативне активности корисника анализирани су у оквиру следеће три структурне групе активности:

- Активна рекреација - линеарне активности (шетња, трчање, вожња бицикла, ролера, скејта, тротинета и санки);
- Активна рекреација - активности у зонама (игра на дечијим игралиштима, вежбање на справама, игра фудбала, кошарке, одбојке и друге спортске активности) и
- Пасивна рекреација - стационарне активности (седење, стајање, лежање).

Подела евидентираних активности на наведене групе је извршена према њиховим главним карактеристикама у погледу начина одвијања или степена психо-физичког ангажовања корисника, односно различитих захтева корисника који се односе на физичко окружење. Одмор, релаксација, контакт са природом, забава или разонода, као домени који, поред осталих активности, чине структуру

---

¹⁸ Према РХМЗ Србије, ефективна температура представља меру субјективног осећаја реалне температуре ваздуха. Тај осећај је значајно различит од реалне температуре ваздуха, у топлим периодима године услед утицаја повишене релативне влажности, а у хладнијем периоду године услед повећане брзине ветра. Изучавањем утицаја времена и климе на живот и здравље човека бави се хумана биометеорологија.

¹⁹ Биометеоролошки индекс - Humidex, коришћен за процену угодности простора истраживаних паркова у односу на временске услове, установила је Метеоролошка служба Канаде (<http://www.wul.qc.ec.gc.ca/meteo/documentation/humidex-a.html>). Значај односа између температуре и релативне влажности ваздуха за угодан боравак на отвореним просторима, у својим радовима истичу Šegota (1976) и Lynch & Gary (1984).

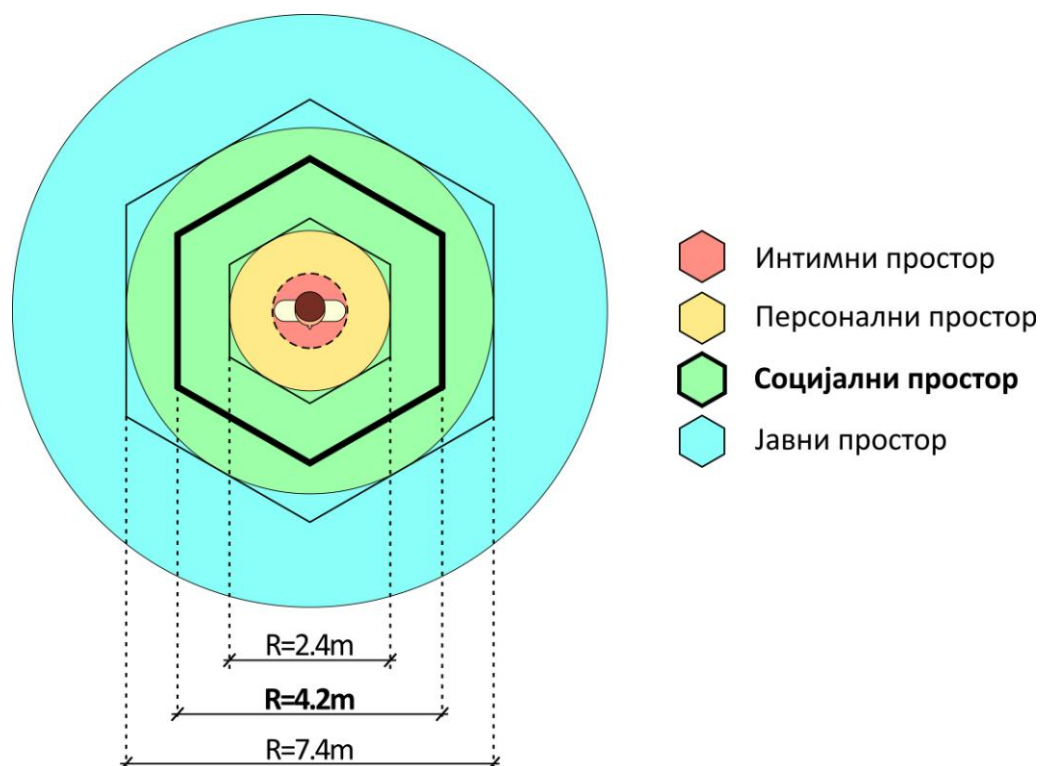
²⁰ Биометеролошки индекс - охлађивања (Wind chill index) означава процену губитка топлоте у зависности од брзине ветра, и израчунава се када је спољашња температура ваздуха нижа од 4°C (<http://www.the-ultralight-site.com/cold-weather-survival.html>).

рекреације и представљају значајне мотиве за долазак у парк, у овом раду су анализирани у оквиру једне од наведених група, у зависности од физичког испољавања одређене активности, односно сагледивог обрасца понашања корисника.

Преклапањем података, добијених у четири временска периода једног дана, формиран је дневни образац коришћења парка, који је за сваки дан посматрања и за сваки парк приказан табеларно и просторно - мапом Просторне позиционираности корисника парка и њихових активности. На тај начин је формирана емпиријска база података, просторно експлицитна, која је у даљој фази рада анализирана, у складу са постављеним циљевима истраживања.

Просторне анализе које се односе на фреквентност коришћења паркова су вршене на нивоу мањих просторних јединица, у предметном случају на бази хексагоналног грида. Употреба полигона хексагона, за разлику од осталих геометријских фигура (троугла, квадрата и сл.), је препозната као сврсисходнија за анализе еколошких феномена и процеса (Birch et al., 2007) што се такође може односити и на бихевиористичке анализе у овом случају корисника паркова. Наиме, за анализе овог типа, примена полигона кружнице поседује најбоље просторне карактеристике међутим оваква геометријска фигура не дозвољава формирање компактног грида без празнина или преклапања у конинууму анализираних површина. Са друге стране употреба троугла или квадрата имплицира просторне нелогичности; центроид посматраног поља је на превише различитим одстојањима од суседних поља. Што се тиче јединичне димензије хексагоналног грида, она је резултат Hall-ових (1966) категорија простора, односно, социјалних „димензија“ које објашњавају различите просторне односе између корисника на отвореним просторима. У оквиру својих истраживања Hall (1966) дефинише детаљнију поделу социјалног простора кроз дефинисање категорије „блиске фазе“ (енг. close phase), која подразумева непосредни простор око корисника у удаљености од 1.2 до 2.1m, као и „удаљене фазе“ (енг. far phase), која се наслања на димензију јавног простора, односно, дистанцу од 2.1 до 3.7m. На бази овакве поделе употребног простора корисника, дефинисана је површина хексагона од 11.46m^2 ($r=2.1\text{m}$, $R=4.2\text{m}$) која одговара средњој вредности

социјалног простора која у предметном истраживању представља категорију која је најбољи манифест понашања корисника између персоналног и јавног простора (Слика 10).

Слика 10. Просторна логика формирања основног поља хексагона на бази Халл-овог (1966) истраживања

На основу теоријског и емпиријског разматрања, Lynch and Gary (1984) класификују нивое фреквентности употребе парка (интензитет употребе) према концентрацији броја људи на анализирано површини:

- Комотан простор за стајање пешака – 1.2m^2 по особи;
- Толерантни простор за стајање у гужви – 0.65m^2 по особи;
- Велика гужва – 0.3m^2 по особи.

Према постављеним релацијама које имплицирају фреквентност употребе простора, за потребе овог рада, интензитет употребе парка је изражен у односу на површину елементарног поља истраживања, односно, на нивоу хексагоналног

грида (површина од 11.46m²). Према овој просторној калкулацији, интензитет употребе парка (фреквентност употребе) је изражена у следећим категоријама:

- **1–10** корисника по ћелији хексагоналног грида: **коморан простор**;
- **11–18** корисника по ћелији хексагоналног грида: **толерантан простор**;
- **19–28** корисника по ћелији хексагоналног грида: **велика гужва**;
- **29–43** корисника по ћелији хексагоналног грида: **потпуна zasiћеност простора** корисницима.

Максимална вредност корисника (43) је дефинисана највећом вредношћу која се јавља у оквиру анализираних паркова (парк Ташмајдан).

3.2.3. Метод анкетања

За прикупљање података о обрасцима понашања и ставовима корисника о истраживаним парковима у Београду (Ташмајдан, Беле воде, Вождовачки и Чубурски) коришћена је метода анкетања. Анкетање корисника у парковима је обављено током септембра 2013. године и обухватило је укупно 400 испитаника, од којих је у сваком од четири парка на упитник одговорило 100 испитаника. Анкетању корисника је претходила пилот студија на узорку од 10 испитаника, која није указала на грешке у структурисању тестираног упитника.²¹ За истраживање је изабран месец септембар, као период године када временски услови погодују интензивном коришћењу паркова, односно одвијању активности на отвореним просторима²².

Пошто се систематичност искуствене евиденције постиже, између осталог, и стандардизацијом процеса прикупљања података ради обезбеђења међусобно упоредивих података (Milić, 1978), анкетање у свим истраживаним парковима је спроведено према утврђеном протоколу. Протокол прикупљања података методом анкетања је подразумевао систематски обилазак свих просторних

---

²¹ Пилот студија, као пробна анкета која, иако са веома малим бројем испитаника, служи за отклањање грешака пре почетка ширег испитивања (Gidens, 2007).

²² Анкетање корисника у парковима, према метеоролошким условима, обележило је сунчано време, са максималном температуром ваздуха око 25°C.

целина у парку²³, током којег је одабир испитаника вршен методом случајног узорка. Анкетирање корисника је спроведено у периоду од 10–20h током једног дана, а за истраживање ставова корисника, за сваки парк је одабран минимално један радни дан (понедељак–петак) и један дан викенда (субота–недеља). Испитаници су упитник попуњавали лично пред истраживачем, просечно у трајању од 10 минута.

Упитник се састоји од 42 питања (Прилог Б). Да би се избегла једностраност у истраживању због искључиве или претежне примене једног типа питања, упитник је структурисан тако да је обухватио питања различитог типа: питања затвореног типа са искључиво утврђеним одговорима; питања са вишеструким избором одговора; питања са утврђеним одговорима и могућношћу додатног одговора отвореног типа и питања отвореног типа.

Питања у упитнику су груписана, на основу различитих аспеката у односу на које се процењује став корисника о истраживаним парковима, односно различитих критеријума којима се процењује успешност парка. Прва група питања се односи на структуру испитаника, односно њихова социодемографска обележја (пол, старосна категорија, степен образовања, тренутно занимање), као и на удаљеност парка од локације са које испитаници долазе у парк, начин доласка и мотиве доласка испитаника у парк.

У другој групи питања испитаници су изнели своје ставове, односно вредновали истраживане паркове на основу критеријума - **доступност и читљивост простора** (PPS - Project for Public Space, 2005). Доступност и читљивост простора испитаници су оцењивали Ликертовом скалом вредновања, са оценама од 1–5 (1 - веома лоше, 2 - лоше, 3 - прихватљиво, 4 - врло добро и 5 - одлично). Задовољство испитаника доступношћу и читљивошћу простора изражено је укупном просечном оценом, која је одређена као средња вредност просечних оцена добијених вредновањем парка за седам постављених питања (видљивост улаза и излаза из парка, близина станица јавног превоза и паркинг простора итд.).

---

²³ Анкетирање је обављено у просторним целинама истраживаних паркова које су претходно одређене за потребе посматрања.

Следећи критеријум којим је процењена успешност истраживаних паркова је **интензитет коришћења паркова** (PPS - Project for Public Space, 2005). Група питања којима је процењен интензитет коришћења паркова за различите врсте активности се односи: на посету парка у одређеним данима (радни дан или викенд) или периодима дана и на дужину боравка у парку. Интензитет коришћења паркова по годишњим добима оцењен је на скали од 1–5 (1 - никад; 2 - веома ретко (1 - 2 пута месечно); 3 - ретко (3 - 5 пута месечно); 4 - често (3 - 4 пута недељно) и 5 - веома често (свакодневно)). Вишеструким одговорима испитаници су навели своје активности у парку, а испитаници који су показали незадовољство садржајима и опремљеношћу паркова су у отвореним одговорима навели предлоге.

Степен задовољства испитаника у односу на критеријум - **угодност простора** (PPS - Project for Public Space, 2005) изражен је укупном просечном оценом, која је одређена као средња вредност просечних оцена, добијених Ликертовом скалом вредновања (од 1–5), за десет постављених питања. Ова група питања се односи на угодност простора за седење, безбедност у парку, редовност одржавања парка, постојање конфликта са другим корисницима парка и др.

У односу на усвојени критеријум - **социјални аспект коришћења простора** (PPS - Project for Public Space, 2005) вреднован је употребни потенцијал истраживаних паркова постављањем питања којима се истражује социјална структура испитаника (појединачна или групна посета парку, разговор са другим корисницима парка итд.).

Став корисника о истраживаним парковима је додатно вреднован постављањем питања отвореног типа²⁴. Отвореним питањима омогућена је већа слобода изражавања, али и детаљније и потпуније сагледавање мишљења и ставова испитаника (Supek, 1961; Gidens, 2007). У оквиру одговора на питања отвореног типа испитаници су исказали свој генерални став о парку, односно његовим појединим обележјима.

---

²⁴ Због отежаног статистичког поређења добијених података, упитник је структурисан са најмањим бројем питања која су са отвореним одговорима.

У последњој групи питања, испитиван је став корисника о важећој Одлуци о уређењу и одржавању паркова, зелених и рекреационих површина („Službeni list grada Beograda“ br. 2/2011), која се односи на забрању појединих облика активности корисника у парку.

Пре анализе података добијених анкетирањем формирана је база података која је захтевала класификовање отворених одговора у одређени број категорија, а затим кодирање, односно додељивање одређене нумеричке вредности за сваку категорију одговора испитаника. Одговори на питања затвореног типа су прекодирани, односно одговори на питања овог типа су већ кодирани, заокруживањем нумерације утврђеног одговора у упитнику (Suprek, 1961). С обзиром да је приликом анализе добијених података методом анкетирања неопходно водити рачуна о поузданости резултата истраживања (Кадијевић, 2012) која се постиже, између осталог, довољним бројем заступљених испитаника из сваке старосне категорије наведене у упитнику, било је неопходно приликом припреме података извршити кодирање, тако да су одговори испитаника груписани у три старосне категорије (до 20 год., 20 - 54 год. и 55 и више год.). Одговори испитаника, који су исказани Ликертовом скалом вредновања, анализирани су у односу на опсег варирања оцене приказан у Табели 1.

За припрему и анализу података добијених анкетирањем коришћени су Microsoft Office Excel 2007 и статистички програм SPSS (Statistical Package for Social Sciences) version 10.0 (SPSS, Chicago, IL.).

Табела 1. Ликертова скала вредновања, према Тер (2011)

Оцена	Опис оцене	Опсег варирања*
5	Одлично	4.21–5.00
4	Врло добро	3.41–4.20
3	Прихватљиво	2.61–3.40
2	Лоше	1.81–2.60
1	Веома лоше	1.00–1.80

*Ако је средња вредност ≤ 3.40 оцена је лоша; а ако је средња вредност > 3.40 оцена је добра.

Подаци су представљени у облику графикана и табела, у којима су за дескриптивни приказ основних података о узорку коришћени, за нумеричке варијабле уобичајени параметри - средња вредност и стандардна девијација, а за категоријске варијабле (пол, старосна категорија, степен образовања) фреквенце и проценти. За анализу података примењене су стандардне анализе: Хи-квадрат тест (χ^2 -тест) за податке у табели контингенције и једнофакторска анализа варијансе (ANOVA), којом се упоређују просечне вредности за три и више независних варијабли (Кадијевић, 2012). У случају када су резултати анализе варијансе показали да постоје разлике у ставовима испитаника у истраживаним парковима, на нивоу укупног узорка, урађена је додатна анализа по паровима, Бонферонијевом (Bonferroni) методом t-тестова, како би се утврдило између којих паркова постоје различите просечне вредности.

Међусобна повезаност (корелација) одговора испитаника на постављена питања са варијаблима пол, старосна категорија и степен образовања је испитивана Хи - квадрат тестом у табелама контингенције.

Вишеструки одговори на питање о мотивима доласка у парк су анализирани појединачно за сваки од наведених мотива и укупно, у односу на број наведених мотива. Просечна мотивација (тј. просечна вредност мотивације) испитаника за коришћење парка је мерена бројем наведених мотива од укупно 5 евидентираних категорија мотива и изражена је процентуално. Да би се утврдиле разлике у просечној мотивацији за долазак испитаника у истраживане паркове коришћена је анализа варијансе (ANOVA). За анализу разлика у мотивисаности између два парка (анализу по паровима) коришћена је метода t-тестова. Такође, поред просечне мотивације, анализом варијансе (ANOVA) и методом t-тестова је анализиран и различит степен задовољства испитаника у истраживаним парковима у односу на: доступност и читљивост простора, интензитет коришћења паркова на годишњем нивоу и угодност простора.

4. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

4.1. Обрасци коришћења истраживаних паркова у Београду

У парковима одабраним за истраживање (Ташмајдански, Беле воде, Вождовачки и Чубурски) методом посматрања евидентирано је укупно 33664 корисника. Број корисника у сваком од четири истраживана парка приказан је у Табели 2.

Табела 2. Укупан број корисника у истраживаним парковима

Парк	Укупан број корисника [№]
Ташмајдан	19818
Беле воде	7472
Вождовачки	1837
Чубурски	4537
Σ	33664

Евидентирани активности корисника у свим истраживаним парковима, као и шифре за поједине активности наведене су у Табелама 3а, 3б и 3в.

Табела 3а. Линеарне активности корисника у истраживаним парковима

Група активности	Шифра активности	Активности корисника
Активна рекреација (линеарне активности)	Sh	Шетња
	Sh01	Шетња по површинама под засторима
	Sh02	Шетња детета у колицима
	Sh03	Шетња са кућним љубимцем
	Sh04	Шетња детета у колицима са кућним љубимцем
	Sh05	Шетња по травној површини
	Sh06	Шетња детета у колицима по травној површини
	Sh07	Шетња са кућним љубимцем по травној површини
	Sh08	Шетња корисника у инвалидским колицима
	Sh09	Шетња трима стазом
	Sh10	Шетња трим стазом са кућним љубимцем
	T	Трчање
	T01	Трчање у парку ван трим стазе
	T02	Трчање трим стазом
	T03	Трчање са кућним љубимцем
	V	Вожња
	V01	Вожња бицикла
	V02	Вожња ролера
	V03	Вожња скејта
	V04	Вожња тротинета
V05	Санкање	

Табела 36. Активности корисника у зонама у истраживаним парковима

Група активности	Шифра активности	Активности корисника
Активна рекреација (активности у зонама)	I	Игра
	I01	Игра на дечијем игралишту
	I02	Игра на стазама
	I03	Игра на травној површини без реквизита
	I04	Игра фудбала на травној површини
	I05	Игра фудбала на спортском терену
	I06	Игра кошарке
	I07	Игра одбојке на травној површини
	I08	Игра бадминтона
	I09	Игра фризбијем
	I10	Игра са кућним љубимцем
Vž - Vž01	Вежбање на справама	

Табела 3в. Стационарне активности корисника у истраживаним парковима

Група активности	Шифра активности	Активности корисника
Пасивна рекреација (стационарне активности)	S	Седење
	S01	Седење на клупи
	S02	Седење на клупи - дечије игралиште
	S03	Седење на клупи - простор за кућне љубимце
	S04	Седење на травној површини
	S05	Седење на стазама и другим површинама под засторима
	S06	Седење на клупи са дететом у колицима
	S07	Седење на клупи са дететом у колицима - дечије игралиште
	S08	Седење на клупи са кућним љубимцем
	S09	Седење на клупи (возач бицикла)
	S10	Седење на клупи (возач ролера)
	S11	Седење за столом
	S12	Седење за столом - игра шаха
	S13	Седење на травној површини са лаптопом
	S14	Седење на клупи са лаптопом
	St	Стајање
	St01	Стајање на поплочаној површини
	St02	Стајање на поплочаној површини са дететом у деч. колицима
	St03	Стајање на поплочаној површини са кућним љубимцем
	St04	Стајање на дечијем игралишту
	St05	Стајање на травној површини
	St06	Стајање на травној површини са кућним љубимцем
	L	Лежање
	L01	Лежање на травним површинама
	L02	Лежање на клупи

4.1.1. Обрасци коришћења парка Ташмајдан

Током шест дана посматрања активности корисника у парку Ташмајдан евидентирано је укупно 19818 корисника (Табела 4). Од укупног броја евидентираних корисника 984 корисника (4.97%) је парк посетило са децом у колицима.

Табела 4. Број евидентираних корисника у парку Ташмајдан

Датум посматрања	Дан у недељи	Број корисника [№]
18.06.2012.	радни дан	4428
24.06.2012.	викенд	3786
9.09.2012.	викенд	4275
18.09.2012.	радни дан	3873
22.12.2012.	викенд	1394
25.12.2012.	радни дан	2062
	Σ	19818

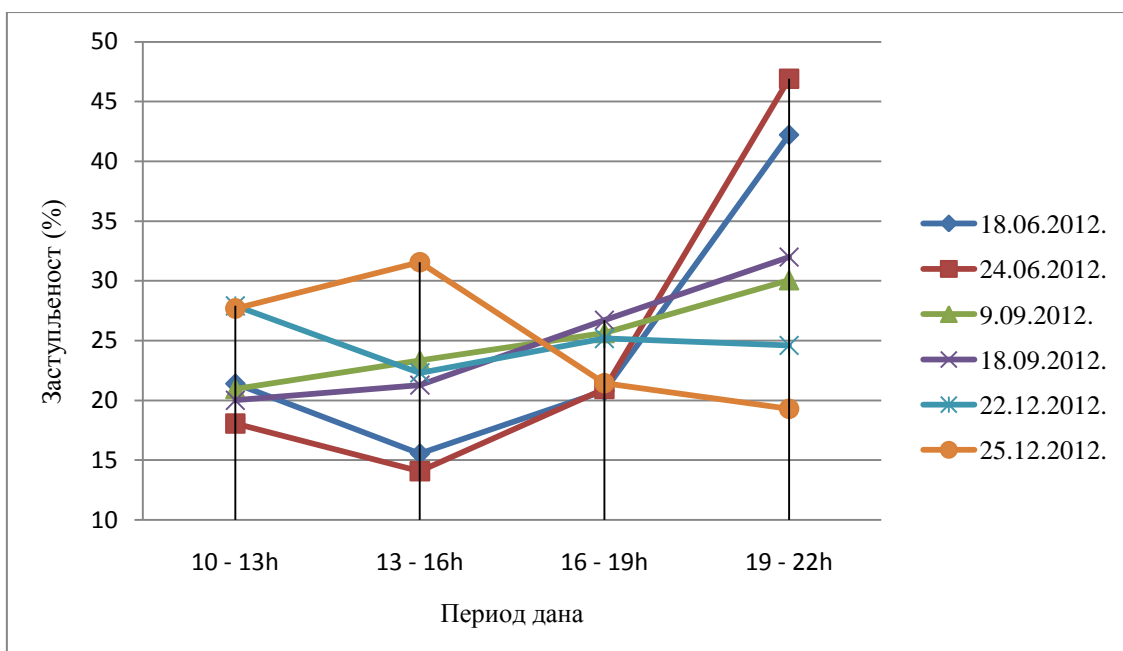
Највећи број корисника у парку Ташмајдан евидентиран је 18. јуна (4428), док је најмање корисника у парку забележено 22. децембра (1394). За разлику од јуна и децембра месеца, када је евидентирано више корисника радним даном, у месецу септембру парк Ташмајдан је посетило више корисника викендом (Табела 4).

Метеоролошки подаци за дане посматрања парка Ташмајдан, као и субјективни осећај угодности простора, са аспекта корисника, у односу на температуру, влажност ваздуха и брзину ветра, приказани су у Табели А.1 (Прилог А). Однос између температуре ваздуха (између 28°C и 32°C) и релативне влажности ваздуха (између 25% и 43%), у јуну месецу, условио је субјективни осећај спарног, за кориснике неугодног времена, током целодневног периода посматрања (Табела А.1, Прилог А). Као и у јуну месецу, два дана посматрања у септембру месецу обележило је сунчано време. Али, за разлику од јуна месеца, у септембру, у периодима посматрања од 10–13h и од 19–22h, нешто нижа температура ваздуха (између 23°C и 26°C), у комбинацији са релативном влажношћу ваздуха између 32% и 56%, условили су угодан субјективни осећај за кориснике парка. Међутим, периоди посматрања од 13–16h и од 16–19h и у месецу септембру, са аспекта корисника простора одликовали су се неугодним субјективним осећајем спарног

времена (Табела А.1, Прилог А). Два дана посматрања у децембру месецу су се разликовала по временским условима. Први дан посматрања обележило је облачно време, са температурама испод 0°C, док је други дан посматрања био сунчан, са температурама између 8°C и 12°C (Табела А.1, Прилог А).

Број корисника парка Ташмајдан разликовао се како у односу на период године, тако и у односу на периоде посматрања у току дана (Графикон 1, Табела А.5 у Прилогу А).

Графикон 1. Процентуална заступљеност корисника у парку Ташмајдан у различитим периодима дана

Различито коришћење парка Ташмајдан у току дана најизраженије је у јуну месецу (Графикон 1). Скоро половина корисника, у јуну месецу, посетила је парк између 19h и 22h, док је најмање корисника у парку евидентирано у периоду између 13h и 16h. За разлику од јуна, у септембру месецу број корисника у парку се релативно равномерно повећавао од периода посматрања 10–13h до највећег броја корисника у периоду између 19h и 22h. Првог дана посматрања у децембру месецу (22.12.2012.) парк Ташмајдан је највише корисника посетило у периоду између 10h и 13h, док је другог дана посматрања (25.12.2012.) евидентиран највећи број посетилаца у периоду између 13h и 16h.

4.1.1.1. Активности корисника у парку Ташмајдан

Дневни образац коришћења парка Ташмајдан за 18.06.2012. приказан је у Табелама 5а, 5б, 5в и 5г, као и на Мапи просторне позиционираниности корисника и њихових активности (Мапа 1).

Резултати посматрања показују да је са 63.39% најзаступљенија активност у парку била шетња (Sh). Од укупног броја евидентираних корисника највећи број (59.24%) за шетњу је користио стазе и друге површине под различитим типовима застора (Sh01+Sh02+Sh03+Sh08) (Табела 5а, Мапа 1). Корисници парка су се шетали и по травним површинама (2.6%) (Sh05+Sh06+Sh07), као и трим стазом (1.55%) (Sh09+Sh10). Поред корисника који су се шетали трим стазом, 1.78% корисника трим стазу је користило за трчање (T02+T03), док је 0.32% корисника за трчање користило и остале површине у парку (T01). Такође, 1.33% корисника у парку је возило бицикл (V01), а стазе и друге површине под засторима користиле су се и за вожњу ролера (V02), скејта (V03) и тротинета (V04) (Табела 5а).

Од 7.38% посетилаца који су парк користили за различите облике игре (I), највише корисника (5.74%) (I01) је евидентирано на дечијим игралиштима, док је 1.64% корисника играло фудбал, одбојку и друге игре на травним површинама у парку (I03+I04+I07+I10) (Табела 5б, Мапа 1). На простору који је опремљен справама за вежбање евидентирано је 1.36% корисника парка (Vž01) (Табела 5б, Мапа 1).

После шетње, са 20.35%, друга по заступљености активност корисника у парку била је седење (S) (Табела 5в, Мапа 1). На клупама, у свим зонама парка, седело је 17.98% корисника (S01+S02+S03+S06+S07+S08+S14), док је 1.24% корисника седело око столова предвиђених за игру шаха (S11+S12), а 1.13% за седење је користило травне површине у парку (S04+S13). Стајање (St), као активност у парку, евидентирано је код 3.66% корисника, док је лежање на травним површинама (L01) и клупама (L02) са 0.09% била најмање заступљена активност корисника (Табела 5в, Мапа 1). С обзиром на високе температуре ваздуха и сунчано време већина корисника (94.44%), у периодима посматрања од 10h до

19h, за седење и лежање користила је просторе у делимичној или потпуној засени (Табела А.9, Прилог А).

Најзаступљенија група активности у парку биле су линеарне активности са 67.16% евидентираних корисника (Табела 5г). Учешће корисника женског пола у линеарним активностима је било највеће (48.46%), док су деца најмање (9.38%) користила парк за шетњу, трчање или вожњу бицикла. Средња генерација корисника је била најзаступљенија (50.47%), следе тинејџери (25.82%) који су више користили парк за линеарне активности од старије генерације корисника (14.33%). У групи стационарних активности, заступљених код 24.10% корисника (Табела 5г), евидентирано је још веће учешће корисника женског пола (58.20%), док су деца, и у овој групи активности, била најмање заступљена (6.47%). Такође, и код стационарних активности корисници средње генерације су били најбројнији (43.02%), али је учешће тинејџера (31.30%) и старије генерација корисника (19.21%) било веће него код линеарних активности. Најмање заступљена група активности корисника у парку су биле активности у зонама (8.74%) (Табела 5г). Код различитих облика игре и вежбања на справама евидентирано је 78.30% деце и 15.76% тинејџера, док је учешће средње (4.91%) и старије генерације (1.03%) корисника било знатно мање.

Поред линеарних активности - трчања (Т), вожње бицикла (V01) и вожње скејта (V03), и стационарних активности - игре шаха (S12) и лежања (L), вежбање на справама (Vž01) и игра фудбала на травној површини (I04) су биле једине активности у парку са већим учешћем корисника мушког пола, у односу на кориснике женског пола (Табеле 5а, 5б и 5в). Структура свих корисника евидентираних у парку 18.06.2012., у односу на пол и старосну категорију, приказана је у Табели А.13 (Прилог А). Поред 14.70% деце, која су у пратњи одраслих корисника парк користила за различите врсте активности, 215 евидентираних корисника (4.86%) је парк посетило са децом у колицима.

Од 2.76% корисника, који су у парку евидентирани са кућним љубимцем, 0.32% је користило ограђен простор за кућне љубимце, док је већина (2.44%) евидентирана у осталим зонама парка.

Табела 5а. Дневни образац коришћења парка Ташмајдан за 18.06.2012. - линеарне активности

Активност		пол корисника			старосна група				Укупан број корисника [№]	Заступљеност [%]		
		м	ж	д	д	т	с	п				
Sh	Sh01	1003	1137	240	240	644	1165	331	2807	2380	63.39	53.75
	Sh02	50	108	-	-	-	134	24		158		3.57
	Sh03	32	52	-	-	9	56	19		84		1.90
	Sh04	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	Sh05	34	38	26	26	26	35	11		98		2.21
	Sh06	-	3	-	-	-	3	-		3		0.07
	Sh07	6	8	-	-	-	10	4		14		0.32
	Sh08	-	1	-	-	-	-	1		1		0.02
	Sh09	31	27	9	9	10	19	29		67		1.51
	Sh10	-	2	-	-	-	-	2		2		0.04
T	T01	13	1	-	-	-	14	-	93	14	2.10	0.32
	T02	39	39	-	-	36	41	1		78		1.76
	T03	-	1	-	-	-	1	-		1		0.02
V	V01	41	17	1	1	31	23	4	74	59	1.67	1.33
	V02	2	7	2	2	9	-	-		11		0.25
	V03	3	-	-	-	3	-	-		3		0.07
	V04	-	-	1	1	-	-	-		1		0.02
	V05	-	-	-	-	-	-	-		-		-
Σ		1254	1441	279	279	768	1501	426	2974	67.16		

Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

Табела 5б. Дневни образац коришћења парка Ташмајдан за 18.06.2012. - активности у зонама

Активност		пол корисника			старосна група				Укупан број корисника [№]	Заступљеност [%]		
		м	ж	д	д	т	с	п				
I	I01	1	21	232	232	22	-	-	327	254	7.38	5.74
	I02	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	I03	2	1	35	35	1	2	-		38		0.86
	I04	4	-	18	18	3	1	-		22		0.49
	I05	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	I06	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	I07	-	6	4	4	6	-	-		10		0.22
	I08	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	I09	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	I10	2	1	-	-	-	3	-		3		0.07
Vž	Vž01	40	6	14	14	29	13	4	60	60	1.36	1.36
Σ		49	35	303	303	61	19	4	387	8.74		

Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

Табела 5в. Дневни образац коришћења парка Ташмајдан за 18.06.2012. - стационарне активности

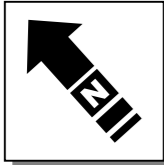
Активност	пол корисника			старосна група				Укупан број корисника [№]	Заступљеност [%]		
	м	ж	д	д	т	с	п				
S	S01	205	361	34	34	223	223	120	901	20.35	13.55
	S02	49	75	8	8	13	89	22			2.98
	S03	3	8	-	-	3	8	-			0.25
	S04	19	25	5	5	37	6	1			1.11
	S05	-	-	-	-	-	-	-			-
	S06	5	11	-	-	-	13	3			0.36
	S07	5	28	-	-	1	24	8			0.75
	S08	-	3	-	-	-	1	2			0.07
	S09	-	-	-	-	-	-	-			-
	S10	-	-	-	-	-	-	-			-
	S11	10	17	-	-	21	3	3			0.61
	S12	28	-	-	-	-	7	21			0.63
	S13	1	-	-	-	1	-	-			0.02
	S14	-	1	-	-	-	1	-			0.02
St	St01	29	29	17	17	31	17	10	162	3.66	1.70
	St02	1	4	-	-	-	4	1			0.11
	St03	-	1	-	-	-	1	-			0.02
	St04	15	48	-	-	4	50	9			1.42
	St05	2	9	4	4	-	7	4			0.34
	St06	1	1	1	1	-	2	-			0.07
L	L01	1	-	-	-	-	1	-	4	0.09	0.02
	L02	3	-	-	-	-	2	1			0.07
Σ		377	621	69	69	334	459	205	1067		24.10

Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

Табела 5г. Дневни образац коришћења парка Ташмајдан за 18.06.2012. - заступљеност према типу активности корисника

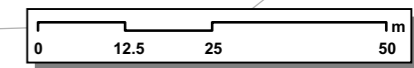
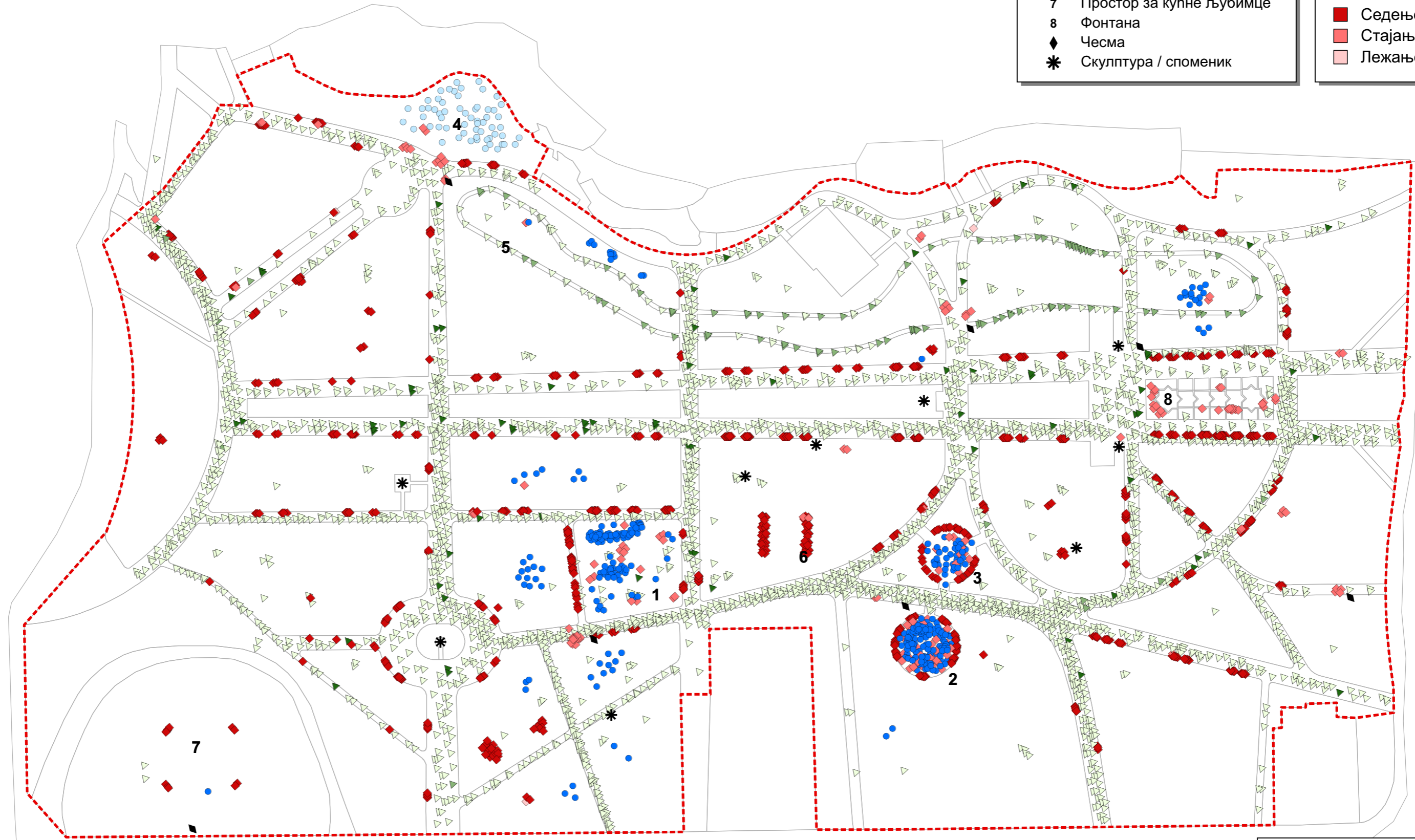
Активности	пол корисника			старосна група				Укупан број корисника [№]	Заступљеност [%]	
	м	ж	д	д	т	с	п			
Линеарне активности	1254	1441	279	279	768	1501	426	2974	67.16	
Активности у зонама	49	35	303	303	61	19	4	387	8.74	
Стационарне активности	377	621	69	69	334	459	205	1067	24.10	
Σ	1680	2097	651	651	1163	1979	635	4428	100	

Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

Мапа 1. Просторна позиционираност корисника парка Ташмајдан и њихове активности за 18.06.2012.

---	Анализирана површина	△	Шетња
1,2,3	Дечије игралиште	▲	Трчање
4	Справе за вежбање	▲	Вожња
5	Трим стаза	●	Игра
6	Павиљон за игру шаха	○	Вежбање
7	Простор за кућне љубимце	■	Седење
8	Фонтана	■	Стајање
◆	Чесма	■	Лежање
*	Скулптура / споменик		

Дневни образац коришћења парка Ташмајдан за 24.06.2012. приказан је у Табелама ба, бб, бв и бг и на Мапи просторне позиционираниности корисника и њихових активности (Мапа 2).

Најзаступљенија активност у парку је била шетња (Sh) (64.98%). На стазама и другим површинама под различитим типовима застора (Sh01+Sh02+Sh03) евидентирано је 61.41% корисника парка (Табела ба, Мапа 2). За шетњу су се користиле и травне површине (2.05%) (Sh05+Sh06+Sh07), али и трим стаза (1.52%) (Sh09+Sh10). На трим стази евидентирано је 1.93% корисника који су трчали (T02), док је 0.37% корисника, поред трим стазе, за трчање користило и остале површине у парку (T01). Вожња бицикла (V01) (0.92%) је била заступљенија од вожње ролера (V02), скејта (V03) или тротинета (V04) (Табела ба).

На дечијим игралиштима евидентирано је 5.84% корисника (I01), док је 1.34% корисника играло фудбал, бадминтон, фризби или друге игре на травним површинама у парку (I03+I04+I08+I09+I10) (Табела бб, Мапа 2). На простору са справама за вежбање евидентирано је 1.72% корисника (Vž01) (Табела бб, Мапа 2).

Седење је била друга по заступљености (18.40%) (S) активност корисника у парку (Табела бв, Мапа 2). Изузев 0.37% корисника који су седели на травним површинама у парку (S04) и 1.06% корисника евидентираних око столова за игру шаха (S11+S12), корисници су седели на клупама, у свим зонама парка (16.97%) (S01+S02+S03+S06+S07+S08+S09+S14). Такође, евидентирано је 4.17% корисника који стоје у парку (St), док су лежање на травним површинама (L01) и клупама (L02) биле најмање заступљене активности корисника (0.06%) (Табела бв, Мапа 2). Током осунчаних периода (10–19h) 95.10% корисника је за седење и лежање користило просторе у делимичној или потпуној засени (Табела А.9, Прилог А).

Са 68.34% евидентираних корисника, најзаступљенија група активности у парку биле су линеарне активности (Табела бг). Учешће корисника женског пола (47.16%) у линеарним активностима је било веће од учешћа корисника мушког

пола (40.90%), док су деца најмање (11.94%) користила парк за шетњу, трчање или вожњу бицикла. По старосној структури, средња генерација корисника је била најзаступљенија (48.32%), следе тинејџери (22.77%) који су више користили парк за линеарне активности од старије генерација корисника (16.97%).

Са сличним учешћем корисника мушког пола (40.61%), у групи стационарних активности заступљених код 18.40% корисника парка (Табела бг), евидентирано је веће учешће корисника женског пола (52.74%), а мања заступљеност деце (6.65%) него код линеарних активности. Такође, и код стационарних активности корисници средње генерације су били најбројнији (46.79%), али је учешће старије генерације корисника (23.57%) било веће него код линеарних активности.

Најмање заступљена група активности у парку биле су активности у зонама (9.03%) (Табела бг). Код различитих облика игре и вежбања на справама евидентирано је највише деце (67.25%), а затим тинејџера (26.02%), док је учешће средње генерације (5.85%) и старије генерације (0.88%) корисника било знатно мање.

Активности у парку са већим учешћем корисника мушког пола у односу на кориснике женског пола биле су: трчање (Т), вожња бицикла (V01), игра шаха (S12), лежање (L), вежбање на справама (Vž01) и игра фудбала на травној површини (I04) (Табеле ба, бб и бв).

Структура корисника евидентираних у парку 24.06.2012., у односу на пол и старосну категорију, приказана је у Табели А.13 (Прилог А). Поред 15.74% евидентиране деце у пратњи одраслих корисника, 168 корисника (4.44%) је парк посетило са децом у колицима.

У парку је евидентирано 3.83% корисника са кућним љубимцем, од којих је 0.34% користило ограђен простор за кућне љубимце, док је већина (3.49%) евидентирана у осталим зонама парка.

Табела 6а. Дневни образац коришћења парка Ташмајдан за 24.06.2012. - линеарне активности

Активност		пол корисника			старосна група				Укупан број корисника [№]	Заступљеност [%]		
		м	ж	д	д	т	с	п				
Sh	Sh01	818	992	277	277	481	938	391	2460	2087	64.98	55.12
	Sh02	58	76	-	-	1	126	7		134		3.54
	Sh03	40	64	-	-	20	68	16		104		2.75
	Sh04	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	Sh05	22	26	15	15	10	32	6		63		1.66
	Sh06	1	1	-	-	-	2	-		2		0.06
	Sh07	6	7	-	-	-	11	2		13		0.33
	Sh08	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	Sh09	21	28	6	6	14	21	14		55		1.46
	Sh10	1	1	-	-	1	1	-		2		0.06
T	T01	13	1	-	-	1	11	2	87	14	2.30	0.37
	T02	55	17	1	1	39	33	-		73		1.93
	T03	-	-	-	-	-	-	-		-		-
V	V01	23	4	8	8	19	7	1	40	35	1.06	0.92
	V02	-	1	-	-	1	-	-		1		0.03
	V03	-	1	-	-	1	-	-		1		0.03
	V04	-	1	2	2	1	-	-		3		0.08
	V05	-	-	-	-	-	-	-		-		-
Σ		1058	1220	309	309	589	1250	439	2587	68.34		

Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

Табела 6б. Дневни образац коришћења парка Ташмајдан за 24.06.2012. - активности у зонама

Активност		пол корисника			старосна група				Укупан број корисника [№]	Заступљеност [%]		
		м	ж	д	д	т	с	п				
I	I01	5	16	200	200	17	4	-	277	221	7.31	5.84
	I02	-	-	5	5	-	-	-		5		0.12
	I03	1	2	18	18	-	2	1		21		0.55
	I04	17	-	4	4	15	2	-		21		0.55
	I05	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	I06	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	I07	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	I08	1	2	1	1	1	2	-		4		0.11
	I09	-	-	2	2	-	-	-		2		0.06
	I10	1	2	-	-	1	2	-		3		0.08
Vž	Vž01	51	14	-	-	55	8	2	65	65	1.72	1.72
Σ		76	36	230	230	89	20	3	342	9.03		

Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

Табела бв. Дневни образац коришћења парка Ташмајдан за 24.06.2012. - стационарне активности

Активност	пол корисника			старосна група				Укупан број корисника [№]	Заступљеност [%]			
	м	ж	д	д	т	с	п					
S	S01	191	249	21	21	139	147	154	697	18.40	12.17	
	S02	47	68	10	10	2	98	15			125	3.30
	S03	5	5	-	-	-	9	1			10	0.26
	S04	5	5	4	4	7	3	-			14	0.37
	S05	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	S06	5	13	-	-	-	17	1			18	0.47
	S07	1	10	-	-	-	11	-			11	0.29
	S08	4	9	-	-	6	4	3			13	0.34
	S09	2	-	-	-	2	-	-			2	0.06
	S10	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	S11	5	11	4	4	9	5	2			20	0.53
	S12	20	-	-	-	3	4	13			20	0.53
	S13	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	S14	3	-	-	-	3	-	-			3	0.08
St	St01	13	19	8	8	20	11	1	158	4.17	1.06	
	St02	2	1	-	-	-	3	-			3	0.08
	St03	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	St04	42	53	8	8	-	84	11			103	2.72
	St05	1	9	2	2	5	4	1			12	0.31
	St06	-	-	-	-	-	-	-			-	-
L	L01	1	-	-	-	-	1	-	2	0.06	0.03	
	L02	1	-	-	-	1	-	-			1	0.03
Σ		348	452	57	57	197	401	202	857		22.63	

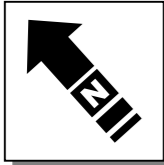
Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

Табела бг. Дневни образац коришћења парка Ташмајдан за 24.06.2012. - заступљеност према типу активности корисника

Активност	пол корисника			старосна група				Укупан број корисника [№]	Заступљеност [%]	
	м	ж	д	д	т	с	п			
Линеарне активности	1058	1220	309	309	589	1250	439	2587	68.34	
Активности у зонама	76	36	230	230	89	20	3	342	9.03	
Стационарне активности	348	452	57	57	197	401	202	857	22.63	
Σ	1482	1708	596	596	875	1671	644	3786	100	

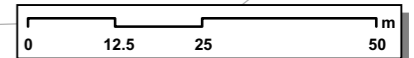
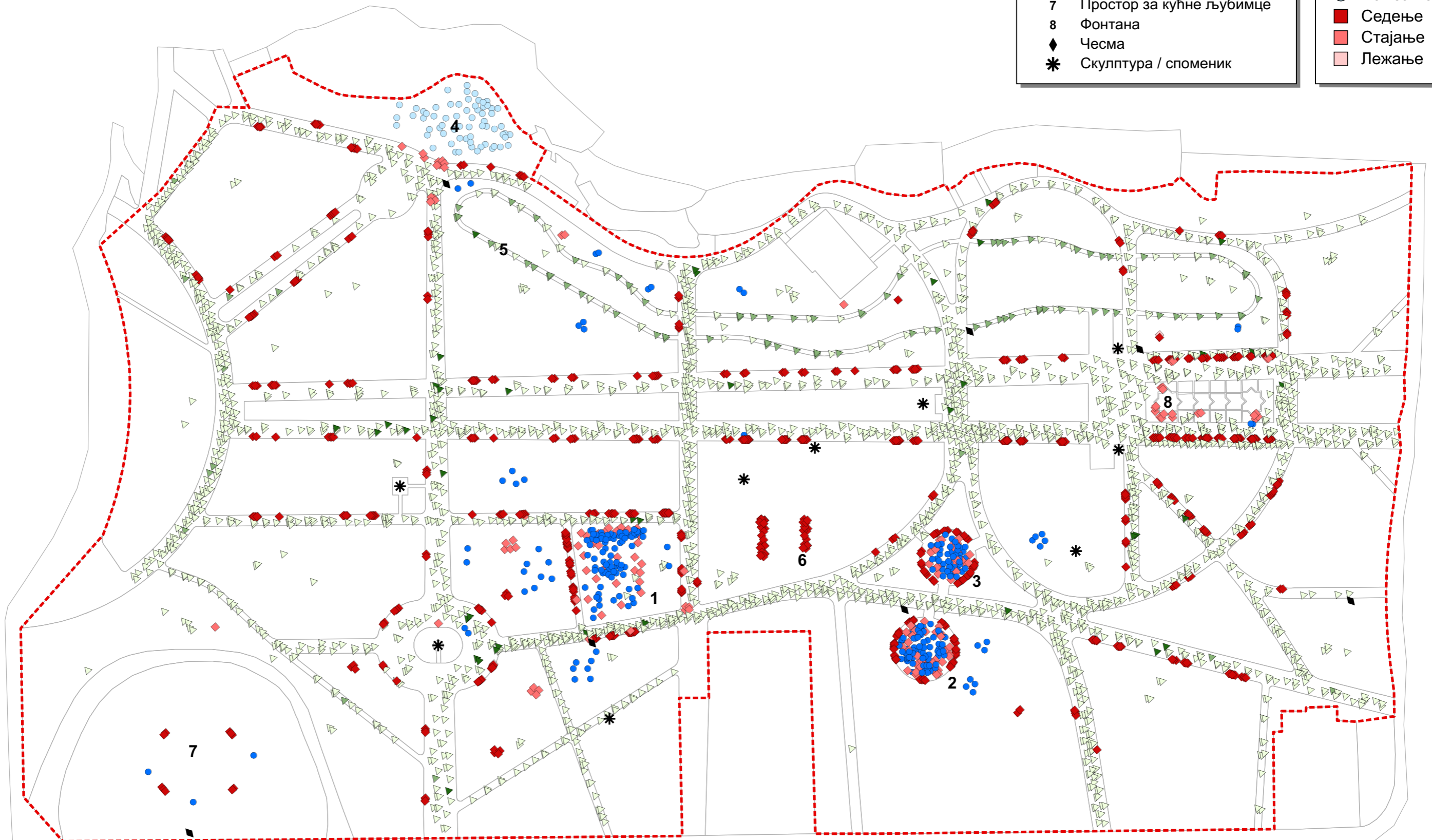
Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

Мапа 2. Просторна позиционираност корисника парка Ташмајдан и њихове активности за 24.06.2012.

---	Анализирана површина	△	Шетња
1,2,3	Дечије игралиште	▲	Трчање
4	Справе за вежбање	▲	Вожња
5	Трим стаза	●	Игра
6	Павиљон за игру шаха	●	Вежбање
7	Простор за кућне љубимце	■	Седење
8	Фонтана	■	Стајање
◆	Чесма	■	Лежање
*	Скулптура / споменик		

Дневни образац коришћења парка Ташмајдан за 9.09.2012., приказан је у Табелама 7а, 7б, 7в и 7г, као и на Мапи просторне позиционираниности корисника и њихових активности (Мапа 3).

Са 58.95% најзаступљенија евидентирана активност у парку била је шетња (Sh) (Табела 7а, Мапа 3). Корисници парка су се шетали по травним површинама (1.06%) (Sh05+Sh06+Sh07) и трим стазом (1.01%) (Sh09+Sh10), а највећи број корисника (56.88%) за шетњу користио је стазе и друге површине под различитим типовима застора (Sh01+Sh02+Sh03+Sh08). Поред корисника који су се шетали трим стазом, 1.38% корисника трим стазу је користило за трчање (T02), док је 0.21% корисника за трчање користило и остале површине у парку (T01). Такође, стазе и друге површине под засторима користиле су се за вожњу бицикла (1.31%) (V01) и ролера (0.54%) (V02), а у мањем проценту и скејта (V03) и тротинета (V04) (Табела 7а, Мапа 3).

Различити облици игре су биле активности 9.43% (I) корисника парка, од којих је највише корисника (7.25%) (I01) евидентирано на дечијим игралиштима, док су 2.18% корисника играли фудбал, бадминтон, фризби и друге игре на травним површинама у парку (I03+I04+I08+I09+I10) (Табела 7б, Мапа 3). На простору са справама вежбало је 2.78% евидентираних корисника парка (Vž01) (Табела 7б, Мапа 3).

Друга по заступљености активност корисника у парку била је седење (S) (19.04%) (Табела 7в, Мапа 3). На клупама, у свим зонама парка, седело је 18.01% (S01+S02+S03+S06+S07+S08+S09+S14) корисника, док је 0.02% (S04) за седење користило травне површине у парку. Поред 0.85% (S11) корисника који су седели око столова са шаховским таблама, евидентирано је и 0.16% (S12) корисника чија је активност у парку била игра шаха. Од 6.08% корисника који су стајали (St) у парку, највише корисника је стајало на дечијим игралиштима (3.79%) (St04). Лежање на травним површинама (L01) и клупама (L02) са 0.07% је била најмање заступљена активност корисника у парку (Табела 7в, Мапа 3). Већина корисника (93.13%), због високе температуре ваздуха и сунчаног времена (у периодима посматрања од 10h до 19h), за седење и лежање је користила просторе у делимичној или потпуној засени (Табела А.9, Прилог А).

Најзаступљеније у парку биле су линеарне активности са 62.60% евидентираних корисника (Табела 7г). У групи линеарних активности деца су била мање заступљена (13.30%) од корисника женског (46.08%) и мушког (40.62%) пола. Средња генерација корисника је била најзаступљенија у групи линеарних активности (45.67%), следи старија генерација корисника (21.15%), која је више користила парк за линеарне активности од тинејџера (19.88%) (Табела 7а).

У групи стационарних активности заступљених код 25.19% корисника парка (Табела 7г), више од половине корисника је било женског пола (55.06%), док су корисници мушког пола (38.44%) и деца (6.50%) били мање заступљени него у групи линеарних активности. Такође, и код стационарних активности корисници средње генерације су били најбројнији (52.18%), али је учешће старије генерације корисника (24.61%) било веће, а тинејџера (16.71%) мање него код линеарних активности.

Најмање заступљена група активности корисника у парку су биле активности у зонама (12.21%) (Табела 7г). Код различитих облика игре и вежбања на справама евидентирано је 63.79% деце и 25.67% тинејџера, док је учешће средње (8.62%) и старије генерације (1.92%) корисника било знатно мање него код друге две групе активности корисника.

Корисници мушког пола су били заступљенији од корисника женског пола код следећих активности корисника: трчање (Т), вожња бицикла (V01), седење око стола (S11), игра шаха (S12), вежбање на справама (Vž01), игра на травној површини (I03), игра фудбала на травној површини (I04) и игра са кућним љубимцем (I10) (Табеле 7а, 7б и 7в). Структура корисника евидентираних у парку 9.09.2012., у односу на пол и старосну категорију, приказана је у Табели А.13 (Прилог А). Поред 17.76% деце, која су у пратњи одраслих корисника парк користила за различите врсте активности, 269 евидентираних корисника (6.29%) је парк посетило са децом у колицима.

Од 4.42% корисника, који су у парку евидентирани са кућним љубимцем, 0.77% је користило ограђен простор за кућне љубимце, док је већина (3.65%) евидентирана у осталим зонама парка.

Табела 7а. Дневни образац коришћења парка Ташмајдан за 9.09.2012. - линеарне активности

Активност		пол корисника			старосна група				Укупан број корисника [№]	Заступљеност [%]		
		м	ж	д	д	т	с	п				
Sh	Sh01	832	935	316	316	417	885	465	2520	2083	58.95	48.72
	Sh02	98	113	-	-	-	176	35		211		4.94
	Sh03	47	90	-	-	38	69	30		137		3.20
	Sh04	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	Sh05	10	14	13	13	2	13	9		37		0.87
	Sh06	1	1	-	-	-	2	-		2		0.05
	Sh07	1	5	-	-	1	4	1		6		0.14
	Sh08	1	-	-	-	1	-	-		1		0.02
	Sh09	10	20	8	8	2	13	15		38		0.89
	Sh10	2	3	-	-	-	1	4		5		0.12
T	T01	8	1	-	-	2	7	-	68	9	1.59	0.21
	T02	39	20	-	-	18	34	7		59		1.38
	T03	-	-	-	-	-	-	-		-		-
V	V01	37	9	10	10	28	18	-	88	56	2.06	1.31
	V02	1	19	3	3	20	-	-		23		0.54
	V03	-	3	-	-	3	-	-		3		0.07
	V04	-	-	6	6	-	-	-		6		0.14
	V05	-	-	-	-	-	-	-		-		-
Σ		1087	1233	356	356	532	1222	566	2676	62.60		

Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

Табела 7б. Дневни образац коришћења парка Ташмајдан за 9.09.2012. - активности у зонама

Активност		пол корисника			старосна група				Укупан број корисника [№]	Заступљеност [%]		
		м	ж	д	д	т	с	п				
I	I01	15	17	278	278	32	-	-	403	310	9.43	7.25
	I02	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	I03	7	3	28	28	3	4	3		38		0.89
	I04	20	-	-	-	20	-	-		20		0.47
	I05	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	I06	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	I07	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	I08	2	2	2	2	-	4	-		6		0.14
	I09	1	-	1	1	-	1	-		2		0.05
	I10	20	7	-	-	11	12	4		27		0.63
Vž	Vž01	69	26	24	24	68	24	3	119	119	2.78	2.78
Σ		134	55	333	333	134	45	10	522	12.21		

Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

Табела 7в. Дневни образац коришћења парка Ташмајдан за 9.09.2012. - стационарне активности

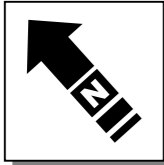
Активност	пол корисника			старосна група				Укупан број корисника [№]	Заступљеност [%]			
	м	ж	д	д	т	с	п					
S	S01	213	294	42	42	123	199	185	814	19.04	12.84	
	S02	60	94	5	5	1	119	34			159	3.72
	S03	2	7	-	-	6	3	-			9	0.21
	S04	1	-	-	-	-	1	-			1	0.02
	S05	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	S06	10	23	-	-	-	24	9			33	0.78
	S07	2	11	-	-	-	13	-			13	0.30
	S08	-	4	-	-	1	-	3			4	0.09
	S09	-	-	1	1	-	-	-			1	0.02
	S10	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	S11	24	10	2	2	25	5	4			36	0.85
	S12	7	-	-	-	-	-	7			7	0.16
	S13	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	S14	1	1	-	-	2	-	-			2	0.05
St	St01	25	35	19	19	20	36	4	260	6.08	1.85	
	St02	4	6	-	-	-	8	2			10	0.23
	St03	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	St04	59	103	-	-	-	146	16			162	3.79
	St05	3	4	1	1	2	5	-			8	0.19
	St06	-	1	-	-	-	1	-			1	0.02
L	L01	2	-	-	-	-	1	1	3	0.07	0.05	
	L02	1	-	-	-	-	1	-			1	0.02
Σ		414	593	70	70	180	562	265	1077		25.19	

Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

Табела 7г. Дневни образац коришћења парка Ташмајдан за 9.09.2012. - заступљеност према типу активности корисника

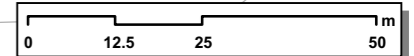
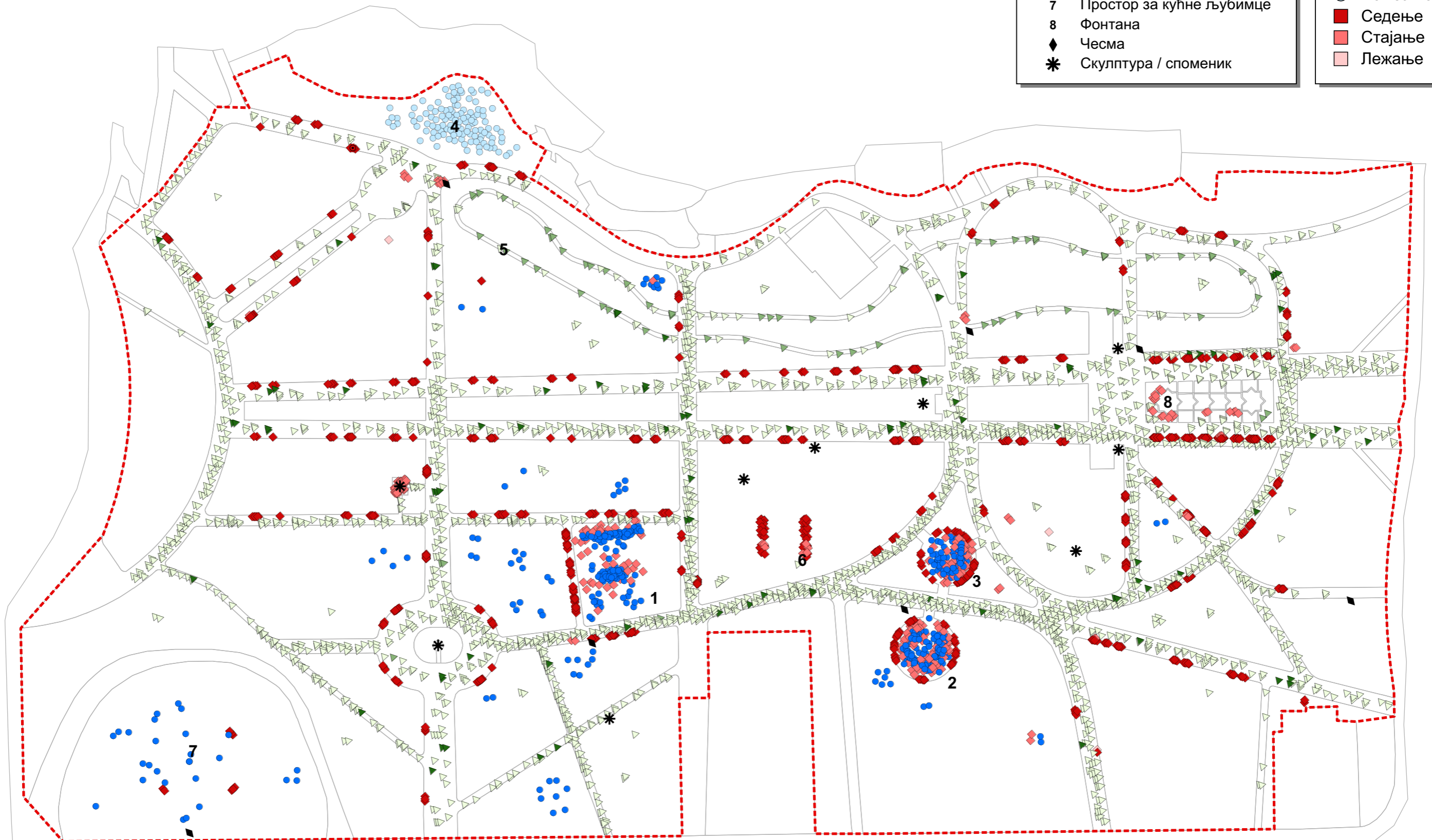
Активност	пол корисника			старосна група				Укупан број корисника [№]	Заступљеност [%]
	м	ж	д	д	т	с	п		
Линеарне активности	1087	1233	356	356	532	1222	566	2676	62.60
Активности у зонама	134	55	333	333	134	45	10	522	12.21
Стационарне активности	414	593	70	70	180	562	265	1077	25.19
Σ	1635	1881	759	759	846	1829	841	4275	100

Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

Мапа 3. Просторна позиционираност корисника парка Ташмајдан и њихове активности за 09.09.2012.

---	Анализирана површина	△	Шетња
1,2,3	Дечије игралиште	▲	Трчање
4	Справе за вежбање	▲	Вожња
5	Трим стаза	●	Игра
6	Павиљон за игру шаха	○	Вежбање
7	Простор за кућне љубимце	■	Седење
8	Фонтана	■	Стајање
◆	Чесма	■	Лежање
*	Скулптура / споменик		

Дневни образац коришћења парка Ташмајдан за 18.09.2012. приказан је у Табелама 8а, 8б, 8в и 8г и на Мапи просторне позиционiranости корисника и њихових активности (Мапа 4).

Од 58.89% корисника чија активност у парку је била шетња (Sh), на стазама и другим површинама под различитим засторима (Sh01+Sh02+Sh03+Sh04+Sh08) евидентирано је 58.11% корисника парка, док је 1.49% (Sh05+Sh06+Sh07) корисника шетало по травним површинама, а 1.29% трим стазом (Sh09+Sh10) (Табела 8а, Мапа 4). Од 2.14% корисника који су трчали на простору парка, на трим стази је евидентирано 1.89% (T02+T03) корисника, док је 0.25% корисника, поред трим стазе, за трчање користило и остале површине у парку (T01). Са 0.96% евидентираних корисника, вожња бицикла (V01) је била заступљенија активност корисника у парку од вожње ролера (0.18%) (V02) и тротинета (0.13%) (V04) (Табела 8а).

На дечијим игралиштима евидентирано је 5.81% корисника (I01), док је 1.70% корисника играло фудбал, бадминтон или друге игре на травним површинама у парку (I03+I04+I08), укључујући и игру са кућним љубимцем (I10) (Табела 8б, Мапа 4). На простору са справама за вежбање евидентирано је 2.28% корисника парка (Vž01) (Табела 8б, Мапа 4).

Седење (S) је била друга по заступљености активност корисника у парку (23.03%) (Табела 8в, Мапа 4). Већина корисника је седела на клупама у парку (21.98%) (S01+S02+S03+S05+S06+S07+S08+S09+S10+S14), осим 0.05% корисника који су седели на травним површинама (S04) и 1.00% корисника евидентираних око столова за игру шаха (S11+S12). Учешће корисника који стоје у парку (St) је било 4.75%, док је лежање на травним површинама (L01) и клупама (L02) била најмање заступљена активност корисника (0.13%) (Табела 8в, Мапа 4). У периодима посматрања од 10h до 19h већина корисника (95.21%) је користила просторе за седење и лежање у делимичној или потпуној засени (Табела А.9, Прилог А).

Са 62.30% евидентираних корисника, линеарне активности су биле најзаступљенија група активности у парку (Табела 8г). Учешће корисника женског пола (48.82%) у линеарним активностима је било веће од корисника

мушког пола (42.27%), док су деца најмање (8,91%) користила парк за шетњу, трчање или вожњу бицикла. Средња генерација корисника је била заступљенија (44.01%) од тинејџера (24.91%), који су више користили парк за линеарне активности од старије генерације корисника (22.17%).

У групи стационарних активности, заступљених код 27.91% корисника парка (Табела 8г), евидентирано је веће учешће корисника женског пола (57.82%), а мање учешће корисника мушког пола (36.45%) и деце (5.73%) него код линеарних активности. Иако су корисници средње генерације били најбројнији (41.17%) и код стационарних активности, учешће старије генерације корисника (26.55%) и тинејџера (26.55%) је било веће него код линеарних активности корисника у парку. Са 9.79% најмање заступљена група активности корисника у парку биле су активности у зонама (Табела 8г).

За разлику од друге две групе активности, код различитих облика игре и вежбања на справама евидентирано је највише деце (65.44%), а затим тинејџера (25.07%), док је учешће средње генерације (7.91%) и старије генерације (1.58%) корисника било знатно мање.

Активности у парку са већим учешћем корисника мушког пола у односу на кориснике женског пола биле су: трчање (Т), вожња бицикла (V01), вежбање на справама (Vž01), игра фудбала на травној површини (I04) и игра шаха (S12) (Табеле 8а, 8б и 8в).

Структура евидентираних корисника у парку, у односу на пол и старосну категорију, приказана је у Табели А.13 (Прилог А). Поред 13.55% деце, која су парк користила за различите врсте активности, 247 евидентираних корисника (6.38%) је парк посетило са децом у колицима.

У парку је евидентирано 3.98% корисника са кућним љубимцем, од којих је 0.34% користило ограђен простор за кућне љубимце, док је већина (3.64%) евидентирана у осталим зонама парка.

Табела 8а. Дневни образац коришћења парка Ташмајдан за 18.09.2012. - линеарне активности

Активност		пол корисника			старосна група				Укупан број корисника [№]	Заступљеност [%]		
		м	ж	д	д	т	с	п				
Sh	Sh01	805	877	195	195	490	759	433	2281	1877	58.89	48.46
	Sh02	52	129	-	-	1	146	34		181		4.67
	Sh03	34	79	-	-	21	65	27		113		2.92
	Sh04	-	1	-	-	-	1	-		1		0.03
	Sh05	16	17	10	10	16	11	6		43		1.11
	Sh06	1	2	-	-	-	3	-		3		0.08
	Sh07	6	6	-	-	-	9	3		12		0.30
	Sh08	1	-	-	-	-	1	-		1		0.03
	Sh09	13	31	2	2	3	13	28		46		1.19
	Sh10	-	4	-	-	2	2	-		4		0.10
T	T01	9	1	-	-	-	10	-	83	10	2.14	0.25
	T02	47	24	1	1	44	26	1		72		1.86
	T03	-	1	-	-	1	-	-		1		0.03
V	V01	34	1	2	2	16	16	3	49	37	1.27	0.96
	V02	2	3	2	2	5	-	-		7		0.18
	V03	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	V04	-	2	3	3	2	-	-		5		0.13
	V05	-	-	-	-	-	-	-		-		-
Σ		1020	1178	215	215	601	1062	535	2413	62.30		

Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

Табела 8б. Дневни образац коришћења парка Ташмајдан за 18.09.2012. - активности у зонама

Активност		пол корисника			старосна група				Укупан број корисника [№]	Заступљеност [%]		
		м	ж	д	д	т	с	п				
I	I01	8	13	204	204	21	-	-	291	225	7.51	5.81
	I02	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	I03	4	6	16	16	-	9	1		26		0.67
	I04	15	7	8	8	18	4	-		30		0.77
	I05	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	I06	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	I07	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	I08	1	1	-	-	1	1	-		2		0.05
	I09	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	I10	5	2	1	1	1	5	1		8		0.21
Vž	Vž01	53	16	19	19	54	11	4	88	88	2.28	2.27
Σ		86	45	248	248	95	30	6	379	9.79		

Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

Табела 8в. Дневни образац коришћења парка Ташмајдан за 18.09.2012. - стационарне активности

Активност	пол корисника			старосна група				Укупан број корисника [№]	Заступљеност [%]			
	м	ж	д	д	т	с	п					
S	S01	272	342	30	30	238	199	177	892	23.03	16.63	
	S02	31	93	6	6	6	71	47			130	3.36
	S03	1	4	-	-	-	2	3			5	0.13
	S04	-	2	-	-	-	2	-			2	0.05
	S05	1	3	-	-	4	-	-			4	0.10
	S06	2	29	-	-	-	22	9			31	0.80
	S07	1	23	-	-	-	15	9			24	0.62
	S08	2	6	1	1	2	4	2			9	0.23
	S09	-	-	1	1	-	-	-			1	0.03
	S10	-	-	1	1	-	-	-			1	0.03
	S11	15	14	1	1	14	13	2			30	0.77
	S12	9	-	-	-	-	1	8			9	0.23
	S13	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	S14	1	1	-	-	1	1	-			2	0.05
St	St01	22	22	10	10	21	19	4	184	4.75	1.39	
	St02	2	5	-	-	-	7	-			7	0.18
	St03	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	St04	32	77	11	11	-	84	25			120	3.10
	St05	-	2	-	-	-	2	-			2	0.05
	St06	1	-	-	-	-	1	-			1	0.03
L	L01	1	1	1	1	-	2	-	5	0.13	0.08	
	L02	1	1	-	-	1	-	1			2	0.05
Σ		394	625	62	62	287	445	287	1081		27.91	

Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

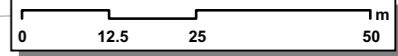
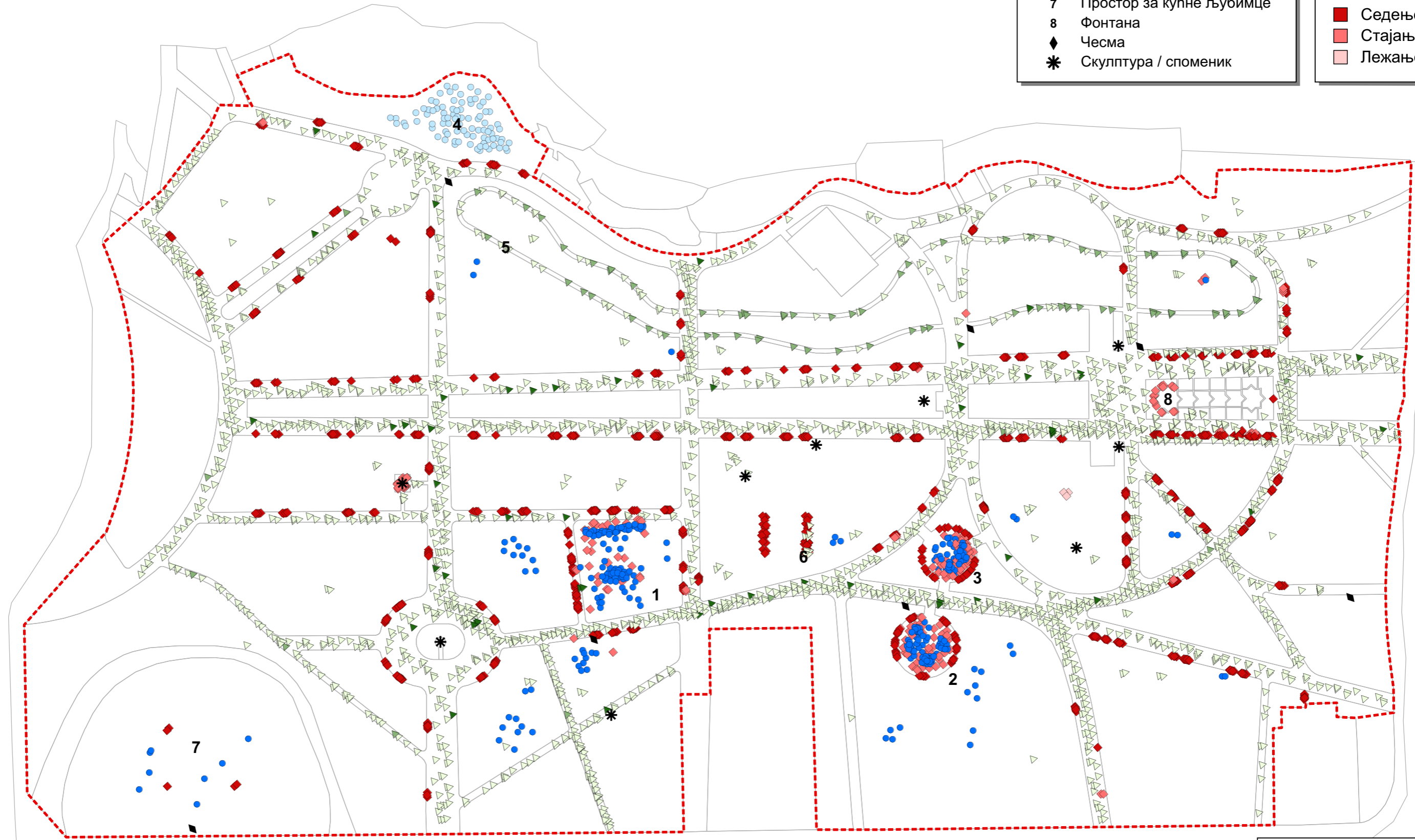
Табела 8г. Дневни образац коришћења парка Ташмајдан за 18.09.2012. - заступљеност према типу активности корисника

Активност	пол корисника			старосна група				Укупан број корисника [№]	Заступљеност [%]	
	м	ж	д	д	т	с	п			
Линеарне активности	1020	1178	215	215	601	1062	535	2413		62.30
Активности у зонама	86	45	248	248	95	30	6	379		9.79
Стационарне активности	394	625	62	62	287	445	287	1081		27.91
Σ	1500	1848	525	525	983	1537	828	3873		100

Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

Мапа 4. Просторна позиционираност корисника парка Ташмајдан и њихове активности за 18.09.2012.

---	Анализирана површина	△	Шетња
1,2,3	Дечије игралиште	▲	Трчање
4	Справе за вежбање	▲	Вожња
5	Трим стаза	●	Игра
6	Павиљон за игру шаха	●	Вежбање
7	Простор за кућне љубимце	■	Седење
8	Фонтана	■	Стајање
◆	Чесма	■	Лежање
*	Скулптура / споменик		

Дневни образац коришћења парка Ташмајдан за 22.12.2012., приказан је у Табелама 9а, 9б, 9в и 9г и на Мапи просторне позиционiranости корисника и њихових активности (Мапа 5).

Са 85.44% најзаступљенија активност корисника у парку била је шетња (Sh) (Табела 9а, Мапа 5). Од укупног броја евидентираних корисника, на стазама у парку и нешто мање на травним површинама и трим стази, евидентирано је 12.05% (Sh03+Sh07+Sh10) корисника који су се шетали са кућним љубимцем (Табела 9а). Поред корисника који су се шетали трим стазом (2.87%) (Sh09+Sh10), 2.15% корисника трим стазу је користило за трчање (Т02), док је 0.43% корисника за трчање користило и остале површине у парку (Т01). Парк се користио и за вожњу бицикла (0.22%) (V01) и скејта (0.14%) (V03) (Табела 9а, Мапа 5).

Од активности које обухватају различите облике игре (I), евидентирана је игра корисника на дечијим игралиштима (3.66%) (I01) и игра корисника са кућним љубимцем (0.64%) (I10) (Табела 9б, Мапа 5). На простору који је опремљен справама вежбало је 1.58% корисника парка (Vž01) (Табела 9б, Мапа 5).

Стајање (St), као активност у парку, евидентирано је код 3.73% корисника, од којих је највише корисника стајало на дечијим игралиштима (2.44%) (St04). Седење (S) је била мање заступљена активност корисника (2.01%) од стајања (St), а лежање корисника у парку није евидентирано (L) (Табела 9в, Мапа 5).

Најзаступљенија група активности у парку биле су линеарне активности са 88.38% евидентираних корисника (Табела 9г). Учешће корисника мушког пола у линеарним активностима је било највеће (53.08%), док су деца најмање (5.28%) користила парк за шетњу. У односу на старосну структуру корисника, средња генерација корисника је била најзаступљенија (40.26%), следе тинејџери (33.20%), који су више користили парк за линеарне активности од старије генерације корисника (21.26%).

У групи активности у зонама, другој по заступљености групи активности корисника у парку (5.88%) (Табела 9г), учешће корисника мушког пола је било веће (47.56%) од учешћа корисника женског пола (18.29%) и деце (34.15%), која су евидентирана само на дечијим игралиштима (Табела 9б). Учешће тинејџера у

групи активности у зонама је било највеће (51.22%), док је учешће средње генерације (12.20%) и старије генерације (2.43%) корисника било знатно мање.

И у групи стационарних активности (седење и стајање), заступљених код 5.74% корисника (Табела 9г), евидентирано је веће учешће корисника мушког пола (50.00%) од учешћа корисника женског пола (41.25%), док су деца била најмање заступљена (8.75%). Код стационарних активности корисници средње генерације су били најбројнији (46.25%), али је учешће тинејџера (38.75%) било веће, а старије генерација корисника знатно мање (6.25%) него код линеарних активности корисника (Табела 9в).

Осим линеарних активности - шетња деце у колицима (Sh02), шетња са кућним љубимцем (Sh03, Sh07) и шетња трим стазом (Sh09, Sh10), и стационарне активности - седење (S), остале активности у парку су евидентирани са већим учешћем корисника мушког пола, у односу на кориснике женског пола (Табеле 9а, 9б и 9в).

Структура свих корисника евидентираних у парку 22.12.2012., у односу на пол и старосну категорију, приказана је у Табели А.13 (Прилог А). Поред 7.18% евидентираних деце у пратњи одраслих корисника, 11 корисника (0.79%) је парк посетило са децом у колицима.

Од 13.27% корисника, који су у парку евидентирани са кућним љубимцем, 0.65% је користило ограђен простор за кућне љубимце, док је већина (12.62%) евидентирана у осталим зонама парка.

Табела 9а. Дневни образац коришћења парка Ташмајдан за 22.12.2012. - линеарне активности

Активност	пол корисника			старосна група				Укупан број корисника [№]	Заступљеност [%]			
	м	ж	д	д	т	с	п					
Sh	Sh01	538	376	64	64	341	366	207	1191	85.44	978	70.16
	Sh02	5	6	-	-	-	11	-			11	0.79
	Sh03	60	94	-	-	38	88	28			154	11.05
	Sh04	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	Sh05	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	Sh06	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	Sh07	3	4	1	1	-	6	1			8	0.57
	Sh08	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	Sh09	12	22	-	-	2	8	24			34	2.44
	Sh10	2	4	-	-	-	6	-			6	0.43
T	T01	4	2	-	-	3	3	-	36	2.58	6	0.43
	T02	25	5	-	-	23	6	1			30	2.15
	T03	-	-	-	-	-	-	-			-	-
V	V01	3	-	-	-	-	2	1	5	0.36	3	0.22
	V02	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	V03	2	-	-	-	2	-	-			2	0.14
	V04	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	V05	-	-	-	-	-	-	-			-	-
Σ		654	513	65	65	409	496	262	1232	88.38		

Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

Табела 9б. Дневни образац коришћења парка Ташмајдан за 22.12.2012. - активности у зонама

Активност	пол корисника			старосна група				Укупан број корисника [№]	Заступљеност [%]			
	м	ж	д	д	т	с	п					
I	I01	13	10	28	28	19	4	-	60	4.30	51	3.66
	I02	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	I03	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	I04	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	I05	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	I06	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	I07	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	I08	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	I09	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	I10	5	4	-	-	5	4	-			9	0.64
Vž	Vž01	21	1	-	-	18	2	2	22	22	1.58	1.58
Σ		39	15	28	28	42	10	2	82	5.88		

Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

Табела 9в. Дневни образац коришћења парка Ташмајдан за 22.12.2012. - стационарне активности

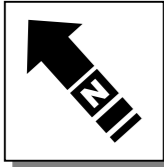
Активност	пол корисника			старосна група				Укупан број корисника [№]	Заступљеност [%]		
	м	ж	д	д	т	с	п				
S	S01	9	13	1	1	19	3	-	28	23	1.65
	S02	2	1	-	-	2	-	1		3	0.22
	S03	-	-	-	-	-	-	-		-	-
	S04	-	-	-	-	-	-	-		-	-
	S05	-	-	-	-	-	-	-		-	-
	S06	-	-	-	-	-	-	-		-	-
	S07	-	-	-	-	-	-	-		-	-
	S08	1	1	-	-	1	-	1		2	0.14
	S09	-	-	-	-	-	-	-		-	-
	S10	-	-	-	-	-	-	-		-	-
	S11	-	-	-	-	-	-	-		-	-
	S12	-	-	-	-	-	-	-		-	-
	S13	-	-	-	-	-	-	-		-	-
	S14	-	-	-	-	-	-	-		-	-
St	St01	11	-	1	1	7	2	2	52	12	0.86
	St02	-	-	-	-	-	-	-		-	-
	St03	2	-	-	-	-	2	-		2	0.14
	St04	15	14	5	5	-	28	1		34	2.44
	St05	-	-	-	-	-	-	-		-	-
	St06	-	4	-	-	2	2	-		4	0.29
L	L01	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	L02	-	-	-	-	-	-	-		-	-
Σ		40	33	7	7	31	37	5	80	5.74	

Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

Табела 9г. Дневни образац коришћења парка Ташмајдан за 22.12.2012. - заступљеност према типу активности корисника

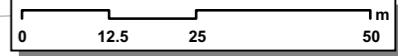
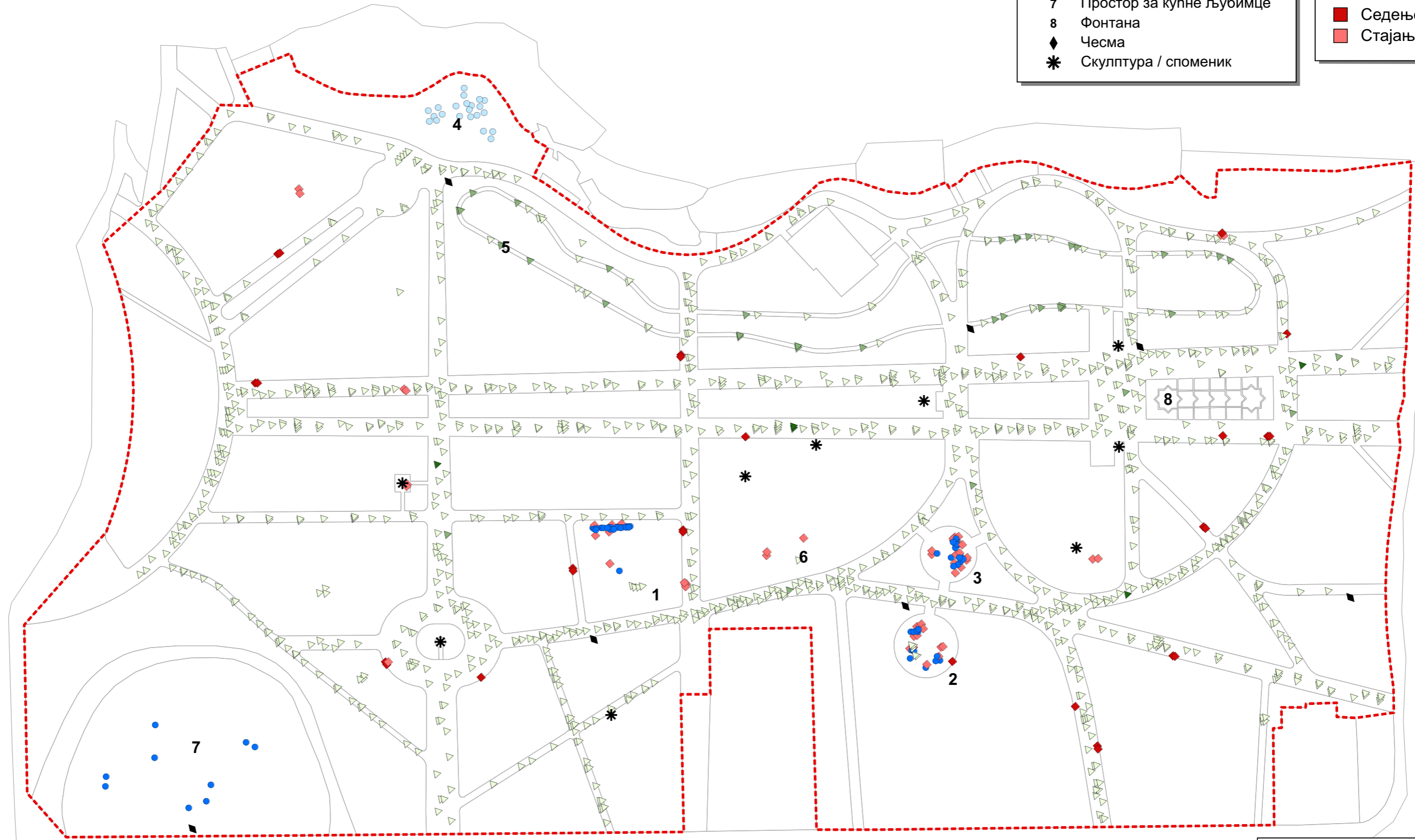
Активност	пол корисника			старосна група				Укупан број корисника [№]	Заступљеност [%]
	м	ж	д	д	т	с	п		
Линеарне активности	654	513	65	65	409	496	262	1232	88.38
Активности у зонама	39	15	28	28	42	10	2	82	5.88
Стационарне активности	40	33	7	7	31	37	5	80	5.74
Σ	733	561	100	100	482	543	269	1394	100

Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

Мапа 5. Просторна позиционираност корисника парка Ташмајдан и њихове активности за 22.12.2012.

- Анализирана површина
- 1,2,3 Дечије игралиште
- 4 Справе за вежбање
- 5 Трим стаза
- 6 Павиљон за игру шаха
- 7 Простор за кућне љубимце
- 8 Фонтана
- ◆ Чесма
- * Скулптура / споменик
- △ Шетња
- ▲ Трчање
- ▲ Вожња
- Игра
- Вежбање
- Седење
- Стајање

Дневни образац коришћења парка Ташмајдан за 25.12.2012. приказан је у Табелама 10а, 10б, 10в и 10г и на Мапи просторне позиционирани корисника и њихових активности (Мапа 6).

Евидентирана активност већине корисника у парку је била шетња (80.02%) (Sh) (Табела 10а, Мапа 6). На стазама у парку, а нешто мање и на травним површинама, 7.52% (Sh03+Sh07) корисника су се шетали са кућним љубимцем. Осим 1.89% корисника који су се шетали трим стазом (Sh09), 1.07% корисника је трчало трим стазом (T02). У парку је евидентирано 0.19% корисника који су возили бицикл (V01) (Табела 10а, Мапа 6).

На дечијим игралиштима евидентирано је 4.61% (I01) корисника, а од активности које обухватају различите облике игре (I) евидентирана је само игра корисника са кућним љубимцем (0.58%) (I10) (Табела 10б, Мапа 6). На простору који је опремљен справама вежбало је 1.36% корисника парка (Vž01) (Табела 10б, Мапа 6).

Стајање (St), као активност у парку, евидентирано је код 3.54% корисника, од којих је највише корисника стајало на дечијим игралиштима (2.81%) (St04), док је, после шетње, седење (S) била друга по заступљености активност корисника (8.49%). Лежање корисника у парку није евидентирано (L) (Табела 10в). Током периода од 10h до 16h, већина корисника (75.78%) је за седење користила осунчане просторе у парку (Табела А.9, Прилог А).

Линеарне активности су биле најзаступљенија група активности у парку са 81.42% евидентираних корисника (Табела 10г). Деца су мање (4.58%) користила парк за линеарне активности од корисника мушког (47.83%) и женског (47.59%) пола. У односу на старосну структуру, код линеарних активности корисника средња генерација је била заступљенија (44.13%) од тинејџера (27.88%), старије генерације корисника (23.41%) и деце (4.58%) (Табела 10а).

У групи стационарних активности (седење и стајање), другој по заступљености групи активности корисника у парку (12.03%) (Табела 10г), евидентирано је веће учешће корисника женског пола (53.63%) од учешћа корисника мушког пола (42.34%), док су деца била најмање заступљена (4.03%). За разлику од линеарних

активности, код стационарних активности тинејџери (37.91%) су били заступљенији од корисника средње генерације (34.27%), уз слично учешће старије генерације корисника (23.79%) и деце (4.03%) као код линеарних активности (Табела 10в).

Најмање заступљена група активности корисника у парку су биле активности у зонама (6.55%) (Табела 10г). На дечијим игралиштима и простору са справама за вежбање евидентирано је 53.33% деце и 32.59% тинејџера, док је учешће средње (8.89%) и старије генерације (5.19%) корисника било знатно мање него код друге две групе активности корисника (Табела 10б).

Активности у парку које су евидентирани са већим учешћем корисника мушког пола у односу на кориснике женског пола су биле: трчање (Т), вожња бицикла (V01), вежбање на справама (Vž01), игра на дечијем игралишту (I01) и игра са кућним љубимцем (I10) (Табеле 10а, 10б и 10в).

Структура свих корисника евидентираних у парку 25.12.2012., у односу на пол и старосну категорију, приказана је у Табели А.13 (Прилог А). Поред 7.11% евидентираних деце у пратњи одраслих корисника, 74 корисника (3.59%) је парк посетило са децом у колицима.

У парку је евидентирано 8.78% корисника са кућним љубимцем, од којих је 1.02% користило ограђен простор за кућне љубимце, док је већина (7.76%) евидентирана у осталим зонама парка.

Табела 10а. Дневни образац коришћења парка Ташмајдан за 25.12.2012. - линеарне активности

Активност		пол корисника			старосна група				Укупан број корисника [№]	Заступљеност [%]		
		м	ж	д	д	т	с	п				
Sh	Sh01	697	611	74	74	415	574	319	1650	1382	80.02	67.02
	Sh02	18	52	-	-	-	51	19		70		3.39
	Sh03	53	93	-	-	27	97	22		146		7.08
	Sh04	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	Sh05	1	1	1	1	1	1	-		3		0.15
	Sh06	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	Sh07	2	7	-	-	3	5	1		9		0.44
	Sh08	-	1	-	-	-	-	1		1		0.05
	Sh09	11	27	1	1	3	5	30		39		1.89
	Sh10	-	-	-	-	-	-	-		-		-
T	T01	3	-	-	-	2	1	-	25	3	1.21	0.14
	T02	15	7	-	-	17	4	1		22		1.07
	T03	-	-	-	-	-	-	-		-		-
V	V01	3	-	1	1	-	3	-	4	4	0.19	0.19
	V02	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	V03	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	V04	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	V05	-	-	-	-	-	-	-		-		-
Σ		803	799	77	77	468	741	393	1679	81.42		

Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

Табела 10б. Дневни образац коришћења парка Ташмајдан за 25.12.2012. - активности у зонама

Активност		пол корисника			старосна група				Укупан број корисника [№]	Заступљеност [%]		
		м	ж	д	д	т	с	п				
I	I01	13	12	70	70	25	-	-	107	95	5.19	4.61
	I02	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	I03	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	I04	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	I05	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	I06	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	I07	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	I08	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	I09	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	I10	7	5	-	-	1	4	7		12		0.58
Vž	Vž01	18	8	2	2	18	8	-	28	28	1.36	1.36
Σ		38	25	72	72	44	12	7	135	6.55		

Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

Табела 10в. Дневни образац коришћења парка Ташмајдан за 25.12.2012. - стационарне активности

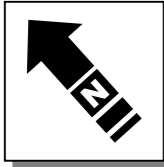
Активност	пол корисника			старосна група				Укупан број корисника [№]	Заступљеност [%]			
	м	ж	д	д	т	с	п					
S	S01	66	69	4	4	86	21	28	175	8.49	6.74	
	S02	6	9	4	4	2	7	6			19	0.92
	S03	-	5	-	-	2	3	-			5	0.24
	S04	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	S05	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	S06	2	1	-	-	-	1	2			3	0.15
	S07	-	1	-	-	-	1	-			1	0.05
	S08	4	-	-	-	-	2	2			4	0.19
	S09	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	S10	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	S11	2	-	-	-	-	-	2			2	0.10
	S12	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	S13	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	S14	2	-	-	-	1	1	-			2	0.10
St	St01	4	4	2	2	3	3	2	73	3.54	0.49	
	St02	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	St03	2	3	-	-	-	5	-			5	0.24
	St04	17	41	-	-	-	41	17			58	2.81
	St05	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	St06	-	-	-	-	-	-	-			-	-
L	L01	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
	L02	-	-	-	-	-	-	-			-	
Σ		105	133	10	10	94	85	59	248		12.03	

Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

Табела 10г. Дневни образац коришћења парка Ташмајдан за 25.12.2012. - заступљеност према типу активности корисника

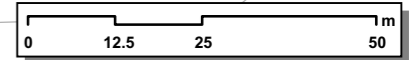
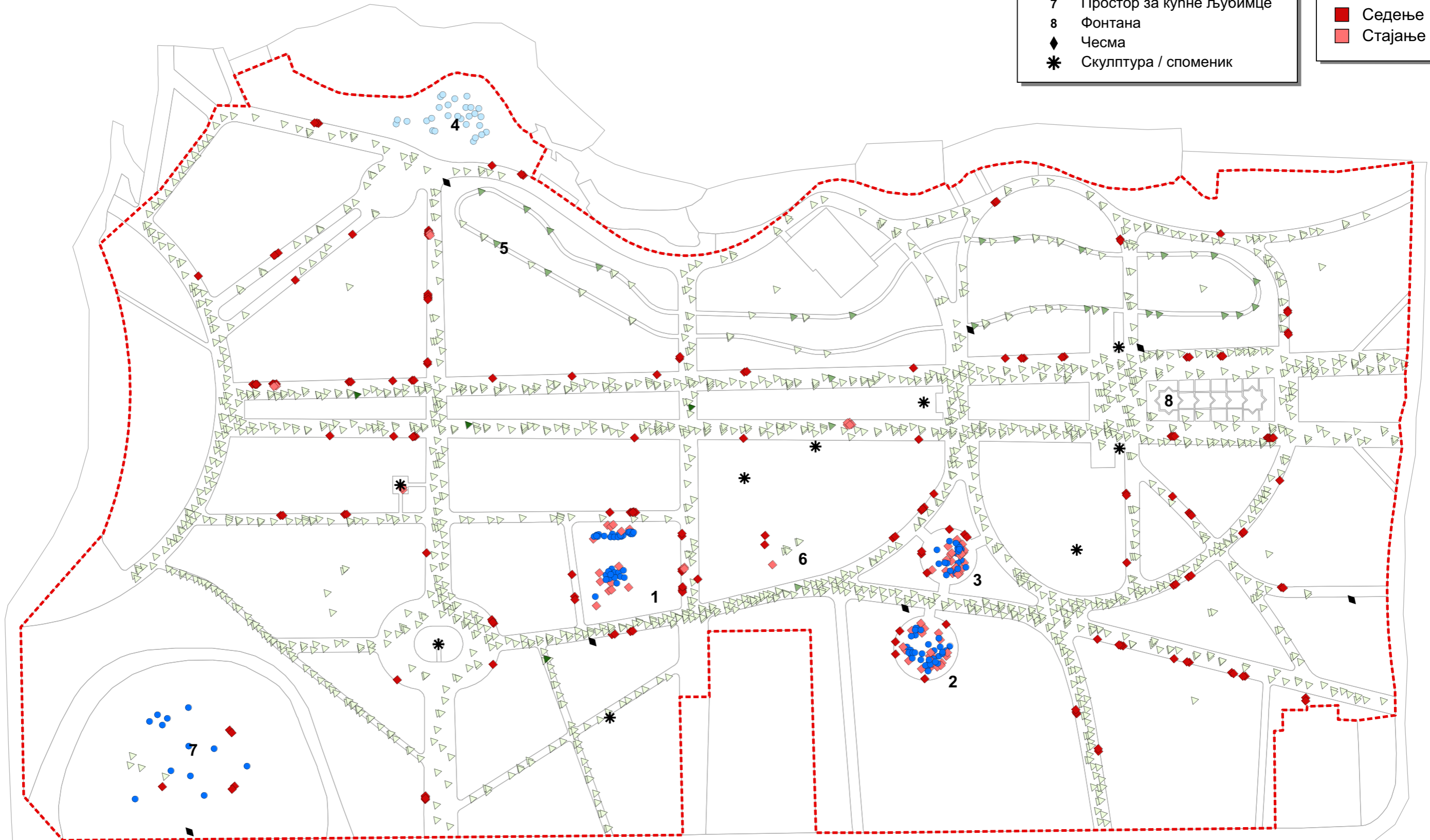
Активност	пол корисника			старосна група				Укупан број корисника [№]	Заступљеност [%]
	м	ж	д	д	т	с	п		
Линеарне активности	803	799	77	77	468	741	393	1679	81.42
Активности у зонама	38	25	72	72	44	12	7	135	6.55
Стационарне активности	105	133	10	10	94	85	59	248	12.03
Σ	946	957	159	159	606	838	459	2062	100

Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

Мапа 6. Просторна позиционираност корисника парка Ташмајдан и њихове активности за 25.12.2012.

-----	Анализирана површина	△	Шетња
1,2,3	Дечије игралиште	▲	Трчање
4	Справе за вежбање	▲	Вожња
5	Трим стаза	●	Игра
6	Павиљон за игру шаха	○	Вежбање
7	Простор за кућне љубимце	■	Седење
8	Фонтана	■	Стајање
◆	Чесма	*	Скулптура / споменик

4.1.1.2. Социјални аспект коришћења парка Ташмајдан

Од 17090 корисника који су били евидентирани у парку Ташмајдан ван простора за игру - дечијих игралишта и спортских терена, и простора са справама за вежбање, 31.16% (5325) корисника су парк посетили појединачно. Највише корисника (44.61%) је у парку евидентирано у групи са још једним корисником (групе два корисника) (Табела 11). У групама већим од два корисника евидентирано је 24.23% корисника парка Ташмајдан (Табела 11).

Табела 11. Број корисника у групама, у данима посматрања током 2012. године, у парку Ташмајдан

Број корисника у групи	№	%
2	7624	44.61
3	2463	14.41
4	1006	5.89
5	275	1.61
6	162	0.95
7	91	0.53
8	80	0.47
9	9	0.05
10	10	0.06
>10	45	0.26
Σ	11765	68.84

Структура евидентираних група корисника у односу на пол корисника, узевши у обзир и децу у групама, приказана је у Табели 12. У парку Ташмајдан највише корисника евидентирано је у групама корисника и мушког и женског пола (24.89%), док је корисника у групама искључиво женског пола било више (14.77%) него у групама корисника мушког пола (9.38%). Такође, у групама корисника женског пола и деце (8.45%) евидентирано је више корисника него у групама корисника мушког пола који посећују парк са децом (4.24%) (Табела 12).

У односу на старосну категорију, у Ташмајданском парку је евидентирано највише корисника у групама тинејџера (19.72%), затим у групама корисника средње генерације (18.07%) и групама корисника средње генерације са децом

(16.24%), док је у групама другачије старосне структуре евидентиран мањи број корисника (Табела 13).

Табела 12. Структура групе корисника парка Ташмајдан у односу на пол корисника

Структура групе корисника	Број корисника	%
Корисници женског пола	2524	14.77
Корисници мушког пола	1603	9.38
Корисници женског пола и деца	1444	8.45
Корисници мушког пола и деца	725	4.24
Корисници женског и мушког пола	4254	24.89
Корисници женског пола, мушког пола и деца	1154	6.75
Деца	61	0.36
Σ	11765	68.84

Табела 13. Структура групе корисника парка Ташмајдан у односу на старосну категорију

Структура групе корисника	Број корисника	%
Старија генерација	1451	8.49
Средња генерација	3088	18.07
Средња и старија генерација	237	1.39
Тинејџери	3371	19.72
Тинејџери и старија генерација	38	0.22
Тинејџери и средња генерација	196	1.15
Тинејџери, средња и старија генерација	11	0.06
Деца	65	0.38
Деца и средња генерација	2774	16.24
Деца и тинејџери	-	-
Деца и старија генерација	407	2.38
Деца, средња и старија генерација	88	0.51
Деца, тинејџери и средња генерација	39	0.23
Све старосне категорије	-	-
Σ	11765	68.84

4.1.2. Обрасци коришћења парка Беле Воде

Током посматрања активности корисника у парку Беле воде евидентирано је укупно 7472 корисника (Табела 14). Од укупног броја евидентираних корисника 3.57% је парк посетило са децом у колицима (280 корисника).

Табела 14. Број евидентираних корисника у парку Беле воде

Датум посматрања	Дан у недељи	Број корисника [№]
14.06.2012.	радни дан	1697
16.06.2012.	викенд	1971
8.09.2012.	викенд	1643
12.09.2012.	радни дан	1218
7.12.2012.	радни дан	524
16.12.2012.	викенд	419
	Σ	7472

Највише корисника у парку Беле воде евидентирано је 16. јуна (1971), док је најмање корисника у парку забележено 16. децембра (419). За разлику од месеца јуна и септембра, када је евидентирано више корисника викендом, у месецу децембру парк је посетило више корисника радним даном (Табела 14).

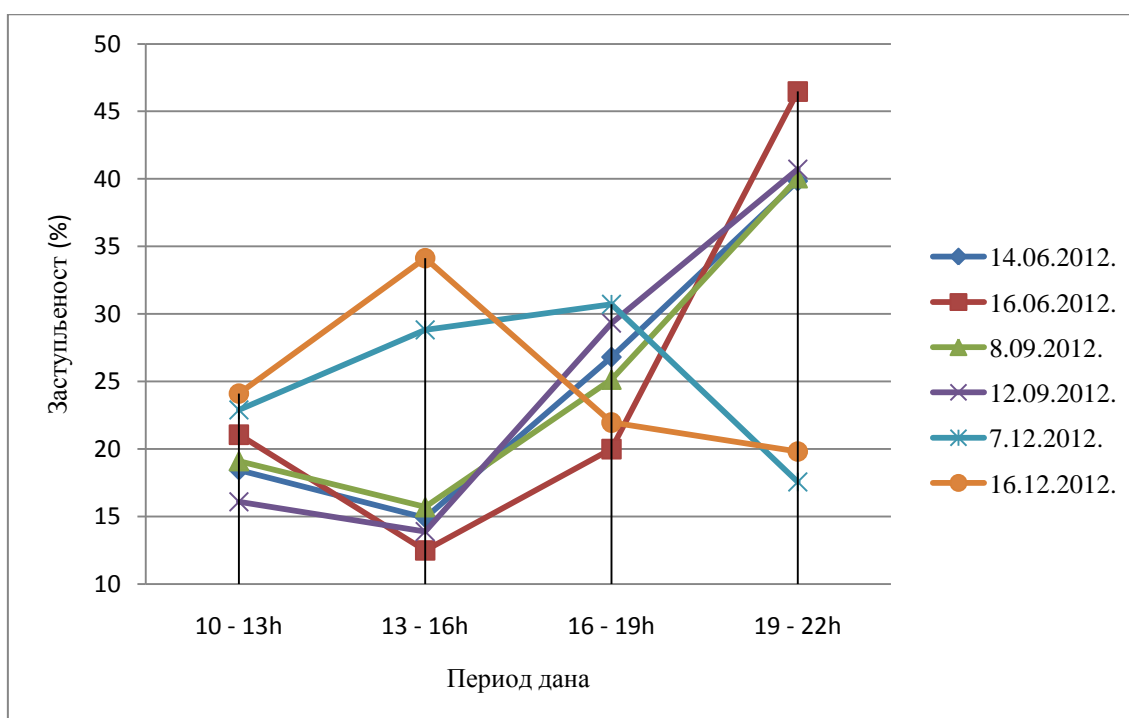
Метеоролошки подаци за дане посматрања парка Беле воде, као и субјективни осећај угодност простора, са аспекта корисника, у односу на температуру, релативну влажност ваздуха и брзину ветра, приказани су у Табели А.2 (Прилог А). Први дан посматрања у јуну месецу (14.06.2012.), са температурама између 21°C и 25°C и релативном влажношћу ваздуха између 40% и 57%, је био угодан, са аспекта корисника простора. Другог дана посматрања у јуну (16.06.2012.), однос између температуре ваздуха (између 26°C и 30°C) и релативне влажности ваздуха (између 38% и 47%), условио је субјективни осећај спарног, за кориснике неугодног времена (Табела А.2, Прилог А). Као и у јуну месецу, два дана посматрања у септембру месецу обележило је сунчано време. У септембру месецу спарно и за кориснике парка неугодно време било је једино у периоду између 16h и 19h првог дана посматрања (8.09.2012.), док су се остали периоди посматрања у септембру, са температурама између 22°C и 28°C и релативном влажношћу ваздуха између 31% и 39%, одликовали, за кориснике парка, субјективним

осећајем угодних временских услова. Два дана посматрања у децембру месецу су се разликовала по временским условима. Први дан посматрања (7.12.2012.) обележило је сунчано време, са температурама око 0°C, док је другог дана посматрања (16.12.2012.) било облачно време, са кишом у периоду између 19h и 22h, и температуром ваздуха између 3°C и 6°C (Табела А.2, Прилог А).

Број корисника у парку Беле воде разликовао се како у односу на период године, тако и у односу на периоде посматрања у току дана (Графикон 2, Табела А.6. у Прилогу А).

Графикон 2. Процентуална заступљеност корисника у парку Беле воде у различитим периодима дана

У јуну и септембру месецу парк Беле воде је био најпосећенији у периоду између 19h и 22h, док је најмање корисника у парку евидентирано у периоду између 13h и 16h. Првог дана посматрања у децембру месецу (7.12.2012.) парк је највише корисника посетило у периоду између 16h и 19h, а другог дана посматрања (16.12.2012.) у периоду између 13h и 16h. Најмањи број корисника у децембру месецу евидентиран је у периоду између 19h и 22h (Графикон 2, Табела А.6. у Прилогу А).

4.1.2.1. Активности корисника у парку Беле воде

Дневни образац коришћења парка Беле воде за 14.06.2012. приказан је у Табелама 15а, 15б, 15в и 15г, као и на Мапи просторне позиционирани корисника и њихових активности (Мапа 7).

Најзаступљенија активност у парку била је шетња са 56.39% (Sh). Од укупног броја евидентираних корисника највећи број (55.39%) за шетњу је користио стазе и друге површине под засторима (Sh01+Sh02+Sh03+Sh04+Sh08), а 1.00% корисника су се шетали и по травним површинама у парку (Sh05+Sh07) (Табела 15а, Мапа 7). Најмање заступљена активност корисника у парку била је трчање (Т). На пешачким стазама и травним површинама евидентирано је 0.77% (Т01) корисника који су трчали. Поред корисника који су шетали или трчали у парку, 1.53% је возило бицикл (V01), а стазе су се користиле и за вожњу ролера (V02) и тротинета (V04) (Табела 15а, Мапа 7).

Од 17.27% посетилаца који су парк користили за различите облике игре (I), највише корисника (10.84%) (I01) је евидентирано на дечијим игралиштима. Такође, евидентирано је 2.18% (I06) корисника који су играли кошарку, а 2.77% корисника су на травним површинама у парку играли фудбал, одбојку и друге игре (I03+I04+I07+I08). Поред 0.47% (I04) корисника који су играли фудбал на травним површинама у парку, 1.30% (I05) корисника је евидентирано на фудбалском терену (Табела 15б, Мапа 7). На простору са справама вежбало је 1.31% корисника парка (Vž01) (Табела 15б, Мапа 7).

После шетње, са 18.80% друга по заступљености активност корисника у парку била је седење (S) (Табела 15в, Мапа 7). На клупама у оквиру дечијих игралишта седело је 6.24% корисника (S02+S07), 1.95% корисника је седело око столова, који се налазе на травним површинама у парку (S11), док је 10.61% (S01+S03+S06) корисника седело на клупама у осталим зонама парка. У току периода посматрања између 10h и 19h већина корисника (94.38%) је за седење у парку користила просторе у делимичној или потпуној засени (Табела А.10, Прилог А). Стајање (St), као активност у парку, евидентирано је код 3.35% корисника, од којих је већина

стајала на дечијим игралиштима (2.53%) (St04). Лежање корисника у парку није евидентирано (L) (Табела 15в).

Најзаступљенија група активности у парку биле су линеарне активности са 59.27% евидентираних корисника (Табела 15г). У линеарним активностима учествовало је 51.49% корисника женског пола, 38.37% корисника мушког пола, док су деца најмање (10.14%) користила парк за линеарне активности. Средња генерација корисника је била најзаступљенија (39.96%) у линеарним активностима, следе тинејџери (25.55%) и старија генерација корисника (24.35%).

У групи стационарних активности, заступљених код 22.15% корисника, у односу на линеарне активности евидентирано је веће учешће корисника женског (53.73%) и мушког пола (43.35%), а мање учешће деце (2.92%) (Табеле 15в и 15г). Такође, и код стационарних активности корисници средње генерације (47.87%) су били заступљенији од тинејџера (25.80%) и старије генерација корисника (23.41%).

Најмање заступљена група активности корисника у парку су биле активности у зонама (18.58%) (Табела 15г). Код различитих облика игре и вежбања на справама евидентирано је 67.30% деце и 24.45% тинејџера, док је учешће средње генерације (8.25%) корисника било мање (корисници старије генерације нису евидентирани).

Поред линеарних активности - трчање (Т), вожња бицикла (V01) и шетња по травној површини (Sh05), и стационарне активности - седење око стола (S11), вежбање на справама (Vž01), игра фудбала на травној површини (I05) и игра кошарке (Sh06) су биле активности у парку са већим учешћем корисника мушког пола, у односу на кориснике женског пола (Табеле 15а, 15б и 15в). Структура свих корисника евидентираних у парку 14.06.2012., у односу на пол и старосну категорију, приказана је у Табели А.14 (Прилог А). Поред 19.15% деце, која су у пратњи одраслих корисника парк користила за различите врсте активности, 70 евидентираних корисника (4.12%) је парк посетило са децом у колицима.

Од 3.24% корисника, који су у парку евидентирани са кућним љубимцем, 0.53% је користило ограђен простор за кућне љубимце, а 2.71% је евидентирано у осталим зонама парка.

Табела 15а. Дневни образац коришћења парка Беле воде за 14.06.2012. - линеарне активности

Активност		пол корисника			старосна група				Укупан број корисника [№]	Заступљеност [%]		
		м	ж	д	д	т	с	п				
Sh	Sh01	330	421	89	89	207	315	229	957	840	56.39	49.50
	Sh02	10	49	-	-	1	50	8		59		3.48
	Sh03	11	27	-	-	13	23	2		38		2.23
	Sh04	-	1	-	-	-	1	-		1		0.06
	Sh05	13	-	2	2	9	1	3		15		0.88
	Sh06	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	Sh07	1	1	-	-	-	1	1		2		0.12
	Sh08	1	1	-	-	-	-	2		2		0.12
	Sh09	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	Sh10	-	-	-	-	-	-	-		-		-
T	T01	8	5	-	-	6	7	-	13	13	0.77	0.77
	T02	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	T03	-	-	-	-	-	-	-		-		-
V	V01	11	8	7	7	15	4	-	36	26	2.12	1.53
	V02	1	5	2	2	6	-	-		8		0.47
	V03	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	V04	-	-	2	2	-	-	-		2		0.12
	V05	-	-	-	-	-	-	-		-		-
Σ		386	518	102	102	257	402	245	1006	59.27		

Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

Табела 15б. Дневни образац коришћења парка Беле воде за 14.06.2012. - активности у зонама

Активност		пол корисника			старосна група				Укупан број корисника [№]	Заступљеност [%]		
		м	ж	д	д	т	с	п				
I	I01	5	12	167	167	17	-	-	293	184	17.27	10.84
	I02	-	2	1	1	2	-	-		3		0.18
	I03	1	-	11	11	-	1	-		12		0.71
	I04	-	-	8	8	-	-	-		8		0.47
	I05	13	-	9	9	13	-	-		22		1.30
	I06	32	-	5	5	30	2	-		37		2.18
	I07	-	7	5	5	7	-	-		12		0.71
	I08	1	1	4	4	1	1	-		6		0.35
	I09	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	I10	6	3	-	-	-	9	-		9		0.53
Vž	Vž01	20	-	2	2	7	13	-	22	22	1.31	1.31
Σ		78	25	212	212	77	26	-	315	18.58		

Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

Табела 15в. Дневни образац коришћења парка Беле воде за 14.06.2012. - стационарне активности

Активност	пол корисника			старосна група				Укупан број корисника [№]	Заступљеност [%]	
	м	ж	д	д	т	с	п			
S	S01	71	90	11	11	34	72	55	172	10.14
	S02	42	57	-	-	12	66	21	99	5.83
	S03	3	2	-	-	-	5	-	5	0.29
	S04	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	S05	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	S06	-	3	-	-	-	2	1	3	0.18
	S07	-	7	-	-	-	5	2	7	0.41
	S08	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	S09	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	S10	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	S11	22	11	-	-	29	3	1	33	1.95
	S12	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	S13	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	S14	-	-	-	-	-	-	-	-	-
St	St01	5	4	-	-	6	3	-	9	0.53
	St02	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	St03	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	St04	16	27	-	-	13	22	8	43	2.53
	St05	4	1	-	-	3	2	-	5	0.29
	St06	-	-	-	-	-	-	-	-	-
L	L01	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	L02	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Σ		163	202	11	11	97	180	88	376	22.15

Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

Табела 15г. Дневни образац коришћења парка Беле воде за 14.06.2012. - заступљеност према типу активности корисника

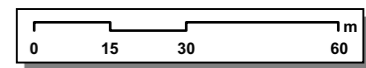
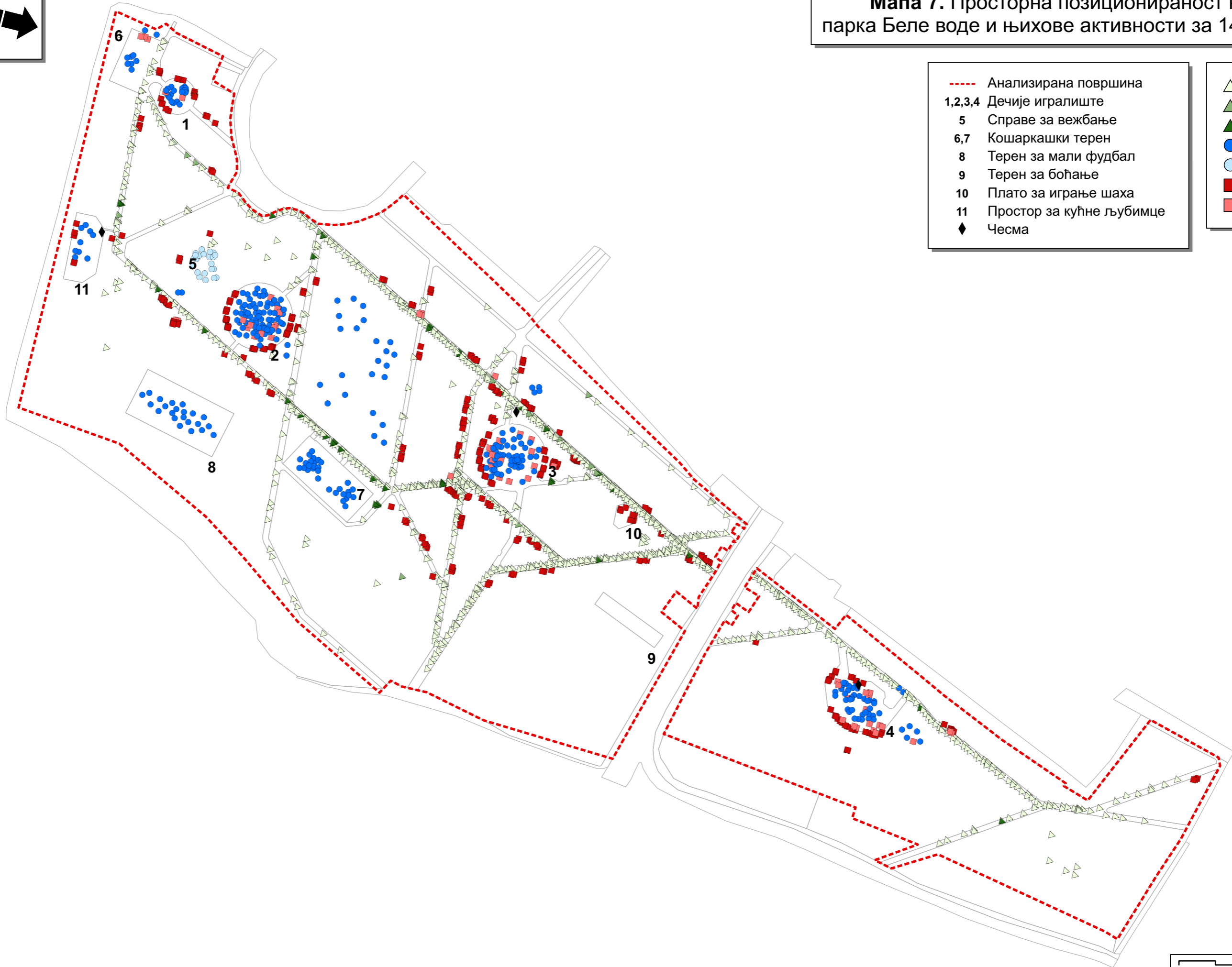
Активности	пол корисника			старосна група				Укупан број корисника [№]	Заступљеност [%]
	м	ж	д	д	т	с	п		
Линеарне активности	386	518	102	102	257	402	245	1006	59.27
Активности у зонама	78	25	212	212	77	26	-	315	18.58
Стационарне активности	163	202	11	11	97	180	88	376	22.15
Σ	629	743	325	325	431	608	333	1697	100

Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

Мапа 7. Просторна позиционираност корисника парка Беле воде и њихове активности за 14.06.2012.

-----	Анализирана површина	△	Шетња
1,2,3,4	Дечије игралиште	▲	Трчање
5	Справе за вежбање	▲	Вожња
6,7	Кошаркашки терен	●	Игра
8	Терен за мали фудбал	○	Вежбање
9	Терен за боћање	■	Седење
10	Плато за играње шаха	■	Стајање
11	Простор за кућне љубимце	◆	Чесма

Дневни образац коришћења парка Беле воде за 16.06.2012. приказан је у Табелама 16а, 16б, 16в и 16г, као и на Мапи просторне позиционираниности корисника и њихових активности (Мапа 8).

Најзаступљенија активност у парку била је шетња (55.20%) (Sh). Изузев 1.52% корисника који су се шетали по травним површинама у парку (Sh05+Sh07), највећи број корисника (53.68%) за шетњу је користио стазе и друге површине под засторима (Sh01+Sh02+Sh03+Sh08) (Табела 16а, Мапа 8). Најмање заступљена активност корисника у парку била је трчање (0.45%) (Т). Такође, 2.08% евидентираних корисника је возило бицикл (V01), а стазе у парку су се користиле и за вожњу ролера (0.96%) (V02) (Табела 16а, Мапа 8).

Од 15.38% посетилаца који су парк користили за различите облике игре (I), највише корисника (10.05%) (I01) је евидентирано на дечијим игралиштима. На травним површинама у парку 2.54% корисника је играло фудбал, одбојку и друге игре (I03+I04+I07+I08), а спортски терени у парку користили су се за игру кошарке (1.57%) (I06) и фудбала (1.12%) (I05) (Табела 16б, Мапа 8). На простору са справама евидентирано је 1.93% корисника парка (Vž01) (Табела 16б, Мапа 8).

Седење је била друга по заступљености (19.43%) (S) активност корисника у парку (Табела 16в, Мапа 8). Поред 0.36% (S04) корисника који су седели на травним површинама, на клупама у оквиру дечијих игралишта седело је 5.33% корисника (S02+S07), док је 12.58% (S01+S03+S06+S09) корисника седело на клупама у осталим зонама парка. Око столова, на травним површинама, евидентирано је 1.16% (S11) корисника који су седели у парку. Између 10h и 19h већина корисника (92.06%) је за седење користила просторе у делимичној или потпуној засени (Табела А.10, Прилог А). Такође, евидентирано је 4.57% (St) корисника који су стајали у парку, од којих је 2.89% (St04) стајало на дечијим игралиштима (Табела 16в, Мапа 8). Лежање корисника у парку није евидентирано (L) (Табела 16в).

Са 58.69% евидентираних корисника, најзаступљенија група активности у парку биле су линеарне активности (Табела 16г). Учешће корисника женског пола у линеарним активностима је било веће (45.20%) од учешћа корисника мушког пола

(40.19%), док су деца најмање (14.61%) користила парк за линеарне активности. По старосној структури у линеарним активностима средња генерација корисника је била најзаступљенија (36.73%), следе тинејџери (28.87%) и старија генерација корисника (19.79%).

У групи стационарних активности, заступљених код 24.00% корисника, у односу на линеарне активности евидентирано је веће учешће корисника женског пола (57.08%) и корисника средње генерације (45.24%), а мање учешће корисника мушког пола (32.56%), деце (10.36%), тинејџера (25.58%) и старије генерација корисника (18.82%) (Табеле 16в и 16г).

Најмање заступљена група активности корисника у парку су биле активности у зонама (17.31%) (Табела 16г). Код различитих облика игре и вежбања на справама евидентирано је 70.97% деце и 21.99% тинејџера, док је учешће средње генерације (6.75%) и старије генерације (0.29%) корисника било мање (Табела 16б).

Поред линеарних активности - трчања (Т) и вожње бицикла (V01), сви облици игре (I) су биле активности у парку са већим учешћем корисника мушког пола, у односу на кориснике женског пола (Табеле 16а, 16б и 16в).

Структура свих корисника евидентираних у парку 16.06.2012., у односу на пол и старосну категорију, приказана је у Табели А.14 (Прилог А). Поред 23.34% деце, која су у пратњи одраслих корисника парк користила за различите врсте активности, 3.86% евидентираних корисника је парк посетило са децом у колицима (76 корисника).

У парку је евидентирано 2.08% корисника са кућним љубимцем, од којих је 0.10% користило ограђен простор за кућне љубимце, а 1.98% је евидентирано у осталим зонама парка.

Табела 16а. Дневни образац коришћења парка Беле воде за 16.06.2012. - линеарне активности

Активност		пол корисника			старосна група				Укупан број корисника [№]	Заступљеност [%]		
		м	ж	д	д	т	с	п				
Sh	Sh01	390	435	147	147	275	336	214	1088	972	55.20	49.32
	Sh02	21	33	-	-	-	50	4		54		2.74
	Sh03	13	18	-	-	6	20	5		31		1.57
	Sh04	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	Sh05	10	11	8	8	11	4	6		29		1.47
	Sh06	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	Sh07	-	1	-	-	-	1	-		1		0.05
	Sh08	-	1	-	-	1	-	-		1		0.05
	Sh09	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	Sh10	-	-	-	-	-	-	-		-		-
T	T01	6	3	-	-	-	9	-	9	9	0.45	0.45
	T02	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	T03	-	-	-	-	-	-	-		-		-
V	V01	22	8	11	11	25	5	-	60	41	3.04	2.08
	V02	3	13	3	3	16	-	-		19		0.96
	V03	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	V04	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	V05	-	-	-	-	-	-	-		-		-
Σ		465	523	169	169	334	425	229	1157	58.69		

Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

Табела 16б. Дневни образац коришћења парка Беле воде за 16.06.2012. - активности у зонама

Активност		пол корисника			старосна група				Укупан број корисника [№]	Заступљеност [%]		
		м	ж	д	д	т	с	п				
I	I01	9	3	186	186	12	-	-	303	198	15.38	10.05
	I02	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	I03	3	3	9	9	2	3	1		15		0.77
	I04	3	-	8	8	-	3	-		11		0.56
	I05	6	-	16	16	5	1	-		22		1.12
	I06	31	-	-	-	25	6	-		31		1.57
	I07	-	2	18	18	-	2	-		20		1.01
	I08	1	1	2	2	2	-	-		4		0.20
	I09	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	I10	2	-	-	-	-	2	-		2		0.10
Vž	Vž01	15	20	3	3	29	6	-	38	38	1.93	1.93
Σ		70	29	242	242	75	23	1	341	17.31		

Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

Табела 16в. Дневни образац коришћења парка Беле воде за 16.06.2012. - стационарне активности

Активност	пол корисника			старосна група				Укупан број корисника [№]	Заступљеност [%]			
	м	ж	д	д	т	с	п					
S	S01	75	131	26	26	57	87	62	383	19.43	11.77	
	S02	35	60	-	-	12	63	20			95	4.82
	S03	-	2	-	-	-	2	-			2	0.10
	S04	1	3	3	3	2	2	-			7	0.36
	S05	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	S06	6	6	-	-	-	12	-			12	0.61
	S07	3	7	-	-	-	8	2			10	0.51
	S08	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	S09	-	-	2	2	-	-	-			2	0.10
	S10	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	S11	8	11	4	4	12	4	3			23	1.16
	S12	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	S13	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	S14	-	-	-	-	-	-	-			-	-
St	St01	3	6	3	3	7	2	-	90	4.57	0.61	
	St02	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	St03	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	St04	19	38	-	-	27	28	2			57	2.89
	St05	3	4	9	9	4	3	-			16	0.81
	St06	1	2	2	2	-	3	-			5	0.26
L	L01	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
	L02	-	-	-	-	-	-	-			-	
Σ		154	270	49	49	121	214	89	473		24.00	

Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

Табела 16г. Дневни образац коришћења парка Беле воде за 16.06.2012. - заступљеност према типу активности корисника

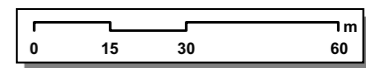
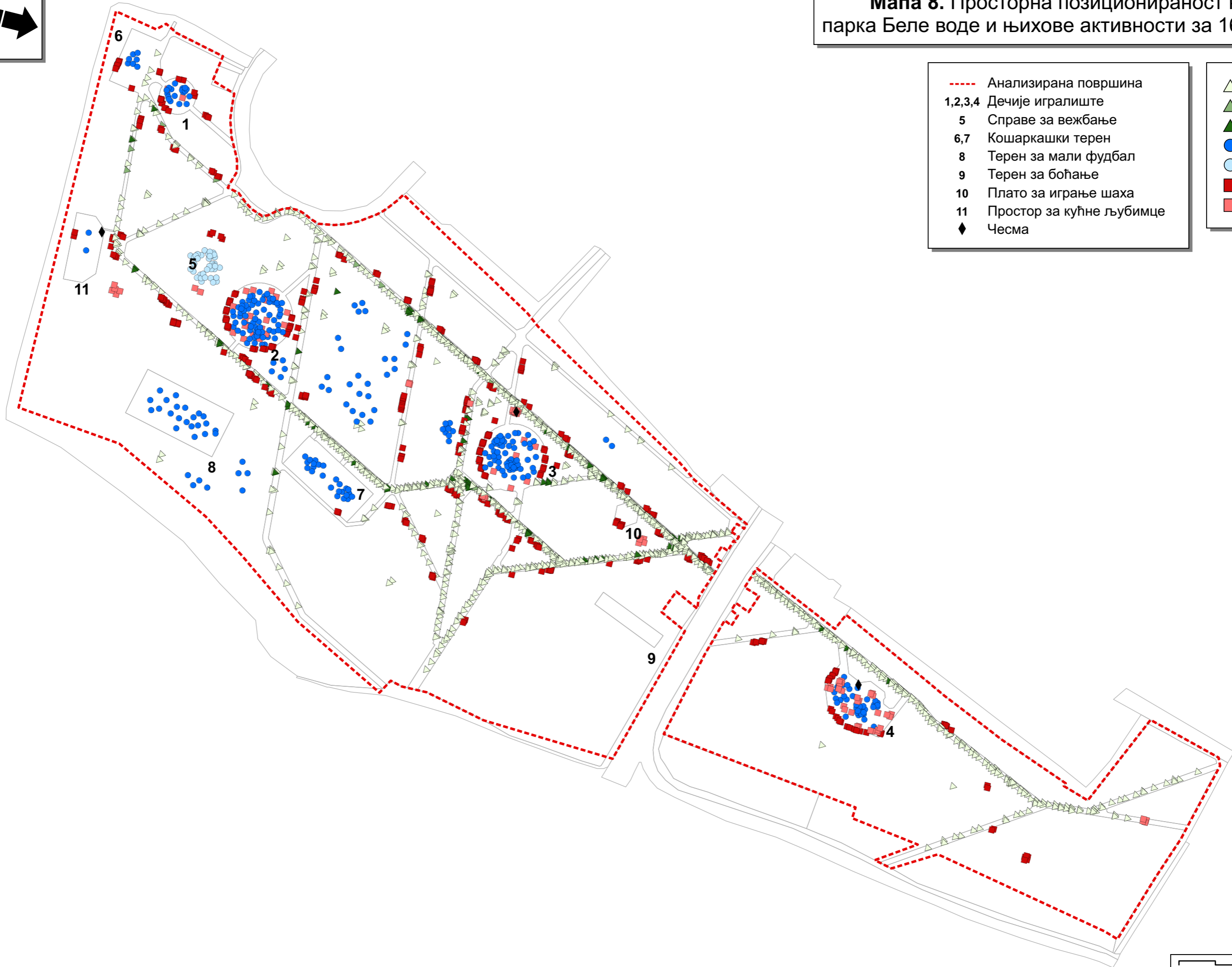
Активности	пол корисника			старосна група				Укупан број корисника [№]	Заступљеност [%]
	м	ж	д	д	т	с	п		
Линеарне активности	465	523	169	169	334	425	229	1157	58.69
Активности у зонама	70	29	242	242	75	23	1	341	17.31
Стационарне активности	154	270	49	49	121	214	89	473	24.00
Σ	689	822	460	460	530	662	319	1971	100

Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

Мапа 8. Просторна позиционираност корисника парка Беле воде и њихове активности за 16.06.2012.

---	Анализирана површина	△	Шетња
1,2,3,4	Дечије игралиште	▲	Трчање
5	Справе за вежбање	▲	Вожња
6,7	Кошаркашки терен	●	Игра
8	Терен за мали фудбал	○	Вежбање
9	Терен за боћање	■	Седење
10	Плато за играње шаха	■	Стајање
11	Простор за кућне љубимце	◆	Чесма

Дневни образац коришћења парка Беле воде за 8.09.2012. приказан је у Табелама 17а, 17б, 17в и 17г, као и на Мапи просторне позиционираниности корисника и њихових активности (Мапа 9).

Са 57.82% најзаступљенија активност у парку била је шетња (Sh) (Табела 17а, Мапа 9). На стазама и другим површинама под засторима евидентирано је 52.95% (Sh01+Sh02+Sh03) корисника који су се шетали, а за шетњу су се користиле и травне површине у парку (4.87%) (Sh05+Sh06+Sh07). Најмање заступљена активност корисника у парку била је трчање (Т). На пешачким стазама и травним површинама евидентирано је 0.73% (Т01+Т03) корисника који су трчали. Поред 2.37% корисника који су возили бицикл (V01), 0.79% корисника је возило ролере (V02), а стазе у парку су се користиле и за вожњу скејта (V03) и тротинета (V04) (Табела 17а, Мапа 9).

Различити облици игре су биле активности 14.00% (I) корисника парка, од којих је највише корисника (9.62%) (I01) евидентирано на дечијим игралиштима (Табела 17б, Мапа 9). Спортски терени у парку користили су се за игру фудбала (1.58%) (I05) и кошарке (0.91%) (I06), а 1.89% корисника је на травним површинама у парку играло фудбал (I04), одбојку (I07) и друге игре (I03, I08). На простору са справама вежбало је 1.28% корисника парка (Vž01) (Табела 17б, Мапа 9).

Друга по заступљености активност корисника у парку била је седење (19.24%) (S) (Табела 17в, Мапа 9). На клупама у оквиру дечијих игралишта седело је 4.15% корисника (S02+S07), а 10.59% корисника седело је на клупама у осталим зонама парка (S01+S03+S06+S08). Од 4.50% (S11+S12) корисника, који су седели око столова у парку, 0.18% (S12) је играло шах. Током осунчаних периода посматрања (10 - 19h) већина корисника (97.14%) је за седење користила просторе у делимичној или потпуној засени (Табела А.10, Прилог А). У парку је евидентирано 3.47% (St) корисника који су стајали на дечијим игралиштима (1.89%) (St04), травним површинама (1.21%) (St05+St06) и стазама (0.37%) (St01) (Табела 17в, Мапа 9). Лежање корисника у парку није евидентирано (L) (Табела 17в).

Најзаступљенија група активности у парку биле су линеарне активности (62.01%) (Табела 17г). Деца су најмање (15.02%) користила парк за линеарне активности, док је учешће корисника женског пола (50.34%) било веће од учешћа корисника мушког пола (34.64%). По старосној структури у линеарним активностима средња генерација корисника је била најзаступљенија (33.85%), а тинејџери (30.62%) су више користили парк за шетњу, трчање и вежбање од корисника старије генерације (20.51%) (Табела 17а).

У односу на линеарне активности, у групи стационарних активности, заступљених код 22.71% корисника, евидентирано је веће учешће корисника женског (55.77%) и мушког пола (38.87%), а мање учешће деце (5.36%) (Табела 17в). Уз блиско учешће тинејџера (30.83%) и старије генерација корисника (20.11%) као код линеарних активности, у стационарним активностима евидентирано је највеће учешће корисника средње генерације (43.70%).

Активности у зонама су биле најмање заступљена група активности корисника у парку (15.28%) (Табела 17г). За разлику од друге две групе активности, код различитих облика игре и вежбања на справама евидентирано је највише деце (62.95%), а затим тинејџера (33.07%), док је учешће средње генерације (3.98%) корисника било знатно мање (корисници старије генерације нису евидентирани) (Табела 17б).

Активности у парку са већим учешћем корисника мушког пола биле су: трчање (Т), вожња бицикла (V01) и скејта (V03), игра фудбала (I04, I05) и кошарке (I06) (Табеле 17а, 17б и 17в).

Структура свих корисника евидентираних у парку 8.09.2012., у односу на пол и старосну категорију, приказана је у Табели А.14 (Прилог А). Поред 20.15% деце, која су у пратњи одраслих корисника парк користила за различите врсте активности, 4.08% евидентираних корисника је парк посетило са децом у колицима (67 корисника).

Корисници који су посетили парк са кућним љубимцем (4.32%) (Табеле 17а, 17б и 17в) нису евидентирани у ограђеном простору за кућне љубимце, већ у осталим зонама парка.

Табела 17а. Дневни образац коришћења парка Беле воде за 8.09.2012. - линеарне активности

Активност		пол корисника			старосна група				Укупан број корисника [№]	Заступљеност [%]		
		м	ж	д	д	т	с	п				
Sh	Sh01	259	406	117	117	227	246	192	950	782	57.82	47.60
	Sh02	15	31	-	-	-	39	7		46		2.80
	Sh03	16	26	-	-	16	20	6		42		2.55
	Sh04	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	Sh05	16	27	28	28	16	25	2		71		4.32
	Sh06	-	2	-	-	-	2	-		2		0.12
	Sh07	3	4	-	-	1	4	2		7		0.43
	Sh08	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	Sh09	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	Sh10	-	-	-	-	-	-	-		-		-
T	T01	9	2	-	-	8	3	-	12	11	0.73	0.67
	T02	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	T03	1	-	-	-	1	-	-		1		0.06
V	V01	30	5	4	4	29	6	-	57	39	3.46	2.37
	V02	-	10	3	3	10	-	-		13		0.79
	V03	4	-	-	-	4	-	-		4		0.24
	V04	-	-	1	1	-	-	-		1		0.06
	V05	-	-	-	-	-	-	-		-		-
Σ		353	513	153	153	312	345	209	1019	62.01		

Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

Табела 17б. Дневни образац коришћења парка Беле воде за 8.09.2012. - активности у зонама

Активност		пол корисника			старосна група				Укупан број корисника [№]	Заступљеност [%]		
		м	ж	д	д	т	с	п				
I	I01	11	17	130	130	27	1	-	230	158	14.00	9.62
	I02	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	I03	-	1	2	2	-	1	-		3		0.18
	I04	3	-	10	10	-	3	-		13		0.80
	I05	24	-	2	2	23	1	-		26		1.58
	I06	13	-	2	2	11	2	-		15		0.91
	I07	-	5	6	6	4	1	-		11		0.67
	I08	-	2	2	2	2	-	-		4		0.24
	I09	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	I10	-	-	-	-	-	-	-		-		-
Vž	Vž01	13	4	4	4	16	1	-	21	21	1.28	1.28
Σ		64	29	158	158	83	10	-	251	15.28		

Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

Табела 17в. Дневни образац коришћења парка Беле воде за 8.09.2012. - стационарне активности

Активност	пол корисника			старосна група				Укупан број корисника [№]	Заступљеност [%]			
	м	ж	д	д	т	с	п					
S	S01	59	78	18	18	41	51	45	316	19.24	155	9.43
	S02	16	40	-	-	2	37	17			56	3.41
	S03	1	7	-	-	7	-	1			8	0.49
	S04	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	S05	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	S06	4	3	-	-	-	7	-			7	0.43
	S07	3	9	-	-	-	12	-			12	0.74
	S08	2	2	-	-	1	3	-			4	0.24
	S09	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	S10	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	S11	30	40	1	1	51	17	2			71	4.32
	S12	3	-	-	-	-	-	3			3	0.18
	S13	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	S14	-	-	-	-	-	-	-			-	-
St	St01	2	4	-	-	5	-	1	57	3.47	6	0.37
	St02	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	St03	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	St04	13	17	1	1	-	25	5			31	1.89
	St05	7	4	-	-	7	4	-			11	0.67
	St06	5	4	-	-	1	7	1			9	0.54
L	L01	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	L02	-	-	-	-	-	-	-			-	-
Σ		145	208	20	20	115	163	75	373		22.71	

Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

Табела 17г. Дневни образац коришћења парка Беле воде за 8.09.2012. - заступљеност према типу активности корисника

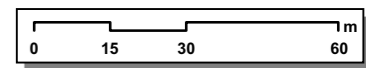
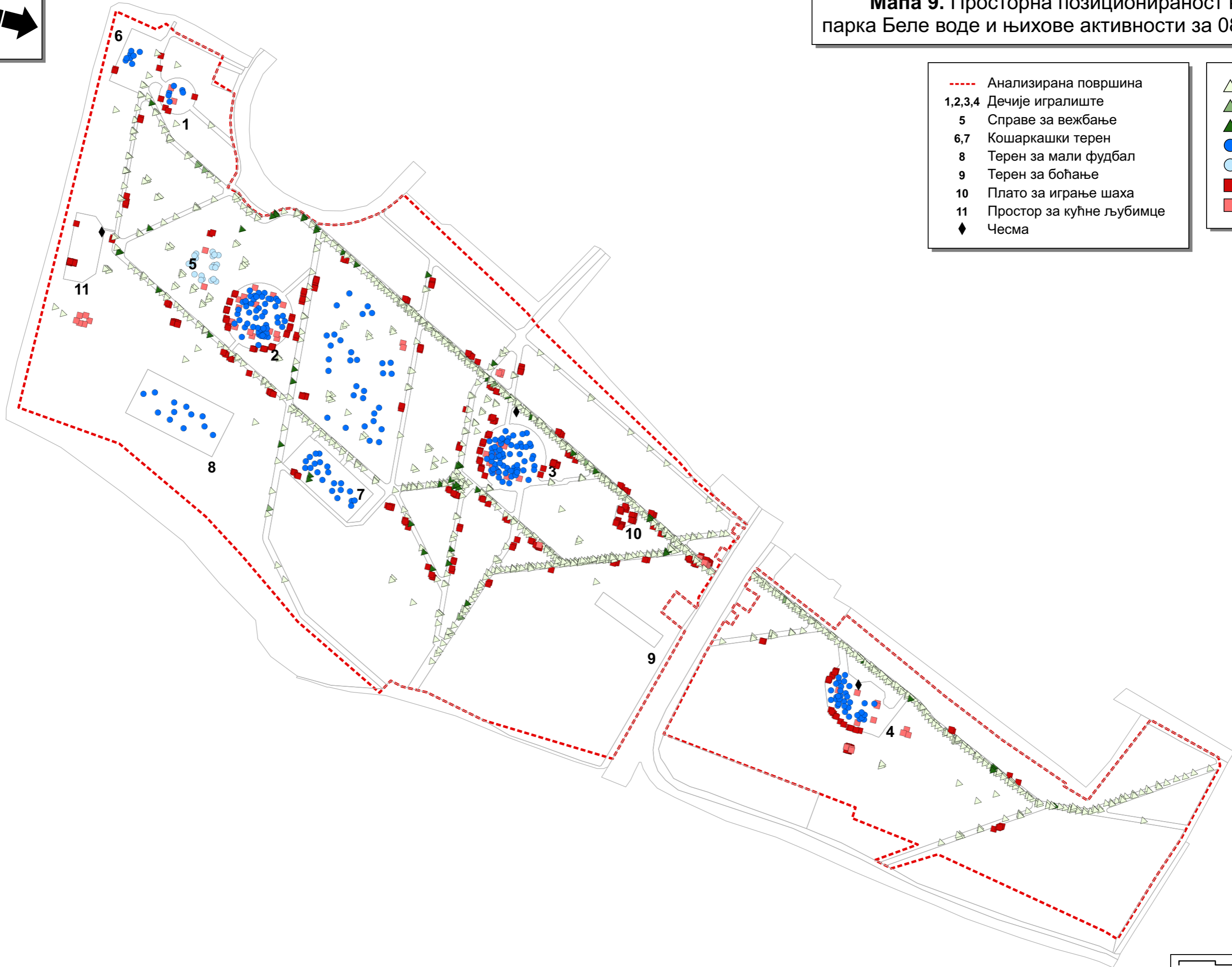
Активности	пол корисника			старосна група				Укупан број корисника [№]	Заступљеност [%]
	м	ж	д	д	т	с	п		
Линеарне активности	353	513	153	153	312	345	209	1019	62.01
Активности у зонама	64	29	158	158	83	10	-	251	15.28
Стационарне активности	145	208	20	20	115	163	75	373	22.71
Σ	562	750	331	331	510	518	284	1643	100

Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

Мапа 9. Просторна позиционираност корисника парка Беле воде и њихове активности за 08.09.2012.

---	Анализирана површина	△	Шетња
1,2,3,4	Дечије игралиште	▲	Трчање
5	Справе за вежбање	▲	Вожња
6,7	Кошаркашки терен	●	Игра
8	Терен за мали фудбал	○	Вежбање
9	Терен за боћање	■	Седење
10	Плато за играње шаха	■	Стајање
11	Простор за кућне љубимце	◆	Чесма

Дневни образац коришћења парка Беле воде за 12.09.2012. приказан је у Табелама 18а, 18б, 18в и 18г, као и на Мапи просторне позиционираниности корисника и њихових активности (Мапа 10).

Од 56.82% корисника чија активност је била шетња (Sh), на стазама и другим површинама под засторима (Sh01+Sh02+Sh03+Sh04) евидентирано је 54.68% корисника, док је 2.14% корисника шетало по травним површинама у парку (Sh05+Sh06+Sh07) (Табела 18а, Мапа 10). Са 1.40% евидентираних корисника најмање заступљена активност корисника у парку била је трчање (Т). Вожња бицикла (3.14%) (V01) је била заступљенија активност корисника од вожње ролера (0.66%) (V02), скејта (0.08%) (V03) и тротинета (0.08%) (V04) (Табела 18а, Мапа 10).

На дечијим игралиштима евидентирано је 8.21% (I01) корисника, а на травним површинама у парку 0.81% (I03+I04) корисника је играло фудбал и друге игре. Поред игре на дечијим игралиштима, најзаступљенија игра корисника била је игра кошарке (1.81%) (I06), док је на фудбалском терену у парку евидентирано 0.90% (I05) корисника (Табела 18б, Мапа 10). Простор који је опремљен са справама за вежбање користило је 1.55% посетилаца парка (Vž01) (Табела 18б, Мапа 10).

Седење је била друга по заступљености (19.62%) (S) активност корисника у парку (Табела 18в, Мапа 10). Око столова, који се налазе на травним површинама у парку, седело је 3.86% (S11) евидентираних корисника, на клупама у оквиру дечијих игралишта 3.77% корисника (S02+S07), док је 11.99% (S01+S03+S06+S08+S09) корисника седело на клупама у осталим зонама парка. Током осунчаних периода посматрања (између 10h и 19h) 96.21% корисника је за седење користило просторе у делимичној или потпуној засени (Табела А.10, Прилог А). Нису евидентирани корисници који су седели (S04) или лежали (L) на травним површинама у парку (Табела 18в). Од 4.35% (St) корисника који су стајали у парку, већина (3.69%) је евидентирана на дечијим игралиштима (St04) (Табела 18в, Мапа 10).

Са 62.08% евидентираних корисника, најзаступљенија група активности у парку биле су линеарне активности (Табела 18г). Заступљеност корисника женског пола

у линеарним активностима је била већа (48.02%) од заступљености корисника мушког пола (42.46%), а деца су најмање (9.52%) користила парк за линеарне активности. Учешће средње генерације корисника у линеарним активностима је било веће (35.32%) од тинејџера (27.91%) и старије генерације корисника (27.25%).

У групи стационарних активности, заступљених код 23.97% корисника, у односу на линеарне активности евидентирано је мање учешће деце (4.11%), а веће учешће корисника женског пола (52.40%) и мушког пола (43.49%) (Табела 18в). За разлику од процентуално блиског учешћа тинејџера и старије генерације у линеарним активностима, у стационарним активностима учествовало је више корисника старије генерације (29.11%) у односу на тинејџере (23.29%), док је средња генерација корисника била најбројнија (43.49%).

Најмање заступљена група активности корисника у парку су биле активности у зонама (13.95%) (Табела 18г). Код различитих облика игре и вежбања на справама евидентирано је 54.12% деце и 32.94% тинејџера, док је учешће средње генерације (11.18%) и старије генерације (1.76%) корисника било мање (Табела 18б).

Активности са већим учешћем корисника мушког пола, у односу на кориснике женског пола, биле су: шетња са кућним љубимцем (Sh03), шетња по травној површини (Sh05), трчање (Т), вожња бицикла (V01), игре на травној површини (I03), игра фудбала и кошарке (I04, I05, I06) и седење око стола (S11) (Табеле 18а, 18б и 18в). Структура свих корисника евидентираних у парку 12.09.2012., у односу на пол и старосну категорију, приказана је у Табели А.14 (Прилог А). Поред 14.45% деце, која су у пратњи одраслих корисника парк користила за различите врсте активности, 5.25% евидентираних корисника је парк посетило са децом у колицима (64 корисника).

У парку је евидентирано 5.17% корисника са кућним љубимцем, од којих је 0.82% користило ограђен простор за кућне љубимце, а 4.35% је евидентирано у осталим зонама парка.

Табела 18а. Дневни образац коришћења парка Беле воде за 12.09.2012. - линеарне активности

Активност		пол корисника			старосна група				Укупан број корисника [№]	Заступљеност [%]		
		м	ж	д	д	т	с	п				
Sh	Sh01	234	278	64	64	147	176	189	692	576	56.82	47.29
	Sh02	14	38	-	-	-	47	5		52		4.27
	Sh03	20	16	-	-	14	18	4		36		2.96
	Sh04	-	2	-	-	-	2	-		2		0.16
	Sh05	10	3	4	4	3	6	4		17		1.40
	Sh06	-	1	-	-	-	-	1		1		0.08
	Sh07	3	5	-	-	1	4	3		8		0.66
	Sh08	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	Sh09	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	Sh10	-	-	-	-	-	-	-		-		-
T	T01	12	5	-	-	7	10	-	17	17	1.40	1.40
	T02	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	T03	-	-	-	-	-	-	-		-		-
V	V01	27	6	4	4	29	4	-	47	37	3.86	3.04
	V02	1	7	-	-	8	-	-		8		0.66
	V03	-	1	-	-	1	-	-		1		0.08
	V04	-	1	-	-	1	-	-		1		0.08
	V05	-	-	-	-	-	-	-		-		-
Σ		321	363	72	72	211	267	206	756	62.08		

Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

Табела 18б. Дневни образац коришћења парка Беле воде за 12.09.2012. - активности у зонама

Активност		пол корисника			старосна група				Укупан број корисника [№]	Заступљеност [%]		
		м	ж	д	д	т	с	п				
I	I01	8	10	82	82	18	-	-	151	100	12.40	8.21
	I02	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	I03	2	1	2	2	-	1	2		5		0.41
	I04	2	-	3	3	-	2	-		5		0.41
	I05	6	-	5	5	3	3	-		11		0.90
	I06	22	-	-	-	21	1	-		22		1.81
	I07	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	I08	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	I09	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	I10	4	4	-	-	3	5	-		8		0.66
Vž	Vž01	19	-	-	-	11	7	1	19	19	1.55	1.55
Σ		63	15	92	92	56	19	3	170	13.95		

Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

Табела 18в. Дневни образац коришћења парка Беле воде за 12.09.2012. - стационарне активности

Активност	пол корисника			старосна група				Укупан број корисника [№]	Заступљеност [%]			
	м	ж	д	д	т	с	п					
S	S01	63	65	10	10	40	34	54	239	19.62	138	11.34
	S02	12	27	-	-	-	32	7			39	3.20
	S03	1	1	-	-	-	1	1			2	0.16
	S04	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	S05	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	S06	1	1	-	-	-	2	-			2	0.16
	S07	3	4	-	-	-	5	2			7	0.57
	S08	1	2	-	-	-	1	2			3	0.25
	S09	-	-	1	1	-	-	-			1	0.08
	S10	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	S11	31	15	1	1	23	14	9			47	3.86
	S12	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	S13	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	S14	-	-	-	-	-	-	-			-	-
St	St01	4	-	-	-	3	1	-	53	4.35	4	0.33
	St02	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	St03	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	St04	11	34	-	-	-	35	10			45	3.69
	St05	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	St06	-	4	-	-	2	2	-			4	0.33
L	L01	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	L02	-	-	-	-	-	-	-			-	-
Σ		127	153	12	12	68	127	85	292		23.97	

Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

Табела 18г. Дневни образац коришћења парка Беле воде за 12.09.2012. - заступљеност према типу активности корисника

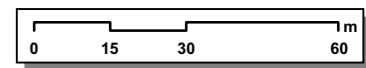
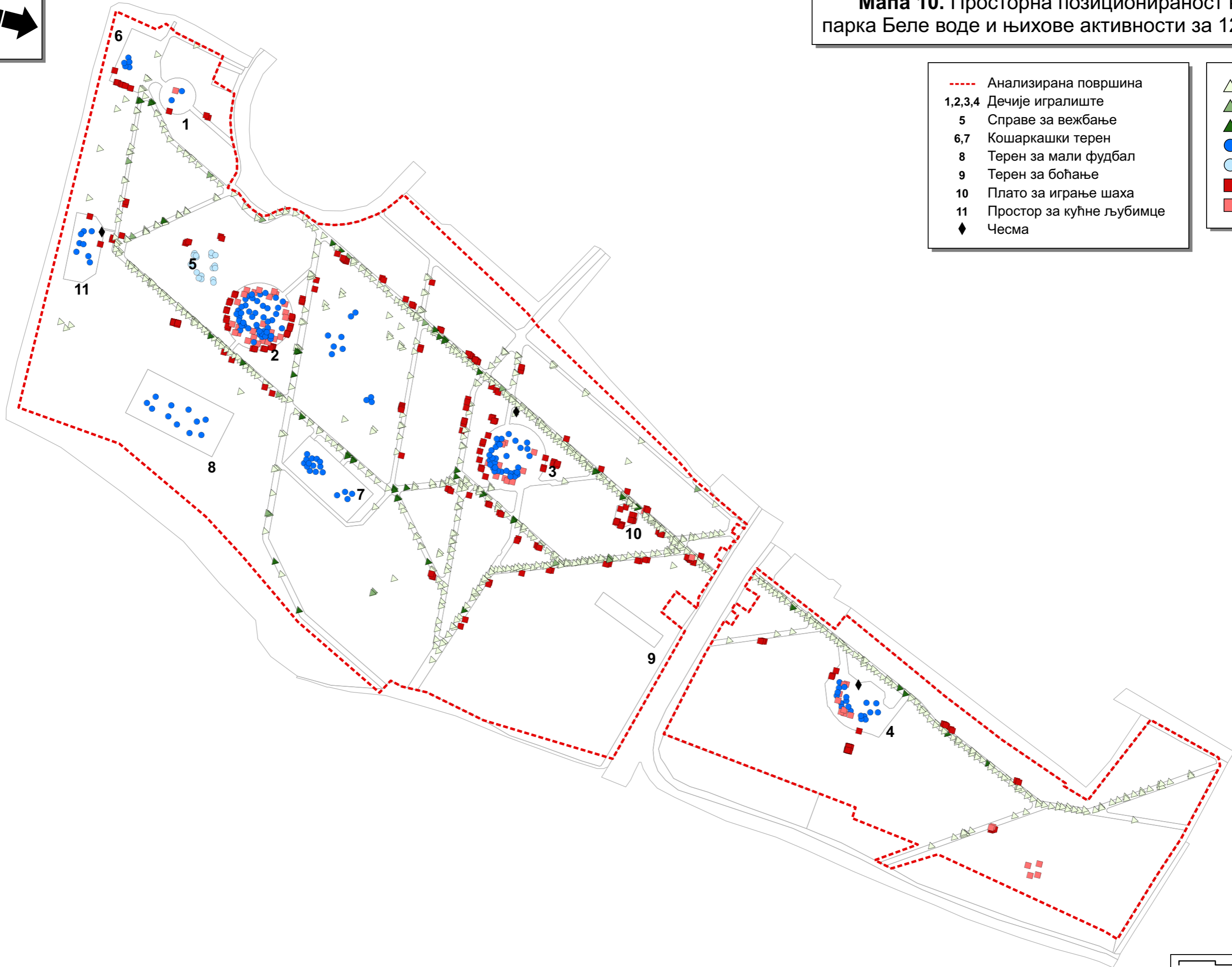
Активности	пол корисника			старосна група				Укупан број корисника [№]	Заступљеност [%]
	м	ж	д	д	т	с	п		
Линеарне активности	321	363	72	72	211	267	206	756	62.08
Активности у зонама	63	15	92	92	56	19	3	170	13.95
Стационарне активности	127	153	12	12	68	127	85	292	23.97
Σ	511	531	176	176	335	413	294	1218	100

Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

Мапа 10. Просторна позиционираност корисника парка Беле воде и њихове активности за 12.09.2012.

---	Анализирана површина	△	Шетња
1,2,3,4	Дечије игралиште	▲	Трчање
5	Справе за вежбање	▲	Вожња
6,7	Кошаркашки терен	●	Игра
8	Терен за мали фудбал	○	Вежбање
9	Терен за боћање	■	Седење
10	Плато за играње шаха	■	Стајање
11	Простор за кућне љубимце	◆	Чесма

Дневни образац коришћења парка Беле воде за 7.12.2012. приказан је у Табелама 19а, 19б, 19в и 19г, као и на Мапи просторне позиционираниности корисника и њихових активности (Мапа 11).

Са 87.60% најзаступљенија активност корисника у парку била је шетња (Sh) (Табела 19а, Мапа 11). Од укупног броја евидентираних корисника, на стазама, као и на травним површинама у парку, евидентирано је 6.68% (Sh03+Sh07) корисника који су се шетали са кућним љубимцем (Табела 19а). Такође, евидентиран је и мањи број корисника (0.57%) који је у парку шетао са дететом у дечијим колицима (Sh02). Најмање заступљена активност у парку била је трчање (0.57%) (Т), а активности корисника: вожња бицикла, ролера, скејта и тротинета нису евидентирани (V) (Табела 19а, Мапа 11).

Од активности које обухватају различите облике игре (I), евидентирана је игра корисника на дечијим игралиштима (2.87%) (I01) и игра корисника са кућним љубимцем (0.76%) (I10) (Табела 19б, Мапа 11). На простору који је опремљен справама вежбало је 1.14% корисника парка (Vž01) (Табела 19б, Мапа 11).

Стајање (St), као активност у парку, евидентирано је код 4.96% корисника, од којих је 2.10% (St04) корисника стајало на дечијим игралиштима, 2.10% на поплочаним површинама (St01), а 0.76% корисника са кућним љубимцем су стајали на травним површинама у парку (St06) (Табела 19в, Мапа 11). Седење је била мање (2.10%) (S) заступљена активност корисника од стајања (St). У периоду између 10h и 16h, сви корисници који су седели на клупама користили су осунчане просторе у парку (Табела А.10, Прилог А). Лежање корисника у парку није евидентирано (L) (Табела 19в).

Најзаступљенија група активности у парку биле су линеарне активности са 88.17% евидентираних корисника (Табела 19г). Учешће корисника мушког пола (49.57%) у линеарним активностима је било веће од учешћа корисника женског пола (47.84%). Деца су најмање (2.59%) користила парк за шетњу, а парк су за трчање користили искључиво корисници мушког пола (Табела 19а). У односу на старосну структуру корисника, у парку је евидентирано највише корисника старије генерације (39.83%) који су шетали. Учешће средње генерације корисника

(29.22%) у линеарним активностима је било блиско са учешћем тинејџера (28.36%) (Табела 19а).

И код стационарних активности, заступљених са 7.06% (Табела 19г), евидентирано је веће учешће корисника мушког пола (51.35%) од учешћа корисника женског пола (48.65%). Учешће деце у стационарним активностима у парку није евидентирано. И код стационарних активности корисници старије генерације су били најбројнији (43.24%), али је учешће тинејџера (35.14%) било веће, а средње генерација корисника мање (21.62%) него код линеарних активности (Табела 19в).

У групи активности у зонама (4.77%) (Табела 19г) најзаступљенија су била деца, са 48.00% корисника евидентираних на дечијим игралиштима (Табела 19б), а учешће корисника мушког пола је било веће (44.00%) од учешћа корисника женског пола (8.00%). Заступљеност тинејџера у групи активности у зонама је била већа (40.00%) од заступљености средње генерације (12.00%), а старија генерација корисника није евидентирана у групи активности у зонама.

Изузев линеарних активности - шетња детета у колицима (Sh02) и шетња са кућним љубимцем (Sh03); и стационарних активности - седење на клупи (S01), стајање на дечијем игралишту и стајање са кућним љубимцем (St04, St06), остале активности у парку су евидентиране са већим учешћем корисника мушког пола, у односу на кориснике женског пола (Табеле 19а, 19б и 19в).

Структура корисника евидентираних у парку 7.12.2012., у односу на пол и старосну категорију, приказана је у Табели А.14 (Прилог А). Поред 4.58% евидентиране деце у пратњи одраслих корисника, 3 корисника (0.57%) су посетили парк са децом у колицима.

Од 8.40% корисника, који су у парку евидентирани са кућним љубимцем (Табеле 19а, 19б и 19в), 0.76% је користило ограђен простор за кућне љубимце, док је већина (7.64%) евидентирана у осталим зонама парка.

Табела 19а. Дневни образац коришћења парка Беле воде за 7.12.2012. - линеарне активности

Активност		пол корисника			старосна група				Укупан број корисника [№]	Заступљеност [%]	
		м	ж	д	д	т	с	п			
Sh	Sh01	206	202	12	12	120	111	177	459	420	80.16
	Sh02	1	2	-	-	-	2	1		3	0.57
	Sh03	13	16	-	-	8	15	6		29	5.53
	Sh04	-	-	-	-	-	-	-		-	-
	Sh05	-	-	-	-	-	-	-		-	-
	Sh06	-	-	-	-	-	-	-		-	-
	Sh07	6	1	-	-	1	6	-		7	1.34
	Sh08	-	-	-	-	-	-	-		-	-
	Sh09	-	-	-	-	-	-	-		-	-
	Sh10	-	-	-	-	-	-	-		-	-
T	T01	3	-	-	-	2	1	-	3	3	0.57
	T02	-	-	-	-	-	-	-		-	-
	T03	-	-	-	-	-	-	-		-	-
V	V01	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	V02	-	-	-	-	-	-	-		-	-
	V03	-	-	-	-	-	-	-		-	-
	V04	-	-	-	-	-	-	-		-	-
	V05	-	-	-	-	-	-	-		-	-
Σ		229	221	12	12	131	135	184	462	88.17	

Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

Табела 19б. Дневни образац коришћења парка Беле воде за 7.12.2012. - активности у зонама

Активност		пол корисника			старосна група				Укупан број корисника [№]	Заступљеност [%]	
		м	ж	д	д	т	с	п			
I	I01	3	-	12	12	3	-	-	19	15	2.87
	I02	-	-	-	-	-	-	-		-	-
	I03	-	-	-	-	-	-	-		-	-
	I04	-	-	-	-	-	-	-		-	-
	I05	-	-	-	-	-	-	-		-	-
	I06	-	-	-	-	-	-	-		-	-
	I07	-	-	-	-	-	-	-		-	-
	I08	-	-	-	-	-	-	-		-	-
	I09	-	-	-	-	-	-	-		-	-
	I10	2	2	-	-	1	3	-		4	0.76
Vž	Vž01	6	-	-	-	6	-	-	6	6	1.14
Σ		11	2	12	12	10	3	-	25	4.77	

Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

Табела 19в. Дневни образац коришћења парка Беле воде за 7.12.2012. - стационарне активности

Активност	пол корисника			старосна група				Укупан број корисника [№]	Заступљеност [%]			
	м	ж	д	д	т	с	п					
S	S01	4	7	-	-	2	-	9	11	2.10	2.10	
	S02	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	S03	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	S04	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	S05	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	S06	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	S07	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	S08	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	S09	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	S10	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	S11	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	S12	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	S13	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	S14	-	-	-	-	-	-	-			-	-
St	St01	11	-	-	-	11	-	-	26	4.96	2.10	
	St02	-	-	-	-	-	-	-			-	
	St03	-	-	-	-	-	-	-			-	
	St04	3	8	-	-	-	4	7			11	2.10
	St05	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	St06	1	3	-	-	-	4	-			4	0.76
L	L01	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
	L02	-	-	-	-	-	-	-			-	
Σ		19	18	-	-	13	8	16	37		7.06	

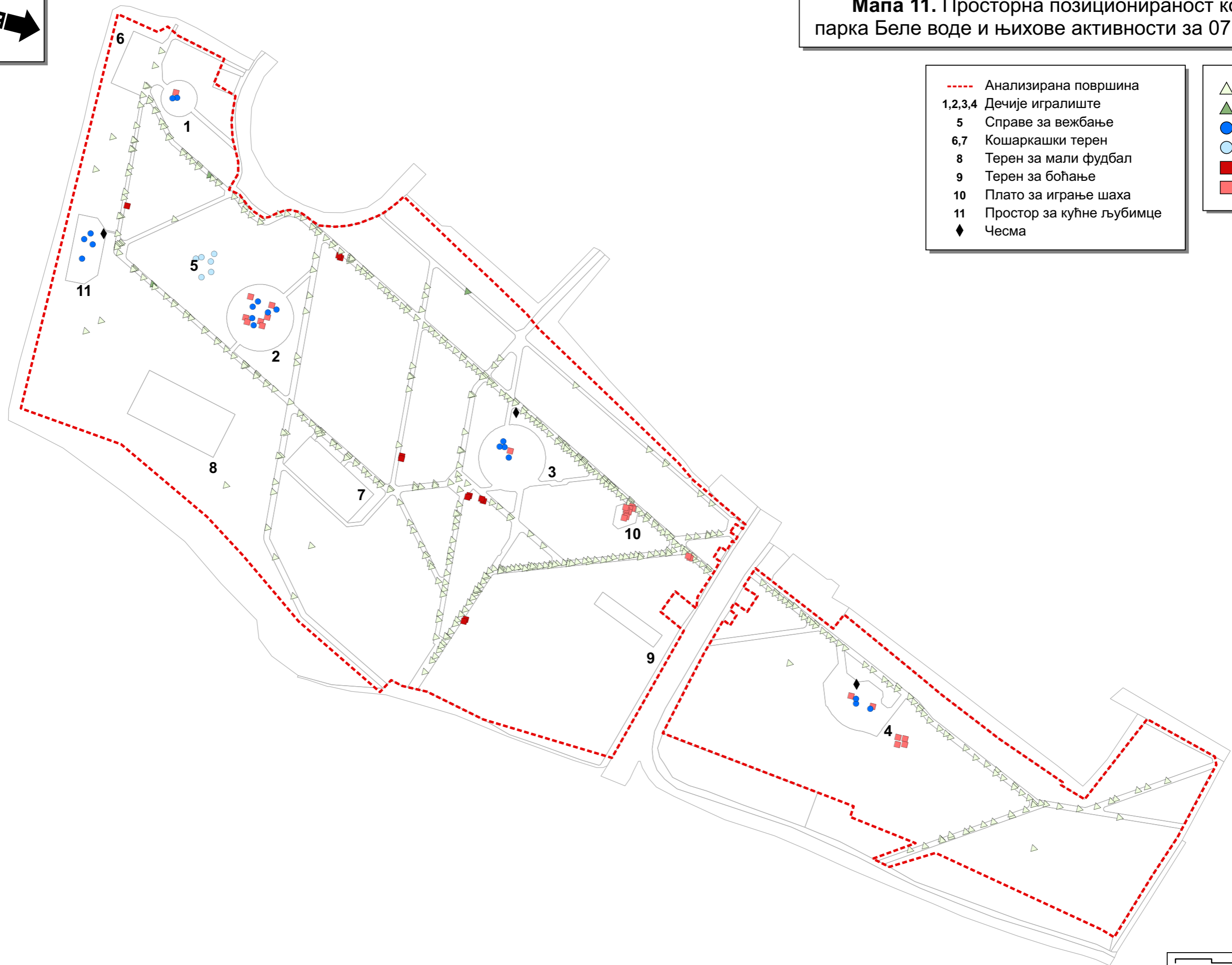
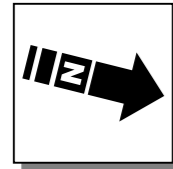
Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

Табела 19г. Дневни образац коришћења парка Беле воде за 7.12.2012. - заступљеност према типу активности корисника

Активности	пол корисника			старосна група				Укупан број корисника [№]	Заступљеност [%]	
	м	ж	д	д	т	с	п			
Линеарне активности	229	221	12	12	131	135	184	462		88.17
Активности у зонама	11	2	12	12	10	3	-	25		4.77
Стационарне активности	19	18	-	-	13	8	16	37		7.06
Σ	259	241	24	24	154	146	200	524		100

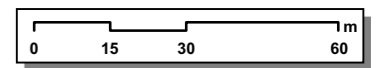
Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

Мапа 11. Просторна позиционираност корисника парка Беле воде и њихове активности за 07.12.2012.

- Анализирана површина
- 1,2,3,4 Дечије игралиште
- 5 Справе за вежбање
- 6,7 Кошаркашки терен
- 8 Терен за мали фудбал
- 9 Терен за боћање
- 10 Плато за играње шаха
- 11 Простор за кућне љубимце
- ◆ Чесма

- △ Шетња
- ▲ Трчање
- Игра
- Вежбање
- Седење
- Стајање

Дневни образац коришћења парка Беле воде за 16.12.2012. приказан је у Табелама 20а, 20б, 20в и 20г, као и на Мапи просторне позиционирани корисника и њихових активности (Мапа 12).

Са 87.59% најзаступљенија активност корисника у парку била је шетња (Sh) (Табела 20а, Мапа 12). Од укупног броја корисника који су се шетали у парку, на стазама и травним површинама, евидентирано је 12.41% (Sh03+Sh07) корисника који су се шетали са кућним љубимцем (Табела 20а). Са 0.72% евидентираних корисника, најмање заступљена активност у парку била је трчање (Т). Такође, поред корисника који су возили бицикл (0.24%) (V01), евидентирани су и корисници који су се санкали у парку (1.43%) (V05) (Табела 20а, Мапа 12).

Поред игре корисника на дечијим игралиштима (2.39%) (I01), од активности које обухватају различите облике игре (I), евидентирана је и игра корисника са кућним љубимцем (1.43%) (I10) (Табела 20б, Мапа 12). На простору који је опремљен справама вежбало је 1.67% корисника парка (Vž01) (Табела 20б, Мапа 12).

Стајање (St), као активност у парку, евидентирано је код 3.58% корисника, од којих је 1.43% стајало на поплочаним површинама (St01), 1.19% (St04) на дечијим игралиштима, а 0.24% корисника су стајали на травним површинама у парку (St05). Седење је била мање (0.95%) (S) заступљена активност корисника од стајања (St), а лежање корисника у парку није евидентирано (L) (Табела 20в, Мапа 12).

Најзаступљенија група активности у парку биле су линеарне активности са 89.98% евидентираних корисника (Табела 20г). Учешће корисника мушког пола (52.26%) у линеарним активностима је било веће од учешћа корисника женског пола (42.70%) и деце (5.04%), која су најмање користила парк за шетњу. Такође, у парку су трчали искључиво корисници мушког пола (Табела 20а). У односу на старосну структуру корисника, у парку је шетало највише корисника средње генерације (36.34%), док је учешће старије генерације корисника (29.44%) у линеарним активностима било блиско са учешћем тинејџера (29.18%) (Табела 20а).

У групи активности у зонама (5.49%) (Табела 19г), са 60.87% најзаступљенији су били корисници мушког пола, затим деца (26.09%), а корисници женског пола су најмање (13.04%) користили парк за игру и вежбање на справама (Табела 20б). Више од половине евидентираних корисника у групи активности у зонама су били тинејџери (52.17%), а старија генерација корисника није евидентирана у активностима игре и вежбања на справама (Табела 20б).

Са 4.53% евидентираних корисника, најмање заступљена група активности корисника у парку биле су стационарне активности (Табела 20г). Код стационарних активности евидентирано је блиско учешће корисника мушког пола (52.63%) као код линеарних активности, док су корисници женског пола (47.37%) више користили парк за стационарне активности, у односу на линеарне активности (деца нису евидентирана у стационарним активностима). Код стационарних активности тинејџери су били најбројнији (52.63%), а учешће средње генерација корисника (31.58%) и старије генерације корисника (15.79%) је било мање него код линеарних активности (Табела 20в).

Изузев линеарне активности - шетња са кућним љубимцем по травној површини (Sh07); и стационарне активности - стајање на дечијем игралишту (St04), остале активности у парку су евидентиране са већим учешћем корисника мушког пола, у односу на кориснике женског пола (Табеле 20а, 20б и 20в).

Структура корисника евидентираних у парку 16.12.2012., у односу на пол и старосну категорију, приказана је у Табели А.14 (Прилог А). Изузев 5.97% евидентиране деце у пратњи одраслих корисника, нису евидентирани корисници који су посетили парк са децом у колицима.

Од 14.56% корисника, који су у парку евидентирани са кућним љубимцем (Табеле 20а и 20б), 1.43% је користило ограђен простор за кућне љубимце, док је већина (13.13%) евидентирана у осталим зонама парка.

Табела 20а. Дневни образац коришћења парка Беле воде за 16.12.2012. - линеарне активности

Активност		пол корисника			старосна група				Укупан број корисника [№]	Заступљеност [%]		
		м	ж	д	д	т	с	п				
Sh	Sh01	161	135	17	17	89	105	102	367	313	87.59	74.70
	Sh02	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	Sh03	25	21	-	-	12	26	8		46		10.98
	Sh04	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	Sh05	2	-	-	-	1	-	1		2		0.48
	Sh06	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	Sh07	1	5	-	-	1	5	-		6		1.43
	Sh08	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	Sh09	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	Sh10	-	-	-	-	-	-	-		-		-
T	T01	3	-	-	-	2	1	-	3	3	0.72	0.72
	T02	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	T03	-	-	-	-	-	-	-		-		-
V	V01	1	-	-	-	1	-	-	7	1	1.67	0.24
	V02	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	V03	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	V04	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	V05	4	-	2	2	4	-	-		6		1.43
Σ		197	161	19	19	110	137	111	377	89.98		

Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

Табела 20б. Дневни образац коришћења парка Беле воде за 16.12.2012. - активности у зонама

Активност		пол корисника			старосна група				Укупан број корисника [№]	Заступљеност [%]		
		м	ж	д	д	т	с	п				
I	I01	5	-	5	5	5	-	-	16	10	3.82	2.39
	I02	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	I03	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	I04	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	I05	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	I06	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	I07	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	I08	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	I09	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	I10	4	2	-	-	2	4	-		6		1.43
Vž	Vž01	5	1	1	1	5	1	-	7	7	1.67	1.67
Σ		14	3	6	6	12	5	-	23	5.49		

Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

Табела 20в. Дневни образац коришћења парка Беле воде за 16.12.2012. - стационарне активности

Активност	пол корисника			старосна група				Укупан број корисника [№]	Заступљеност [%]	
	м	ж	д	д	т	с	п			
S	S01	2	2	-	-	2	-	2	4	0.95
	S02	-	-	-	-	-	-	-		
	S03	-	-	-	-	-	-	-		
	S04	-	-	-	-	-	-	-		
	S05	-	-	-	-	-	-	-		
	S06	-	-	-	-	-	-	-		
	S07	-	-	-	-	-	-	-		
	S08	-	-	-	-	-	-	-		
	S09	-	-	-	-	-	-	-		
	S10	-	-	-	-	-	-	-		
	S11	-	-	-	-	-	-	-		
	S12	-	-	-	-	-	-	-		
	S13	-	-	-	-	-	-	-		
	S14	-	-	-	-	-	-	-		
St	St01	3	3	-	-	5	-	1	15	3.58
	St02	-	-	-	-	-	-	-		
	St03	-	-	-	-	-	-	-		
	St04	2	3	-	-	-	5	-		
	St05	-	1	-	-	-	1	-		
	St06	3	-	-	-	3	-	-		
L	L01	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	L02	-	-	-	-	-	-	-		
Σ		10	9	-	-	10	6	3	19	4.53

Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

Табела 20г. Дневни образац коришћења парка Беле воде за 16.12.2012. - заступљеност према типу активности корисника

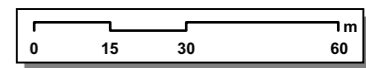
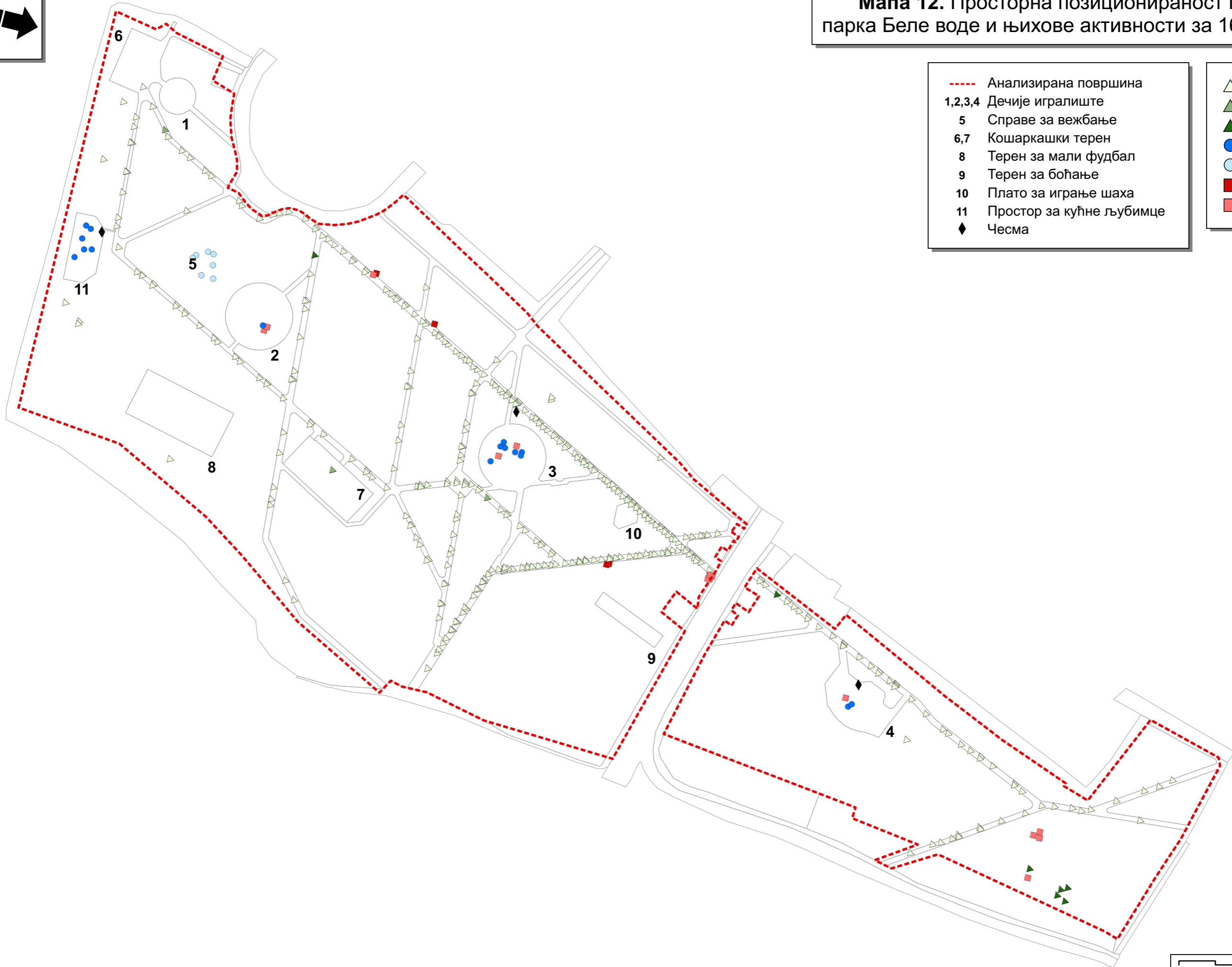
Активности	пол корисника			старосна група				Укупан број корисника [№]	Заступљеност [%]
	м	ж	д	д	т	с	п		
Линеарне активности	197	161	19	19	110	137	111	377	89.98
Активности у зонама	14	3	6	6	12	5	-	23	5.49
Стационарне активности	10	9	-	-	10	6	3	19	4.53
Σ	221	173	25	25	132	148	114	419	100

Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

Мапа 12. Просторна позиционираност корисника парка Беле воде и њихове активности за 16.12.2012.

---	Анализирана површина	△	Шетња
1,2,3,4	Дечије игралиште	▲	Трчање
5	Справе за вежбање	▲	Вожња
6,7	Кошаркашки терен	●	Игра
8	Терен за мали фудбал	○	Вежбање
9	Терен за боћање	■	Седење
10	Плато за играње шаха	■	Стајање
11	Простор за кућне љубимце	◆	Чесма

4.1.2.2. Социјални аспект коришћења парка Беле воде

Од 5991 корисника који су били евидентирани у парку Беле воде ван простора за игру - дечијих игралишта и спортских терена, и простора са справама за вежбање, 34.74% (2081) корисника су парк посетили појединачно, а највише корисника (35.92%) је у парку евидентирано у групи са још једним корисником (групе два корисника) (Табела 21). У групама већим од два корисника евидентирано је 29.34% корисника парка Бела воде (Табела 21).

Табела 21. Број корисника у групама, у данима посматрања током 2012. године, у парку Беле воде

Број корисника у групи	№	%
2	2152	35.92
3	945	15.78
4	416	6.94
5	190	3.17
6	84	1.40
7	14	0.23
8	48	0.80
9	36	0.60
10	-	-
>10	25	0.42
Σ	3910	65.26

Структура евидентираних група корисника у односу на пол корисника, узевши у обзир и децу у групама, приказана је у Табели 22. У парку Беле воде највише корисника је евидентирано у групама искључиво женског пола (16.34%), а затим следе корисници у групама и мушког и женског пола (16.21%). У групама корисника женског пола и деце евидентирано је више корисника (12.20%) него у групама корисника мушког пола и деце (4.94%) (Табела 22).

У односу на старосну категорију, у парку Беле воде, највише корисника евидентирано је у групама тинејџера (20.46%), затим у групама корисника средње генерације са децом (17.98%), групама старије генерације корисника (10.82%) и

групама корисника средње генерације (9.28%), док је у групама другачије старосне структуре евидентиран мањи број корисника (Табела 23).

Табела 22. Структура групе корисника парка Беле воде у односу на пол корисника

Структура групе корисника	Број корисника	%
Корисници женског пола	979	16.34
Корисници мушког пола	634	10.58
Корисници женског пола и деца	731	12.20
Корисници мушког пола и деца	296	4.94
Корисници женског и мушког пола	971	16.21
Корисници женског пола, мушког пола и деца	246	4.11
Деца	53	0.88
Σ	3910	65.26

Табела 23. Структура групе корисника парка Беле воде у односу на старосну категорију

Структура групе корисника	Број корисника	%
Старија генерација	648	10.82
Средња генерација	556	9.28
Средња и старија генерација	53	0.88
Тинејдери	1226	20.46
Тинејдери и старија генерација	10	0.17
Тинејдери и средња генерација	85	1.42
Тинејдери, средња и старија генерација	9	0.15
Деца	58	0.96
Деца и средња генерација	1077	17.98
Деца и тинејдери	-	-
Деца и старија генерација	137	2.29
Деца, средња и старија генерација	45	0.75
Деца, тинејдери и средња генерација	6	0.10
Све старосне категорије	-	-
Σ	3910	65.26

4.1.3. Обрасци коришћења Вождовачког парка

Током шест дана посматрања активности корисника у Вождовачком парку евидентирано је укупно 1837 корисника (Табела 24). Од укупног броја евидентираних корисника 34 корисника (1.85%) је парк посетило са децом у колицима.

Табела 24. Број евидентираних корисника у Вождовачком парку

Датум посматрања	Дан у недељи	Број корисника [№]
7.06.2012.	радни дан	425
9.06.2012.	викенд	312
1.09.2012.	викенд	286
10.09.2012.	радни дан	406
1.12.2012.	викенд	184
4.12.2012.	радни дан	224
	Σ	1837

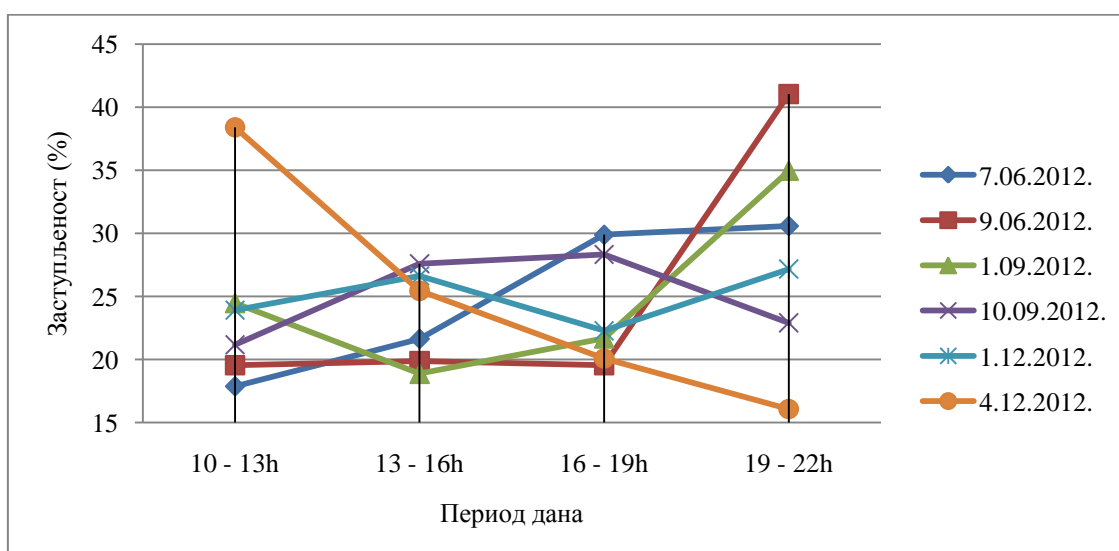
Највише корисника у Вождовачком парку евидентирано је 7. јуна (425), а најмање корисника парк је посетило 1. децембра (184). У јуну, као и у септембру и децембру месецу, евидентирано је више корисника радним даном, у односу број корисника викендом (Табела 24).

Метеоролошки подаци за дане посматрања Вождовачког парка, као и субјективни осећај угодности простора, са аспекта корисника, у односу на температуру, влажност ваздуха и брзину ветра, приказани су у Табели А.3 (Прилог А). Први дан посматрања у јуну (7.06.2012.), са температурама између 24°C и 27°C и релативном влажношћу ваздуха између 42% и 52%, био је угодан за кориснике парка, док је другог дана посматрања (9.06.2012.) комбинација температуре (између 31°C и 33°C) и релативне влажности ваздуха (између 42% и 48%), условила субјективни осећај спарног, односно, неугодног времена за кориснике парка (Табела А.3, Прилог А). Дане посматрања у јуну и септембру месецу обележило је сунчано време. Првог дана посматрања у септембру (1.09.2012.), у периоду од 10h до 13h, и другог дана посматрања (10.09.2012.), у периодима од 10h до 13h и од 19h до 22h, комбинација температуре ваздуха и релативне влажности ваздуха условила је угодан субјективни осећај за кориснике парка, док

су временски услови у осталим периодима посматрања, због субјективног осећаја спарног времена, били неугодни за кориснике парка (Табела А.3, Прилог А). Првог дана посматрања у децембру (1.12.2012.) било је облачно време, са кишом у периоду од 10h до 13h, док је други дан посматрања (4.12.2012.) био сунчан, са кишом у периоду од 19h до 22h. Иако је температура ваздуха, током посматрања у месецу децембру, била између 4°C и 6°C, ветар јачине између 1.1m/s и 4.2m/s допринео је, са аспекта корисника парка, субјективном осећају хладнијег времена.

Број корисника у Вождовачком парку разликовао се како у односу на период године, тако и у односу на периоде посматрања у току дана (Графикон 3, Табела А.7 у Прилогу А).

Графикон 3. Процентуална заступљеност корисника у Вождовачком парку у различитим периодима дана

Током два дана посматрања у јуну месецу и првог дана посматрања у септембру (1.09.2012.) највећи број посетилаца у Вождовачком парку евидентиран је у периоду између 19h и 22h, док је другог дана посматрања у септембру (10.09.2012.) парк био најпосећенији у периоду између 16h и 19h. Првог дана посматрања у децембру месецу (1.12.2012.) у парку је највише корисника евидентирано у периоду између 19h и 22h. Другог дана посматрања (4.12.2012.) парк је био најпосећенији у периоду између 10h и 13h, а посета парку се смањивала током дана, до најмањег броја посетилаца у вечерњим сатима (између 19h и 22h) када је падала киша (Графикон 3, Табела А.7 у Прилогу А).

4.1.3.1. Активности корисника у Вождовачком парку

Дневни образац коришћења Вождовачког парка за 7.06.2012. приказан је у Табелама 25а, 25б, 25в и 25г, као и на Мапи просторне позиционирани корисника и њихових активности (Мапа 13).

Најзаступљенија активност у парку била је шетња (66.35) (Sh) (Табела 25а, Мапа 13). Изузев 0.47% корисника који су се шетали по травним површинама (Sh05), највећи број корисника (65.88%) шетао се по стазама и другим поплочаним површинама у парку (Sh01+Sh02+Sh03+Sh04). Нису евидентирани корисници који трче (Т), а са 0.94% вожња бицикла је била најмање заступљена активност корисника у парку (V01) (Табела 25а, Мапа 13).

Од 6.12% корисника чија активност у парку је била игра, 1.88% (I02) корисника је евидентирано на стазама у парку, а 2.12% (I01) корисника се играло на дечијем игралишту. Такође, 2.12% корисника је за игру користило травне површине у парку (I03) (Табела 25б, Мапа 13).

После шетње, са 22.59% друга по заступљености активност корисника у парку била је седење (S) (Табела 25в, Мапа 13). Мањи број корисника (0.70%) (S02) евидентиран је на клупама у оквиру дечијег игралишта, док је већина (21.89%) за седење користила клупе у осталим зонама парка (S01+S06+S08). Током осунчаних периода посматрања (од 10h до 19h), већина корисника (88.52%) за седење је користила просторе у делимичној или потпуној засени (Табела А.11, Прилог А). Стајање (St), као активност у парку, евидентирана је код 4.00% корисника, од којих је већина стајала на дечијем игралишту (3.06%) (St04), а 0.70% корисника са кућним љубимцем је стајало на стазама у парку (St03) (Табела 25в, Мапа 13). Лежање корисника (L), на травним површинама и клупама у парку, није евидентирано (Табела 25в).

Најзаступљенија група активности у парку биле су линеарне активности са 67.29% евидентираних корисника (Табела 25г). Учешће корисника мушког пола у линеарним активностима је било веће (46.50%) од учешћа корисника женског пола (44.06%), док су деца најмање (9.44%) користила парк за линеарне активности. Средња генерација корисника је била најзаступљенија (51.40%), следе

тинејџери (26.92%), који су више користили парк за линеарне активности од старије генерације корисника (12.24%) и деце (9.44%) (Табела 25а).

У групи стационарних активности, заступљених код 26.59% корисника (Табела 25г), евидентирано је веће учешће корисника женског пола (50.44%) у односу на кориснике мушког пола (46.90%), а деца (2.66%) су, и у овој групи активности, била најмање заступљена. И код стационарних активности корисници средње генерације су били најбројнији (43.36%), али је учешће старије генерација корисника (24.78%) било знатно веће него код линеарних активности. Такође, учешће тинејџера (29.20%) у стационарним активностима је било веће од учешћа тинејџера у линеарним активностима (Табеле 25а и 25в).

Најмање заступљена група активности корисника у парку су биле активности у зонама (6.12%) (Табела 25г). Код различитих облика игре евидентирано је највише деце (84.61%), а учешће тинејџера (7.69%), средње генерације (3.85%) и старије генерације (3.85%) корисника је било знатно мање (Табела 25б).

Изузев линеарних активности - шетња детета у колицима и шетња са кућним љубимцем (Sh02, Sh03, Sh04); и шетња по травној површини (Sh05), као и стационарних активности - седење (S), стајање на дечијем игралишту (St04) и стајање са кућним љубимцем (St05), остале активности у парку су евидентирани са већим учешћем корисника мушког, у односу на кориснике женског пола (Табеле 25а, 25б и 25в).

Структура свих корисника евидентираних у Вождовачком парку 7.06.2012., у односу на пол и старосну категорију, приказана је у Табели А.15 (Прилог А). Поред 12.24% деце, која су у пратњи одраслих корисника парк користила за различите врсте активности, 3.76% (16 корисника) је парк посетило са децом у колицима.

У парку је евидентирано укупно 3.53% (Sh03+Sh04+S08+St03) корисника који су парк посетили са кућним љубимцем (Табеле 25а и 25в).

Табела 25а. Дневни образац коришћења Вождовачког парка за 7.06.2012. - линеарне активности

Активност	пол корисника			старосна група				Укупан број корисника [№]	Заступљеност [%]			
	м	ж	д	д	т	с	п					
Sh	Sh01	126	110	26	26	73	133	30	282	66.35	61.64	
	Sh02	3	5	-	-	-	7	1			8	1.88
	Sh03	-	8	1	1	3	2	3			9	2.12
	Sh04	-	1	-	-	-	1	-			1	0.24
	Sh05	-	2	-	-	-	1	1			2	0.47
	Sh06	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	Sh07	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	Sh08	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	Sh09	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	Sh10	-	-	-	-	-	-	-			-	-
T	T01	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
	T02	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
	T03	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
V	V01	4	-	-	-	1	3	-	4	0.94	0.94	
	V02	-	-	-	-	-	-	-			-	
	V03	-	-	-	-	-	-	-			-	
	V04	-	-	-	-	-	-	-			-	
	V05	-	-	-	-	-	-	-			-	
Σ	133	126	27	27	77	147	35	286	67.29			

Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

Табела 25б. Дневни образац коришћења Вождовачког парка за 7.06.2012. - активности у зонама

Активност	пол корисника			старосна група				Укупан број корисника [№]	Заступљеност [%]			
	м	ж	д	д	т	с	п					
I	I01	3	1	5	5	2	1	1	26	6.12	2.12	
	I02	-	-	8	8	-	-	-			8	1.88
	I03	-	-	9	9	-	-	-			9	2.12
	I04	-	-	-	-	-	-	-			-	
	I05	-	-	-	-	-	-	-			-	
	I06	-	-	-	-	-	-	-			-	
	I07	-	-	-	-	-	-	-			-	
	I08	-	-	-	-	-	-	-			-	
	I09	-	-	-	-	-	-	-			-	
	I10	-	-	-	-	-	-	-			-	
Vž	Vž01	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Σ	3	1	22	22	2	1	1	26	6.12			

Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

Табела 25в. Дневни образац коришћења Вождовачког парка за 7.06.2012. - стационарне активности

Активност	пол корисника			старосна група				Укупан број корисника [№]	Заступљеност [%]	
	м	ж	д	д	т	с	п			
S	S01	39	43	2	2	19	38	25	84	19.77
	S02	-	2	1	1	-	-	2	3	0.70
	S03	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	S04	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	S05	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	S06	1	6	-	-	-	6	1	7	1.65
	S07	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	S08	-	2	-	-	-	2	-	2	0.47
	S09	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	S10	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	S11	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	S12	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	S13	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	S14	-	-	-	-	-	-	-	-	-
St	St01	1	-	-	-	1	-	-	1	0.24
	St02	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	St03	1	2	-	-	1	2	-	3	0.70
	St04	11	2	-	-	12	1	-	13	3.06
	St05	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	St06	-	-	-	-	-	-	-	-	-
L	L01	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	L02	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Σ		53	57	3	3	33	49	28	113	26.59

Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

Табела 25г. Дневни образац коришћења Вождовачког парка за 7.06.2012. - заступљеност према типу активности корисника

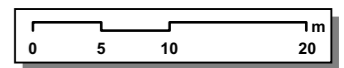
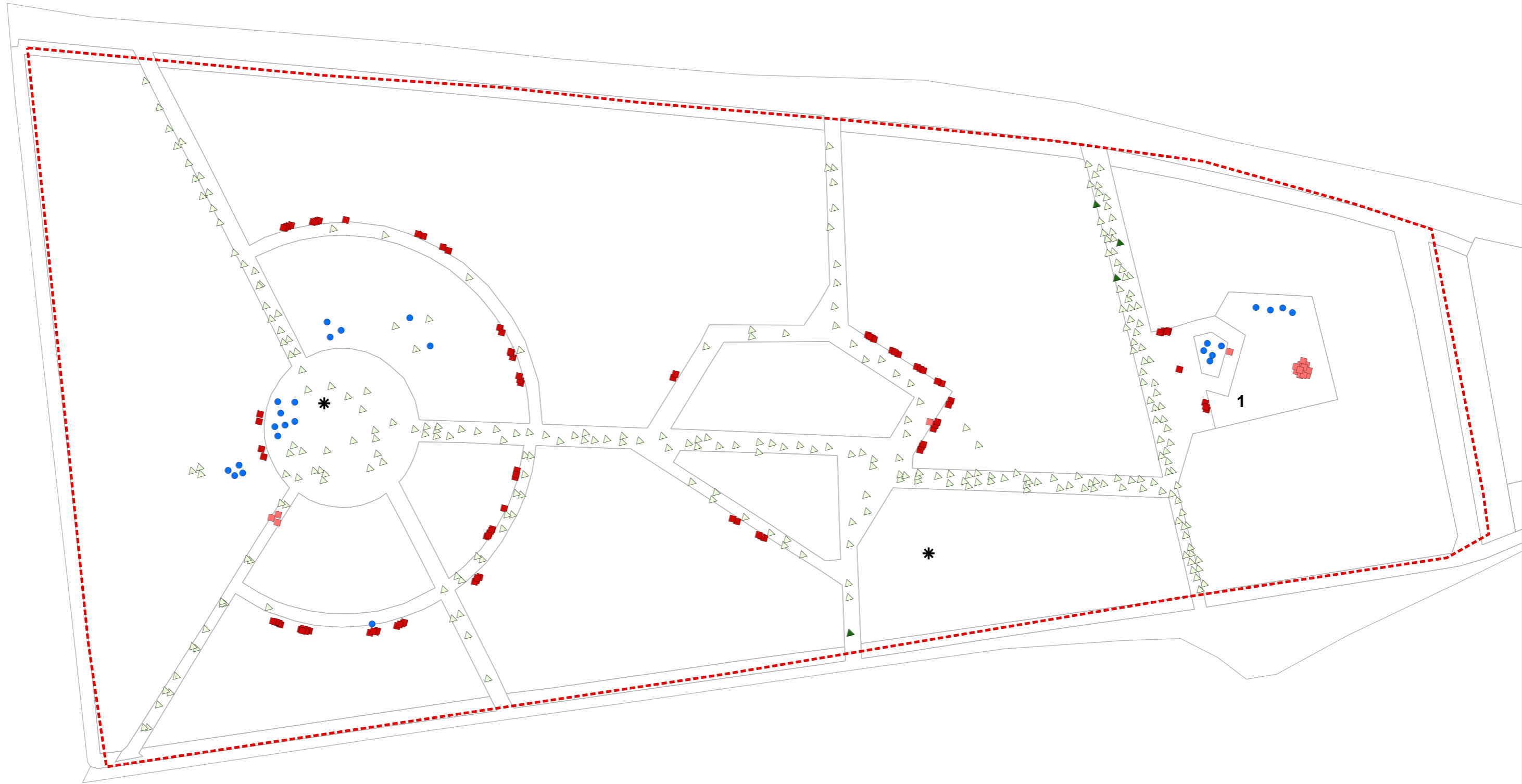
Активности	пол корисника			старосна група				Укупан број корисника [№]	Заступљеност [%]
	м	ж	д	д	т	с	п		
Линеарне активности	133	126	27	27	77	147	35	286	67.29
Активности у зонама	3	1	22	22	2	1	1	26	6.12
Стационарне активности	53	57	3	3	33	49	28	113	26.59
Σ	189	184	52	52	112	197	64	425	100

Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

**Мапа 13. Просторна позиционираност корисника
Вождовачког парка и њихове активности за 07.06.2012.**

---	Анализирана површина	△	Шетња
1	Дечије игралиште	▲	Вожња
*	Скулптура / споменик	●	Игра
		■	Седење
		■	Стајање

Дневни образац коришћења Вождовачког парка за 9.06.2012. приказан је у Табелама 26а, 26б, 26в и 26г, као и на Мапи просторне позиционираности корисника и њихових активности (Мапа 14).

Са 67.31% најзаступљенија активност у парку била је шетња (Sh) (Табела 26а, Мапа 14). Поплочане површине у парку за шетњу је користило 65.07% (Sh01+Sh02+Sh03) посетилаца парка, од којих је 5.45% шетало са кућним љубимцем (Sh03), а 1.92% је шетало са децом у колицима (Sh02). Корисници парка су се шетали и по травним површинама (2.24%) (Sh05). Такође, у парку је 0.96% корисника возило бицикл (V01), а трчање (T) је била најмање заступљена активност корисника у парку (0.32%) (Табела 26а, Мапа 14).

На дечијим игралиштима евидентирано је 4.17% (I01) корисника. Од 1.28% корисника, који су за разне врсте игре користили травне површине у парку (I03+I09), 064% је играло фризби (I09) (Табела 26б, Мапа 14).

Друга по заступљености активност корисника у парку била је седење (18.91%) (S) (Табела 26в, Мапа 14). На клупама у оквиру дечијег игралишта евидентирано је 0.64% (S02) корисника, док је већина (18.27%) за седење користила клупе у осталим зонама парка (S01+S06+S08). Стајање (St), као активност у парку, евидентирана је код 6.41% корисника, од којих је већина стајала на дечијем игралишту (3.21%) (St04), а 1.60% корисника су стајали на попличаним површинама у парку (St01). У парку је евидентирано 0.64% (L02) корисника који су лежали на клупама (Табела 26в, Мапа 14). Већина корисника (93.75%), током осунчаних периода посматрања (од 10h до 19h), за седење и лежање, користила је просторе у делимичној или потпуној засени (Табела А.11, Прилог А).

Најзаступљеније у парку биле су линеарне активности са 68.59% евидентираних корисника (Табела 26г). Деца су најмање (4.20%) користила парк за линеарне активности, а учешће корисника мушког пола је било веће (55.61%) од учешћа корисника женског пола (40.19%). У односу на старосну категорију, евидентирано је највише корисника средње генерације (49.53%), а затим тинејџера (35.05%), који су знатно више користили парк за линеарне активности од старије генерације корисника (11.22%) (Табела 26а).

И у групи стационарних активности, заступљених код 25.96% корисника (Табела 26г), евидентирано је веће учешће корисника мушког пола (51.85%) у односу на кориснике женског пола (48.15%). Нису евидентирана деца која су користила парк за стационарне активности. Иако са мањим учешћем у односу на линеарне активности, корисници средње генерације су били најбројнији (46.91%) и у стационарним активностима, док је учешће тинејџера (35.80%) било блиско учешћу у линеарним активностима. Учешће корисника старије генерације (17.29%) у стационарним активностима је било веће од њиховог учешћа у линеарним активностима (Табеле 26а и 26в).

Са 5.45% евидентираних корисника, најмање заступљена група активности корисника у парку биле су активности у зонама (Табела 26г). Код различитих облика игре евидентирано је највише деце (76.47%), док су остали евидентирани корисници (23.53%) били мушког пола (корисници женског пола нису евидентирани). Учешће тинејџера (17.65%) и средње генерације (5.88%) корисника је било мање, а старија генерација корисника није учествовала у активностима у зонама (Табела 26б).

Корисници женског пола су били заступљенији од корисника мушког пола код следећих активности: шетња детета у колицима (Sh02), шетња са кућним љубимцем (Sh03), шетња по травној површини (Sh05), седење (S) и стајање у парку (St) (Табеле 26а, 26б и 26в).

Структура свих корисника евидентираних у парку 9.06.2012., у односу на пол и старосну категорију, приказана је у Табели А.15 (Прилог А). Поред 7.05% деце, која су у пратњи одраслих корисника евидентирана у различитим зонама парка, 7 корисника (2.24%) су посетили парк са децом у колицима.

У парку је евидентирано укупно 7.05% (Sh03+S08+St06) корисника који су парк посетили са кућним љубимцем (Табеле 26а и 26в).

Табела 26а. Дневни образац коришћења Вождовачког парка за 9.06.2012. - линеарне активности

Активност	пол корисника			старосна група				Укупан број корисника (№)	Заступљеност (%)		
	м	ж	д	д	т	с	п				
Sh	Sh01	106	65	9	9	63	86	22	210	180	57.70
	Sh02	2	4	-	-	-	6	-		6	1.92
	Sh03	5	12	-	-	5	10	2		17	5.45
	Sh04	-	-	-	-	-	-	-		-	-
	Sh05	3	4	-	-	4	3	-		7	2.24
	Sh06	-	-	-	-	-	-	-		-	-
	Sh07	-	-	-	-	-	-	-		-	-
	Sh08	-	-	-	-	-	-	-		-	-
	Sh09	-	-	-	-	-	-	-		-	-
	Sh10	-	-	-	-	-	-	-		-	-
T	T01	1	-	-	-	1	-	-	1	1	0.32
	T02	-	-	-	-	-	-	-		-	0.32
	T03	-	-	-	-	-	-	-		-	
V	V01	2	1	-	-	2	1	-	3	3	0.96
	V02	-	-	-	-	-	-	-		-	-
	V03	-	-	-	-	-	-	-		-	0.96
	V04	-	-	-	-	-	-	-		-	-
	V05	-	-	-	-	-	-	-		-	-
Σ	119	86	9	9	75	106	24	214	68.59		

Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

Табела 26б. Дневни образац коришћења Вождовачког парка за 9.06.2012. - активности у зонама

Активност	пол корисника			старосна група				Укупан број корисника (№)	Заступљеност (%)		
	м	ж	д	д	т	с	п				
I	I01	3	-	10	10	3	-	-	17	13	4.17
	I02	-	-	-	-	-	-	-		-	-
	I03	-	-	2	2	-	-	-		2	0.64
	I04	-	-	-	-	-	-	-		-	-
	I05	-	-	-	-	-	-	-		-	-
	I06	-	-	-	-	-	-	-		-	-
	I07	-	-	-	-	-	-	-		-	-
	I08	-	-	-	-	-	-	-		-	-
	I09	1	-	1	1	-	1	-		2	0.64
	I10	-	-	-	-	-	-	-		-	-
Vž	Vž01	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Σ	4	-	13	13	3	1	-	17	5.45		

Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

Табела 26в. Дневни образац коришћења Вождовачког парка за 9.06.2012. - стационарне активности

Активност	пол корисника			старосна група				Укупан број корисника (№)	Заступљеност (%)	
	м	ж	д	д	т	с	п			
S	S01	30	24	-	-	18	27	9	54	17.31
	S02	2	-	-	-	-	2	-	2	0.64
	S03	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	S04	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	S05	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	S06	-	1	-	-	-	-	1	1	0.32
	S07	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	S08	1	1	-	-	-	2	-	2	0.64
	S09	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	S10	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	S11	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	S12	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	S13	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	S14	-	-	-	-	-	-	-	-	-
St	St01	1	4	-	-	5	-	-	5	1.60
	St02	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	St03	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	St04	5	5	-	-	6	1	3	10	3.21
	St05	1	1	-	-	-	2	-	2	0.64
	St06	-	3	-	-	-	3	-	3	0.96
L	L01	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	L02	2	-	-	-	-	1	1	2	0.64
Σ		42	39	-	-	29	38	14	81	25.96

Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

Табела 26г. Дневни образац коришћења Вождовачког парка за 9.06.2012. - заступљеност према типу активности корисника

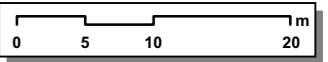
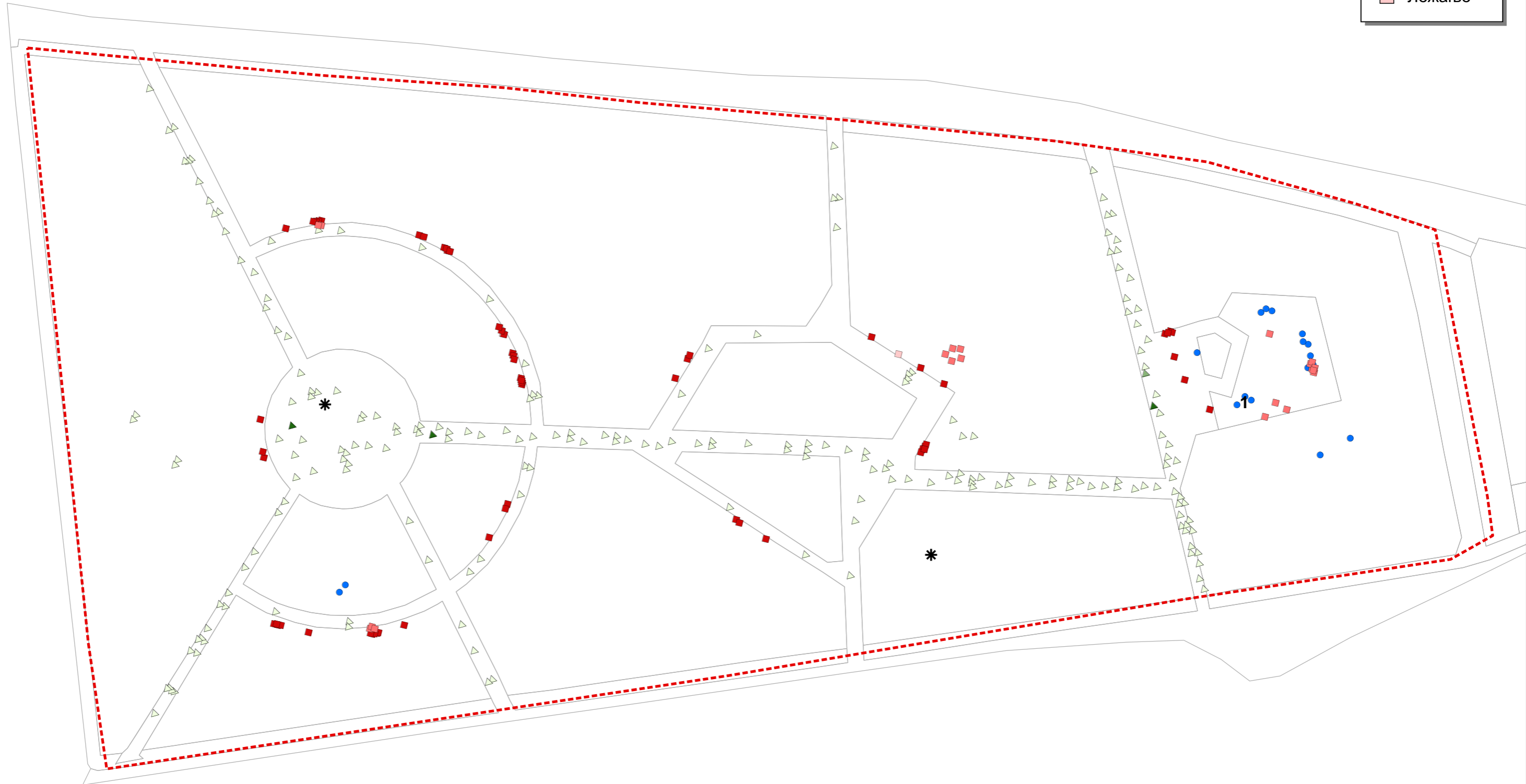
Активност	пол корисника			старосна група				Укупан број корисника (№)	Заступљеност (%)
	м	ж	д	д	т	с	п		
Линеарне активности	119	86	9	9	75	106	24	214	68.59
Активности у зонама	4	-	13	13	3	1	-	17	5.45
Стационарне активности	42	39	-	-	29	38	14	81	25.96
Σ	165	125	22	22	107	145	38	312	100

Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

**Мапа 14. Просторна позиционираност корисника
Вождовачког парка и њихове активности за 09.06.2012.**

---	Анализирана површина	△	Шетња
1	Дечије игралиште	▲	Трчање
*	Скулптура / споменик	▲	Вожња
		●	Игра
		■	Седење
		■	Стајање
		■	Лежање

Дневни образац коришћења Вождовачког парка за 1.09.2012. приказан је у Табелама 27а, 27б, 27в и 27г, као и на Мапи просторне позиционираности корисника и њихових активности (Мапа 15).

Резултати посматрања показују да је са 67.13% најзаступљенија активност у парку била шетња (Sh) (Табела 27а, Мапа 15). Од укупног броја евидентираних корисника већина (63.64%) се шетала по стазама и другим поплочаним површинама (Sh01+Sh02+Sh03), док је 3.49% за шетњу користило травне површине (Sh05+Sh07). Нису евидентирани корисници који трче (Т), а са 1.40% возња бицикла је била најмање заступљена активност корисника у парку (V01) (Табела 27а, Мапа 15).

Од 3.85% корисника који су парк користили за различите облике игре, више корисника је евидентирано на травним површинама (2.80%) (I03) у односу на кориснике евидентирание на дечијем игралишту (1.05%) (I01). Други облици игре корисника у парку нису евидентирани (Табела 27б, Мапа 15).

Седење је била друга по заступљености (23.43%) (S) активност корисника у парку (Табела 27в, Мапа 15). На клупама у оквиру дечијег игралишта евидентирано је 1.05% (S02) корисника, док је већина (22.38%) за седење користила клупе у осталим зонама парка (S01+S06+S08). У периодима посматрања од 10h до 19h, већина корисника (93.55%) је за седење користила просторе у делимичној или потпуној засени (Табела А.11, Прилог А). У парку је стајало 4.19% (St) корисника, од којих је већина стајала на дечијем игралишту (2.80%) (St04), а идентичан број корисника (0.70%) је стајао на поплочаним (St01) и травним површинама у парку (St05) (Табела 27в, Мапа 15). Лежање корисника (L) у парку није евидентирано (Табела 27в).

Линеарне активности, са 68.53% евидентираних корисника, су биле најзаступљеније активности у парку (Табела 27г). Учешће корисника женског пола (43.37%) у линеарним активностима је било мање од учешћа корисника мушког пола (54.08%). Средња генерација корисника (44.90%) и тинејџери (40.82%) су знатно више користили парк за линеарне активности од старије генерације корисника (11.73%) и деце (2.55%) (Табела 27а).

У групи стационарних активности, заступљених код 27.62% корисника (Табела 27г), евидентиран је другачији однос корисника мушког и женског пола у односу на линеарне активности. Корисници женског пола (50.63%) су више учествовали у стационарним активностима од корисника мушког пола (45.57%), а деца (3.80%) су, и у овој групи активности, била најмање заступљена. Код стационарних активности тинејџери (48.10%) су били најбројнији, а учешће средње генерације корисника (26.58%) је било знатно мање од њиховог учешћа у линеарним активностима. Старија генерација корисника (21.52%) је више користила парк за стационарне активности у односу на линеарне активности (Табеле 27а и 27в).

Најмање заступљена група активности корисника у парку биле су активности у зонама (3.85%) (Табела 27г). За разлику од друге две групе активности, код активности у зонама евидентирано је највише тинејџера (72.73%) (игра групе тинејџера женског пола на травној површини) и деце (27.27%) (игра на дечијем игралишту), а корисници средње и старије генерације нису евидентирани (Табела 27б).

Активности у парку са већим учешћем корисника женског пола, у односу на кориснике мушког пола, биле су: линеарне активности - шетња детета у колицима (Sh02) и шетња са кућним љубимцем (Sh03); стационарне активности - седење на клупи (S01) и стајање са кућним љубимцем (St05) и игра на травној површини (I03) (Табеле 27а, 27б и 27в).

Структура свих корисника евидентираних у Вождовачком парку 1.09.2012., у односу на пол и старосну категорију, приказана је у Табели А.15 (Прилог А). Поред 3.85% деце, која су у парку била у пратњи одраслих корисника, 4 евидентирана корисника (1.40%) је парк посетило са децом у колицима.

Од укупног броја евидентираних корисника, 4.20% (Sh03+Sh07+S08) корисника је парк посетило са кућним љубимцем (Табеле 27а и 27в).

Табела 27а. Дневни образац коришћења Вождовачког парка за 1.09.2012. - линеарне активности

Активност	пол корисника			старосна група				Укупан број корисника (№)	Заступљеност (%)			
	м	ж	д	д	т	с	п					
Sh	Sh01	91	75	5	5	71	76	19	192	67.13	59.79	
	Sh02	1	2	-	-	-	3	-			3	1.05
	Sh03	3	5	-	-	2	3	3			8	2.80
	Sh04	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	Sh05	6	3	-	-	5	3	1			9	3.14
	Sh06	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	Sh07	1	-	-	-	-	1	-			1	0.35
	Sh08	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	Sh09	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	Sh10	-	-	-	-	-	-	-			-	-
T	T01	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
	T02	-	-	-	-	-	-	-			-	
	T03	-	-	-	-	-	-	-			-	
V	V01	4	-	-	-	2	2	-	4	1.40	1.40	
	V02	-	-	-	-	-	-	-			-	
	V03	-	-	-	-	-	-	-			-	
	V04	-	-	-	-	-	-	-			-	
	V05	-	-	-	-	-	-	-			-	
Σ	106	85	5	5	80	88	23	196	68.53			

Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

Табела 27б. Дневни образац коришћења Вождовачког парка за 1.09.2012. - активности у зонама

Активност	пол корисника			старосна група				Укупан број корисника (№)	Заступљеност (%)			
	м	ж	д	д	т	с	п					
I	I01	-	-	3	3	-	-	-	11	3.85	1.05	
	I02	-	-	-	-	-	-	-			-	
	I03	-	8	-	-	8	-	-			8	2.80
	I04	-	-	-	-	-	-	-			-	
	I05	-	-	-	-	-	-	-			-	
	I06	-	-	-	-	-	-	-			-	
	I07	-	-	-	-	-	-	-			-	
	I08	-	-	-	-	-	-	-			-	
	I09	-	-	-	-	-	-	-			-	
	I10	-	-	-	-	-	-	-			-	
Vž	Vž01	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Σ	-	8	3	3	8	-	-	11	3.85			

Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

Табела 27в. Дневни образац коришћења Вождовачког парка за 1.09.2012. - стационарне активности

Активност	пол корисника			старосна група				Укупан број корисника (№)	Заступљеност (%)	
	м	ж	д	д	т	с	п			
S	S01	25	32	3	3	27	14	16	60	20.98
	S02	2	1	-	-	1	2	-	3	1.05
	S03	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	S04	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	S05	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	S06	1	-	-	-	-	1	-	1	0.35
	S07	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	S08	2	1	-	-	1	2	-	3	1.05
	S09	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	S10	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	S11	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	S12	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	S13	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	S14	-	-	-	-	-	-	-	-	-
St	St01	1	1	-	-	-	1	1	2	0.70
	St02	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	St03	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	St04	5	3	-	-	7	1	-	8	2.80
	St05	-	2	-	-	2	-	-	2	0.70
	St06	-	-	-	-	-	-	-	-	-
L	L01	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	L02	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Σ		36	40	3	3	38	21	17	79	27.62

Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

Табела 27г. Дневни образац коришћења Вождовачког парка за 1.09.2012. - заступљеност према типу активности корисника

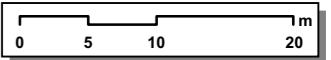
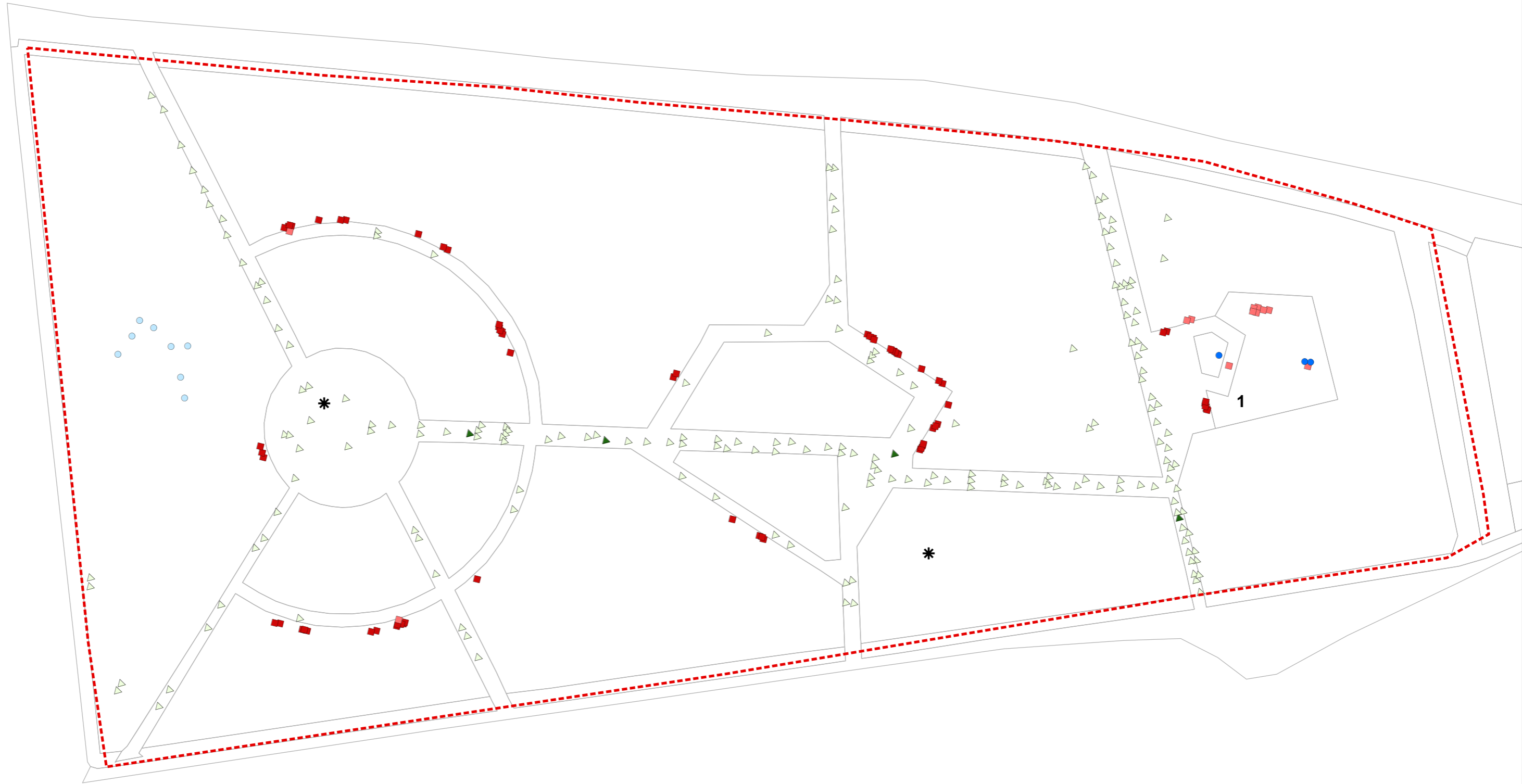
Активност	пол корисника			старосна група				Укупан број корисника (№)	Заступљеност (%)
	м	ж	д	д	т	с	п		
Линеарне активности	106	85	5	5	80	88	23	196	68.53
Активности у зонама	-	8	3	3	8	-	-	11	3.85
Стационарне активности	36	40	3	3	38	21	17	79	27.62
Σ	142	133	11	11	126	109	40	286	100

Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

**Мапа 15. Просторна позиционираност корисника
Вождовачког парка и њихове активности за 01.09.2012.**

---	Анализирана површина	△	Шетња
1	Дечије игралиште	▲	Вожња
*	Скулптура / споменик	●	Игра
		■	Седење
		■	Стајање

Дневни образац коришћења Вождовачког парка за 10.09.2012. приказан је у Табелама 28а, 28б, 28в и 28г, као и на Мапи просторне позиционираниности корисника и њихових активности (Мапа 16).

Од 65.52% корисника чија активност у парку је била шетња (Sh), на стазама и другим површинама под застором (Sh01+Sh02+Sh03) евидентирано је 60.10% корисника, док је 5.42% (Sh05+Sh07) корисника шетало по травним површинама у парку (Табела 28а, Мапа 16). Такође, у парку је евидентирано 1.48% корисника који су возили бицикл (V01), а трчање (Т) је била најмање заступљена активност корисника у парку (0.25%) (Табела 28а, Мапа 16).

На дечијим игралиштима евидентирано је 3.45% (I01) корисника, а од 2.71% корисника, који су за разне врсте игре користили травне површине у парку (I03+I04), 0.49% је играло фудбал (I04) (Табела 28б, Мапа 16).

После шетње, друга по заступљености активност корисника у парку била је седење (24.38%) (S) (Табела 28в, Мапа 16). Од укупног броја евидентираних корисника 1.48% (S02) је за седење користило клупе у оквиру дечијег игралишта, а 22.90% корисника су седели на клупама у осталим зонама парка (S01+S06+S08). Такође, евидентирано је 1.96% корисника који су стајали у парку. Поред трчања (Т), са истим учешћем корисника (0.25%), лежање на клупама је, такође, била најмање заступљена активност корисника у парку (L02) (Табела 28в, Мапа 16). Током осунчаних периода посматрања (између 10h и 19h) већина корисника је за седење и лежање користила просторе у делимичној или потпуној засени (92.86%) (Табела А.11, Прилог А).

Са 67.25% евидентираних корисника, линеарне активности су биле најзаступљенија група активности у парку (Табела 28г). Више од половине (54.21%) евидентираних корисника, који су у парку: шетали, трчали или возили бицикл, били су корисници мушког пола, док је учешће корисника женског пола (41.76%), а нарочито деце (4.03%) било мање. У односу на старосну категорију, евидентирано је блиско учешће корисника средње генерације (38.10%) и тинејџера (37.73%), а старија генерација (20.14%) је мање користила парк за линеарне активности (Табела 28а).

За разлику од линеарних активности, у групи стационарних активности, заступљених код 25.59% корисника (Табела 28г), евидентирано је веће учешће корисника женског пола (50.00%) у односу на кориснике мушког пола (48.15%). Деца су најмање (1.85%) користила парк за седење, а нису евидентирана у другим стационарним активностима. Са већим учешћем у односу на линеарне активности, тинејџери су били најбројнији (36.11%) у стационарним активностима, док је учешће корисника средње генерације (34.26%) било мање. Учешће корисника старије генерације (27.78%) у стационарним активностима је било веће од учешћа у линеарним активностима (Табеле 28а и 28в).

Активности у зонама су биле најмање заступљена група активности корисника у парку (6.16%) (Табела 28г). Код различитих облика игре евидентирано је највише деце (56.00%), а затим корисника средње генерације (36.00%). Учешће старије генерације је било мање (8.00%), а тинејџери нису учествовали у активностима у зонама (Табела 28б).

Корисници мушког пола су били заступљенији од корисника женског пола код следећих активности: линеарних активности - шетња по стазама (Sh02), шетња по травној површини (Sh05), трчање (Т) и вожња бицикла (V01); и стационарних активности - седење на клупи у оквиру дечијег игралишта (S02) и стајање на поплочаној површини са кућним љубимцем (St03) (Табеле 28а, 28б и 28в).

У Табели А.15 (Прилог А) приказана је структура свих корисника евидентираних у парку 10.09.2012., у односу на пол и старосну категорију. Поред 6.65% деце, која су парк користила за различите врсте активности, 6 корисника (1.48%) је парк посетило са децом у колицима.

У парку је евидентирано 3.92% (Sh03+Sh07+S08+St06) корисника који су парк посетили са кућним љубимцем (Табеле 28а и 28в).

Табела 28а. Дневни образац коришћења Вождовачког парка за 10.09.2012. - линеарне активности

Активност		пол корисника			старосна група				Укупан број корисника (№)	Заступљеност (%)		
		м	ж	д	д	т	с	п				
Sh	Sh01	126	96	11	11	86	90	46	266	233	65.52	57.40
	Sh02	-	3	-	-	-	3	-		3		0.74
	Sh03	3	5	-	-	3	4	1		8		1.96
	Sh04	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	Sh05	11	7	-	-	8	3	7		18		4.44
	Sh06	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	Sh07	1	3	-	-	1	2	1		4		0.98
	Sh08	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	Sh09	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	Sh10	-	-	-	-	-	-	-		-		-
T	T01	1	-	-	-	-	1	-	1	1	0.25	0.25
	T02	-	-	-	-	-	-	-		-		
	T03	-	-	-	-	-	-	-		-		
V	V01	6	-	-	-	5	1	-	6	6	1.48	1.48
	V02	-	-	-	-	-	-	-		-		
	V03	-	-	-	-	-	-	-		-		
	V04	-	-	-	-	-	-	-		-		
	V05	-	-	-	-	-	-	-		-		
Σ		148	114	11	11	103	104	55	273	67.25		

Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

Табела 28б. Дневни образац коришћења Вождовачког парка за 10.09.2012. - активности у зонама

Активност		пол корисника			старосна група				Укупан број корисника (№)	Заступљеност (%)		
		м	ж	д	д	т	с	п				
I	I01	3	5	6	6	-	6	2	25	14	6.16	3.45
	I02	-	-	-	-	-	-	-		-		
	I03	-	2	7	7	-	2	-		9		2.22
	I04	-	1	1	1	-	1	-		2		0.49
	I05	-	-	-	-	-	-	-		-		
	I06	-	-	-	-	-	-	-		-		
	I07	-	-	-	-	-	-	-		-		
	I08	-	-	-	-	-	-	-		-		
	I09	-	-	-	-	-	-	-		-		
	I10	-	-	-	-	-	-	-		-		
Vž	Vž01	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Σ		3	8	14	14	-	9	2	25	6.16		

Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

Табела 28в. Дневни образац коришћења Вождовачког парка за 10.09.2012. - стационарне активности

Активност	пол корисника			старосна група				Укупан број корисника (№)	Заступљеност (%)	
	м	ж	д	д	т	с	п			
S	S01	41	45	2	2	30	31	25	88	21.67
	S02	4	2	-	-	3	2	1	6	1.48
	S03	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	S04	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	S05	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	S06	1	2	-	-	-	1	2	3	0.74
	S07	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	S08	1	1	-	-	-	2	-	2	0.49
	S09	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	S10	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	S11	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	S12	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	S13	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	S14	-	-	-	-	-	-	-	-	-
St	St01	1	1	-	-	1	-	1	2	0.49
	St02	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	St03	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	St04	3	1	-	-	4	-	-	4	0.98
	St05	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	St06	-	2	-	-	-	1	1	2	0.49
L	L01	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	L02	1	-	-	-	1	-	-	1	0.25
Σ		52	54	2	2	39	37	30	108	25.59

Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

Табела 28г. Дневни образац коришћења Вождовачког парка за 10.09.2012. - заступљеност према типу активности корисника

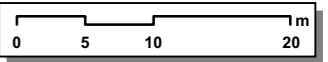
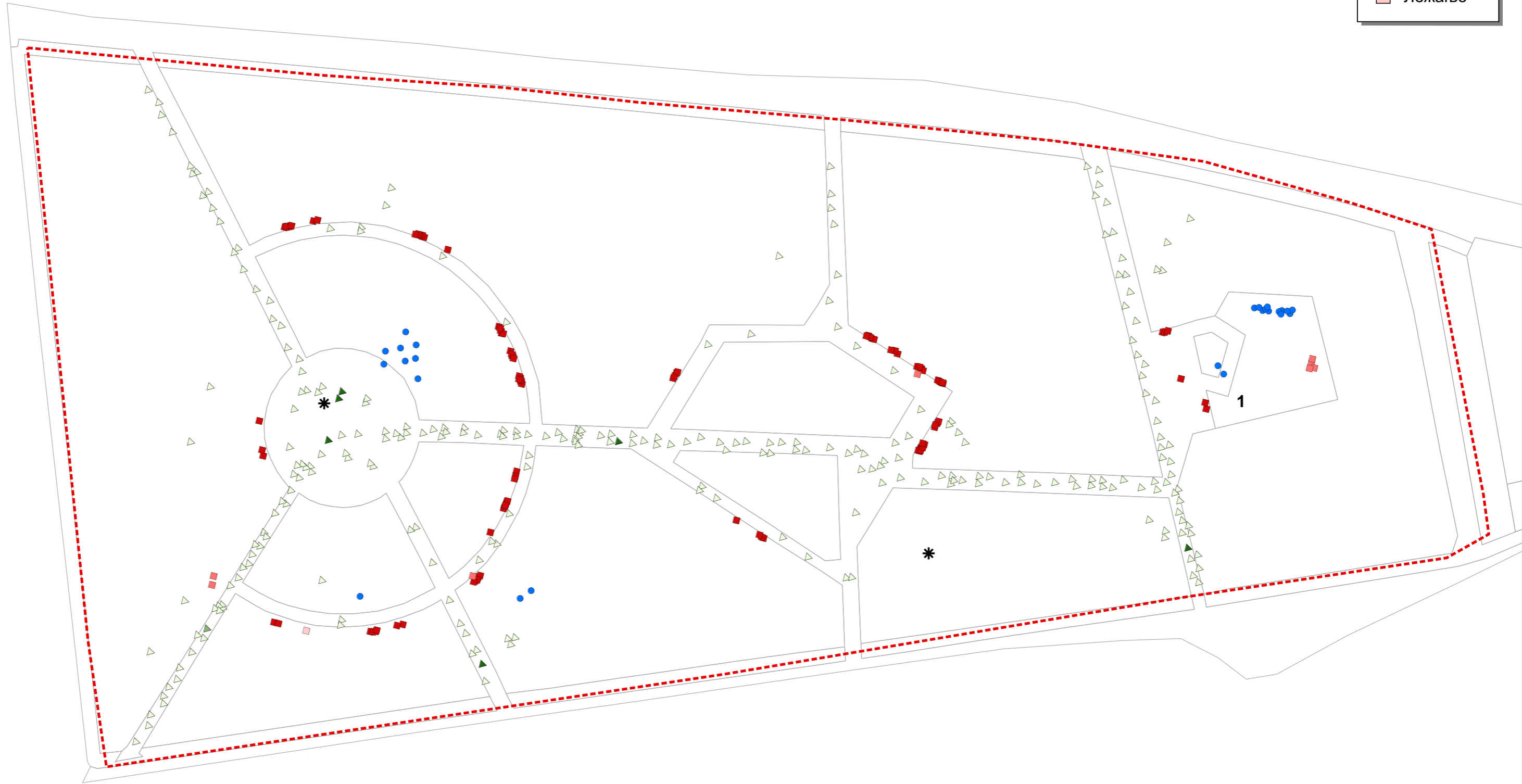
Активност	пол корисника			старосна група				Укупан број корисника (№)	Заступљеност (%)
	м	ж	д	д	т	с	п		
Линеарне активности	148	114	11	11	103	104	55	273	67.25
Активности у зонама	3	8	14	14	-	9	2	25	6.16
Стационарне активности	52	54	2	2	39	37	30	108	25.59
Σ	203	176	27	27	142	150	87	406	100

Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

Мапа 16. Просторна позиционираност корисника
Вождовачког парка и њихове активности за 10.09.2012.

---	Анализирана површина	△	Шетња
1	Дечије игралиште	▲	Трчање
*	Скулптура / споменик	▲	Вожња
		●	Игра
		■	Седење
		■	Стајање
		■	Лежање

Дневни образац коришћења Вождовачког парка за 1.12.2012. приказан је у Табелама 29а, 29б, 29в и 29г, као и на Мапи просторне позиционiranости корисника и њихових активности (Мапа 17).

Најзаступљенија активност у парку била је шетња (92.39%) (Sh) (Табела 29а, Мапа 17). Сви корисници који су евидентирани са кућним љубимцем (5.98%) (Sh03) парк су користили за шетњу (Табела 29а). Нису евидентирани корисници који трче (Т) у парку, а са 0.54% возња бицикла је била најмање заступљена активност корисника (V01). Такође, нису евидентирани корисници који су се играли у парку (Табела 29б).

Са 5.44% (S) седење је била друга по заступљености активност корисника у парку (Табела 29в, Мапа 17). Лежање корисника (L) у парку није евидентирано, а сви корисници који су стајали у парку евидентирани су на дечијем игралишту (1.63%) (St04) (Табела 29в, Мапа 17).

Линеарне активности, са 92.93% евидентираних корисника, су биле најзаступљеније активности у парку (Табела 29г). Учешће корисника мушког пола (66.08%) у линеарним активностима је било веће од учешћа корисника женског пола (30.41%). Средња генерација корисника (50.29%) и тинејџери (35.09%) су знатно више користили парк за линеарне активности од старије генерације корисника (11.11%) и деце (3.51%) (Табела 29а).

И у групи стационарних активности, заступљених код 7.07% корисника (Табела 29г), учешће корисника мушког пола (76.92%) је било знатно веће од учешћа корисника женског пола (23.08%). Такође, тинејџери (84.62%) су били бројнији од средње генерације корисника (15.38%), а деца и старија генерација корисника нису користили парк за стационарне активности (Табела 29в).

Једина евидентирана активности у парку са већим учешћем корисника женског пола, у односу на кориснике мушког пола, била је шетња са кућним љубимцем (Sh03) (Табеле 29а, 29б и 29в). Структура свих корисника евидентираних у Вождовачком парку 1.12.2012., у односу на пол и старосну категорију, приказана је у Табели А.15 (Прилог А). Осим 3.26% деце, која су у парку била у пратњи одраслих корисника, нису евидентирани корисници са децом у колицима.

Табела 29а. Дневни образац коришћења Вождовачког парка за 1.12.2012. - линеарне активности

Активност	пол корисника			старосна група				Укупан број корисника (№)	Заступљеност (%)		
	м	ж	д	д	т	с	п				
Sh	Sh01	110	42	6	6	57	76	19	170	158	85.87
	Sh02	-	-	-	-	-	-	-		-	-
	Sh03	2	9	-	-	3	8	-		11	5.98
	Sh04	-	-	-	-	-	-	-		-	-
	Sh05	-	1	-	-	-	1	-		1	0.54
	Sh06	-	-	-	-	-	-	-		-	-
	Sh07	-	-	-	-	-	-	-		-	-
	Sh08	-	-	-	-	-	-	-		-	-
	Sh09	-	-	-	-	-	-	-		-	-
	Sh10	-	-	-	-	-	-	-		-	-
T	T01	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	T02	-	-	-	-	-	-	-		-	-
	T03	-	-	-	-	-	-	-		-	-
V	V01	1	-	-	-	-	1	-	1	1	0.54
	V02	-	-	-	-	-	-	-		-	-
	V03	-	-	-	-	-	-	-		-	-
	V04	-	-	-	-	-	-	-		-	-
	V05	-	-	-	-	-	-	-		-	-
Σ	113	52	6	6	60	86	19	171	92.93		

Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

Табела 29б. Дневни образац коришћења Вождовачког парка за 1.12.2012. - активности у зонама

Активност	пол корисника			старосна група				Укупан број корисника (№)	Заступљеност (%)		
	м	ж	д	д	т	с	п				
I	I01	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	I02	-	-	-	-	-	-	-		-	-
	I03	-	-	-	-	-	-	-		-	-
	I04	-	-	-	-	-	-	-		-	-
	I05	-	-	-	-	-	-	-		-	-
	I06	-	-	-	-	-	-	-		-	-
	I07	-	-	-	-	-	-	-		-	-
	I08	-	-	-	-	-	-	-		-	-
	I09	-	-	-	-	-	-	-		-	-
	I10	-	-	-	-	-	-	-		-	-
Vž	Vž01	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Σ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	

Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

Табела 29в. Дневни образац коришћења Вождовачког парка за 1.12.2012. - стационарне активности

Активност	пол корисника			старосна група				Укупан број корисника (№)	Заступљеност (%)	
	м	ж	д	д	т	с	п			
S	S01	3	3	-	-	4	2	-	6	3.26
	S02	4	-	-	-	4	-	-	4	2.18
	S03	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	S04	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	S05	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	S06	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	S07	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	S08	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	S09	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	S10	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	S11	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	S12	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	S13	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	S14	-	-	-	-	-	-	-	-	-
St	St01	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	St02	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	St03	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	St04	3	-	-	-	3	-	-	3	1.63
	St05	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	St06	-	-	-	-	-	-	-	-	-
L	L01	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	L02	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Σ	10	3	-	-	11	2	-	13	7.07	

Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

Табела 29г. Дневни образац коришћења Вождовачког парка за 1.12.2012. - заступљеност према типу активности корисника

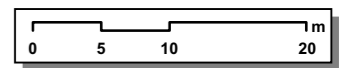
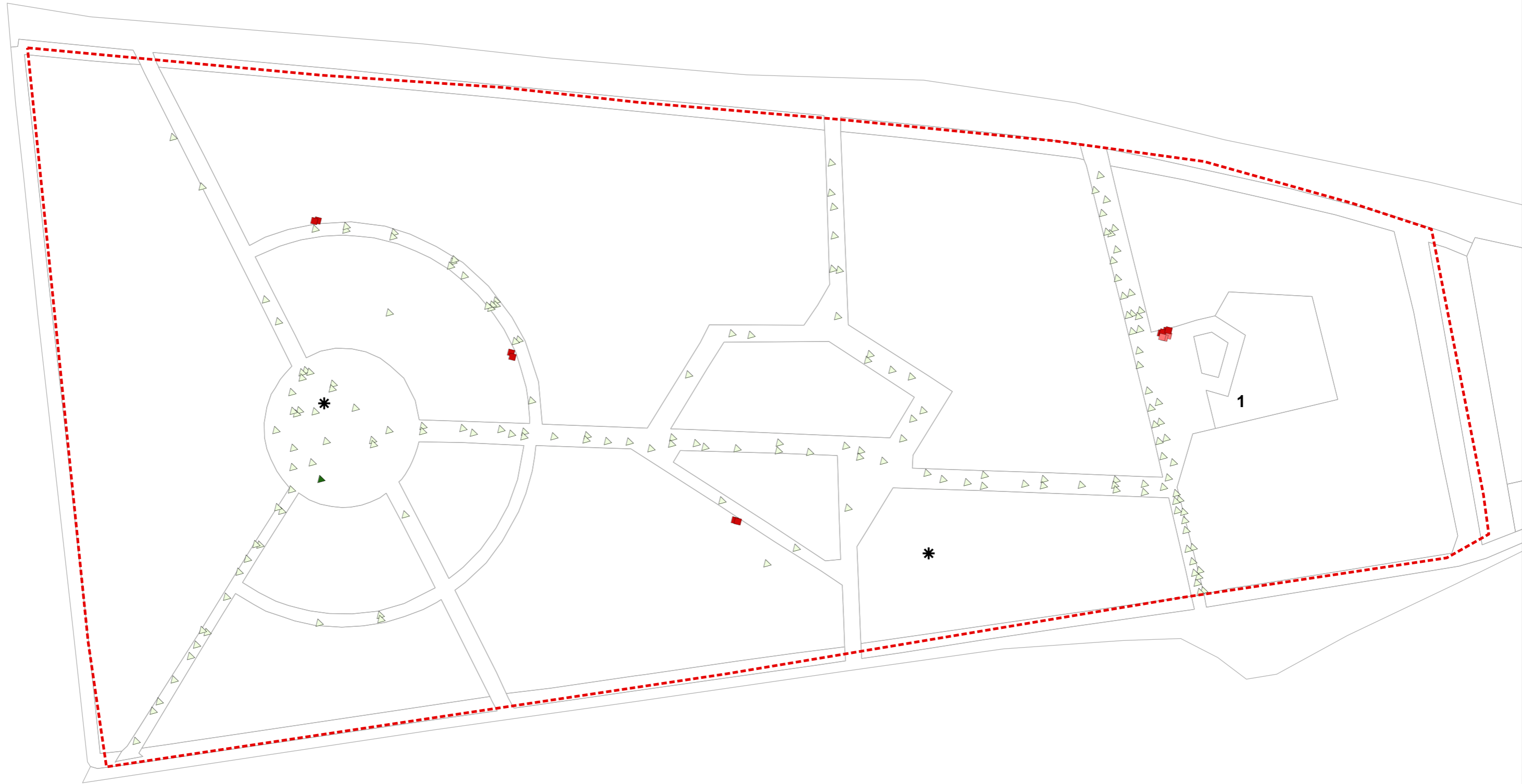
Активност	пол корисника			старосна група				Укупан број корисника (№)	Заступљеност (%)
	м	ж	д	д	т	с	п		
Линеарне активности	113	52	6	6	60	86	19	171	92.93
Активности у зонама	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Стационарне активности	10	3	-	-	11	2	-	13	7.07
Σ	123	55	6	6	71	88	19	184	100

Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

**Мапа 17. Просторна позиционираност корисника
Вождовачког парка и њихове активности за 01.12.2012.**

- Анализирана површина
- 1 Дечије игралиште
- * Скулптура / споменик
- △ Шетња
- ▲ Вожња
- Седење
- Стајање

Дневни образац коришћења Вождовачког парка за 4.12.2012. приказан је у Табелама 30а, 30б, 30в и 30г, као и на Мапи просторне позиционiranости корисника и њихових активности (Мапа 18).

Са 72.77% најзаступљенија активност у парку била је шетња (Sh) (Табела 30а, Мапа 18). Поплочане површине у парку за шетњу је користило 67.85% (Sh01+Sh02+Sh03) посетилаца парка, а 4.92% је шетало по травним површинама (Sh05+Sh07). Најмање заступљена активност корисника била је возња бицикла (0.89%) (V01). Нису евидентирани корисници који трче у парку (Т) (Табела 30а, Мапа 18).

Од 13.85% корисника који су парк користили за различите облике игре, више корисника је евидентирано на стазама (4.02%) (I02) и травним површинама (7.14%) (I03) у односу на кориснике евидентирание на дечијем игралишту (2.23%) (I01). Други облици игре корисника у парку нису евидентирани (Табела 30б, Мапа 18).

Седење је била најмање заступљена (9.37%) (S) активност корисника у парку (Табела 30в, Мапа 18). На клупама у оквиру дечијег игралишта евидентирано је 0.89% (S02) корисника, док је већина (8.48%) за седење користила клупе у осталим зонама парка (S01). У периодима посматрања од 10h до 16h, 94.74% корисника је за седење користило осунчане просторе у парку (Табела А.11, Прилог А). Такође, у парку је евидентирано 3.58% (St) корисника који су стајали. И на поплочаним површинама (St01) и на дечијем игралишту (St04) стајало је 1.79% корисника (Табела 30в, Мапа 18). Лежање корисника (L) у парку није евидентирано (Табела 30в).

Линеарне активности, са 73.66% евидентираних корисника, су биле најзаступљеније активности у парку (Табела 30г). Учешће корисника женског пола (44.24%) је било мање од учешћа корисника мушког пола (53.94%), а деца су најмање (1.82%) користила парк за линеарне активности. У односу на старосну категорију, евидентирано је највише корисника средње генерације (52.12%), затим тинејџера (26.67%), који су више користили парк за линеарне активности од старије генерације корисника (19.39%) (Табела 30а).

Најмање заступљена група активности корисника у парку биле су стационарне активности (12.95%) (Табела 30г). Са сличним учешћем као код линеарних активности, и у стационарним активностима корисници мушког пола (55.17%) су били заступљенији од корисника женског пола (44.83%). Код стационарних активности тинејџери (48.28%) су били најбројнији, а учешће средње генерације корисника (24.14%) је било знатно мање од учешћа у линеарним активностима. Старија генерација корисника је више (27.58%) користила парк за стационарне активности у односу на линеарне активности, а деца нису евидентирана у овој групи активности (Табеле 30а и 30в).

За разлику од друге две групе активности, код активности у зонама евидентирано је највише деце (93.34%), а учешће корисника средње (3.33%) и старије генерације (3.33%) је било знатно мање. Тинејџери нису користили парк за различите облике игре (Табела 30б).

Активности у парку са већим учешћем корисника женског пола, у односу на кориснике мушког пола, биле су: шетња детета у колицима (Sh02), шетња са кућним љубимцем (Sh03), шетња са кућним љубимцем по травној површини (Sh07), игра на дечијем игралишту (I01) и седење на клупи на дечијем игралишту (S02) (Табеле 30а, 30б и 30в).

Структура свих корисника евидентираних у Вождовачком парку 4.12.2012., у односу на пол и старосну категорију, приказана је у Табели А.15 (Прилог А). Поред 13.84% деце, која су у парку била у пратњи одраслих корисника, евидентиран је један корисник (0.45%) који је парк посетио са децом у колицима.

Од укупног броја евидентираних корисника, 2.68% (Sh03+Sh07) корисника је парк посетило са кућним љубимцем (Табеле 30а и 30в).

Табела 30а. Дневни образац коришћења Вождовачког парка за 4.12.2012. - линеарне активности

Активност	пол корисника			старосна група				Укупан број корисника (№)	Заступљеност (%)			
	м	ж	д	д	т	с	п					
Sh	Sh01	82	63	3	3	38	78	29	163	72.77	66.07	
	Sh02	-	1	-	-	-	1	-			1	0.44
	Sh03	-	3	-	-	1	2	-			3	1.34
	Sh04	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	Sh05	4	4	-	-	3	3	2			8	3.58
	Sh06	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	Sh07	1	2	-	-	1	2	-			3	1.34
	Sh08	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	Sh09	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	Sh10	-	-	-	-	-	-	-			-	-
T	T01	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
	T02	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
	T03	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
V	V01	2	-	-	-	1	-	1	2	0.89	0.89	
	V02	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	V03	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	V04	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	V05	-	-	-	-	-	-	-			-	-
Σ	89	73	3	3	44	86	32	165	73.66			

Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

Табела 30б. Дневни образац коришћења Вождовачког парка за 4.12.2012. - активности у зонама

Активност	пол корисника			старосна група				Укупан број корисника (№)	Заступљеност (%)			
	м	ж	д	д	т	с	п					
I	I01	-	1	4	4	-	1	-	30	13.39	2.23	
	I02	1	-	8	8	-	-	1			9	4.02
	I03	-	-	16	16	-	-	-			16	7.14
	I04	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	I05	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	I06	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	I07	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	I08	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	I09	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	I10	-	-	-	-	-	-	-			-	-
Vž	Vž01	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Σ	1	1	28	28	-	1	1	30	13.39			

Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

Табела 30в. Дневни образац коришћења Вождовачког парка за 4.12.2012. - стационарне активности

Активност	пол корисника			старосна група				Укупан број корисника (№)	Заступљеност (%)	
	м	ж	д	д	т	с	п			
S	S01	10	9	-	-	10	3	6	19	8.48
	S02	-	2	-	-	2	-	-	2	0.89
	S03	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	S04	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	S05	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	S06	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	S07	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	S08	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	S09	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	S10	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	S11	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	S12	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	S13	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	S14	-	-	-	-	-	-	-	-	-
St	St01	2	2	-	-	-	4	-	4	1.79
	St02	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	St03	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	St04	4	-	-	-	2	-	2	4	1.79
	St05	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	St06	-	-	-	-	-	-	-	-	-
L	L01	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	L02	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Σ		16	13	-	-	14	7	8	29	12.95

Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

Табела 30г. Дневни образац коришћења Вождовачког парка за 4.12.2012. - заступљеност према типу активности корисника

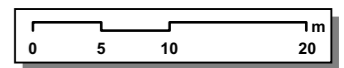
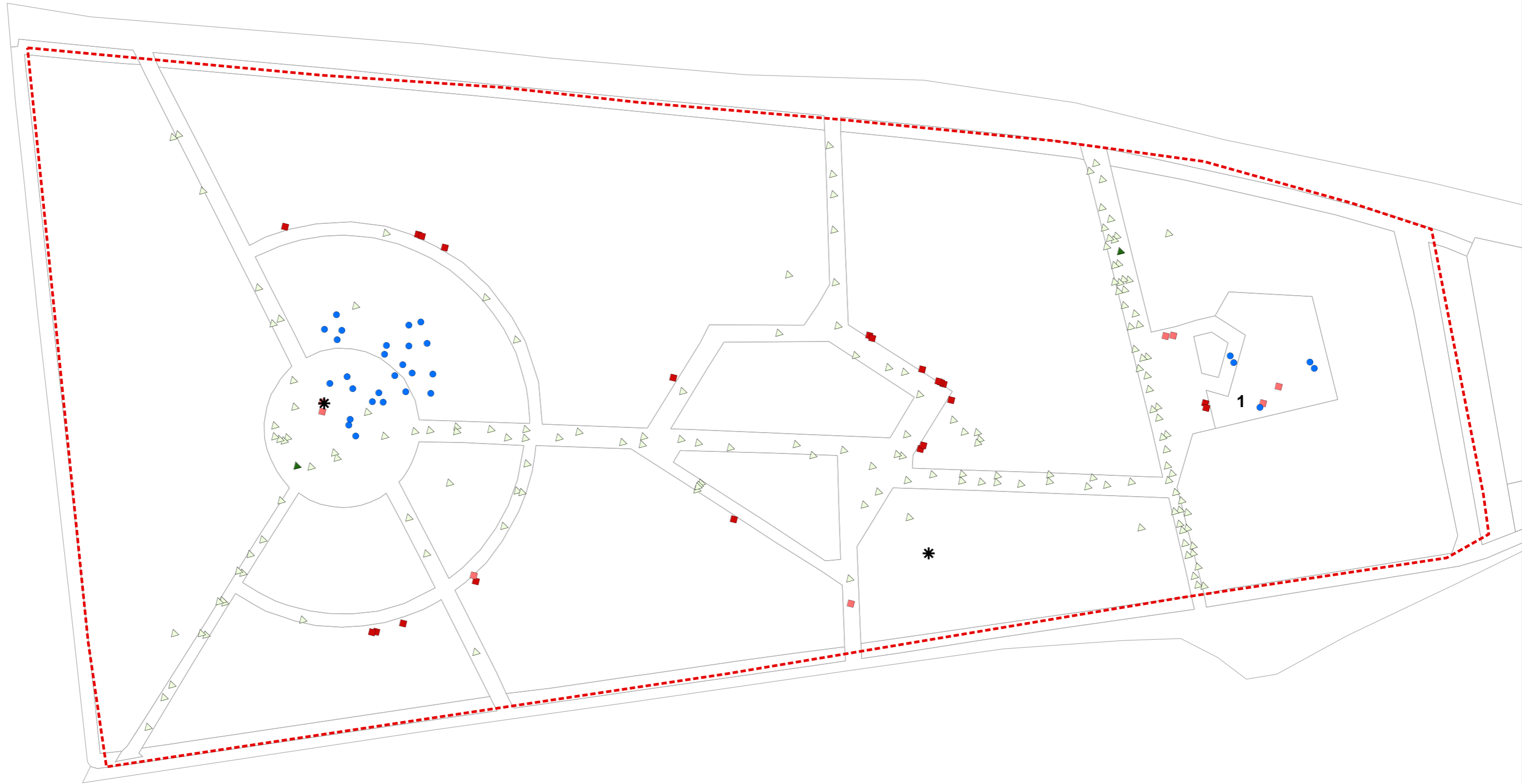
Активност	пол корисника			старосна група				Укупан број корисника (№)	Заступљеност (%)
	м	ж	д	д	т	с	п		
Линеарне активности	89	73	3	3	44	86	32	165	73.66
Активности у зонама	1	1	28	28	-	1	1	30	13.39
Стационарне активности	16	13	-	-	14	7	8	29	12.95
Σ	106	87	31	31	58	94	41	224	100

Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

**Мапа 18. Просторна позиционираност корисника
Вождовачког парка и њихове активности за 04.12.2012.**

- Анализирана површина
- 1 Дечије игралиште
- * Скулптура / споменик
- △ Шетња
- ▲ Вожња
- Игра
- Седење
- Стајање

4.1.3.2. Социјални аспект коришћења Вождовачког парка

Од 1731 корисника који су били евидентирани у Вождовачком парку ван дечијег игралишта, највише корисника (891) је парк посетило појединачно (51.47%) (Табела 31). У групи са још једним корисником (групе два корисника) у парку је евидентирано 30.16% корисника, док су групе са више од два корисника биле мање заступљене у Вождовачком парку (Табела 31).

Табела 31. Број корисника у групама, у данима посматрања током 2012. године, у Вождовачком парку

Број корисника у групи	№	%
2	522	30.16
3	132	7.63
4	72	4.16
5	45	2.60
6	12	0.69
7	7	0.40
8	16	0.92
9	9	0.52
10	-	-
>10	25	1.45
Σ	840	48.53

Структура евидентираних група корисника у односу на пол корисника, узевши у обзир и децу у групама, приказана је у Табели 32. У Вождовачком парку највише корисника евидентирано је у групама искључиво мушког пола (13.46%), а затим у групама корисника и мушког и женског пола (13.23%). Такође, више корисника је евидентирано у групама корисника женског пола и деце (7.92%) него у групама корисника мушког пола који су парк посетили са децом (2.02%) (Табела 32).

У односу на старосну категорију, у Вождовачком парку највише корисника евидентирано је у групама тинејџера (19.30%), затим у групама корисника средње генерације (11.55%) и групама корисника средње генерације са децом (8.78%), док је у групама другачије старосне структуре евидентиран мањи број корисника (Табела 33).

Табела 32. Структура групе корисника Вождовачког парка у односу на пол корисника

Структура групе корисника	Број корисника	%
Корисници женског пола	171	9.88
Корисници мушког пола	233	13.46
Корисници женског пола и деца	137	7.92
Корисници мушког пола и деца	35	2.02
Корисници женског и мушког пола	229	13.23
Корисници женског пола, мушког пола и деца	25	1.44
Деца	10	0.58
Σ	840	48.53

Табела 33. Структура групе корисника Вождовачког парка у односу на старосну категорију

Структура групе корисника	Број корисника	%
Старија генерација	57	3.30
Средња генерација	200	11.55
Средња и старија генерација	9	0.52
Тинејдери	334	19.30
Тинејдери и старија генерација	-	-
Тинејдери и средња генерација	31	1.79
Тинејдери, средња и старија генерација	-	-
Деца	10	0.58
Деца и средња генерација	152	8.78
Деца и тинејдери	-	-
Деца и старија генерација	34	1.96
Деца, средња и старија генерација	13	0.75
Деца, тинејдери и средња генерација	-	-
Све старосне категорије	-	-
Σ	840	48.53

4.1.4. Обрасци коришћења Чубурског парка

Током шест дана посматрања активности корисника у Чубурском парку евидентирано је укупно 4537 корисника (Табела 34). Од укупног броја евидентираних корисника 204 корисника (4.50%) је парк посетило са децом у колицима.

Табела 34. Број евидентираних корисника у Чубурском парку

Датум посматрања	Дан у недељи	Број корисника [№]
8.06.2012.	радни дан	825
17.06.2012.	викенд	827
2.09.2012.	викенд	916
5.09.2012.	радни дан	1019
10.12.2012.	радни дан	466
30.12.2012.	викенд	484
Σ		4537

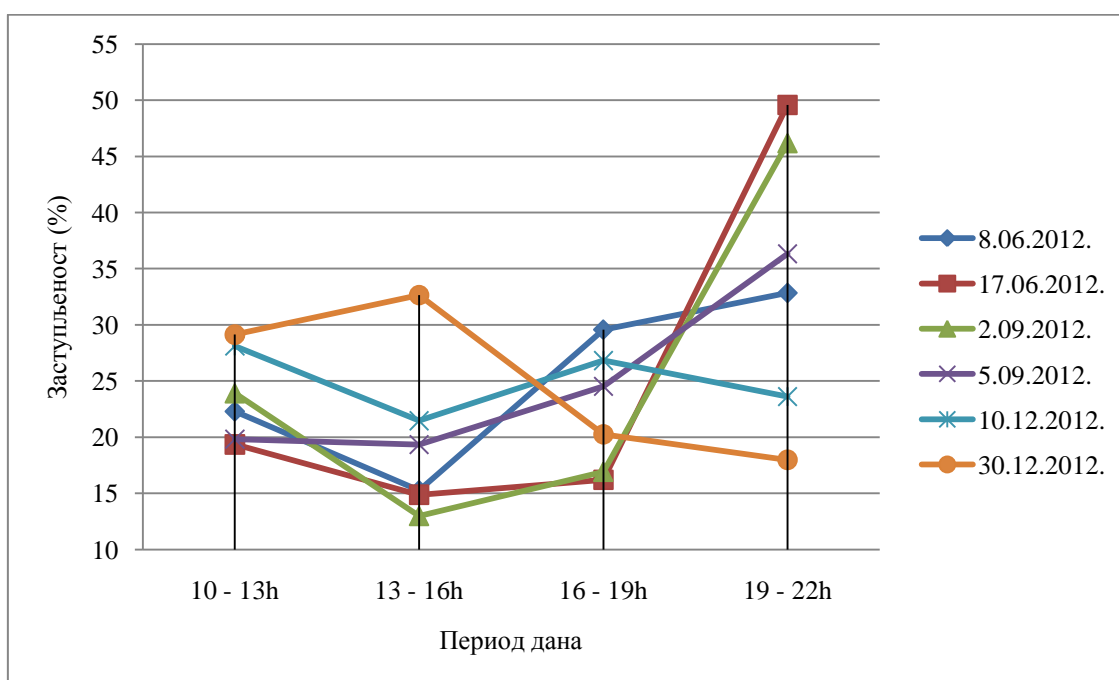
Највећи број корисника у парку евидентиран је 5. септембра (1019), а најмање корисника у парку забележено је 10. децембра (466). За разлику од септембра месеца, када је у парку евидентирано више корисника током радног дана, у јуну месецу број корисника који су посетили парк радним даном и викендом је био близак, док је у децембру више корисника парк посетило викендом (Табела 34).

Метеоролошки подаци за дане посматрања парка Ташмајдан, као и субјективни осећај угодности простора, са аспекта корисника, у односу на температуру, влажност ваздуха и брзину ветра, приказани су у Табели А.4 (Прилог А). Иако је два дана посматрања у јуну месецу обележило сунчано време, однос између температуре ваздуха (између 28°C и 32°C) и релативне влажности ваздуха (између 29% и 46%), условио је субјективни осећај спарног, за кориснике неугодног времена, током целог дана (Табела А.4, Прилог А). За разлику од осунчаног првог дана посматрања парка у септембру (2.09.2012.), други дан посматрања (5.09.2012.) обележило је облачно време у периоду од 13h до 22h. Такође, у септембру месецу, у периоду посматрања од 10h до 13h (оба дана посматрања) и од 19h до 22h другог дана посматрања (5.09.2012.), температура ваздуха између 26°C и 27°C, у комбинацији са релативном влажношћу ваздуха између 35% и 39%,

условили су угодан субјективни осећај за кориснике парка, док су се остали периоди посматрања, са аспекта корисника простора, одликовали неугодним субјективним осећајем спарног времена (Табела А.4, Прилог А). Дани посматрања у децембру месецу су били осунчани, са температурама од -2°C до 0°C првог дана посматрања (10.12.2012.) и нешто вишом температуром (између 2°C и 6°C) другог дана посматрања (30.12.2012.), али је ветар јачине између 1.7m/s и 4.2m/s допринео субјективном осећају хладнијег времена (Табела А.4, Прилог А).

Број корисника у Чубурском парку разликовао се како у односу на период године, тако и у односу на периоде посматрања у току дана (Графикон 4, Табела А.8 у Прилогу А).

Графикон 4. Процентуална заступљеност корисника у Чубурском парку у различитим периодима дана

У јуну и септембру месецу највише корисника посетило је Чубурски парк између 19h и 22h, док је број корисника евидентиран у осталим периодима посматрања био мањи (Графикон 4). Првог дана посматрања у децембру месецу (10.12.2012.) парк је највише корисника посетило у периоду између 10h и 13h, док је другог дана посматрања (30.12.2012.) евидентиран највећи број посетилаца у периоду између 13h и 16h.

4.1.4.1. Активности корисника у Чубурском парку

Дневни образац коришћења Чубурског парка за 8.06.2012. приказан је у Табелама 35а, 35б, 35в и 35г, као и на Мапи просторне позиционирани корисника и њихових активности (Мапа 19).

Резултати посматрања показују да је са 60.00% најзаступљенија активност у парку била шетња (Sh). Од укупног броја евидентираних корисника највећи број је за шетњу користио површине под различитим типовима застора (59.88%) (Sh01+Sh02+Sh03+Sh04+Sh08), а 0.12% корисника су се шетали и по травним површинама (Sh05) (Табела 35а, Мапа 19). У парку нису евидентирани корисници који су трчали у (Т), а поплочане површине су се користиле и за вожњу бицикла (0.97%) (V01), ролера (0.24%) (V02) и скејта (0.61%) (V03) (Табела 35а, Мапа 19).

Од 11.64% посетилаца који су парк користили за различите облике игре (I), највише корисника (7.03%) (I01) је евидентирано на дечијим игралиштима, а 2.43% корисника су на спортском терену играли кошарку (I06). За игру са кућним љубимцем 0.85% посетилаца је користило травне површине у парку (I10) (Табела 35б, Мапа 19).

После шетње, са 21.21% друга по заступљености активност корисника у парку била је седење (S) (Табела 35в, Мапа 19). На клупама у оквиру дечијих игралишта седело је 4.60% (S02+S07) корисника, 2.06% корисника је седело на клупама у ограђеном простору за кућне љубимце (S03), а 14.55% корисника је евидентирано у осталим зонама парка (S01+S06+S08). Стајање (St), као активност у парку, евидентирано је код 4.85% корисника, док је лежање на клупи (L02) била најмање заступљена активност корисника (0.48%) (Табела 35в, Мапа 19). У периодима посматрања од 10h до 19h, с обзиром на високе температуре ваздуха и сунчано време, већина корисника (95.97%) је за седење и лежање користила просторе у делимичној или потпуној засени (Табела А.12, Прилог А).

Најзаступљенија група активности у парку биле су линеарне активности са 61.82% евидентираних корисника (Табела 35г). Деца су најмање (8.43%) користила парк за линеарне активности, а учешће корисника женског пола је било блиско (46.28%) учешћу корисника мушког пола (45.29%). Средња генерација

корисника је била најзаступљенија (56.08%), следе тинејџери (23.14%), који су више користили парк за линеарне активности од старије генерације корисника (12.35%) (Табела 35а).

У групи стационарних активности, заступљених код 26.54% корисника (Табела 35г), евидентирано је веће учешће корисника женског пола (59.82%) у односу на линеарне активности, док су корисници мушког пола (37.90%) и деца били мање заступљени (2.28%). Такође, код стационарних активности више од половине евидентираних корисника (58.90%) су били корисници средње генерације. Старија генерација корисника је више (27.86%) користила парк за стационарне активности у односу на линеарне активности, за разлику од тинејџера, чије учешће је било мање (10.96%) него код линеарних активности (Табела 35в).

Најмање заступљена група активности корисника у парку су биле активности у зонама (11.64%) (Табела 35г). Код различитих облика игре евидентирано је највише деце (69.79%), затим тинејџера (23.96%), док је учешће средње (5.21%) и старије генерације (1.04%) корисника било знатно мање (Табела 35б).

Поред линеарних активности - шетња (Sh01, Sh03), вожња бицикла (V01) и вожња скејта (V03); и стационарних активности - стајање на травној површини (St05) и лежање на клупама (L02), игра кошарке (I06) и игра на поплочаним површинама (I02) су биле активности у парку са већим учешћем корисника мушког пола, у односу на кориснике женског пола (Табеле 35а, 35б и 35в).

Структура свих корисника евидентираних у парку 8.06.2012., у односу на пол и старосну категорију, приказана је у Табели А.16 (Прилог А). Поред 13.94% деце, која су у пратњи одраслих корисника парк користила за различите врсте активности, 46 евидентираних корисника (5.58%) је парк посетило са децом у колицима.

Од 5.82% корисника, који су парк посетили са кућним љубимцем, 2.91% корисника су евидентирани у оквиру простора за кућне љубимце.

Табела 35а. Дневни образац коришћења Чубурског парка за 8.06.2012. - линеарне активности

Активност		пол корисника			старосна група				Укупан број корисника [№]	Заступљеност [%]		
		м	ж	д	д	т	с	п				
Sh	Sh01	208	196	39	39	101	246	57	495	443	60.00	53.70
	Sh02	3	24	-	-	-	23	4		27		3.27
	Sh03	12	10	-	-	5	15	2		22		2.67
	Sh04	-	1	-	-	-	1	-		1		0.12
	Sh05	-	1	-	-	1	-	-		1		0.12
	Sh06	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	Sh07	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	Sh08	-	-	1	1	-	-	-		1		0.12
	Sh09	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	Sh10	-	-	-	-	-	-	-		-		-
T	T01	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	T02	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	T03	-	-	-	-	-	-	-		-		-
V	V01	4	1	3	3	4	1	-	15	8	1.82	0.97
	V02	-	2	-	-	2	-	-		2		0.24
	V03	4	1	-	-	5	-	-		5		0.61
	V04	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	V05	-	-	-	-	-	-	-		-		-
Σ		231	236	43	43	118	286	63	510	61.82		

Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

Табела 35б. Дневни образац коришћења Чубурског парка за 8.06.2012. - активности у зонама

Активност		пол корисника			старосна група				Укупан број корисника [№]	Заступљеност [%]		
		м	ж	д	д	т	с	п				
I	I01	-	2	56	56	2	-	-	96	58	11.64	7.03
	I02	1	-	10	10	-	1	-		11		1.33
	I03	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	I04	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	I05	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	I06	20	-	-	-	20	-	-		20		2.43
	I07	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	I08	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	I09	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	I10	3	3	1	1	1	4	1		7		0.85
Vž	Vž01	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Σ		24	5	67	67	23	5	1	96	11.64		

Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

Табела 35в. Дневни образац коришћења Чубурског парка за 8.06.2012. - стационарне активности

Активност	пол корисника			старосна група				Укупан број корисника [№]	Заступљеност [%]	
	м	ж	д	д	т	с	п			
S	S01	51	57	4	4	15	48	45	112	13.58
	S02	10	18	-	-	5	17	6	28	3.39
	S03	2	15	-	-	2	15	-	17	2.06
	S04	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	S05	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	S06	1	6	-	-	-	4	3	7	0.85
	S07	-	10	-	-	-	10	-	10	1.21
	S08	1	-	-	-	-	1	-	1	0.12
	S09	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	S10	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	S11	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	S12	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	S13	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	S14	-	-	-	-	-	-	-	-	-
St	St01	5	7	1	1	2	10	-	13	1.58
	St02	-	1	-	-	-	1	-	1	0.12
	St03	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	St04	6	16	-	-	-	17	5	22	2.67
	St05	3	1	-	-	-	4	-	4	0.48
	St06	-	-	-	-	-	-	-	-	-
L	L01	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	L02	4	-	-	-	-	2	2	4	0.48
Σ		83	131	5	5	24	129	61	219	26.54

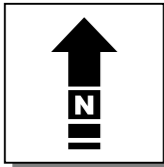
Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

Табела 35г. Дневни образац коришћења Чубурског парка за 8.06.2012. - заступљеност према типу активности корисника

Активности	пол корисника			старосна група				Укупан број корисника [№]	Заступљеност [%]
	м	ж	д	д	т	с	п		
Линеарне активности	231	236	43	43	118	286	63	510	61.82
Активности у зонама	24	5	67	67	23	5	1	96	11.64
Стационарне активности	83	131	5	5	24	129	61	219	26.54
Σ	338	372	115	115	165	420	125	825	100

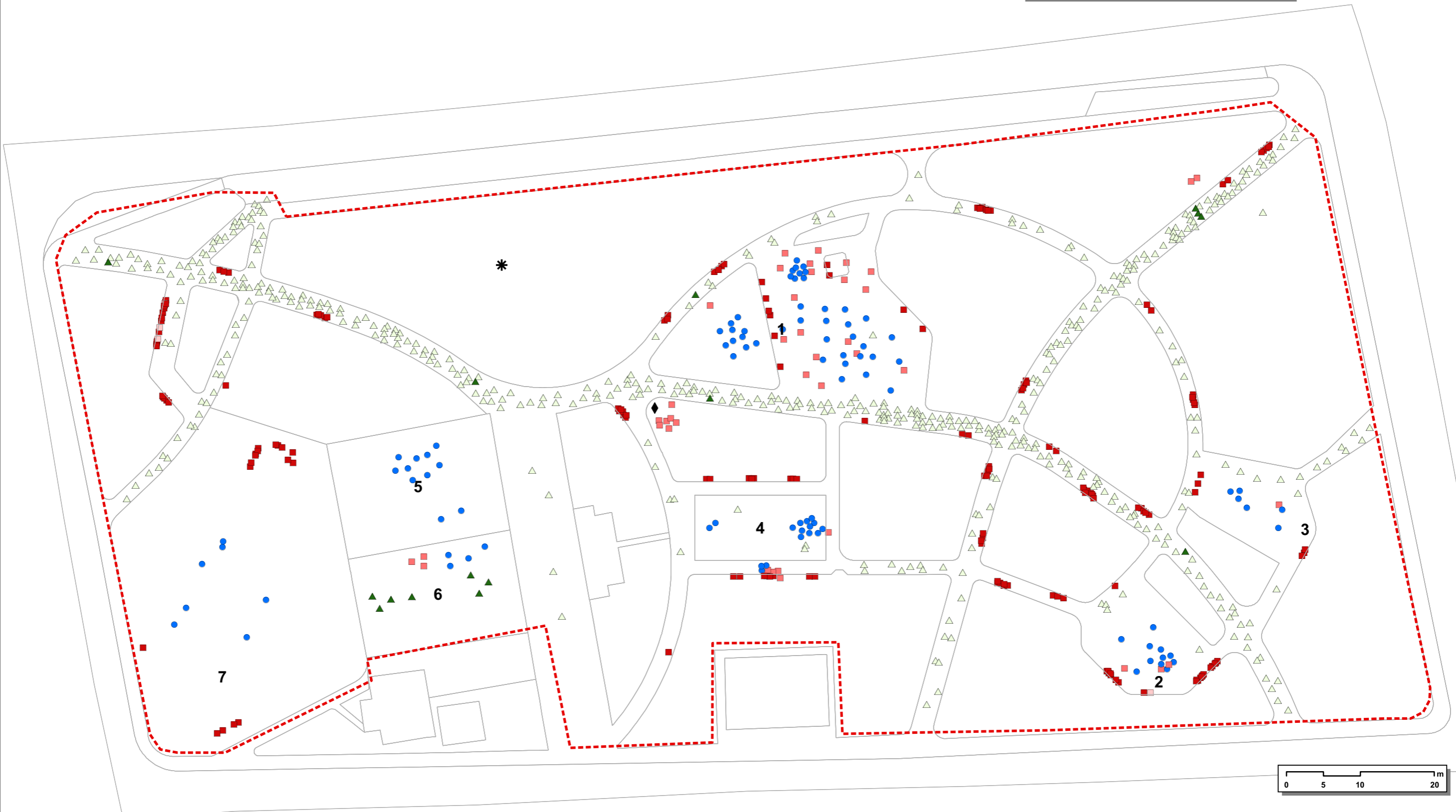
Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

Мапа 19. Просторна позиционираност корисника Чубурског парка и њихове активности за 08.06.2012.

-----	Анализирана површина	△	Шетња
1,2,3	Дечије игралиште	▲	Вожња
4,5	Кошаркашки терен	●	Игра
6	Скејт игралиште	■	Седење
7	Простор за кућне љубимце	■	Стајање
◆	Чесма	■	Лежање
*	Скулптура / споменик		

Дневни образац коришћења Чубурског парка за 17.06.2012. приказан је у Табелама 36а, 36б, 36в и 36г и на Мапи просторне позиционираниности корисника и њихових активности (Мапа 20).

Најзаступљенија активност у парку је била шетња (Sh) (54.78%). На стазама и другим површинама под различитим типовима застора (Sh01+Sh02+Sh03+Sh08) евидентирано је 53.21% корисника парка (Табела 36а, Мапа 20). За шетњу су се користиле и травне површине у парку (1.57%) (Sh05+Sh07). Са 0.24% трчање је била најмање заступљена активност корисника (Т01). Вожња бицикла (1.82%) (V01) је била заступљенија од вожње ролера (0.60%) (V02), скејта (0.60%) (V03) и тротинета (0.12%) (V04) (Табела 36а).

На дечијим игралиштима евидентирано је 6.05% корисника (I01), док је 0.97% корисника стазе у парку користило за игру (I02). Такође, на спортским теренима је евидентирано 2.06% (I06) корисника који су играли кошарку, а 3.97% је на травним површинама играло фудбал, бадминтон и друге игре (I03+I04+I08+I10) (Табела 36б, Мапа 20).

Са 23.58% (S) седење је била друга по заступљености активност корисника у парку (Табела 36в, Мапа 20). Поред 1.70% (S04) корисника који су седели на травним површинама у парку, 4.59% (S02+S07) корисника је седело на клупама у оквиру дечијег игралишта, 2.42% (S03) је користило клупе у ограђеном простору за кућне љубимце, а већина је евидентирана у осталим зонама парка (14.87%) (S01+S06+S08). Такође, евидентирано је 4.84% корисника који су стајали у парку (St), а 0.36% корисника је лежало на клупама у парку (L02). (Табела 36в, Мапа 20). Током осунчаних периода (10–19h) 95.46% корисника је за седење и лежање користило просторе у делимичној или потпуној засени (Табела А.12, Прилог А).

Са 58.16% евидентираних корисника, најзаступљенија група активности у парку биле су линеарне активности (Табела 36г). Учешће корисника женског пола (42.62%) у линеарним активностима је било мање од учешћа корисника мушког пола (44.07%), док су деца најмање (11.94%) користила парк за линеарне активности. У односу на старосну структуру, средња генерација корисника је била

најзаступљенија (51.56%), следе тинејџери (18.30%) који су више користили парк за линеарне активности од старије генерација корисника (16.84%) (Табела 36а).

Са сличним учешћем корисника мушког пола (44.96%), у групи стационарних активности заступљених код 28.78% корисника парка (Табела 36г), евидентирано је веће учешће корисника женског пола (47.48%), а мање деце (7.56%) него код линеарних активности. Такође, и код стационарних активности корисници средње генерације су били најбројнији (57.14%). За разлику од линеарних активности, старија генерација корисника (22.69%) је више користила парк за стационарне активности од тинејџера (12.61%) (Табела 36в).

У најмање заступљеној групи активности у парку - активностима у зонама (13.06%) (Табела 36г) евидентирано је највише деце (64.82%), затим корисника средње генерације (22.22%), док је учешће тинејџера (12.96%) било мање. Старија генерација корисника није учествовала у различитим облицима игре у парку (Табеле 36б и 36г).

Активности у парку са већим учешћем корисника мушког пола у односу на кориснике женског пола биле су: шетња по површинама под засторима (Sh01), шетња по травној површини (Sh05), вожња бицикла (V01), вожња скејта (V03), игра на стазама (I04), игра фудбала на травној површини (I04), игра кошарке (I06), игра са кућним љубимцем (I10), седење на клупи (S01), стајање на дечијем игралишту (St04) и лежање на клупи (L02) (Табеле 36а, 36б и 36в).

Структура корисника у парку, у односу на пол и старосну категорију, приказана је у Табели А.16 (Прилог А). Поред 18.38% евидентиране деце у пратњи одраслих корисника, 42 корисника (5.08%) је парк посетило са децом у колицима.

У парку је евидентирано 7.74% корисника са кућним љубимцем, од којих је 3.51% евидентирано у ограђеном простору за кућне љубимце, а 4.23% корисника је користило остале зоне парка.

Табела 36а. Дневни образац коришћења Чубурског парка за 17.06.2012. - линеарне активности

Активност		пол корисника			старосна група				Укупан број корисника [№]	Заступљеност [%]	
		м	ж	д	д	т	с	п			
Sh	Sh01	164	158	58	58	65	187	70	453	54.78	45.95
	Sh02	11	19	-	-	-	25	5			3.63
	Sh03	13	16	-	-	3	22	4			3.51
	Sh04	-	-	-	-	-	-	-			-
	Sh05	5	2	2	2	3	3	1			1.09
	Sh06	-	-	-	-	-	-	-			-
	Sh07	1	3	-	-	-	4	-			0.48
	Sh08	-	1	-	-	-	-	1			0.12
	Sh09	-	-	-	-	-	-	-			-
	Sh10	-	-	-	-	-	-	-			-
T	T01	1	1	-	-	-	2	-	2	0.24	0.24
	T02	-	-	-	-	-	-	-			-
	T03	-	-	-	-	-	-	-			-
V	V01	11	2	2	2	8	5	-	26	3.14	1.82
	V02	1	3	1	1	4	-	-			0.60
	V03	5	-	-	-	5	-	-			0.60
	V04	-	-	1	1	-	-	-			0.12
	V05	-	-	-	-	-	-	-			-
Σ		212	205	64	64	88	248	81	481	58.16	

Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

Табела 36б. Дневни образац коришћења Чубурског парка за 17.06.2012. - активности у зонама

Активност		пол корисника			старосна група				Укупан број корисника [№]	Заступљеност [%]	
		м	ж	д	д	т	с	п			
I	I01	-	3	47	47	1	2	-	108	13.06	6.05
	I02	1	-	7	7	-	1	-			0.97
	I03	1	1	3	3	-	2	-			0.60
	I04	2	1	10	10	-	3	-			1.57
	I05	-	-	-	-	-	-	-			-
	I06	16	-	1	1	11	5	-			2.06
	I07	-	-	-	-	-	-	-			-
	I08	2	2	2	2	1	3	-			0.72
	I09	-	-	-	-	-	-	-			-
	I10	5	4	-	-	1	8	-			1.09
Vž	Vž01	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Σ		27	11	70	70	14	24	-	108	13.06	

Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

Табела 36в. Дневни образац коришћења Чубурског парка за 17.06.2012. - стационарне активности

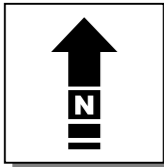
Активност	пол корисника			старосна група				Укупан број корисника [№]	Заступљеност [%]		
	м	ж	д	д	т	с	п				
S	S01	61	49	5	5	17	54	39	195	23.58	13.91
	S02	9	22	1	1	3	23	5			3.87
	S03	9	10	1	1	5	14	-			2.42
	S04	3	3	8	8	-	6	-			1.70
	S05	-	-	-	-	-	-	-			-
	S06	2	4	-	-	-	5	1			0.72
	S07	1	5	-	-	-	4	2			0.72
	S08	1	1	-	-	-	2	-			0.24
	S09	-	-	-	-	-	-	-			-
	S10	-	-	-	-	-	-	-			-
	S11	-	-	-	-	-	-	-			-
	S12	-	-	-	-	-	-	-			-
	S13	-	-	-	-	-	-	-			-
	S14	-	-	-	-	-	-	-			-
St	St01	9	11	2	2	5	15	-	40	4.84	2.66
	St02	-	-	-	-	-	-	-			-
	St03	-	-	-	-	-	-	-			-
	St04	6	5	1	1	-	9	2			1.46
	St05	3	3	-	-	-	3	3			0.72
	St06	-	-	-	-	-	-	-			-
L	L01	-	-	-	-	-	-	-	3	0.36	-
	L02	3	-	-	-	-	1	2			0.36
Σ		107	113	18	18	30	136	54	238		28.78

Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

Табела 36г. Дневни образац коришћења Чубурског парка за 17.06.2012. - заступљеност према типу активности корисника

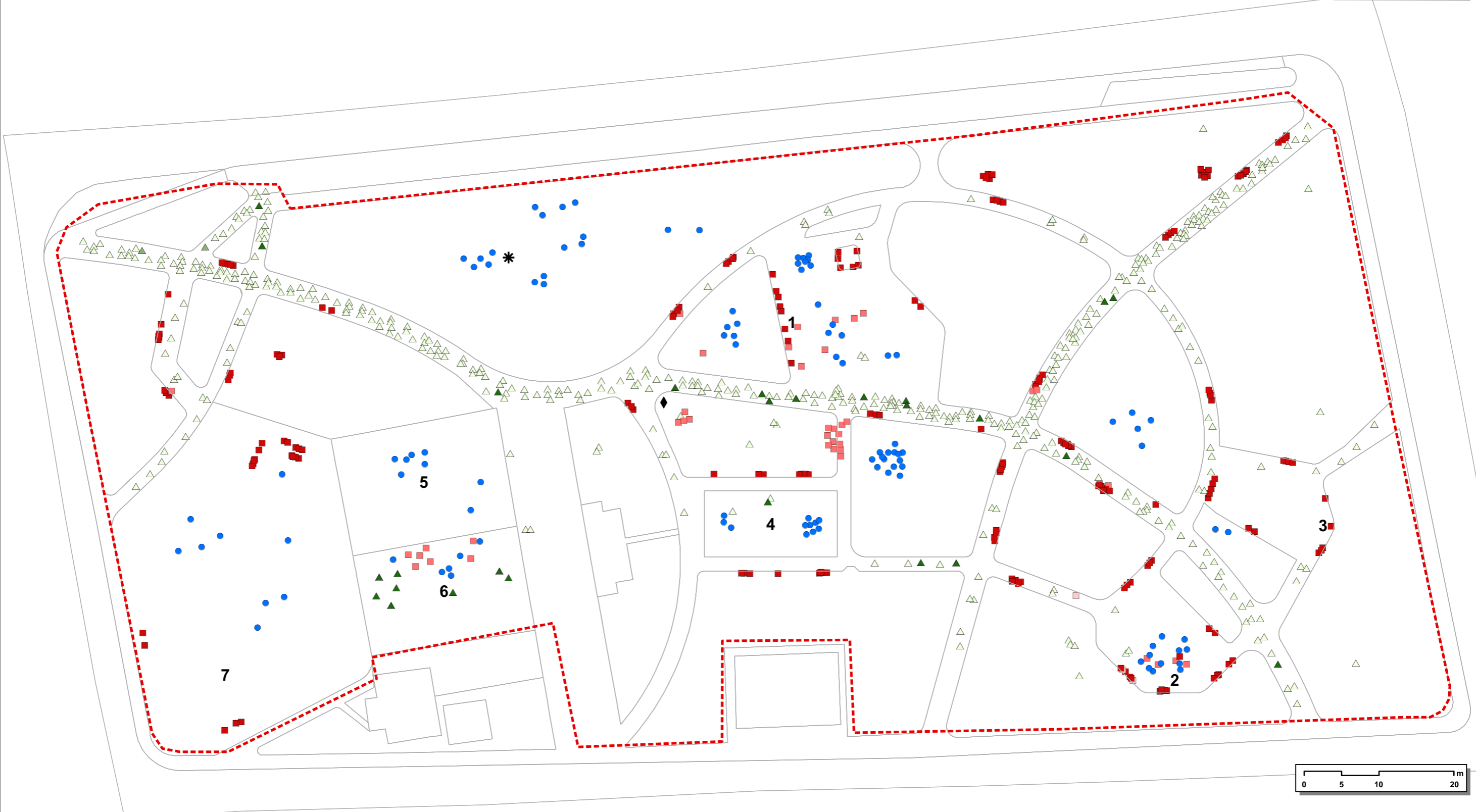
Активност	пол корисника			старосна група				Укупан број корисника [№]	Заступљеност [%]	
	м	ж	д	д	т	с	п			
Линеарне активности	212	205	64	64	88	248	81	481	58.16	
Активности у зонама	27	11	70	70	14	24	-	108	13.06	
Стационарне активности	107	113	18	18	30	136	54	238	28.78	
Σ	346	329	152	152	132	408	135	827	100	

Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

Мапа 20. Просторна позиционираност корисника Чубурског парка и њихове активности за 17.06.2012.

-----	Анализирана површина	△	Шетња
1,2,3	Дечије игралиште	▲	Трчање
4,5	Кошаркашки терен	▲	Вожња
6	Скејт игралиште	●	Игра
7	Простор за кућне љубимце	■	Седење
◆	Чесма	■	Стајање
*	Скулптура / споменик	■	Лежање

Дневни образац коришћења Чубурског парка за 2.09.2012., приказан је у Табелама 37а, 37б, 37в и 37г и на Мапи просторне позиционiranости корисника и њихових активности (Мапа 21).

Са 54.37% најзаступљенија активност у парку била је шетња (Sh) (Табела 37а, Мапа 21). Изузев 0.66% (Sh05+Sh07) корисника који су се шетали по травним површинама, највећи број корисника (53.71%) за шетњу је користио стазе и друге површине под различитим засторима (Sh01+Sh02+Sh03+Sh08). Нису евидентирани корисници који су трчали (Т) у парку, а са 4.48% (V) возња је била најмање заступљена евидентирана активност корисника у парку. На стазама и другим површинама под засторима корисници су возили бицикл (2.51%) (V01), а у мањем проценту и ролере (V02), скејт (V03) или тротинет (V04) (Табела 37а, Мапа 21).

Различити облици игре су биле активности 15.83% (I) корисника парка, од којих је 9.72% (I01) корисника евидентирано на дечијим игралиштима, 2.94% (I06) корисника су играли кошарку, а 2.84% корисника је играло фудбал и друге игре на травним површинама у парку (I03+I04+I10) (Табела 37б, Мапа 21).

Друга по заступљености активност корисника у парку била је седење (S) (19.10%) (Табела 37в, Мапа 21). На клупама у оквиру дечијих игралишта евидентирано је 5.67% (S02+S07) корисника; у ограђеном простору за кућне љубимце седело је 0.76% (S03) корисника, а 12.67% је за седење користило остале зоне парка (S01+S06+S08). Већина корисника (96.84%), због сунчаног времена и високе температуре ваздуха, у периодима посматрања од 10h до 19h за седење је користила просторе у делимичној или потпуној засени (Табела А.12, Прилог А). Од 6.22% корисника који су стајали (St) у парку, највише корисника је стајало на поплочаним површинама (2.73%) (St01) и дечијим игралиштима (1.86%) (St04) (Табела 37в, Мапа 21). Није евидентирана активност - лежање корисника у парку (L).

Најзаступљеније у парку биле су линеарне активности, са 58.85% евидентираних корисника (Табела 37г). У групи линеарних активности деца су била мање заступљена (11.50%) од корисника женског (46.57%) и мушког (41.93%) пола.

Средња генерација корисника је била најзаступљенија у групи линеарних активности (45.64%), следе тинејџери (23.56%), који су више користили парк за линеарне активности од старије генерације корисника (19.30%) (Табела 37а).

У групи стационарних активности заступљених код 25.32% корисника парка (Табела 37г), више од половине корисника је било женског пола (62.07%), док су корисници мушког пола (33.19%) и деца (4.74%) били мање заступљени него у групи линеарних активности. И код стационарних активности корисници средње генерације су били најбројнији (53.02%), али је учешће старије генерације корисника (21.55%) било веће, а тинејџера (20.69%) мање него код линеарних активности (Табела 37в).

Најмање заступљена група активности корисника у парку су биле активности у зонама (15.83%) (Табела 37г). Код различитих облика игре евидентирано је 63.45% деце и 26.90% тинејџера, док је учешће средње (7.59%) и старије генерације (2.06%) корисника било знатно мање него код друге две групе активности корисника (Табела 37б).

Корисници мушког пола су били заступљенији од корисника женског пола код следећих активности: шетња са кућним љубимцем по травној површини (Sh07), вожња бицикла (V01), вожња скејта (V03), вожња тротинета (V04), игра фудбала на травној површини (I04) и игра кошарке (I06) (Табеле 37а, 37б и 37в).

Структура свих корисника евидентираних у парку 2.09.2012., у односу на пол и старосну категорију, приказана је у Табели А.16 (Прилог А). Поред 18.01% деце, која су у пратњи одраслих корисника парк користила за различите врсте активности, 56 евидентираних корисника (6.11%) је парк посетило са децом у колицима.

Од 5.46% корисника, који су у парку евидентирани са кућним љубимцем, 1.86% је евидентирано у оквиру ограђеног простора за кућне љубимце, док је већина (3.60%) користила остале зоне парка.

Табела 37а. Дневни образац коришћења Чубурског парка за 2.09.2012. - линеарне активности

Активност		пол корисника			старосна група				Укупан број корисника [№]	Заступљеност [%]	
		м	ж	д	д	т	с	п			
Sh	Sh01	175	191	53	53	93	182	91	498	54.37	45.74
	Sh02	14	27	-	-	-	38	3			4.48
	Sh03	9	21	-	-	3	21	6			3.27
	Sh04	-	-	-	-	-	-	-			-
	Sh05	1	4	-	-	4	-	1			0.55
	Sh06	-	-	-	-	-	-	-			-
	Sh07	1	-	-	-	-	-	1			0.11
	Sh08	1	1	-	-	-	-	2			0.22
	Sh09	-	-	-	-	-	-	-			-
	Sh10	-	-	-	-	-	-	-			-
T	T01	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	T02	-	-	-	-	-	-	-			-
	T03	-	-	-	-	-	-	-			-
V	V01	18	1	4	4	14	5	-	41	4.48	2.51
	V02	2	6	1	1	8	-	-			0.98
	V03	4	-	-	-	4	-	-			0.44
	V04	1	-	4	4	1	-	-			0.55
	V05	-	-	-	-	-	-	-			-
Σ		226	251	62	62	127	246	104	539		58.85

Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

Табела 37б. Дневни образац коришћења Чубурског парка за 2.09.2012. - активности у зонама

Активност		пол корисника			старосна група				Укупан број корисника [№]	Заступљеност [%]	
		м	ж	д	д	т	с	п			
I	I01	1	11	77	77	12	-	-	145	15.83	9.72
	I02	-	-	3	3	-	-	-			0.33
	I03	-	2	2	2	-	1	1			0.44
	I04	2	-	10	10	-	2	-			1.31
	I05	-	-	-	-	-	-	-			-
	I06	20	7	-	-	27	-	-			2.94
	I07	-	-	-	-	-	-	-			-
	I08	-	-	-	-	-	-	-			-
	I09	-	-	-	-	-	-	-			-
	I10	5	5	-	-	-	8	2			1.09
Vž	Vž01	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Σ		28	25	92	92	39	11	3	145		15.83

Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

Табела 37в. Дневни образац коришћења Чубурског парка за 2.09.2012. - стационарне активности

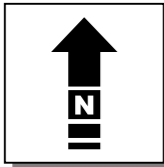
Активност	пол корисника			старосна група				Укупан број корисника [№]	Заступљеност [%]		
	м	ж	д	д	т	с	п				
S	S01	37	65	7	7	31	35	36	175	19.10	11.90
	S02	10	31	2	2	1	31	9			4.69
	S03	3	4	-	-	2	5	-			0.76
	S04	-	-	-	-	-	-	-			-
	S05	-	-	-	-	-	-	-			-
	S06	1	4	-	-	-	5	-			0.55
	S07	2	7	-	-	-	8	1			0.98
	S08	1	1	-	-	1	1	-			0.22
	S09	-	-	-	-	-	-	-			-
	S10	-	-	-	-	-	-	-			-
	S11	-	-	-	-	-	-	-			-
	S12	-	-	-	-	-	-	-			-
	S13	-	-	-	-	-	-	-			-
	S14	-	-	-	-	-	-	-			-
St	St01	12	12	1	1	13	10	1	57	6.22	2.73
	St02	-	1	-	-	-	1	-			0.11
	St03	-	-	-	-	-	-	-			-
	St04	6	11	-	-	-	16	1			1.86
	St05	5	8	1	1	-	11	2			1.52
	St06	-	-	-	-	-	-	-			-
L	L01	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	L02	-	-	-	-	-	-	-			-
Σ		77	144	11	11	48	123	50	232		25.32

Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

Табела 37г. Дневни образац коришћења Чубурског парка за 2.09.2012. - заступљеност према типу активности корисника

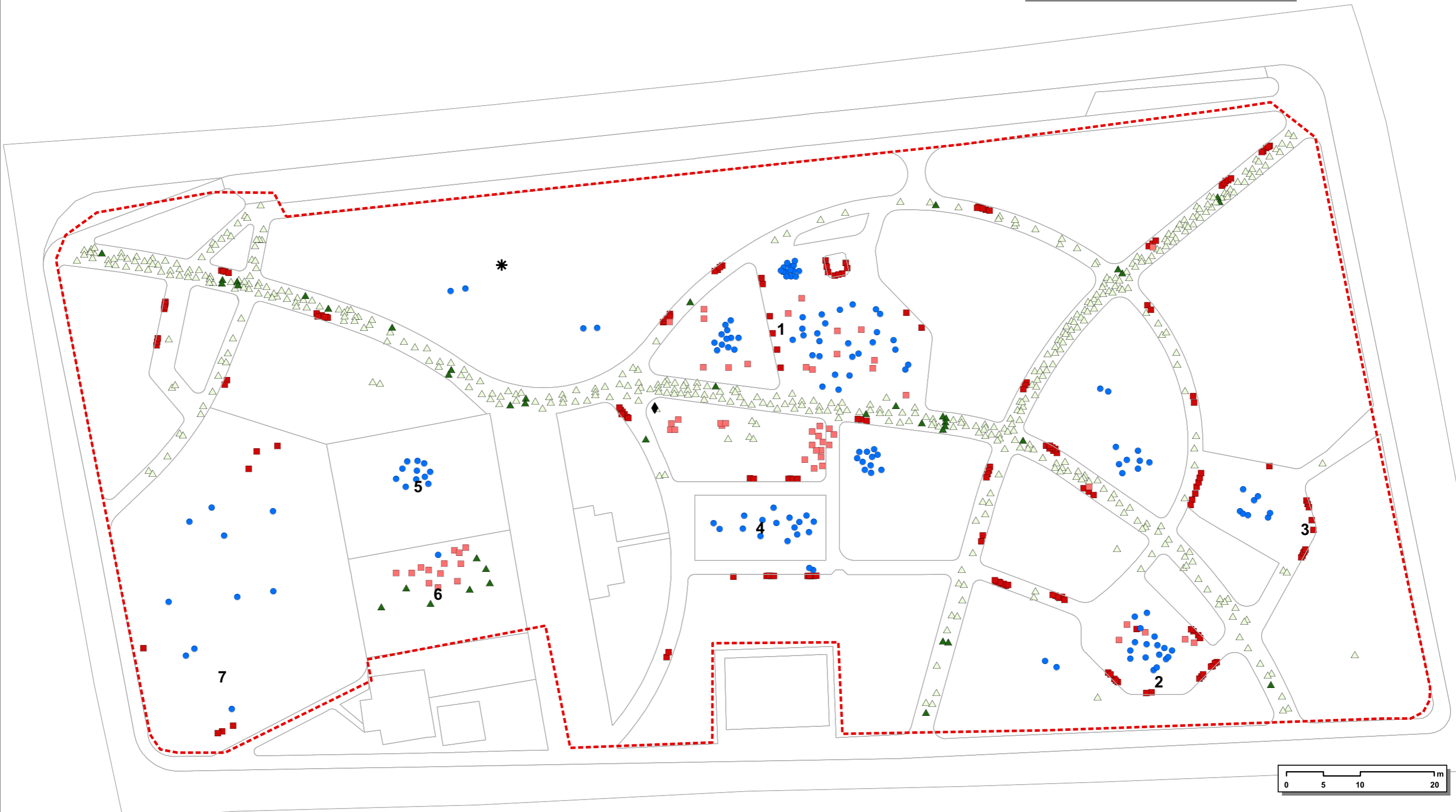
Активност	пол корисника			старосна група				Укупан број корисника [№]	Заступљеност [%]	
	м	ж	д	д	т	с	п			
Линеарне активности	226	251	62	62	127	246	104	539		58.85
Активности у зонама	28	25	92	92	39	11	3	145		15.83
Стационарне активности	77	144	11	11	48	123	50	232		25.32
Σ	331	420	165	165	214	380	157	916		100

Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

Мапа 21. Просторна позиционираност корисника Чубурског парка и њихове активности за 02.09.2012.

- Анализирана површина
- 1,2,3 Дечије игралиште
- 4,5 Кошаркашки терен
- 6 Скејт игралиште
- 7 Простор за кућне љубимце
- ◆ Чесма
- * Скулптура / споменик
- △ Шетња
- ▲ Вожња
- Игра
- Седење
- Стајање

Дневни образац коришћења Чубурског парка за 5.09.2012. приказан је у Табелама 38а, 38б, 38в и 38г и на Мапи просторне позиционирани корисника и њихових активности (Мапа 22).

Од 57.41% корисника чија активност је била шетња (Sh), на стазама и другим поплочаним површинама евидентирана је већина корисника (56.04%) (Sh01+Sh02+Sh03), док је 1.37% (Sh05+Sh07) корисника евидентирано на травним површинама у парку (Табела 38а, Мапа 22). Са 1.47% евидентираних корисника, возња бицикла (V01) је била заступљенија активност корисника у парку од возње ролера (0.29%) (V02), скејта (0.10%) (V03) и тротинета (0.39%) (V04). Нису евидентирани корисници који су трчали у парку (Т) (Табела 38а).

На дечијим игралиштима евидентирано је 8.05% корисника (I01), а 1.87% корисника је играло фудбал и друге игре на травним површинама у парку (I03+I04), укључујући и игру са кућним љубимцем (I10). На спортским теренима евидентирано је 1.57% (I06) корисника који су играли кошарку (Табела 38б, Мапа 22).

Седење (S) је била друга по заступљености активност корисника у парку (22.87%) (Табела 38в, Мапа 22). На дечијим игралиштима евидентирано је 6.19% (S02+S07) корисника који су седели; 1.87% је користило клупе у оквиру простора за кућне љубимце (S03), а 14.81% корисника је евидентирано у осталим зонама парка (S01+S06+S08). У периоду од 10h до 13h (једини осунчан период у дану посматрања), већина корисника (86.00%) је за седење користила просторе у делимичној или потпуној засени (Табела А.12, Прилог А). Од 5.69% корисника који су стајали у парку (St), највише корисника (2.55%) (St04) је евидентирано на дечијим игралиштима. Лежање на травним површинама (L01) и клупама (L02) у парку није евидентирано (Табела 38в, Мапа 22).

Линеарне активности су биле најзаступљенија група активности у парку (59.55%) (Табела 38г). Учешће корисника женског пола (45.56%) у линеарним активностима је било блиско учешћу корисника мушког пола (45.06%). У односу на старосну структуру, средња генерација корисника је била заступљенија

(42.93%) од тинејџера (26.31%) и старије генерације корисника (21.38%), док су деца најмање (9,38%) користила парк за линеарне активности (Табела 38а).

У односу на линеарне активности, у групи стационарних активности, заступљених код 28.56% корисника парка (Табела 38г), евидентирано је веће учешће корисника женског пола (49.14%), а мање учешће корисника мушког пола (47.42%) и деце (3.44%). Иако су корисници средње генерације били најбројнији (49.14%) и у стационарним активностима, учешће старије генерације корисника (29.90%) је било веће, а тинејџера (17.52%) мање од учешћа у линеарним активностима (Табела 38в).

Најмање заступљена група активности корисника у парку биле су активности у зонама (11.78%) (Табела 38г). За разлику од друге две групе активности, код активности у зонама евидентирано је највише деце (76.67%), док је учешће тинејџера (13.33%), средње генерације (9.17%), а нарочито старије генерације (0.83%) корисника било знатно мање (Табела 38б).

Активности у парку са већим учешћем корисника мушког пола у односу на кориснике женског пола биле су: шетња по површинама под засторима (Sh01), вожња бицикла (V01), вожња скејта (V03), вожња тротинета (V04), игра кошарке (I06), игра на травној површини (I03, I04, I10), седење на клупи (S01), седење на клупи у простору за кућне љубимце (S03) и стајање на поплочаној површини (St01) (Табеле 38а, 38б и 38в).

Структура корисника евидентираних у парку 5.09.2012., у односу на пол и старосну категорију, приказана је у Табели А.16 (Прилог А). Поред 15.60% деце, која су парк користила за различите врсте активности, 50 евидентираних корисника (4.91%) је парк посетило са децом у колицима.

Од 5.79% корисника који су парк посетили са кућним љубимцем, 2.65% је евидентирано у оквиру ограђеног простора за кућне љубимце, док је 3.14% користило остале зоне парка.

Табела 38а. Дневни образац коришћења Чубурског парка за 5.09.2012. - линеарне активности

Активност		пол корисника			старосна група				Укупан број корисника [№]	Заступљеност [%]		
		м	ж	д	д	т	с	п				
Sh	Sh01	245	220	48	48	134	213	118	585	57.41	50.34	
	Sh02	6	28	-	-	-	28	6			34	3.34
	Sh03	8	16	-	-	7	13	4			24	2.36
	Sh04	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	Sh05	3	3	3	3	3	3	-			9	0.88
	Sh06	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	Sh07	1	4	-	-	2	1	2			5	0.49
	Sh08	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	Sh09	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	Sh10	-	-	-	-	-	-	-			-	-
T	T01	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
	T02	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
	T03	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
V	V01	9	4	2	2	10	3	-	23	2.25	1.47	
	V02	-	2	1	1	2	-	-			3	0.29
	V03	1	-	-	-	1	-	-			1	0.10
	V04	1	-	3	3	1	-	-			4	0.39
	V05	-	-	-	-	-	-	-			-	-
Σ		274	277	57	57	160	261	130	608		59.66	

Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

Табела 38б. Дневни образац коришћења Чубурског парка за 5.09.2012. - активности у зонама

Активност		пол корисника			старосна група				Укупан број корисника [№]	Заступљеност [%]		
		м	ж	д	д	т	с	п				
I	I01	-	2	80	80	2	-	-	120	11.78	8.05	
	I02	-	1	2	2	-	1	-			3	0.29
	I03	1	-	1	1	-	1	-			2	0.20
	I04	1	-	8	8	-	1	-			9	0.88
	I05	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	I06	11	4	1	1	10	5	-			16	1.57
	I07	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	I08	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	I09	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	I10	5	3	-	-	4	3	1			8	0.79
Vž	Vž01	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Σ		18	10	92	92	16	11	1	120		11.78	

Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

Табела 38в. Дневни образац коришћења Чубурског парка за 5.09.2012. - стационарне активности

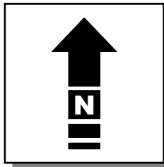
Активност	пол корисника			старосна група				Укупан број корисника [№]	Заступљеност [%]			
	м	ж	д	д	т	с	п					
S	S01	77	54	8	8	31	38	62	233	22.87	139	13.64
	S02	23	32	1	1	9	34	12			56	5.50
	S03	11	8	-	-	1	17	1			19	1.87
	S04	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	S05	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	S06	1	8	-	-	-	6	3			9	0.88
	S07	2	5	-	-	-	4	3			7	0.69
	S08	1	2	-	-	-	2	1			3	0.29
	S09	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	S10	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	S11	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	S12	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	S13	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	S14	-	-	-	-	-	-	-			-	-
St	St01	11	4	-	-	7	7	1	58	5.69	15	1.47
	St02	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	St03	-	-	-	-	-	-	-			-	-
	St04	8	18	-	-	-	23	3			26	2.55
	St05	4	12	1	1	3	12	1			17	1.67
	St06	-	-	-	-	-	-	-			-	-
L	L01	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	L02	-	-	-	-	-	-	-			-	-
Σ		138	143	10	10	51	143	87	291		28.56	

Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

Табела 38г. Дневни образац коришћења Чубурског парка за 5.09.2012. - заступљеност према типу активности корисника

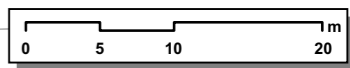
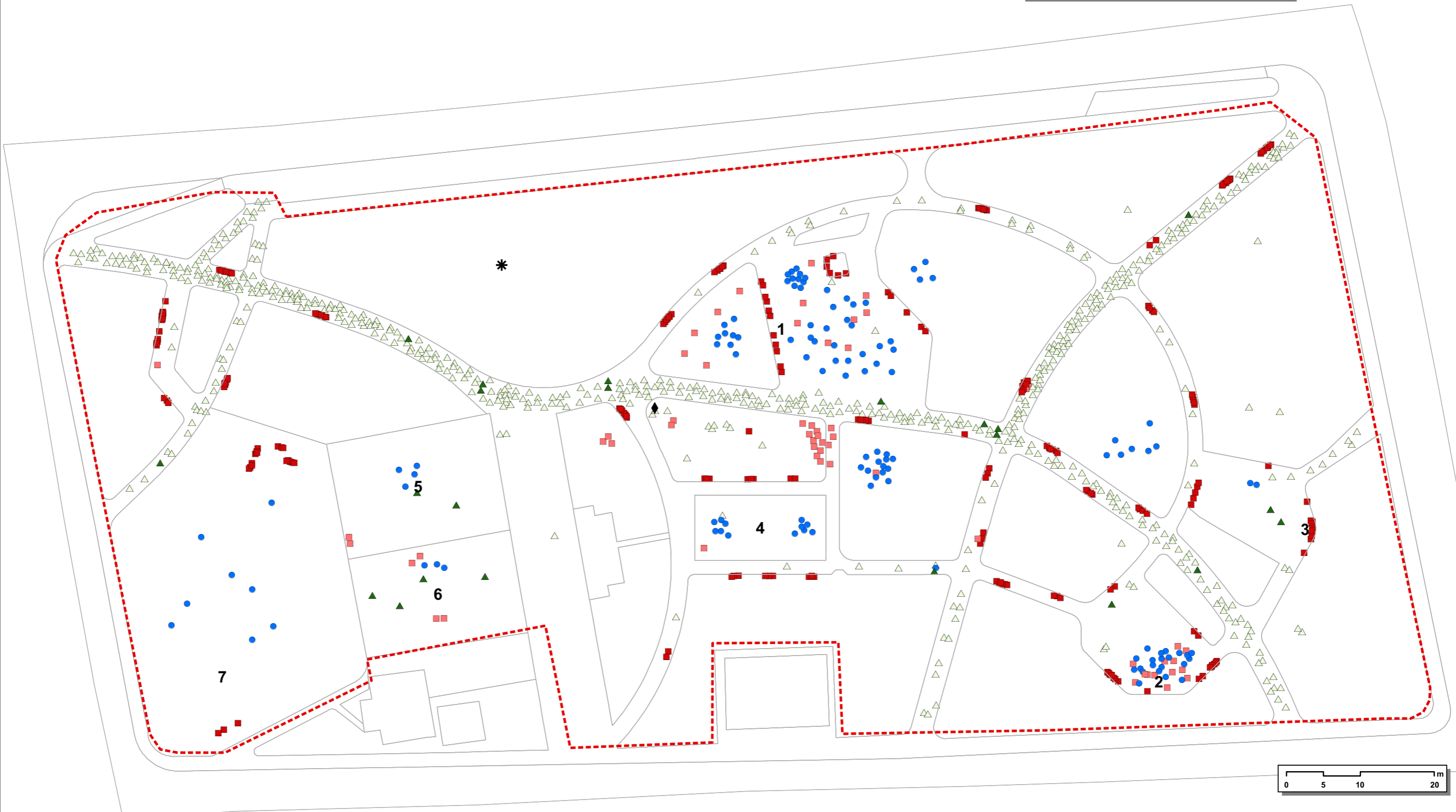
Активност	пол корисника			старосна група				Укупан број корисника [№]	Заступљеност [%]	
	м	ж	д	д	т	с	п			
Линеарне активности	274	277	57	57	160	261	130	608		59.66
Активности у зонама	18	10	92	92	16	11	1	120		11.78
Стационарне активности	138	143	10	10	51	143	87	291		28.56
Σ	430	430	159	159	227	415	218	1019		100

Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

Мапа 22. Просторна позиционираност корисника Чубурског парка и њихове активности за 05.09.2012.

- Анализирана површина
- 1,2,3 Дечије игралиште
- 4,5 Кошаркашки терен
- 6 Скејт игралиште
- 7 Простор за кућне љубимце
- ◆ Чесма
- * Скулптура / споменик
- △ Шетња
- ▲ Вожња
- Игра
- Седење
- Стајање

Дневни образац коришћења Чубурског парка за 10.12.2012., приказан је у Табелама 39а, 39б, 39в и 39г и на Мапи просторне позиционирани корисника и њихових активности (Мапа 23).

Са 86.27% најзаступљенија активност корисника у парку била је шетња (Sh) (Табела 39а, Мапа 23). Од укупног броја евидентираних корисника, на стазама у парку и нешто мање на травним површинама, евидентирано је 5.79% (Sh03+Sh07) корисника који су се шетали са кућним љубимцем (Табела 39а). Поред већине корисника евидентираних на стазама (84.98%) (Sh01+Sh2+Sh03), 1.29% корисника је за шетњу користило травне површине у парку (Sh05+Sh07). С обзиром на временске услове (снежни покривач), 0.86% (V05) корисника су парк користили за санкање (Табела 39а, Мапа 23). Нису евидентирани корисници који су трчали у парку (Т).

Од активности које обухватају различите облике игре (I) највише корисника (2.79%) (I10) је евидентирано у игри са кућним љубимцем, следи игра корисника на стазама (2.57%) (I02), и на дечијим игралиштима (0.86%) (I01) и травним површинама у парку (0.86%) (I03) (Табела 39б, Мапа 23).

Стајање (St), као активност у парку, евидентирано је код 4.72% корисника, од којих је највише корисника стајало на стазама и другим поплочаним површинама (3.43%) (St01) (Табела 39в, Мапа 23). Седење је била мање заступљена активност корисника (1.07%) (S) од стајања (St). У периоду од 10h до 16h сви евидентирани корисници су за седење користили осунчане просторе у парку (Табела А.12, Прилог А). Лежање корисника у парку није евидентирано (L) (Табела 39в).

Најзаступљенија група активности у парку биле су линеарне активности са 87.13% евидентираних корисника (Табела 39г). Учешће корисника мушког пола у линеарним активностима је било највеће (48.28%), док су деца најмање (9.60%) користила парк за линеарне активности. У односу на старосну структуру корисника, средња генерација корисника је била најзаступљенија (41.63%), следе тинејџери (28.08%), који су више користили парк за линеарне активности од старије генерације корисника (20.69%) (Табела 39а).

У групи активности у зонама, другој по заступљености групи активности корисника у парку (7.08%) (Табела 39г), највише су учествовала деца (48.49%), а учешће корисника женског пола је било веће (33.33%) од учешћа корисника мушког пола (18.18%) (Табела 39б). Учешће средње генерације корисника у групи активности у зонама је било веће (27.27%) од учешћа тинејџера (18.18%) и старије генерације (6.06%) корисника (Табела 39б).

Са 5.79% најмање заступљена група активности биле су стационарне активности корисника (Табела 39г). За разлику од линеарних активности, у групи стационарних активности евидентирано је веће учешће корисника женског пола (69.96%) од учешћа корисника мушког пола (39.04%). Деца нису користила парк за стационарне активности. Више од половине евидентираних корисника у групи стационарних активности били су корисници средње генерације (59.26%), а учешће тинејџера (22.22%) и старије генерације је било знатно мање (6.25%) (Табела 39в).

Изузев линеарних активности - шетња по поплочаним површинама (Sh01) и шетња са кућним љубимцем (Sh03); стационарне активности - стајање на травној површини са кућним љубимцем (St0б) и игра на дечијем игралишту (I01), остале активности у парку су евидентиране са већим учешћем корисника женског пола, у односу на кориснике мушког пола (Табеле 39а, 39б и 39в).

Структура свих корисника евидентираних у парку, у односу на пол и старосну категорију, приказана је у Табели А.16 (Прилог А). Поред 11.81% евидентиране деце у пратњи одраслих корисника, 4 корисника (0.86%) је парк посетило са децом у колицима.

Од 9.01% корисника, који су у парку евидентирани са кућним љубимцем, 2.79% је користило ограђен простор за кућне љубимце, док је већина (6.22%) евидентирана у осталим зонама парка.

Табела 39а. Дневни образац коришћења Чубурског парка за 10.12.2012. - линеарне активности

Активност		пол корисника			старосна група				Укупан број корисника [№]	Заступљеност [%]	
		м	ж	д	д	т	с	п			
Sh	Sh01	180	154	33	33	104	147	83	402	367	78.76
	Sh02	2	2	-	-	-	4	-		4	0.86
	Sh03	14	11	-	-	10	14	1		25	5.36
	Sh04	-	-	-	-	-	-	-		-	-
	Sh05	-	2	2	2	-	2	-		4	0.86
	Sh06	-	-	-	-	-	-	-		-	-
	Sh07	-	2	-	-	-	2	-		2	0.43
	Sh08	-	-	-	-	-	-	-		-	-
	Sh09	-	-	-	-	-	-	-		-	-
	Sh10	-	-	-	-	-	-	-		-	-
T	T01	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	T02	-	-	-	-	-	-	-		-	-
	T03	-	-	-	-	-	-	-		-	-
V	V01	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-
	V02	-	-	-	-	-	-	-		-	-
	V03	-	-	-	-	-	-	-		-	-
	V04	-	-	-	-	-	-	-		-	-
	V05	-	-	4	4	-	-	-		4	0.86
Σ		196	171	39	39	114	169	84	406	87.13	

Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

Табела 39б. Дневни образац коришћења Чубурског парка за 10.12.2012. - активности у зонама

Активност		пол корисника			старосна група				Укупан број корисника [№]	Заступљеност [%]	
		м	ж	д	д	т	с	п			
I	I01	1	-	3	3	1	-	-	33	4	0.86
	I02	-	1	11	11	-	-	1		12	2.57
	I03	1	1	2	2	-	1	1		4	0.86
	I04	-	-	-	-	-	-	-		-	-
	I05	-	-	-	-	-	-	-		-	-
	I06	-	-	-	-	-	-	-		-	-
	I07	-	-	-	-	-	-	-		-	-
	I08	-	-	-	-	-	-	-		-	-
	I09	-	-	-	-	-	-	-		-	-
	I10	4	9	-	-	5	8	-		13	2.79
Vž	Vž01	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Σ		6	11	16	16	6	9	2	33	7.08	

Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

Табела 39в. Дневни образац коришћења Чубурског парка за 10.12.2012. - стационарне активности

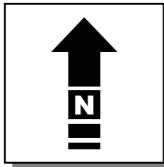
Активност	пол корисника			старосна група				Укупан број корисника [№]	Заступљеност [%]	
	м	ж	д	д	т	с	п			
S	S01	-	5	-	-	3	1	1	5	1.07
	S02	-	-	-	-	-	-	-		
	S03	-	-	-	-	-	-	-		
	S04	-	-	-	-	-	-	-		
	S05	-	-	-	-	-	-	-		
	S06	-	-	-	-	-	-	-		
	S07	-	-	-	-	-	-	-		
	S08	-	-	-	-	-	-	-		
	S09	-	-	-	-	-	-	-		
	S10	-	-	-	-	-	-	-		
	S11	-	-	-	-	-	-	-		
	S12	-	-	-	-	-	-	-		
	S13	-	-	-	-	-	-	-		
	S14	-	-	-	-	-	-	-		
St	St01	7	9	.	-	3	11	2	22	4.72
	St02	-	-	-	-	-	-	-		
	St03	-	-	-	-	-	-	-		
	St04	1	2	-	-	-	1	2		
	St05	-	1	-	-	-	1	-		
	St06	2	-	-	-	-	2	-		
L	L01	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	L02	-	-	-	-	-	-	-		
Σ		10	17	-	-	6	16	5	27	5.79

Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

Табела 39г. Дневни образац коришћења Чубурског парка за 10.12.2012. - заступљеност према типу активности корисника

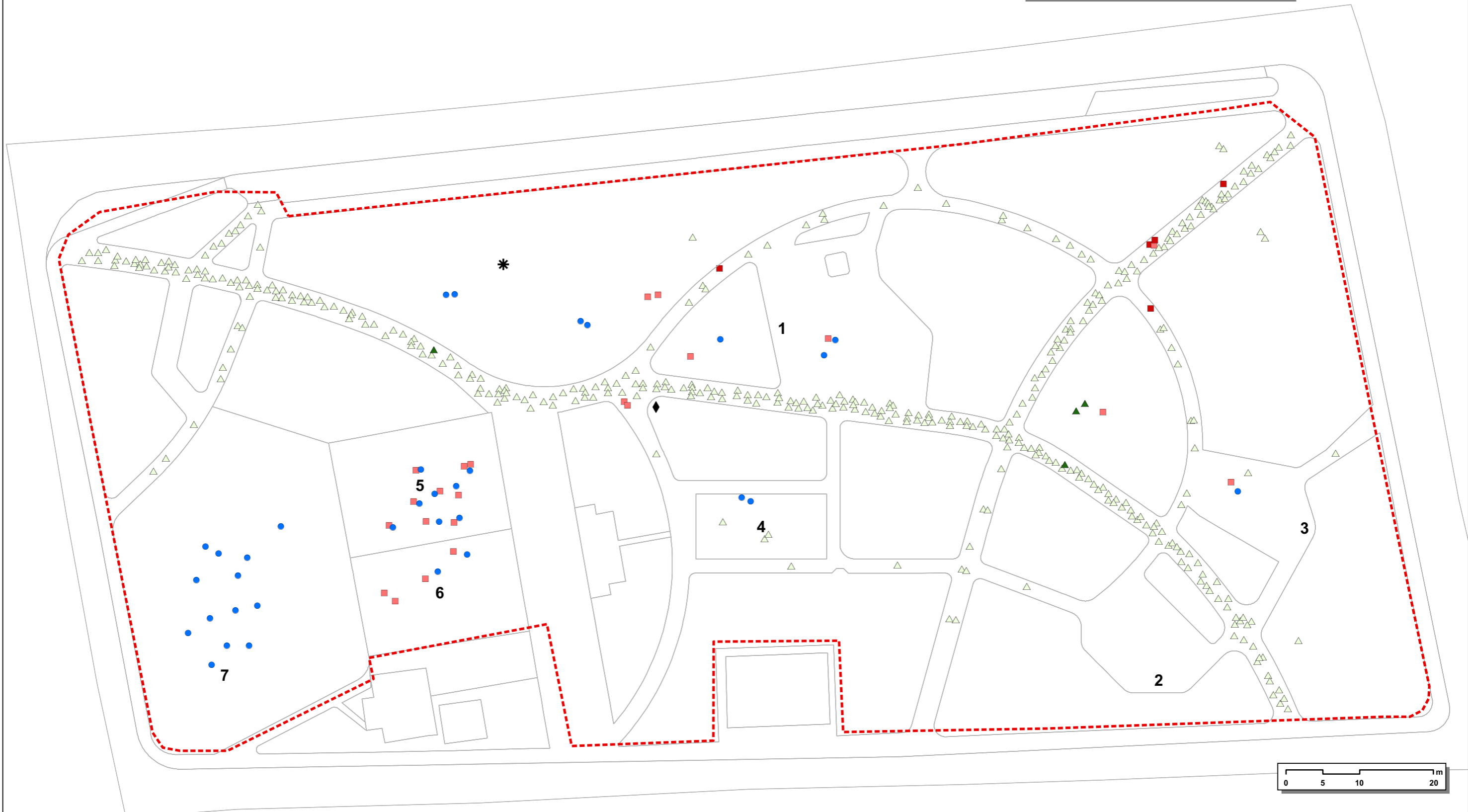
Активност	пол корисника			старосна група				Укупан број корисника [№]	Заступљеност [%]
	м	ж	д	д	т	с	п		
Линеарне активности	196	171	39	39	114	169	84	406	87.13
Активности у зонама	6	11	16	16	6	9	2	33	7.08
Стационарне активности	10	17	-	-	6	16	5	27	5.79
Σ	212	199	55	55	126	194	91	466	100

Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

Мапа 23. Просторна позиционираност корисника Чубурског парка и њихове активности за 10.12.2012.

- Анализирана површина
- 1,2,3 Дечије игралиште
- 4,5 Кошаркашки терен
- 6 Скејт игралиште
- 7 Простор за кућне љубимце
- ◆ Чесма
- * Скулптура / споменик
- △ Шетња
- ▲ Вожња
- Игра
- Седење
- Стајање

Дневни образац коришћења Чубурског парка за 30.12.2012. приказан је у Табелама 40а, 40б, 40в и 40г и на Мапи просторне позиционирани корисника и њихових активности (Мапа 24).

Према резултатима истраживања, активност већине корисника у парку била је шетња (81.20%) (Sh) (Табела 40а, Мапа 24). Од евидентираних корисника који су се шетали у парку, на стазама, а нешто мање и на травним површинама, 9.30% (Sh03+Sh07) корисника се шетало са кућним љубимцем. Са 0.21% корисника трчање (Т) је била најмање заступљена евидентирана активност корисника у парку. Такође, у парку је 0.42% корисника возило бицикл (V01) и скејт (V01) (Табела 40а, Мапа 24).

Поред 2.68% (I01) корисника евидентираних на дечијим игралиштима, 1.45% (I02) корисника се играло на стазама у парку. Нешто мање (0.62%) (I06) корисника је играло кошарку на спортским теренима, а најзаступљенији облик игре у парку била је игра корисника са кућним љубимцем (3.72%) (I10) (Табела 40б, Мапа 24).

У парку је 4.95% (S) корисника седело, а стајање (St), као активност у парку, евидентирано је код 4.75% корисника, од којих је највише корисника стајало на поплочаним површинама (2.07%) (St01) (Табела 40в, Мапа 24). Евидентирани су и корисници који су стајали на травним површинама у парку (0.82%) (St05). У периоду између 10h и 16h, већина корисника (80.00%) је за седење користила осунчане просторе у парку (Табела А.12, Прилог А). Лежање корисника у парку није евидентирано (L) (Табела 40в).

Линеарне активности су биле најзаступљенија група активности са 81.83% евидентираних корисника (Табела 40г). Корисници женског пола су мање (43.94%) користили парк за линеарне активности од корисника мушког пола (51.52%). Код линеарних активности више од половине евидентираних корисника су били корисници средње генерације (51.52%), а тинејџери су више (25.00%) користили парк за линеарне активности од старије генерације корисника (18.94%) и деце (4.54%) (Табела 40а).

У групи стационарних активности, другој по заступљености групи активности корисника у парку (9.70%) (Табела 40г), такође је евидентирано је мање учешће

корисника женског пола (44.68%) у односу на учешће корисника мушког пола (46.81%), док су деца и код стационарних активности била најмање заступљена (8.51%) категорија корисника. За разлику од линеарних активности, код стационарних активности корисници старије генерације (31.92%) су били заступљенији од тинејџера (23.40%), док је учешће средње генерације корисника било мање (36.17%) у односу на линеарне активности (Табела 40в).

Најмање заступљена група активности корисника у парку су биле активности у зонама (8.47%) (Табела 40г). За разлику од друге две групе активности, у активностима у зонама учешће деце (39.02%) је било веће од учешћа средње генерације корисника (31.71%) и тинејџера (26.83%), док је учешће старије генерације корисника било најмање (2.44%) (Табела 40б).

Активности у парку које су евидентирани са већим учешћем корисника мушког пола у односу на кориснике женског пола су биле: шетња по површинама под засторима (Sh01), шетња детета у колицима (Sh02), игра кошарке (I06), седење на клупи (S01) и стајање на поплочаној површини (St01) (Табеле 40а, 40б и 40в).

Структура свих корисника евидентираних у парку, у односу на пол и старосну категорију, приказана је у Табели А.16 (Прилог А). Поред 7.85% евидентиране деце у пратњи одраслих корисника, 6 корисника (1.24%) је парк посетило са децом у колицима.

У парку је евидентирано 12.60% корисника са кућним љубимцем, од којих је 3.72% користило ограђен простор за кућне љубимце, док је већина (8.88%) користила остале зоне парка.

Табела 40а. Дневни образац коришћења Чубурског парка за 30.12.2012. - линеарне активности

Активност		пол корисника			старосна група				Укупан број корисника [№]	Заступљеност [%]		
		м	ж	д	д	т	с	п				
Sh	Sh01	178	148	16	16	94	167	65	393	342	81.20	70.66
	Sh02	4	2	-	-	-	6	-		6		1.24
	Sh03	21	22	-	-	5	28	10		43		8.88
	Sh04	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	Sh05	1	1	-	-	-	2	-		2		0.42
	Sh06	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	Sh07	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	Sh08	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	Sh09	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	Sh10	-	-	-	-	-	-	-		-		-
T	T01	-	1	-	-	-	1	-	1	1	0.21	0.21
	T02	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	T03	-	-	-	-	-	-	-		-		-
V	V01	-	-	1	1	-	-	-	2	1	0.42	0.21
	V02	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	V03	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	V04	-	-	1	1	-	-	-		1		0.21
	V05	-	-	-	-	-	-	-		-		-
Σ		204	174	18	18	99	204	75	396	81.83		

Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

Табела 40б. Дневни образац коришћења Чубурског парка за 30.12.2012. - активности у зонама

Активност		пол корисника			старосна група				Укупан број корисника [№]	Заступљеност [%]		
		м	ж	д	д	т	с	п				
I	I01	1	3	9	9	4	-	-	41	13	8.47	2.68
	I02	-	-	7	7	-	-	-		7		1.45
	I03	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	I04	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	I05	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	I06	3	-	-	-	2	1	-		3		0.62
	I07	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	I08	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	I09	-	-	-	-	-	-	-		-		-
	I10	8	10	-	-	5	12	1		18		3.72
Vž	Vž01	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Σ		12	13	16	16	11	13	1	41	8.47		

Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

Табела 40в. Дневни образац коришћења Чубурског парка за 30.12.2012. - стационарне активности

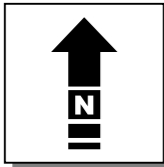
Активност	пол корисника			старосна група				Укупан број корисника [№]	Заступљеност [%]		
	м	ж	д	д	т	с	п				
S	S01	12	7	1	1	8	4	7	24	20	4.13
	S02	1	3	-	-	-	1	3		4	0.82
	S03	-	-	-	-	-	-	-		-	-
	S04	-	-	-	-	-	-	-		-	-
	S05	-	-	-	-	-	-	-		-	-
	S06	-	-	-	-	-	-	-		-	-
	S07	-	-	-	-	-	-	-		-	-
	S08	-	-	-	-	-	-	-		-	-
	S09	-	-	-	-	-	-	-		-	-
	S10	-	-	-	-	-	-	-		-	-
	S11	-	-	-	-	-	-	-		-	-
	S12	-	-	-	-	-	-	-		-	-
	S13	-	-	-	-	-	-	-		-	-
	S14	-	-	-	-	-	-	-		-	-
St	St01	6	3	1	1	3	3	3	23	10	2.07
	St02	-	-	-	-	-	-	-		-	-
	St03	-	-	-	-	-	-	-		-	-
	St04	3	6	-	-	-	8	1		9	1.86
	St05	-	2	2	2	-	1	1		4	0.82
	St06	-	-	-	-	-	-	-		-	-
L	L01	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	L02	-	-	-	-	-	-	-		-	-
Σ		22	21	4	4	11	17	15	47	9.70	

Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

Табела 40г. Дневни образац коришћења Чубурског парка за 30.12.2012. - заступљеност према типу активности корисника

Активност	пол корисника			старосна група				Укупан број корисника [№]	Заступљеност [%]	
	м	ж	д	д	т	с	п			
Линеарне активности	204	174	18	18	99	204	75	396	81.83	
Активности у зонама	12	13	16	16	11	13	1	41	8.47	
Стационарне активности	22	21	4	4	11	17	15	47	9.70	
Σ	238	208	38	38	121	234	91	484	100	

Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

Мапа 24. Просторна позиционираност корисника Чубурског парка и њихове активности за 30.12.2012.

-----	Анализирана површина	△	Шетња
1,2,3	Дечије игралиште	▲	Трчање
4,5	Кошаркашки терен	▲	Вожња
6	Скејт игралиште	●	Игра
7	Простор за кућне љубимце	■	Седење
◆	Чесма	■	Стајање
*	Скулптура / споменик		

4.1.4.2. Социјални аспект коришћења Чубурског парка

Од 3862 корисника који су били евидентирани у Чубурском парку ван простора за игру - дечијих игралишта и спортских терена, највише корисника (1816) је парк посетило појединачно (47.02%) (Табела 41). У групи са још једним корисником (групе два корисника) евидентирано је 34.00% корисника, а 18.98% парк је посетило у групама већим од два корисника (Табела 41).

Табела 41. Број корисника у групама, у данима посматрања током 2012. године, у Чубурском парку

Број корисника у групи	№	%
2	1313	34.00
3	441	11.42
4	120	3.11
5	55	1.42
6	30	0.78
7	28	0.73
8	16	0.41
9	9	0.23
10	10	0.26
>10	24	0.62
Σ	2046	52.98

Структура евидентираних група корисника у односу на пол корисника, узевши у обзир и децу у групама, приказана је у Табели 42. Највише корисника евидентирано је у групама корисника и мушког и женског пола (13.65%), док је корисника у групама искључиво мушког пола било више (9.68%) од корисника у групама само женског пола (8.29%). Такође, у групама корисника женског пола и деце евидентирано је више корисника (9.89%) него у групама корисника мушког пола који су парк посетили са децом (4.95%) (Табела 42).

У односу на старосну категорију, у Чубурском парку је највише корисника евидентирано у групама корисника средње генерације са децом (16.29%), затим у групама тинејџера (13.08%), групама корисника средње генерације (10.75%) и

групама корисника старије генерације (5.10%), док је у групама другачије старосне структуре евидентиран мањи број корисника (Табела 43).

Табела 42. Структура групе корисника Чубурског парка у односу на пол корисника

Структура групе корисника	Број корисника	%
Корисници женског пола	320	8.29
Корисници мушког пола	374	9.68
Корисници женског пола и деца	382	9.89
Корисници мушког пола и деца	191	4.95
Корисници женског и мушког пола	527	13.65
Корисници женског пола, мушког пола и деца	225	5.82
Деца	27	0.70
Σ	2046	52.98

Табела 43. Структура групе корисника Чубурског парка у односу на старосну категорију

Структура групе корисника	Број корисника	%
Старија генерација	197	5.10
Средња генерација	415	10.75
Средња и старија генерација	40	1.03
Тинејдери	505	13.08
Тинејдери и старија генерација	7	0.18
Тинејдери и средња генерација	47	1.22
Тинејдери, средња и старија генерација	6	0.16
Деца	27	0.70
Деца и средња генерација	629	16.29
Деца и тинејдери	3	0.08
Деца и старија генерација	101	2.61
Деца, средња и старија генерација	55	1.42
Деца, тинејдери и средња генерација	14	0.36
Све старосне категорије	-	-
Σ	2046	52.98

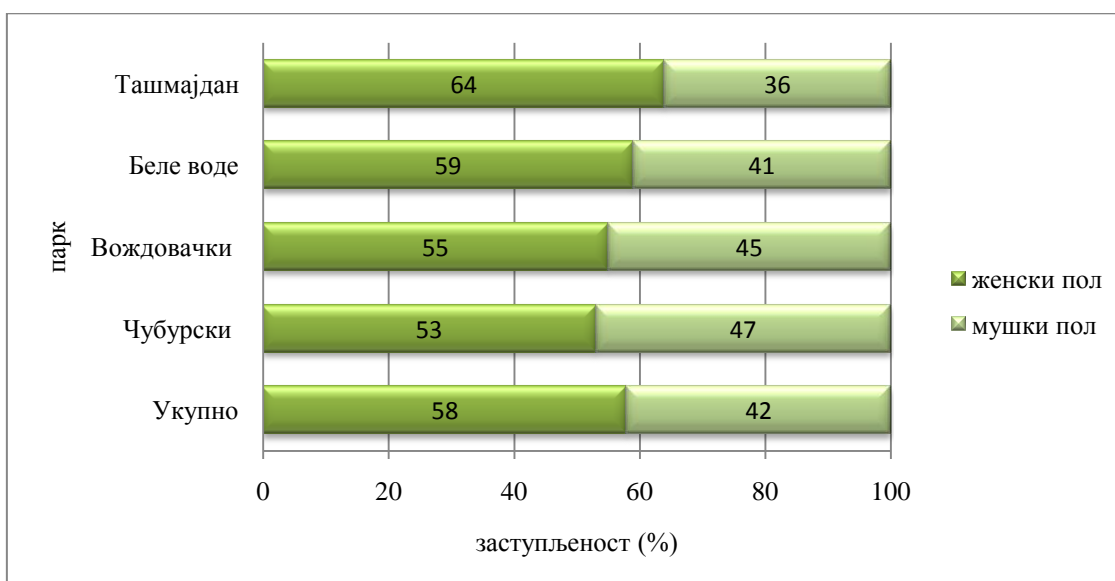
4.2. Вредновање истраживаних паркова са аспекта корисника простора

Ставови корисника о истраживаним парковима анализирани су у односу на четири квалитативна критеријума препоручена од PPS - Project for Public Space (2005), којима се процењује успешност јавних отворених простора, а то су: приступачност простора; интензитет коришћења простора и разноврсност садржаја и активности; угодност простора и социјални аспект простора.

▪ Структура испитаника у истраживаним парковима

Структура испитаника према полу приказана је на Графикону 5. На основу Хи-квадрат теста ($\chi^2(3) = 2.900, p = 0.407$) утврђено је да не постоје статистички значајне разлике у односу на пол испитаника између истраживаних паркова. У свим истраживаним парковима заступљенији су испитаници женског пола у односу на испитанике мушког пола.

Графикон 5. Пол испитаника у истраживаним парковима

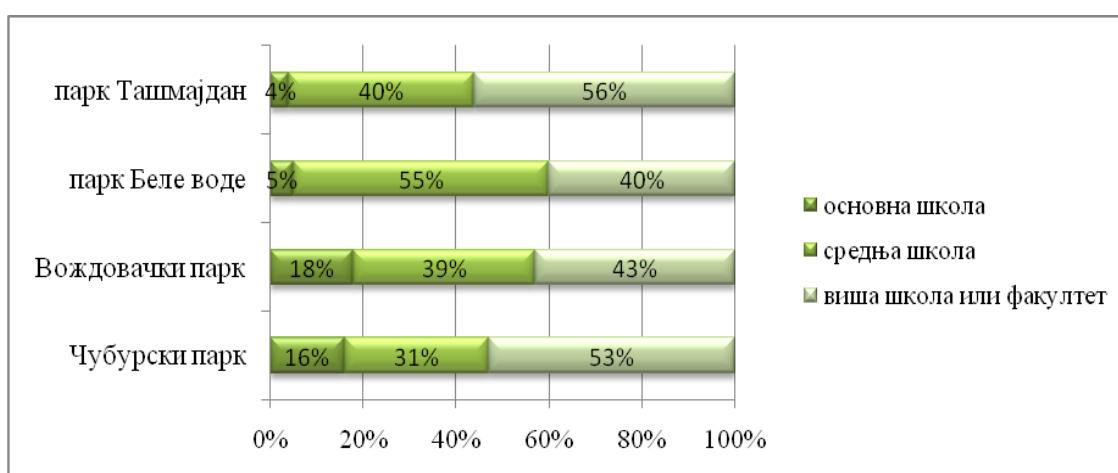
У парку Ташмајдан 64% испитаника су женског, а 36% мушког пола. Од укупног броја испитаника у парку Беле воде 59% су женског, а 41% мушког пола. У Чубурском парку 53% су испитаници женског пола, а 47% мушког пола, док су у Вождовачком парку 55% испитаника женског, а 45% мушког пола. На нивоу свих истраживаних паркова 58% испитаника су женског, а 42% мушког пола.

Истраживани паркови се статистички не разликују по старосној структури испитаника ($\chi^2(6) = 9.251, p = 0.160$). На нивоу укупног узорка заступљеност испитаника старости мање од 20 година је 20.2%. Са учешћем од 64% најбројнији су испитаници старости између 20 и 54 година, док је испитаника који имају 55 и више година укупно 15.8% (Табела В1, Прилог В).

Структура испитаника према тренутном занимању је статистички различита на нивоу свих истраживаних паркова ($\chi^2(6) = 16.030, p = 0.014$). Са 47 % испитаника у категорији ученика или студената Вождовачки парк се разликује од остала три парка, где је учешће ове категорије испитаника знатно мање (28% у Чубурском парку и 29 % у парковима Ташмајдан и Беле воде). У Вождовачком парку 24% испитаника су у категорији запослених, док је заступљеност запослених испитаника у остала три парка блиска (42% у Чубурском парку, 44% у парку Ташмајдан и 46% у парку Беле воде). Учешће испитаника који су незапослени или пензионери у свим истраживаним парковима је између 25% и 30% (Табела В2, Прилог В).

Хи-квадрат тест ($\chi^2(6) = 25.767, p = 0.000$) потврђује да се истраживани паркови разликују по степену образовања испитаника. Структура испитаника према степену образовања приказана је на Графикону 6.

Графикон 6. Степен образовања испитаника у истраживаним парковима

Паркови са највећим учешћем испитаника који имају завршену вишу школу или факултет су парк Ташмајдан (56%) и Чубурски парк (53%). У парку Беле воде 55% испитаника је завршило средњу школу, док је у Вождовачком парку однос између испитаника са средњошколским образовањем (39%) и вишим или високим образовањем (43%) релативно уједначен (Графикон 6).

- Удаљеност парка

Удаљеност парка од места становања, радног места, школе или факултета, односно од локације са које испитаници долазе у парк (Табела В3, Прилог В), се разликовала код испитаника у парку Ташмајдан, у односу на остале истраживане паркове ($\chi^2(6) = 53.931, p = 0.000$). У парк Ташмајдан 55% испитаника долази са удаљености до 1.5km, 22% са удаљености 1.5-5km, а 23% испитаника у парк долази са удаљености веће од 5km. У остала три истраживана парка испитаници углавном долазе са удаљености до 1.5km (85% испитаника у Вождовачком парку, 86% у парку Беле воде и 90% у Чубурском парку).

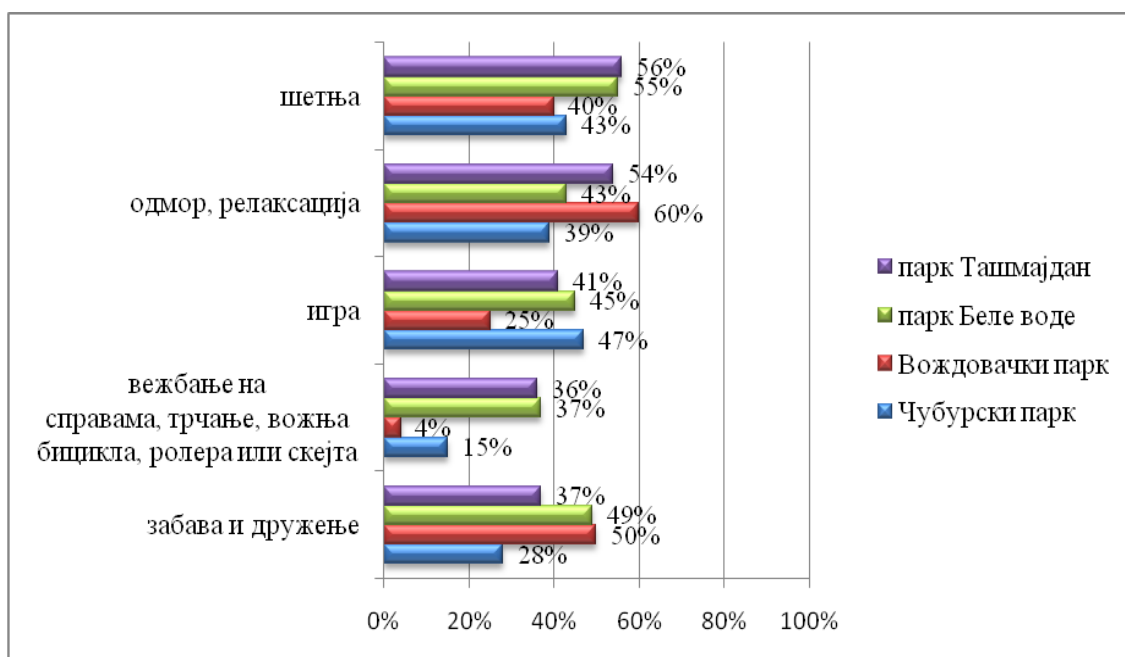
- Начин доласка испитаника до парка

На основу Хи-квадрат теста ($\chi^2(9) = 53.084, p = 0.000$) утврђено је да постоје статистички значајне разлике у начину доласка испитаника до истраживаних паркова. До парка Ташмајдан 56% испитаника долази пешице, 27% испитаника користи градски превоз, а 16% испитаника до парка долази колима. Испитаници до Вождовачког парка углавном долазе пешице (72%), али и градским превозом (26%), док до преостала два парка највећи број испитаника најчешће долазе пешице (81% испитаника у Чубурском парку и 85% испитаника у парку Беле воде). Начин доласка испитаника до истраживаних паркова приказан је у Табели В4 (Прилог В).

- Мотиви доласка испитаника у парк

Анализа мотива доласка у парк, које су навели испитаници, показала је да постоје разлике у мотивима доласка испитаника у истраживане паркове (Графикон 7).

Графикон 7. Мотиви доласка испитаника у истраживане паркове

На Графикону 7 уочава се да је шетња најзаступљенији мотив доласка у парк Ташмајдан (56%) и парк Беле воде (55%). У Вождовачком парку највише испитаника (60%) наводи одмор, релаксацију и опуштање као мотив за долазак у парк. Игра са децом на дечијем игралишту или спортске игре (фудбал, кошарка и др.) је најзаступљенија категорија мотива доласка у Чубурски парк (47%).

Забава и дружење, као мотиви доласка у парк, су заступљенији у Вождовачком (50%) и парку Беле воде (49%), од Ташмајданског (37%) и Чубурског парка (28%).

Вежбање на справама, трчање, вожња бицикла, ролера или скејта је у сва четири парка најмање заступљен мотив доласка у парк. За анализираних мотиве утврђене су статистички значајне разлике у заступљености између истраживаних паркова ($\chi^2(3) = 44.608$, $p = 0.000$). Наведене активности су мотив доласка за 37% испитаника у парку Ташмајдан, 36% испитаника у парку Беле воде, 15% испитаника у Чубурском парку и 4% испитаника у Вождовачком парку (Графикон 7).

Испитаници су наводили различит број мотива (1-5) за долазак у парк. Истраживани паркови су се разликовали у односу на појединачну или вишеструку мотивацију испитаника за долазак у парк ($\chi^2(12) = 30.073$, $p = 0.003$). Само један

мотив доласка у парк је навело 52% испитаника у Вождовачком парку, 50% испитаника у Чубурском парку, 32% испитаника у парку Ташмајдан и 31% испитаника у парку Беле воде (Табела В5, Прилог В). Просечан број наведених мотива у односу на све наведене мотиве доласка у парк, односно просечна мотивација испитаника за коришћење парка у сваком од истраживаних паркова приказана је на Графикону 8 и у Табели В6 (Прилог В).

Графикон 8. Просечна мотивација испитаника за долазак у паркове

Просечна мотивација испитаника за долазак у парк се разликује у истраживаним парковима ($F(3,396) = 7.922$, $p = 0.000$). Анализом паркова методом t-тестова утврђено је да је: просечна мотивација у парковима Ташмајдан и Беле воде статистички једнака; просечна мотивација у Вождовачком и Чубурском парку статистички једнака; а да је просечна мотивација испитаника у парковима Ташмајдан (45%) и Беле воде (46%) већа од просечне мотивације испитаника у Вождовачком (36%) и Чубурском парку (34%)¹.

¹ Примена одговарајућих непараметарских тестова (Kruskal-Wallis test и Mann-Whitney U test) при прагу значајности $0.0083=0.05/6$ доводи до истих резултата као и коришћени параметарски тестови - анализа варијансе (ANOVA) и Бонферонијева (Bonferroni) метода t-теста.

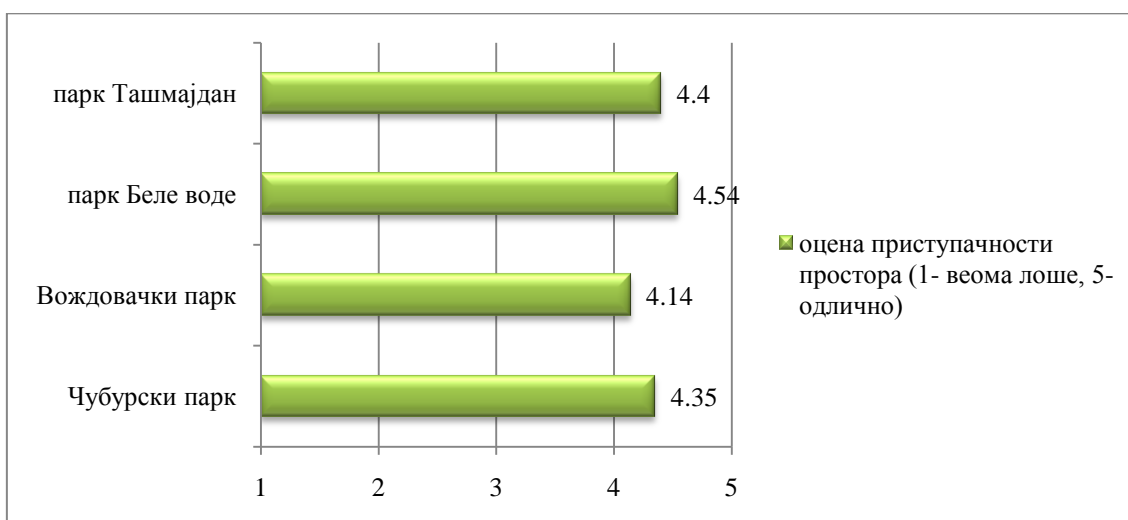
4.2.1. Приступачност простора

Укупна просечна оцена за приступачност истраживаних паркова (Табела В7, Прилог В), као отворених урбаних простора, изведена је из просечних оцена које су добијене као одговори испитаника на пет постављених питања (Табела В8, Прилог В). Поузданост (Chronbach's alpha) мере приступачности простора, на основу пет питања је задовољавајућа и износи 0.73.

Анализом варијансе (ANOVA) је утврђено да је степен задовољства испитаника у односу на приступачност простора, статистички значајно различит између истраживаних паркова ($F(3,384) = 7.572, p = 0.000$). Укупна просечна оцена приступачности, сва четири истраживана парка, приказана је на Графикону 9.

Методом t-тестова утврђено је да се оцене за приступачност паркова Беле воде (оцена 4.54), Ташмајдан (оцена 4.40) и Чубурског парка (оцена 4.35) статистички значајно не разликују, а да су оцене за приступачност паркова Беле воде (оцена 4.54) и Ташмајдан (оцена 4.40) значајно веће од оцене (4.17) за приступачност Вождовачког парка (Табела В9, Прилог В).

Графикон 9. Оцена приступачности простора у истраживаним парковима

Оцена за приступачност простора на нивоу целокупног узорка је 4.36 (Табела В7, Прилог В). На нивоу целокупног узорка став испитаника о приступачности истраживаних паркова разликује се у односу на: старосне категорије ($F(2,385) = 17.085$, $p = 0.000$); степен образовања ($F(2,385) = 8.174$, $p = 0.000$) и у односу на различите начине доласка испитаника до парка ($F(3,384) = 5.464$, $p = 0.001$). Не постоје разлике у оцини приступачности простора у односу на пол испитаника ($t(386) = -0.94$, $p = 0.926$), као и у односу на удаљеност парка ($F(2,385) = 1.437$, $p = 0.239$).

Корелација става испитаника о приступачности простора са варијаблама: старосна категорија, степен образовања и начин доласка у парк, потврдила је:

- Задовољство испитаника старости 55 и више година (оцена 4.70) приступачношћу простора, као и испитаника старости до 20 година (оцена 4.47). Такође је потврђена разлика у оцини испитаника старости између 20-54 године (оцена 4.24), која је статистички значајно нижа од оцена испитаника из осталих старосних категорија (Табела В10, Прилог В);
- Да су испитаници са најнижим степеном образовања (основна школа) задовољнији (оцена 4.54) приступачношћу простора истраживаних паркова од испитаника који су завршили средњу школу (оцена 4.45). Такође је потврђено да су приступачношћу простора истраживаних паркова најмање задовољни (оцена 4.24) испитаници са највишим степеном образовања - виша школа или факултет (Табела В11, Прилог В) и
- Да су испитаници који долазе до парка пешице задовољнији (оцена 4.41) приступачношћу простора истраживаних паркова од испитаника који у парк долазе градским превозом - оцена 4.10 (Табела В12, Прилог В).

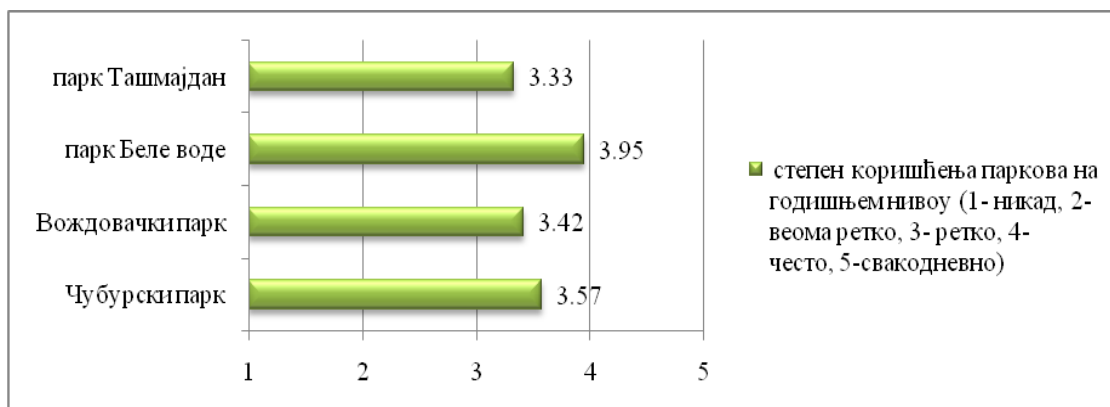
4.2.2. Интензитет коришћења простора, разноврсност активности и садржаја

Интензитет коришћења истраживаних паркова анализиран је у односу на коришћење парка у току године; недеље (радни дани и/или викенд) и у односу на период дана и дужину боравка испитаника у парку.

Анализом варијансе (ANOVA) утврђено је да испитаници у различитој мери ($F(3,396) = 10.979, p = 0.000$) користе истраживане паркове на годишњем нивоу. Поузданост (Chronbach's alpha) мере коришћења простора на годишњем нивоу, на основу годишњих доба је висока и износи 0.87.

На Графикону 10 приказане су укупне просечне оцене које одражавају степен коришћења истраживаних паркова на годишњем нивоу. Укупна просечна оцена изведена је из просечних одговора испитаника на питање колико често посећују парк у различитим периодима године (пролеће, лето, јесен, зима).

Графикон 10. Степен коришћења истраживаних паркова на годишњем нивоу

Методом t-тестова утврђено је да је укупна просечна оцена парка Беле воде (3.95) статистички значајно виша од укупне просечне оцене за коришћење парка на годишњем нивоу осталих истраживаних паркова. На годишњем нивоу, испитаници најређе посећују парк Ташмајдан (оцена 3.33). Укупна просечна оцена, која одражава степен коришћења истраживаних паркова на годишњем нивоу, за целокупан узорак је 3.57 (Табела В13, Прилог В)².

На нивоу целокупног узорка, укупна просечна оцена, којом се мери степен коришћења паркова током целе године, разликује се само у односу на варијаблу - старосна категорија ($F(2,397) = 5.228, p = 0.006$). Паркове током целе године највише користе испитаници који имају више од 55 година (оцена 3.88), затим испитаници млађи од 20 година (оцена 3.56), а просечно најређе (оцена 3.49) на

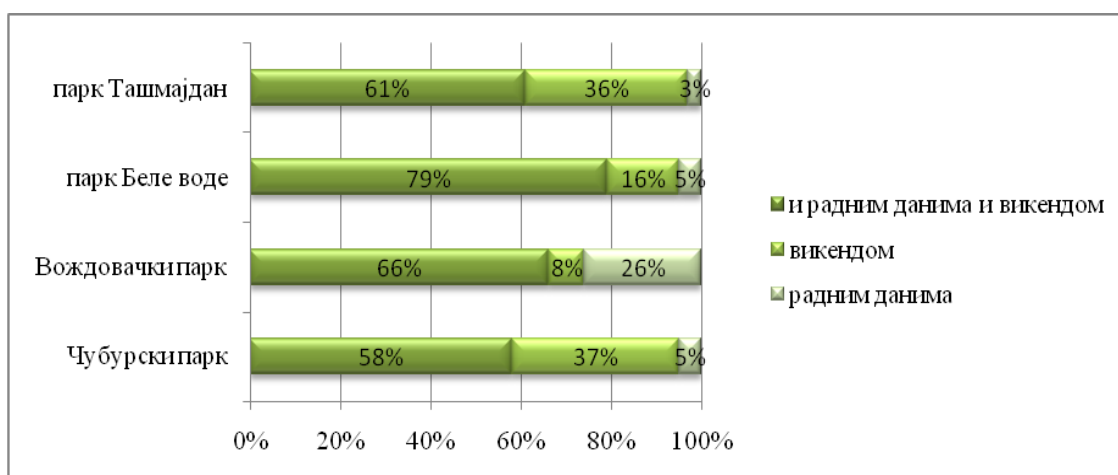
² Примена одговарајућих непараметарских тестова (Kruskal-Wallis test и Mann-Whitney U test) при прагу значајности $0.0083 = 0.05/6$ доводи до истих резултата као и коришћени параметарски тестови - анализа варијансе (ANOVA) и Бонферонијева (Bonferroni) метода t-теста.

годишњем нивоу, у парк долазе испитаници који имају између 20-55 година (Табела В14, Прилог В).

Анализом просечних вредности, којима се мери степен коришћења истраживаних паркова, у односу на различита годишња доба (Табела В15, Прилог В) потврђено је да: у свим периодима године испитаници чешће посећују парк Беле воде него што то чине испитаници у осталим истраживаним парковима; испитаници најчешће посећују паркове током лета (парк Ташмајдан и парк Беле воде) или у пролеће (Чубурски парк и Вождовачки парк); у свим истраживаним парковима посета испитаника је ређа у јесењем периоду године него у летњем или пролећном; сви истраживани паркови најређе се посећују у зимском периоду године.

На основу Хи-квадрат теста ($\chi^2(6) = 66.386$, $p = 0.000$) утврђено је да постоје статистички значајне разлике између истраживаних паркова у односу на одговоре испитаника на питање којим данима најчешће долазе у парк (Графикон 11).

Графикон 11. Процентуални однос посећености истраживаних паркова радним данима и викендом

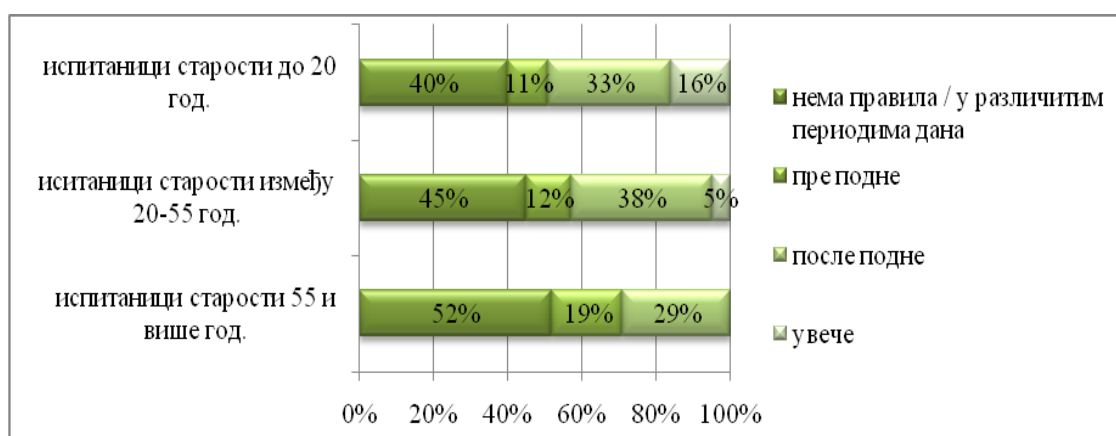

На Графикону 11 уочава се да већина испитаника паркове користи и радним данима и викендом. У Парку Беле воде чак 79% испитаника посећује парк током целе недеље (и радним данима и викендом). За разлику од остала три парка, у Вождовачки парк више испитаника долази радним данима (26%), него викендом (8%). Нема статистички значајних разлика у одабиру радног дана и/или викенда за долазак у истраживане паркове у односу на варијабле пол ($\chi^2(2) = 1.963$, $p =$

0.375), старосна категорија ($\chi^2(4) = 6.870$, $p = 0.143$) и степен образовања испитаника ($\chi^2(4) = 7.691$, $p = 0.104$).

Нису утврђене статистички значајне разлике између истраживаних паркова у односу на период дана у којем испитаници најчешће долазе у парк ($\chi^2(9) = 9.500$, $p = 0.392$). На нивоу укупног узорка у свим истраживаним парковима, највише испитаника (око 45%) парк користи у различитим периодима дана. У послеподневним сатима истраживане паркове посећује око 35% испитаника, око 13% испитаника долазе у парк пре подне, а око 7% испитаника у парк долази у вечерњим сатима (Табела В16, Прилог В). За истраживане паркове потврђена је ($\chi^2(6) = 20.933$, $p = 0.002$) повезаност старосне структуре испитаника и периода дана када најчешће посећују парк (Графикон 12).

Графикон 12. Повезаност старосне структуре испитаника и периода дана када најчешће долазе у парк

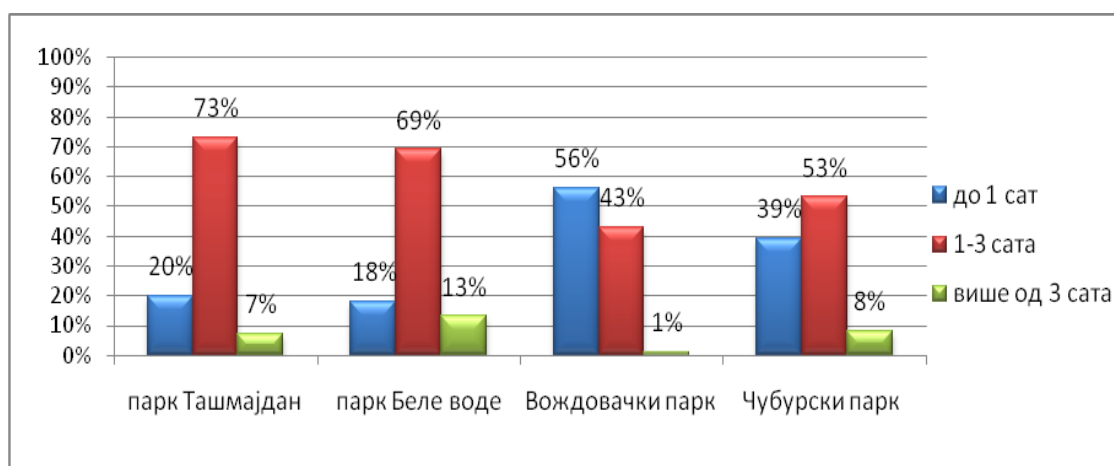

На Графикону 12 уочава се да више од половине испитаника (52%) који су старији од 55 година у истраживане паркове долазе у различитим периодима дана. За разлику од других старосних категорија, испитаници млађи од 20 година, парк више користе у вечерњим него у преподневним сатима.

Истраживани паркови се статистички значајно разликују ($\chi^2(6) = 48.735$, $p = 0.000$) по дужини боравка, односно времену које испитаници, дневно, најчешће проведу у парку. У Вождовачком парку више од половине испитаника (56%) задржава се у парку до 1 сат, док у остала три парка више од половине испитаника у парку проводе најчешће од 1-3 сата (73% у парку Ташмајдан, 69% у парку Беле

воде и 53% у Чубурском парку). У парку Беле воде 13% испитаника проведе, у току дана, у парку више од 3 сата (Графикон 13).

Графикон 13. Процентуални приказ времена који испитаници проводе у истраживаним парковима

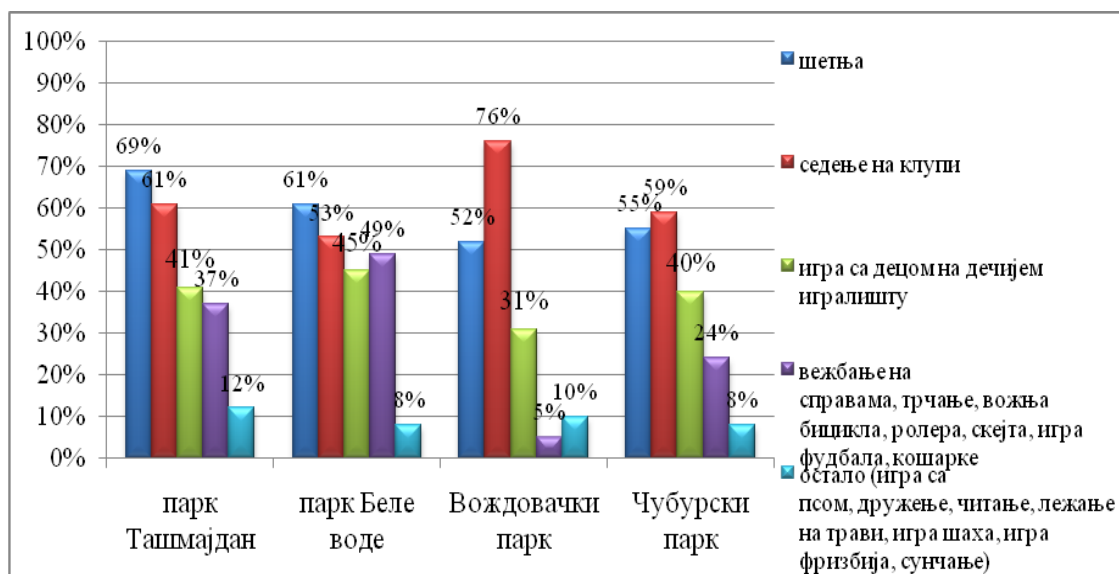
Различите врсте активности испитаника у истраживаним парковима и њихова заступљеност приказани су на Графикону 14.

Шетња и седење на клупи су најчешће активности испитаника у истраживаним парковима. У парковима Ташмајдан и Беле воде највише испитаника шета (69% у парку Ташмајдан и 61% у парку Беле воде), док је седење на клупи најчешћа активност испитаника у Вождовачком (76%) и Чубурском парку (59%).

У истраживаним парковима нису утврђене статистички значајне разлике ($\chi^2(3) = 4.393$, $p = 0.222$) у заступљености испитаника који парк користе за игру са децом на дечијим игралиштима (39% испитаника на нивоу целокупног узорка).

Вежба на справама, трчи, вози бицикл, ролере или скејт, игра фудбал или кошарку 49% испитаника у парку Беле воде, 37% испитаника у парку Ташмајдан, 24% испитаника у Чубурском парку и 5% испитаника у Вождовачком парку. За наведене активности постоје значајне статистичке разлике у њиховој заступљености између истраживаних паркова ($\chi^2(3) = 51.979$, $p = 0.000$).

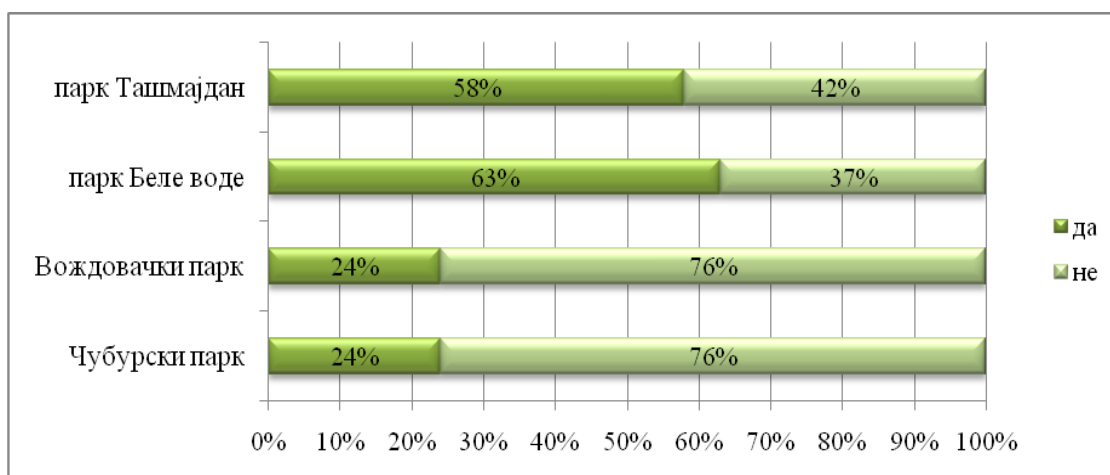
Графикон 14. Процентуални приказ различитих врста активности испитаника у истраживаним парковима

Компаративном анализом броја различитих активности у парку, које су навели испитаници, истраживани паркови се статистички значајно разликују ($\chi^2(9) = 26.808$, $p = 0.002$). Само једну врсту активности у парку је навело 46% испитаника у Вождовачком парку за разлику од осталих истраживаних паркова где је утврђен процентуално већи број испитаника који парк користе за две или три различите врсте активности (Табела В17, Прилог В).

Став испитаника о уређености парка за различите врсте активности се статистички значајно разликује у четири истраживана парка ($\chi^2(6) = 57.594$, $p = 0.000$). Већина испитаника у парковима Беле воде (63%) и Ташмајдан (58%) је задовољна могућношћу да користе парк на жељени начин, за разлику од већине испитаника у Вождовачком (76%) и Чубурском парку (76%) који сматрају да парк не задовољава све њихове потребе (Графикон 15).

Графикон 15. Процентуални приказ уређености паркова за различите облике активности

На нивоу целокупног узорка, став испитаника о уређености истраживаних паркова за одвијање жељених активности није повезан са старосном категоријом ($\chi^2(4) = 6.404$, $p = 0.171$) или полом испитаника ($\chi^2(2) = 1.273$, $p = 0.529$), али постоје статистички значајне разлике у ставовима испитаника различитог степена образовања ($\chi^2(4) = 10.434$, $p = 0.034$). На питање да ли је парк уређен за све врсте активности које би желели одговорило је потврдно око 35% испитаника са високом школом или факултетом, око 50% испитаника који су завршили средњу школу и око 44% испитаника са завршеном основном школом (Табела В18, Прилог В).

Вишеструки одговори испитаника који нису задовољни садржајима и опремљеношћу истраживаних паркова за различите врсте активности приказани су у Табели 44.

Испитаници, који су незадовољни садржајима и опремљеношћу Вождовачког и Чубурског парка, у највећем проценту наводе да недостају справе за вежбање. У парку Беле воде испитаници су незадовољни квалитетом постојећих справа за вежбање, док испитаници у парку Ташмајдан, због велики број корисника на простору са справама за вежбање, сматрају да треба да се одвоје простори за вежбање за различите старосне категорије (Табела 44).

Табела 44. Процентуални приказ испитаника који нису задовољни садржајима и опремљеношћу истраживаних паркова

У парку недостају следећи садржаји/опрема:	Број испитаника (%)			
	парк Ташмајдан	парк Беле воде	Вождовачки парк	Чубурски парк
спортски терени (фудбал, кошарка, одбојка), стаза за трчање, вожњу ролера, бицикличка стаза	12	15	28	27
квалитетне справе за вежбање / справе за вежбање одвојене по старосним категоријама	10	15	52	47
разноврснији и квалитетнији реквизити за игру деце / више дечијих игралишта	10	4	21	22
елементи воде (чесма, фонтана, језеро)	12	19	35	25
садржаји за тинејџере и старије кориснике / простор на којем би биле организоване културно-забавне манифестације за све старосне категорије	23	12	22	26
остало	клупе у хладу (10%), ограда око парка (6%), столови (2%), услужни сервис за изнајмљивања бицикла и ролера (3%),	простор за роштиљ (2%), музика у парку (4%), столови за стони тенис (3%)	ограђен простор за псе (9%), ограда око парка (7%), могућност бесплатног интернета - Wi-Fi (3%)	клупе/клупе у хладу (20%), ограда око парка (6%), столови за игру шаха (4%), кафић (3%)

Недостатак спортских терена (фудбал, кошарка, одбојка и др.) је узрок незадовољства 28% испитаника у Вождовачком парку и 12% испитаника у парку Ташмајдан. Поред постојећих терена за кошарку и скејт игралишта 27% испитаника у Чубурском парку сматра да у парку недостаје терен за мали фудбал и бицикличка стаза. У парку Беле воде 15% незадовољних испитаника истиче да постојећи спортски терени нису адекватно опремљени и да у парку недостају терени за одбојку, стазе за трчање, вожњу бицикла и ролера (Табела 44).

У Вождовачком парку 35% испитаника наводи да у парку недостају чесме и фонтане, а 25% испитаника у Чубурском парку сматра да једна чесма која постоји у парку не задовољава потребе корисника. Више чесама и фонтана предлаже 19% испитаника у парку Беле воде и 12% испитаника у парку Ташмајдан (Табела 44).

За разлику од парка Беле воде где је само 4% испитаника незадовољно опремљеношћу дечијих игралишта, 22% испитаника у Чубурском парку и 21% испитаника у Вождовачком парку наводи да постојећа дечија игралишта треба да буду опремљена разноврснијим и квалитетнијим справама за игру деце. Због великог броја корисника, 10% испитаника сматра да у парку Ташмајдан нема довољно дечијих игралишта (Табела 44).

Испитаници у Чубурском парку сматрају да је парк намењен преваходно игри деце, а да не постоје садржаји у парку који би омогућили различите врсте активности и забаву за кориснике осталих старосних категорија. Слични захтеви испитаника за простором у парку на којем би биле организоване различите врсте активности и културно-забавне манифестације за све старосне категорије (предавања, дечије представе, музички програми, биоскоп на отвореном, изложбе, колективне игре, анимације и сл.) забележени су и у осталим истраживаним парковима (Табела 44). Остале примедбе испитаника на садржаје и опремљеност паркова за различите врсте активности, које су наведене у појединим истраживаним парковима, приказане су у Табели 44.

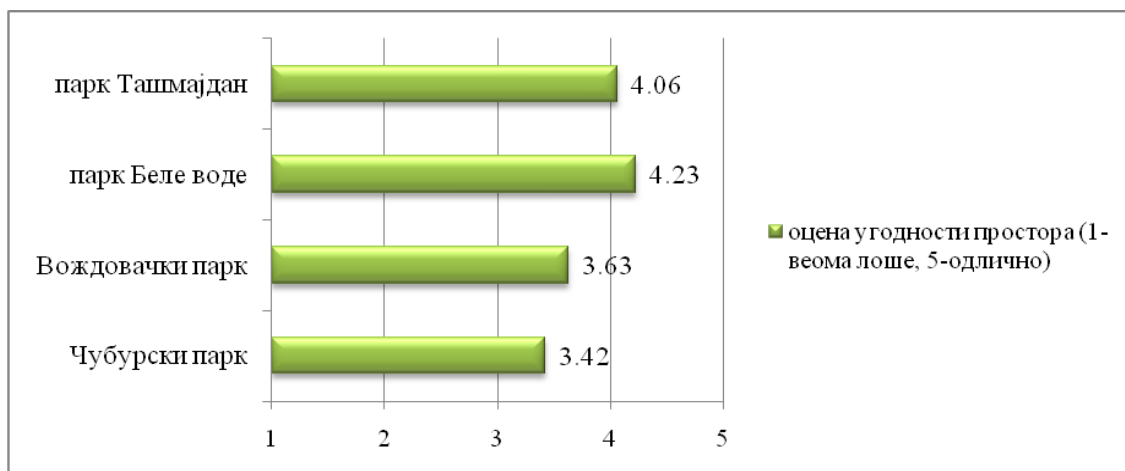
4.2.3. Угодност простора

Укупна просечна оцена за угодност истраживаних паркова (Табела В19, Прилог В), као отворених урбаних простора, изведена је из просечних оцена које су добијене као одговори испитаника на десет постављених питања (Табела В20, Прилог В). Поузданост (Chronbach's alpha) мере угодности простора је висока и износи 0.89.

Степен задовољства испитаника у односу на угодност простора, изражен укупном просечном оценом, статистички се значајно разликује између истраживаних

паркова ($F(3,396) = 27.013, p = 0.000$). Укупна просечна оцена угодности простора истраживаних паркова приказана је на Графикону 16.

Графикон 16. Оцена угодности простора у истраживаним парковима

Анализом ставова испитаника о угодности истраживаних паркова утврђено је да се (Табела В21, Прилог В): став испитаника о угодности простора у парковима Ташмајдан и Беле воде статистички значајно не разликује; став испитаника о угодности простора у Вождовачком и Чубурском парку статистички значајно не разликује; као и да су испитаници у парковима Беле воде (оцена 4.23) и Ташмајдан (оцена 4.06) задовољнији угодношћу простора од испитаника у Вождовачком парку (оцена 3.63) и Чубурском парку (оцена 3.42)³.

Став испитаника о угодности простора, на нивоу сва четири истраживана парка, разликује се у односу на варијабле: старосна категорија ($F(2,397) = 3.546, p = 0.030$) и степен образовања ($F(2,397) = 7.652, p = 0.001$). Утврђено је да не постоје разлике у укупној просечној оцени угодности простора у односу на пол испитаника ($t(398) = 0.009, p = 0.993$). Корелационом анализом ставова испитаника о угодности простора са варијаблама старосна категорија и степен образовања потврђено је следеће:

³ Примена одговарајућих непараметарских тестова (Kruskal-Wallis test и Mann-Whitney U test) при прагу значајности $0.0083=0.05/6$ доводи до истих резултата као и коришћени параметарски тестови - анализа варијансе (ANOVA) и Бонферонијева (Bonferroni) метода t-теста.

- Најзадовољнији угодношћу простора су испитаници старости 55 и више година (оцена 4.00); затим испитаници старости до 20 година (оцена 3.95); док су са оценом 3.76 испитаници старости између 20-54 година најмање задовољни угодношћу истраживаних паркова (Табела В22, Прилог В) и
- Испитаници са највишим степеном образовања (виша школа или факултет) су најмање задовољни (оцена 3.68) угодношћу простора истраживаних паркова (Табела В23, Прилог В). Сличан став о угодности простора исказали су испитаници који су завршили средњу школу (оцена 3.99) и испитаници са најнижим степеном образовања - завршеном основном школом (оцена 3.93).

Иако се укупне просечне оцене за угодност парка Беле воде и парка Ташмајдан статистички не разликују, као ни укупне просечне оцене за угодност Вождовачког и Чубурског парка, анализа ставова испитаника у односу на појединачна постављена питања, којима се процењује угодност простора, указује на различите ставове испитаника у истраживаним парковима.

У односу на друга питања којима се процењује угодност простора, најниже оцене у парку Ташмајдан (оцена 3,27) и Чубурском парку (оцена 2.71) су дали испитаници одговарајући на питање да ли у парку има довољно клупа у хладу, док су најниже оцене у парку Беле воде (оцена 3.76) и Вождовачком парку (оцена 3.00) добијене као одговор испитаника на питање да ли се парк редовно чисти и одржава (Табела В20, Прилог В).

Просечна оцена испитаника у парку Беле воде и Вождовачком парку добијена као одговор на питање да ли се у парку осећају безбедно и да ли је парк довољно осветљен у вечерњим сатима је нижа од укупне просечне оцене за угодност простора наведених паркова (Табела В20, Прилог В). Такође, просечне оцене ниже од укупне просечне оцене за угодност простора дали су испитаници у парку Беле воде, парку Ташмајдан и Чубурском парку оцењујући удобност клупа у парку (Табела В20, Прилог В).

Анализом става испитаника у односу на појединачна питања, којима се процењује угодност простора, највише оцене су дали: испитаници у парку Беле воде (оцена

4.54) и Вождовачком парку (оцена 4.09) одговарајући на питање да ли у парку има довољно клупа; испитаници у парку Ташмајдан оцењујући први утисак о парку (оцена 4.39); испитаници у Чубурском парку (оцена 3.88) у одговорима на питање у којој мери су стазе у парку пријатне за шетњу (Табела В20, Прилог В).

На став испитаника о угодности парка утиче и њихова перцепција зеленила, као најзначајнијег обележја парка. Испитаници су оцењивали постојеће зеленило у парку и одговарали су на питање да ли, по њиховом мишљењу, у парку има довољно дрвећа, жбуња, цветњака и травних површина.

Најзадовољнији постојећим зеленилом су испитаници у парку Беле воде (оцена 4.39), затим испитаници у парку Ташмајдан (оцена 4.04) и Вождовачком парку (оцена 3.81), док су најмање задовољни зеленилом у парку (оцена 3.26) испитаници у Чубурском парку (Табела В20, Прилог В).

У односу на питање да ли у парку има довољно дрвећа, жбуња, цветњака и травних површина ставови испитаника у истраживаним парковима се статистички значајно разликују ($\chi^2(3) = 30.762$, $p = 0.000$). Више од половине (53%) испитаника у Чубурском парку, 36% испитаника у парку Ташмајдан, 26% испитаника у Вождовачком парку и 18% испитаника у парку Беле воде сматра да у парку нема довољно дрвећа, жбуња или цветњака (Табела В24, Прилог В).

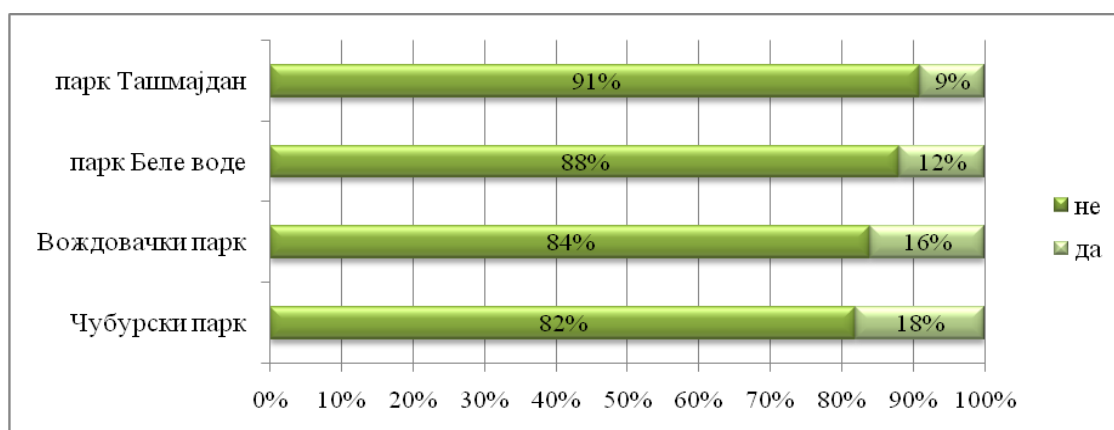
Вишеструки одговори испитаника који сматрају да у парку нема довољно дрвећа, жбуња или цветњака приказани су у Табели 45. У парку Ташмајдан 36% испитаника навели су да у парку недостаје дрвеће, а већина незадовољних испитаника сматра да у парку нема довољно ни жбуња. Став скоро половине (48%) испитаника у Чубурском парку је да недостаје дрвеће, а 30% испитаника наводи да је присуство цветњака у парку неопходно. У парковима Беле воде и Вождовачком незадовољство корисника се, у највећем проценту, односи на недостатак цветњака у парку (Табела 45).

Табела 45. Незадовољство испитаника зеленилом парка

У парку нема довољно:	Број испитаника (%)			
	парк Ташмајдан	парк Беле воде	Вождовачки парк	Чубурски парк
дрвећа	36	4	11	48
жбуња	24	5	10	14
цветњака	14	16	22	30

С обзиром на различите активности корисника у парку, које су условљене различитим потребама и интересовањима, постојање конфликта са другим корисницима парка утицало је на став испитаника о угодности простора. У истраживаним парковима проценат испитаника који су имали конфликт са другим корисницима парка се статистички значајно не разликује ($\chi^2(3) = 4.111, p = 0.250$). Већина испитаника није имала конфликт са другим корисницима парка (Графикон 17).

Графикон 17. Процентуални приказ испитаника који су имали конфликт са другим корисницима парка

Вишеструки отворени одговори испитаника који су имали конфликт са другим корисницима парка приказани су у Табели 46.

Табела 46. Конфликти испитаника са другим корисницима парка

Различити конфликти између испитаника и других корисника парка:	Број испитаника (%)			
	парк Ташмајдан	парк Беле воде	Вождовачки парк	Чубурски парк
Конфликт између корисника који шетају кућне љубимце и других корисника парка	6	7	6	6
Конфликт између тинејџера и других корисника парка	3	5	6	10
Конфликт са корисницима друштвено девијантног понашања	-	-	7	2

Истраживани паркови се статистички значајно не разликују по проценту испитаника који су имали конфликт са корисницима парка који шетају са кућним љубимцем ($\chi^2(3) = 0.128$, $p = 0.998$). Такође, не постоје статистички значајне разлике између истраживаних паркова када се анализирају конфликти између тинејџера и других корисника парка ($\chi^2(3) = 4.610$, $p = 0.203$). У Вождовачком и Чубурском парку су евидентирани конфликти испитаника са корисницима друштвено девијантног, односно, антисоцијалног понашања⁴.

4.2.4. Социјални аспект простора

Истраживани паркови се статистички значајно не разликују ($\chi^2(3) = 7.138$, $p = 0.068$) по броју испитаника који у парк најчешће долазе сами (појединачно)⁵ у односу на оне испитанике који парк најчешће посећују заједно са породицом, партнером или пријатељима (Графикон 18). Међутим, ако се анализирају различити облици групног коришћења парка истраживани паркови се статистички

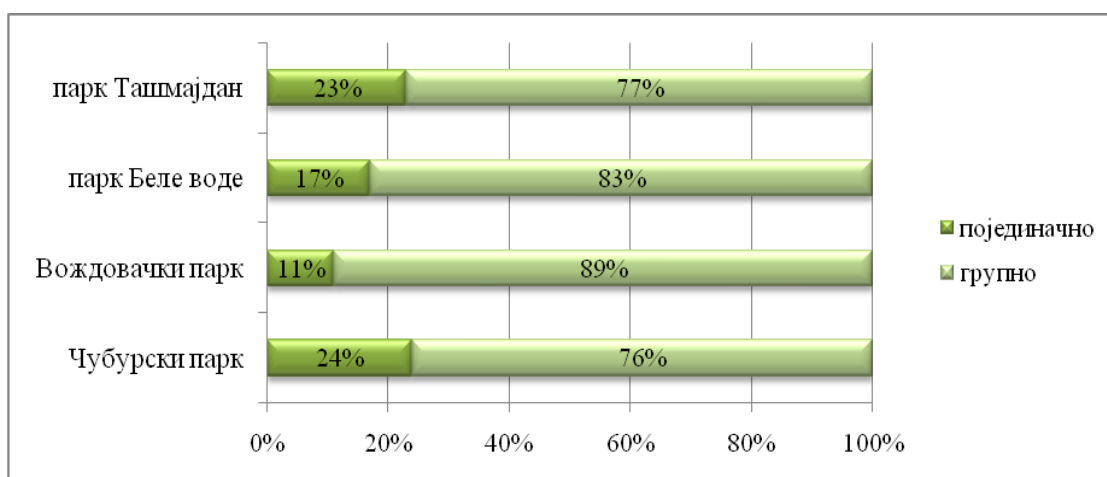
⁴ Под друштвено девијантним појавама, евидентираним у парковима, подразумевају се алкохолизам и наркоманија, али и скитничарење. Према Милошевић-Шошо (2013:19): „Девијантно понашање представља људско делање којим се крше устаљене друштвене норме, а њиховим кршењем се на директан или индиректан начин успоставља друштвени однос између девијаната и друштвене средине која реагује на девијацију.“

⁵ Поједини испитаници који су навели да у парк најчешће долазе са кућним љубимцем у статистичкој обради су категорисани као корисници који парк посећују појединачно (у парку Ташмајдан, Вождовачком парку и Чубурском парку 5 % испитаника, а у парку Беле воде 4% испитаника).

значајно разликују ($\chi^2(12) = 28.205$, $p = 0.005$). У Вождовачки парк највише испитаника (43%) долази са пријатељима, док остала три парка (39% у Чубурском парку, 37% у парку Беле воде и 35% у парку Ташмајдан) испитаници најчешће посећују са породицом (Табела В25, Прилог В).

Графикон 18. Процентуални приказ појединачног или групног коришћења истражених паркова

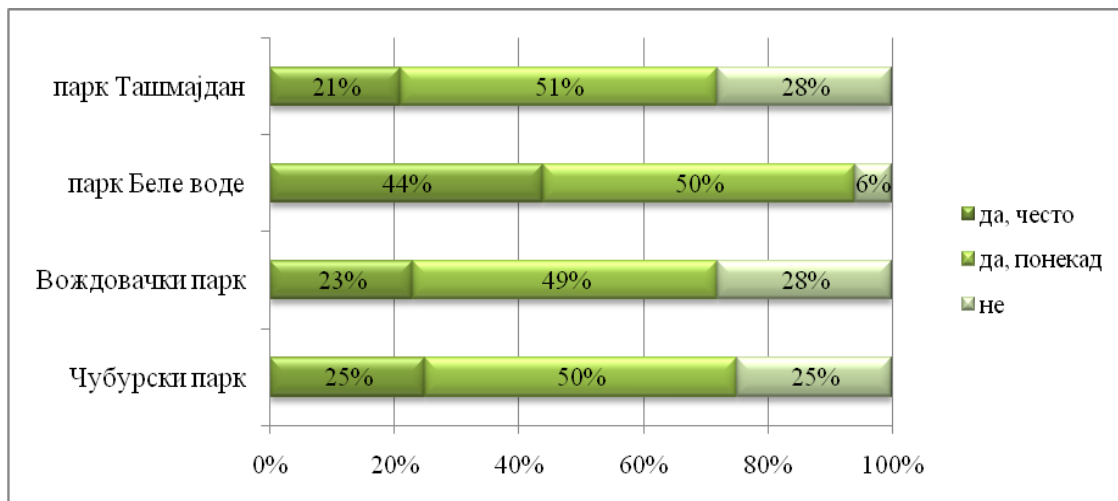
На нивоу сва четири истраживана парка не постоје разлике у појединачној или групној посети у односу на пол испитаника ($\chi^2(4) = 1.883$, $p = 0.757$), али постоје статистички значајне разлике у повезаности старосне категорије испитаника и различитих облика (појединачног или групног) коришћења парка ($\chi^2(8) = 115.889$, $p = 0.000$). Скоро половина (42.9%) испитаника старости 55 и више година најчешће у парк долазе сами (Табела В26, Прилог В). Највећи број испитаника који имају између 20 и 54 године у парк најчешће долазе са породицом (47.3%), док 66.7% испитаника млађих од 20 година парк посећује са пријатељима (Табела В26, Прилог В).

Хи-квадрат тестом ($\chi^2(9) = 30.529$, $p = 0.000$) утврђено је да постоје статистички значајне разлике у одговорима испитаника на питање да ли разговарају са другим корисницима парка (Графикон 19).

У свим истраживаним парковима око половина испитаника понекад разговара са другим корисницима парка, али за разлику од остала три парка, у парку Беле воде

чак 44% испитаника често разговара са другим корисницима парка, а само 6 % испитаника не разговара са другим корисницима парка (Графикон 19).

Графикон 19. Процентуални приказ испитаника који комуницирају са другим људима у парковима

Одговори испитаника на питање да ли разговарају са другим корисницима парка разликују се у односу на варијабле старосна категорија ($\chi^2(6) = 20.691$, $p = 0.002$) и степен образовања ($\chi^2(6) = 12.987$, $p = 0.043$). Не постоје разлике у одговорима испитаника различитог пола ($\chi^2(3) = 2.568$, $p = 0.463$).

Анализом повезаности старосне категорије испитаника и њихових одговора на питање да ли разговарају са другим корисницима парка утврђено је да испитаници који имају 55 и више година чешће разговарају са другим корисницима парка од испитаника других старосних категорија, док најмање ступају у комуникацију са другим корисницима парка испитаници старости до 20 година (Табела В27, Прилог В).

Оцене испитаника, као одговори на питање да ли су клупе у парку постављене тако да омогућавају седење и разговор више људи, указују на различите ставове испитаника о обликовању простора за седење у истраживаним парковима ($F(3,396) = 22.126$, $p = 0.000$) (Графикон 20, Табела В28 у Прилогу В).

Графикон 20. Просечне оцене испитаника о могућности коришћења простора за седење за комуникацију са другим корисницима парка

Са аспекта могућности коришћења простора за седење - клупа за разговор и дружење са осталим корисницима парка, испитаници у парку Беле воде су са просечном оценом 4.01 исказали статистички значајно већи степен задовољства у односу на испитанике у осталим истраживаним парковима (потврђено методом t-тестова)⁶.

4.2.5. Одговори испитаника на питања отвореног типа

Да би се утврдио став испитаника о истраживаним парковима, поред питања са унапред утврђеним или мешовитим одговорима, испитаници су имали могућност да у отвореним одговорима на постављена питања истакну шта им се највише допада у парку, односно наведу шта им се не допада у парку.

Вишеструки, отворени одговори испитаника на питање шта им се највише допада у парку приказани су у Табели 47.

У парковима Ташмајдан и Беле воде највише испитаника (72%) је навело да им се парк допада због појединих постојећих садржаја (дечија игралишта, спортски терени, справе за вежбање и др.) или разноврсности садржаја. Док у парку Беле воде испитаници истичу спортске терене за кошарку и фудбал, у парку Ташмајдан испитаницима се допадају фонтана, справе за вежбање или стаза за трчање. У оба

⁶ Примена одговарајућих непараметарских тестова (Kruskal-Wallis test и Mann-Whitney U test) при прагу значајности $0.0083=0.05/6$ доводи до истих резултата као и коришћени параметарски тестови - анализа варијансе (ANOVA) и Бонферонијева (Bonferroni) метода t-теста.

наведена парка знатан број испитаника као одговор на питање шта им се највише допада у парку наводи дечија игралишта.

Табела 47. Одговори испитаника на питање шта им се највише допада у парку

У парку ми се највише допада:	Број испитаника (%)			
	парк Ташмајдан	парк Беле воде	Вождовачки парк	Чубурски парк
а) локација парка; величина - пространост парка	26	27	36	35
б) постојећи садржаји у парку (дечија игралишта, спортски терени и др.); разноврсност садржаја	72	72	12	34
ц) вегетација; пријатан опуштајући амбијент	36	45	74	31
д) посећеност парка (присуство других корисника парка; дружење са осталим корисницима парка)	32	24	10	25
е) ништа посебно ми се не допада (долазим јер нема других зелених површина у близини)	-	3	8	10

Већина испитаника (74%) у Вождовачком парку је најзадовољнија вегетацијом и пријатним, опуштајућим амбијентом парка. Као одговор на питање шта им се највише допада у Вождовачком парку 36% испитаника је навело локацију парка или поглед на Храм Светог Саве.

Поред 10% испитаника који су навели да у Чубурски парк долазе јер нема других зелених површина у близини, 35% испитаника је одговорило да им се највише допада локација односно близина парка (Табела 47).

У парку Ташмајдан 32% испитаника (у Чубурском парку 25%, у парку Беле воде 24% и у Вождовачком парку 10%) су као одговор на питање шта им се највише допада у парку навели да је то посећеност парка, односно, присуство других људи или дружење са осталим корисницима парка (Табела 47).

Вишеструки, отворени одговори испитаника на питање шта им се не допада у парку приказани су у Табели 48. Незадовољство испитаника у Вождовачком парку, парку Беле воде и Чубурском парку се у највећем проценту односи на садржаје и опремљеност парка (Табела 48). Поред недостатака садржаја у парковима и лоше опремљености истраживаних паркова, које су наведене у табели 19, испитаници у парку Беле воде и Вождовачком парку наводе да у парку недостају и тоалети (у Чубурском парку постоји тоалет, али често није у функцији). Такође, због прометних саобраћајница у непосредном окружењу, а услед неадекватног заштитног појаса зеленила, испитаници у Вождовачком парку (15%) и Чубурском парку (10%) су незадовољни због буке. У одговорима на питање шта им се не допада у парку 20% испитаника у Чубурском парку, између осталог, наводе да је веома бучан ваздушни тобоган (намењен игри деце) неадекватан садржај парка. У Вождовачком парку испитаници сматрају да груба текстура застора (камене коцке) отежава кретање корисника са дечијим колицима, деце и старијих корисника, као и вожњу бицикла, а у потпуности онемогућава вожњу ролера у парку.

Став 51% испитаника у Чубурском парку, 45% испитаника у Вождовачком парку, 39% испитаника у парку Беле воде и 23% испитаника у парку Ташмајдан је да се парк не чисти и не одржава редовно. Испитаници сматрају да у истраживаним парковима недостаје присуство комуналне полиције, односно, организоване, јасно препознатљиве службе, која се бави управљањем и одржавањем парка (Табела 48).

У одговорима на питање шта им се не допада у парку приметно је и незадовољство испитаника изазвано неадекватним коришћењем парка (Табела 48). Незадовољство испитаника је, углавном, повезано са одређеним категоријама корисника, као што су: неодговорни власници са кућним љубимцима у парку; тинејџери који у вечерњим сатима оштећују реквизите за игру деце и другу опрему и корисници друштвено девијантног понашања, присутни у парку.

Парк у потпуности задовољава потребе 28% испитаника у парку Беле воде, 24% испитаника у парку Ташмајдан, 7% испитаника у Вождовачком парку и само 3% испитаника у Чубурском парку.

Табела 48. Одговори испитаника на питање шта им се не допада у парку

У парку ми се не допада:	Број испитаника (%)			
	парк Ташмајдан	парк Беле воде	Вождовачки парк	Чубурски парк
а) садржаји (недостатак садржаја, тоалета, оградe или заштитног зеленила; неадекватност постојећих садржаја), опремљеност (квалитет опремања, разноврсност опреме и реквизита или употребљени материјали)	35	39	67	44
б) управљање и одржавање парка	23	39	45	51
ц) неадекватно коришћење парка	30	24	24	45
д) немам примедби	24	28	7	3

4.2.6. Функционалност травних површина у истраживаним парковима

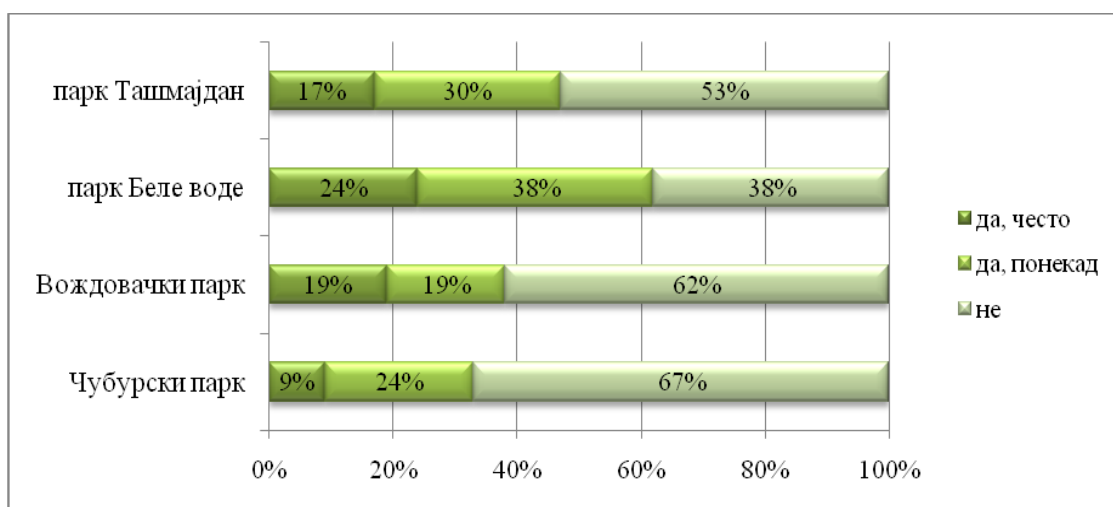
Одговори испитаника на питање да ли користе травне површине у парку за шетњу, игру, седење, дружење и др. се статистички значајно разликују у истраживаним парковима ($\chi^2(6) = 22.839$, $p = 0.001$). У парку Беле воде више од половине испитаника користи (често или понекад) травне површине за шетњу, игру, седење, дружење и др., док у осталим истраживаним парковима већина испитаника не користи травне површине у парку за наведене активности (Графикон 21).

У Чубурском парку и Вождовачком парку поједини испитаници наводе да због веома лошег одржавања, односно, неодговорног понашања власника кућних љубимаца, не могу да користе травне површине у парку за различите врсте активности (шетњу, седење или игру са децом).

Већина испитаника у свим истраживаним парковима није упозната са Одлуком о уређењу и одржавању паркова, зелених и рекреационих површина („Službeni list grada Beograda“ бр. 12/2001, 15/2001, 11/2005, 23/2005, 29/2007, 2/2011) у којој је наведено да је, између осталог, у парковима забрањено: кретање ван стаза, седење

и лежање на травњацима, лежање на клупама, санкање, играње лоптом и сл., на местима која за то нису одређена. Одговори испитаника се статистички значајно не разликују у истраживаним парковима ($\chi^2(3) = 5.348$, $p = 0.148$), односно, на нивоу укупног узорка, 66% испитаника није упознато са наведеном одлуком Скупштине града Београда која забрањује коришћење травних површина у парковима за различите врсте активности корисника (Табела В29, Прилог В).

Графикон 21. Процентуални приказ употребе травних површина у парковима

Став испитаника о Одлуци о уређењу и одржавању паркова, зелених и рекреационих површина („Službeni list grada Beograda“ бр. 12/2001, 15/2001, 11/2005, 23/2005, 29/2007, 2/2011) се статистички значајно не разликује у истраживаним парковима ($\chi^2(9) = 8.040$, $p = 0.530$). У отвореним одговорима испитаника на питање шта мисле о Одлуци Скупштине града Београда која, између осталог, забрањује коришћење травних површина у парку за шетњу, игру, седење, лежање, дружење и др. исказани су различити ставови. У укупном узорку свих истраживаних паркова 19% испитаника подржава Одлуку Скупштине града Београда, док око 54% испитаника изражава незадовољство постојећим регулисањем начина коришћења травних површина у парку и сматра да забрана коришћења травних површина за различите врсте активности није у складу са потребама корисника и да је у потпуности погрешна (Табела В30, Прилог В). Око 15% испитаника у укупном узорку сматра да у парку треба да буде дозвољено коришћење појединих травних површина, а око 12% испитаника нема став по овом питању (Табела В30, Прилог В).

5. ДИСКУСИЈА

5.1. Употребни потенцијал истраживаних паркова

Социо-економски контекст, функције и густина насељености окружења утичу на врсте активности и интензитет коришћења паркова (Goličnik and Thompson, 2010). Наиме, различите климатске карактеристике подручја, али и начин живота, навике људи, култура, традиција и менталитет, утичу на активности корисника на отвореним просторима (Sasidharan et al., 2005; Jim and Chen, 2006; Priego et al.; James et al., 2009; 2008; Ghandehari et al., 2012). Утицај друштвених и културолошких средина на перцепцију урбаних отворених простора и врсте активности корисника потврдила су истраживања Priego et al. (2008), према којима се обрасци понашања корисника урбаних отворених простора разликују у Шпанији, Немачкој и Чилеу. Đokić (1998) дефинише културни идентитет као социо-културне особености простора и истиче да се идентитет може посматрати са аспекта особености његове изграђености и на основу активности које се унутар тог простора догађају.

Сходно наведеном, досадашња истраживања која се односе на употребу паркова, у овом раду су имала највећи значај у домену препорука одређених метода и критеријума адекватних за евалуацију употребног потенцијала одабраних паркова. С обзиром да термин „квалитет простора” има различито значење, у зависности од контекста у којем се користи (Tisma and Joković, 2007), не постоје тачно утврђени стандарди или општеприхваћени критеријуми којима би мерење квалитета простора било могуће (CABE space - Commission for Architecture and the Built Environment, 2010). Иако су поједини аспекти квалитета паркова и других отворених простора тешко статистички мерљиви, значај истраживања утицаја квалитета простора на њихов употребни потенцијал је велики. Према CABE space (2010), индикатор квалитета парка је степен задовољства корисника, који је условљен задовољавањем њихових потреба и очекивања. Такође, с обзиром на усвојен став да су успешни отворени простори они које људи интензивно користе (Whyte, 1980), употребни потенцијал паркова (Ташмајдан, Беле воде, Вождовачки и Чубурски) у Београду, у овом раду вреднован је са два аспекта: **просторног** (анализа интензитета коришћења и просторне позиционираности корисника и

њихових активности - просторни обрасци коришћења паркова добијени методом посматрања) и **сазнајног** (вредновање истраживаних паркова у односу на ставове корисника простора добијено методом анкетирања). Квалитет истраживаних паркова, односно њихов употребни потенцијал, у овом раду није вреднован са еколошког аспекта (ефекти зелених површина на квалитет животне средине и здравље становника урбаних средина), већ искључиво са аспекта коришћења простора за различите врсте активности и у том смислу задовољавања различитих потреба корисника паркова. Према истраживањима Florida et al. (2009) постоји повезаност између задовољства корисника квалитетом паркова и задовољства суседством, које је засновано на испуњењу потребе људи за идентификацијом са окружењем и локалном заједницом.

За евалуацију употребног потенцијала одабраних паркова, односно процену успешности јавних отворених простора, коришћени су квалитативни и квантитативни критеријуми које препоручују PPS - Project for Public Space (2005), а то су: приступачност простора, интензитет коришћења простора за различите врсте активности, угодност простора и социјални аспект простора. Наведени критеријуми су одабрани као најадекватнији, с обзиром на предмет рада и чињеницу да, у великој мери, обухватају и друге предложене критеријуме, односно ставове других аутора (Whyte, 1980; Cooper Marcus and Francis, 1990; Carmona, 2004; Harris, 2004; Gehl, 2010).

5.1.1. Утицај приступачности простора, атрактивности садржаја и величине парка на употребни потенцијал истраживаних паркова

Једно од најзначајних обележја парка које одређује његов употребни потенцијал је приступачност, односно доступност корисницима (PPS, 2005; Howard, 2006; Wang, 2015). Социјална структура и густина изграђености окружења, као и позиција парка у градској структури (централна или средња зона града) су свакако значајни фактори који дефинишу локални контекст окружења и утичу на интензитет коришћења паркова. С обзиром да спроведено истраживање није обухватило и истраживање наведених фактора, који би због специфичности

сваког простора отежали доношење општих препорука, значајних за процес пејзажног пројектовања, приступачност истраживаних паркова је процењена на основу повезаности парка са окружењем у визуелном смислу и у односу на оне факторе физичке средине који се односе на постојање баријера или на неки други начин одређују приступачност и доступност парка корисницима (PPS, 2005; Carmona and Wunderlich, 2012). На процену повезаности парка са окружењем утичу индивидуални фактори, односно преференције и социо-демографске карактеристике корисника, које одређују њихову перцепцију простора (Giles-Corti and Donovan, 2002; Neuvonen et al., 2007; Scott et al., 2007; Lee and Moudon, 2008; Wang, 2015). Сходно наведеном, вредновање приступачности истраживаних паркова обухватило је испитивање ставова корисника о следећим обележјима парка: визуелна перцепција парка (видљивост парка из даљине и из непосредне близине, уочљивост улаза у парк - читљивост простора), усаглашеност стаза и улаза у парк са жељеним правцима кретања корисника (повезаност парка са окружењем), сагледавање повезаности парка, односно доступност парка корисницима који долазе пешице (приступ парку пешачким стазама), користе градски превоз (близина станица јавног превоза) или долазе колима до парка (близина паркинга) и приступачност простора свим категоријама корисника (инклузивност и демократичност простора).

Иако су сва четири истраживана парка према ставовима испитаника о приступачности простора оцењена добром оценом (>3.40), оцена за приступачност Вождовачког парка (4.14) је према методи t-тестова статистички значајно нижа од оцене за приступачност осталих истраживаних паркова (Графикон 9). Локација Вождовачког парка, између две веома прометне саобраћајнице, је свакако утицала на нижу оцену за приступачност простора у односу на остале истраживане паркове. Најзадовољнији приступачношћу простора били су испитаници у парку Беле воде (оцена 4.54).

Ставови аутора који су анализирали утицај близине парка на приступачност простора, односно његов употребни потенцијал, су различити. Наиме, Giles-Corti and Donovan (2002), Giles-Corti et al. (2005) и Neuvonen et al. (2007) истичу да близина парка утиче на посећеност, док истраживања Kaczynski et al. (2008; 2009),

Schipperijn (2010) и Coutts et al. (2013) нису указала на повезаност удаљености парка са интензитетом његовог коришћења. Истражујући утицај приступачности парка на употребни потенцијал у Brisbane-у у Аустралији и Zhongshan-у у Кини, Wang (2015) наглашава већи значај визуелне сагледивости простора, у односу на дистанцу са које долазе корисници или времена које проведу долазећи до парка. Исти аутор истиче да релативан утицај удаљености простора на употребни потенцијал, варира у односу на различит културни контекст истраживаних градова. Поред локалног контекста, другачији резултати истраживања значаја удаљености парка последица су сложених интеракција више фактора који утичу на употребни потенцијал парка. Према литературним наводима (Vesnić-Neđeral, 1991; Nagy, 2002; Giles-Corti et al., 2005; Poudyal et al., 2009; Schipperijn, 2010) поред удаљености на употребни потенцијал утичу величина парка и атрактивност постојећих садржаја.

Истраживање ставова корисника, потврдило је да постоје статистички значајне разлике у начину доласка испитаника до истраживаних паркова ($\chi^2(9) = 53.084, p = 0.000$), односно утврђено је да су задовољнији приступачношћу испитаници који долазе до парка пешице (оцена 4.41) од испитаника који за долазак у парк користе градски превоз (оцена 4.10) или кола (оцена 4.28) (Табела В12, Прилог В). Међутим, иако према резултатима анкетног упитника у градски парк Ташмајдан мање корисника долази пешице него у остале истраживане локалне паркове (Табела В4, Прилог В), евидентиран је знатно већи број корисника у парку Ташмајдан (19818 корисника), у односу на паркове Беле воде (7472 корисника), Вождовачки (1837 корисника) и Чубурски (4537 корисника), што указује на значај атрактивности садржаја парка Ташмајдан (Мапе 1–6). Број евидентираних корисника у парку Ташмајдан је показатељ да дистанца није ограничавајући фактор који утиче на употребни потенцијал парка, што је у сагласности са резултатима Kaczynski et al., (2008), Schipperijn (2010) и Coutts et al. (2013). Vesnić-Neđeral (1991) такође наводи да, са једне стране, далеко већи значај за коришћење рекреативних отворених градских простора има квалитет уређења, односно атрактивност садржаја него удаљеност простора, али само за поједине категорије корисника, док је близина парка од пресудног значаја за кориснике са здравственим проблемима, кориснике скромнијег материјалног статуса,

кориснике који парк користе више пута дневно за шетњу кућних љубимаца и др. Наиме, исти аутор закључује да није, с обзиром да рекреативне навике корисника зависе од друштвеног и породичног статуса, степена образовања, занимања и животних навика, реално одредити максималне или оптималне временско-просторне дистанце које би задовољиле потребе свих корисника. Изузев Вождовачког парка, чији евидентирани дневни обрасци коришћења простора не указују на интензивну употребу парка (Мапе 13–18), број корисника у данима посматрања друга два локална парка, Беле воде (Мапе 7–12) и Чубурског (Мапе 19-24), указују на значај ових паркова у центрима локалних заједница.

Giles-Corti et al. (2005) су установили да се јавни отворени простори већих површина користе интензивније у односу на мање, истичући на тај начин, после удаљености, односно локације, величину простора као најзначајнији фактор који утиче на употребни потенцијал парка. Налаз Giles-Corti et al. (2005) потврђују одговори испитаника у два већа парка, Ташмајдану (6.54ha) и парку Беле воде (5.18ha), који су на питање шта им се највише допада у парку одговорили да је то управо величина, односно пространост парка (Табела 47). С друге стране, иако је за испитанике Вождовачког (1.50ha) и Чубурског (1.25ha) значајна близина парка, односно локација (Табела 47), мања површина паркова утиче на став корисника о квалитету наведених паркова. Наиме, због близине прометних саобраћајница, испитаници у Вождовачком (15%) и Чубурском (10%) парку су незадовољни због буке у парку. Истичући предност паркова и других јавних отворених простора величине између 5–10ha, у односу на мање отворене просторе, Giles-Corti et al. (2005) образлажу своје резултате истраживањима Kaplan and Kaplan (1989) и Corti et al. (1996), који сматрају да присуство зеленила и других вишечулних обележја парка има релаксирајући (окрепљујући) ефекат и омогућава испуњавање потребе корисника за „контактом са природом” само када им боравак у парку омогућава доживљај изолованости од осталих елемената градске структуре.

Уколико су паркови и други јавни отворени простори сличне величине Giles-Corti et al. (2005) истичу да атрактивност садржаја повећава интензитет коришћења простора. Коментаришући истраживања Giles-Corti et al. (2005), Kaczynski et al. (2008) наводе величину парка као значајан фактор само ако је корисницима због

већег просторног капацитета омогућен већи избор атрактивних садржаја и боља опремљеност парка. Наиме, Kaczynski et al. (2008) сматрају да атрактивност, богатство садржаја и опремљеност парка у великој мери одређује употребни потенцијал парка. Ако се упореде добијени резултати, у овом раду, са наведеним истраживањима може се констатовати да евидентирани обрасци коришћења паркова у Београду и резултати истраживања ставова корисника потврђују, у одређеним сегментима, наводе и Giles-Corti et al. (2005) и Kaczynski et al. (2008). У градском парку Ташмајдан и у највећем од три истраживана локална парка, парку Беле воде, забележен је већи интензитет коришћења у односу на паркове мање површине (Вождовачки и Чубурски). Такође, ставови испитаника о уређености парка за различите врсте активности потврђују већи употребни потенцијал паркова Ташмајдан и Беле воде у односу на друга два парка. Односно, већина испитаника у парковима Ташмајдан и Беле воде је задовољна могућношћу да користи парк на жељени начин, за разлику од већине испитаника у Вождовачком и Чубурском парку који сматрају да парк не задовољава све њихове потребе (Графикон 15). Задовољство квалитетом паркова испитаника у парковима Ташмајдан и Беле воде повезано је са постојећим садржајима у парку (дечија игралишта, спортски терени, справе за вежбање итд.), односно атрактивношћу парка у смислу разноврсности садржаја. С друге стране, иако су испитаници у истој мери (76%) (Графикон 15) исказали незадовољство квалитетом Вождовачког и Чубурског парка (паркови сличне величине), знатно мањи интензитет коришћења Вождовачког парка (1837 корисника) у односу на Чубурски (4537 корисника) потврђује ставове Kaczynski et al. (2008) о значају постојећих садржаја, као фактору који дефинише употребни потенцијал парка. Наиме, у поређењу са Вождовачким парком, који од садржаја намењених активној рекреацији има само једно дечије игралиште, Чубурски парк¹ са три дечија игралишта и три спортска терена омогућава корисницима већи избор за различите врсте активности, што је резултирало и знатно већим бројем евидентираних корисника. Иако поједини аутори, као што су Cooper Marcus and Francis (1990),

¹ На већи интензитет коришћења Чубурског парка утиче и локација парка који се налази у густо изграђеној градској структури, на општини Врачар која има свега 2.41m²/становнику зелених површина, што је знатно мање од просека на нивоу града Београда (18.45 m²/становнику) (Generalni plan Beograda 2021.)

упозоравају да превише атрактивних садржаја може створити неуравнотежено и узнемиравајуће окружење које неповољно утиче на кориснике, разноврсност намене и атрактивност садржаја парка доприноси квалитету простора и утиче на његов употребни потенцијал (Bazik, 2008).

С обзиром да се успешност паркова и других отворених простора процењује и на основу њиховог редовног коришћења (PPS, 2005), анализом варијансе ($F(3,396) = 10.979$, $p = 0.000$) потврђено је да се у различитој мери истраживани паркови користе на годишњем нивоу (Табела В15, Прилог В). Методом t-тестова утврђено је да испитаници у свим годишњим добима чешће посећују парк Беле воде него што то чине испитаници у осталим истраживаним парковима (Графикон 10). Иако је евидентиран интензитет коришћења Ташмајданског парка, у периодима посматрања, показао да удаљеност није ограничавајући фактор за интензивно коришћење парка, најнижа просечна оцена испитаника која показује степен коришћења на годишњем нивоу парка Ташмајдан, у односу на све истраживане локалне паркове, потврђује утицај близине на редовност коришћења парка. На нивоу целокупног узорка испитаника, паркове најредовније, током целе године, користе испитаници старије генерације, а затим тинејџери (Табела В14, Прилог В).

На фреквентније коришћење парка Беле воде, у поређењу са осталим истраживаним парковима, указује и податак да највише испитаника (79%) у парк долази и радним данима и викендом, односно током целе недеље (Графикон 11). Вождовачки парк се разликује од остала три парка по знатно већем броју испитаника који у парк долазе само радним данима (26%) (Графикон 11), што је један од индикатора слабе посећености овог парка, односно незаинтересованости корисника да проведу слободно време у овом парку. Истраживање ставова корисника, потврдило је да постоје статистички значајне разлике у односу на одговоре испитаника у истраживаним парковима на питање којим данима најчешће долазе у парк ($\chi^2(6) = 66.386$, $p = 0.000$). Такође, и дужина боравка, односно време које испитаници дневно, најчешће, проведу у парку указује на мањи употребни потенцијал Вождовачког парка у односу на употребни потенцијал осталих истраживаних паркова (Графикон 13). Истраживани паркови се статистички значајно разликују ($\chi^2(6) = 48.735$, $p = 0.000$) по дужини боравка,

односно времену које испитаници, дневно, најчешће проведу у парку. Наиме, више од половине испитаника (56%) задржава се у Вождовачком парку до 1 сат, док у осталим истраживаним парковима више од половине испитаника проведе од 1–3 сата. У парку Беле воде испитаници остају најдуже, односно 13% испитаника у парку борави више од 3 сата дневно (Графикон 13). До сличних података о дужини боравка корисника у парковима дошла је Nagy (2002), која наводи да корисници паркова у Будимпешти, у току једне посете, у просеку проведу 1–2 сата у парковима. Иако резултати истраживања показују да све већи проценат становника урбаних средина сматра да посета парковима и другим зеленим површинама има позитиван ефекат (CABE space, 2013), тренд опадања интензитета коришћења паркова, у последњој деценији, евидентиран је у Мађарској (Nagy, 2002), Холандији (Tisma and Jokovi, 2007) и Енглеској (CABE space, 2013). С обзиром да до сада у Србији није истраживана употреба паркова, не постоје релевантни подаци о начину коришћења и облицима активности корисника у парковима, којима би се потврдиле промене у рекреативним навикама становника Београда.

5.1.2. Интензитет употребе истраживаних паркова и угодност простора

Активности корисника су основни „градивни блокови“ јавних отворених простора (PPS, 2005). Наиме, упражњавање одређених активности представља мотив, односно разлог зашто људи долазе у паркове и друге јавне отворене просторе. Мотиви за коришћење паркова произилазе из потреба корисника, као што су: потреба да буду у „контакту са природом“, рекреативне потребе, потребе за социјалним контактима и др. (Cooper Marcus and Francis, 1990; Matsuoka and Kaplan, 2008, Konijnendijk, 2008). Према Живковић (2015), упражњавање рекреативних активности је повезано са унутрашњом мотивацијом која може бити физиолошке и психолошке природе. У физиолошком смислу односи се на нагон за кретањем, док се у психолошком смислу везује за обогаћивање садржаја живота кроз забаву и разоноду, испољавање креативности, проширивање знања, развој вештина и постизање пријатних доживљаја (Vesnić-Neđeral, 1991; Живковић, 2015).

Dunnett et al. (2002) мотиве за долазак у паркове и друге урбане зелене површине групишу у седам категорија: уживање у „природном” окружењу; социјалне активности; потреба за изоловањем, односно самостално проведеним временом у другачијем окружењу; шетња као активност (укључујући и шетњу кућних љубимаца); пасивна рекреација (одмор и релаксација); активна рекреација (игра и спортске активности) и учествовање у организованим догађајима у парку. Наведених седам примарних категорија мотива за долазак у парк, према Dunnett et al. (2002), могу бити комбиновани у зависности од преференција корисника и њихових социо-демографских карактеристика (пол, старосна категорија, степен образовања итд.).

Изузев мотива учествовања у организованим догађајима у парку и задовољења потребе за изолованошћу, остале наведене категорије мотива присутне су и у одговорима испитаника истраживаних паркова у Београду (Графикон 7). Анализа резултата анкетног упитника потврдила је наводе Vesnić-Neđeral (1991) и Живковић (2015) да су три основна мотива за посету урбаним просторима у сврху рекреације жеља за: рекреативним активностима, променом средине и другачијим облицима окупљања.

Иако мотивисаност људи за коришћење паркова зависи од специфичности одређеног поднебља и од индивидуалних потреба корисника (James et al., 2009), истраживања у различитим срединама (Oku and Fukamachi, 2006; Yilmaz et al., 2007, Ghandehari et al., 2012, Lee and Kim, 2015) показују да је најчешћи мотив за долазак у парк шетња. На различиту заступљеност појединих мотива за долазак испитаника у истраживане паркове у Београду утичу величина парка и постојећи садржаји (опремљеност за различите врсте активности). Наиме, резултати анкетног упитника показали су да је шетња најчешћи мотив за долазак у веће паркове, Ташмајдански (56%) и Беле воде (55%) (Графикон 7), док су мотиви испитаника за посету два мања парка повезани са постојећим садржајима. Односно, највећи број испитаника (47%) у Чубурском парку навео је као мотив за долазак игру деце на дечијим игралиштима и спортске активности, а према резултатима упитника, Вождовачки парк највише испитаника (60%) посећује због одмора и релаксације (Графикон 7).

С обзиром да су испитаници наводили различит број мотива за долазак у парк (1-5), анализом варијансе је потврђена различита просечна мотивација испитаника за долазак у четири истраживана парка ($F(3,396) = 7.922, p = 0.000$). Већа просечна мотивација за долазак у паркове Беле воде (46%) и Ташмајдански (45%) у односу на Вождовачки (36%) и Чубурски (34%) (Графикон 8 и Табела В6 у Прилогу Б) је у корелацији са резултатима истраживања ставова корисника о уређености парка за различите врсте активности (Графикон 15). Наиме, задовољство испитаника садржајима у истраживаним парковима, које им омогућавају различите врсте активности, утиче и на њихову већу мотивацију за долазак у парк.

У односу на критеријум интензитета употребе истраживаних паркова за различите врсте активности корисника, према препоруци PPS (2005) евалуација употребног потенцијала истраживаних паркова обухватила је разматрање следећих показатеља (индикатора) успешности отворених простора:

- Разноврсност активности (диверзитет активности);
- Коришћење парка у различитим периодима године и у току дана;
- Однос између броја корисника мушког и женског пола;
- Присутност корисника различитих старосних категорија и
- Појединачно и групно коришћење парка.

Истраживани паркови се разликују, не само по величини и другачијем контексту окружења, односно позицији паркова у градској структури, већ и по другачијој употреби. У Табелама 49а, 49б и 49в приказана је фреквентност појављивања различитих врста активности корисника, евидентираних у данима посматрања паркова. Да би анализа разноврсности активности корисника обухватила и све оне активности које су у парковима евидентирани са мањом фреквентношћу, различити процентуални интервали којима се у Табелама 49а, 49б и 49в приказује фреквентност активности корисника утврђени су на основу увида у емпиријску базу прикупљених података (дневни обрасци коришћења паркова у поглављу 4. Резултати истраживања).

Табела 49а. Фреквентност линеарних активности корисника у истраживаним парковима

Активност		Парк																							
		Ташмајдан						Беле воде						Вождовачки						Чубурски					
		јун - р.д.	јун - вик.	сеп. - р.д.	сеп. - вик.	дец. - р.д.	дец. - вик.	јун - р.д.	јун - вик.	сеп. - р.д.	сеп. - вик.	дец. - р.д.	дец. - вик.	јун - р.д.	јун - вик.	сеп. - р.д.	сеп. - вик.	дец. - р.д.	дец. - вик.	јун - р.д.	јун - вик.	сеп. - р.д.	сеп. - вик.	дец. - р.д.	дец. - вик.
Шетња (Sh)	Sh01	55%-70%	55%-70%	55%-70%	55%-70%	55%-70%	55%-70%	55%-70%	55%-70%	55%-70%	55%-70%	55%-70%	55%-70%	55%-70%	55%-70%	55%-70%	55%-70%	55%-70%	55%-70%	55%-70%	55%-70%	55%-70%	55%-70%	55%-70%	
	Sh02	1%-5%	1%-5%	1%-5%	1%-5%	1%-5%	1%-5%	1%-5%	1%-5%	1%-5%	1%-5%	1%-5%	1%-5%	1%-5%	1%-5%	1%-5%	1%-5%	1%-5%	1%-5%	1%-5%	1%-5%	1%-5%	1%-5%	1%-5%	
	Sh03	1%-5%	1%-5%	1%-5%	1%-5%	5%-10%	10%-25%	1%-5%	1%-5%	1%-5%	1%-5%	1%-5%	1%-5%	1%-5%	1%-5%	1%-5%	1%-5%	1%-5%	1%-5%	1%-5%	1%-5%	1%-5%	1%-5%	1%-5%	
	Sh04																								
	Sh05	1%-5%	1%-5%					1%-5%	1%-5%	1%-5%															
	Sh06																								
	Sh07											1%-5%	1%-5%					1%-5%							
	Sh08																								
	Sh09	1%-5%	1%-5%	1%-5%		1%-5%	1%-5%																		
	Sh10																								
Трчање (Т)	T01																								
	T02	1%-5%	1%-5%	1%-5%	1%-5%	1%-5%																			
	T03																								
Вожња бицикла, ролера игд. (V)	V01	1%-5%			1%-5%			1%-5%	1%-5%																
	V02																								
	V03																								
	V04																								
	V05												1%-5%												

Легенда

	<1%		5% - 10%		25% - 40%		55% - 70%
	1% - 5%		10% - 25%				> 70%

Табела 496. Фреквентност активности у зонама у истраживаним парковима

Активност		Парк																							
		Ташмајдан						Беле воде						Вождовачки						Чубурски					
		јун - р.д.	јун - вик.	сеп. - р.д.	сеп. - вик.	дец. - р.д.	дец. - вик.	јун - р.д.	јун - вик.	сеп. - р.д.	сеп. - вик.	дец. - р.д.	дец. - вик.	јун - р.д.	јун - вик.	сеп. - р.д.	сеп. - вик.	дец. - р.д.	дец. - вик.	јун - р.д.	јун - вик.	сеп. - р.д.	сеп. - вик.	дец. - р.д.	дец. - вик.
Игра (I)	I01	5% - 10%	5% - 10%	5% - 10%	5% - 10%	5% - 10%	10% - 25%	10% - 25%	5% - 10%	5% - 10%	10% - 25%	10% - 25%	10% - 25%	10% - 25%	10% - 25%	10% - 25%	10% - 25%	10% - 25%	10% - 25%	10% - 25%	10% - 25%	10% - 25%	10% - 25%	10% - 25%	
	I02		<1%				<1%	<1%																	
	I03	<1%	<1%	<1%	<1%				<1%	<1%															
	I04	<1%		<1%	<1%											<1%									
	I05																								
	I06																								
	I07	<1%																							
	I08		<1%	<1%	<1%																				
	I09		<1%	<1%	<1%																				
	I10	<1%	<1%	<1%	<1%	<1%	<1%	<1%	<1%		<1%	1% - 5%													
Виж.	Vž01	1% - 5%	1% - 5%	1% - 5%	1% - 5%	1% - 5%	1% - 5%	1% - 5%	1% - 5%	1% - 5%	1% - 5%														

Легенда

<1%	5% - 10%
1% - 5%	10% - 25%

Табела 49в. Фреквентност стационарних врста активности корисника у истраживаним парковима

Активност		Парк																							
		Ташмајдан						Беле воде						Вождовачки						Чубурски					
		јун р.д.	јун вик.	сеп. р.д.	сеп. вик.	дец. р.д.	дец. вик.	јун р.д.	јун вик.	сеп. р.д.	сеп. вик.	дец. р.д.	дец. вик.	јун р.д.	јун вик.	сеп. р.д.	сеп. вик.	дец. р.д.	дец. вик.	јун р.д.	јун вик.	сеп. р.д.	сеп. вик.	дец. р.д.	дец. вик.
Седење (S)	S01	10-25%	10-25%	10-25%	10-25%	5-10%	1-5%	10-25%	10-25%	10-25%	10-25%	1-5%	1-5%	10-25%	10-25%	10-25%	10-25%	5-10%	1-5%	10-25%	10-25%	10-25%	10-25%	1-5%	1-5%
	S02	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	5-10%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	5-10%	1-5%	1-5%	1-5%
	S03	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%
	S04	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%
	S05	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%
	S06	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%
	S07	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%
	S08	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%
	S09	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%
	S10	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%
	S11	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%
	S12	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%
	S13	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%
	S14	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%
Стајање (St)	St01	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%
	St02	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%
	St03	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%
	St04	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%
	St05	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%
	St06	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%
(L)	L01	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%
	L02	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%	1-5%

Легенда

	<1%		5% - 10%
	1% - 5%		10% - 25%

Парк Ташмајдан карактерише разноврсна употреба за линеарне активности корисника, како за све облике шетње (Sh), тако и за трчање (T) и вожњу бицикла (V01), ролера (V02), скејта (V03) и тротинета (V04) (Табела 49а). У односу на парк Ташмајдан, мања разноврсност линеарних активности у парковима Беле воде и Чубурском је, углавном, повезана са недостатком стазе за трчање (трим стазе), док се Вождовачки парк, са малом разноврсношћу линеарних активности, издваја од свих других истраживаних паркова, и због одсуства појединих активности корисника, као што су вожња ролера (V02), скејта (V03) и тротинета (V04) (Табела 49а).

Иако се за игру и спортске активности у парковима користе и травне површине (I03, I04, I07, I08, I09) и стазе (I02) (Табела 49б), на разноврсност активности у зонама, у највећој мери, утичу постојећи садржаји. Наиме, због већег броја дечијих игралишта, разноврсности спортских терена и опремљености парка справама за вежбање, парк Беле воде се, у односу на друге паркове, одликује већим употребним потенцијалом за активности у зонама, док је Вождовачки парк, због недостатка садржаја намењених спортским активностима, парк веома ограничене употребе за ову групу активности корисника (Табела 49б).

Најразноврснија употреба парка за стационарне активности корисника (седење, стајање и лежање) евидентирана је у парку Ташмајдан (Табела 49в). На већи број различитих облика активности седења (S) (Табела 49в) у парковима Ташмајдан и Беле воде, у односу на Чубурски и Вождовачки парк, утиче: могућност другачијег организовања седења, као што је седење за столом (S11, S12) (Слике 11 и 12), затим другачији образац понашања корисника у парку (S05) (Слика 13) и вишенаменско коришћење парка, односно методом посматрања евидентиране комбинације различитих облика рекреације (Слике 14 и 15) (S09, S10) (Табела 49в). Једини парк који се користи и за лежање на травним површинама (L01) је парк Ташмајдан (Слика 16). Такође, у парку Ташмајдан који, за разлику од других истраживаних паркова, пружа посетиоцима услугу бесплатног интернета (Wi-Fi), евидентирано је коришћење савремених мобилних технологија, лаптопа (Слика 17) и телефона (Слика 18), током пасивне рекреације корисника (S13, S14) (Табела 49в).

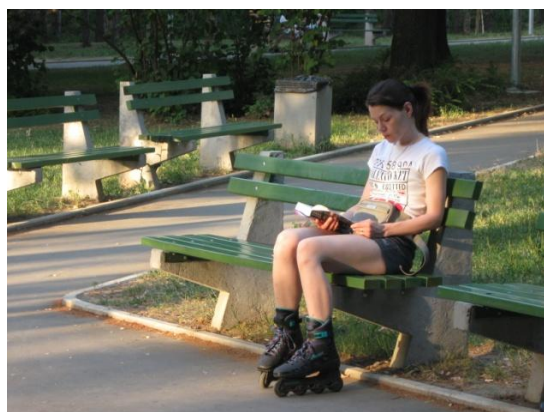
Слика 11. Седење за столовима у парку Ташмајдан

Слика 12. Седење за столом у парку Беле воде

Слика 13. Седење на стази у парку Ташмајдан

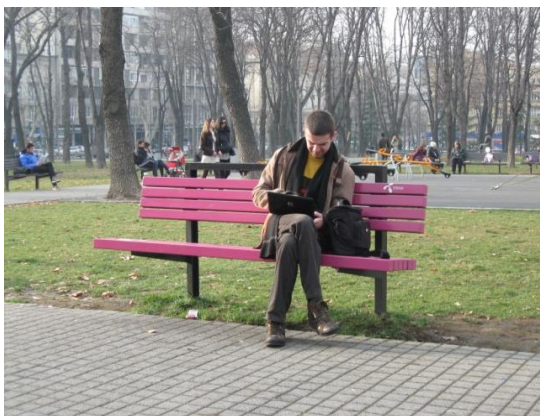
Слика 14. Комбинација различитих облика коришћења парка Беле воде – возач ролера

Слика 15. Седење на клупи и стајање у парку Беле воде - возачи бицикла

Слика 16. Лежање на травној површини у парку Ташмајдан

Слика 17. Парк Ташмајдан - савремени облици коришћења парка (интегрисана рекреација)

Слика 18. Парк Ташмајдан - савремени облици коришћења парка (интегрисана рекреација)

У односу на укупан број евидентираних активности, анализа употребног потенцијала истраживаних паркова, са аспекта разноврсности активности корисника као показатеља успешности паркова (Табела 49а, 49б и 49в), показала је да се градски парк Ташмајдан издваја, у односу на друге паркове, већом разноврсношћу активности корисника. Такође, парк Беле воде, највећи истраживани локални парк, се одликује разноврснијом употребом у односу на два мања локална парка, Чубурски, а нарочито Вождовачки парк, у којем је евидентиран најмањи број различитих врста активности корисника.

Фреквентност коришћења истраживаних паркова у различитим периодима године (јун, септембара и децембар), изражена бројем корисника по јединици хексагоналног грида, приказана је на Мапама 25–36 (Прилог Г1).

Парк Ташмајдан се одликује интензивном и константном употребом, са релативно блиским бројем евидентираних корисника у јуну (8214) и септембру месецу (8148) (Табела 4). Изузев фреквентније употребе простора за вежбање (Мапе 25 и 26, Прилог Г1) и простора за кућне љубимце (Мапе 25 и 26) у септембру месецу, просторна позиционираност корисника и интензитет њихових активности указују на сличан просторни образац коришћења парка (Мапе 25 и 26, Прилог Г1). Наиме, у јуну и септембру, евидентирана је највећа фреквентност коришћења парка, односно потпуна засићеност простора корисницима, на дечијим игралиштима 2 и 3. Такође, категорија која се односи на интензитет употребе парка, велика гужва (19–28 корисника по ћелији хексагоналног грида) евидентирана је на дечијем

игралишту 1, простору око фонтане, павиљону за игру шаха и делу централне стазе у парку (Мапе 25 и 26, Прилог Г1). Резултати посматрања парка у децембру, због временских услова (Табела А.1, Прилог А), показали мањи интензитет коришћења парка (3456), односно мању фреквентности коришћења (Мапа 27, Прилог Г1). Међутим, дечија игралишта су била посећена просторна целина парка у овом месецу, односно, у овој целини регистрована је велика гужва (19–28 корисника по ћелији хексагоналног грида) (Мапа 27, Прилог Г1). Мањом посетом парка у децембру месецу, уједначена је фреквентност коришћења свих стаза у парку у оквиру категорије комотног простора (1–10 корисника по ћелији хексагоналног грида), односно промењен је образац коришћења парка, у смислу равномерније употребе просторних целина парка у односу на јун и септембар месец (Мапе 25, 26 и 27, Прилог Г1).

Парк Беле воде се интензивније користио за различите врсте активности посетилаца у јуну месецу (3668 корисника) него у септембру (2861 корисник) (Табела 14). Због непогодних временских услова за коришћење отворених простора, у периодима посматрања током децембра месеца (Табела А.2 Прилог А), у парку је евидентирано најмање корисника (943). У односу на месец септембар, када је фреквентност коришћења свих просторних целина, била у границама категорија комотног или толерантног простора, већи интензитет коришћења парка (категирија велике гужва) у јуну месецу евидентиран је на дечијем игралишту 3 (Мапе 28 и 29, Прилог Г1) и на улазу у већи део парка из улице Мате Јерковић. Фреквентност коришћења осталих садржаја у парку (дечијих игралишта, спортских терена, травних површина итд.) указује на сличан образац коришћења простора парка Беле воде током јуна и септембра месеца. Изузев фудбалског терена и травних површина, чије коришћење није евидентирано током месеца децембра, сви остали садржаји парка Беле воде су коришћени са смањеним интензитетом и уједначеном фреквентношћу (Мапа 30, Прилог Г1).

Вождовачки парк се издваја од других истраживаних паркова по знатно мањем броју евидентираних корисника, током јуна (737), септембра (692) и децембра (408) месеца (Табела 24). Такође, за разлику од осталих паркова, фреквентност

коришћења Вождовачког парка у јуну и септембру месецу није значајно виша, у односу на фреквентност коришћења парка у децембру (Мапе 31, 32 и 33, Прилог Г1).

Чубурски парк је једини парк у којем је евидентирано више корисника у септембру (1935) него у јуну месецу (1652) (Табела 34). Иако са различитим укупним бројем евидентираних корисника, фреквентност коришћења парка у наведеним месецима указује на сличан образац коришћења парка. Наиме, највећа фреквентност коришћења простора евидентирана је на пешачким стазама које повезују улазе у парк из улица Цара Николаја II и Максима Горког (Мапе 34 и 35, Прилог Г1). Временски услови у децембру месецу (Табела А.4, Прилог А), када је евидентиран мањи број корисника (950), утицали су на значајније смањење фреквентности коришћења дечијих игралишта у парку (Мапа 36, Прилог Г1).

С обзиром да се, према Gehl (1987), на отвореним просторима лошег квалитета одвијају углавном неопходне активности (активности повезане са обавезним кретањем, као што су одлазак на посао, школу и сл.), а да задовољство корисника добрим квалитетом отворених простора утиче на повећан интензитет одвијања необавезних активности, као што је већина рекреативних активности (шетња, седење, игра и сл.), утврђена фреквентност коришћења простора истраживаних паркова у различитим периодима године указује на лошији квалитет Чубурског, а нарочито Вождовачког парка у односу на паркове Ташмајдан и Беле воде. Наиме, коришћење парка током целе године је један од показатеља доброг квалитета парка, односно успешности отвореног простора, само у случају када се парк у већем интензитету користи за необавезне активности (Gehl, 1987), што није утврђено у два мања парка, Вождовачком и Чубурском парку, који се у децембру месецу најинтензивније користе за транзитну пешачку комуникацију стазама које у најкраћем току повезују улазе и излазе из парка (Мапе 33 и 36, Прилог Г1). Поред наведеног, у односу на друге паркове, мања разлика између интензитета коришћења Вождовачког парка током јуна и септембра, када су временски услови погодвали употреби паркова за различите врсте активности корисника, и интензитета коришћења парка у децембру (Табела 50), месецу неповољном за већину активности корисника, указује на најмањи употребни потенцијал за

необавезне активности корисника. Такође, највећа разлика у интензитету коришћења простора у јуну месецу (најтоплијем месецу истраживања) и месецу децембру (Табела 50) издваја локални парк Беле воде од друга два локална парка (Вождовачки и Чубурски), као парк који корисници, највише посећују због различитих врста необавезних активности, у зависности од временских услова.

Табела 50. Процентуално учешће броја корисника у месецу посматрања, у односу на укупан број евидентираних корисника

Парк	Месец посматрања			Укупно (%)
	Јун (%)	Септембар (%)	Децембар (%)	
Ташмајдан	41.45	41.11	17.44	100
Беле воде	49.09	38.29	12.62	100
Вождовачки	40.12	37.67	22.21	100
Чубурски	36.41	42.65	20.94	100

У односу на коришћење парка у различитим периодима године, као индикатора успешности парка и његовог квалитета, већи употребни потенцијал паркова Ташмајдан и Беле воде, у односу на Вождовачки и Чубурски, се сагледава не само кроз интензитет употребе ових паркова током најпогоднијих временских услова за коришћење отворених простора, већ и кроз уједначеност коришћења простора, односно фреквентност коришћења просторних целина парка, током јесењег и зимског периода године.

Анализа дневног коришћења истраживаних паркова је показала да су се током јуна и септембра месеца паркови Ташмајдан, Беле воде и Чубурски највише користили у периоду између 19–22h, док је најмањи број корисника у свим наведеним парковима евидентиран у периоду између 13–16h (Графикони 1,2 и 4, Табеле А.5, А6. и А.8 у Прилогу А). Различито дневно коришћење Вождовачког парка (Графикон 3, Табела А.7 у Прилогу А), у односу на друге истраживане паркове, последица је малог броја евидентираних корисника, односно транзитног карактера парка.

На употребу истраживаних паркова у различитим периодима дана утичу, у највећој мери, временски услови. Сунчано и ведро време, са изузетно високим температурама ваздуха, обележило је све дане посматрања паркова у јуну месецу

и већину дана посматрања у септембру месецу (Табеле А.1–А.4, Прилог А). Утицај температурне разлике од 5–6°C на интензитет коришћења парка у јуну и септембру, може се видети на Графикону 2, који показује процентуалну заступљеност корисника у парку Беле воде у различитим периодима дана. Иако је приметан сличан тренд дневног коришћења парка у јуну и септембру месецу, највећа разлика у процентуалној заступљености корисника у периоду између 13–16h и вечерњим сатима (19–22h) евидентирана је 16. јуна, једином дану посматрања у којем је забележен субјективни осећај спарног времена и температуре ваздуха преко 30°C (Табела А.2, Прилог А). Такође, на равномерније дневно коришћење парка Ташмајдан током септембра, у односу на јун месец (Графикон 1), утицао је субјективни осећај угодног времена и за 3–5°C нижа температура у септембарским периодима посматрања од 10–13h и 19–22h (Табела А.1, Прилог А). Међутим, при веома сличним временским условима, у данима посматрања Чубурског парка у јуну, а такође и у септембру месецу (Табела А.4, Прилог А), специфичност локације, односно социјална структура корисника, њихове навике и расположиво слободно време, утицали су на другачији образац коришћења парка, односно равномернију процентуалну заступљеност корисника током радног дана у односу на изразито већу посећеност парка викендом у вечерњим сатима (19–22h) (Графикон 4).

У коришћењу истраживаних паркова током месеца децембра није уочена правилност у односу на период дана, односно дневна динамика коришћења паркова је, углавном, зависила од променљивих временских услова, што се може видети и на примеру парка Ташмајдан (Графикон 1) у којем је 25.12.2012. услед, за зимски период године, угодних временских услова (12°C) (Табела А.1, Прилог А) у периоду између 13–16h евидентиран највећи број корисника, док је у истом периоду дана 22.12.2012. температура испод 0°C утицала да знатно мањи број корисника посети парк (Табела А.5 у Прилогу А, Мапе 43, 44, 51, 57 и 65 у Прилогу Г2).

Услед високих температура и често спарног времена, неповољног за одвијање активности на отвореним просторима, током посматрања у јуну и септембру 2012. године евидентирано је неравномерно дневно коришћење Ташмајданског,

Чубурског и парка Беле Воде, које је варирало од утиска да су паркови “празни”, са малим бројем корисника у периоду између 13–16h (Слике 19, 21 и 23), па до велике гужве у вечерњим сатима (19–22h) (Слике 20, 22 и 24) и чак потпуне засићености простора на појединим просторним целинама у парку Ташмајан (Мапе 26 и 27 у Прилогу Г1).

Заступљеност корисника различитог пола у парковима је условљена интензитетом коришћења простора (PPS, 2005) али и локалним контекстом, културом, традицијом и менталитетом поднебља. Наиме, према појединим истраживањима корисници женског пола у већој мери посећују паркове од корисника мушког пола (Jim and Chen, 2006; Lee and Kim, 2015), док су другачији обичаји и култура условили већу заступљеност у парковима корисника мушког пола (Oguz, 2000; Ghandehari et al., 2012; Derkzen, 2012).

На нивоу укупног узорка евидентираних корисника у сва четири парка у Београду, истраживање је потврдило наводе Whyte (1980) и PPS (2005) да су на отвореним просторима који се интензивније користе жене присутне у већем броју. Наиме, у Ташмајданском, Беле воде и Чубурском парку, на нивоу целокупног узорка, евидентиран је већи проценат корисника женског пола у односу на кориснике мушког пола, док су корисници мушког пола били бројнији једино у Вождовачком парку, у којем је евидентиран знатно мањи број корисника у односу на остале истраживане паркове (Табеле А.13–А.16, Прилог А). Такође, да на већу заступљеност корисника женског пола, на нивоу целокупног узорка, не утиче близина парка, указује веома слична процентуална разлика утврђена између корисника женског и мушког пола у градском парку Ташмајдан (5.44%) и локалном парку Беле воде (5.21%) (Табеле А.15 и А.16, Прилог А). Мања површина парка, другачији социјални контекст окружења, као и мањи број корисника у целокупном узорку Чубурског парка, у односу на Ташмајдански и парк Беле воде, утицали су и на уједначенију заступљеност корисника женског и мушког пола (на нивоу целокупног узорка утврђено је за 1.39% више корисника женског пола).

Слика 19. Парк Ташмајдан - дечије игралиште (у периоду између 13-16h) (18.06.2012.)

Слика 20. Парк Ташмајдан - дечије игралиште (у периоду између 19-22h) (18.06.2012.)

Слика 21. Чубурски парк - дечије игралиште (у периоду између 13-16h) (17.06.2012.)

Слика 22. Чубурски парк - дечије игралиште (у периоду између 19-22h) (17.06.2012.)

Слика 23. Парк Беле воде - дечије игралиште (у периоду између 13-16h) (14.06.2012.)

Слика 24. Парк Беле воде - дечије игралиште (у периоду између 19-22h) (14.06.2012.)

За разлику од Вождовачког парка у којем су, у свим данима посматрања, корисници мушког пола били бројнији, у осталим парковима анализа заступљености корисника према полу, у појединим данима посматрања, потврдила је утицај временских услова на број корисника различитог пола. Наиме, корисници женског пола, у парковима Ташмајдан, Беле воде и Чубурски (изузев 17.06.2012.) били су заступљенији у јуну и септембру месецу, док је у децембру месецу, евидентиран већи број корисника мушког пола.

Иако су корисници женског пола, генерално, више користили паркове током јуна и септембра, веће процентуално учешће корисника женског пола радним данима, у односу на дане викенда утврђено је током оба месеца посматрања у градском парку Ташмајдан, док у осталим парковима, који су локалног типа, није утврђен утицај дана у недељи на процентуални однос корисника женског и мушког пола (Табеле А.13–А.16, Прилог А).

Вредновањем успешности парка према индикатору присутност различитих старосних категорија, истиче се парк Беле воде у којем је евидентирано равномерније учешће деце, тинејџера, средње и старије генерације корисника у односу на друге истраживане паркове (Табеле А.13–А.16, Прилог А). Процентуално учешће деце и корисника старије генерације највеће је управо у узорку корисника парка Беле воде, а процентуално учешће тинејџера је веће само у Вождовачком парку (Табеле А.13–А.16, Прилог А), у чијем се непосредном окружењу налази основна школа, што је утицало на старосну структуру корисника парка, односно константно присуство тинејџера у парку, без обзира на период године. У односу на јун и септембар, у децембру месецу, у свим парковима, највише се смањио проценат деце². Такође, уз нешто мање процентуално учешће, иначе најбројније групе корисника средње генерације, током децембра месеца се значајније повећава учешће тинејџера у старосној структури корисника, нарочито у парку Ташмајдан, али и у парковима Беле воде и Чубурском (Табеле А.13–А.16, Прилог А). Парк Беле воде се, такође, у односу на

---

² У периоду посматрања Вождовачког парка, 4.12.2012. године, краткотрајан боравак већег броја деце из оближњег вртића значајно је променио старосну структуру укупног узорка евидентираних корисника, односно проценат деце, евидентиран тог дана у парку, је износио 13.84 (Табела А.15, Прилог А).

друге паркове издваја и по константном присуству корисника старије генерације у парку. Наиме, током децембра месеца, без обзира на временске услове, највеће процентуално учешће корисника старије генерације евидентирано је управо у парку Беле воде (Табеле А.13–А.16, Прилог А).

PPS (2005) истиче да је угодност простора од кључног значаја за успешност парка, односно његов квалитет са аспекта корисника. Према литературним наводима (William and Green, 2001; PPS, 2005; Lee and Maheswaran, 2010) угодност простора обухвата перцепцију корисника о сигурности (безбедности) простора; чистоћи; доступности и могућности избора места за седење, као и њиховој удобности; погодности стаза за активности корисника итд. С обзиром да је угодност простора квалитативно обележје парка, вредновање употребног потенцијала истраживаних паркова, са аспекта угодности простора, је обухватило истраживање ставова корисника.

Истраживање ставова испитаника је показало да се степен задовољства уодношћу простора, изражен укупном просечном оценом, статистички значајно разликује између истраживаних паркова ($F(3,396) = 27.013, p = 0.000$). Укупна просечна оцена за угодност истраживаних паркова, изведена из просечних оцена које су добијене као одговори испитаника на десет постављених питања (Табела В20, Прилог В), показала је да су најзадовољнији уодношћу простора испитаници у парку Беле воде (оцена 4.23), а затим испитаници у парку Ташмајдан (оцена 4.06), док је задовољство уодношћу простора у мањим парковима, Вождовачком (оцена 3.63) и Чубурском (оцена 3.42), било статистички значајно ниже (Графикон 16). Истраживање ставова корисника није потврдило наводе PPS (2005) да је корисницима женског пола посебно значајна угодност простора (због тенденције да буду више дискриминисане на јавним просторима које користе), односно утврђено је да не постоје разлике у укупној просечној оцени угодности простора у односу на пол испитаника ($t(398) = 0.009, p = 0.993$). Међутим, став испитаника о угодности простора, на нивоу сва четири истраживана парка, разликовао се у односу на варијабле: старосна категорија ($F(2,397) = 3.546, p = 0.030$) и степен образовања ($F(2,397) = 7.652, p = 0.001$). Наиме, најзадовољнији уодношћу простора су испитаници старије генерације, а

затим тинејџери, док су најмање задовољство исказали испитаници средње старосне категорије (Табела В22, Прилог В), као и испитаници са највишим степеном образовања (Табела В23, Прилог В).

Иако су истраживања ставова корисника показала да су испитаници у парковима Беле воде и Ташмајдан задовољнији угодношћу простора од испитаника у Вождовачком и Чубурском парку, анализа ставова испитаника у односу на појединачна питања (Табела В20, Прилог В), односно различите аспекте угодности простора, указује на њихов утицај на интензитет коришћења паркова.

Према наводима у литератури (Cervero and Duncan, 2003; Travlou, 2004; Lee and Maheswaran, 2010; Babey et al., 2007) перцепција о сигурности отворених простора утиче на интензитет коришћења, односно степен одвијања активности корисника (посебно одређених категорија корисника, као што су корисници женског пола, корисници са децом или тинејџери). Компаративном анализом ставова корисника о безбедности простора (утврђених методом анкетања) (Табела В20, Прилог В) и евидентираног интензитета коришћења истраживаних паркова (методом посматрања) (Табела 2) утврђена је корелација између перцепције корисника о безбедности простора и употребног потенцијала истраживаних паркова. Наиме, највишом просечном оценом за безбедност простора, оцењен је парк Ташмајдан (4.30) у којем је евидентиран и највећи број корисника, а затим парк Беле воде (4.01) и Чубурски (3.72), док је уједно најмање посећен парк - Вождовачки парк добио најлошију оцену (3.27) за безбедност простора. Да угодност простора, односно перцепција о сигурности простора, не утиче само на интензитет коришћења простора, већ и на фреквентност коришћења појединих просторних целина, може се видети на примеру парка Беле воде. У периодима посматрања и током анкетања испитаника део парка Беле воде још увек није био осветљен што је, у одређеној мери, формирало образац коришћења парка у вечерњим сатима. Наиме, перцепција корисника о безбедности парка утицала је на већу фреквентност коришћења оних просторних целина које су боље осветљене у вечерњим сатима (улаз у већи део парка и простор око платоа за игру шаха) (Мапе 28, 29 и 30 у Прилогу Г1). Наиме, најбоље осветљен део парка био је уједно и простор који су тинејџери најфреквентније користили за активности у вечерњим

сатима (Мапа 67 у прилогу Г3). За разлику од парка Беле воде, нижа просечна оцена (3.93) за осветљеност парка Ташмајдан у вечерњим сатима, није утицала на перцепцију корисника о безбедности простора (оцена 4.30) (Табела В20, Прилог В). Разлог за овакав став испитаника у парку Ташмајдан је, вероватно, присуство комуналне полиције, (приметне само у парку Ташмајдан), као и организоване, јасно препознатљиве службе, која се бави управљањем и одржавањем парка, што је исказано и вишом оценом испитаника (4.14) за редовно чишћење и одржавање парка Ташмајдан, у поређењу са оценама испитаника у другим истраживаним парковима (Табела В20, Прилог В). Наиме, у парку Беле воде је најнижом просечном оценом (3.76) (Табела В20, Прилог В), у погледу угодности простора, изражено незадовољство испитаника одржавањем парка³, а лоше оцене за одржавање и редовно чишћење Вождовачког (оцена 3.00) и Чубурског (оцена 2.98) парка су, у великој мери, утицале на укупну оцену за угодност ових паркова⁴ (Слика 25 и 26), са аспекта корисника простора, чиме се потврђују наводи PPS-а (2005) да успешност отвореног простора зависи од и тога колико се добро њиме управља.

Слика 25. Улаз у Вождовачки парк из улице Јове Илића

Слика 26. Главна стаза у Чубурском парку

³ У парку Беле воде 39% испитаника сматра да се парк не чисти и не одржава редовно (Табела 48).

⁴ Став 51% испитаника у Чубурском парку и 45% испитаника у Вождовачком парку је да се парк не чисти и не одржава редовно (Табела 48).

Утицаји других аспеката у домену угодности простора (угодност стаза, клупа итд.) на употребни потенцијал истраживаних паркова сагледани су кроз анализу појединачних активности корисника (шетња, седење и др.).

Сходно дневним обрасцима коришћења паркова (Мапе 1–24), односно евидентираној просторној позиционираности активности, према начину одвијања активности или степена психо-физичког ангажовања корисника и различитих потреба корисника које се односе на физичко окружење, вредновање интензитета употребе паркова за различите врсте активности обухватило је анализу активности и структурних група активности корисника (линеарне, стационарне и активности у зонама).

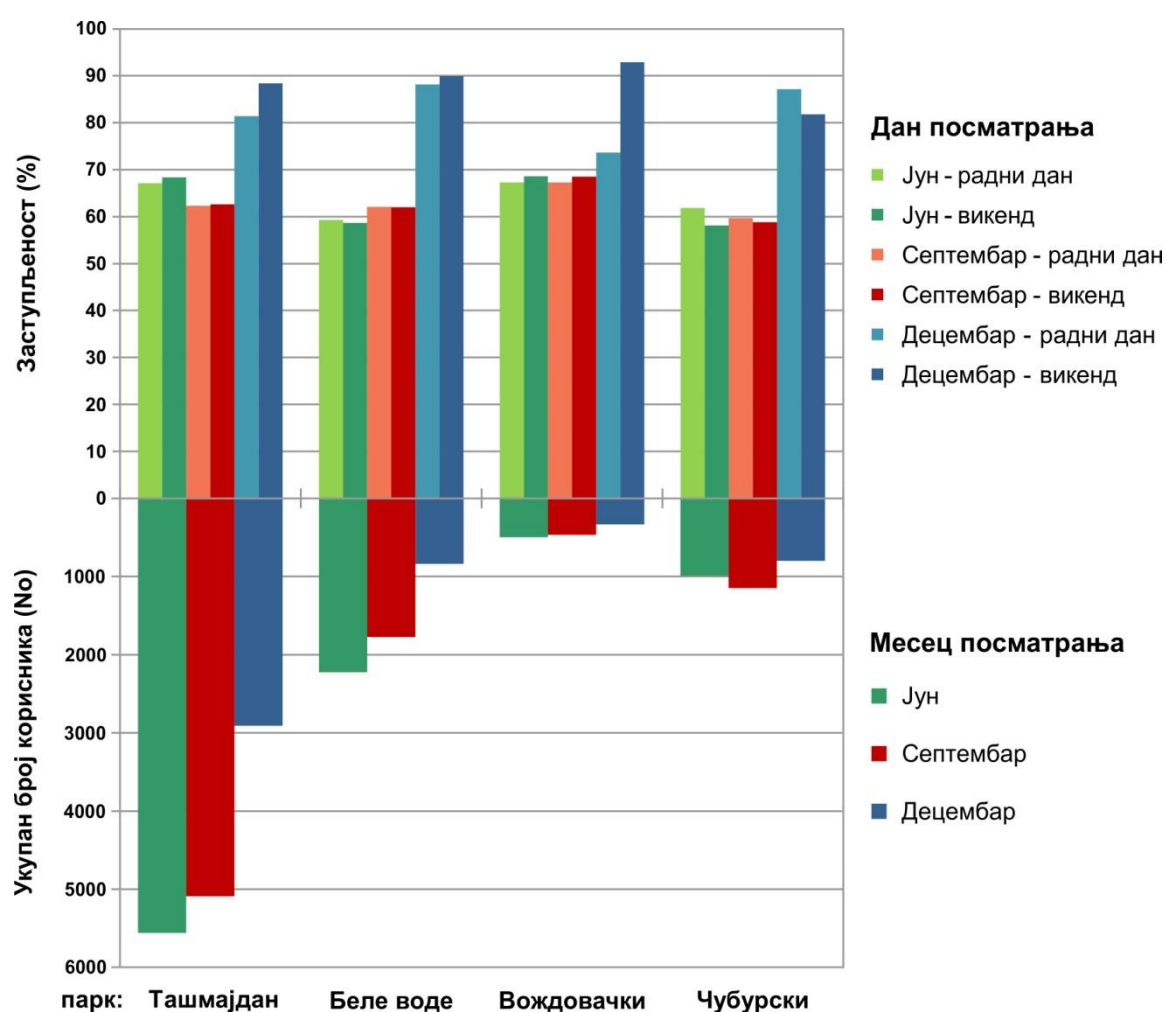
5.1.2.1. Линеарне активности

Шетња, трчање, вожња бицикла, ролера, скејта, тротинета и санки, као активни облици рекреације корисника парка, у овом истраживању дефинисани као активности линеарног типа, могу се назвати и „мобилним рекреативним активностима“ (Schipperijn, 2010), јер захтевају одређени ниво физичке активности која подразумева кретање кроз парк. Наиме, линеарне активности су најширег опсега по просторној позиционираности корисника у парковима (Мапе 1-24) и одвијају се на стазама, али са различитим интензитетом и у оквиру већег броја просторних целина парка. У погледу специфичних потреба у физичком окружењу, за ову групу активности су од највећег значаја угодност и адекватност стаза предвиђених за различите врсте линеарног кретања (пешачке, трим и бицикличке стазе), али и присуство зеленила, чесми и осветљења које омогућава коришћење паркова у вечерњим сатима (Schipperijn, 2010).

Линеарне активности су биле најзаступљенија група активности у свим данима посматрања и у свим истраживаним парковима у Београду (Графикон 22). Иако се број евидентираних корисника у парковима веома разликовао, уочено је релативно блиско процентуално учешће линеарних активности у свим истраживаним парковима (57–69%) током јуна и септембра месеца. Такође, иако је број евидентираних корисника у градском парку Ташмајдан био знатно већи него у локалном парку Беле воде (паркови приближно исте величине), утврђен је

сличан тренд њиховог коришћења у односу на период године (Графикон 22). Наиме, оба парка је више корисника посетило у јуну месецу, у односу на септембар, а за разлику од Вождовачког и Чубурског парка, приметно је и веће смањење броја корисника током децембра месеца (Графикон 22), што указује на већи употребни потенцијал паркова Ташмајдан и Беле воде за необавезне линеарне активности корисника, у периодима погодних временских услова за коришћење отворених простора.

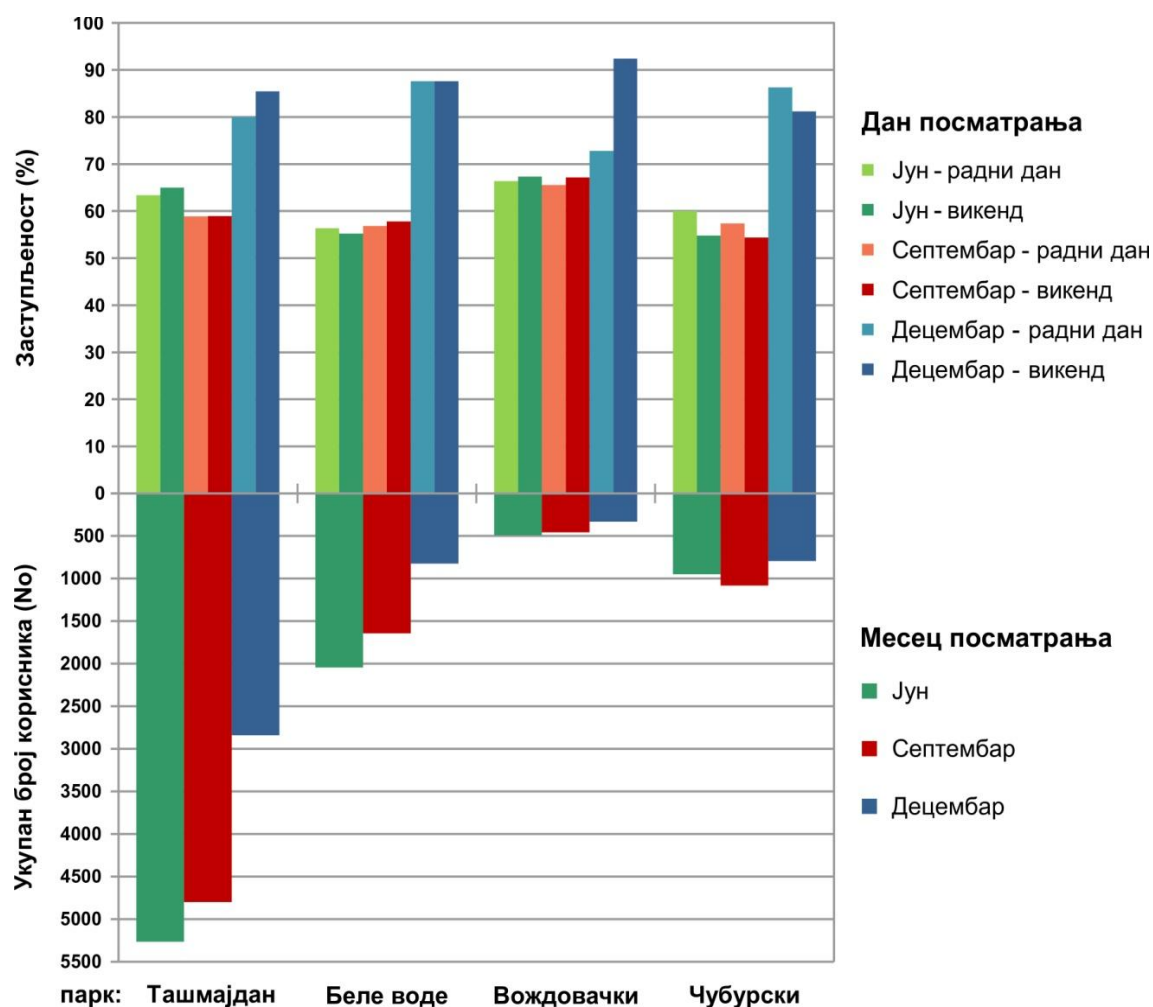
Графикон 22. Интензитет употребе паркова за линеарне активности корисника, у јуну, септембру и децембру 2012. године

Према бројним студијама коришћења паркова у свету (Nielsen and Hansen, 2006; Neuvonen et al., 2007; Arnberger and Eder, 2007; Tzoulas and James, 2010; Schipperrijn, 2010) шетња је најчешћа активност корисника. Шетња, као најмасовније прихваћена рекреативна активност у урбаним срединама (Vesnić-

Nederal, 1991), је и најчешћа активност корисника у истраживаним парковима у Београду (Графикон 23).

Графикон 23. Заступљеност и интензитет употребе паркова за шетњу корисника, у јуну, септембру и децембру 2012. године

С обзиром на малу заступљеност осталих линеарних активности - трчање, вожња бицикла, ролера, скејта, тротинета и санки (Графикони 24 и 25), тренд коришћења истраживаних паркова за линеарне активности је, у највећој мери, одређен употребом паркова за шетњу (Графикони 22 и 23).

Најзадовољнији стазама за шетњу били су испитаници у парку Беле воде (оцена 4.46) док је груба текстура застора у Вождовачком парку утицала да, према мишљењу испитаника, овај парк буде најлошије оцењен (3.48) са аспекта удобности коришћења простора за шетњу (Табела В20, Прилог В). Резултати

истраживања су, са аспекта корисника простора, потврдили да је естетски квалитет застора стаза у парку мање значајан од његове употребне вредности (Слика 27). Наиме, за разлику од других паркова, у којима глатка текстура плоча и ливених застора стаза омогућавају кретање корисника у инвалидским колицима, у Вождовачком парку није евидентирана ова категорија корисника (Табела 49а). Такође, мишљење испитаника старије генерације да им застор у парку (калдрма) отежава шетњу; мањи проценат (1.85) корисника који шетају у парку са децом у колицима у односу на друге паркове (4.97% у парку Ташмајдан, 4.50% у Чубурском парку и 3.57% у парку Беле воде) (Слика 28); као и примедбе на отежано кретање деце најмлађег узраста, показују да угодност стаза за шетњу корисника утиче на интензитет коришћења парка.

Слика 27. Калдрма, као застор у Вождовачком парку

Слика 28. Шетња са дететом у колицима у парку Беле воде

Поред претходно наведеног утицаја временских услова на интензитет употребе истраживаних паркова у различитим периодима дана током јуна и септембра месеца, анализом просторне позиционираности корисника који су у истраживаним парковима шетали, утврђен је значајан утицај осунчаности простора на обрасце коришћења паркова Ташмајдан и Беле воде. Наиме, анализом просторне позиционираности корисника који су шетали у парку Ташмајдан, у свим осунчаним периодима дана (између 10–19h) у јуну месецу, уочено је знатно фреквентније коришћење оних стаза у парку које су у засени (сенка или полусенка) (Мапа 37, Прилог Г2). Утицај осунчаности на интензитет коришћења простора најуочљивији је на главној алеји у парку Ташмајдан. Због недостатка

дрвећа на травним површина дуж већег дела алеје и партерног зеленила у средишњем делу које, такође, не омогућава засену, главна алеја у парку Ташмајдан је, у већем делу, све до вечерњих сати осунчана и са малим бројем корисника (Слика 29). Разлика у интензитету коришћења осунчаних делова главне алеје (горња половина главне алеје - Мапа 37 у Прилогу Г2) и оних у засени (Слика 30), у периодима посматрања од 10–19h, као и релативно равномерно коришћење стазе за шетњу у вечерњем периоду (између 19–22h) (Слика 31, Мапа 37 у Прилогу Г2) указује на значајан утицај осунчаности простора на употребни потенцијал парка, односно просторни образац коришћења парка Ташмајдан.

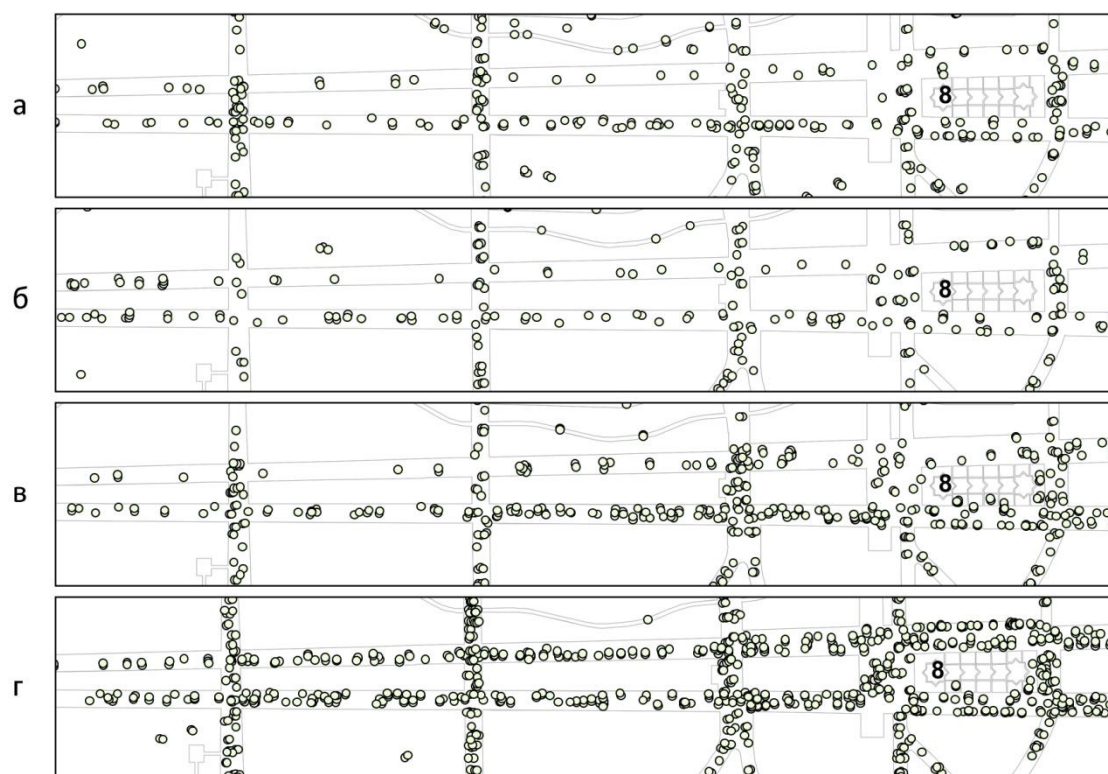

Слика 29. Главна алеја у парку Ташмајдан, у осунчаном периоду дана

Слика 30. Већи интензитет коришћења простора у сенци (главна алеја у парку Ташмајдан)

Осунчаност простора парка Ташмајдан у септембру месецу је, такође, утицала на обрасце коришћења парка у различитим периодима посматрања (Мапа 38, Прилог Г2), али повољнији временски услови за шетњу (Табела А.1, Прилог А), нарочито у периодима између 10–13h и 19–22h, су умањили неравномерно коришћење простора парка, изузев у најтоплијем периоду дана, између 13-16h, у којем се обрасци коришћења парка Ташмајдан у јуну и септембру месецу нису значајније разликовали. Различита фреквентност коришћења простора, условљена осунчаношћу појединих просторних целина у парку током периода посматрања од 10-19h, утицала је и на добијене дневне обрасце коришћења парка Ташмајдан, у свим данима посматрања у јуну и септембру месецу (Мапе 1–4).

Слика 31. Просторна позиционираност корисника који су шетали дуж главне алеје у парку Ташмајдан у јуну месецу, у различитим периодима дана ((а)10–13h, (б)13–16h, (в)16–19h, (г)19–22h)

Анализа просторне позиционираности корисника, који су евидентирани у току шетње у парку Беле воде, у различитим периодима дана у јуну и септембру месецу (Мапе 45 и 46, Прилог Г2) је, такође, потврдила утицај осунчаности простора на обрасце коришћења парка (Слика 32). Стазе у просторној целини парка између дечијег игралишта (1) и простора за кућне љубимце (11) (Мапе 45 и 46, Прилог Г2), које су у свим периодима посматрања од 10–19h биле осунчане, користиле су се у значајно мањем интензитету за шетњу корисника, од стаза у централном делу парка (просторна целина око дечијег игралишта 3), које су у истим периодима посматрања биле у сенци. Знатно равномерније коришћење стаза за шетњу евидентирано је у периоду између 19–22h, нарочито на главним шетним стазама у парку, које омогућавају „кружну трасу шетње“ и представљају најчешћи вид рекреације корисника старије генерације у парку Беле воде (Слика 33).

Слика 32. Парк Беле воде у јуну месецу, у периоду посматрања између 13-16h

Слика 33. Шетња корисника старије генерације у парку Беле воде (период посматрања између 19-22h)

У мањим парковима Вождовачком (Мапе 52 и 53, Прилог Г2) и Чубурском (Мапе 59 и 60, Прилог Г2), у свим периодима посматрања током дана и у свим данима посматрања у јуну и септембру месецу, уочен је сличан просторни образац коришћења стаза (евидентиране су само разлике интензитета коришћења у појединим периодима дана), према коме су се за шетњу користиле, у већој мери, стазе које повезују улазе и излазе из парка. Стога, нису уочени другачији обрасци коришћења ових паркова у различитим периодима дана који би указали на њихову већу употребу за шетњу, као необавезну, рекреативну активност корисника.

У односу на укупан узорак у сваком од истраживаних паркова, травне површине су се за шетњу највише користиле у Вождовачком парку (2.86%), затим у парковима Беле воде (2.25%) и Ташмајдан (1.59%), а најмање у Чубурском парку (0.93%). У Вождовачком парку травне површине су, углавном, коришћене као краћа алтернатива за брже пролажење кроз парк, а не за шетњу као рекреативну активност. Стога се може закључити да су се травне површине, за необавезну активност - шетњу, иако малог интензитета, више користиле у већим парковима (Беле воде и Ташмајдан).

Према истраживањима коришћења паркова у Будимпешти проценат корисника који шетају са кућним љубимцем је у великом и брзом порасту (Nagy, 2002). У односу на податак да скоро половина посетилаца паркова у Будимпешти шета са

кућним љубимцем (Nagy, 2002) у истраживаним парковима Београда евидентиран је знатно нижи проценат корисника који у парк долазе са кућним љубимцем. Наиме, са кућним љубимцем у парк долази 4.27% корисника парка Ташмајдан, 4.26% корисника парка Беле воде и 4.46% корисника Вождовачког парка. Већи проценат евидентираних корисника са кућним љубимцима у Чубурском парку (7.14%), у односу на градски парк Ташмајдан, али превасходно у односу на остале локалне паркове (Беле воде и Вождовачки), условљен је индивидуалним факторима (структура корисника, њихове преференције, одређени начин живљења итд.) и специфичношћу локације парка. Наиме, Чубурски парк се налази у густо изграђеној градској структури, са објектима колективног становања у окружењу.

У парковима који се интензивније користе у периодима јуна и септембра (Ташмајдан, Беле воде и Чубурски), у току децембра месеца, значајније смањење интензитета већине активности утиче да се процентуално учешће корисника који шетају кућне љубимце изразито повећава и износи између 8–14%. Због малог интензитета коришћења Вождовачког парка у јуну и септембру, процентуално учешће корисника који шетају кућне љубимце, у овом парку, остаје приближно исто у свим периодима године. Наиме, шетња корисника са кућним љубимцем је била једина активност са евидентираним релативно константним бројем корисника у свим периодима посматрања истраживаних паркова, током јуна, септембра и децембра месеца.

С обзиром да је анализа образаца коришћења паркова за шетњу, као најзаступљенију активност корисника у истраживаним парковима Београда, потврдила велику фреквентност коришћења стаза, а малу заступљеност коришћења травних површина, добијени резултати су у складу са истраживањем Meireles Rodrigues et al., (2013), који су до истог закључка дошли анализирајући коришћење паркова у Португалији. У односу на шетњу, као рекреативну активност, близак начин коришћења паркова у Београду и Португалији (Meireles Rodrigues et al., 2013) огледа се и у значајном утицају микроклиматских услова, пре свега осунчаности простора, не само на интензитет коришћења истраживаних паркова, већ и на просторни образац понашања корисника.

За разлику од истраживања Goličnik (2006), која истиче да се паркови у Љубљани често користе за трчање, предметним истраживањем је утврђена мала заступљеност ове активности корисника у истраживаним парковима Београда (Графикон 24).

Парк Ташмајдан, са уређеном трим стазом, више се користи за трчање од других истраживаних паркова (Графикон 24). Међутим, на релативно уској трим стази, са блиским интензитетом сустичу се два различита облика активности и две различите групе корисника. Наиме, од укупног узорка евидентираних корисника у парку Ташмајдан, 1,67% корисника су трчали на трим стази (Слика 32), док је упоредо 1.50% трим стазу користило за шетњу (Слика 33).

Слика 32. Трчање, као активност корисника на трим стази у парку Ташмајдан

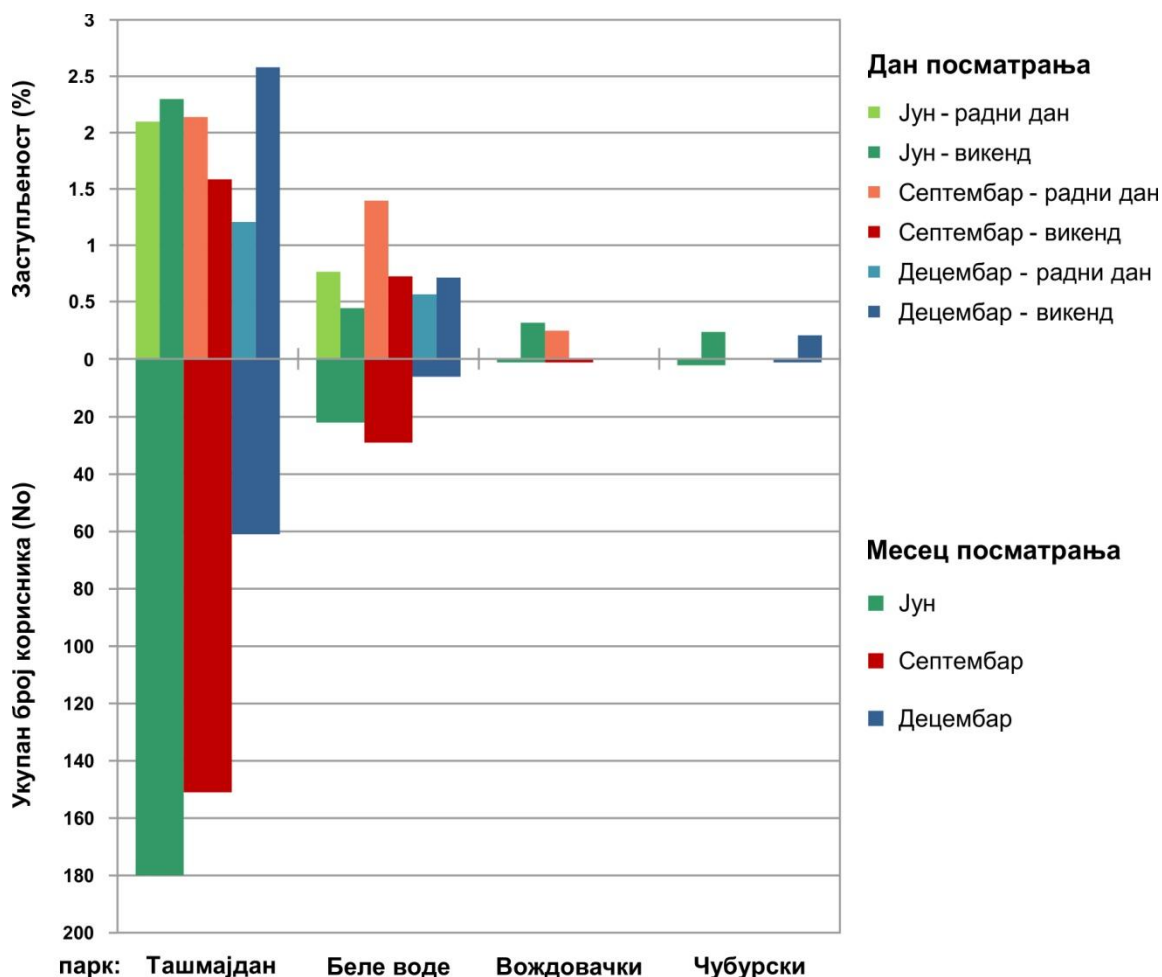
Слика 33. Шетња корисника старије генерације на трим стази у парку Ташмајдан

Мека подлога трим стазе, угодна за ходање, и већа засена просторне целине парка у којој се налази трим стаза у односу на централни, осунчани део парка, утицали су да поједини корисници, најчешће старије генерације (49%), користе трим стазу за шетњу¹, током целог дана (нарочито у периоду од 10–13h и 19–22h, Мапе 37 и 38 у Прилогу Г2), и на тај начин ометају кориснике који трче, у већој мери тинејџере (53%). Наиме, „преклапање“ различитих активности корисника на истом простору, произашло из потребе за угодношћу стаза за шетњу појединих корисника парка (са оба аспекта микроклиматског и тактилног) и потребе друге групе корисника да парк користе на жељени начин, узрок је уоченог конфликта на

¹ У већини дана посматрања, током јуна и септембра месеца, на трим стази у парку Ташмајдан су евидентирани и корисници који шетају кућне љубимце.

трим стази. У периодима најинтензивније употребе трим стазе, за трчање у парку Ташмајдан користе се и друге стазе (0.30% евидентираних корисника).

Графикон 24. Заступљеност и интензитет коришћења паркова за трчање, у јуну, септембру и децембру 2012. године

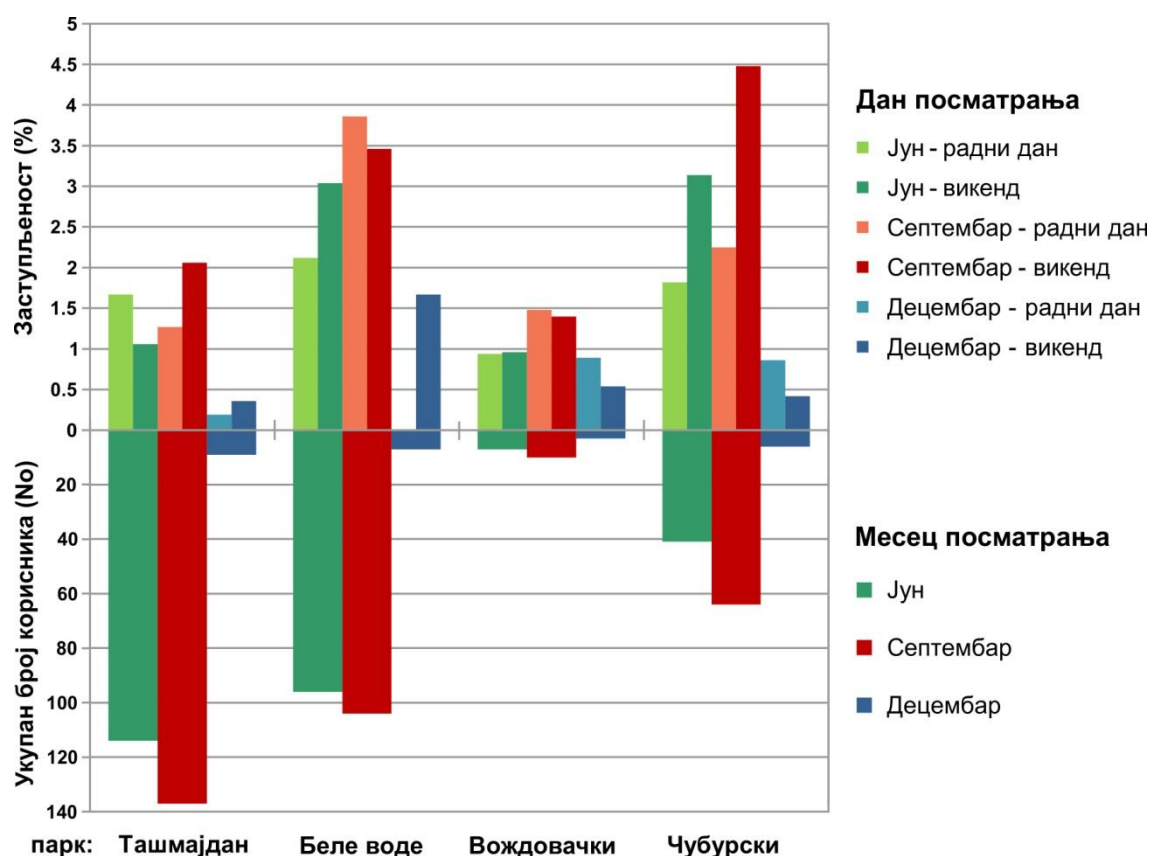
Иако је величина парка Беле воде утицала на већу заинтересованост корисника за долазак у парк ради трчања, у односу на друге мање локалне паркове, Вождовачки и Чубурски (у којима је број евидентираних корисника који трче у парку био незнатан) није утврђења значајнија употреба парка Беле воде за овај облик активности корисника (Графикон 24).

Мала заинтересованост корисника за све друге линеарне активности изузев шетње, осим индивидуалних фактора, односно преференција корисника ка одређеним облицима активности, према мишљењу испитаника у истраживаним парковима, последица је неопремљености паркова за ове облике активности.

Незадовољство испитаника, најпре у Вождовачком парку (28%), а затим и Чубурском (27%) и парку Беле воде (15%) повезано је, између осталог, и са недостатком стаза за трчање, вожњу ролера и бицикла (Табела 44).

У поређењу са осталим градовима Европе (Gehl, 1987; Nagy, 2002; Goličnik, 2006; Tisma and Jokovi, 2007), у истраживаним парковима Београда утврђен је знатно мањи интензитет коришћења паркова за вожњу бицикла, ролера, скејта и сл. (Графикон 25).

Графикон 25. Заступљеност и интензитет употребе паркова за вожњу бицикла, ролера, скејта, тротинета и санки, у јуну, септембру и децембру 2012. године

Према истраживањима других аутора заступљеност вожње бицикла у парковима је различита, од 4% у парковима Будимпеште (Nagy, 2002), па све до значајне заступљености вожње бицикла у појединим градовима централне и северне Европе (Gehl, 1987; Goličnik, 2006; Tisma and Jokovi, 2007), где је вожња бицикла, после шетње, најчешћа активност корисника на отвореним просторима.

Поред недостатка стаза у парковима и недостатак бициклических стаза у градској структури Београда, нарочито у централној зони града, отежава доступност паркова корисницима на бициклу, што за последицу има и мање процентуално учешће ове активности корисника у парку Ташмајдан у поређењу са локалним парковима (Беле воде и Чубурски). Одабир калдрме за застор стаза у Вождовачком парку утицао је на мали број евидентираних корисника који су возили бицикл и у потпуности онемогућио употребу парка за вожњу ролера, скејта или тротинета. Такође, поред евидентне неопремљености свих истраживаних паркова за потребе корисника са бициклима (недостатак држача за бицикле) (Слика 34) коришћење пешачких стаза за све друге врсте линеарних активности представља још један од уочених конфликта између различитих облика коришћења паркова, односно различитих група корисника (Слика 35).

Слика 34. Простор испред ресторана “Шанса” са паркираним бициклама

Слика 35. Вожња бицикла и ролера у парку Ташмајдан централном пешачком стазом

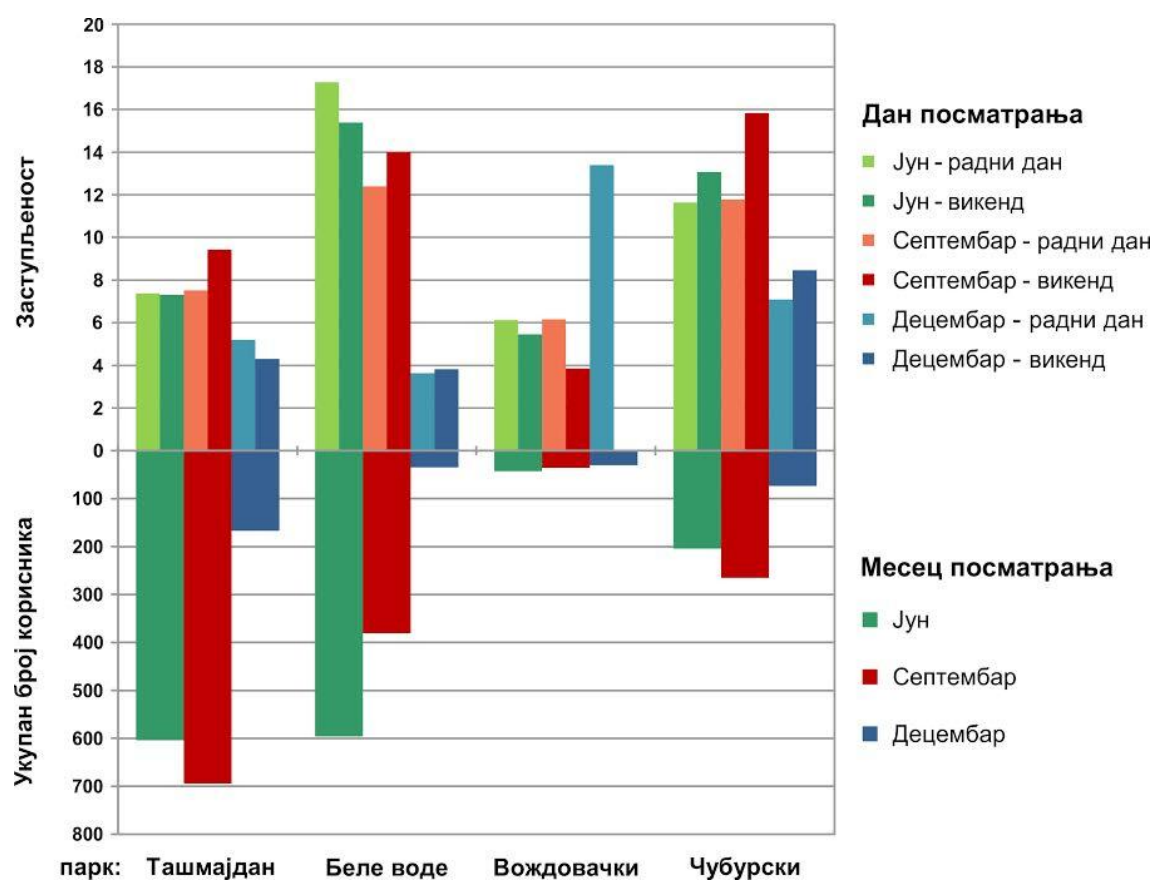
5.1.2.2. Активности у зонама

Активности у зонама обухватају све облике активне рекреације корисника који се одвијају, углавном, у оквиру предвиђених просторних целина у парковима, али и на слободним травним површинама. Различити облици игре, спортске активности и вежбање на справама захтевају одређени степен физичког ангажовања корисника и условљене су захтевима који се односе на физичко окружење

(опремљеност простора за различите врсте спортских активности, опремљеност дечијих игралишта итд.).

Предметно истраживање је потврдило наводе Schippererijн (2010) да су различити облици игре и спортске активности најмање заступљена група активности корисника у парковима. (Графикон 26).

Графикон 26. Заступљеност и интензитет употребе паркова за игру и спортске активности, у јуну, септембру и децембру 2012. године

Према евидентираним дневним обрасцима коришћења паркова игра на дечијим игралиштима (углавном деце, али и одраслих особа у пратњи деце) је најзаступљенији облик активности у зонама. У парку Беле воде дечија игралишта је користило, у зависности од дана посматрања у јуну и септембру месецу од 8–11% корисника, у парку Ташмајдан од 5–7%, Чубурском од 6–10% а у Вождовачком парку од 1–5%. Евидентирано релативно мало процентуално

учешће корисника парка у активностима игре на дечијим игралиштима није у корелацији са њиховом просторном позиционираношћу према којој у парку Ташмајдан (Мапе 41 и 42, Прилог Г2), као и у парку Беле воде (Мапе 49 и 50, Прилог Г2), у периоду између 19–22h, је велика гужва а повремено и потпуна засићеност простора. Евидентирана просторна позиционираност корисника на дечијим игралиштима у парку Ташмајдан, у различитим периодима дана у јуну месецу (Мапа 41, Прилог Г2), указује на значајан утицај осунчаности простора на интензитет коришћења (Слике 19 и 20). С обзиром да су дечија игралишта 1 и 3, током свих периода посматрања од 10–19h осунчана, значајно већа заступљеност корисника је евидентирана на дечијем игралишту 2, које је у истим периодима било у засени (Мапа 41, Прилог Г2). Велика фреквентност коришћења свих дечијих игралишта у вечерњим сатима (19–22h), која се манифестује гужвом, па и потпуном засићеношћу простора корисницима (Мапа 25, Прилог Г1), негативно утиче на угодност коришћења простора, са аспекта корисника простора. Наиме, због различите фреквентности коришћења дечијих игралишта у току дана, односно великог броја корисника у периоду између 19–22h, незадовољство појединих испитаника са угодношћу простора за игру исказано је ставом да у парку Ташмајдан нема довољно дечијих игралишта (Табела 44). Такође, недостатак спортских терена је узрок незадовољства 12% испитаника (Табела 44), који сматрају да парк са својим садржајима и опремљеношћу не задовољава све њихове потребе.

Током септембра месеца у парку Ташмајдан евидентирани су слични обрасци коришћења простора за игру и спортске активности, са уједначенијом употребом парка у односу на различите периоде дана (Мапа 42, Прилог Г2).

Значајан утицај осунчаности простора на интензитет коришћења дечијих игралишта у различитим периодима дана уочен је (током јуна и септембра) и у парковима Беле воде (Мапе 49 и 50, Прилог Г2) и Чубурском (Мапе 49 и 50, Прилог Г2) (Слике 19–24), док се дечије игралиште у Вождовачком парку изузетно мало користило у свим периодима посматрања у јуну и септембру (Мапе 56 и 57, Прилог Г2). Са мањим интензитетом, евидентирана је употреба дечијих игралишта и током децембра месеца. Краткотрајан боравак већег броја деце из

оближњег вртића утицао је на повећан интензитет коришћења Вождовачког парка у децембру (Графикон 26).

Добијени обрасци коришћења дечијих игралишта у истраживаним парковима, који показују преваходан утицај осунчаности на интензитет коришћења простора, упућују на веома сличан образац понашања корисника паркова у градовима Португалије (Meireles Rodrigues et al., 2013) и у Београду. Наиме, истраживања Meireles Rodrigues et al. (2013), као и компаративна анализа коришћења дечијих игралишта у парковима Београда, указују да, иако квалитет и разноврсност опреме, утиче на интензитет употребе дечијих игралишта, угодност простора са аспекта микроклиматских услова (преваходно осунчаности простора) у највећој мери одређује дневне обрасце коришћења простора.

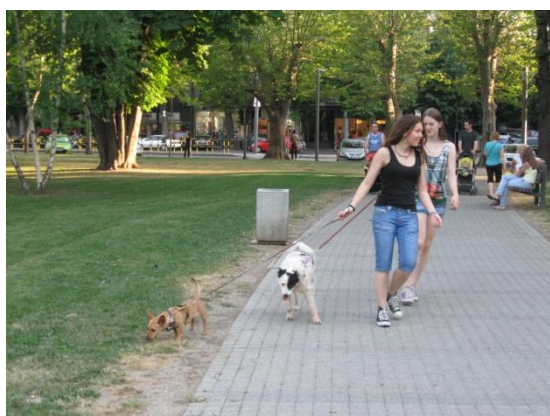
Коришћење травних површина (игра одбојке, фудбала, бадминтона итд.) које су у непосредној близини дечијих игралишта у периоду најинтензивније употребе паркова Ташмајдан и Беле воде, у периоду између 19–22h (када осунчаност не утиче на коришћење простора), односно централисање активности корисника (углавном деце и тинејџера) у блиске просторне целине (Мапе 41, 42, 49 и 50, Прилог Г2), потврђује наводе Whyte-а (1980), који истиче да људе највише привлаче отворени простори који се интензивно користе. Сходно томе, у периоду посматрања од 19–22h, анализа просторне позиционираности различитих врста активности у зонама у парку Беле воде показала је да се корисници у већем броју окупљају на дечијим игралиштима 2 и 3 и травним површинама у централном делу парка, док је у периодима у којима се парк мање користи (10–19h) уочена равномернија заступљеност корисника (Мапе 49 и 50, Прилог Г1).

У Чубурском парку, у периодима од 10–13h и 13–16h, дечија игралишта су углавном осунчана, са малим бројем корисника лоцираним у делимичној засени дечијег игралишта 2, док је највећи број деце у вечерњим сатима (19–22h) на простору централног дечијег игралишта 1 (Мапе 63 и 64, Прилог Г2). У Вождовачком парку деца су за игру више користила травну површину око кружног платоа у централној зони најширег дела парка, у односу на дечије игралиште, које се налази поред фреквентне, транзитне стазе која повезује улазе у парк (Мапа 58, Прилог Г2).

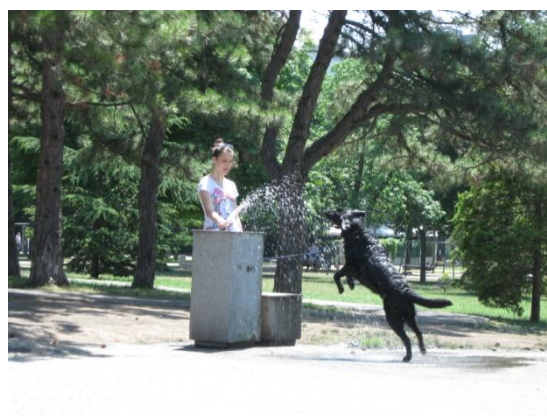

Изузев игре деце на простору дечијих игралишта, игре и спортских активности на травним површинама у парку Беле воде (2–2.5%) и игре кошарке на спортским теренима у Чубурском и парку Беле воде (1.5–3%), евидентиран је веома мали интензитет (0–1%) коришћења истраживаних паркова за игру и спортске активности корисника.

У свим истраживаним парковима евидентирана је игра са кућним љубимцима, као значајан облик активности корисника паркова у последњим деценијама. Иако су испитаници у Вождовачком парку, који нема ограђен простор предвиђен за игру са кућним љубимцима, наводили да простор такве намене треба да постоји у парку, у другим истраживаним парковима, нарочито у већим парковима, Ташмајданском (Слике 36 и 37) и Беле воде (Слике 38 и 39), истраживање је показало да се ови простори изузетно мало користе. Од 4.72% евидентираних корисника са кућним љубимцима у парку Ташмајдан, само 0.52% је користило простор предвиђен за кућне љубимце. У парку Беле воде је евидентиран сличан образац понашања корисника са кућним љубимцима (од 4.26% евидентираних корисника, само је 0,41% користио ограђен простор за кућне љубимце). Простор за кућне љубимце се више користи у најмањем парку, Чубурском. Од 7.14% евидентираних корисника са кућним љубимцима у Чубурском парку, 2.82% је користило за ту намену предвиђен простор. Осунчаност простора предвиђеног за кућне љубимце у парку Беле воде (Слика 38), у најтоплијем периоду дана и године, је утицала да се за шетњу и игру са кућним љубимцима користе друге површине у парку, које су у засени (Слика 39).

Слика 36. Парк Ташмајдан - шетња ван предвиђеног простора за кућне љубимце

Слика 37. Игра са кућним љубимцем поред трим стазе у парку Ташмајдан

Слика 38. Ограђен простор за кућне љубимце у парку Беле воде (16.06.2012.)

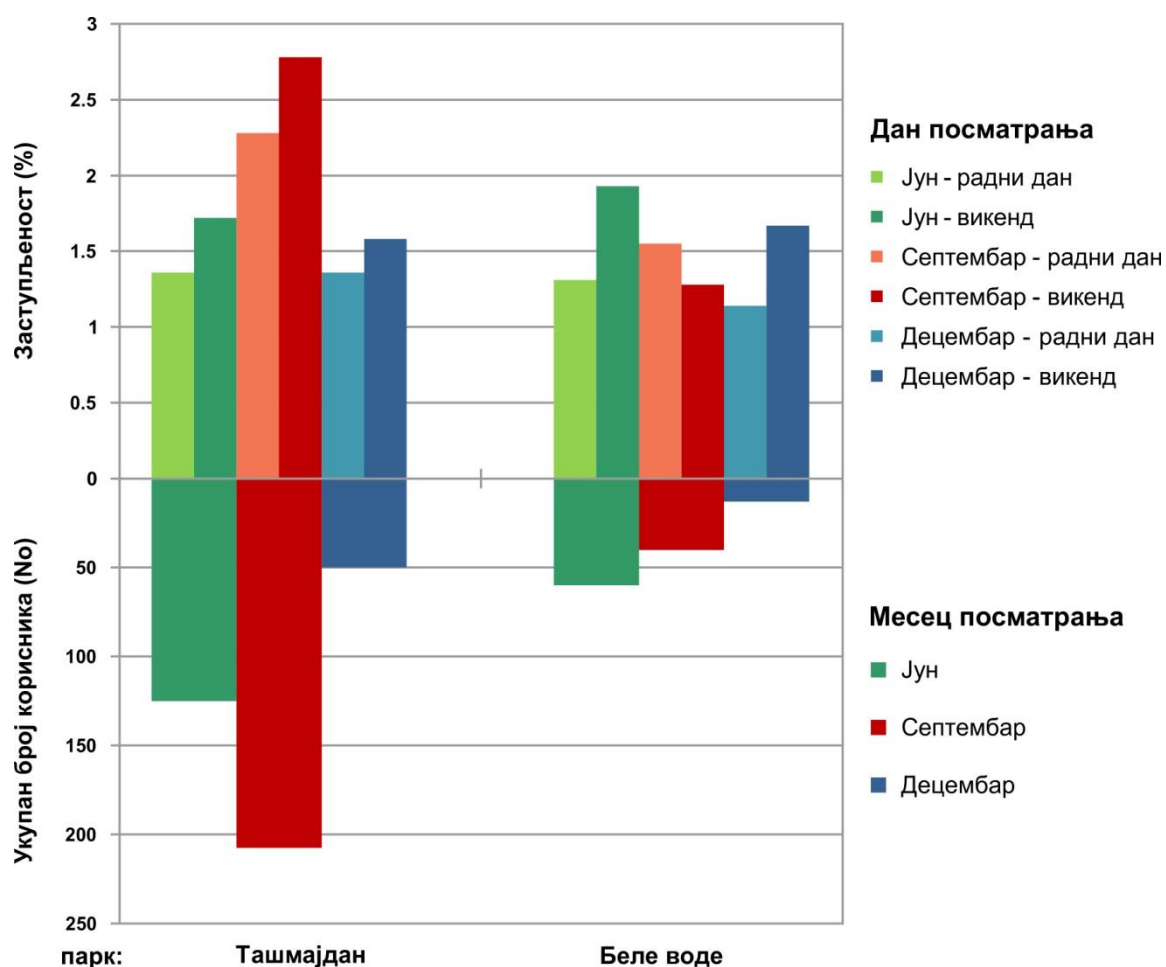
Слика 39. Група корисника са кућним љубимцима у парку Беле воде (16.06.2012.)

У последњој деценији вежбање на справама је облик физичке активности који је све више присутан у београдским парковима и на другим отвореним просторима. С обзиром на савремени тренд који актуелизује физичку активност, у концепту бољег здравља и квалитетнијег живота становника урбаних средина, недостатак справа за вежбање представља узрок незадовољства око половине испитаника у Вождовачком и Чубурском парку (Табела 44) који сматрају да садржаји у наведеним парковима не одговарају њиховим потребама и очекивањима. Заступљеност и интензитет употребе паркова Ташмајдан и Беле воде за вежбање на справама, евидентиран у јуну, септембру и децембру приказан је на Графикону 27.

Евидентиран мали интензитет употребе простора са справама за вежбање у парку Ташмајдан (1.93% на нивоу укупног узорка) и парку Беле воде (1.51%) није у корелацији са резултатима истраживања ставова корисника у парковима, који су у знатном проценту (36% испитаника у Ташмајданском парку и 37% испитаника у парку Беле воде) (Графикон 7) као мотив за долазак у парк наводили вежбање на справама. Мањи интензитет наведене активности корисника, од очекиваног, у парку Беле воде је резултат незадовољства испитаника (15%) разноврсношћу и квалитетом постављених справа за вежбање (испитаници истичу бољу опремљеност парка Ташмајдан). За разлику од простора за вежбање у парку Беле воде који је у засени, осунчаност простора са справама у парку Ташмајдан, у периоду између 10–19h (Слике 40 и 41), односно неповољни микроклиматски

услови за упражњавање физичких активности, утицали су на употребни потенцијал парка за наведену активност, нарочито током јуна месеца, када је интензитет коришћења парка за вежбање на справама био близак интензитету коришћења парка за ову врсту активности у децембру месецу (Графикон 27). Такође, због великог броја корисника у вечерњим сатима (од 19–22h), у највећој мери тинејџера, али и корисника других старосних категорија, незадовољство појединих испитаника са угодношћу простора, исказано је у захтевима да се одвоје простори за вежбање за различите старосне категорије корисника (10%) (Табела 44).

Графикон 27. Заступљеност и интензитет употребе паркова за вежбање на справама, у јуну, септембру и децембру 2012. године

Слика 40. Простор са справама за вежбање у парку Ташмајдан у периоду од 13-16h (18.06.2012.)

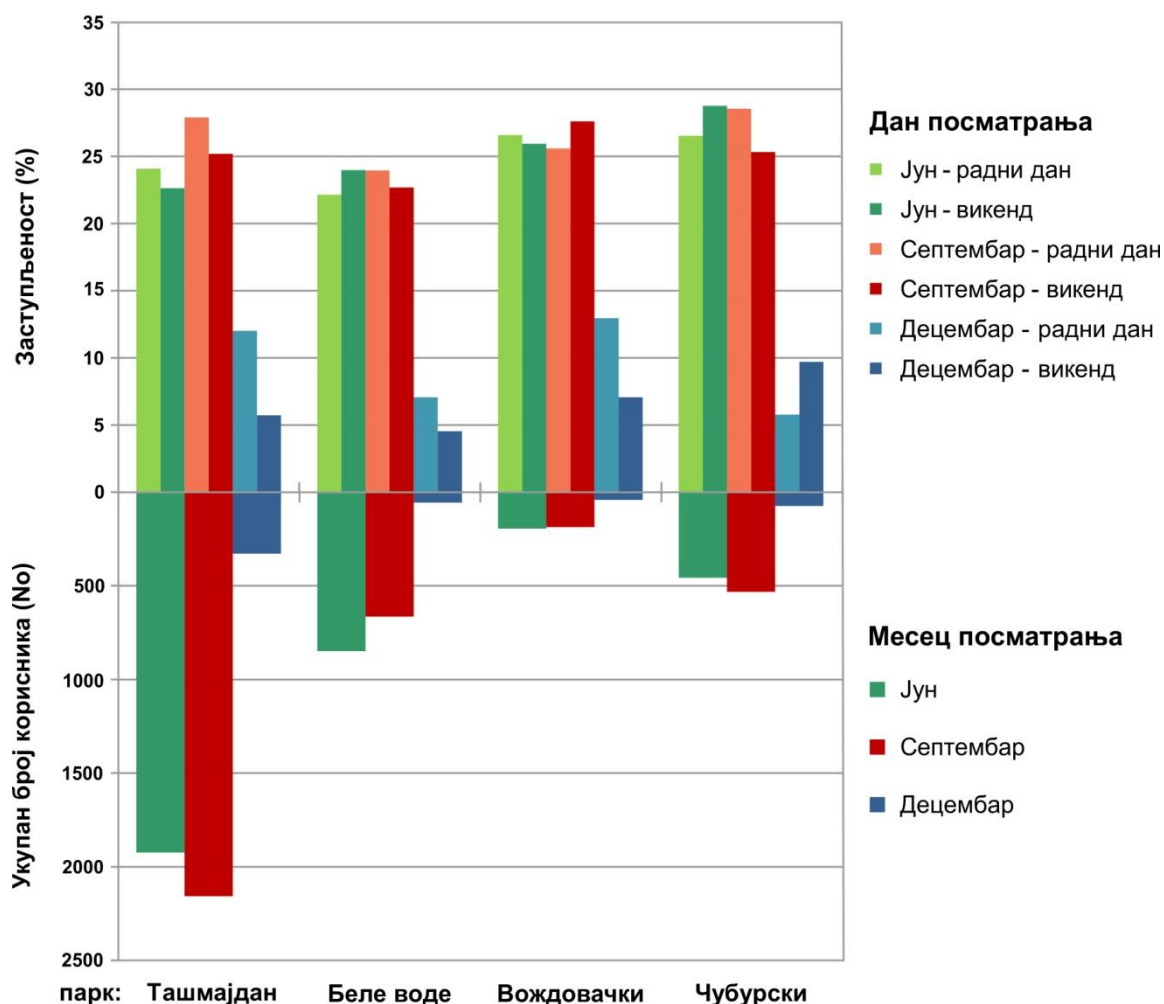
Слика 41. Простор са справама за вежбање у парку Ташмајдан у периоду од 13-16h (18.06.2012.)

5.1.2.3. Стационарне активности

У односу на активности корисника које обухватају различите облике седења и лежања, предметно истраживање је потврдило наводе у литератури (Schipperijjn, 2010) да активности стационарног типа у већој мери од осталих активности корисника на отвореним просторима зависе од временских услова. За разлику од трчања или вежбања на справама, где су утврђене најмање промене у интензитету одвијања активности у односу на период године (Графикони 24 и 27), на смањење интензитета стационарних активности седење и лежање, су у значајној мери утицали временски услови у децембру месецу (Графикон 28).

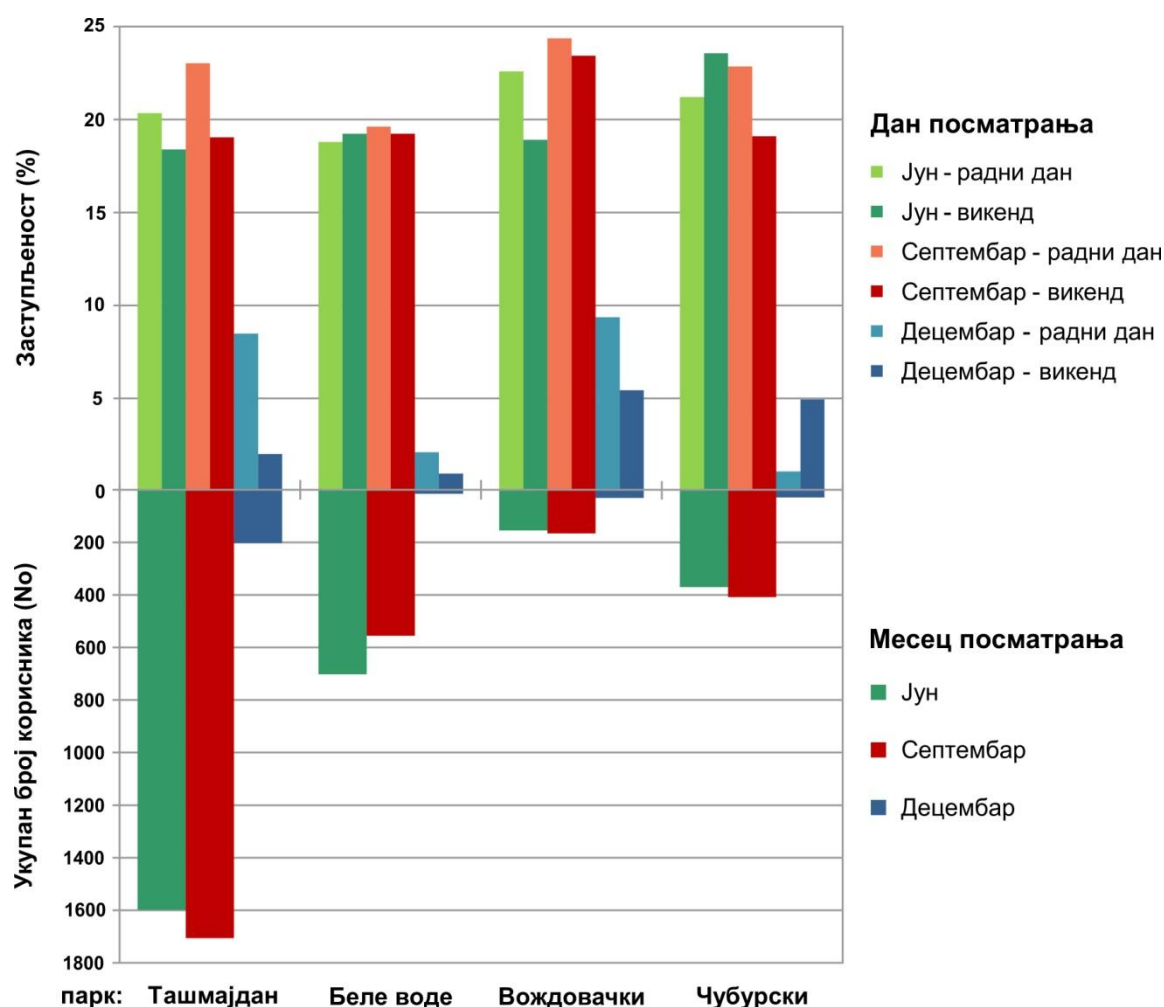
С обзиром да су одмор, релаксација, контакт са природом, забава или разонода, као значајни мотиви за долазак у парк (Platt, 2006), у највећој мери повезани са стационарним активностима корисника у парковима (Wong and Domroes, 2004), бројне студије, од седамдесетих година прошлог века (Hare and Bales, 1963; Pellegrini, 1971; Greenberg, 1976; Bentley et al., 1985), па све до истраживања у последњој деценији (Siu, 2007; Forsyth, 2009; Carstensdottir et al., 2011) баве се утврђивањем образаца понашања људи при одабиру места за седење, односно истраживањем утицаја обликовања просторних целина за седење на интеракције у простору, које се рефлектују и на начине коришћења паркова (Ryan, 2006; Lee et al., 2013).

Графикон 28. Интензитет употребе паркова за стационарне активности корисника, током јуна, септембра и децембра 2012. године

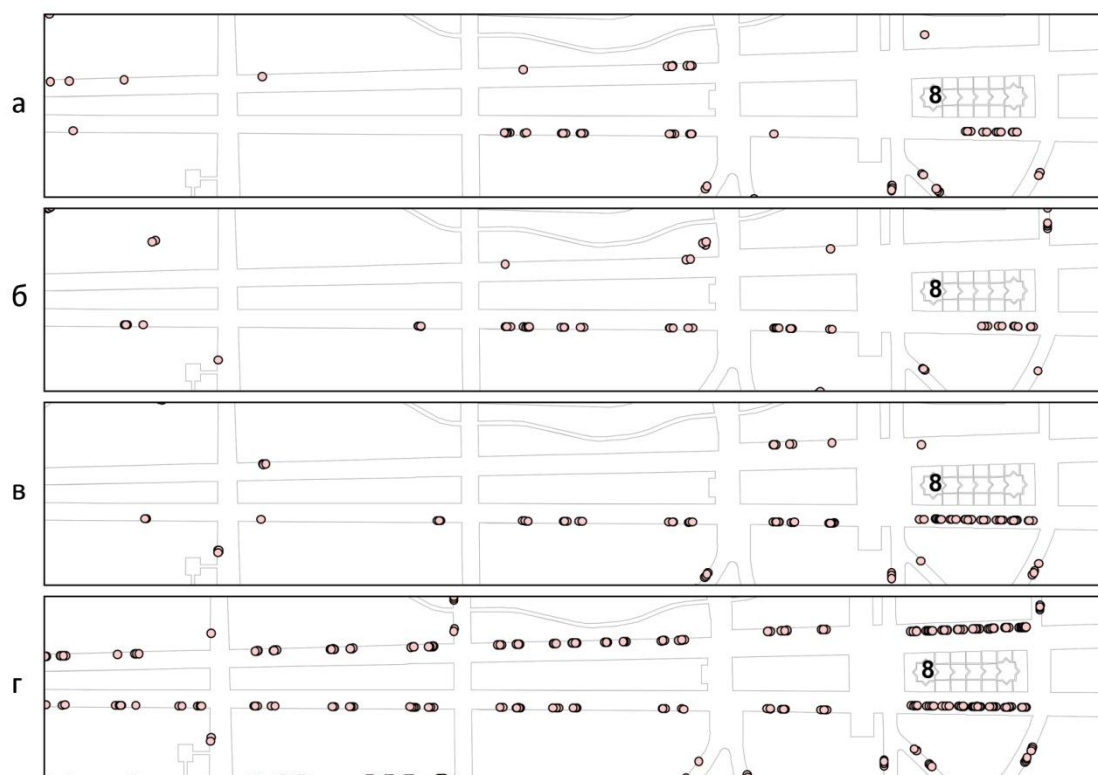
Иако се укупан број евидентираних корисника који су седели у истраживаним парковима у јуну и септембру месецу разликовао, приметна је релативна уједначеност процентуалне заступљености седења у односу на друге активности, а нарочито у истраживаним парковима сличне величине (Графикон 29). Наиме, у јуну и септембру корисници у мањим парковима, Вождовачком и Чубурском, су процентуално више користили паркове за седење, од корисника у парковима Ташмајдан и Беле воде.

Графикон 29. Интензитет употребе паркова за седење, током јуна, септембра и децембра 2012. године

У зависности од поднебља и специфичних климатских карактеристика, истраживања утицаја осунчаности простора на одабир локације за седење упућују на различите закључке. Zacharias et al. (2004) наводе да осунчаност простора нема значајан утицај на одабир простора за седење, а Meireles Rodrigues et al. (2013) сматрају да осунчаност простора, у великој мери, одређују њихово коришћење. Предметно истраживање је утврдило изразиту повезаност осунчаности простора предвиђеног за стационарне активности (седење и лежање) и интензитета коришћења. Условљеност обрасца коришћења паркова осунчаношћу простора на којем се налазе клупе најизразитија је у парковима Ташмајдан (Слика 41 и 43) (Мапе 39 и 40, Прилог Г2) и Чубурском (Мапе 61 и 62, Прилог Г2). У веома осунчаном Чубурском парку, у јуну и септембру, у периодима посматрања од 10–

19h, све клупе у сенци су биле заузете (Слика 44), а у периоду од 19–22h биле су заузете све клупе у парку (Мапе 61 и 62, Прилог Г2).

Слика 42. Просторна позиционираност корисника који су седели на клупама у главној алеји у парку Ташмајдан у јуну месецу, у различитим периодима дана ((а)10–13h, (б)13–16h, (в)16–19h, (г)19–22h)

Слика 43. Простор у сенци око фонтане у парку Ташмајдан (у периоду између 16–19h)

Слика 44. Чубурски парк - простор за седење у сенци (у периоду између 16–19h)

Утицај засене на седење у парку Ташмајдан, у септембру (Мапа 40, Прилог Г2), у односу на месец јун евидентиран је нарочито у периоду од 16–19h. Све клупе у парку, и у септембру месецу, коришћене су тек у периоду између 19–22h. Није евидентирана значајнија разлика у коришћењу Вождовачког парка за седење, у односу на период дана, у јуну и септембру (Мапе 54 и 55, Прилог Г2). Са аспекта осунчаности простора, паркови Беле воде и Вождовачки одликују се већом угодношћу простора за стационарне активности корисника у односу на паркове Ташмајдан и Чубурски. Изузев на дечијим игралиштима, у осталим просторним целинама парка Беле воде, у јуну и септембру месецу, није евидентиран недостатак клупа у хладу. Позиционирање корисника, који седе или се играју у једном делу дечијих игралишта, указује на условљеност избора места за седење или игру осунчаношћу простора, односно потврђује уочени образац понашања корисника у другим парковима (Мапе 47 и 48, Прилог Г2). У зависности од дана посматрања, проценат корисника који су седели или лежали на осунчаним просторима у истраживаним парковима био је између 4.79–6.87 у Ташмајданском парку, 2.86–7.94 у парку Беле воде, 6.25–11.48 у Вождовачком и 3.16–4.54 у Чубурском парку (Табеле А.11-А.14, Прилог А).

С обзиром на превасходну намену парка, перцепција корисника о зеленилу у највећој мери указује на квалитет истраживаних паркова, са аспекта корисника простора. Ставови испитаника о зеленилу истраживаних паркова, који су се статистички значајно разликовали ($\chi^2(3) = 30.762, p = 0.000$), у складу су са процентуалним учешћем зеленила у укупној површини паркова (71.02% у Чубурском, 75.49% у Ташмајданском, 82.58% у Вождовачком и 84.55% у парку Беле воде). Наиме, више од половине (53%) испитаника у Чубурском парку, 36% испитаника у парку Ташмајдан, 26% испитаника у Вождовачком парку и 18% испитаника у парку Беле воде сматра да у парку нема довољно дрвећа, жбуња или цветњака (Табела В24, Прилог В). Међутим, наведени подаци о малом коришћењу осунчаних простора за стационарне активности корисника, као и утврђени утицај осунчаности на обрасце коришћења простора у целини, за све облике активности корисника у парковима, указују на превасходан значај зеленила у парку, не само у смислу процентуалне заступљености или естетских вредности зеленила као

обележја парка, већ пре свега у функцији обезбеђивања угодности простора за одвијање различитих активности корисника.

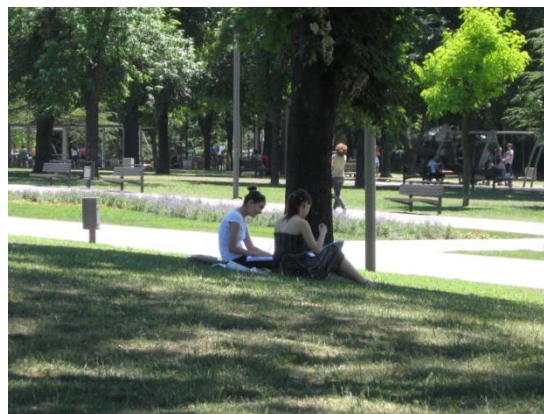
Поред добро негованог травњака, цветних елемената и дрвећа, према Schipperijn (2010) идеалан отворен простор за стационарне активности корисника треба да има довољан број удобних клупа, елементе воде (фонтане и чесме), објекте услужних делатности (ресторане), као и тоалете.

Према PPS (2005) на урбаним отвореним просторима често је, у концепту обликовања простора, запостављен значај могућности избора различитих места за седење. Добијени одговори испитаника, у домену угодности седења, у потпуности подржавају утврђене обрасце коришћења истраживаних паркова. Наиме, анализа ставова испитаника потврдила је задовољство испитаника у парку Беле воде опремљеношћу парка клупама (оцена 4.54), могућношћу избора места за седење (оцена 4.10) и засеном простора за седење (оцена 4.23), док је незадовољство корисника Ташмајданског и Чубурског парка, због недостатка клупа у хладу, потврђено ниским оценама за угодност простора за седење у наведеним парковима (3,27 у парку Ташмајдан и 2.71 у Чубурском) (Табела В20, Прилог В).

Предметно истраживање је, такође, показало да се у истраживаним парковима Београда травне површине користе за седење у веома малом проценту (0.34% у парку Ташмајдан, 0.31% у Чубурском парку, 0.09% у парку Беле воде, у Вождовачком парку нису евидентирани корисници који седе на трави). Евидентирано коришћење травних површина у парковима Београда се разликује од истраживања Goličnik and Word Thompson (2010) које су, сличном методом, утврдиле интензивно коришћења травних површина за пасивну рекреацију у парковима Љубљане и Единбурга. Травне површине у парковима Ташмајдан (Слике 45 и 46) и Чубурски коришћене су за седење услед недостатка клупа у хладу.

Слика 45 Седење на травној површину у парку Ташмајдан

Слика 46. Седење на травној површину поред главне алеје у парку Ташмајдан

Мала заступљеност седења и лежања на трави у истраживаним парковима Београда последица је неадекватног одржавања травних површина, које не подстичу кориснике на наведене облике пасивне рекреације. Да се само добро одржавани паркови доживљавају као простори сигурни за седење и лежање на трави (PPS, 2005) потврђују испитаници, у Чубурском и Вождовачком парку, који наводе да због веома лошег одржавања, односно, неодговорног понашања власника кућних љубимаца, не могу да користе травне површине у парку за различите врсте активности (шетњу, седење или игру са децом). Изузев парка Ташмајдан, испитаници у осталим истраживаним парковима нису били задовољни редовношћу и квалитетом одржавања паркова (оцене 3.76 у парку Беле воде, 3.00 у Вождовачком и 2.98 у Чубурском парку) (Табела В20, Прилог В).

У парку Беле воде нису евидентирани корисници који леже на клупама и травним површинама, а за разлику од других поднебља (Whyte, 1980); Goličnik and Word Thompson, 2010) ова активност, била је заступљена са веома малим интензитетом и у осталим истраживаним београдским парковима (Слике 43–48) (Графикон 30).

Слика 43. Парк Ташмајдан - седење и лежање на клупи

Слика 44. Чубурски парк - седење и лежање на клупи

Слика 45. Пасивна рекреација у парку Ташмајдан поред фонтане

Слика 46. Пасивна рекреација у парку Ташмајдан

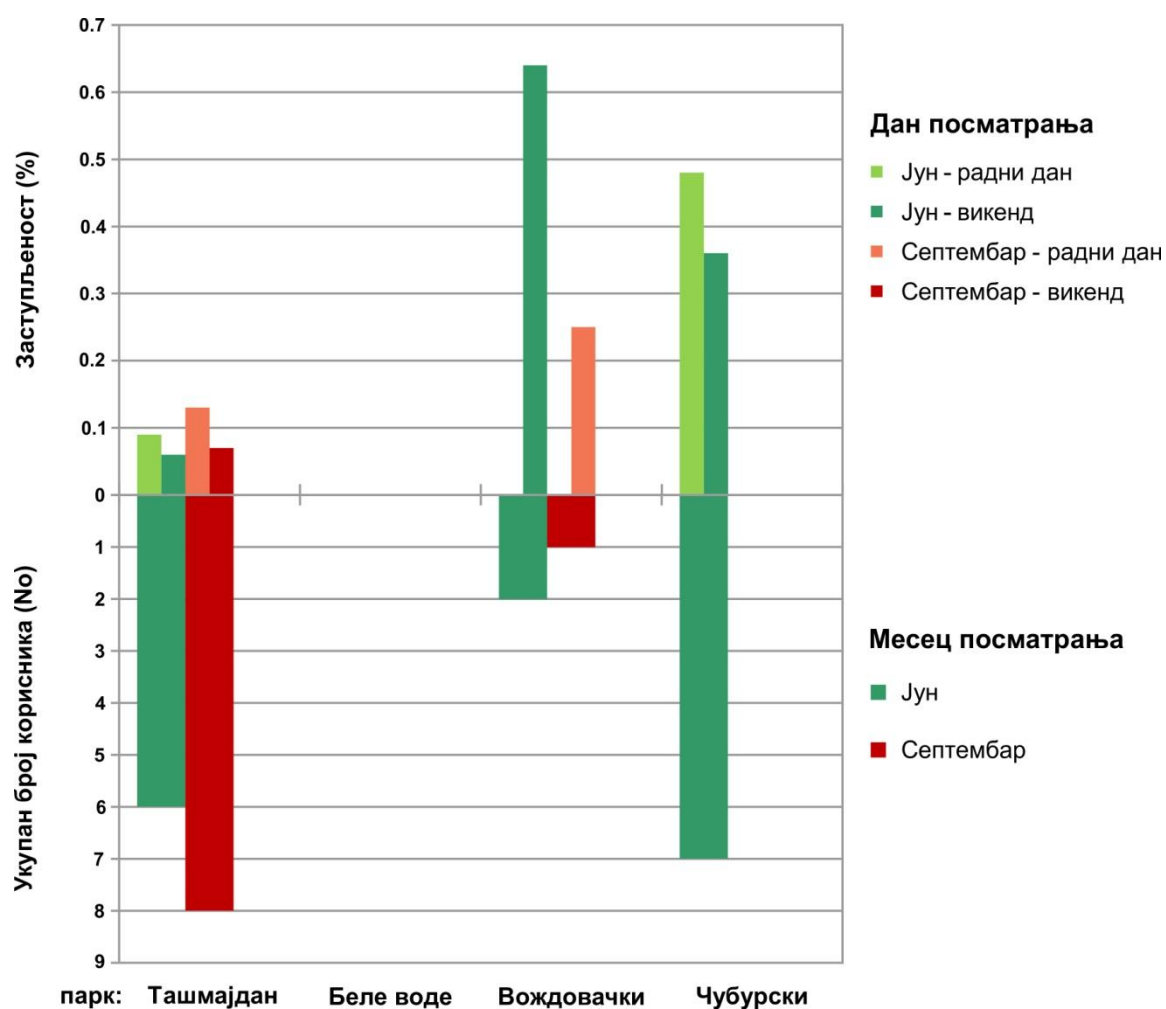

Слика 47. Одмор и релаксација на клупи главне алеје у парку Ташмајдан

Слика 48. Лежање на клупи поред фонтане у парку Ташмајдан

Графикон 30. Интензитет употребе паркова за лежање на клупама и травним површинама, током јуна, септембра и децембра 2012. године

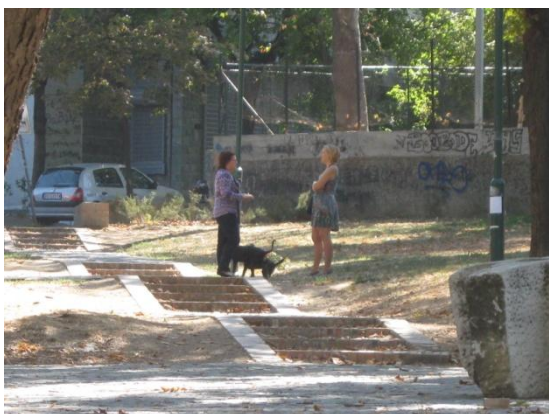
Од укупног броја корисника који су евидентирани да стоје у истраживаним парковима, највећи проценат је на дечијим игралиштима (2.72% у парку Ташмајдан, 2.57% у парку Беле воде, 2.29% у Вождовачком и 2.27% у Чубурском парку) (Слике 49 и 50). Такође, на травним површинама и стазама уочене су групе корисника које стоје са кућним љубимцима (Слике 51 и 52), али и корисници који стоје испред клупа, због немогућности организованог седења у групи (Слике 53 и 54). Процентуална и нумеричка заступљеност корисника који су у истраживаним парковима стајали приказана је на Графикону 31.

Слика 49. Дечије игралиште у парку Ташмајдан

Слика 50. Дечије игралиште у парку Беле воде

Слика 51. Парк Вождовац - корисници са кућним љубимцима

Слика 52. Група корисника са кућним љубимцима у парку Ташмајдан

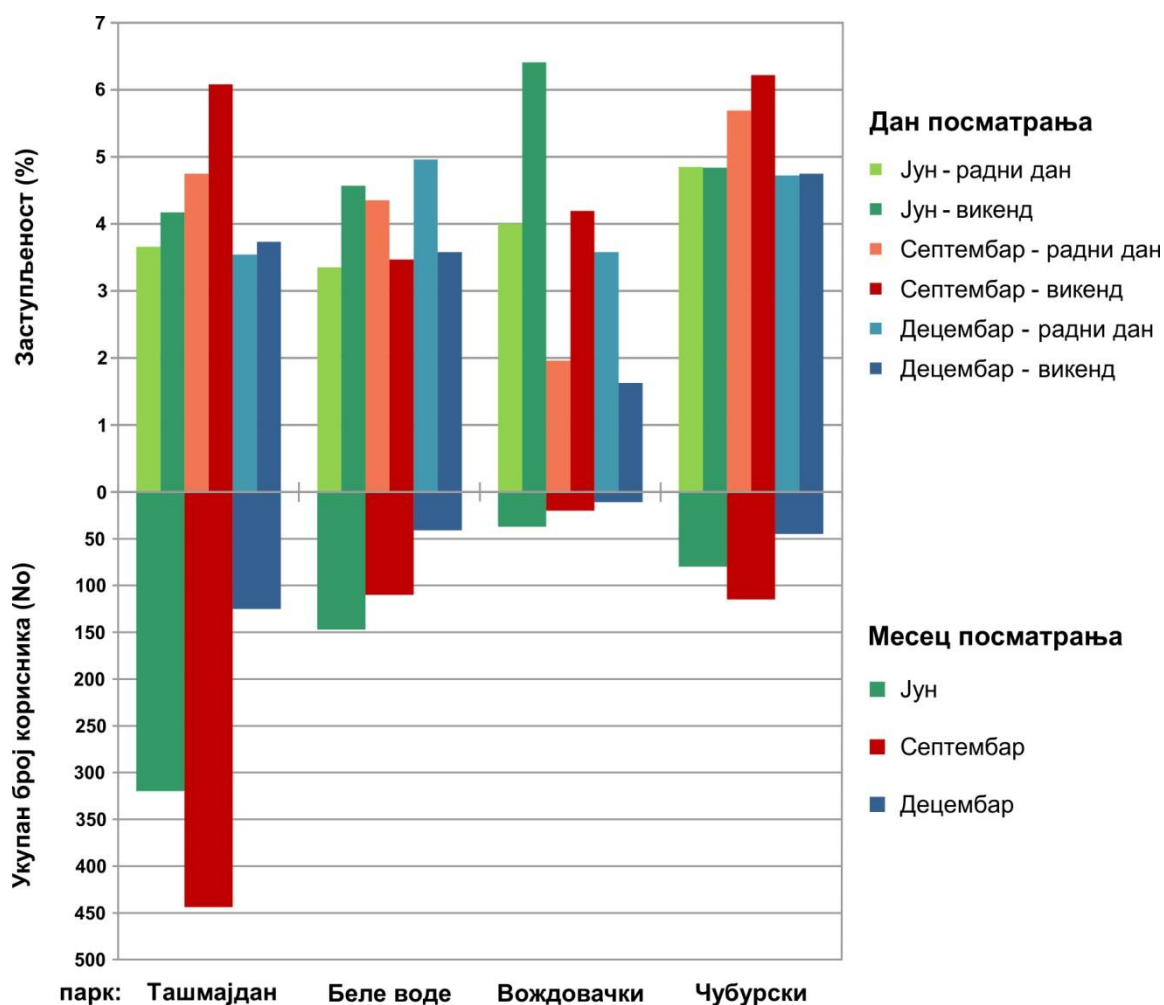

Слика 53. Група корисника у Чубурским парку

Слика 54. Група тинејџера у парку Ташмајдан

Графикон 31. Процентуална и нумеричка заступљеност корисника који су у парковима стајали, током јуна, септембра и децембра 2012. године

Испитивањем ставова корисника у истраживаним парковима утврђено је да већина испитаника (66%) (Табела В29 у Прилогу В) није била упозната са Одлуком о уређењу и одржавању паркова, зелених и рекреационих површина („Službeni list grada Beograda“ бр. 12/2001, 15/2001, 11/2005, 23/2005, 29/2007, 2/2011) којом су прописани услови коришћења паркова и других зелених површина. Према наведеној одлуци Скупштине града Београда, између осталог, забрањено је кретање ван стаза, седење и лежање на травњацима, лежање на клупама, санкање, играње лоптом и сл., на местима која за то нису одређена. Став испитаника о одлуци Скупштине града Београда се статистички значајно не разликује у истраживаним парковима ($\chi^2(9) = 8.040, p = 0.530$). У укупном узорку свих истраживаних паркова 19% испитаника подржава Одлуку Скупштине града

Београда, док око 54% испитаника изражава незадовољство постојећим регулисањем начина коришћења травних површина у парку и сматра да забрана коришћења травних површина за различите врсте активности није у складу са потребама корисника и да је у потпуности погрешна (Табела В30, Прилог В). Такође, поједини испитаници (око 15%) предлажу да у парку буде дозвољено коришћење одређених травних површина, а око 12% испитаника нема став по овом питању (Табела В30, Прилог В).

5.1.3. Социјални аспект коришћења истраживаних паркова

Према Simonds (1983) циљ пејзажног пројектовања није искључиво обликовање форме отвореног простора, већ је суштина у идејном приступу пејзажном пројектовању које тежи постизању атмосфере и утиска које човек у одређеном простору доживљава. Дакле, квалитет отвореног простора, његова успешност са аспекта корисника простора, огледа се и кроз степен идентификације корисника са простором, који треба да буде стимулативан, односно подстицајан за различите облике активности (Simonds, 1983). У наведеном контексту, исказани ставови испитаника, у предметном истраживању, да им се у парку највише допада атмосфера, присуство других људи и дружење са другим људима (32% у парку Ташмајдан, 24% у парку Беле воде, 25% у Чубурском и 10% у Вождовачком парку) (Табела 47), указују појединачно на значај који сваки од истраживаних паркова има за социјални живот појединца, а самим тим локалне и шире заједнице у целини. Парк, као медијатор социјалних интеракција у простору, је једно од најчешћих места сусретања становника урбаних средина (Völker et al., 2007; Maas et al., 2009). Наиме, кроз различите облике рекреативних активности у парку, пружају се могућности успостављања нових познанстава и остварују форме дружења и понашања, које често карактерише више спонтаности и отворености, што у домену слободног времена доприноси квалитету живота данашњег човека (Живковић, 2015).

Бројне студије које наводе позитиван психолошки ефекат „контакта са природом“ (смањење стреса, окрепљујући ефекат и сл.) (Kaplan and Kaplan, 1989; Hartig et al., 2003; Korpela and Yle'n, 2007; Maas et al., 2009), као и савремени трендови који промовишу „здрав живот“ и спортске активности, пре свега вежбање (Derksen,

2012), стављају у фокус интересовања паркове, као отворене просторе доступне свим члановима заједнице. Међутим, Cooper Marcus and Francis (1990) истичу да, иако људи најчешће тврде да је њихова главна мотивација за долазак у парк „контакт са природом“, посматрање понашања људи указује да су социјални контакти, приметни или прикривени¹, једнако значајни. Наиме, према Cooper Marcus and Francis (1990) могућност корисника да сретну и посматрају друге људе је чест мотив за долазак у парк, који се ређе исказује у односу на уобичајено навођење парка као места за „уживање у природи“ (Слике 55 и 56). За разлику од наведених истраживања спроведених у Америци (Marcus and Francis, 1990), другачији менталитет и културни контекст утицали су да испитаници у београдским парковима често истичу забаву и дружење као мотив за долазак у парк (Слике 57–60), а нарочито у парку Беле воде у којем је, после шетње, забава и дружење заступљенији мотив за долазак у парк од игре и спортских активности (Графикон 7). Парк Беле воде се, такође, издваја по значајно већем проценту ($\chi^2(9) = 30.529, p = 0.000$) испитаника који често или понекад разговарају са другим људима у парку (Графикон 19).² Према резултатима истраживања у парку Беле воде 94% испитаника, често или понекад, комуницира са другим корисницима парка док је у другим парковима овај проценат мањи (72 у Ташмајданском и Вождовачком, а 75 у Чубурском). Иако уочена различитост у степену социјалних интеракција корисника у парковима указује на утицај специфичности контекста локалне средине, на нивоу свих паркова, анализом повезаности старосне категорије испитаника и њихових одговора на питање да ли разговарају са другим корисницима ($\chi^2(6) = 20.691, p = 0.002$), утврђено је да испитаници старије генерације чешће разговарају са другим корисницима парка од испитаника средње генерације, а нарочито тинејџера (Табела В27, Прилог В). Нису утврђене разлике у одговорима испитаника различитог пола ($\chi^2(3) = 2.568, p = 0.463$).

¹ Према Gehl (1987) посматрање и слушање других људи је, такође, облик социјалног контакта.

² На већи степен друштвености корисника парка Беле воде, у односу на друге паркове, указује и податак да је у овом парку најмање корисника одбило да учествује у истраживању. Анкетирање није прихватило више корисника у парковима централне зоне Београда, Ташмајдан (150) и Чубурски (118), у односу на паркове у средњој зони, Вождовачки (87) и Беле воде (53).

Слика 55. Корисници старије генерације - главна алеја парка Ташмајдан

Слика 56. Појединачна посета парку Ташмајдан

Слика 57. Игра шаха у парку Ташмајдан

Слика 58. Забава и дружење у парку Ташмајдан

Слика 59. Забава и дружење у Вождовачком парку

Слика 60. Забава и дружење у парку Беле воде

Поред процентуално већег присуства корисника женског пола, као социјалног обележја интензивније посећених отворених простора и заступљеније

појављивање људи у групама је, такође, показатељ већег употребног потенцијала простора (Whyte, 1980; PPS, 2005). Предметно истраживање је потврдило наводе Whyte (1980) и PPS (2005) да је појединачна или групна посета корисника значајан индикатор успешности парка са аспекта интензитета његове употребе. У односу на друге истраживане паркове, градски парк Ташмајдан, са највећим бројем евидентираних корисника, уједно је и парк који је најмање корисника посетило појединачно (31.16%) (Табела 11). Такође, најинтензивније посећен локални парк Беле воде се издваја по мањем проценту појединачног коришћења (34.74%) од друга два локална парка, које корисници, у највећем проценту, посећују појединачно (47.02% Чубурски и 51.47% Вождовачки) (Табеле 31 и 41). Паркове појединачно најчешће посећују корисници средње генерације (од 44.66% у парку Беле воде до 55.52% у Чубурском парку), затим корисници старије генерације (од 21.07% у Вождовачком до 32.16% у парку Беле воде), а најмање тинејџери (од 18.49% у Чубурском парку до 23.18% у парку Беле воде). Евидентирано је да корисници мушког пола више посећују парк појединачно него што то чине корисници женског пола (од 52.04% у Чубурском до 57.59% у Вождовачком парку).

Нови облици активности корисника, као што је употреба бежичног интернета и савремених мобилних технологија (мобилних телефона, лаптопа и сл.) на јавним отвореним просторима, интегрисана са другим облицима активности, углавном пасивном рекреацијом, потенцира појединачну посету парка. Наиме, док неке активности привлаче кориснике ка најинтензивније посећеним просторним целинама у парку, са циљем да учествују у догађају, игри и забави, „интернет корисници“ углавном користе отворен простор појединачно (Hampton et al., 2015). Употреба интернета на јавним отвореним просторима још увек није у већој мери истражена, али поједини аутори (Hampton et al., 2010; Turkle, 2011; Hampton et al., 2015) у фокусу свог интересовања имају комплексан однос између употребе интернета на отвореним просторима и постојећих социјалних веза. Иако физички присутни, суштински одвојени од окружења, „интернет корисници“ најчешће бирају просторне целине које су у засени и издвојене од других корисника (Hampton et al., 2015). Присутност на друштвеним мрежама умањује социјалне интеракције, односно друштвену сферу живота на јавним отвореним просторима

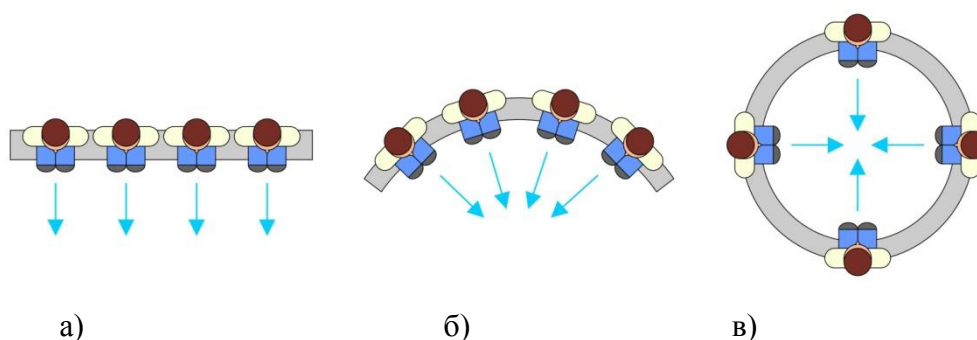
(Turkle, 2011). Истраживања у Америци показују да 25% корисника не одлази на отворене просторе који немају доступан бесплатан интернет (Wi-Fi) Hampton et al. (2015). У исто време, аутори истичу да пораст присутности „интернет корисника“ у последњој деценији, с једне стране, утиче позитивно на употребни потенцијал отворених простора, јер повећава интензитет употребе простора, ревитализује отворене просторе који нису били коришћени, а самим тим повећава безбедност корисника на јавним отвореним просторима. У истраживаним београдским парковима евидентирана је присутност „интернет корисника“, као и корисника који разговарају мобилним телефоном (Слике 17 и 18). С обзиром да само парк Ташмајдан пружа корисницима услугу бесплатног интернета, за очекивати је да ће захтеви за овом и сваком будућом врстом потребе савременог човека током посете парковима, бити више заступљени него што је у предметном истраживању утврђено (3% корисника је незадовољно недостатком Wi-Fi интернета у београдским парковима) (Табела 44).

Ако се анализирају различити облици групног коришћења парка, према одговорима испитаника, истраживани паркови се статистички значајно разликују ($\chi^2(12) = 28.205, p = 0.005$). У Вождовачки парк највише испитаника (43%) долази са пријатељима, док остала три парка (39% у Чубурском парку, 37% у парку Беле воде и 35% у парку Ташмајдан) испитаници најчешће посећују са породицом (Табела В25, Прилог В). Поред старије генерације која у паркове најчешће долази појединачно, са породицом најчешће долазе испитаници средње генерације, док тинејџери, у највећој мери (66.7%), парк посећују са пријатељима (Табела В26, Прилог В).

У односу на различиту величину група корисника, који су посетили истраживане паркове у периодима посматрања, парк Ташмајдан је посетило највише корисника у пару (два корисника) (44.61%) (Табела 11), док се парк Беле воде издваја од свих других истраживаних паркова највећим бројем корисника који су парк посетили у групама од три и више корисника (24.27% Ташмајдан, 29.34% Беле воде, 18.39% Вождовачки и 18.92% Чубурски) (Табеле 11, 21, 31, 41). Дакле, предметним истраживањем је утврђено да се већи паркови, Ташмајдан и Беле воде, више

користе за групну посету, у односу на мање паркове, Вождовачки и Чубурски (Табеле 11, 21, 31, 41).

С обзиром на различите облике социјалних активности корисника (дружење, забава, релаксација и др.), један од најзначајних фактора који утиче на успешност парка је задовољство корисника могућношћу да бирају просторе за седење у зависности од појединачне или групне посете парковима (PPS, 2005). Luximon et al. (2015) су утврдили да је избор различитих облика простора за седење у парку условљен бројем корисника у групи. У односу на три уобичајена просторна обрасца позиционирања корисника при седењу у групама (Слика 61) утврђено је да су корисници који су пару, у највећем проценту, задовољни линеарном формом клупа, а да са повећањем броја корисника у групи, полукружно а у највећој мери кружно позиционирање, пружа већу угодност корисницима током социјалних активности у парку (Luximon et al., 2015).

Слика 61. Просторни обрасци седења корисника у групи ((а) линеарна, (б) полукружна и (в) кружна форма), скица аутора према Luximon et al. (2015)

Клупе, као простори за седење у истраживаним београдским парковима, су искључиво линеарне форме која не подстиче, односно, отежава све облике социјалних активности корисника. За разлику од налаза Luximon et al. (2015), методом посматрања употребе простора за седење у истраживаним парковима, услед линеарне форме клупа, уочено је другачије позиционирање седења два корисника током разговора на клупи, у односу на уобичајено, конвенционално, позиционирање појединачног седења. Наиме, неадекватност линеарне форме клупа, евидентна је и у случају када се на клупи налазе два корисника (Слике 62 и

63). Повећањем броја корисника на линеарним формама за седење смањује се степен социјалних интеракција корисника (Слике 64 и 65), односно ограничава могућност групне употребе простора за седење у парку (Слике 66–71).

Слика 62. Седење на клупи у парку Ташмајдан

Слика 63. Седење на клупи у парку Беле воде

Слика 64. Пасивна рекреација старије генерације корисника у Чубурском парку

Слика 65. Парк Беле воде - група корисника старије генерације

Слика 66. Корисници на главној алеји у парку Ташмајдан

Слика 67. Стационарне активности у парку Беле воде

Такође, недостатак одговарајућих простора за седење за веће групе корисника утиче на просторне обрасце коришћења паркова (седење на травним површинама, стазама, степеницама) (Слике 58, 72 и 73).

Слика 68. Парк Ташмајдан - група корисника старије генерације

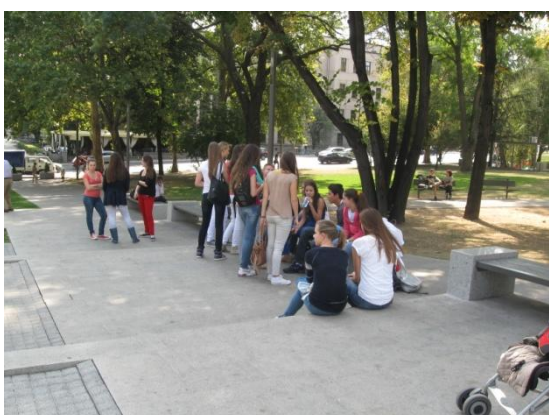
Слика 69. Парк Ташмајдан - група тинејџера

Слика 70. Група тинејџера у парку Ташмајдан, поред фонтане

Слика 71. Група корисника у Чубурском парку

Слика 72. Парк Ташмајдан - седење на степеницама поред фонтане

Слика 73. Парк Ташмајдан - седење на стази

Анализом ставова испитаника о угодности простора за седење са аспекта могућности социјалних интеракција у парковима, потврђено је да су испитаници у парку Беле воде, са просечном оценом 4.01, статистички значајно задовољнији, у односу на испитанике у парковима Ташмајдан (3.22), Вождовачки (3.13) и Чубурски (2.83) ($F(3,396) = 22.126, p = 0.000$) (Графикон 20, Табела В28 у Прилогу В). Иако су у свим истраживаним парковима клупе линеарне форме, у парку Беле воде су, у поређењу са другим парковима, постављене на мањем растојању (у групама по две клупе) (Слика 65 и 67) што је, донекле, утицало на већу могућност социјалних контаката и бољу оцену испитаника.

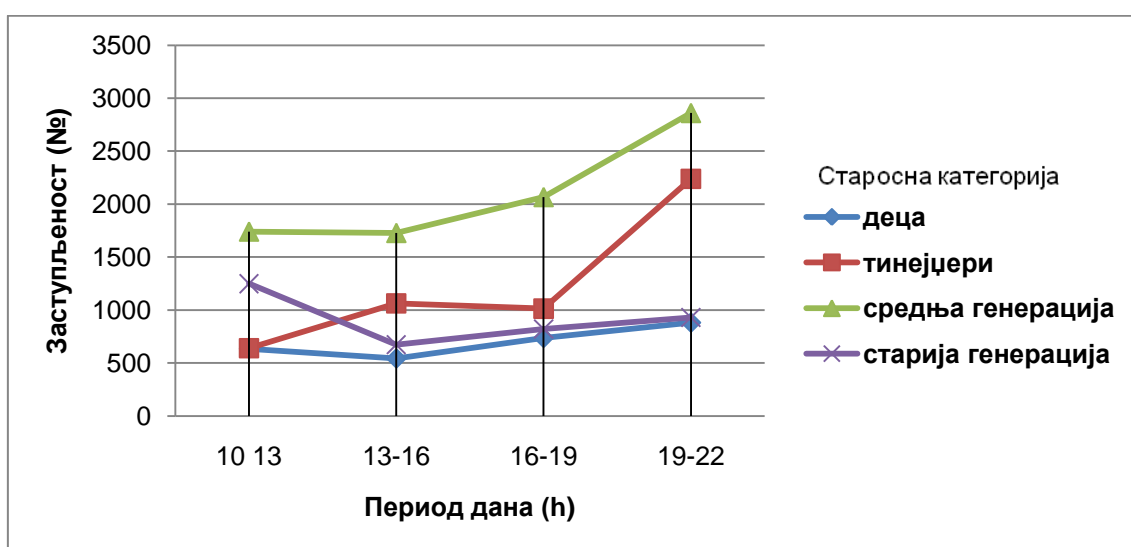
Анализом структура евидентираних група корисника у истраживаним парковима, у односу на пол корисника, градски парк Ташмајдан се издваја од локалних истраживаних паркова по изразито већем проценту група корисника и женског и мушког пола (парова) који посећују парк (Табела 12). Највећа процентуална заступљеност група корисника женског пола у локалном парку Беле воде (16.34) (Табела 22), као и релативно блиско учешће група корисника и женског и мушког пола (16.21), уз знатно мање учешће група са искључиво мушким корисницима (10.58), су индикатори (Whyte, 1980; Marcus and Francis, 1990; PPS, 2005) већег употребног потенцијала овог парка у односу на друге истраживане локалне паркове, у којима су бројније групе корисника мушког пола (Табеле 32 и 42). Такође, у свим истраживаним парковима у групама корисника женског пола са децом евидентирано је знатно више корисника него у групама корисника мушког пола са децом (Табеле 12, 22, 32 и 42).

Чубурски парк најчешће посећују корисници средње генерације у пратњи деце (16.29%) (Табела 43), док су у свим осталим парковима, са сличним процентуалним учешћем, најзаступљеније групе корисника били тинејџери (19.72 у парку Ташмајдан, 20.46 у парку Беле воде и 19.30 у Вождовачком парку) (Табеле 13, 23 и 33).

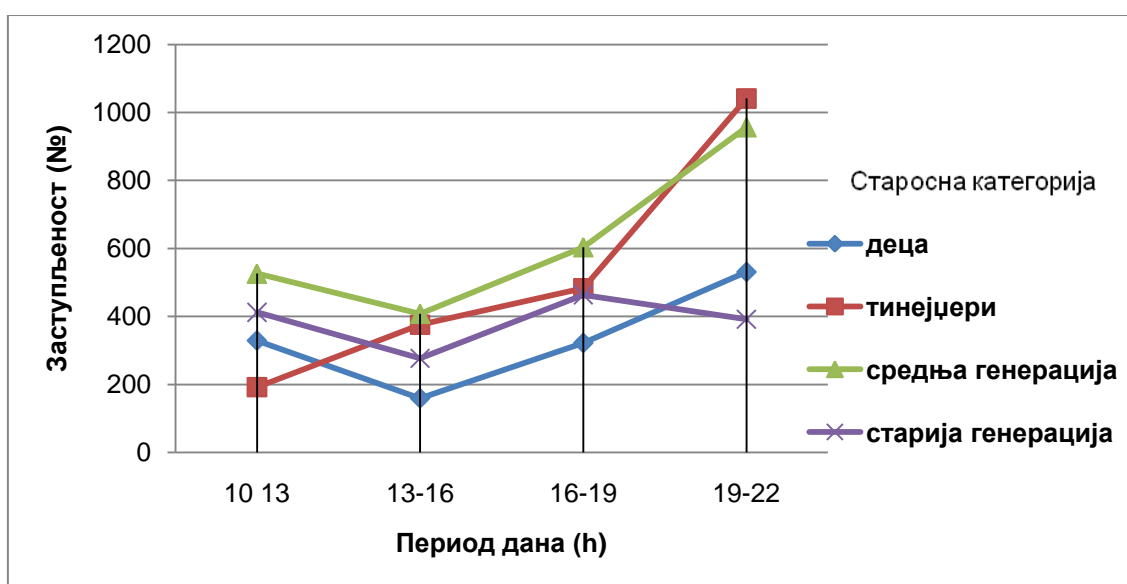
Предметно истраживање је потврдило да је коришћење истраживаних паркова у различитим периодима дана повезано са старосном категоријом корисника (Графикони 32–35).

За разлику од осталих старосних категорија, корисници старије генерације паркове користе најчешће у периоду од 10–13h (Графикони 32–35). Анализа фреквентности коришћења различитих просторних целина у интензивније коришћеним парковима Ташмајдан и Беле воде показала је да корисници старије генерације релативно уједначено користе све просторне целине парка, али су најфреквентније главне пешачке стазе (Мапе 68 и 69, Прилог Г3).

Графикон 32. Заступљеност корисника различите старосне категорије у парку Ташмајдан, у односу на период дана

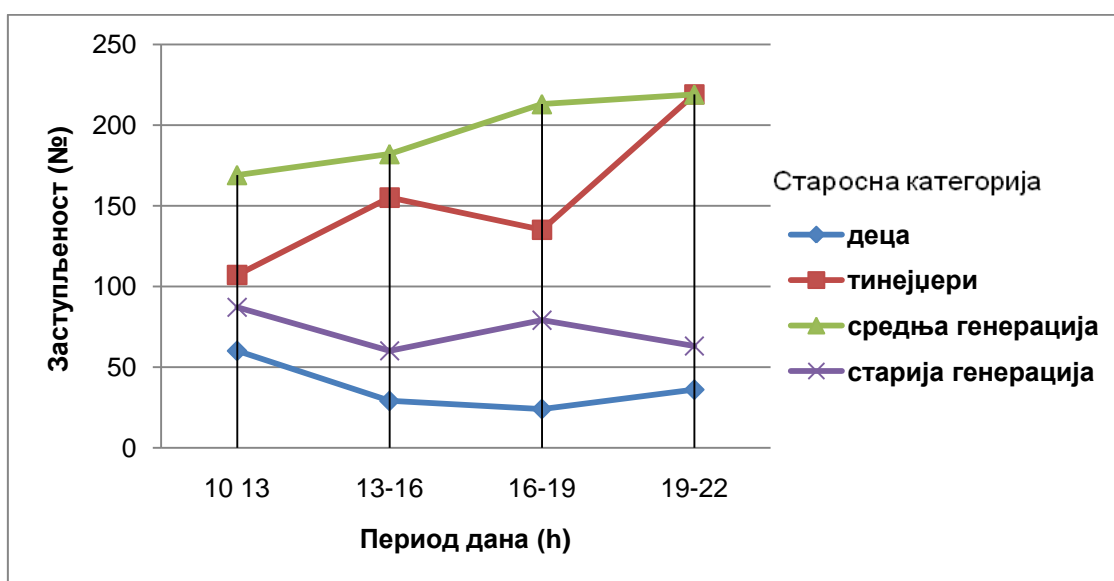

Графикон 33. Заступљеност корисника различите старосне категорије у парку Беле воде, у односу на период дана

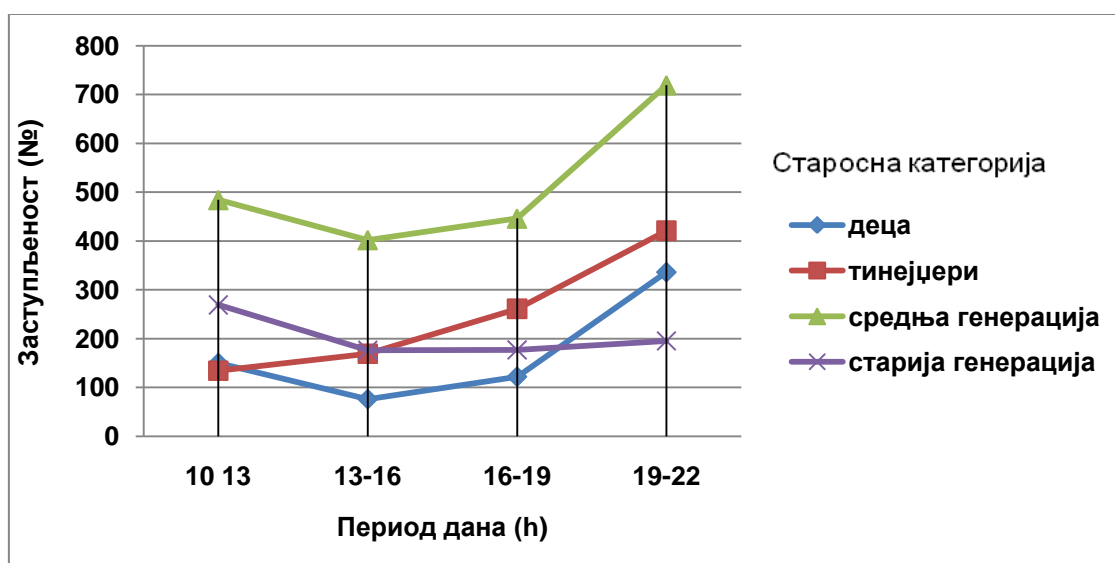

Графикон 34. Заступљеност корисника различите старосне категорије у Вождовачком парку, у односу на период дана

Графикон 35. Заступљеност корисника различите старосне категорије у Чубурском парку, у односу на период дана

Корисници старије генерације и деца равномерније користе паркове у различитим периодима дана (али са мањим интензитетом у периоду од 13–16h). Број тинејџера се у свим истраживаним парковима повећава од периода 10–13h (када су најмање присутни у парковима) до највећег интензитета коришћења у вечерњим сатима (19–22h) када, са средњом генерацијом, представљају

најбројније старосне категорије корисника у парковима (Графикони 32-35). Повећање броја тинејџера у вечерњим сатима израженије је у већим парковима, Ташмајданском, а нарочито, у локалном парку Беле воде (Графикон 33).

Према Marcus and Francis (1990) и Travlou (2004) тинејџери теже да се издвоје у просторним целинама парка које нису интензивно коришћене од стране других старосних категорија, нарочито корисника старије генерације. Анализа утврђене фреквентности коришћења простора у парковима Ташмајдан и Беле воде, у периоду од 19–22h, указује на интензивније позиционирање тинејџера у одређеним зонама парка (Мапе 66 и 67, Прилог Г3). У парку Ташмајдан тинејџери се у вечерњим сатима најфреквентније окупљају на простору са справама за вежбање, дечијем игралишту 1, простору за игру шаха и око фонтане (Мапа 66, Прилог Г3), а за окупљање у вечерњим сатима тинејџери у парку Беле воде користе просторну целину на улазу у већи део парка и простор за игру шаха (Мапа 67, Прилог Г3). Marcus and Francis (1990) указују на проблем који се јавља када су на отвореним просторима интензивније заступљени тинејџери у односу на друге старосне категорије. Могући конфликти између тинејџера и других корисника настају због неразумевања њихових потреба, али и тежње тинејџера за одвојеним просторним целинама, односно изолованости од других корисника (Marcus and Francis, 1990). На основу спроведених истраживања евидентно је да тинејџерима нису понуђени довољно атрактивни садржаји, што за последицу има вандализам и конфликте са другим корисницима парка (Marcus and Francis, 1990).

Ипак, већина испитаника није имала конфликт са другим корисницима парка (Графикон 17), а проценат испитаника који су имали конфликт са другим корисницима у истраживаним парковима се статистички значајно не разликује ($\chi^2(3) = 4.111$, $p = 0.250$). Уочени конфликти настали због некомпатибилних активности, односно различитих потреба корисника у парковима, су: конфликти са корисницима парка који шетају са кућним љубимцем, конфликти између тинејџера и других корисника парка, а у Вождовачком и Чубурском парку евидентирани су и конфликти испитаника са корисницима друштвено девијантног, антисоцијалног понашања.

5.2. Операционализација резултата истраживања

Паркови, као јавни отворени простори, имају специфичну социјалну и културну динамику. Наиме, на отвореним просторима се, на непредвидиве начине, преплићу социјални и културни процеси са физичко-просторним структурама (Петовар, 2003). На основу овога условљеност употребе паркова контекстом простора узета је у обзир при операционализацији резултата истраживања, у циљу формирања генералних препорука, независно од специфичности локације паркова или неких других аспеката којима се потенцира или ограничава њихова употреба за одређене врсте активности. Усмереност операционализације добијених резултата истраживања је ка практичној примени, односно, формирању свеобухватних препорука и смерница које проистичу из базе података о актуелној употреби паркова, потребама и очекивањима корисника, ради њиховог благовременог укључивања у процес пејзажног пројектовања.

5.2.1. Препоруке у домену процеса пејзажног пројектовања

Иако је предлагање смерница (преорука) за процес пројектовања парка наизглед контрадикторно у односу на потребу укључивања јавности у процес пројектовања, Cooper Marcus and Francis (1990) указују да су информације које се добијају на оба начина неопходне. Cooper Marcus and Francis (1990) сматрају да, без обзира на значај учешћа (партиципације) јавности у конкретном процесу обликовања парка, пројектанти треба да утврде препоруке које ће им помоћи да укључе у процес пројектовања сазнања о потребама корисника и актуелним обрасцима коришћења парка, тим пре што у формалним, јавним дискусијама о конкретном простору, углавном, не учествују поједине категорије корисника парка, као што су деца, тинејџери и корисници старије генерације. Препоруке које предлажу Cooper Marcus and Francis (1990) и други аутори (Whyte, 1980; PPS, 2005; Goličnik, 2006; Meireles Rodrigues et al., 2013), са циљем свеобухватнијег пејзажног пројектовања, проистекле су из посматрања понашања и анализирања ставова корисника на отвореним просторима, односно засноване су на подацима о коришћењу паркова. Узимајући у обзир предлоге наведених аутора, односно пратећи њихов приступ предмету истраживања, у контексту специфичности

окружења, на основу анализе добијених резултата истраживања, дефинисане су следеће препоруке (смернице):

- Предметно истраживање потврђује да осунчаност простора утиче на смањен интензитет коришћења свих просторних целина у парку, односно да пресудно одређује обрасце коришћења простора. **Функционалним приступом формирања композиције зеленила, који је превасходно заснован на постизању што веће засене на појединим просторним целинама у парку, као и применом листопадних врста дрвећа обезбеђује се сенка и полусенка у летњем периоду, а омогућава осунчаност простора током зиме.** Наиме, на интензитет употребе паркова у већој мери утиче засена на стазама и другим просторним целинама које се интензивно користе него процентуално учешће зеленила у укупној површини парка. **Садњом листопадног дрвећа, не само по ободу травних површина, већ и у склопу појединих просторних целина под засторима, као што су дечија игралишта или простори за вежбање, могуће је постићи засену, чиме би се утицало на већи интензитет коришћења и угодност простора током осунчаних периода дана.** С обзиром на то да је утврђено да на обрасце понашања корисника у великој мери утиче осунчаност простора, препоручује се већа примена пергола (транспарентних просторних конструкција са зеленилом) као елемената уређених отворених простора којима би се постигла засена на различитим просторним целинама у парку.
- Корисници старије генерације најчешће у парк долазе појединачно, међутим, дневни обрасци коришћења паркова указују да ова старосна категорија, као и тинејџери (за које је карактеристично групно коришћење паркова), често користе парк за стационарне (седење) и социјалне активности, дружење и забаву са другим корисницима парка. **С обзиром на то да су за социјалне активности корисника, између осталог, потребни и одговарајући простори са седење (полукружне и кружне форме), другачији од постојеће форме линеарних клупа, превасходно присутне у свим истраживаним парковима, неопходна је значајна промена у концепту обликовања простора за седење, којом би се у београдске паркове увеле различите форме клупа.** После Whyte-овог (1980) залагања за мобилне парковске столице, и други аутори

(Cooper and Francis, 1990) указују на значај, али и утицај обликовања простора за седење на друштвену сферу живота људи у урбаним срединама. **Заступљеност различито обликованих простора за седење, треба да одражава специфичност локације, односно потребе корисника, које произилазе из актуелног групног или појединачног коришћења паркова.** Сходно савременим трендовима употребе паркова, утврђена је већа социјална интеракција између “интернет корисника“ и других корисника када су простори за седење концентрисани, иако то вероватно мање одговара корисницима који парк употребљавају као “радну собу на отвореном“ (Hampton et al., 2015). Наиме, предметно истраживање је потврдило велики употребни потенцијал другачије форме простора са седење, као што су клупе са столовима, које интензивно користе све старосне категорије, а нарочито тинејџери у парковима Беле воде и Ташмајдан (простор са столовима за игру шаха највише користе тинејџери за читање, учење, забаву и дружење).

- Према дневним обрасцима коришћења Чубурског парка, просторно најмањег истраживаног парка, зонирање више дечијих игралишта у непосредној близини, није адекватно. У периоду од 19–22h, када у Чубурском парку има највише деце, већина се налази на централном дечијем игралишту 1, док је на друга два дечија игралишта (2 и 3), у близини, евидентиран мали број деце. Наиме, велики број деце на централном дечијем игралишту привукао је и другу децу на исти простор, где је евидентирана велика гужва. Наведени образац понашања корисника у Чубурском парку потврдио је наводе Whyte-a (1980) да, на отвореним просторима, људе највише привлаче други људи. Стога је у **парковима мање површине, као што су Чубурски и Вождовачки, целисходније организовати игру деце у обједињеној, централно позиционираној** (због близине околних градских структура) **просторној целини парка.** У парковима Ташмајдан и Беле воде, с обзиром на очекивано већи број корисника и већу површину парка (између 5–6ha), позиционирање дечијих игралишта у различитим просторним целинама парка доприноси смањењу гужве, односно равномерној засићености простора корисницима.

- Незадовољство испитаника у истраживаним парковима, које се односи на недостатак садржаја у парковима, у концепту парка наглашава неопходност постојања **просторне целине намењене организовању културних и едукативних манифестација (филмске и позоришне представе, концерти, анимација деце, изложбе, радионице и др.)**, односно програма који обухватају широк спектар активности и привлаче кориснике различитог животног доба и интересовања (тинејџери, деца у пратњи одраслих, корисници старије генерације. Већи паркови, Ташмајдан и Беле воде, имају просторни капацитет који може да подржи програмске активности које подразумевају присуство већег броја корисника, али у садашњем концепту ових паркова такве просторне целине су изостале. Cooper Marcus and Francis (1990) сматрају да су конфликти између тинејџера и корисника других старосних категорија последица недостатка довољно инспиративних садржаја и организованих активности, поготово у вечерњим сатима када је њихово присуство у парковима највеће.
- Уочени конфликти који настају када се стазе у парку користе за различите врсте линеарних активности (шетња трим стазом у парку Ташмајдан, вожња бицикла и ролера на пешачким стазама итд.), указује на **неопходност постојања просторне и функционалне дистанце између стаза различите намене**. Бицикличким и трим стазама би се, свакако, промовисали ови облици линеарних активности корисника. Такође, постављањем држача за бицикле, у близини најинтензивније коришћених просторних целина различите намене, повећава се диверзитет употребе парка (Cooper Marcus and Francis, 1990).
- Код **избора материјала за засторе** просторних целина различите намене, **примаран критеријум** треба да буде **угодност употребе**, а не естетски дојам који би требао да има секундаран значај. Такође, применом меких, гумираних застора (тартан и сл.), не само на трим стазама већ и на појединим шетним стазама повећала би се угодност и атрактивност већег броја стаза за шетњу, као најчешће необавезне активности корисника у парковима, а нарочито корисника старије генерације.

- Конфликт између корисника који шетају кућне љубимце и осталих корисника парка, потврђен ставовима корисника у истраживаним парковима (Табела 46), намеће потребу за другачијим регулисањем коришћења паркова, **односно већим присуством, како комуналне полиције тако и службе управљања и одржавања паркова.** У домену процеса пејзажног пројектовања могуће је утицати на угодност простора предвиђених за кориснике са кућним љубимцима, у смислу пријатнијих микроклиматских услова (постизањем потребне засене) чиме би се у парковима повећала употреба просторних целина ове намене.
- С обзиром да се, према усвојеном критеријуму, квалитет паркова вреднује и у односу на интензитет употребе током целе године, у истраживаним парковима у децембру месецу, изузев шетње (најчешће корисника са кућним љубимцима и корисника старије генерације), евидентан је недостатак других активности. Ради постизања већег употребног потенцијала паркова, односно диверзитета активности корисника током зимског периода године, потребно је током процеса пројектовања **размотрити могућност адаптације појединих просторних целина у парковима за активности у зимском периоду године,** као што су клизање и санкање.
- Незадовољство већине испитаника (54%) елементима уредбе Скупштине града Београда¹ који им ограничавају коришћење парка у целини у складу са њиховим потребама и очекивањима, указује на неопходност другачијег организовања одржавања и управљања парковима. Да би се повећао диверзитет активности корисника, односно омогућило корисницима београдских паркова да паркове користе на жељени начин, потребно је **ускладити уредбу која**

---

¹ Према Одлуци о уређењу и одржавању паркова, зелених и рекреационих површина („Službeni list grada Beograda“ бр. 12/2001, 15/2001, 11/2005, 23/2005, 29/2007, 2/2011), којом су прописани услови коришћења паркова и других зелених површина, забрањено је кретање ван стаза, седење и лежање на травњацима, лежање на клупама, санкање, играње лоптом и сл., на местима која за то нису одређена.

регулише коришћење паркова у Београду, са сличним уредбама у другим градовима Србије и Европе.²

- Данас, рекреативне активности у парковима, као и у другим отвореним просторима, одређују савремени трендови, који намећу другачији стил живота и другачије потребе. Од 2008. године када је реконструисан Чубурски парк, тадашње велико интересовање за скејт игралиште које се налази у парку, заменили су захтеви корисника за просторном целином са справама за вежбање. Такође, тинејџери у парку Ташмајдан, због великог броја корисника на простору са справама за вежбање, предлажу да се **одвоје просторне целине за вежбање за различите старосне категорије.**

Редовним увидом у актуелни употребни потенцијал парка (ко су корисници, како користе парк, зашто га користе или зашто локална заједница не користи парк) омогућава се усклађеност различитих облика активности са променама структуре корисника и њиховим потребама и очекивањима (Myerson, 2006; Walker, 2013). Поред **диверзитета употребе паркова**, с обзиром на увек значајан елемент времена у пејзажној архитектури, **могућност адаптације на промене** је значајан домен деловања пејзажних архитеката у обликовању успешних паркова, са аспекта њихових корисника (William and Green, 2001; Word Thompson, 2002).

5.2.2. Методолошки приступ евалуацији употребног потенцијала паркова након реализације пројекта

С обзиром на то да је избор одговарајућих метода од кључног значаја за истраживање, на основу примених метода у предметном истраживању, као и уочених предности и недостатка, односно ограничења која свака научна метода има (Gidens, 2007), за евалуацију употребног потенцијала паркова и других отворених простора, у зависности од фазе истраживања, препоручује се примена више различитих метода. Применом различитих метода у истраживању употребног потенцијала отворених простора повећава се веродостојност добијених резултата.

---

² У поглављу Теоријске основе и преглед досадашњих истраживања анализирани су уредбе које регулишу коришћење паркова у другим градовима Србије (Нови Сад) и Европе (Скопље, Загреб, Љубљана итд.)

Велики значај и предност методе посматрања је у **проширивању личног искуства и знања посматрача** (Milić, 1978), односно стручњака у области пејзажне архитектуре. С обзиром на динамику отворених простора и сложеност истраживања интеракције између људи и простора, иако теоријске основе указују на основне правце у којима треба усмерити истраживање, тек у непосредном посматрању стиче се први општи утисак о предмету истраживања који се, затим, у разним правцима проширује у зависности од циљева (Milić, 1978). Метод је допуњен систематизацијом истраживачких поступака (корака, етапа). У првом кораку методом посматрања постиже се значајан увид у актуелно коришћење постављањем питања: „Колико добро пројектанти предвиђају употребу отворених простора? Како могу да буду сигурни да ће отворени простори пројектовани за одређене врсте активности задовољити потребе корисника?“ Мапирање активности сваког појединачног корисника током процеса посматрања, и примена технике GIS-а да би се формирала база података о употреби паркова, структури корисника, као и облицима и интензитету активности, односно динамици коришћења отворених простора, неопходна је за евалуацију употребног потенцијала отворених простора након реализације пројеката, али и у фази процеса пројектовања, када се доносе одлуке о могућим сценаријима, односно разматрају предложена пројектантска решења.

Недостатак методе посматрања је што се могу посматрати само актуелни искуствени садржаји, односно само оно што се догађа у време посматрања (Milić, 1978; Gidens, 2007). Такође, да би се ограничиле потенцијалне тешкоће у току процеса прикупљања података, посматрање као и друге квалитативне методе истраживања, захтева одређену вештину и способност истраживача (Milić, 1978; Tomićević, 2005). Вештина и способност истраживача у процесу мапирања података утиче на поузданост података добијених посматрањем.

С обзиром на то да на облик понашања људи не утиче само актуелно стање, него и њихово прошло искуство и њихова очекивања, издвајају се интервјуи и упитници за садржајно проширивање базе података (Milić, 1978). Такође, имајући у виду да се ставови људи не могу утврдити директним посматрањем, неопходне су анкете у истраживању употребног потенцијала паркова за прикупљање

података о потребама и очекивањима корисника, њиховом задовољству квалитетомведеног слободног времена у парку, као и мотивима за долазак у парк. Недостатак методе анкетирања је што одговори испитаника могу садржати оно што појединци тврде да сматрају, а не оно што заиста сматрају (Gidens, 2007:669).

Пример некомпатибилности две групе резултата:

Методом посматрања је утврђено да се у истраживаним парковима Београда травне површине користе за седење у веома малом проценту (0.34% у парку Ташмајдан, 0.31% у Чубурском парку, 0.09% у парку Беле воде, у Вождовачком парку нису евидентирани корисници који седе на трави), а према резултатима истраживања ставова корисника у београдским парковима, методом анкетирања, знатно већи број испитаника тврди да често користи травне површине у парку (17% у парку Ташмајдан, 9% у Чубурском парку, 24% у парку Беле воде, 19% у Вождовачком парку).

Такође, у литератури која се бави методом анкетирања често се истиче проблем избора узорка и његове репрезентативности (Suprek, 1961). Иако одабир испитаника методом случајног узорка, донекле, поједностављује истраживање, уочена је мања заступљеност појединих старосних категорија корисника парка (корисници старости до 15 год. и старији од 65 год.)³.

Поред наведеног, посетиоци који су парк користили за активне облике рекреације (шетња, трчање, вожња бицикла итд.), у већој мери су одбијали да учествују у анкетирању од корисника чије активности су биле стационарне (седење на клупи или стајање у парку).

Пример некомпатибилности две групе резултата:

Према истраживању методом анкетирања највише испитаника у парковима Вождовачки (76%) и Чубурски (59%) парк користи за седење, док су резултати посматрања потврдили да је са преко 55% (Графикон 23) шетња најчешћа врста активности у наведеним парковима.

³ Наведене старосне категорије корисника истраживаних паркова, у већој мери у односу на друге старосне категорије, нису прихватале да учествују у истраживању употребног потенцијала паркова методом анкетирања.

Метода анкетирања и поред наведених недостатака омогућава ефикасно прикупљање података о већем броју појединаца, у релативно кратком временском периоду (Milić, 1978) (што је предност ове методе у односу на метод фокусгрупног интервјуа). За потребе евалуације употребног потенцијала паркова и других отворених простора, као додатна метода, након истраживања методом посматрања, адекватна је примена методе анкетирања, али са избором сложеног, стратификованог случајног узорка. Наиме, проблем избора узорка, односно репрезентативности узорка у методи анкетирања, може да се предупреди (избегне) применом стратификованог случајног узорка, односно претходним одређивањем структуре узорка по полу, старосној категорији испитаника и/или облику најчешће активности у парку (у зависности од значаја варијабли за предмет истраживања). При одређивању односа (процентуалног учешћа) стратификованих група испитаника у укупном узорку, препорука је да се узму у обзир резултати претходно спроведеног посматрања, и на тај начин повећа репрезентативност узорка популације која користи парк (односно између стратификованих група, у укупном узорку, одражава структуру корисника евидентираних методом посматрања) (Meireles Rodrigues et al., 2013).

Иако је посматрање квалитативна метода која се употребљава за спознавање и разумевање догађаја у простору, ипак поједине уочене обрасце понашања појединих група корисника у парку није могуће објаснити самим процесом посматрања, а због стандардизованог упитника не долазе до изражаја значајне разлике у ставовима корисника (Gidens, 2007).

Пример утврђеног обрасца коришћења парка:

Анализа фреквенности коришћења простора у парковима Ташмајдан и Беле воде, у периоду од 19–22h, указује на интензивније позиционирање тинејџера у одређеним зонама парка, које нису фреквентно коришћене од стране других старосних категорија, нарочито корисника старије генерације.

За свеобухватнију анализу уочених појава, односно облика коришћења паркова, потребне су и друге истраживачке методе, као што је метод фокус група. Стога се поред метода примењених у предметном истраживању, **методе посматрања и**

мапирања (применом GIS-a), а затим и методе анкетања, за евалуацију употребног потенцијала отворених простора предлаже и примена **методе фокус група** (фокусгрупног интервјуа).

Фокусгрупни интервју, као квалитативна метода која се заснива на идеји развијања социјалне интеракције унутар групе учесника (Ђурић, 2005), може да се користи за прикупљање података о конкретним активностима корисника у парку, али и о њиховим потребама, очекивањима, мишљењима, осећањима, искуствима и идејама које се односе на различите могућности коришћења слободног времена у парку (Donalson et al., 2010). Са циљем свеобухватнијег сагледавања образаца коришћења паркова и понашања група корисника различите структуре, предлаже се формирање фокус група од корисника који парк употребљавају за исту врсту активности, али и корисника исте старосне категорије (деца, тинејџери и старија генерација) или сличног интересовања (корисници који у парк долазе у пратњи деце или парк посећују са кућним љубимцима).

Поред значаја фокусгрупног интервјуа за евалуацију употребног потенцијала паркова након реализације пројекта, предлаже се примена исте методе и у почетној фази процеса пројектовања због свеобухватнијег и потпунијег сагледавања потреба и очекивања корисника отворених простора.

С обзиром да мултидисциплинарни карактер и комплексност истраживања употребе паркова као отворених простора захтева флексибилност, неопходна је примена више научних метода и техника, у циљу целовитог сагледавања комплексне стварности свакодневног живота људи на отвореним просторима убраних средина.

6. ЗАКЉУЧАК

Употребни потенцијал парка условљен је како физичким оквиром простора, који је у домену стручног деловања пројектаната, тако и опредељењем корисника простора. Посредством физичких обележја простора детерминише се степен коришћења, разноврсност доживљаја и идентификација корисника са простором парка. Међутим, висок степен различитости, климатских, културолошких, социолошких, темпоралних и других, у домену стручног деловања пејзажних архитеката, не омогућава употребу шаблона који би задовољили све потребе и очекивања корисника. Суштина процеса пројектовања је у постизању демократског оквира обликованих отворених простора, односно, формирању примерених градских простора за све кориснике успостављањем задовољавајућег односа између физичког простора и његовог употребног потенцијала.

1. На основу компаративне анализе истраживаних паркова Београда, односно посматрања актуелног начина њихове употребе и анализирања ставова корисника потврђено је да на употребни потенцијал паркова утичу следеће просторне и употребне релације:

- **Приступачност, величина парка, разноврсност намене и атрактивност садржаја.** Социјална структура и густина изграђености окружења, као и позиција парка у градској структури (централна или средња зона града) су значајни фактори који дефинишу локални контекст окружења и утичу на употребни потенцијал паркова. Како је индикатор квалитета, односно успешности парка, степен задовољства његових корисника, поред наведеног утицаја локалног контекста, квалитет употребног потенцијала паркова условљен је преференцијама корисника и њиховом социјалном структуром. Према усвојеним критеријума вредновања употребног потенцијала једно од најзначајних обележја парка је **приступачност**, односно, доступност корисницима. Предметним истраживањем је утврђено да је употребни потенцијал паркова, у домену приступачности простора, у корелацији са више различитих фактора. За употребни потенцијал парка значајна су и следећа обележја: **величина, разноврсност намене и атрактивност постојећих садржаја у парку.** Методом посматрања евидентирана је знатно већа употреба

градског парка Ташмајдан (19818 корисника) у односу на истраживане локалне паркове Беле воде (7472 корисника), Вождовачки (1837 корисника) и Чубурски (4537 корисника) што указује да **дистанца не утиче на интензитет употребе парка**. Међутим, с обзиром на то да се успешност паркова и других отворених простора процењује и на основу њиховог редовног коришћења, потврђено је да испитаници у свим годишњим добима редовније посећују локални парк Беле воде него што то чине испитаници у осталим истраживаним парковима. Најнижа просечна оцена испитаника која показује степен коришћења на годишњем нивоу парка Ташмајдан, у односу на друге истраживане паркове (локалног карактера), указује на **значај близине на редовност коришћења паркова**. Утицај величине парка на употребни потенцијал локалног парка Беле воде (5.18ha) у односу на мање локалне паркове Вождовачки (1.50ha) и Чубурски (1.25ha) потврђују наводи да присуство зеленила и других обележја парка има релаксирајући ефекат и омогућава испуњавање потреба корисника за „контактом са природом” нарочито када боравак у парку омогућава доживљај изолованости од осталих елемената градске структуре. Дакле, **предметно истраживање је потврдило већи употребни потенцијал паркова величине између 5–6ha, у односу на паркове величине 1–2ha**. Такође, утврђена је **повезаност величине парка са различитим мотивима за долазак у парк**. Наиме, **шетња је најчешћи мотив за долазак испитаника у веће паркове** (Ташмајдански (56%) и парк Беле воде (55%)), док је **најчешћи мотив за посету мањим парковима игра на дечијим игралиштима** (Чубурски парк (47%)) или **одмор и релаксација** (Вождовачки парк (60%)). Већа просечна мотивација за долазак у паркове Беле воде (46%) и Ташмајдан (45%), у односу на Вождовачки (36%) и Чубурски (34%) је у корелацији са резултатима истраживања ставова корисника о уређености паркова за различите врсте активности.

- **Диверзитет активности и угодност простора.** Предметним истраживањем је утврђено да су паркови који могу да се користе на различите начине успешнији у односу на паркове ограничене намене. **Диверзитет активности**, као показатељ квалитета, односно успешности и атрактивности парка, **указује на задовољство корисника постојећим садржајима у парку** (дечија игралишта,

спортски терени, справе за вежбање итд.). Анализа употребног потенцијала истраживаних паркова показала је да се градски парк Ташмајдан издваја, у односу на друге паркове, већом разноврсношћу активности корисника. Такође, парк Беле воде (највећи истраживани парк локалног карактера) се одликује разноврснијом употребом у односу на друга два мања локална парка, Чубурски, а нарочито Вождовачки парк, у којем је евидентиран најмањи број различитих врста активности корисника.

Просторна позиционираност корисника и интензитет њихових активности указују на сличан просторни образац коришћења паркова у јуну и септембру, док је у децембру, због временских услова, евидентиран мањи интензитет употребе. У односу на коришћење парка у различитим периодима године, што је такође један од индикатора успешности и квалитета парка, већи употребни потенцијал паркова Ташмајдан и Беле воде (у поређењу са Вождовачким и Чубурским парком), сагледава се кроз интензитет употребе током јуна и септембра, али и фреквентност коришћења просторних целина за рекреативне активности корисника у децембру.

Истраживањем је утврђена изразита повезаност интензитета коришћења и просторне позиционираности корисника са осунчаношћу простора у парку. Висока температура ваздуха уз субјективни осећај спарног времена, у јуну и септембру 2012. године, утицали су на неравномерно дневно коришћење паркова, са најмањим бројем корисника у периоду између 13–16h и велике гужве у вечерњим сатима (19–22h). Квалитет и разноврсност опреме, као и атрактивност садржаја, несумњиво утичу на интензитет употребе појединих просторних целина, међутим угодност простора са аспекта микроклиматских услова, односно осунчаности простора, у највећој мери је одредила дневне обрасце коришћења парка. Као последица постојеће композиције зеленила, условљеност образаца коришћења паркова осунчаношћу стаза, простора за седење, дечијих игралишта и других просторних целина, најизразитија је у парковима Ташмајдан и Чубурском, али је евидентна и у парковима Беле воде и Вождовачком. С обзиром на то да је угодност простора од кључног значаја за успешност парка, односно његов квалитет са аспекта корисника, резултати

истраживања који указују на мало коришћење осунчаних простора за све облике активности у парковима, потврђују значај високих дрвенстих биљака за постизање засене, у функцији обезбеђивања угодности простора за одвијање различитих активности корисника.

Линеарне активности су најзаступљенија група активности у истраживаним парковима. **Предметним истраживањем је потврђено да је шетња најфреквентнија активност корисника у београдским парковима.** Мања заступљеност других облика линеарних активности (трчање, вожња бицикла, ролера, скејта и сл.), према ставовима испитаника, последица је неопремљености паркова за ове облике активности (недостатак трим и бициклистичких стаза).

Разноврсност садржаја, односно постојање просторних целина различитих намена, одређује употребни потенцијал паркова за активности у одређеним зонама. **Различити облици игре и спортске активности су најмање заступљена група активности корисника у парковима, за разлику од значајно фреквентније употребе паркова за игру деце на дечијим игралиштима.** Већи број дечијих игралишта, спортских терена и опремљеност справама за вежбање, утицали су да се парк Беле воде издвоји већим употребним потенцијалом за ову групу активности, у односу на друге паркове, а нарочито у односу на Вождовачки парк, који нема просторне целине намењене спортским активностима. У последњој деценији, вежбање на справама је све присутнија активност у београдским парковима. Савремени трендови актуелизују физичку активност, у концепту бољег здравља и квалитетнијег живота становника урбаних средина, због чега је недостатак справа за вежбање узрок незадовољства 52% испитаника у Вождовачком и 47% у Чубурском парку.

Величина парка утиче на заступљеност стационарних активности корисника. Наиме, седење као стационарна активност корисника је заступљенија у мањим парковима, Вождовачком и Чубурском, у односу на веће паркове Ташмајдан и Беле воде. Седење и лежање на трави у истраживаним београдским парковима је заступљено са веома малим интензитетом, не само

услед друштвено неприхватљивог облика понашања у домаћој средини за овакав облик рекреације у урбаним парковима, већ и због неадекватног одржавања паркова. Према евидентираним обрасцима коришћења, парк Ташмајдан је једини парк који се користи за лежање на травним површинама, а да се само добро одржавани паркови доживљавају као простори сигурни за седење и лежање на трави потврђују испитаници у Чубурском и Вождовачком парку, који истичу да због веома лошег одржавања не могу да користе травне површине у парку за рекреативне активности (седење, шетњу, или игру са децом).

Установљена је највећа фреквентност коришћења стаза за шетњу и дечијих игралишта, затим интензивна употреба паркова у вечерњим сатима (са израженим социјалним интеракцијама шеталишта – променаде), као и коришћење просторних целина у зависности од осунчаности. Овакве успостављене релације између паркова и њихових корисника, указују на сличност употребе паркова у Београду са обрасцима коришћења паркова у медитеранским земљама и разлике у односу на употребу паркова у Љубљани и Единбургу (мања употреба травних површина за рекреацију и мањи интензитет коришћења паркова за вожњу бицикла, ролера, скејта, трчање и друге спортске активности). Резултати истраживања потврђују да социо-културна особеност корисника, односно елементи одређеног националног идентитета, поред климатских фактора и просторно-физичких карактеристика конкретног градског простора, пресудно утичу на профил и динамику употребе парка.

- **Социјални аспект простора.** Истраживање је потврдило да су **на отвореним просторима који се интензивније користе, жене присутне у већем броју.** Наиме, већи проценат корисника женског пола је евидентиран у Ташмајданском (64%), Беле воде (59%) и Чубурском парку (53%), а већи број корисника мушког пола (55%) показатељ је мањег употребног потенцијала Вождовачког парка. Већи степен социјалних интеракција у парку Беле воде, у односу на друге паркове, повређен је следећим индикаторима:
  - равномернојим учешћем корисника различите старосне категорије;

- знатно већим бројем испитаника који често или понекад разговарају са другим људима у парку (94% у парку Беле воде, 72% у Ташмајданском и Вождовачком, 75% у Чубурском) и
- мањим бројем корисника који долазе у парк појединачно (34.74%), у поређењу са другим локалним парковима (Вождовачки (47.02%) и Чубурски (51.47%)).

У парку Ташмајдан је установљено најмање корисника који су у парк долазили појединачно (31.16%), чиме је потврђено да је појављивање корисника у групама, такође, показатељ већег употребног потенцијала отворених простора. С обзиром на то да корисници паркове углавном користе у групама, предметним истраживањем је установљено да **недостатак одговарајућих простора за седење за веће групе корисника утиче на просторне обрасце коришћења паркова** (седење на травним површинама, стазама, степеницама итд.). Анализом ставова испитаника о угодности простора за седење са аспекта могућности социјалних интеракција у парковима, установљено је да, осим испитаника у парку Беле воде, (оцена 4.01), испитаници нису задовољни линеарно обликованим клупама, уобичајеним за београдске паркове (Ташмајдан (оцена 3.22), Вождовачки (оцена 3.13) и Чубурски (оцена 2.83)).

Предметним истраживањем је потврђено да је коришћење паркова у различитим периодима дана повезано са старосном категоријом корисника. Корисници старије генерације и деца равномерније користе паркове у различитим периодима дана (са мањим интензитетом у периоду од 13–16h). **Број тинејџера, у свим истраживаним парковима, повећава се од периода 10–13h** (када су најмање присутни у парковима) **до највећег интензитета коришћења у вечерњим сатима (19–22h)** када, са средњом генерацијом, представљају најбројнију категорију корисника у парковима. **Повећање броја тинејџера у вечерњим сатима израженије је у већим парковима, Ташмајданском, а нарочито, у локалном парку Беле воде.** Анализом образаца коришћења паркова установљено је да тинејџери имају тенденцију да се издвоје у просторним целинама парка које нису интензивно коришћене од стране других старосних категорија. Чести **конфликти између**

тинејџера и корисника других старосних категорија настају, углавном због њихових другачијих потреба, као и образаца понашања који нису у складу са очекивањима осталих корисника у парку. Такође, с обзиром на то да се ограђени простори предвиђени за игру са кућним љубимцима изузетно мало користе, **шетња корисника са кућним љубимцима представља најчешћи узрок конфликта у парковима.**

2. На основу критеријума за процену успешности јавних отворених простора (интензитет коришћења простора, угодност и социјални аспект), као и добијених резултата истраживања, установљене су следеће препоруке:

▪ **Угодност простора**

- Постизање што веће засене на просторним целинама који се интензивно користе постиже се функционалним приступом формирању композиције зеленила, који подразумева примену листопадног дрвећа чиме је обезбеђена сенка и полусенка у летњем периоду и омогућена осунчаност простора током хладнијег дела године након листопада.
- У склопу дечијих игралишта, простора са справама за вежбање и других просторних целина под засторима, у којима постоји потреба за додатном засеном, садњом листопадног дрвећа у овим целинама могуће је утицати на угодност простора и већи интензитет коришћења.
- Применом пергола, као уобичајених пејзажноархитектонских елемената у уређеним отвореним просторима, обезбеђује се засена на интензивно коришћеним просторним целинама у парку.
- Угодност употребе за различите облике активности корисника треба да буде примаран критеријум приликом избора материјала за засторе просторних целина у парку.

▪ **Интензитет коришћења простора**

- Пројектантским активностима у процесу пејзажног пројектовања треба да претходи детаљно сагледавање употребног потенцијала конкретног простора у

смислу провере компатибилности између различитих начина коришћења. Конфликти настали коришћењем просторних целина у парку за различите врсте активности указују на неопходност постојања функционалних дистанци између просторних целина различите намене. (нпр. шетних, трим и бициклистичких стаза).

- У процесу пејзажног пројектовања неопходно је сагледати специфичне захтеве корисника који прате савремене трендове и убрзани темпо живота и кроз просторну адаптивност целина омогућити одвијање различитих активности чиме се значајно повећава квалитет отворених простора.
- Ради постизања већег употребног потенцијала паркова, односно диверзитета активности корисника, током зимског периода године, потребно је размотрити могућност адаптације појединих просторних целина у парковима према активностима које су уобичајене за овај период године (санкање и клизање).

▪ Социјални аспект

- Неопходна је промена досадашњег приступа у обликовању простора за седење који превасходно потенцирају линеаран распоред клупа који не омогућава социјалне активности корисника. Заступљеност различито обликованих простора за седење, треба да одражава специфичност локације, односно потребе корисника, које произилазе из актуелног групног или појединачног коришћења паркова. Велики употребни потенцијал имају мобилне столице или клупе са столовима.
- У парковима мање површине (1–2ha), организовање игре деце у просторној целини која је централно позиционирана у оквиру парка је неопходно, како због близине околних градских структура, тако и због изразитих социјалних интеракција корисника на дечијим игралиштима.
- Очекивања корисника указују на неопходност формирања просторних целина у парковима које имају превасходну намену за организовање културних и едукативних манифестација (филмске и позоришне представе, концерти, анимација деце, изложбе, радионице и др.), односно, садржаја који обухватају

широк спектар активности за кориснике различитог животног доба и интересовања.

3. Мултидисциплинарни карактер и комплексност истраживања употребе паркова као отворених простора, захтева логичну флексибилност и примену различитих научних метода и техника, у циљу интегралног сагледавања комплексне стварности свакодневног живота људи убраних средина. С обзиром на то да је избор истраживачких метода и техника од кључног значаја, у предметном истраживању је дефинисан специфичан методолошки приступ евалуацији употребног потенцијала паркова, који подразумева систем методолошких поступака састављен од **методе посматрања и мапирања (применом GIS-а), методе анкетирања и методе фокус група** (фокусгрупног интервјуа).

Резултати истраживања у анализираним парковима потврђују полазне хипотезе као и избор одабраних метода за решавање сложених питања и поновних разматрања везаних за употребни потенцијал паркова која могу да се интегришу у процес пејзажног пројектовања и подстакну будућа примењена истраживања.

Свеобухватном применом предложеног методолошког поступка у истраживању употребног потенцијала отворених простора успостављају се први кораци ка одговорима на питања: „Колико добро пројектанти предвиђају употребу отворених простора? Како могу да буду сигурни да ће отворени простори пројектовани за одређене врсте активности задовољити потребе корисника?“ Перманентно понављање истих питања је сигуран пут ка сврсисходном пејзажном пројектовању успешних градских простора, примерених појединцу и заједници у целини.

У домену препорука усмерених ка процесу пејзажног пројектовања, примена предметног истраживања има карактер примарног сазнања које треба да успостави информациони и методолошки оквир за наредна истраживања усмерена ка савременијим облицима употребе отворених простора. Захваљујући методолошком поступку који дефинише актуелни употребни потенцијал парка, као и применом предложених препорука за процес пејзажног пројектовања, омогућава се усклађеност просторних обележја парка са променама структуре

корисника, њихових активности, потреба и очекивања. С обзиром на то да је хронолошки аспект значајан просторни елемент у пејзажном пројектовању, могућност адаптације на савремене активности које обликују свакодневни живот у урбаним условима, је значајан домен деловања пејзажних архитеката у обликовању успешних паркова.

7. ЛИТЕРАТУРА

Ahmad, H., Bin Maulan, S., Mariapan, M., Habib, Sh. (2011). Users' preferences of usability and sustainability of old urban park in Tabriz, Iran. *Australian Journal of Basic and Applied Sciences* 5(11), 1899–1905.

Alexander, C., Ishikawa, S., Silverstein, M., Jacobson, M., Fiksdahl-King, I., Angel, S. (1977). *A pattern language: towns, buildings, constructions*. New York: Oxford University Press.

Altrichter, H., Feldman, A., Posch, P., Somekh, B. (2008). *Teachers investigate their work; an introduction to action research across the professions*. London: Routledge.

Arnberger, A., Eder, R. (2007). Monitoring recreational activities in urban forests using long-term video observation. *Forestry* 80, 1–15.

Babey, S.H., Hastert, T.A., Brown, E.R. (2007). *Teens living in disadvantaged neighbourhoods lack access to parks and get less physical activity*. Policy Brief (UCLA Center for Health Policy Research). Препозор са <http://healthpolicy.ucla.edu/publications/Documents/PDF/Teens%20Living%20in%20Disadvantaged%20Neighborhoods%20Lack%20Access%20to%20Parks%20and%20Get%20Less%20Physical%20Activity.pdf>

Balram, Sh., Dragičević, S. (2005). Attitudes toward urban green spaces: integrating questionnaire survey and collaborative GIS techniques to improve attitude measurements. *Landscape and Urban Planning* 71, 147–162.

Baran, P. K., Smith, R. W., Moore, R. C., Floyd, M. F., Bocaeo, J. N., Cosco, N. G., Danninger, Th. M. (2014). Park use among youth and adults: examination of individual, social and urban form factor. *Environment and Behaviour*, Vol. 46(6), 768–800.

Basu, S. (2008). *Rethinking the process and role of redesigning public spaces*. (Master of Community Planning, College of Design, Architecture, Art and Planning, University of Cincinnati).

Bazik D. (2008). *Relacijski prostor grada - projekat - tekst - realizacija*. Beograd: Arhitektonski fakultet Univerziteta u Beogradu.

Bazik, D. (1995a). Scenario života u gradu - proces nastajanja gradske scenografije. *Arhitektonika - arhitektonske sveske* 13, Beograd Arhitektonski fakultet.

Bazik, D. (1995b). Ponuda gradske scene - potencijali mikro-prostora grada. *Arhitektonika - arhitektonske sveske* 16, Beograd: Arhitektonski fakultet.

Bechtel, R.B., Marans, R., Michelson, W. (1987). *Methods in environmental and behavioural research*. New York: Van Nostrand Reinhold.

Bell, S. (1997). *Design for outdoor recreation*. London: Spon Press.

Bell, S., Montarzino, A., Travlou, P. (2007). Mapping research priorities for green and

---

---

public space in the UK. *Urban Forestry & Urban Greening* 6, 103–115.

Bentley, I., Alcock, A., Murrain, P., McGlynn, S., Smith, G. (1985). *Responsive environment: a manual for designers*. London: The Architectural Press.

Biddulph, M. (1999). Bringing vitality to a campus environment. *Urban Design Int.*, 4(3&4), 153–166.

Bircha Colin P.D., Oomb Sander P., Beechamc Jonathan A. (2007). Rectangular and hexagonal grids used for observation, experiment and simulation in ecology. *Ecological modelling*, 206, 347–359.

Burton, E., Mitchell, L. (2006). *Inclusive urban design: streets for life*. Oxford: Elsevier.

CABE space - Commission for Architecture and the Built Environment. (n.d.): *Urban green nation: Building the evidence base*. Прейзето са <http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20110118095356/http://www.cabe.org.uk/files/urban-green-nation-summary.pdf>

Canadian Humidex Calculator. (n.d.). Прейзето 15. октобра 2013. са <http://www.csgnetwork.com/canhumidexcalc.html>

Carmona, M. (2004). *Living places: caring for quality*. London: Bartlett School of Planning, UCL.

Carmona, M., Heath, T., Taner, O., Tiesdell, S. (2003). *Public places - urban spaces: dimension of urban design*. Oxford: Elsevier.

Carmona, M., Wunderlich, F.M. (2012). *Capital spaces: the multiple complex public spaces of a global city*. London: Routledge.

Carr, S., Francis, M., Rivlin, L., Stone, A. (1992). *Public space*. Cambridge: Cambridge University Press.

Carstensdottir, E., Gudmundsdottir, K., Valgardsson, G., Vilhjalmsson, H. (2011). Where to Sit? The study and implementation of seat selection in public places. Proceedings of the 11th international conference on intelligent virtual agents, September 15–17, Reykjavik, Iceland. *Lecture Notes in Computer Science*, 6895, 48–54, Berlin: Springer-Verlag.

Cervero, R., Duncan, M. (2003). Walking, bicycling, and urban landscapes: evidence from the San Francisco Bay area. *American Journal of Public Health*, 93(9), 1478–1483.

Chiesira, A. (2004). The role of urban parks for the sustainable city. *Landscape and Urban Planning* 68, 129–138.

Cold weather survival. (n.d.). Прейзето 17. ноембра 2013. са <http://www.the-ultralight-site.com/cold-weather-survival.html>

Cooper Marcus, C., Francis, C. (1990). *People Places - Design guidelines for urban*

open spaces. New York: Van Nostrand Reinhold.

Corti, B., Donovan, R.J., Holman, C.D.J. (1996). Factors influencing the use of physical activity facilities: results from qualitative research, *Health Promotion Journal* 6, 16–21.

Cosco, N.G., Moore, R. C., Islam, M. Z. (2010). Behaviour mapping: a method for linking preschool physical activity and outdoor design. *Medicine & Science in Sports & Exercise*, 42, 513-519.

Coutts, C., Chapin, T., Horner, M., Taylor, C. (2013). Country-level effects of green space access on physical activity. *Journal of Physical Activity & Health* 10, 232–240.

Creswell, W.J. (2003). *Research design: qualitative, quantitative and mixed methods approaches*. Thousand Oaks: Sage.

Darbyshire, Ph., MacDougall, C., Schiller, W. (2005). Multiple methods in qualitative research with children: more insight or just more? *Qualitative Research* 5(4), 417–436.

Davis, A. (2001). Getting around: listening to children's views. *Proceedings of the Institution of Civil Engineers - Municipal Engineers* 145(2), 191–194.

Department of the Environment Transport and the Regions - DETR (2000). *By design: urban design in the planning system - towards better practice*. Rotherham: Sale Centre.

Derkzen, M.L. (2012). *Experiencing the Urban Green Space: An exploratory study of visiting behaviour, perceptions and preferences in the urban green spaces of São Paulo, Brazil* (Master thesis, Faculty of Geosciences, Department of Innovation and Environmental Sciences, Utrecht University).

Dilman, D.A., Smith, J.D., Christian, L.M. (2008). *Internet, mail and mixed-mode surveys: the tailored design method*. New York: Wiley.

Donalson, J., Klosterman, J., Kozub, R., Kuei, Sh., Smith, A. (2010). *The evaluation of urban park and greenway open spaces*. Madison: University of Wisconsin, Dept. of Urban & Regional Planning.

Dunnett, N., Swanwick, C., Woolley, H. (2002). *Improving urban parks, play areas and green spaces*. Department of Landscape, Sheffield: University of Sheffield, Department for Transport, Local Government and the Regions.

Đokić, V. (1998). *Formiranje tipologije gradskog trga u funkciji operacionalizacije pri planiranju i projektovanju* (Doktorska disertacija, Arhitektonski fakultet, Univerzitet u Beogradu).

Đurić, S. (2005). Metodologija fokusgrupnog istraživanja. *Sociologija*, 47(1), 1–26.

Esri 2009 ArcGIS Desktop (Release 9.3.1). Redlands, U.S.: Esri.

European Parliament, (2013). *Green Infrastructure Policy. European Parliament resolution of 12 December 2013 on Green Infrastructure – Enhancing Europe's Natural Capital* (2013/2663(RSP)). Препознато на <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2013-0600+0+DOC+XML+V0//EN&language=EN>

- Fleming, J., Honour, H., Pevsner, N. (1999). *The penguin dictionary of architecture and landscape architecture*. London: Penguin books.
- Florida R., Mellander, Ch., Stolarick, K. (2009). Beautiful places: the role of perceived aesthetic beauty in community satisfaction. *Working paper series: Martin Prosperity Research*. Toronto: Martin Prosperity Institute, University of Toronto.
- Floyd, M. F., Bocarro, J., Smith, W. R., Baran, P. K., Moore, R. C., Cosco, N.G., . . . Fang, K. F. (2011). Park - based physical activity among children and adolescents. *American Journalist of Preventive Medicine* 41(3), 258–265.
- Forsyth, A. (2007). Innovation in urban design: does research help? *Journal of Urban Design*, 12(3), 461–473.
- Forsyth, D.R. (2009). *Group dynamics*. Wadsworth, U.S.: Cengage Learning.
- Fransis, M. (2003). *Informing Places, Places*, 16(1), 33–37.
- Francis, M. (2003). *Urban Open Space - Designing for User's Needs*. New York: Island press.
- Friedmann, A., Zimring, C., Zube, E. (1978). *Environmental design evaluation*. New York: Springer Science+Business Media.
- Galloway, G. (2002). Psychographic segmentation of park visitor markets: evidence for the utility of sensation seeking. *Tourism Management* 23, 581–596.
- Gehl Architects (2002). *Public spaces and public life: City of Adelaide*. Ппейзето ca <http://www.gehlarchitects.dk>.
- Gehl Architects (2004a). Towards a fine city for people: public spaces and public life - London 2004. Ппейзето ca <http://www.gehlarchitects.dk>
- Gehl Architects (2004b). *Places for people: City of Melbourne*. Ппейзето ca <http://www.gehlarchitects.dk>
- Gehl Architects (2007). *Public spaces and public life – Sydney*. Ппейзето ca <http://www.gehlarchitects.dk>
- Gehl Architects (2009). *Public spaces & public life: Perth 2009*. Ппейзето ca <http://www.gehlarchitects.dk>
- Gehl, J. (1987). *Life between buildings - using public place*, Van Nostrand Reinhold, New York.
- Gehl, J. (2010). *Cities for people*. New York: Island press.
- Generalni plan Beograda 2021. Službeni list grada Beograda, 27/2003, 25/2005, 34/2007.
- Ghandehari, M.R.E., Ghafouri, F., Ganjooe F.A., Zarei, A. (2012). Urban parks users' profile: a case study in Iran. *World Applied Sciences Journal* 16(6), 892-897.

- Gidens, E. (2007). *Sociologija*. Beograd: Ekonomski fakultet.
- Giles-Corti, B., Broomhall, M., Knuiaman, M., Collins, C., Douglas, K., Ng., K., Lange, A., Donovan, R.J. (2005). Increasing walking: how important is distance to, attractiveness, and size of public open space? *American Journal of Preventive medicine* 28: 169–176.
- Giles-Corti, B., Donovan, R.J. (2002). The relative influence of individual, social and physical environment determinants of physical activity. *Social Science & Medicine* 54, 1793–1812.
- Gobster, P.H. (2001). Visions of nature: conflict and capability in urban park restoration. *Landscape and Urban Planning* 56, 35–51.
- Goličnik, B. (2004). *How Conducive Are Urban Open Spaces To Social Inclusion?* Open Space Research Centre, Edinburgh College of Art, Edinburgh.
- Goličnik, B. (2005). *People in place: a configuration of physical form and the dynamic patterns of spatial occupancy in urban open public space* (PhD thesis, Edinburgh College of Art, Heriot Watt University).
- Goličnik, B. (2006). *Vedenjski zemljevidi ljubljanskih trgov in parkov: novi izzivi in pogledi na načrtovanje in urejanje prostora*, Ljubljana: Urbanistični inštitut Republike Slovenije.
- Goličnik, B., Ward Thompson, C. (2010). Emerging relationships between design and use of urban parks spaces. *Landscape and Urban Planning* 94, 38–53.
- Greenberg, J. (1976). The role of seating position in group interaction: a review, with application for group trainers. *Group & Organization Studies* 1(3), 310–327.
- Gropius, W. (1961). *Sinteza u arhitektura*. Zagreb: Tehnička knjiga.
- Hampton, K.N., Livio, O., Sessions L. (2010). The social life of wireless urban spaces: internet use, social networks, and the public realm. *Journal of Communication* 60(4), 701-722.
- Hampton, K.N., Sessions Goulet, L., Albanesius, G. (2015). Change in the social life of urban public spaces: the rise of mobile phones and women, and the decline of aloneness over thirty years. *Urban Studies* 52(8), 1489–1504.
- Hare, A.P., Bales, R.F. (1963). Seating position and small group interaction. *Sociometry* 26(4), 480–486.
- Harris, J. (2004). *Reclaim the streets: humanising public spaces*. New York: PPS - Project for Public Space.
- Hartig, T., Evans, G.W., Jamner, L.D., Davis, D.S., Garling, T. (2003). Tracking restoration in natural and urban field settings. *Journal of Environmental Psychology* 23, 109–123.
- Harvey, D., (1990). *The condition of postmodernity*. Oxford: Blackwell.

- Hess, J.E. (2002). *Urban green spaces & social well-being, methods, findings and recommendations from a Danish pilot study*. Copenhagen: The Danish Town Planning Institute.
- Howard F. (2006). *The Principles of Inclusive Design*. CABE Space. Прейзери ка <http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20110118095356/http://www.cabe.org.uk/files/the-principles-of-inclusive-design.pdf>
- Hussein, H., Nasir Daud, M. (2015). Examining the methods for investigating behavioural clues of special-schooled children. *Field methods* 27(1), 97–112.
- Hutchison, R. (2010). *Encyclopaedia of urban studies*. Thousand Oaks: Sage.
- Hall, E.T. (1966). *The hidden dimension: man`s use of space in public and private*. London: Bodley Head.
- International Federation of Landscape Architecture - IFLA (2010). *Encyclopedic dictionary of landscape and urban planning*. Berlin: Springer-Verlag.
- Ittelson, W.H., Rivlin, L.G., Prohansky, H.M. (1970). The use of behavioural maps in environmental psychology. In ed. H. M Prohansky, W. H. Ittelson and L. G. Rivlin (Eds.). *Environmental Psychology: Man and his Physical Setting* (pp. 658–668).
- James, P., Tzoulas, K., Adams, M.D., Barber, A., Box, J., Breuste, J., . . . Ward Thompson, C. (2009). Towards an integrated understanding of green space in the European built environment. *Urban Forestry & Urban Greening* 8(2), 65–75.
- Jim, C.Y., Chen, W.Y. (2006). Recreation–amenity use and contingent valuation of urban greenspaces in Guangzhou, China. *Landscape and Urban Planning* 75, 81–96.
- Kaczynski, A.T., Potwarka, L.R., Saelens B.E. (2008). Association of park size, distance and features with physical activity in neighbourhood parks. *American Journal of Public Health* 98, 1451–1456.
- Kaczynski, A.T., Potwarka, L.R., Smale B.J.A., Havitz, M.E. (2009). Association of parkland proximity with neighbourhood and park-based physical activity: variations by gender and age. *Leisure Sciences* 31, 174–191.
- Kaplan, R., Kaplan, S. (1989). *The experience of nature: a psychological perspective*. Cambridge: Cambridge University press.
- Kent, F., Madden, K. (1998). *Urban parks Online. Creating Great Urban Parks*. Seattle, U.S.: Urban Parks Institute: Great Parks/Great Cities. Прейзери 5. маја 2013. ка <http://www.pps.org/reference/creating-great-urban-parks>
- Kong, F., Yin, H., Nakagoshi N. (2006). Using GIS and landscape metrics in the hedonic price modelling of the amenity value of urban green space: a case study in Jinan City, China. *Landscape and Urban Planning* 79, 240–252.
- Konijnendijk, C. (2008). *The forest and the city: the cultural landscape of urban woodland*. New York: Springer Science+Business Media.

- Koon-kwai, W., Domroes, M. (2004). Users' perception of Kowloon park, Hong Kong: visiting patterns and scenic aspects. *Chinese Geographical Science* 14(3), 269–275.
- Korpela, K., Yle'n, M., (2007). Perceived health is associated with visiting natural favourite places in the vicinity. *Health & Place* 13, 138–151.
- Lawson, B. (2004). *What designers know?* Oxford: Architectural Press.
- Lee, A.C.K., Maheswaran, R. (2010). The health benefits of urban green spaces: a review of the evidence. *Journal of Public Health* 33(2), 212–222.
- Lee, C., Moudon, A.V. (2008). Neighbourhood design and physical activity. *Building Research & Information* 36, 395–411.
- Lee, Y.C., Kim, K.H. (2015). Attitudes of citizen towards urban parks and green spaces for urban sustainability: the case of Gyeongsan City, Republic of Korea. *Sustainability* 7(7), 8240-8254.
- Lee, Y.H.B., Chan, L.H.D., Tang, M.X. (2013). Park seating furniture design in Hong Kong: a case study of inclusive design and its relation to user interaction. *Proceeding of Include Asia*. Hong Kong.
- Lefebvre, H., (1991). *Production of Space*. Oxford: Blackwell.
- Lindhagen, A., Ahlström, I. (2005). *Visitor studies in nature areas – manual*. Skogsstyrelsen, Jöncöping, Sweden: National Board of Forestry
- Linč, K. (1974). *Slika jednog grada*. Beograd: Građevinska knjiga.
- Luximon, Y., Kwong, H. Y., Tai, Y. Y (2015). User preferences of urban park seating pattern in Hong Kong. 6th International Conference on Applied Human Factors and Ergonomics (AHFE 2015) and the Affiliated Conference. *Procedia Manufacturing* 3, 4273-4278.
- Lynch, K. (1981). *A theory of good city form*. Cambridge, U.S.: The MIT Press.
- Lynch, K., Gary, H. (1984). *Site Planning*. Cambridge, U.S.: The MIT Press, London.
- Maas, J., Van Dillen, S.M.E, Verheij, R.A., Groenewegen, P.P. (2009). Social contacts as a possible mechanism behind the relation between green space and health. *Health & Place* 15, 586–595.
- Matsuoka, R. H. & Kaplan, R. (2008). People needs in the urban landscape: Analysis of Landscape and Urban Planning contributions. *Landscape and Urban Planning* 84, 7-19.
- Meireles Rodrigues, F., Farinha Marques, P., Bell, S., Silveirinha de Oliveira, E. (2013). Perceived use of green urban parks: User's assessment of five case-studies. *Proceedings of ECLAS Conference 2013*, 446–451. Berlin: Jovis Verlag GmbH.
- Myfanwy, M., Sara, G., Krista, M., & Nicky, B. (2002). Hearing children's voices: methodological issues in conducting focus groups with children aged 7–11 years. *Qualitative Research* 2(1), 5–20.

- Milić, V. (1978). *Sociološki metod*. Beograd: Nolit.
- Molnar, D., Rutledge, A. (1992). *Anatomy of a park: the essential of recreation area planning and design*. Illinois, U.S.: Waveland Press.
- Morrow, B.H. (1988). *A dictionary of landscape architecture*. Albuquerque, U.S.: University of New Mexico Press.
- Moughtin, C., Cuesta, R., Sarris, Ch., Signorreta, P. (2003). *Urban design: method and Technique*. Oxford: Elsevier.
- Myerson, D.L. (2006). Parks, people and places: making parks accessible to the community. *ULI Community Catalyst Report*, No. 4. Washington D.C: Urban land institute.
- Nagy, K. (2002). Public use of the public parks and protected areas of Budapest. In A. Arnberger, C. Brandenburg, A. Muhar (Eds.), *Monitoring and Management of Visitor Flows in Recreational and Protected Areas* (pp. 271–276). Austria: Vienna.
- Neidhardt, V. (1997). *Čovjek u prostoru: antroposocijalna teorija projektiranja*. Zagreb: Školska knjiga.
- Neuvonen, M., Sievänen, T., Tönnnes, S., Koskela, T. (2007). Access to green areas and the frequency of visits – a case study in Helsinki. *Urban Forestry & Urban Greening* 6, 235–247.
- Nielsen, T.S. (2005). The potential for the exploration of activity patterns in the urban landscape with GPS-positioning and electronic activity diaries. *Life in the Urban Landscape, Proceedings of the International Conference for Integrating Urban Knowledge and Practice* (pp, 2–14). Gothenburg.
- Nielsen, T.S., Hansen, K.B. (2006). Nearby nature and green areas encourage outdoor activities and decrease mental stress. *CAB Reviews: Perspectives in Agriculture, Veterinary Science, Nutrition and Natural Resources* 1, 59.
- Odlok o urejanju in čiščenju občinskih cest in javnih zelenih površin Uradni list RS, 11/2009.
- Odluka o komunalnom redu, Službeni glasnik Grada Zagreba 19/99, 19/01, 20/01, 10/04, 18/05, 2/06, 18/06, 7/09, 16/09, 25/09, 10/10, 4/13 i 24/13).
- Odluka o uređenju i održavanju parkova, zelenih i rekreacionih površina, Službeni list grada Beograda 12/2001, 15/2001, 11/2005, 23/2005, 29/2007, 2/2011.
- Oguz, D. (2000). User survey of Ankara's urban parks. *Landscape and Urban Planning* 52, 165-171.
- Oku, H., Fukamachi, K. (2006). The differences in scenic perception of forest visitors through their attributes and recreational activity. *Landscape and Urban Planning* 75, 34–42.
- Park, R.E., Burges, E.W., McKenzie, R.D. (1967). *The city: suggestions for*

---

investigation of human behaviour in the urban environment. Chicago: The University of Chicago Press.

Pawinee I. (2005). *Development of a quantification framework to assess the interaction of recreational behaviour and preference of park users* (PhD thesis, Department of Engineering Systems and Technology Graduate School of Science and Engineering, Saga University, Japan).

Pellegrini, R.J. (1971). Some effects of seating position on social perception. *Psychological Reports* 28, 887–893.

Peschardt, K. K., Stigsdotter, U. K. (2013). Associations between park characteristics and perceived restrictiveness of small public urban green spaces. *Landscape and Urban Planning* 112, 26–39.

Platt, R.H. (2006). *The humane metropolis: people and nature in the 21st century city*. Amherst, U.S.: University of Massachusetts Press.

Poudyal, N. C., Hodges, D. G., Merrett, C. D. (2009). A hedonic analysis of the demand for and benefits of urban recreation parks. *Land Use Policy* 26(4), 975-983.

PPS - Project for Public Space (2005). *How to turn a place around: a handbook for creating successful public space*. New York: PPS.

Priego, C., Breuste, J. H., Rojas, J. (2008). Perception and value of nature in urban landscapes: a comparative analysis of cities in Germany, Chile and Spain. *Landscape on line* 7, 1–22.

Providing Global Public Goods (2003). Преузето 25. фебруара 2013. године са: http://en.Wikipedia.org/wiki/public_good).

Regolamento Comunale del Verde, Comune di Ravenna: Area Pianificazione Territoriale Servizio Ambiente ed Aree Verdi - Approvato in data 16 Dicembre 2003 – delib. C.C. PV 252/72182 Esecutiva dal 16/01/2004, Modificato in data 13 Ottobre 2008. – delib. C.C. PV 140 / 2008. Esecutiva dal 01/ 11/ 2008.

Roberts, M. & Greed, K. (2013). *Approaching urban design: the design process*. New York: Routledge.

Ryan, R.L. (2006). The role of place attachment in sustaining urban parks. In R. H. Platt (Ed.), *The humane metropolis: people and nature in the 21st Century city* (pp. 61–74). Amherst, U.S.: University of Massachusetts Press.

Sasidharan, V., Willits, F., Godbey, G. (2005). Cultural differences in urban recreation patterns: an examination of park usage and activity participation across six population subgroups. *Managing Leisure* 10, 19–38.

Schipperijn, J.J. (2010). *Use of urban green space*, (PhD thesis, Forest & Landscape Research No. 45-2010, Forest & Landscape Denmark, Frederiksberg, Denmark).

- Scott, M.M., Evenson, K.R., Cohen, D.A., Cox, C.E. (2007). Comparing perceived and objectively measured access to recreational facilities as predictors of physical activity in adolescent girls. *Journal of Urban Health* 84, 346–359.
- Shaftoe, H. (2008). *Convivial urban spaces: creating effective public places*. London: Earthscan.
- Sheng, Y.Ch., Tian, T.K., Hong, N.P., Tham Vun Khee, C., Sianh, L.Ch. *What is Landscape? What is Landscape Architecture? What is Landscape? What is Landscape Design? What is Landscape Design Process?* Презенто 20. фебруара 2014. ка <http://www.slideshare.net/ktball/landscape-architecture-36831933>
- Sherman, R. D. (2005). *Participatory parks planning: exploring democratic design as a tool to mediate cultural conflict over neighbourhood green space* (Master's thesis, City Planning, Massachusetts Institute of Technology).
- Sherman, S.A., Varni, J. W., Ulrich, R. S., Malcarne, V. L. (2005). Post-occupancy evaluation of healing gardens in a paediatric cancer centre. *Landscape and Urban Planning* 73, 167–183.
- Simonds, J.O. (1983). *Landscape architecture - a manual of site planning and design*. New York: McGraw-Hill.
- Siu, K.W.M. (2007). *Urban renewal and design: city, street, street furniture*. Hong Kong: HK Poly.
- Stevens, Q. (2007). *The Ludic City: exploring the potential of public spaces*. New York: Routledge.
- Stewart, K., Williams, M. (2005). Researching online populations: the use of online focus groups for social research. *Qualitative Research* 5(4), 395–416.
- Sugiyama, T., Ward Thompson, C. (2007). Measuring the quality of the outdoor environment relevant to older people's lives. In C. W. Thompson and P. Travlou (Eds.), *Open space: people space* (pp 153–162). London: Taylor & Francis.
- Supek, R. (1961). *Ispitivanje javnog mnjenja*. Zagreb: Naprijed.
- Šegota, T. (1976). *Klimatologija za geografe*. Zagreb: Školska knjiga.
- Ter, U. (2011). Quality criteria of urban parks: the case of Alaadin Hill (Konya-Turkey). *African Journal of Agricultural Research* 6(23), 5367–5376.
- Thiel, P. (1997). *People, Paths and Purposes: Notations for a Participatory Envirotecture*. Seattle: University of Washington Press.
- Tisma, A., Joković, M. (2007). The new Dutch parks: relation between form and use. *JOLA - Journal of landscape architecture* 7, 48–59.
- Tomićević, J. (2005). *Towards participatory management: linking people, resources and management, a socio-economic study of Tara national park*. Freiburg, Germany: Institut für Landschaftspflege der Albert-Ludwigs-Universität Freiburg.

- Travlou, S.P. (2004). *A teenagers' survivor guide to public space in Edinburgh: mapping teenage mikrogeographies*. Edinburgh: Open space Research Centre, Edinburgh College of Art.
- Turan, S. Ö., Pulatkanb, M., Beyazlıa, D., Özenc, S. B. (2016). User evaluation of the urban park design implementation with participatory approach process. *Social and Behavioural Sciences* 216, 306–315.
- Turkle S. (2011). *Alone Together*. New York: Basic Books.
- Turner, T. (1996). *City as landscape: a post - postmodern view of design and planning*. London: E. & F.N. Spon.
- Tyrväinen, L., Mäkinen, K., Schipperijn, J. (2007). Tools for mapping social values of urban woodlands and other green areas. *Landscape and Urban Planning* 79, 5–19.
- Tzoulas, K., James, Ph., (2010). Peoples' use of, and concerns about, green space networks: A case study of Birchwood, Warrington New Town, UK. *Urban Forestry & Urban Greening*, 9(2), 121–128.
- Unt, A.L., Bell, S. (2014). The impact of small-scale design interventions on the behaviour patterns of the users of an urban wasteland. *Urban Forestry & Urban Green*, 13(1), 121–135.
- Veal, A.J., (1997). *Research methods for leisure and tourism*. Bell & Bain Ltd., Glasgow.
- Verordnung des Magistrates der Stadt Wien betreffend die Benützung von Grünanlagen – Grünanlagenverordnung*. Auf Grund der §§ 76 und 108 der Wiener Stadtverfassung - WStV, LGBl. für Wien Nr. 28/1968, in der Fassung des Gesetzes LGBl. für Wien Nr. 33/2007).
- Vesnić-Neđeral, Ž. (1991). *Rekreativna funkcija otvorenih prostora grada* (Doktorska disertacija, Arhitektonski fakultet, Univerzitet u Beogradu).
- Völker, B., Flap, S., Lindenberg, C. (2007). When are neighbourhoods communities? Community in Dutch neighbourhoods. *European Sociological Review* 23(1), 99–114.
- Vujković Lj., Nećak, M., Vujičić, D. (2003). *Tehnika pejzažnog projektovanja*. Beograd: Šumarski fakultet.
- Vujković, Lj. (2003). *Pejzažna arhitektura – planiranje i projektovanje*. Beograd: Šumarski fakultet.
- Vujošević, M., Petovar, K. (2006). Javni interes i strategije aktera u urbanističkom i prostornom planiranju. *Sociologija*, Vol. 48(4), 357–382.
- Walker, C., *Public value of urban parks, beyond recreation: a broader view of urban parks*. (n.d.). Urban Institute the Wallace Foundation. Прегледати на <http://www.wallacefoundation.org/knowledge-center/urban-parks/Documents/The-Public-Value-of-Urban-Parks.pdf>

Wang, D. (2015). *Rethinking planning for urban parks: accessibility, use and behaviour* (PhD thesis, School of Geography, Planning and Environmental Management, The University of Queensland, Australia).

Wang, Y. (2011). *The research on humanization design of urban park* (Master Thesis, Blekinge Institute of Technology, Karlskrona, Sweden).

Whyte, H.W. (1980). *The social life of small urban spaces*. Washington D.C: Conservation Foundation.

Wibeck, V., Abrandt Dahlgren, M. (2007). Learning in focus groups: an analytical dimension for enhancing focus group research. *Qualitative Research*, 7(2), 249–267.

William, K., Green, S. (2001). *Literature review of public space and local environments for the cross cutting review*. Oxford: Department for Transport, Local Government and the Regions Research Analysis and Evaluation Division, Oxford Centre for Sustainable Development, Oxford Brookes University.

Wong, K. K., Domroes, M. (2004). Users' perception of Kowloon park, Hong Kong: visiting patterns and scenic aspects. *Chinese Geographical Science* 14(3), 269–275.

Woolley, H. (2003). *Urban Open Spaces*, London: Spon Press.

Word Thompson, C. (2002). Urban open space in the 21st century. *Landscape and Urban Planning* 60, 59–72.

Ward Thompson, C. (2007). Playful nature: what makes the difference between some people going outside and others not? In C. W. Thompson and P. Travlou (Eds.), *Open space: people space* (pp. 23-29). London: Taylor & Francis.

Word Thompson, C., Scott-Myers, M. (2004). *Community Perceptions of Local Landscape, Landscape 21 - International journal for planning research and landscape design*, 1(1). Ljubljana: Department of Landscape Architecture, Biotechnical Faculty, University of Ljubljana.

Yilmaz, S., Zengin, M., Demircioglu Yildiz, N. (2007). Determination of user profile at city parks: a sample from Turkey. *Build Environment* 42, 2325–2332.

Zacharias, J., Stathopoulos, T., Hanqing, W. (2004). Spatial behaviour in San Francisco's plazas: the effects of microclimate, other people, and environmental design. *Environment & Behaviour* 36, 638–658.

Zakon o kulturnim dobrima, Službeni glasnik RS, 71/94.

Zeisel, J. (1975). *Sociology and architectural design*. New York: Russell Sage Foundation.

Анастасијевић, Н. (2007). *Подизање и неговање зелених површина*. Београд: Шумарски факултет.

Вујаклија, М. (1966). *Лексикон страних речи и израза*, Београд: Просвета.

Главни пројекат за инвестиционо одржавање парка Ташмајдан (2010). Београд: Архитектонски факултет Универзитета у Београду.

Главни пројекат уређења Чубурског парка - локација "Кикевац" (2007). Београд: ЈКП „Зеленило-Београд“.

Елаборат инвестиционог одржавања Вождовачког парка (2009). Београд: ЈКП „Зеленило-Београд“.

Живковић, Ј. (2015). *Концепт интегрисане рекреације и могућности примене у условима развоја градова Србије* (Докторска дисертација, Архитектонски факултет Универзитета у Београду).

Идејни пројекат инвестиционог одржавања Јавне зелене површине „Парк Беле воде“ (2010). Београд: ЈКП „Зеленило-Београд“.

Кадифевић, Ђ. (2012). *Емпиријска истраживања: методолошке и статистичке основе*. Београд: Завод за уџбенике.

Козић, П., Јелић, С. (2007). *Социологија*. Београд: Класа.

Милановић, Х. (2006а). *Паркови Београда*. Београд: Мала Библиотека Србија 21 - Нови почетак.

Милановић, Х. (2006б). *Зеленило Београда*. Београд: ЈКП "Зеленило-Београд".

Милошевић-Шошо, Б. (2013). *Мултиетничко друштво и девијантне појаве*. Источно Сарајево: Завод за уџбенике и наставна средства.

Одлука за уредување на начинот на користењето и заштитата на Градскиот парк, Службен гласник на Град Скопје, 6/98, 16/01, 7/03 и 12/03.

Одлука о изменама и допунама пословника Скупштине града Новог Сада, Службени лист града Новог Сада, Година 30, Број 12.

Петовар, К. (2003). *Наши градови између државе и грађанина: урбана социологија*. Београд: Географски факултет Универзитета у Београду.

Програм за урбанистички план система зелених површина Београда (2009). Пројекат "Зелена регулатива Београда", IV фаза, Београд: ЈУП Урбанистички завод Београда.

Речник српског језика (2011). Нови Сад: Матица српска.

8. ПРИЛОЗИ

ПРИЛОГ А

Табела А.1. Метеоролошки подаци и угодност простора, са аспекта корисника, у односу на температуру, влажност ваздуха и брзину ветра, за дане посматрања у парку Ташмајдан (Метеоролошки подаци преузети од РХМЗ Србије)

Датум	Период дана (h)	Средња температура ваздуха (°C)	Средња релативна влажност ваздуха (%)	Средња брзина ветра (m/s)	Осунчаност	Угодност простора (субјективни осећај)	THI/WCI* (°C)
18.06.2012.	10 - 13	28.6	42.6	4.8	ведро	спарно	32.3
	13 - 16	31.3	33.0	4.7	ведро	спарно	34.1
	16 - 19	31.8	34.3	4.5	ведро	спарно	35.2
	19 - 22	29.1	41.7	3.2	ведро	спарно	32.9
24.06.2012.	10 - 13	28.0	40.0	2.6	ведро	спарно	30.8
	13 - 16	31.0	28.3	2.6	ведро	спарно	32.5
	16 - 19	31.2	24.6	2.3	ведро	спарно	31.8
	19 - 22	28.6	33.4	2.1	ведро	спарно	30.3
9.09.2012.	10 - 13	26.0	40.0	2.5	ведро	угодно	27.9
	13 - 16	29.0	32.0	2.0	ведро	спарно	30.5
	16 - 19	29.5	31.0	1.8	ведро	спарно	31.0
	19 - 22	25.5	32.0	1.3	ведро	угодно	25.7
18.09.2012.	10 - 13	23.4	56.0	3.6	ведро	угодно	26.8
	13 - 16	27.2	45.0	3.2	ведро	спарно	30.6
	16 - 19	27.0	46.0	3.2	ведро	спарно	30.5
	19 - 22	23.9	45.0	3.2	ведро	угодно	25.7
22.12.2012.	10 - 13	-0.7	88.3	1.1	облачно	хладније	-1.8
	13 - 16	-0.5	83.3	1.4	облачно	хладније	-2.2
	16 - 19	-0.7	87.7	1.1	облачно	хладније	-1.8
	19 - 22	-0.8	84.3	1.2	облачно	хладније	-2.1
25.12.2012.	10 - 13	10.4	61.7	1.1	ведро	угодно	10.6
	13 - 16	12.0	57.0	1.1	ведро	угодно	12.3
	16 - 19	10.0	76.7	0.9	ведро	угодно	10.4
	19 - 22	8.4	84.3	0.7	ведро	угодно	9.0

*Напомена: Индекс топлотног стреса (*Humidity Index-THI*) јесте мера осећаја топлоте, односно мера релативног дискомфора при дужем излагању људског тела утицају екстремно топлог и влажног времена, одређује се у периоду од маја до септембра (између 27-32°C - опрез, могућ замор код дуже изложености и активности; између 32-41°C - појачан опрез, могућа појава топлотних грчева и исцрпљености; између 41-54°C - опасност, вероватни су топлотни грчеви и исцрпљеност). За податке у децембру израчунат је индекс хладноће (*Wind chill index - WCI*), који не представља стварну температуру, већ само осећај хладноће на кожи (од 4°C до -6°C - непријатан осећај, од -7°C до -17°C - врло непријатан осећај).

Табела А.2. Метеоролошки подаци и угодност простора, са аспекта корисника, у односу на температуру, влажност ваздуха и брзину ветра, за дане посматрања у парку Беле воде (Метеоролошки подаци преузети од РХМЗ Србије)

Датум	Период дана (h)	Средња температура ваздуха (°C)	Средња релативна влажност ваздуха (%)	Средња брзина ветра (m/s)	Осунчаност	Угодност простора (субјективни осећај)	ТНI/WCI* (°C)
14.06.2012.	10 - 13	21.5	57.3	2.0	ведро	угодно	24.1
	13 - 16	24.0	47.6	1.7	ведро	угодно	26.3
	16 - 19	24.4	40.4	2.0	ведро	угодно	25.7
	19 - 22	22.6	51.3	1.7	ведро	угодно	24.8
16.06.2012.	10 - 13	26.3	46.3	2.6	ведро	спарно	29.5
	13 - 16	28.6	38.7	2.8	ведро	спарно	31.4
	16 - 19	29.3	38.0	3.0	ведро	спарно	32.3
	19 - 22	27.3	45.0	2.3	ведро	спарно	30.8
8.09.2012.	10 - 13	22.6	39.3	2.5	ведро	угодно	23.0
	13 - 16	27.1	31.0	2.0	ведро	угодно	27.7
	16 - 19	27.9	32.0	1.9	ведро	спарно	29.0
	19 - 22	24.0	37.0	1.4	ведро	угодно	24.6
12.09.2012.	10 - 13	24.7	35.0	4.3	ведро	угодно	25.2
	13 - 16	28.2	28.0	3.1	ведро	угодно	28.6
	16 - 19	27.6	27.0	3.4	ведро	угодно	27.6
	19 - 22	24.1	38.7	4.4	ведро	угодно	25.0
7.12.2012.	10 - 13	0.7	66.0	1.9	ведро	хладније	-1.5
	13 - 16	1.2	64.7	1.4	ведро	хладније	-0.2
	16 - 19	0.5	67.3	2.6	ведро	хладније	-2.5
	19 - 22	-0.5	69.3	3.9	ведро	хладније	-4.8
16.12.2012.	10 - 13	5.3	97.0	1.4	облачно	хладније	4.4
	13 - 16	4.9	97.0	3.6	облачно	хладније	2.0
	16 - 19	3.6	97.0	3.6	облачно	хладније	0.4
	19 - 22	3.6	93.7	3.6	киша	хладније	0.4

*Напомена: Објашњење је дато код Табеле А.1

Табела А.3. Метеоролошки подаци и угодност простора, са аспекта корисника, у односу на температуру, влажност ваздуха и брзину ветра, за дане посматрања у Вождовачком парку (Метеоролошки подаци преузети од РХМЗ Србије)

Датум	Период дана (h)	Средња температура ваздуха (°C)	Средња релативна влажност ваздуха (%)	Средња брзина ветра (m/s)	Осунчаност	Угодност простора (субјективни осећај)	ТНI/WCI* (°C)
7.06.2012.	10 - 13	23.9	50.0	1.8	ведро	угодно	26.6
	13 - 16	26.0	42.3	2.6	ведро	угодно	28.3
	16 - 19	26.8	42.0	2.2	ведро	угодно	29.4
	19 - 22	24.2	52.0	1.2	ведро	угодно	27.4
9.06.2012.	10 - 13	31.3	42.0	1.7	ведро	спарно	36.4
	13 - 16	32.6	47.0	2.4	ведро	спарно	39.9
	16 - 19	32.7	45.6	2.7	ведро	спарно	39.6
	19 - 22	30.8	48.3	2.4	ведро	спарно	37.1
1.09.2012.	10 - 13	26.2	42.6	3.8	ведро	угодно	28.7
	13 - 16	31.7	26.3	4.2	ведро	спарно	33.0
	16 - 19	31.3	25.3	4.7	ведро	спарно	32.2
	19 - 22	28.6	27.0	5.1	ведро	спарно	28.9
10.09.2012.	10 - 13	25.7	38.0	4.7	ведро	угодно	27.1
	13 - 16	29.3	28.7	4.5	ведро	спарно	30.2
	16 - 19	28.9	30.7	3.6	ведро	спарно	30.1
	19 - 22	25.5	37.6	3.9	облачно	угодно	26.7
1.12.2012.	10 - 13	4.1	92.3	2.0	киша	хладније	2.3
	13 - 16	4.7	87.3	2.4	облачно	хладније	2.6
	16 - 19	4.7	85.7	1.1	облачно	хладније	4.2
	19 - 22	4.7	84.3	1.2	облачно	хладније	4.0
4.12.2012.	10 - 13	4.7	51.0	3.0	ведро	хладније	2.1
	13 - 16	6.5	50.0	3.3	ведро	хладније	4.1
	16 - 19	4.9	55.3	4.2	облачно	хладније	1.6
	19 - 22	4.7	61.3	3.1	киша	хладније	2.1

*Напомена: Објашњење је дато код Табеле А.1

Табела А.4. Метеоролошки подаци и угодност простора, са аспекта корисника, у односу на температуру, влажност ваздуха и брзину ветра, за дане посматрања у Чубурском парку (Метеоролошки подаци преузети од РХМЗ Србије)

Датум	Период дана (h)	Средња температура ваздуха (°C)	Средња релативна влажност ваздуха (%)	Средња брзина ветра (m/s)	Осунчаност	Угодност простора (субјективни осећај)	ТНI/WCI* (°C)
8.06.2012.	10 - 13	28.1	44.0	2.9	ведро	спарно	31.8
	13 - 16	30.6	37.0	3.3	ведро	спарно	34.0
	16 - 19	31.7	29.0	2.5	ведро	спарно	33.7
	19 - 22	28.5	39.0	1.3	ведро	спарно	31.4
17.06.2012.	10 - 13	28.4	46.0	4.3	ведро	спарно	32.7
	13 - 16	30.8	38.0	3.7	ведро	спарно	34.6
	16 - 19	31.5	34.0	3.7	ведро	спарно	34.7
	19 - 22	28.8	38.0	3.0	ведро	спарно	31.6
2.09.2012.	10 - 13	26.9	35.7	3.3	ведро	угодно	28.4
	13 - 16	30.7	29.0	3.6	ведро	спарно	32.2
	16 - 19	31.0	26.7	3.3	ведро	спарно	32.1
	19 - 22	27.5	37.7	4.7	ведро	спарно	29.6
5.09.2012.	10 - 13	26.7	38.6	1.5	ведро	угодно	28.6
	13 - 16	30.3	26.3	2.1	дел. обл.	спарно	31.0
	16 - 19	29.6	25.3	1.7	облачно	спарно	29.9
	19 - 22	26.9	34.3	1.4	облачно	угодно	28.1
10.12.2012.	10 - 13	-1.4	57.0	1.0	ведро	хладније	-2.4
	13 - 16	0.4	64.0	1.5	ведро	хладније	-1.3
	16 - 19	-1.9	71.0	2.8	ведро	хладније	-5.6
	19 - 22	-2.3	68.0	1.2	ведро	хладније	-3.8
30.12.2012.	10 - 13	2.2	43.0	4.2	ведро	хладније	-1.7
	13 - 16	5.9	47.0	3.7	ведро	хладније	3.1
	16 - 19	4.1	52.0	2.0	ведро	хладније	2.3
	19 - 22	2.0	56.0	1.7	ведро	хладније	0.2

*Напомена: Објашњење је дато код Табеле А.1

Табела А.5. Број корисника парка Ташмајдан у различитим периодима дана

Датум посматрања	период дана 10 - 13h		период дана 13 - 16h		период дана 16 - 19h		период дана 19 - 22h		Укупан број корисника [№]
	№	%	№	%	№	%	№	%	
18.06.2012.	948	21.41	689	15.56	921	20.80	1870	42.23	4428
24.06.2012.	684	18.06	533	14.08	793	20.95	1776	46.91	3786
9.09.2012.	896	20.96	998	23.34	1096	25.64	1285	30.06	4275
18.09.2012.	775	20.01	824	21.28	1035	26.72	1239	31.99	3873
22.12.2012.	389	27.91	311	22.31	351	25.18	343	24.60	1394
25.12.2012.	571	27.69	651	31.57	442	21.44	398	19.30	2062
Σ									19818

Табела А.6. Број корисника парка Беле воде у различитим периодима дана

Датум посматрања	период дана 10 - 13h		период дана 13 - 16h		период дана 16 - 19h		период дана 19 - 22h		Укупан број корисника [№]
	№	%	№	%	№	%	№	%	
14.06.2012.	313	18.44	253	14.91	455	26.81	676	39.84	1697
16.06.2012.	415	21.06	246	12.48	394	19.99	916	46.47	1971
8.09.2012.	314	19.11	258	15.70	413	25.14	658	40.05	1643
12.09.2012.	196	16.09	169	13.88	357	29.31	496	40.72	1218
7.12.2012.	120	22.90	151	28.82	161	30.72	92	17.56	524
16.12.2012.	101	24.10	143	34.13	92	21.96	83	19.81	419
Σ									7472

Табела А.7. Број корисника Вождовачког парка у различитим периодима дана

Датум посматрања	период дана 10 - 13h		период дана 13 - 16h		период дана 16 - 19h		период дана 19 - 22h		Укупан број корисника [№]
	№	%	№	%	№	%	№	%	
7.06.2012.	76	17.88	92	21.64	127	29.89	130	30.59	425
9.06.2012.	61	19.55	62	19.87	61	19.55	128	41.03	312
1.09.2012.	70	24.48	54	18.88	62	21.68	100	34.96	286
10.09.2012.	86	21.18	112	27.59	115	28.32	93	22.91	406
1.12.2012.	44	23.92	49	26.63	41	22.28	50	27.17	184
4.12.2012.	86	38.39	57	25.45	45	20.09	36	16.07	224
Σ									1837

Табела А.8. Број корисника Чубурског парка у различитим периодима дана

Датум посматрања	период дана 10 - 13h		период дана 13 - 16h		период дана 16 - 19h		период дана 19 - 22h		Укупан број корисника [№]
	№	%	№	%	№	%	№	%	
8.06.2012.	184	22.30	126	15.27	244	29.58	271	32.85	825
17.06.2012.	160	19.35	123	14.87	134	16.20	410	49.58	827
2.09.2012.	219	23.91	119	12.99	155	16.92	423	46.18	916
5.09.2012.	202	19.82	197	19.33	250	24.53	370	36.32	1019
10.12.2012.	131	28.11	100	21.46	125	26.82	110	23.61	466
30.12.2012.	141	29.13	158	32.64	98	20.25	87	17.98	484
Σ									4537

Табела А.9. Просторна расподела корисника, за активности седење и лежање, у односу на осунчаност у парку Ташмајдан

Датум посматрања	Простори у сенци		Простори на сунцу		Број корисника за активности седење и лежање (№)
	(№)	(%)	(№)	(%)	
18.06.2012.	459	94.44	27	5.56	486
24.06.2012.	330	95.10	17	4.90	347
9.09.2012.	501	93.13	37	6.87	538
18.09.2012.	577	95.21	29	4.79	606
22.12.2012.	-	-	-	-	-
25.12.2012.	31	24.22	97	75.78	128

*Период посматрања од 10h до 19h у јуну и септембру, и од 10h до 16h у децембру

Табела А.10. Просторна расподела корисника, за активности седење и лежање, у односу на осунчаност у парку Беле воде

Датум посматрања	Простори у сенци		Простори на сунцу		Број корисника за активности седење и лежање (№)
	(№)	(%)	(№)	(%)	
14.06.2012.	168	94.38	10	5.62	178
16.06.2012.	174	92.06	15	7.94	189
8.09.2012.	170	97.14	5	2.86	175
12.09.2012.	127	96.21	5	3.79	132
7.12.2012.	-	-	11	100	11
16.12.2012.	-	-	-	-	-

*Период посматрања од 10h до 19h у јуну и септембру, и од 10h до 16h у децембру

Табела А.11. Просторна расподела корисника, за активности седење и лежање, у односу на осунчаност у Вождовачком парку

Датум посматрања	Простори у сенци		Простори на сунцу		Број корисника за активности седење и лежање (№)
	(№)	(%)	(№)	(%)	
7.06.2012.	54	88.52	7	11.48	61
9.06.2012.	30	93.75	2	6.25	32
1.09.2012.	29	93.55	2	6.45	31
10.09.2012.	65	92.86	5	7.14	70
1.12.2012.	-	-	-	-	-
4.12.2012.	1	5.26	18	94.74	19

*Период посматрања од 10h до 19h у јуну и септембру, и од 10h до 16h у децембру

Табела А.12. Просторна расподела корисника, за активности седење и лежање, у односу на осунчаност у Чубурском парку

Датум посматрања	Простори у сенци		Простори на сунцу		Број корисника за активности седење и лежање (№)
	(№)	(%)	(№)	(%)	
8.06.2012.	119	95.97	5	4.03	124
17.06.2012.	84	95.46	4	4.54	88
2.09.2012.	92	96.84	3	3.16	95
5.09.2012.	43	86.00	7	14.00	50
10.12.2012.	-	-	4	100	4
30.12.2012.	4	20.00	16	80.00	20

*Период посматрања од 10h до 19h у јуну и септембру, и од 10h до 16h у децембру

Табела А.13. Структура корисника у парку Ташмајдан, у односу на пол и старосну групу

Датум посматрања	пол корисника (%)			старосна група (%)			
	м	ж	д	д	т	с	п
18.06.2012. (радни дан)	37.94	47.36	14.70	14.70	26.27	44.69	14.34
24.06.2012. (викенд)	39.15	45.11	15.74	15.74	23.11	44.14	17.01
9.09.2012. (викенд)	38.24	44.00	17.76	17.76	19.79	42.78	19.67
18.09.2012. (радни дан)	38.73	47.72	13.55	13.55	25.38	39.69	21.38
22.12.2012. (викенд)	52.58	40.24	7.18	7.18	34.57	38.95	19.30
25.12.2012. (радни дан)	45.88	46.41	7.71	7.71	29.39	40.64	22.26
Σ	40.24	45.68	14.08	14.08	25.00	42.37	18.55

Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

Табела А.14. Структура корисника у парку Беле воде, у односу на пол и старосну групу

Датум посматрања	пол корисника (%)			старосна група (%)			
	м	ж	д	д	т	с	п
14.06.2012. (радни дан)	37.07	43.78	19.15	19.15	25.40	35.83	19.62
16.06.2012. (викенд)	34.96	41.70	23.34	23.34	26.89	33.59	16.18
8.09.2012. (викенд)	34.20	45.65	20.15	20.15	31.04	31.53	17.28
12.09.2012. (радни дан)	41.95	43.60	14.45	14.45	27.50	33.91	24.14
7.12.2012. (радни дан)	49.43	45.99	4.58	4.58	29.39	27.86	38.17
16.12.2012. (викенд)	52.74	41.29	5.97	5.97	31.50	35.32	27.21
Σ	38.42	43.63	17.95	17.95	28.00	33.39	20.66

Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

Табела А.15. Структура корисника у Вождовачком парку, у односу на пол и старосну групу

Датум посматрања	пол корисника (%)			старосна група (%)			
	м	ж	д	д	т	с	п
7.06.2012. (радни дан)	44.47	43.29	12.24	12.24	26.35	46.35	15.06
9.06.2012. (викенд)	52.88	40.07	7.05	7.05	34.30	46.47	12.18
1.09.2012. (викенд)	49.65	46.50	3.85	3.85	44.06	38.11	13.98
10.09.2012. (радни дан)	50.00	43.35	6.65	6.65	34.97	36.95	21.43
1.12.2012. (викенд)	66.85	29.89	3.26	3.26	38.58	47.83	10.33
4.12.2012. (радни дан)	47.32	38.84	13.84	13.84	25.89	41.97	18.30
Σ	50.52	41.37	8.11	8.11	33.53	42.63	15.73

Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

Табела А.16. Структура корисника у Чубурском парку, у односу на пол и старосну групу

Датум посматрања	пол корисника (%)			старосна група (%)			
	м	ж	д	д	т	с	п
8.06.2012. (радни дан)	40.97	45.09	13.94	13.94	20.00	50.91	15.15
17.06.2012. (викенд)	41.84	39.78	18.38	18.38	15.97	49.33	16.32
2.09.2012. (викенд)	36.14	45.85	18.01	18.01	23.36	41.49	17.14
5.09.2012. (радни дан)	42.20	42.20	15.60	15.60	22.28	40.73	21.39
10.12.2012. (радни дан)	45.49	42.70	11.81	11.81	27.04	41.63	19.52
30.12.2012. (викенд)	49.17	42.98	7.85	7.85	25.00	48.35	18.80
Σ	41.77	43.16	15.07	15.07	21.71	45.21	18.01

Легенда: м - мушкарци, ж - жене, д - деца, т - тинејџери, с - средња генерација, п - старија генерација

ПРИЛОГ Б

УПИТНИК

Анкета за потребе докторске дисертације
"Евалуација употребног потенцијала паркова Београда у функцији операционализације
процеса пејзажног пројектовања"

1. Пол:

1. Женски
2. Мушки

2. Којој старосној категорији припадате?

1. До 15
2. 15-19
3. 20-34
4. 35-44
5. 45-54
6. 55-64
7. Више од 65

3. Ваше тренутно занимање:

1. Ученик - основна школа
2. Ученик - средња школа
3. Студент
4. Запослен
5. Незапослен
6. Пензионер
7. Друго (наведите) _____

4. Означите степен Вашег образовања?

1. Основна школа
2. Средња школа
3. Виша школа
4. Факултет
5. Без одговора

5. Колики су Ваши месечни приходи?

1. Без прихода
2. До 20 000 динара
3. 20 000 - 40 000 динара
4. 40 001 - 60 000 динара
5. Више од 60 000 динара
6. Без одговора

6. Колико је парк удаљен од Вашег места становања / радног места / школе/ факултета:

_____

7. До парка најчешће долазите:

1. Пешице
2. Градским превозом
3. Колима
4. Бициклом
5. Друго (наведите) _____

На скали од 1 до 5 оцените:	Оцена					
	Веома лоше	Лоше	прихватљиво	Врло добро	Одлично	Не знам
8. Да ли су улази и излази из парка јасно видљиви?	1	2	3	4	5	X
9. Да ли је парк лако доступан ако долазите пешице?	1	2	3	4	5	X
10. Оцените близину станица градског превоза парку:	1	2	3	4	5	X
11. Оцените близину и повезаност парка са паркинг просторима:	1	2	3	4	5	X
12. Да ли Вам стазе у парку омогућавају да се крећете у жељеним правцима?	1	2	3	4	5	X
13. Да ли су делови парка добро повезани стазама?	1	2	3	4	5	X
14. Да ли парк могу да користе и особе са посебним потребама?	1	2	3	4	5	X

15. У парк долазите због (могуће је навести више одговора):

1. Шетње
2. Одмора
3. Рекреације - вежбање, трчање, вожња бицикла, ролера и др.
4. Игре
5. Релаксације/опуштања
6. Забаве/дружења
7. Остало _____

16. Којим данима најчешће долазите у парк?

1. Радним данима
2. Викендом
3. И радним данима и викендом
4. Без одговора

17. У којем периоду дана најчешће посећујете парк?

1. 7.00 - 10.00
2. 10.00 - 13.00
3. 13.00 - 16.00
4. 16.00 - 19.00
5. 19.00 - 22.00
6. после 22.00
7. Нема правила / у различитим периодима дана
8. Друго _____

18. Колико времена најчешће проводите у парку?

- а) До 1 сат
- б) 1-3 сата
- ц) 3-6 сати
- д) Више од 6 сати
- г) Друго _____

19. Које су Ваше активности у парку?
(могуће је навести више одговора)

1. Шетња
2. Седење на клупи
3. Игра са децом на дечијем игралишту
4. Вожња бицикла
5. Вожња ролера
6. Трчање
7. Игра кошарке
8. Игра фудбала
9. Нешто друго (наведите)

---

20. Да ли парк има разноврсне садржаје који омогућавају забаву и провођење времена на различите начине свим старосним групама (деца, тинејџери, средња и старија генерација)?

Оцена: 1 - 2 - 3 - 4 - 5 (1- веома лоше, 2- лоше, 3 -прихватљиво, 4 - врло добро, 5- одлично)

21. Да ли је парк уређен за све врсте активности (рекреација, забава и др.) које бисте Ви желели?

1. Да
2. Не (наведите шта недостаје у парку)

---

3. Без одговора

22. Да ли мислите да у парку има довољно дрвећа, жбуња, цветњака и травних површина?

1. Да
2. Не (наведите шта недостаје у парку)

---

3. Без одговора

На скали од 1 до 5 оцените:	Оцена					
	Веома лоше	Лоше	Прихватљиво	Врло добро	Одлично	Не знам
23. Какав је био Ваш први утисак о парку?	1	2	3	4	5	X
24. У којој мери су стазе у парку пријатне за шетњу?	1	2	3	4	5	X
25. Да ли у парку има довољно места за седење - клупа?	1	2	3	4	5	X
26. Да ли су клупе у парку удобне за седење?	1	2	3	4	5	X
27. Да ли у парку можете да изаберете пријатно место за седење?	1	2	3	4	5	X
28. Да ли у парку има довољно клупа које су у хладу?	1	2	3	4	5	X
29. Оцените вегетацију (дрвеће, жбуње, цветњаке, травне површине) у парку:	1	2	3	4	5	X
30. Да ли се у парку осећате безбедно?	1	2	3	4	5	X
31. Да ли је парк довољно осветљен у вечерњим сатима?	1	2	3	4	5	X
32. Да ли се парк редовно чисти и одржава?	1	2	3	4	5	X

33. Наведите шта Вам се највише допада у парку:

---

34. Наведите шта Вам се не допада у парку:

---

35. Да ли сте имали сукоб (конфликт) са другим корисницима парка?

1. Да (наведите) _____
2. Не
3. Без одговора

36. Колико често посећујете овај парк?
(означите одговоре за сва годишња доба)

Пролеће

1. Никад
2. Веома ретко (1-2 пута месечно)
3. Ретко (3-5 пута месечно)
4. Често (3-4 пута недељно)
5. Веома често (свакодневно)

Лето

1. Никад
2. Веома ретко (1-2 пута месечно)
3. Ретко (3-5 пута месечно)
4. Често (3-4 пута недељно)
5. Веома често (свакодневно)

Јесен

1. Никад
2. Веома ретко (1-2 пута месечно)
3. Ретко (3-5 пута месечно)
4. Често (3-4 пута недељно)
5. Веома често (свакодневно)

Зима

1. Никад
2. Веома ретко (1-2 пута месечно)
3. Ретко (3-5 пута месечно)
4. Често (3-4 пута недељно)
5. Веома често (свакодневно)

37. У парк најчешће долазите:

1. Сами
2. Са партнером
3. Са породицом
4. Са пријатељима
5. Друго (наведите) _____

38. Да ли разговарате са другим људима у парку?

1. Да, често
2. Да, понекад
3. Не
4. Без одговора

39. Да ли су клупе у парку постављене тако да омогућавају седење и разговор више људи?

Оцена: 1 - 2 - 3 - 4 - 5 (1- веома лоше, 2- лоше, 3 - прихватљиво, 4 - врло добро, 5- одлично)

Додатна питања:

40. Да ли користите травне површине у парку за шетњу, игру, седење, лежање, дружење и др.?

1. Да, често (наведите) _____
2. Да, понекад (наведите) _____
3. Без одговора

41. Да ли сте упознати са Одлуком о уређењу и одржавању паркова, зелених и рекреационих површина (Службени лист града Београда) у којој је наведено да је, између осталог, у парковима забрањено и: кретање ван стаза, седење и лежање на травњацима, лежање на клупама, санкање, играње лоптом и сл., на местима која за то нису одређена?

1. Да
2. Не
3. Без одговора

42. Шта мислите о Одлуци Скупштине града Београда која забрањује коришћење травних површина у парку (за шетњу, игру, седење, лежање, дружење и др.)?

Да ли желите још нешто да додате о овом парку?

Хвала Вам на издвојеном времену

Парк:
Датум:

Анкетар

ПРИЛОГ В

Табела В1. Старосна структура испитаника у истраживаним парковима

			Парк				Укупно
			Беле воде	Ташмајдан	Чубурски	Вождовачки	
Старосна категорија испитаника	до 20 година	Број испитаника	22	12	20	27	81
		фреквенца (%) - паркови	27.2	14.8	24.7	33.3	100.0
		фреквенца (%) - старосна категорија	22.0	12.0	20.0	27.0	20.2
	20 -54 година	Број испитаника	63	72	60	61	256
		фреквенца (%) - паркови	24.6	28.1	23.4	23.8	100.0
		фреквенца (%) - старосна категорија	63.0	72.0	60.0	61.0	64.0
	55 и више година	Број испитаника	15	16	20	12	63
		фреквенца (%) - паркови	23.8	25.4	31.7	19.0	100.0
		фреквенца (%) - старосна категорија	15.0	16.0	20.0	12.0	15.8
Укупно	Број испитаника	100	100	100	100	400	

Табела В2. Занимање испитаника у истраживаним парковима

			Парк				Укупно
			Беле воде	Ташмајдан	Чубурски	Вождовачки	
Занимање испитаника	ученик или студент	Број испитаника	29	29	28	47	133
		фреквенца (%) - паркови	21.8	21.8	21.1	35.3	100.0
		фреквенца (%) - занимање	29.0	29.0	28.0	47.0	33.2
	запослен	Број испитаника	46	44	42	24	156
		фреквенца (%) - паркови	29.5	28.2	26.9	15.4	100.0
		фреквенца (%) - занимање	46.0	44.0	42.0	24.0	39.0
	незапослен или пензионер	Број испитаника	25	27	30	29	111
		фреквенца (%) - паркови	22.5	24.3	27.0	26.1	100.0
		фреквенца (%) - занимање	25.0	27.0	30.0	29.0	27.8
Укупно		Број испитаника	100	100	100	100	400

Табела В3. Удаљеност паркова од места становања, радног места, школе или факултета

			ПАРК				Укупно
			Беле воде	Ташмајдан	Чубурски	Вождовачки	
Колико је парк удаљен од Вашег места становања/радног места/школе/факултета:	до 1.5km	Број испитаника	86	55	90	85	316
		фреквенца (%) - паркови	27.2	17.4	28.5	26.9	100.0
		фреквенца (%) - удаљеност парка	86.0	55.0	90.0	85.0	79.0
	1.5-5km	Број испитаника	12	22	7	8	49
		фреквенца (%) - паркови	24.5	44.9	14.3	16.3	100.0
		фреквенца (%) удаљеност парка	12.0	22.0	7.0	8.0	12.2
	више од 5km	Број испитаника	2	23	3	7	35
		фреквенца (%) - паркови	5.7	65.7	8.6	20.0	100.0
		фреквенца (%) - удаљеност парка	2.0	23.0	3.0	7.0	8.8
Укупно		Број испитаника	100	100	100	100	400

Табела В4. Начин доласка испитаника у паркове

			Парк				Укупно
			Беле воде	Ташмајдан	Чубурски	Вождовачки	
Начин доласка у парк	пешце	Број испитаника	85	56	81	72	294
		фреквенца (%) - паркови	28.9	19.0	27.6	24.5	100.0
		фреквенца (%) - начин доласка	85.0	56.0	81.0	72.0	73.5
	градским превозом	Број испитаника	4	27	9	26	66
		фреквенца (%) - паркови	6.1	40.9	13.6	39.4	100.0
		фреквенца (%) - начин доласка	4.0	27.0	9.0	26.0	16.5
	колима	Број испитаника	7	16	5	1	29
		фреквенца (%) - паркови	24.1	55.2	17.2	3.4	100.0
		фреквенца (%) - начин доласка	7.0	16.0	5.0	1.0	7.2
	Остало (бицикл, ролери, мотор)	Број испитаника	4	1	5	1	11
		фреквенца (%) - паркови	36.4	9.1	45.5	9.1	100.0
		фреквенца (%) - начин доласка	4.0	1.0	5.0	1.0	2.8
Укупно		Број испитаника	100	100	100	100	400

Табела В5. Број мотива испитаника за долазак у паркове

			Парк				Укупно
			Беле воде	Ташмајдан	Чубурски	Вождовачки	
Број мотива испитаника за долазак у парк	1	Број испитаника	31	32	50	52	165
		фреквенца (%) - паркови	18.8	19.4	30.3	31.5	100.0
		фреквенца (%) - број мотива	31.0	32.0	50.0	52.0	41.3
	2	Број испитаника	30	31	30	26	117
		фреквенца (%) - паркови	25.6	26.5	25.6	22.2	100.0
		фреквенца (%) - број мотива	30.0	31.0	30.0	26.0	29.2
	3	Број испитаника	25	22	19	16	82
		фреквенца (%) - паркови	30.5	26.8	23.2	19.5	100.0
		фреквенца (%) - број мотива	25.0	22.0	19.0	16.0	20.5
	4	Број испитаника	7	11	0	3	21
		фреквенца (%) - паркови	33.3	52.4	.0	14.3	100.0
		фреквенца (%) - број мотива	7.0	11.0	.0%	3.0	5.2
	5	Број испитаника	7	4	1	3	15
		фреквенца (%) - паркови	46.7	26.7	6.7	20.0	100.0
		фреквенца (%) - број мотива	7.0	4.0	1.0	3.0	3.8
Укупно		Број испитаника	100	100	100	100	400

Табела В6. Статистички параметри за мотивацију испитаника за долазак у истраживане паркове

Парк	№	$\bar{x}$	S	Min.	Max.
Беле воде	100	.46	.24	0	1
Ташмајдан	100	.45	.23	0	1
Чубурски	100	.34	.17	0	1
Вождовачки	100	.36	.20	0	1
Укупно	400	.40	.22	0	1

Табела В7. Статистички параметри за оцену приступачности простора

Парк	№	$\bar{x}$	S	Min.	Max.
Беле воде	94	4.54	.47	3	5
Ташмајдан	96	4.40	.60	3	5
Чубурски	100	4.35	.61	3	5
Вождовачки	98	4.14	.63	2	5
Укупно	388	4.36	.60	2	5

Табела В8. Статистички параметри за став испитаника у односу на постављена питања којима се вреднује приступачност простора

		№	$\bar{x}$	S	Min.	Max.
Да ли су улази и излази из парка јасно видљиви?	парк Беле воде	97	4.12	1.02	1	5
	парк Ташмајдан	98	4.11	.97	1	5
	Чубурски парк	100	4.13	.97	1	5
	Вождовачки парк	100	3.69	.99	1	5
	Укупно	395	4.01	1.00	1	5
Да ли је парк лако доступан ако долазите пешице?	парк Беле воде	98	4.49	.79	2	5
	парк Ташмајдан	99	4.54	.79	2	5
	Чубурски парк	100	4.45	.87	1	5
	Вождовачки парк	98	4.26	.88	2	5
	Укупно	395	4.43	.84	1	5
Оцените близину станица градског превоза:	парк Беле воде	99	4.78	.56	3	5
	парк Ташмајдан	99	4.57	.72	3	5
	Чубурски парк	100	4.41	.93	1	5
	Вождовачки парк	100	4.79	.59	1	5
	Укупно	398	4.64	.73	1	5
Да ли Вам стазе у парку омогућавају да се крећете у жељеним правцима?	парк Беле воде	100	4.62	.66	2	5
	парк Ташмајдан	100	4.42	.81	2	5
	Чубурски парк	100	4.46	.72	3	5
	Вождовачки парк	100	4.00	1.08	1	5
	Укупно	400	4.38	.86	1	5
Да ли су делови парка добро повезани стазама?	парк Беле воде	100	4.70	.56	3	5
	парк Ташмајдан	100	4.36	.76	2	5
	Чубурски парк	100	4.30	.81	2	5
	Вождовачки парк	100	4.03	1.00	1	5
	Укупно	400	4.35	.83	1	5

Табела В9. Статистички параметри за приступачност истраживаних паркова -
Анализа по паровима паркова

		M(I-J)	SE	p
(I) парк	(J) парк			
Беле воде	Ташмајдан	.14	8.45E-02	.646
	Чубурски	.19	8.36E-02	.149
	Вождовачки	.39(*)	8.40E-02	.000
Ташмајдан	Чубурски	5.21E-02	8.32E-02	1.000
	Вождовачки	.26(*)	8.36E-02	.013
Чубурски	Вождовачки	.21	8.27E-02	.082

* ($p < .05$)

Табела В10. Повезаност става испитаника - укупне просечне оцене за
приступачност простора са варијаблом старосна категорија

Старосна категорија	№	$\bar{x}$	S	Min.	Max.
До 20 година	78	4.47	.53	2	5
20-54 година	250	4.24	.60	3	5
55 и више година	60	4.70	.49	3	5
Укупно	388	4.36	.60	2	5

Табела В11. Повезаност става испитаника - укупне просечне оцене за приступачност са варијаблом степен образовања

Степен образовања	№	$\bar{x}$	S	Min.	Max.
Основна школа	41	4.54	.56	2	5
Средња школа	159	4.45	.54	3	5
Виша школа или факултет	188	4.24	.63	3	5
Укупно	388	4.36	.60	2	5

Табела В12. Повезаност става испитаника - укупне просечне оцене за приступачност простора са начином доласка испитаника у парк

Начин доласка испитаника у парк	№	$\bar{x}$	S	Min.	Max.
Пешице	291	4.41	.58	3	5
Градским превозом	61	4.10	.65	2	5
Колима	25	4.28	.63	3	5
Остало (бицикл, ролери, мотор)	11	4.60	.30	4	5
Укупно	388	4.36	.60	2	5

Табела В13. Статистички параметри за коришћење истраживаних паркова на годишњем нивоу

Парк	№	$\bar{x}$	S	Min.	Max.
Беле воде	100	3.95	.63	2	5
Ташмајдан	100	3.33	.85	2	5
Чубурски	100	3.57	.98	2	5
Вождовачки	100	3.42	.83	2	5
Укупно	400	3.57	.86	2	5

Табела В14. Повезаност одговора испитаника - укупне просечне оцене за коришћење паркова на годишњем нивоу са варијаблом старосна категорија

Старосна категорија	N	$\bar{x}$	S	Min.	Max.
До 20 година	81	3.56	.87	2	5
20-54 година	256	3.49	.88	2	5
55 и више година	63	3.88	.72	3	5
Укупно	400	3.57	.86	2	5

Табела В15. Статистички параметри за коришћење истраживаних паркова у односу на годишње доба

		№	$\bar{x}$	S	Min.	Max.
Пролеће	парк Беле воде	100	4.30	.67	2	5
	парк Ташмајдан	100	3.59	.88	2	5
	Чубурски парк	100	3.86	1.00	2	5
	Вождовачки парк	100	3.78	.87	2	5
	Укупно	400	3.88	.90	2	5
Лето	парк Беле воде	100	4.38	.69	3	5
	парк Ташмајдан	100	3.76	.93	2	5
	Чубурски парк	100	3.79	1.11	1	5
	Вождовачки парк	100	3.68	1.05	1	5
	Укупно	400	3.90	1.00	1	5
Јесен	парк Беле воде	100	4.01	.77	2	5
	парк Ташмајдан	100	3.43	.95	1	5
	Чубурски парк	100	3.71	1.02	1	5
	Вождовачки парк	100	3.62	.94	1	5
	Укупно	400	3.69	.94	1	5
Зима	парк Беле воде	100	3.12	1.14	1	5
	парк Ташмајдан	100	2.54	1.17	1	5
	Чубурски парк	100	2.92	1.28	1	5
	Вождовачки парк	100	2.58	1.15	1	5
	Укупно	400	2.79	1.20	1	5

Табела В16. Статистички параметри за посећеност паркова у односу на период дана

		ПАРК				Укупно	
		Беле воде	Ташмајдан	Чубурски	Вождовачки		
У којем периоду дана најчешће посећујете парк?	пре подне	Број испитаника	11	15	17	10	53
		фреквенца (%) - паркови	20.8	28.3	32.1	18.9	100.0
		фреквенца (%) - период дана	11.0	15.0	17.0	10.0	13.2
	после подне	Број испитаника	38	36	31	37	142
		фреквенца (%) - паркови	26.8	25.4	21.8	26.1	100.0
		фреквенца (%) - период дана	38.0	36.0	31.0	37.0	35.5
	увече	Број испитаника	10	7	2	7	26
		фреквенца (%) - паркови	38.5	26.9	7.7	26.9	100.0
		фреквенца (%) - период дана	10.0	7.0	2.0	7.0	6.5
	нема правила	Број испитаника	41	42	50	46	179
		фреквенца (%) - паркови	22.9	23.5	27.9	25.7	100.0
		фреквенца (%) - период дана	41.0	42.0	50.0	46.0	44.8
Укупно		Број испитаника	100	100	100	100	400

Табела В17. Статистички параметри за број активности испитаника у истраживаним парковима

			ПАРК				Укупно
			Беле воде	Ташмајдан	Чубурски	Вождовачки	
Број активности испитаника у парку	1	Број испитаника	26	23	36	46	131
		фреквенца (%) - паркови	19.8	17.6	27.5	35.1	100.0
		фреквенца (%) - број активности	26.0	23.0	36.0	46.0	32.8
	2	Број испитаника	38	43	44	34	159
		фреквенца (%) - паркови	23.9	27.0	27.7	21.4	100.0
		фреквенца (%) - број активности	38.0	43.0	44.0	34.0	39.8
	3	Број испитаника	30	25	18	20	93
		фреквенца (%) - паркови	32.3	26.9	19.4	21.5	100.0
		фреквенца (%) - број активности	30.0	25.0	18.0	20.0	23.2
	4	Број испитаника	6	9	2		17
		фреквенца (%) - паркови	35.3	52.9	11.8		100.0
		фреквенца (%) - број активности	6.0	9.0	2.0		4.2
Укупно	Број испитаника	100	100	100	100	400	

Табела В18. Корелација става испитаника о уређености истраживаних паркова за различите врсте активности и степена образовања испитаника

			Степен образовања			Укупно
			основна школа	средња школа	виша школа или факултет	
Да ли је парк уређен за све врсте активности (рекреација, забава и др.) које бисте Ви желели?	да	Број испитаника	19	83	67	169
		фреквенца (%) - степен образовања	11.2	49.1	39.6	100.0
		фреквенца (%) - уређеност парка	44.2	50.3	34.9	42.4
	не	Број испитаника	24	82	125	231
		фреквенца (%) - степен образовања	10.4	35.2	54.3	100.0
		фреквенца (%) - уређеност парка	55.8	49.7	65.1	57.6
Укупно		Број испитаника	43	165	192	400

Табела В19. Статистички параметри за укупну просечну оцену за угодност простора

Парк	№	$\bar{x}$	S	Min.	Max.
Беле воде	100	4.23	.62	2	5
Ташмајдан	100	4.06	.62	2	5
Чубурски	100	3.42	.82	2	5
Вождовачки	100	3.63	.78	2	5
Укупно	400	3.83	.79	2	5

Табела В20. Статистички параметри за став испитаника у односу на постављена питања којима се вреднује угодност простора

		№	$\bar{x}$	S	Min.	Max.
Какав је био Ваш први утисак о парку?	парк Беле воде	100	4.51	.70	2	5
	парк Ташмајдан	100	4.39	.84	1	5
	Чубурски парк	100	3.67	.96	1	5
	Вождовачки парк	100	3.84	.99	1	5
	Укупно	400	4.10	.95	1	5
У којој мери су стазе у парку пријатне за шетњу?	парк Беле воде	100	4.46	.66	3	5
	парк Ташмајдан	100	4.43	.69	2	5
	Чубурски парк	100	3.88	1.06	1	5
	Вождовачки парк	100	3.48	1.14	1	5
	Укупно	400	4.06	1.00	1	5
Да ли у парку има довољно места за седење - клупа?	парк Беле воде	100	4.52	.75	2	5
	парк Ташмајдан	100	4.15	1.01	1	5
	Чубурски парк	100	3.53	1.34	1	5
	Вождовачки парк	100	4.09	.95	2	5
	Укупно	400	4.07	1.09	1	5
Да ли су клупе у парку удобне за седење?	парк Беле воде	100	3.93	1.06	1	5
	парк Ташмајдан	100	3.81	1.12	1	5
	Чубурски парк	100	3.28	1.17	1	5
	Вождовачки парк	100	3.82	1.01	1	5
	Укупно	400	3.71	1.12	1	5
Да ли у парку можете да изаберете пријатно место за седење?	парк Беле воде	100	4.47	.83	2	5
	парк Ташмајдан	100	4.10	1.00	1	5
	Чубурски парк	100	3.59	1.10	1	5
	Вождовачки парк	100	3.99	1.05	1	5
	Укупно	400	4.04	1.05	1	5
Да ли у парку има довољно клупа које су у хладу?	парк Беле воде	100	4.23	1.00	1	5
	парк Ташмајдан	100	3.27	1.23	1	5
	Чубурски парк	100	2.71	1.31	1	5
	Вождовачки парк	100	3.68	1.21	1	5
	Укупно	400	3.47	1.31	1	5

Оцените вегетацију (дрвеће, жбуње, цветњаке, травне површине) у парку.	парк Беле воде	100	4.39	.76	2	5
	парк Ташмајдан	100	4.04	.86	2	5
	Чубурски парк	100	3.26	1.07	1	5
	Вождовачки парк	100	3.81	1.21	1	5
	Укупно	400	3.88	1.07	1	5
Да ли се у парку осећате безбедно?	парк Беле воде	100	4.01	1.05	1	5
	парк Ташмајдан	100	4.30	.88	1	5
	Чубурски парк	100	3.72	1.20	1	5
	Вождовачки парк	100	3.27	1.20	1	5
	Укупно	400	3.83	1.15	1	5
Да ли је парк довољно осветљен у вечерњим сатима?	парк Беле воде	100	4.03	1.07	1	5
	парк Ташмајдан	100	3.93	.89	2	5
	Чубурски парк	100	3.60	1.09	1	5
	Вождовачки парк	100	3.32	1.14	1	5
	Укупно	400	3.72	1.08	1	5
Да ли се парк редовно чисти и одржава?	парк Беле воде	100	3.76	1.08	1	5
	парк Ташмајдан	100	4.14	.95	1	5
	Чубурски парк	100	2.98	1.21	1	5
	Вождовачки парк	100	3.00	1.20	1	5
	Укупно	400	3.47	1.22	1	5

Табела В21. Статистички параметри за оцену угодности простора истраживаних паркова - Анализа по паровима паркова

		M (I-J)	SE	p
(I) Парк	(J) Парк			
Беле воде	Ташмајдан	.18	.10	.515
	Чубурски	.81(*)	.10	.000
	Вождовачки	.60(*)	.10	.000
Ташмајдан	Чубурски	.63(*)	.10	.000
	Вождовачки	.43(*)	.10	.000
Чубурски	Вождовачки	-.21	.10	.248

* ($p < .05$)

Табела В22. Повезаност оцене за угодност простора и старосне категорије испитаника у истраживаним парковима

Старосна категорија	№	$\bar{x}$	S	Min.	Max.
До 20 година	81	3.95	.80	2	5
20-54 година	256	3.76	.76	2	5
55 и више година	63	4.00	.86	2	5
Укупно	400	3.83	.79	2	5

Табела В23. Повезаност оцене за удобност простора и степена образовања испитаника у истраживаним парковима

Степен образовања	№	$\bar{x}$	S	Min.	Max.
Основна школа	43	3.93	.84	2	5
Средња школа	165	3.99	.74	2	5
Виша школа или факултет	192	3.68	.79	2	5
Укупно	400	3.83	.79	2	5

Табела В24. Статистички параметри за став испитаника о вегетацији парка

		Парк				Укупно	
		Беле воде	Ташмајдан	Чубурски	Вождовачки		
Да ли мислите да у парку има довољно дрвећа, жбуња, цветњака и травних површина?	да	Број испитаника	82	64	47	74	267
		фреквенца (%) - паркови	30.7	24.0	17.6	27.7	100.0
		фреквенца (%) - став испитаника о вегетацији парка	82.0	64.0	47.0	74.0	66.8
	не	Број испитаника	18	36	53	26	133
		фреквенца (%) - паркови	13.5	27.1	39.8	19.5	100.0
		фреквенца (%) - став испитаника о вегетацији парка	18.0	36.0	53.0	26.0	33.2
Укупно	Број испитаника	100	100	100	100	400	

Табела В25. Статистички параметри за појединачно или групно коришћење истраживаних паркова

			Парк				Укупно
			Беле воде	Ташмајдан	Чубурски	Вождовачки	
У парк најчешће долазите:	сами	Број испитаника	17	23	24	11	75
		фреквенца (%) - паркови	22.7	30.7	32.0	14.7	100.0
		фреквенца (%) - коришћење парка	17.0	23.0	24.0	11.0	18.8
	са партнером	Број испитаника	5	6	3	7	21
		фреквенца (%) - паркови	23.8	28.6	14.3	33.3	100.0
		фреквенца (%) - коришћење парка	5.0	6.0	3.0	7.0	5.2
	са породицом	Број испитаника	37	35	39	28	139
		фреквенца (%) - паркови	26.6	25.2	28.1	20.1	100.0
		фреквенца (%) - коришћење парка	37.0	35.0	39.0	28.0	34.8
	са пријатељима	Број испитаника	27	16	25	43	111
		фреквенца (%) - паркови	24.3%	14.4	22.5	38.7	100.0
		фреквенца (%) - коришћење парка	27.0	16.0	25.0	43.0	27.7
	нема правила / комбиновано	Број испитаника	14	20	9	11	54
		фреквенца (%) - паркови	25.9	37.0	16.7	20.4	100.0
		фреквенца (%) - коришћење парка	14.0	20.0	9.0	11.0	13.5
Укупно	Број испитаника	100	100	100	100	400	

Табела В26. Повезаност старосне категорије испитаника са начином коришћења парка (појединачно или групно)

			Старосна категорија испитаника			Укупно
			до 20 год.	20-54 год.	55 и више год.	
У парк најчешће долазите:	сами	Број испитаника	6	42	27	75
		фреквенца (%) - старосна категорија	8.0	56.0	36.0	100.0
		фреквенца (%) - коришћење парка	7.4	16.4	42.9	18.8
	са партнером	Број испитаника	4	12	5	21
		фреквенца (%) - старосна категорија	19.0	57.1	23.8	100.0
		фреквенца (%) - коришћење парка	4.9	4.7	7.9	5.2
	са породицом	Број испитаника	6	121	12	139
		фреквенца (%) - старосна категорија	4.3	87.1	8.6	100.0
		фреквенца (%) - коришћење парка	7.4	47.3	19.0	34.8
	са пријатељима	Број испитаника	54	47	10	111
		фреквенца (%) - старосна категорија	48.6	42.3	9.0	100.0
		фреквенца (%) - коришћење парка	66.7	18.4	15.9	27.7
	нема правила/ комбиновано	Број испитаника	11	34	9	54
		фреквенца (%) - старосна категорија	20.4	63.0	16.7	100.0
		фреквенца (%) - коришћење парка	13.6	13.3	14.3	13.5
Укупно		Број испитаника	81	256	63	400

Табела В27. Повезаност старосне категорије испитаника и степена комуникације са другим корисницима парка

		Старосна категорија			Укупно	
		до 20 год.	20-54 год.	55 и више год.		
Да ли разговарате са другим људима у парку?	да, често	Број испитаника	14	68	31	113
		фреквенца (%) - старосна категорија	12.4	60.2	27.4	100.0
		фреквенца (%) - комуникација са другим корисницима	17.3	26.6	49.2	28.3
	да, понекад	Број испитаника	43	134	23	199
		фреквенца (%) - старосна категорија	21.6	66.8	11.6	100.0
		фреквенца (%) - комуникација са другим корисницима	53.1	52.4	36.5	49.9
	не	Број испитаника	24	54	9	87
		фреквенца (%) - старосна категорија	27.6	62.1	10.3	100.0
		фреквенца (%) - комуникација са другим корисницима	29.6	21.1	14.3	21.8
Укупно	Број испитаника	81	256	63	400	

Табела В28. Статистички параметри за став испитаника о погодности клупа у парковима за седење и разговор више људи

Парк	№	$\bar{x}$	S	Min.	Max.
Беле Воде	100	4.01	.90	1	5
Ташмајдан	100	3.22	1.09	1	5
Чубурски	100	2.83	1.08	1	5
Вождовачки	100	3.13	1.19	1	5
Укупно	400	3.30	1.15	1	5

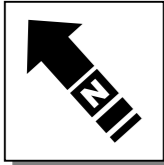
Табела В29. Статистички параметри за питање: Да ли знате да је у парковима забрањено: кретање ван стаза, седење и лежање на травњацима, лежање на клупама, санкање, игра лоптом и сл. на местима која за то нису одређена?

		Парк				Укупно	
		Беле воде	Ташмајдан	Чубурски	Вождовачки		
Питање: Да ли знате да је у парковима забрањено: кретање ван стаза, седење и лежање на травњацима, лежање на клупама, санкање, игра лоптом и сл. на местима која за то нису одређена?	да	Број испитаника	36	42	28	30	136
		фреквенца (%) - паркови	26.5	30.9	20.6	22.1	100.0
		фреквенца (%) одговора на постављено питање	36.0	42.0	28.0	30.0	34.0
	не	Број испитаника	64	58	72	70	264
		фреквенца (%) - паркови	24.2	22.0	27.3	26.5	100.0
		фреквенца (%) одговора на постављено питање	64.0	58.0	72.0	70.0	66.0
Укупно	Број испитаника	100	100	100	100	400	

Табела В30. Статистички параметри за питање: Шта мислите о Одлуци Скупштине града Београда која забрањује коришћење травних површина у парку (за шетњу, игру, седење, лежање, дружење и др.)?

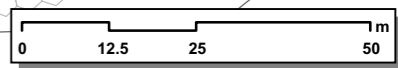
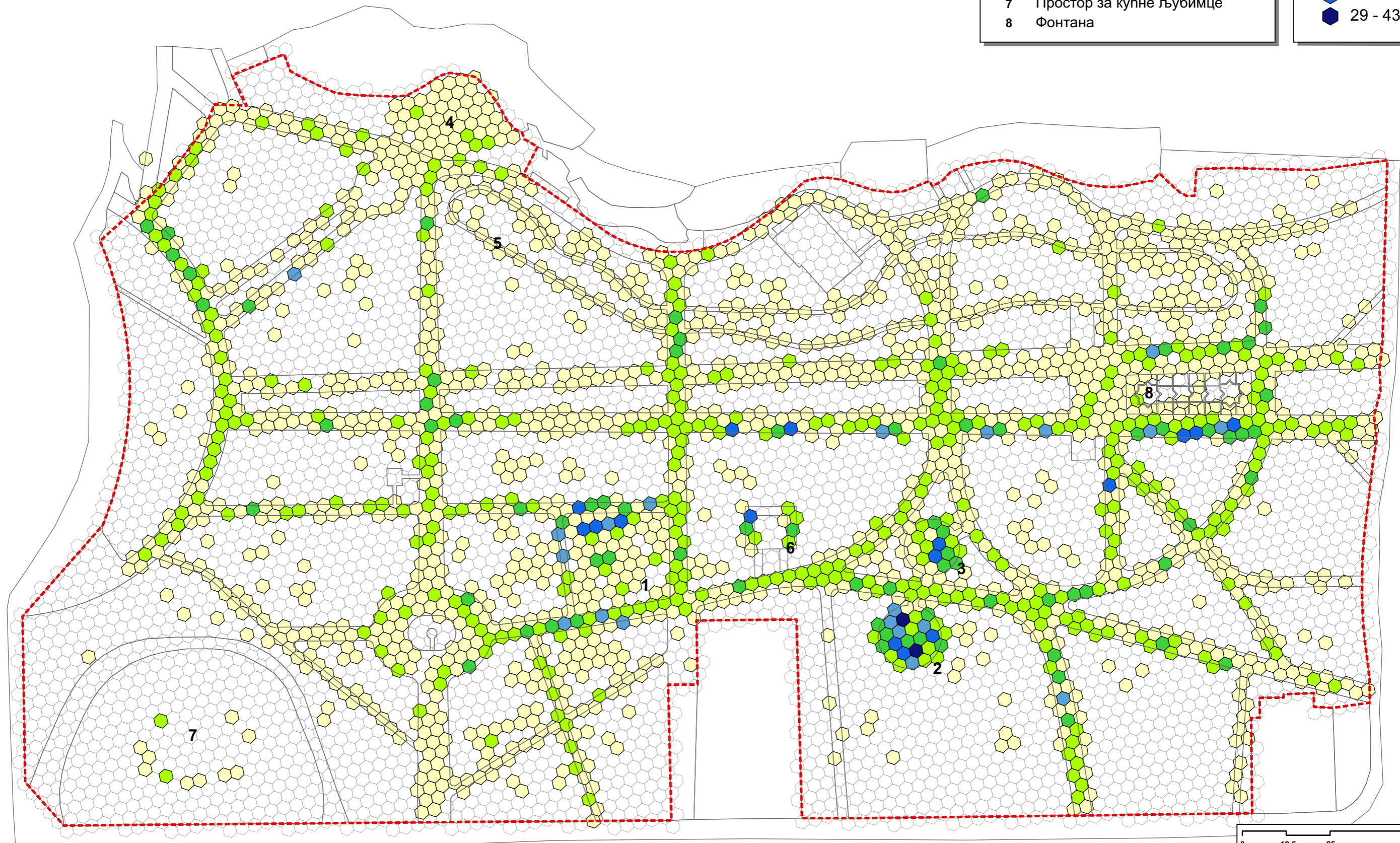
		Парк				Укупно	
		Беле воде	Ташмајдан	Чубурски	Вождовачки		
Шта мислите о Одлуци Скупштине града Београда која забрањује коришћење травних површина у парку (за шетњу, игру, седење, лежање, дружење и др.)?	Подржавам Одлуку	Број испитаника	17	20	22	17	76
		фреквенца (%) - паркови	22.4	26.3	28.9	22.4	100.0
		фреквенца (%) става испитаника	17.0	20.0	22.0	17.0	19.0
	Не подржавам Одлуку - забрана је у целости погрешна	Број испитаника	60	53	50	52	215
		фреквенца (%) - паркови	27.9	24.7	23.3	24.2	100.0
		фреквенца (%) става испитаника	60.0	53.0	50.0	52.0	53.7
	У парку не треба да буде забрањено коришћење свих травних површина	Број испитаника	10	20	15	17	62
		фреквенца (%) - паркови	16.1	32.3	24.2	27.4	100.0
		фреквенца (%) става испитаника	10.0	20.0	15.0	17.0	15.5
	Немам став по овом питању	Број испитаника	13	7	13	14	47
		фреквенца (%) - паркови	27.7	14.9	27.7	29.8	100.0
		фреквенца (%) става испитаника	13.0	7.0	13.0	14.0	11.8
Укупно		Број испитаника	100	100	100	100	400

ПРИЛОГ Г1

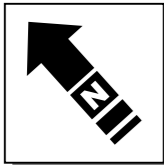

Мапа 25. Фреквентност коришћења парка Ташмајдан у јуну 2012. године:
број корисника по јединици хексагоналног грида

-----	Граница анализиране површине		1 - 5
1,2,3	Дечије игралиште		6 - 10
4	Справе за вежбање		11 - 14
5	Трим стаза		15 - 18
6	Павиљон за игру шаха		19 - 28
7	Простор за кућне љубимце		29 - 43
8	Фонтана		29 - 43

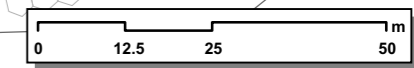
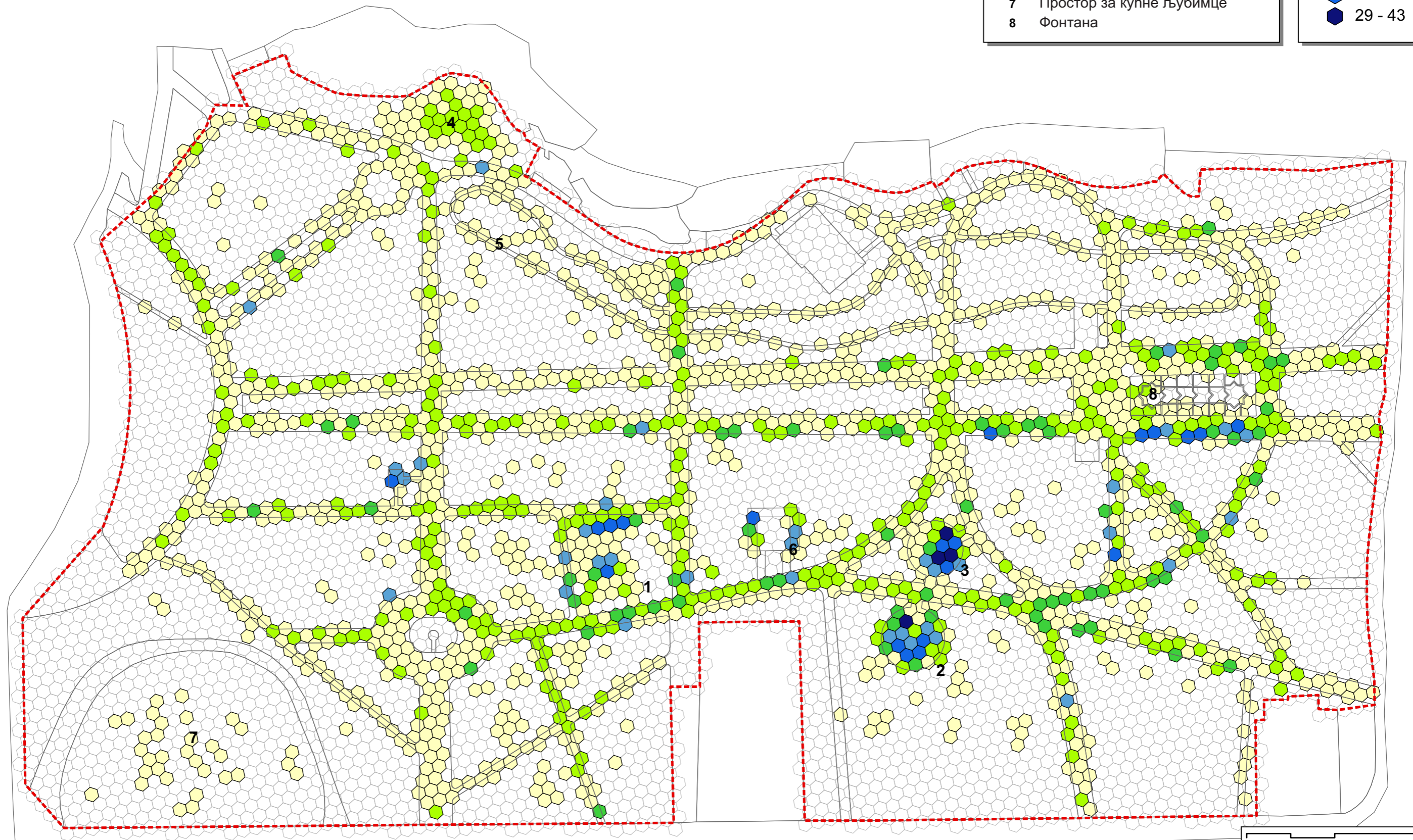

Мапа 26. Фреквентност коришћења парка Ташмајдан у септембру 2012. године:
број корисника по јединици хексагоналног грида

- Граница анализиране површине
- 1,2,3 Дечије игралиште
- 4 Справе за вежбање
- 5 Трим стаза
- 6 Павиљон за игру шаха
- 7 Простор за кућне љубимце
- 8 Фонтана

- 1 - 5
- 6 - 10
- 11 - 14
- 15 - 18
- 19 - 28
- 29 - 43

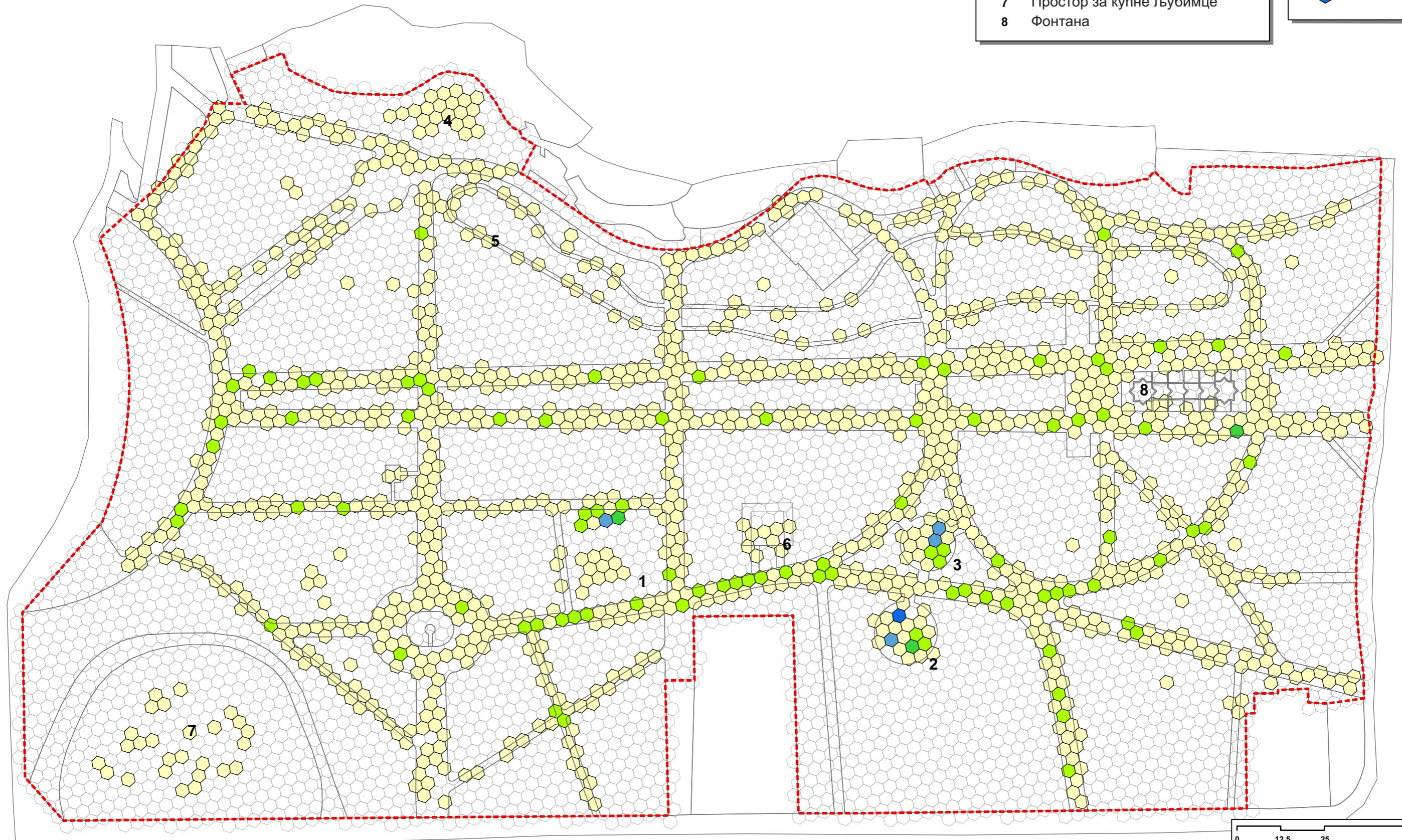

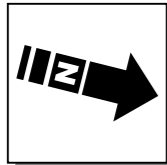
**Мапа 27. Фреквентност коришћења парка Ташмајдан у децембру 2012. године:
број корисника по јединици хексагоналног грида**

- Граница анализиране површине
- 1,2,3 Дечије игралиште
- 4 Справе за вежбање
- 5 Трим стаза
- 6 Павиљон за игру шаха
- 7 Простор за кућне љубимце
- 8 Фонтана

- 1 - 5
- 6 - 10
- 11 - 14
- 15 - 18
- 19 - 28

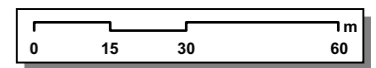
0 12.5 25 50 m

Мапа 28. Фреквентност коришћења парка Беле воде у јуну 2012. године:
број корисника по јединици хексагоналног грида

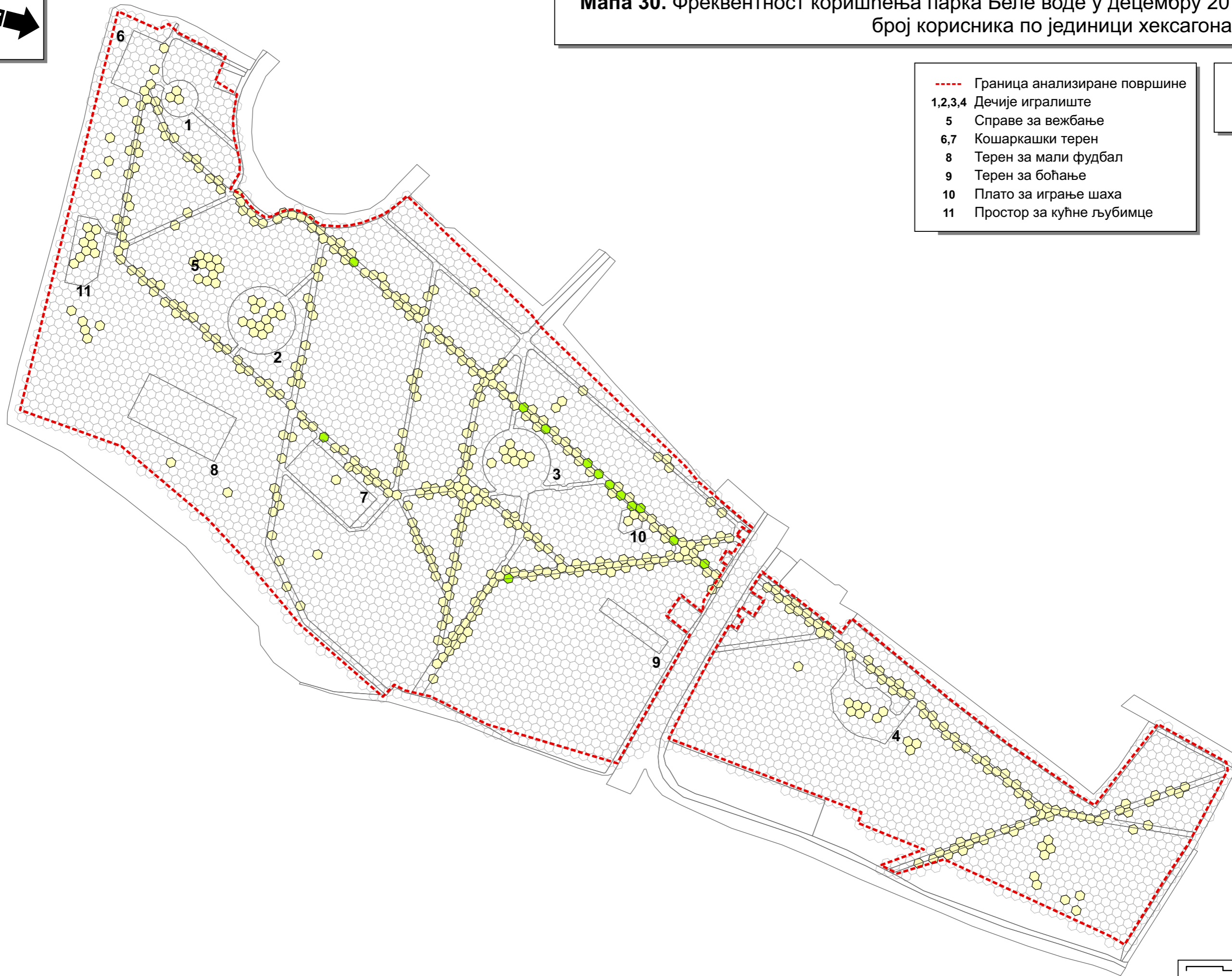

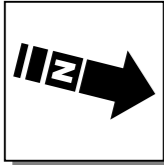
Мапа 29. Фреквентност коришћења парка Беле воде у септембру 2012. године:
број корисника по јединици хексагоналног грида

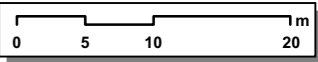
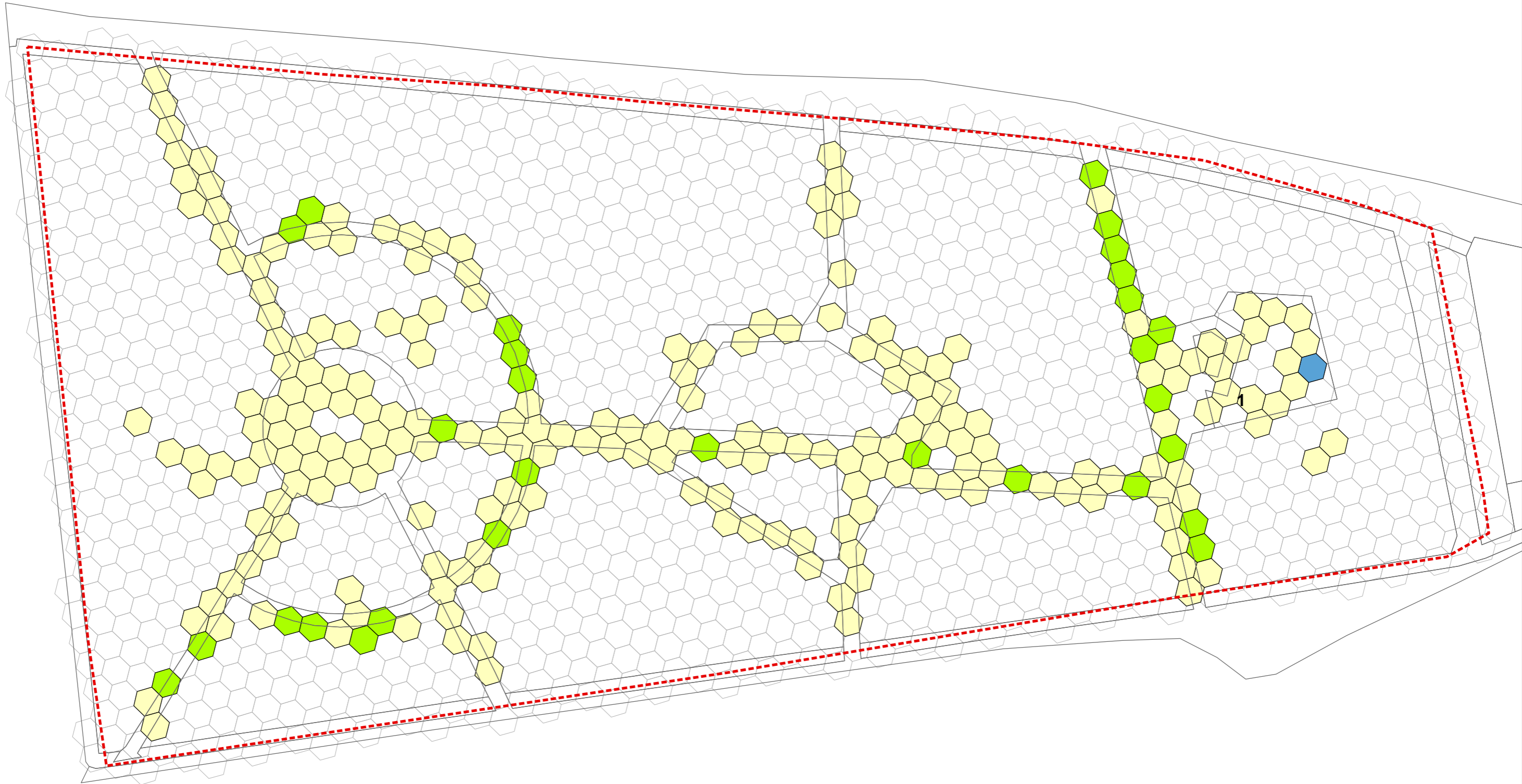
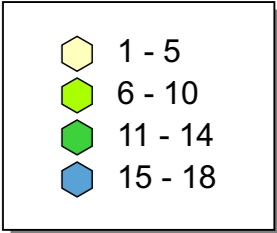
Мапа 30. Фреквентност коришћења парка Беле воде у децембру 2012. године:
број корисника по јединици хексагоналног грида

Мапа 31. Фреквентност коришћења Вождовачког парка у јуну 2012. године:
број корисника по јединици хексагоналног грида

--- Граница анализиране површине
1 Дечије игралиште

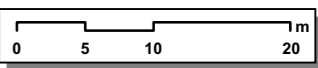
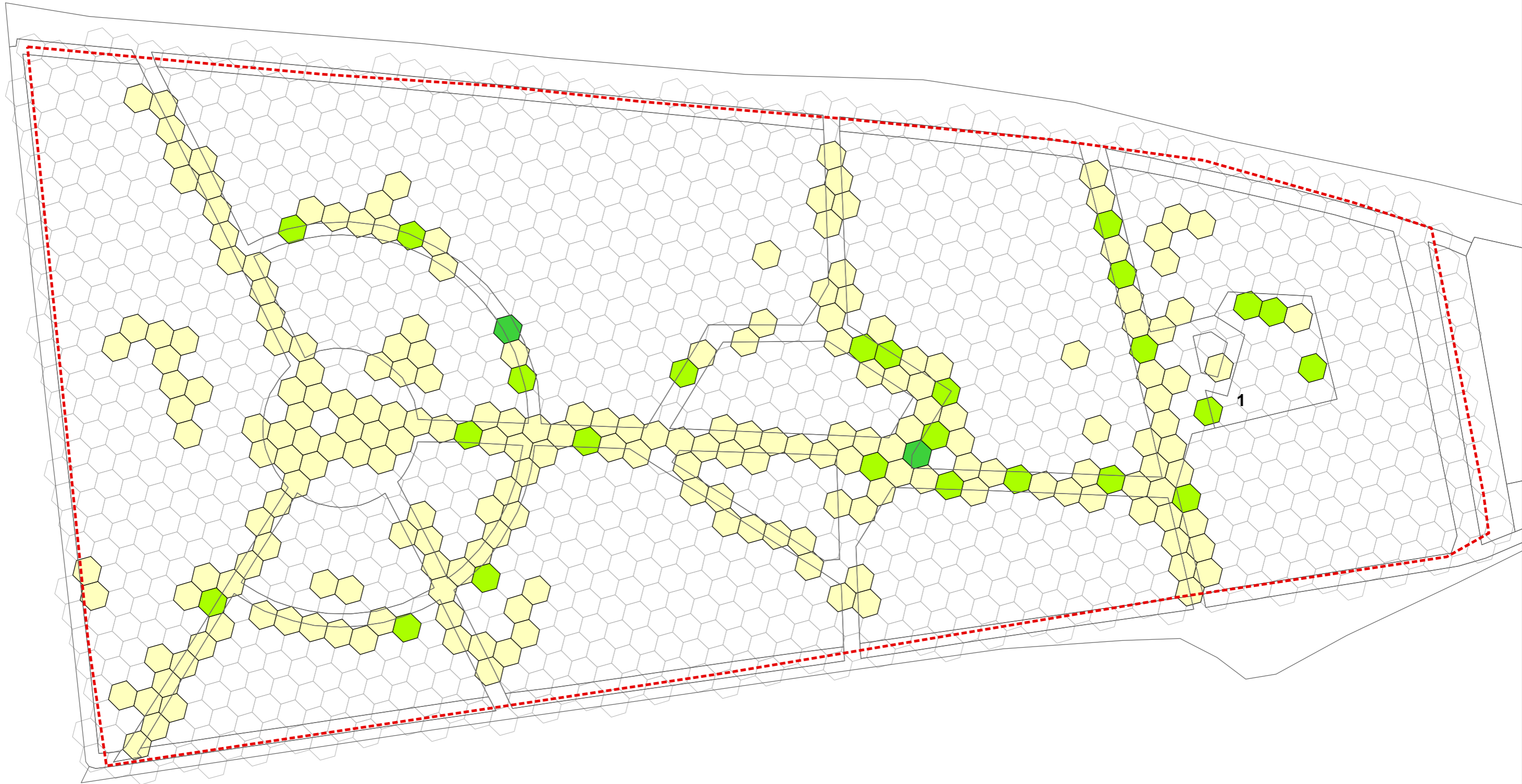

Мапа 32. Фреквентност коришћења Вождовачког парка у септембру 2012. године:
број корисника по јединици хексагоналног грида

--- Граница анализиране површине
1 Дечије игралиште

1 - 5
6 - 10
11 - 14

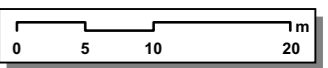
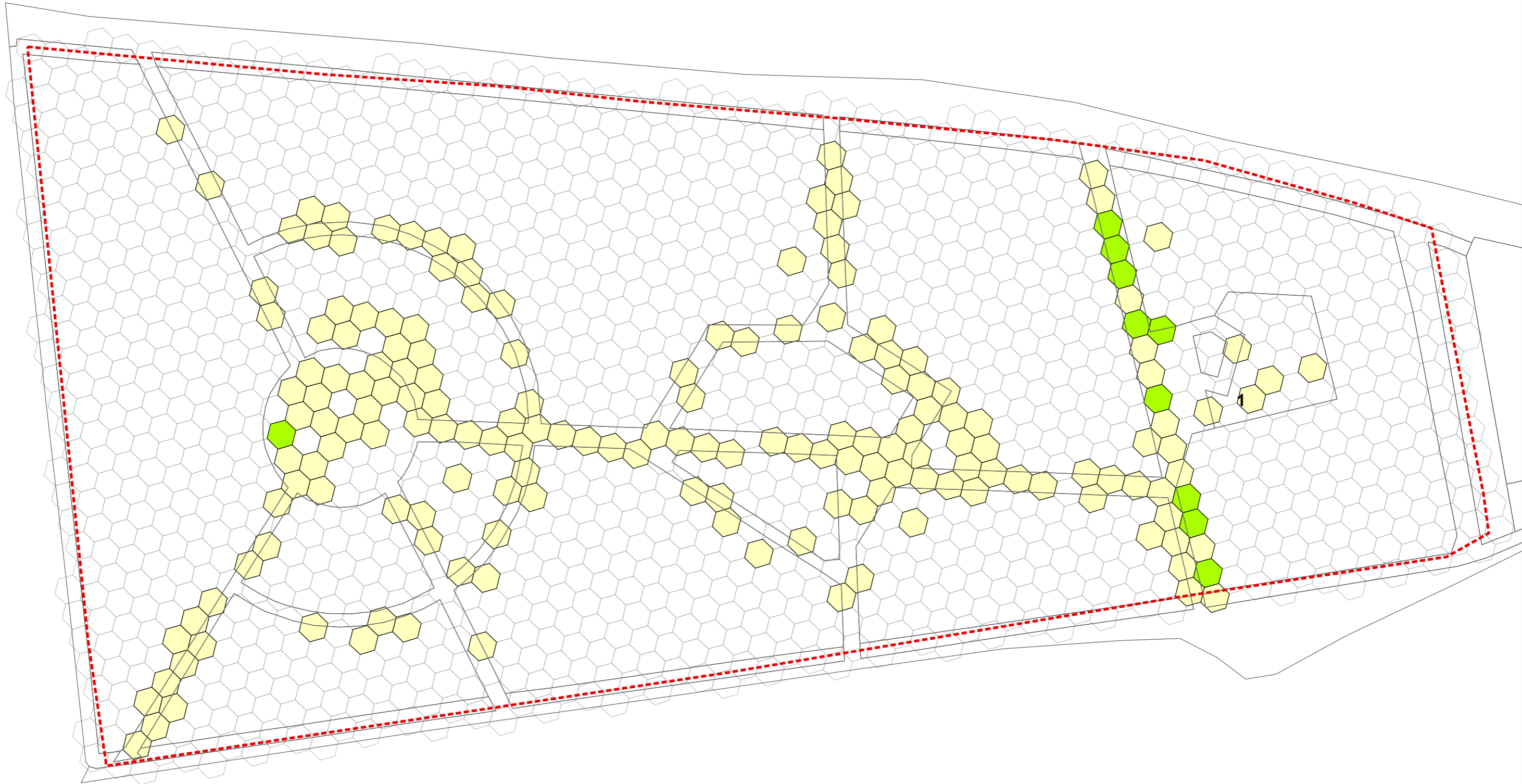

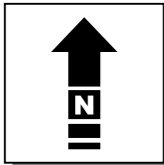
Мапа 33. Фреквентност коришћења Вождовачког парка у децембру 2012. године:
број корисника по јединици хексагоналног грида

--- Граница анализиране површине
1 Дечије игралиште

1 - 5
6 - 10

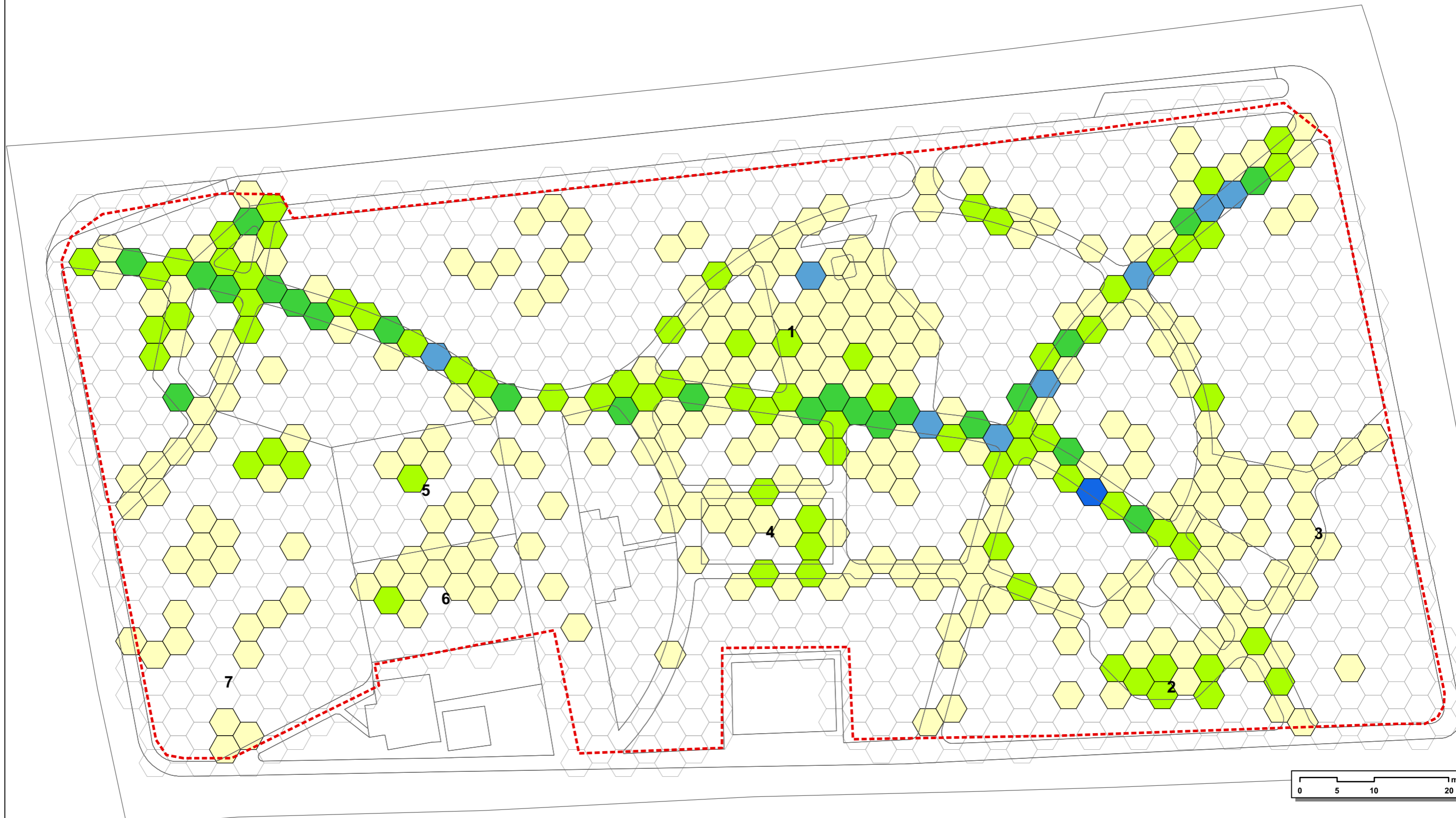

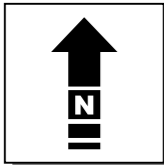

Мапа 34. Фреквентност коришћења Чубурског парка у јуну 2012. године:
број корисника по јединици хексагоналног грида

- Граница анализиране површине
- 1,2,3 Дечије игралиште
- 4,5 Кошаркашки терен
- 6 Skeјт игралиште
- 7 Простор за кућне љубимце

- 1 - 5
- 6 - 10
- 11 - 14
- 15 - 18
- 19 - 28

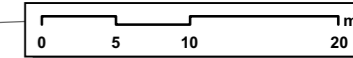
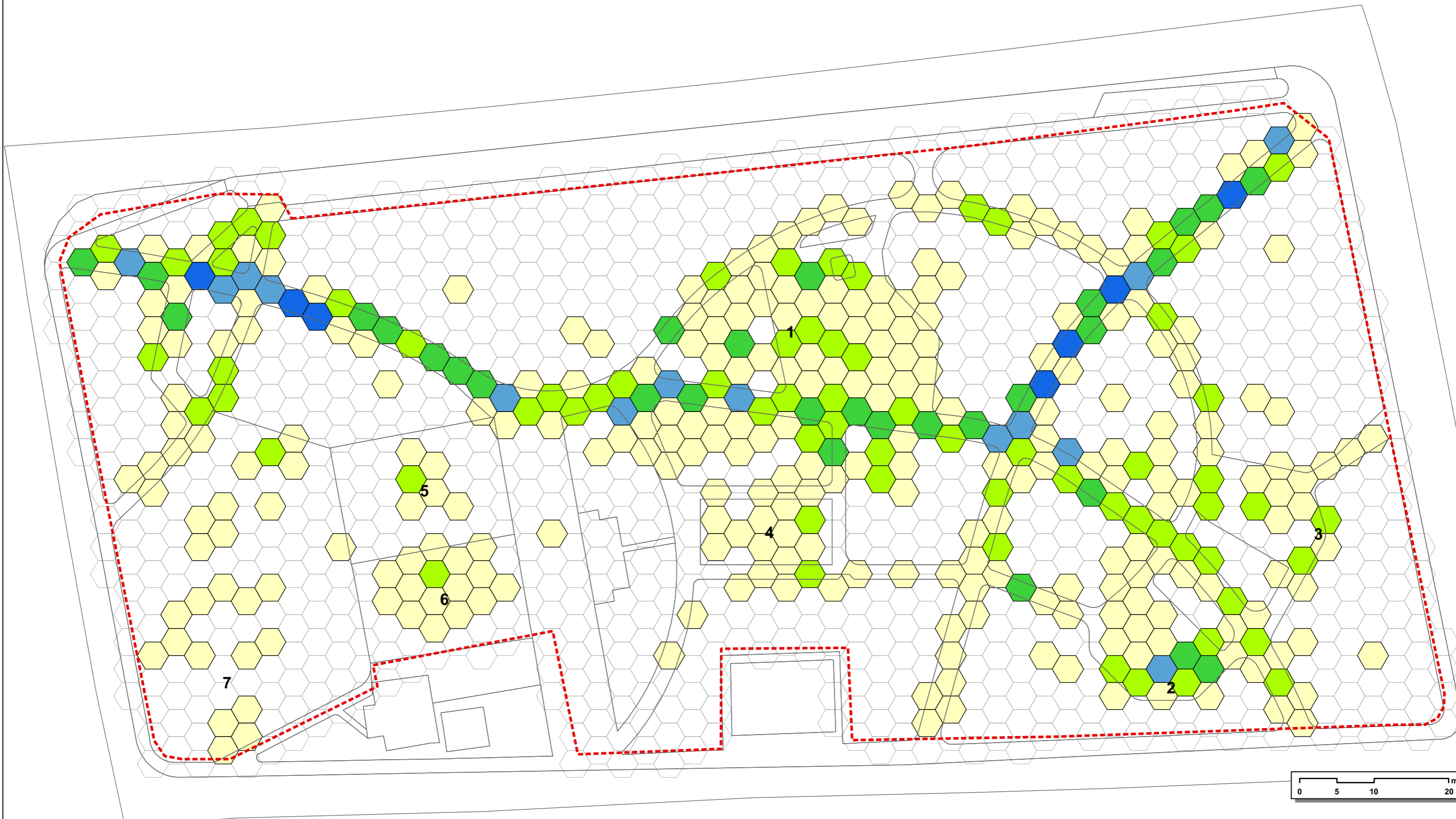

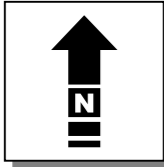

Мапа 35. Фреквентност коришћења Чубурског парка у септембру 2012. године:
број корисника по јединици хексагоналног грида

- Граница анализиране површине
- 1,2,3 Дечије игралиште
- 4,5 Кошаркашки терен
- 6 Skeјт игралиште
- 7 Простор за кућне љубимце

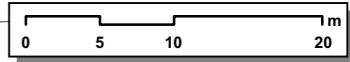
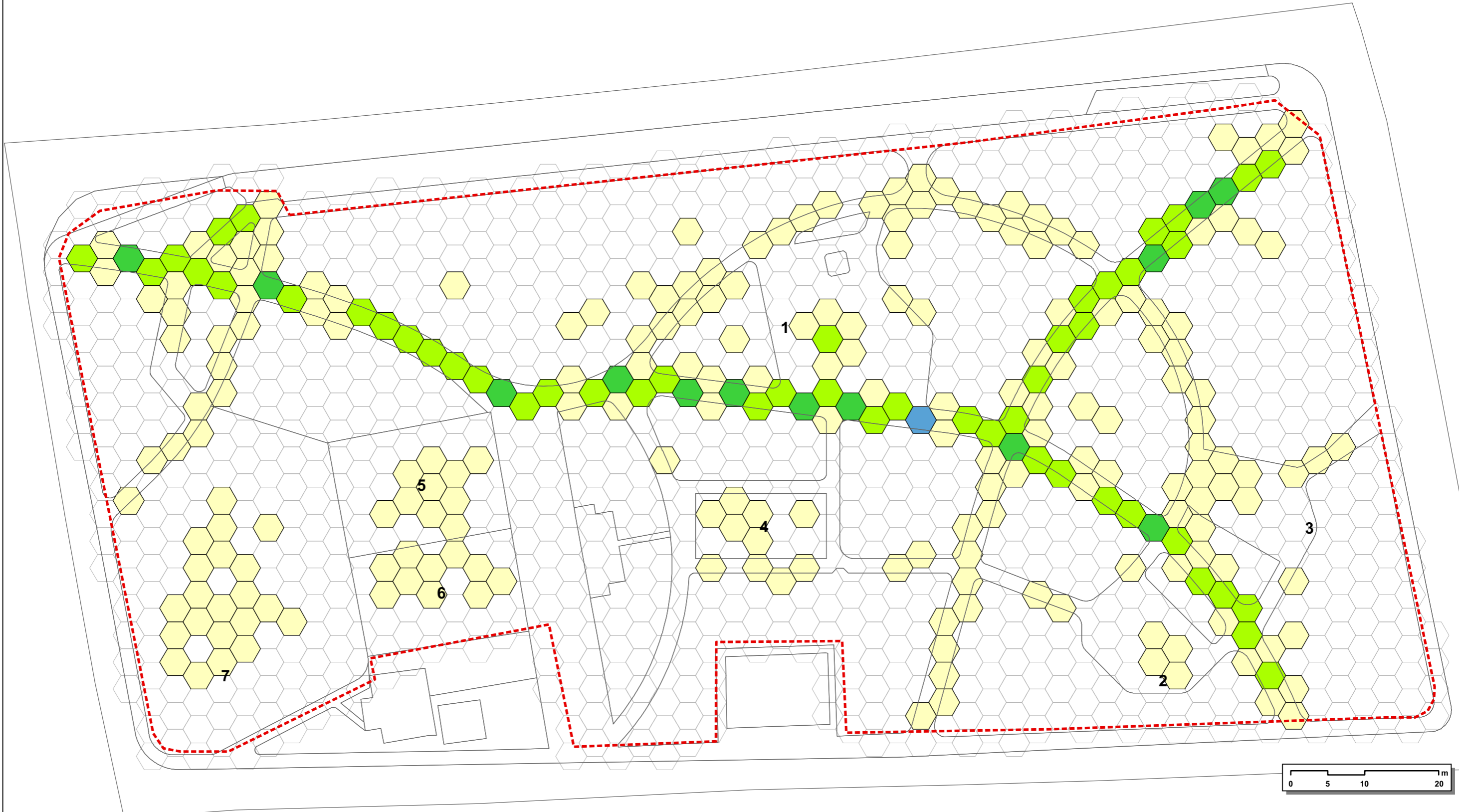
- 1 - 5
- 6 - 10
- 11 - 14
- 15 - 18
- 19 - 28

Мапа 36. Фреквентност коришћења Чубурског парка у децембру 2012. године:
број корисника по јединици хексагоналног грида

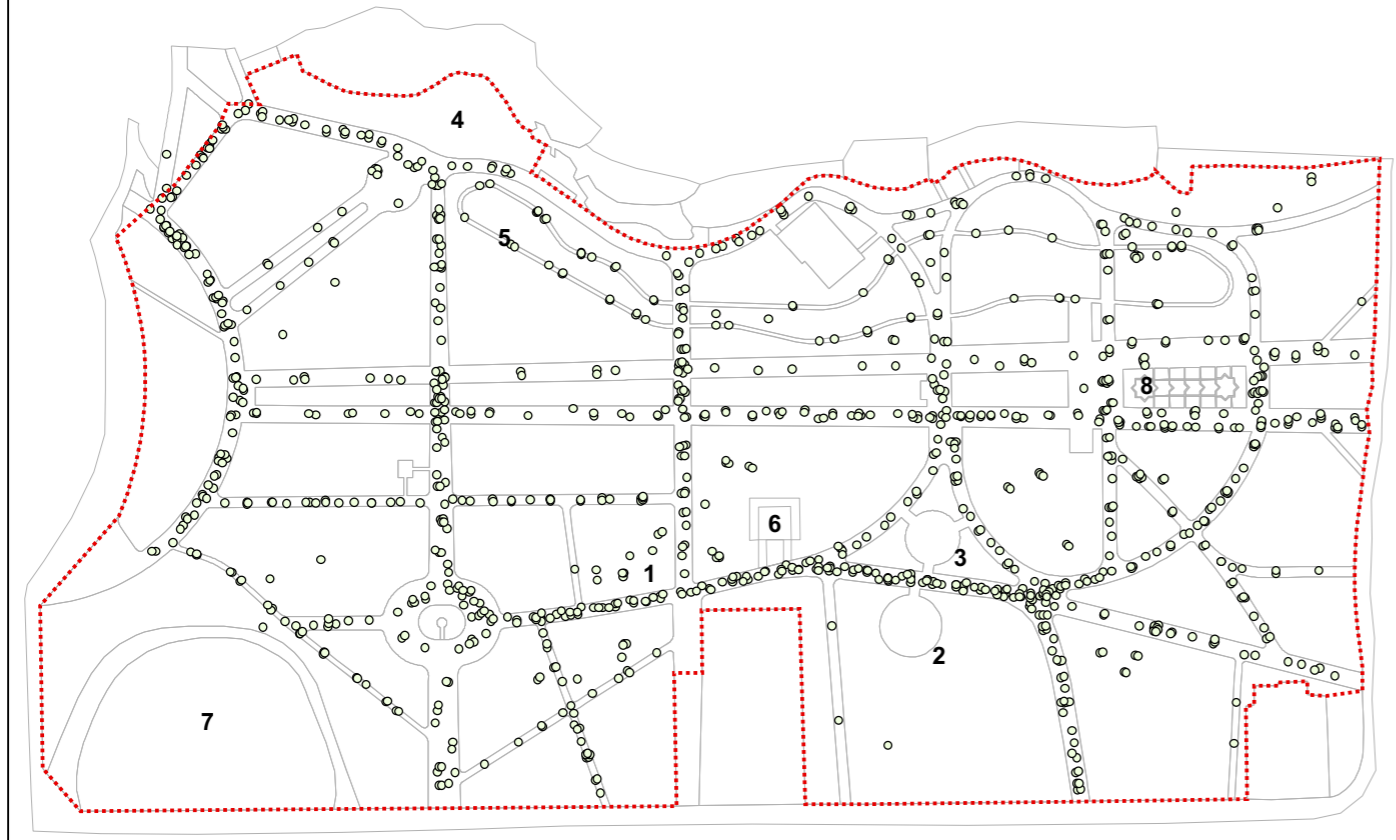
-----	Граница анализиране површине		1 - 5
1,2,3	Дечије игралиште		6 - 10
4,5	Кошаркашки терен		11 - 14
6	Скејт игралиште		15 - 18
7	Простор за кућне љубимце		

ПРИЛОГ Г2

Мапа 37. Просторна позиционираност корисника парка Ташмајдан у јуну 2012:
активност корисника - шетња / различити периоди посматрања

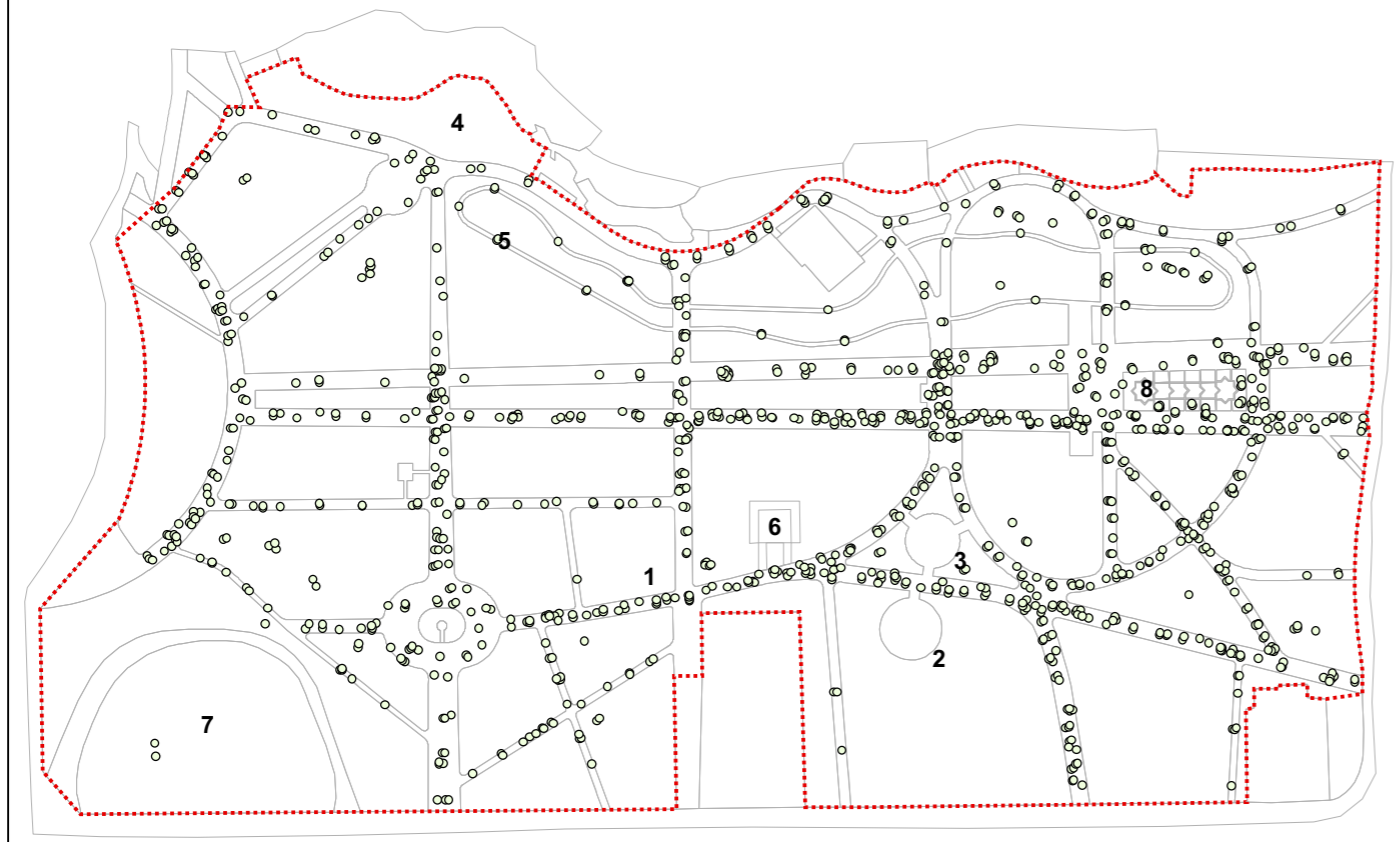
а. Период посматрања од 10-13h

б. Период посматрања од 13-16h

в. Период посматрања од 16-19h

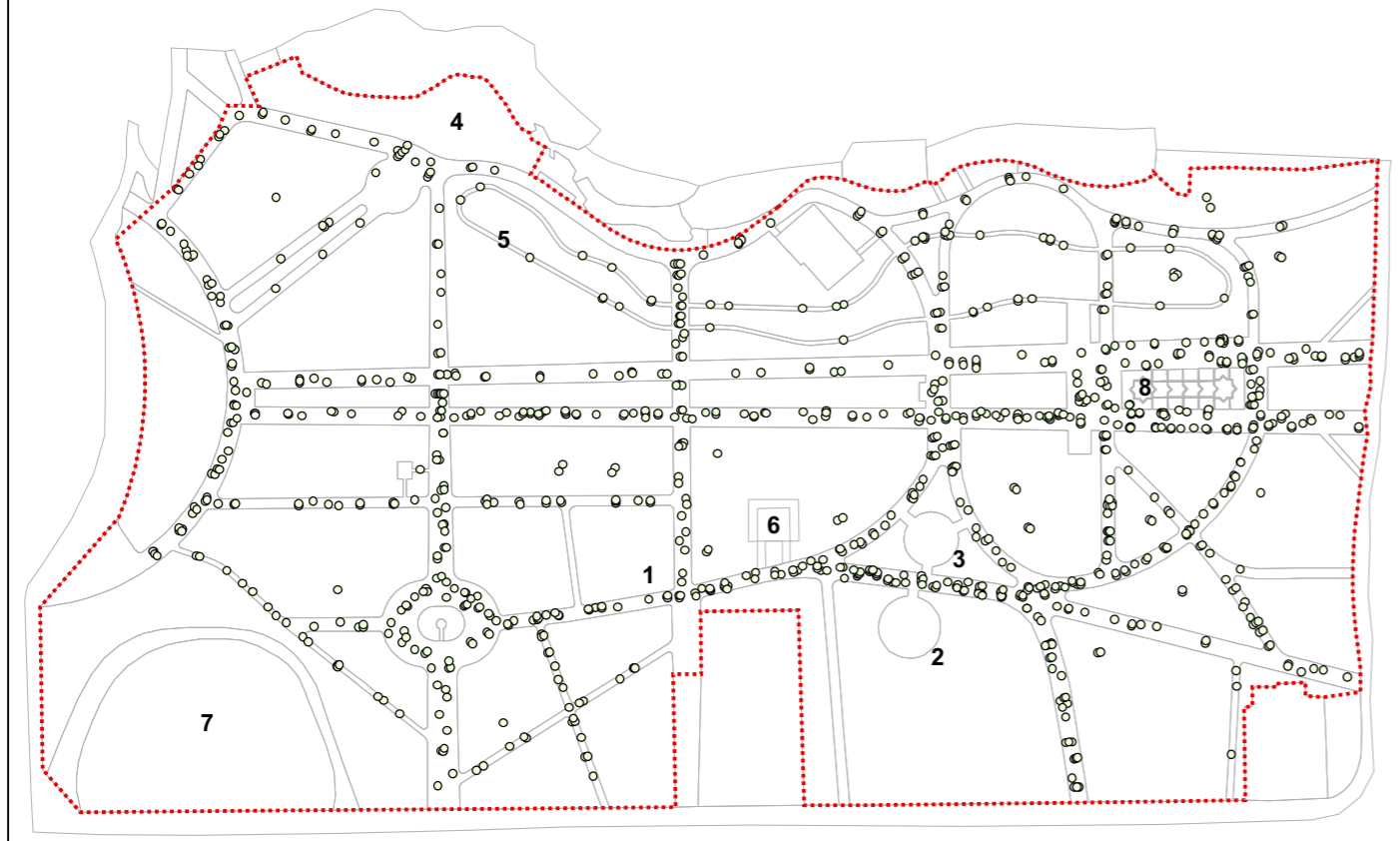

г. Период посматрања од 19-22h

Мапа 38. Просторна позиционираност корисника парка Ташмајдан у септембру 2012:
активност корисника - шетња / различити периоди посматрања

а. Период посматрања од 10-13h

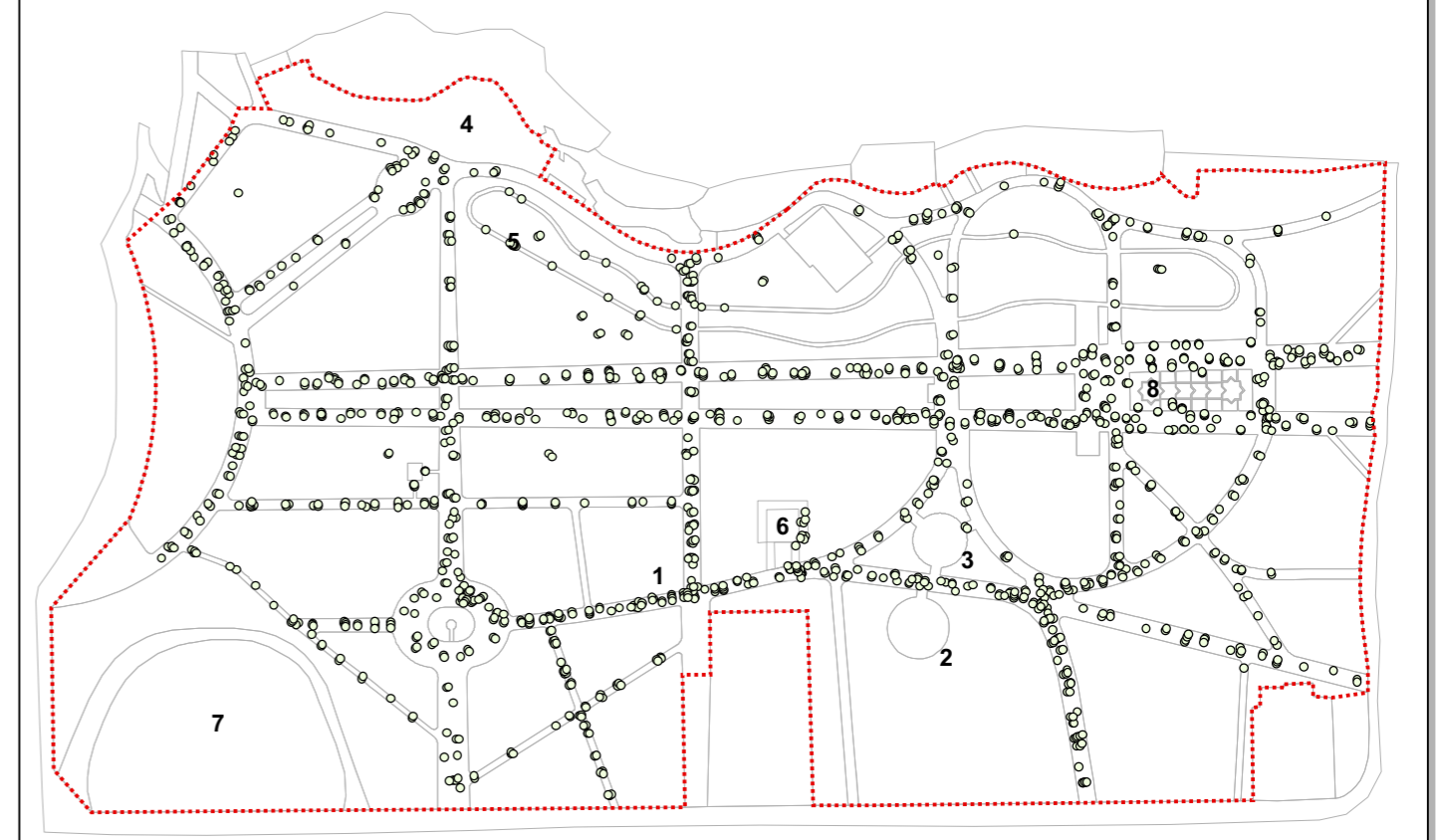
б. Период посматрања од 13-16h

в. Период посматрања од 16-19h

г. Период посматрања од 19-22h

Мапа 39. Просторна позиционираност корисника парка Ташмајдан у јуну 2012:
активност корисника - седење / различити периоди посматрања

а. Период посматрања од 10-13h

б. Период посматрања од 13-16h

в. Период посматрања од 16-19h

г. Период посматрања од 19-22h

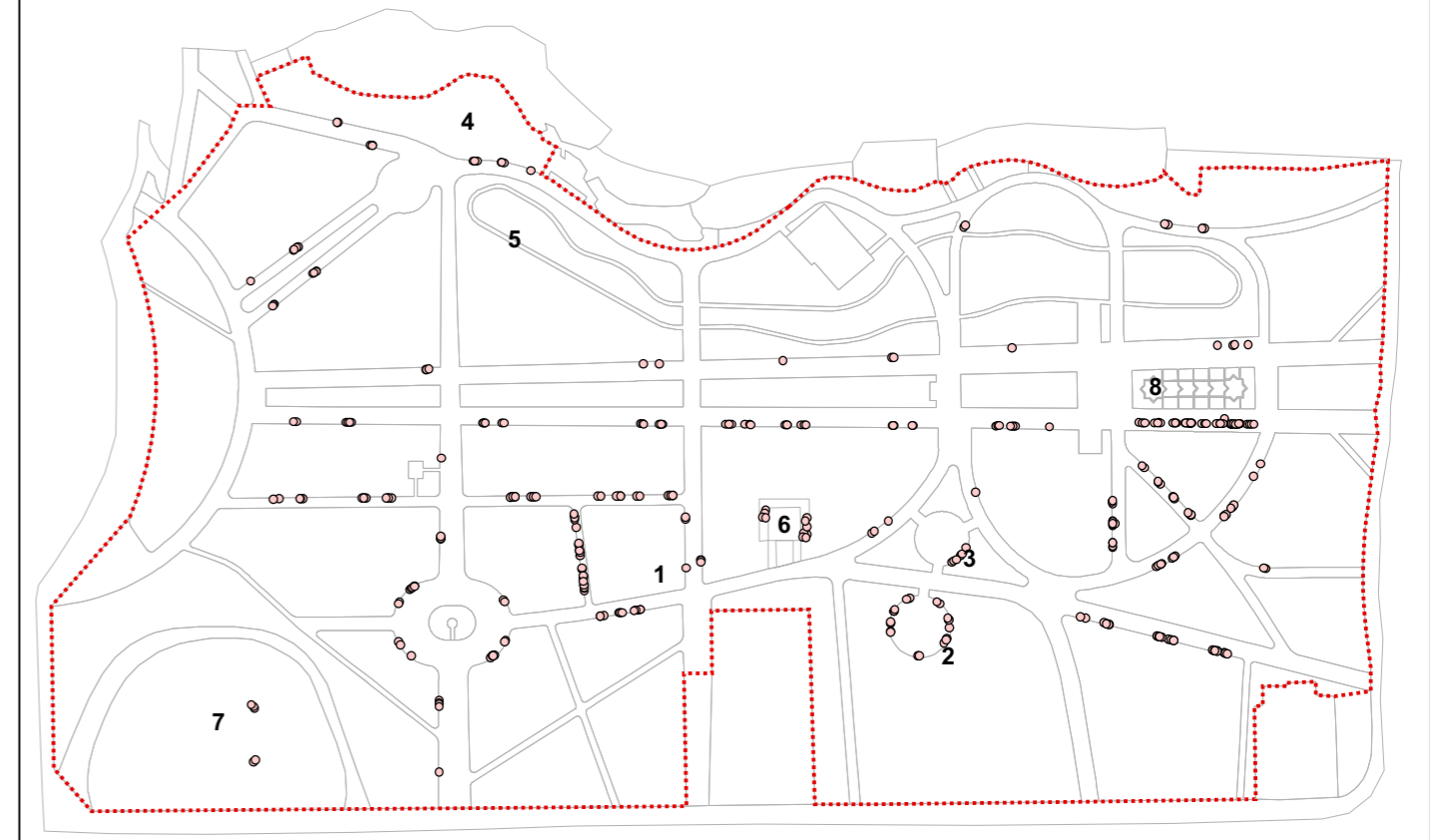

Мапа 40. Просторна позиционираност корисника парка Ташмајдан у септембру 2012:
активност корисника - седење / различити периоди посматрања

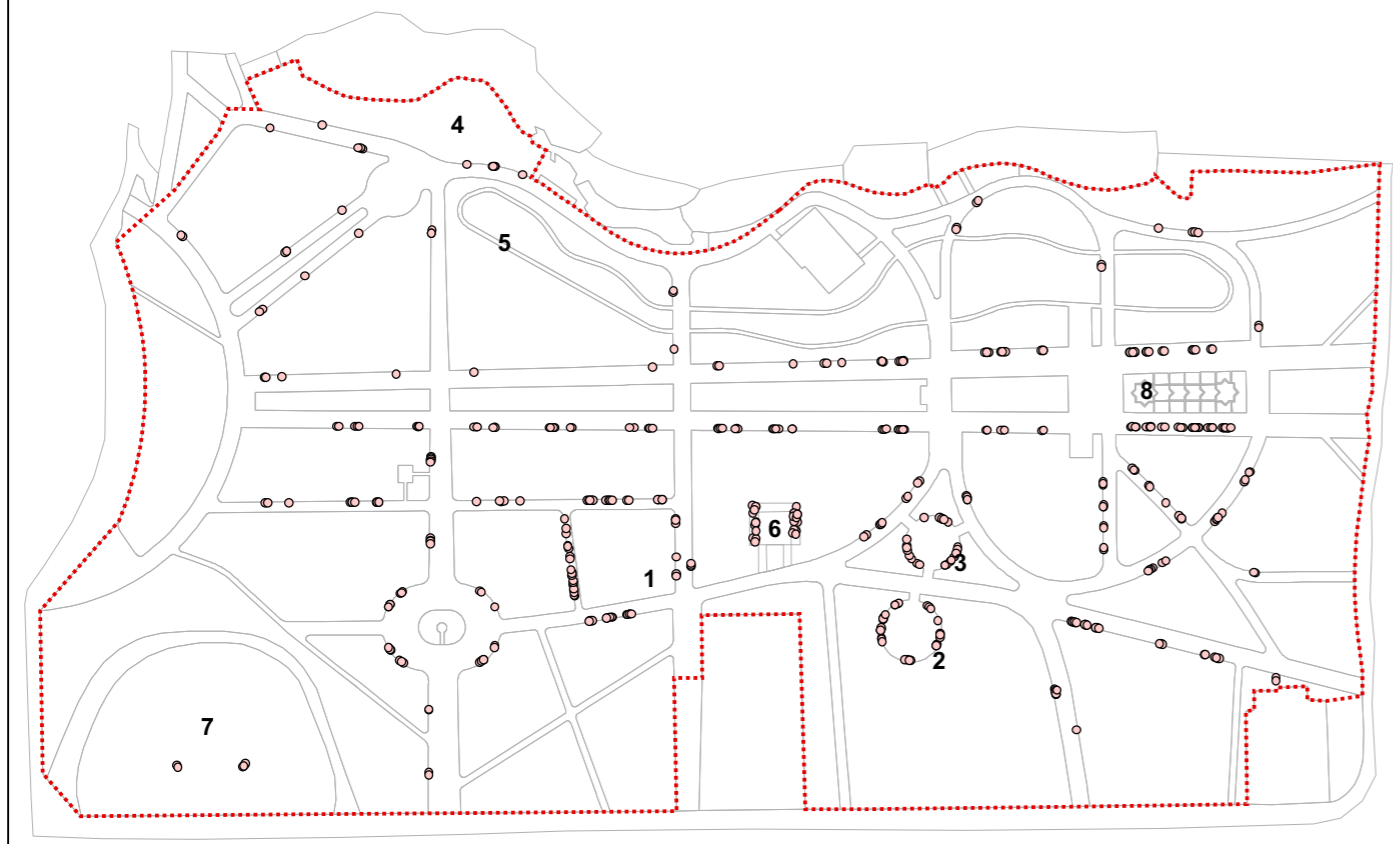
а. Период посматрања од 10-13h

б. Период посматрања од 13-16h

в. Период посматрања од 16-19h

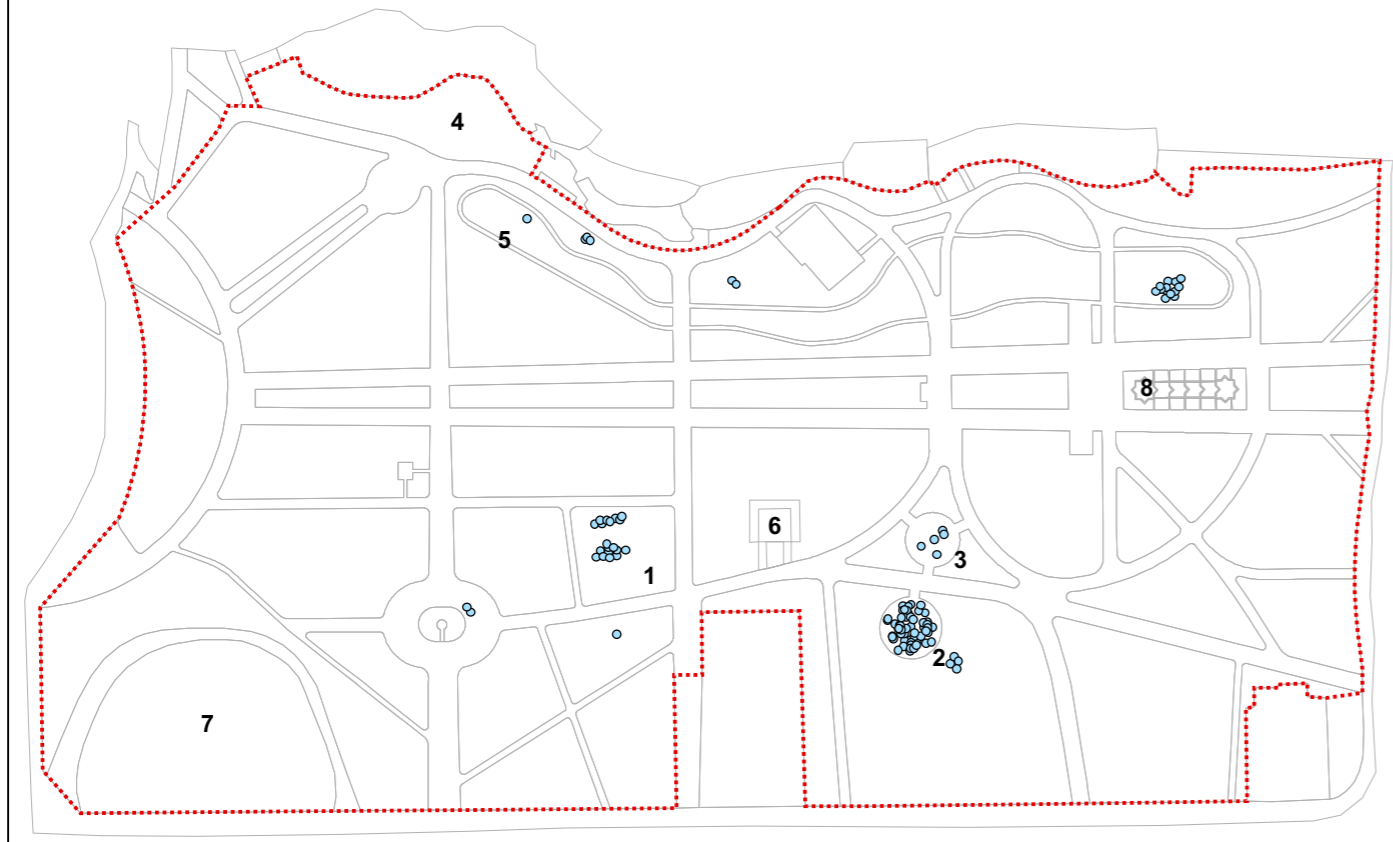
г. Период посматрања од 19-22h

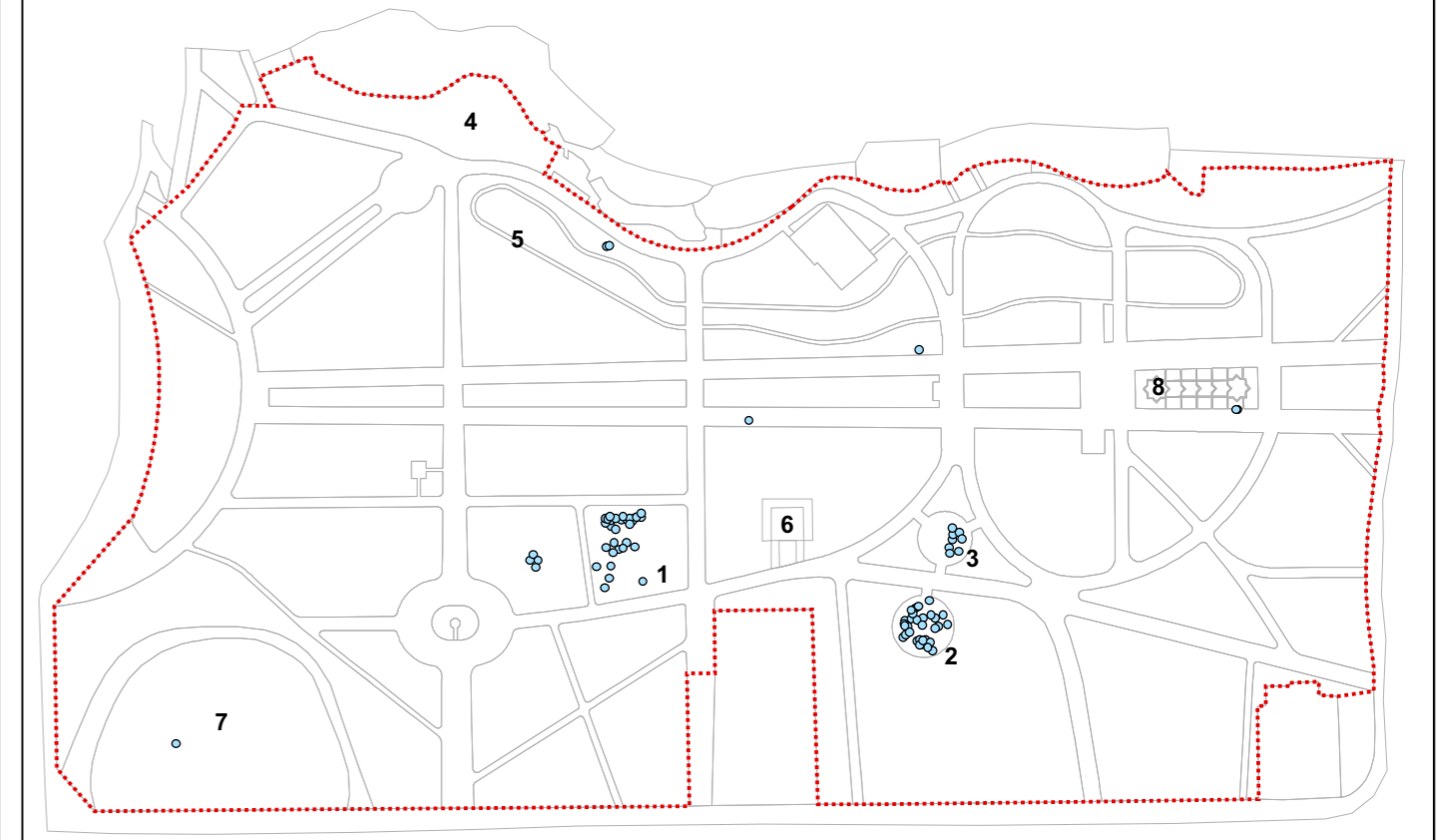

Мапа 41. Просторна позиционираност корисника парка Ташмајдан у јуну 2012:
активност корисника - игра / различити периоди посматрања

а. Период посматрања од 10-13h

б. Период посматрања од 13-16h

в. Период посматрања од 16-19h

г. Период посматрања од 19-22h

Мапа 42. Просторна позиционираност корисника парка Ташмајдан у септембру 2012:
активност корисника - игра / различити периоди посматрања

а. Период посматрања од 10-13h

б. Период посматрања од 13-16h

в. Период посматрања од 16-19h

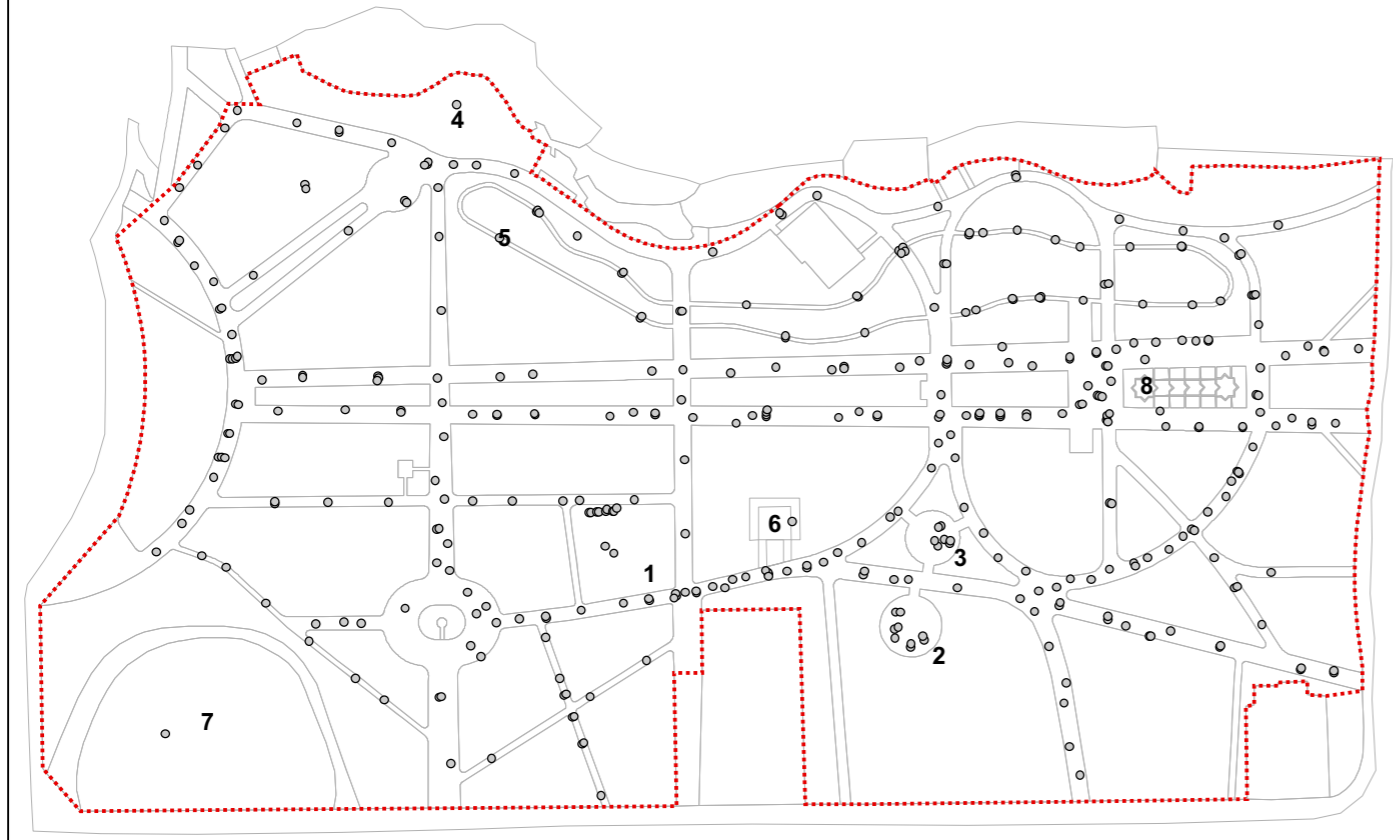

г. Период посматрања од 19-22h

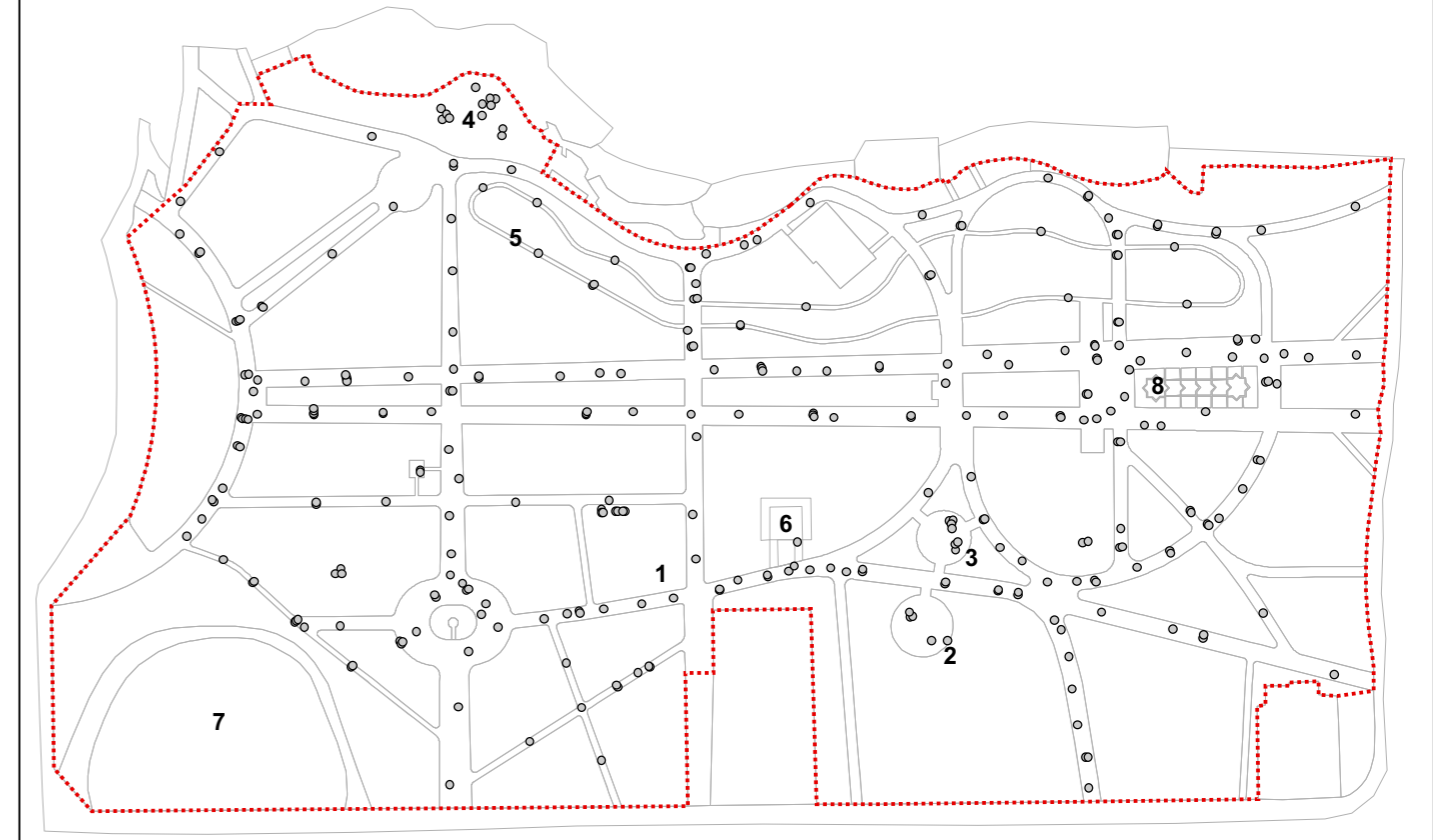

Мапа 43. Просторна позиционираност корисника парка Ташмајдан за 22. децембар 2012:
све активности корисника / различити периоди посматрања

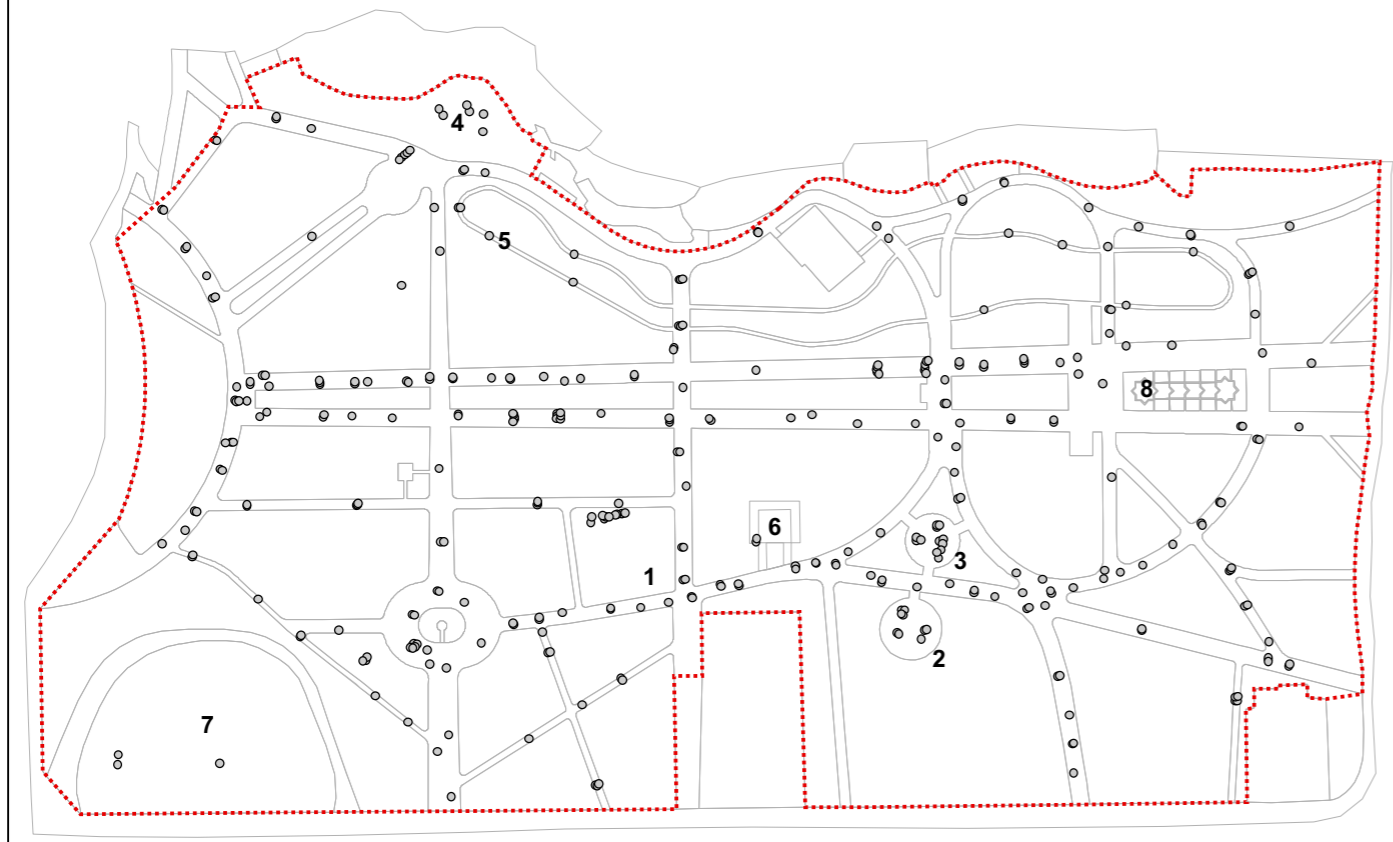
а. Период посматрања од 10-13h

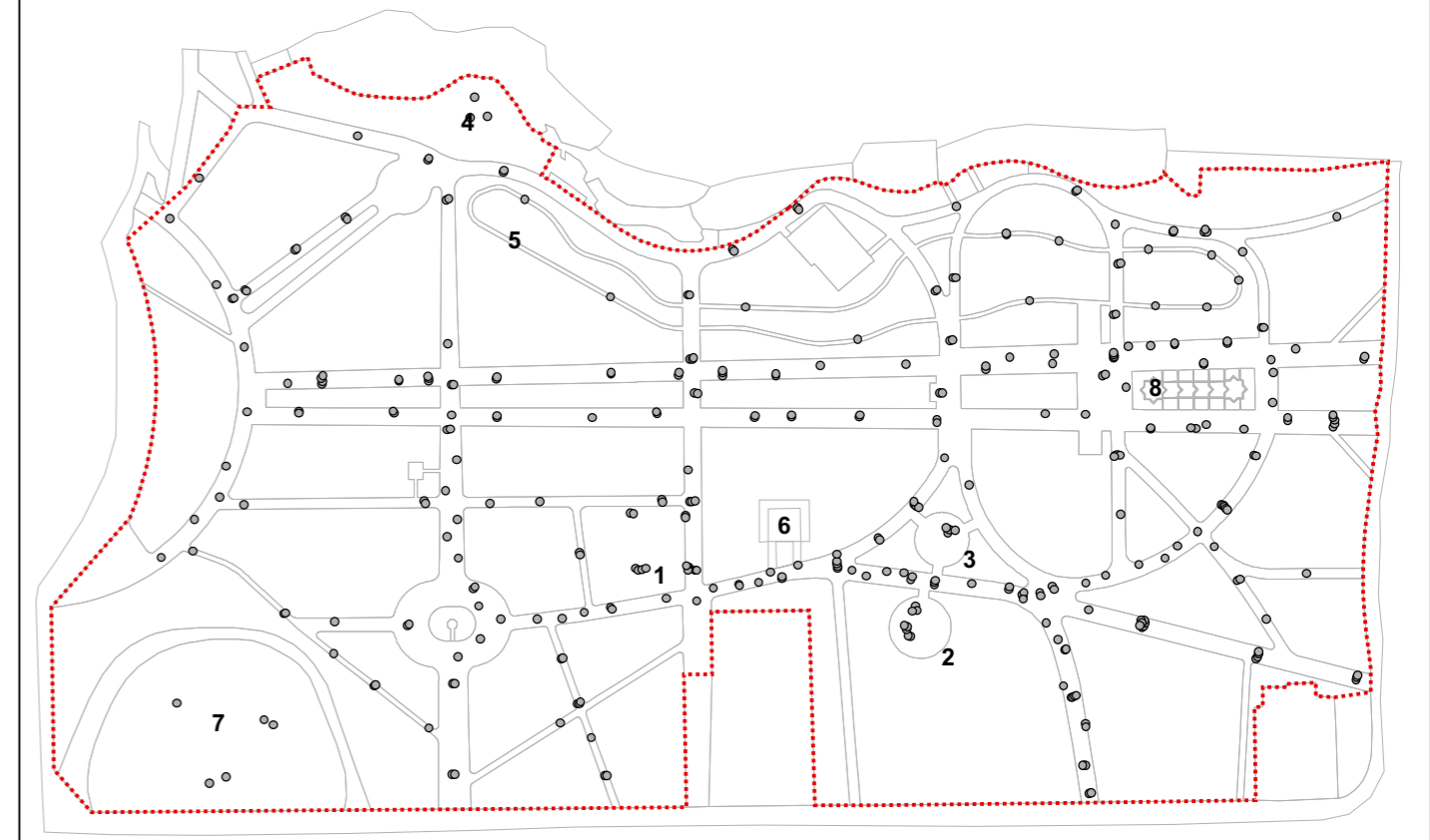
б. Период посматрања од 13-16h

в. Период посматрања од 16-19h

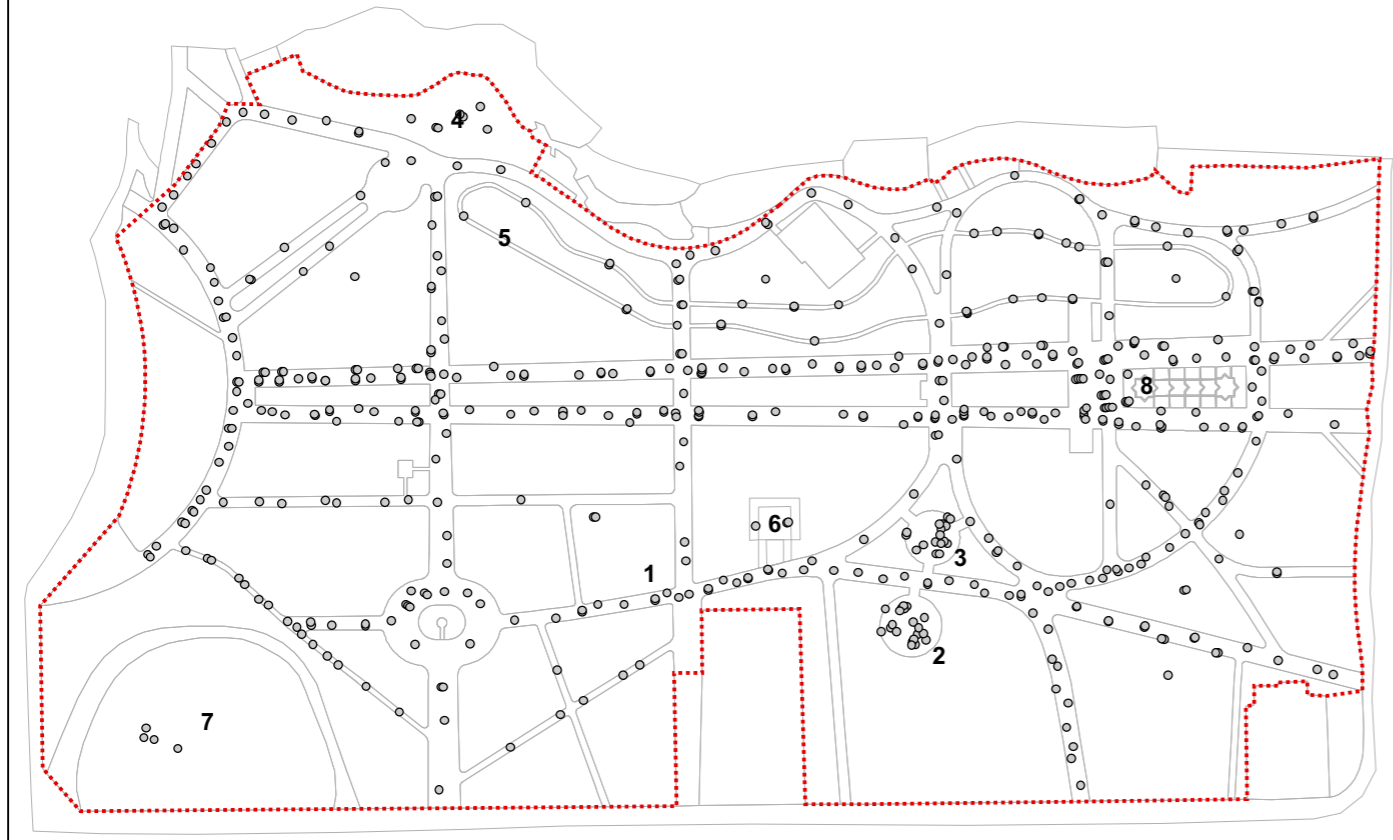

г. Период посматрања од 19-22h

Мапа 44. Просторна позиционираност корисника парка Ташмајдан за 25. децембар 2012:
све активности корисника / различити периоди посматрања

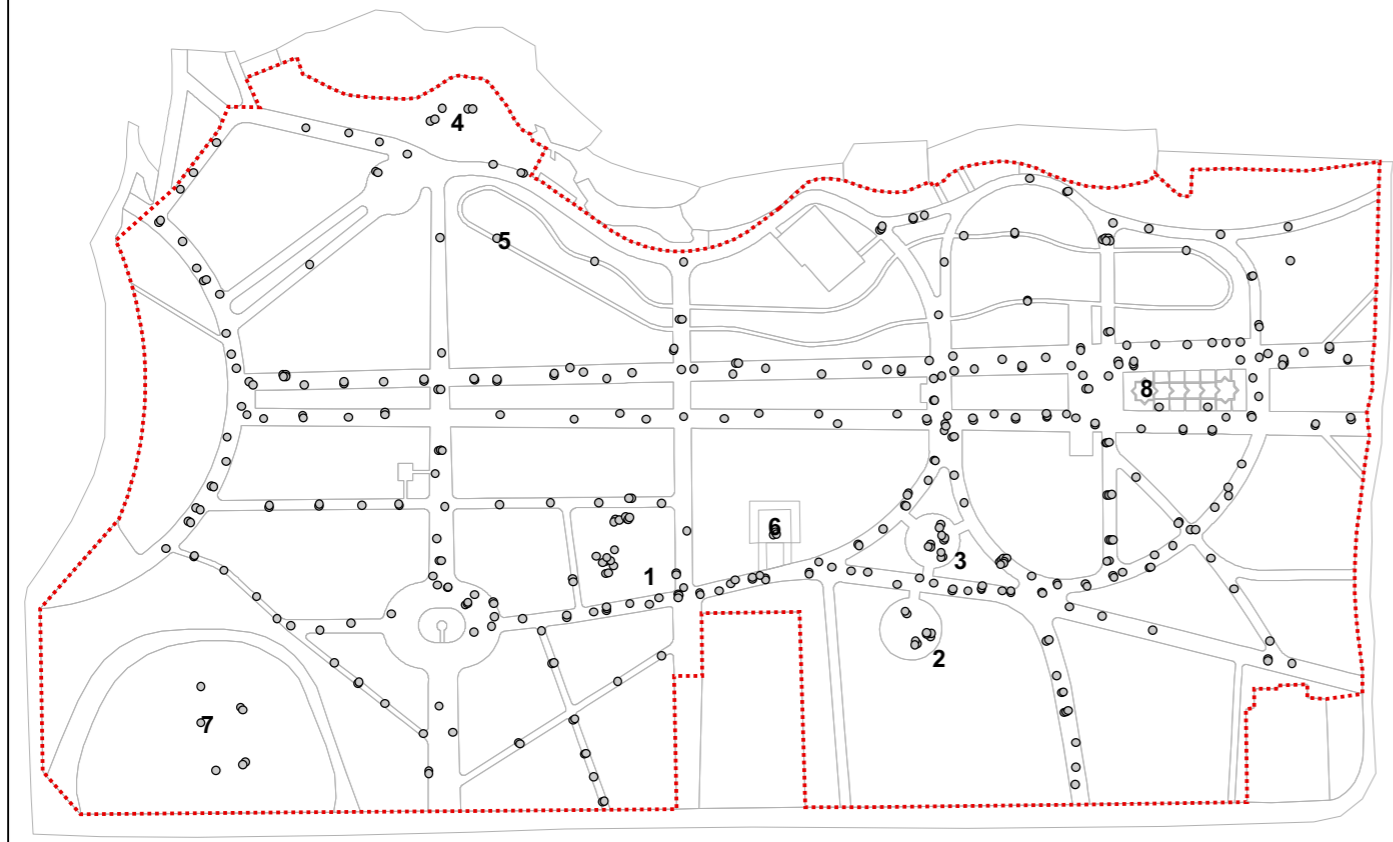
а. Период посматрања од 10-13h

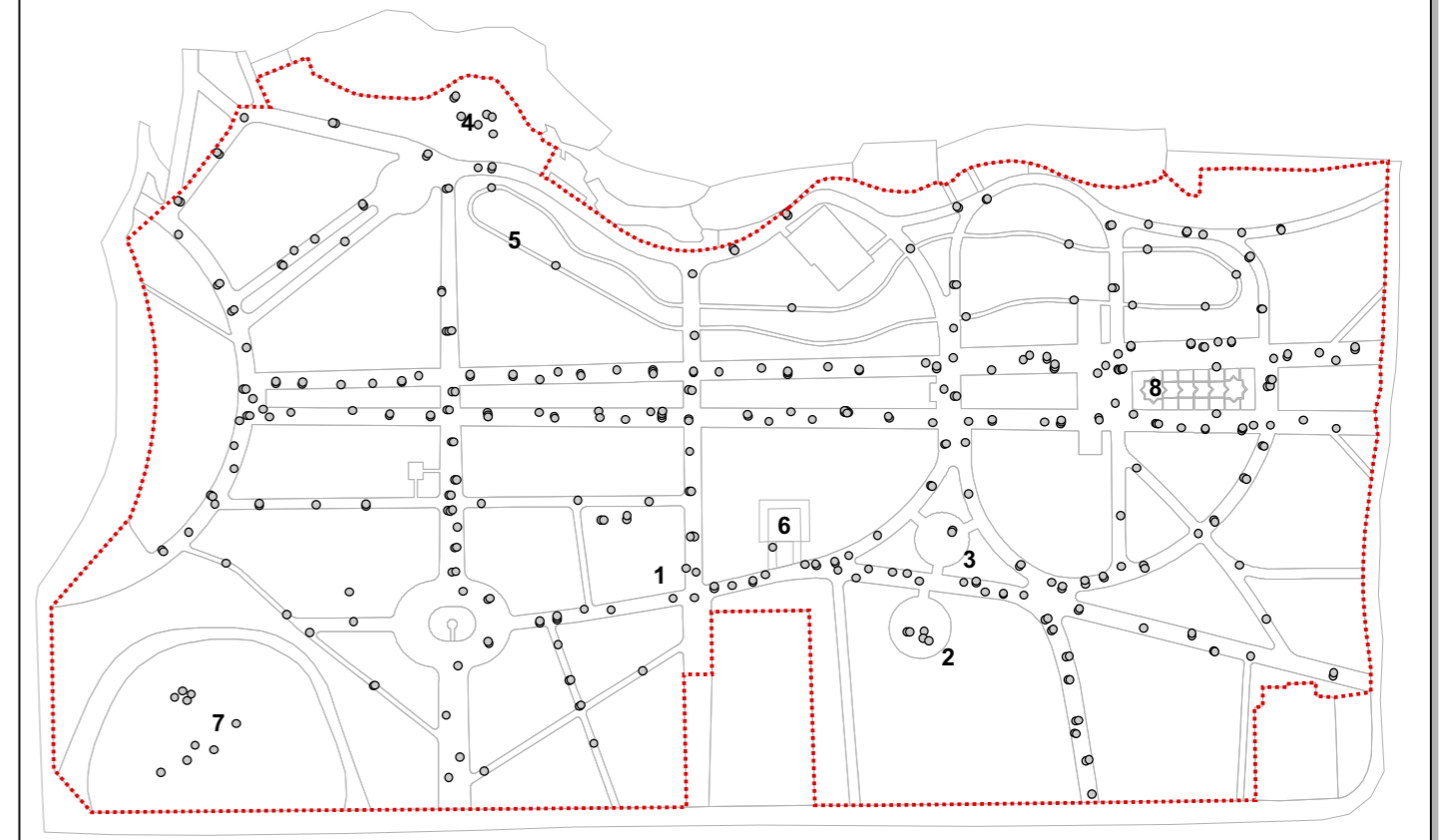
б. Период посматрања од 13-16h

в. Период посматрања од 16-19h

г. Период посматрања од 19-22h

Мапа 45. Просторна позиционираност корисника парка Беле воде у јуну 2012:
активност корисника - шетња / различити периоди посматрања

а. Период посматрања од 10-13h

б. Период посматрања од 13-16h

в. Период посматрања од 16-19h

г. Период посматрања од 19-22h

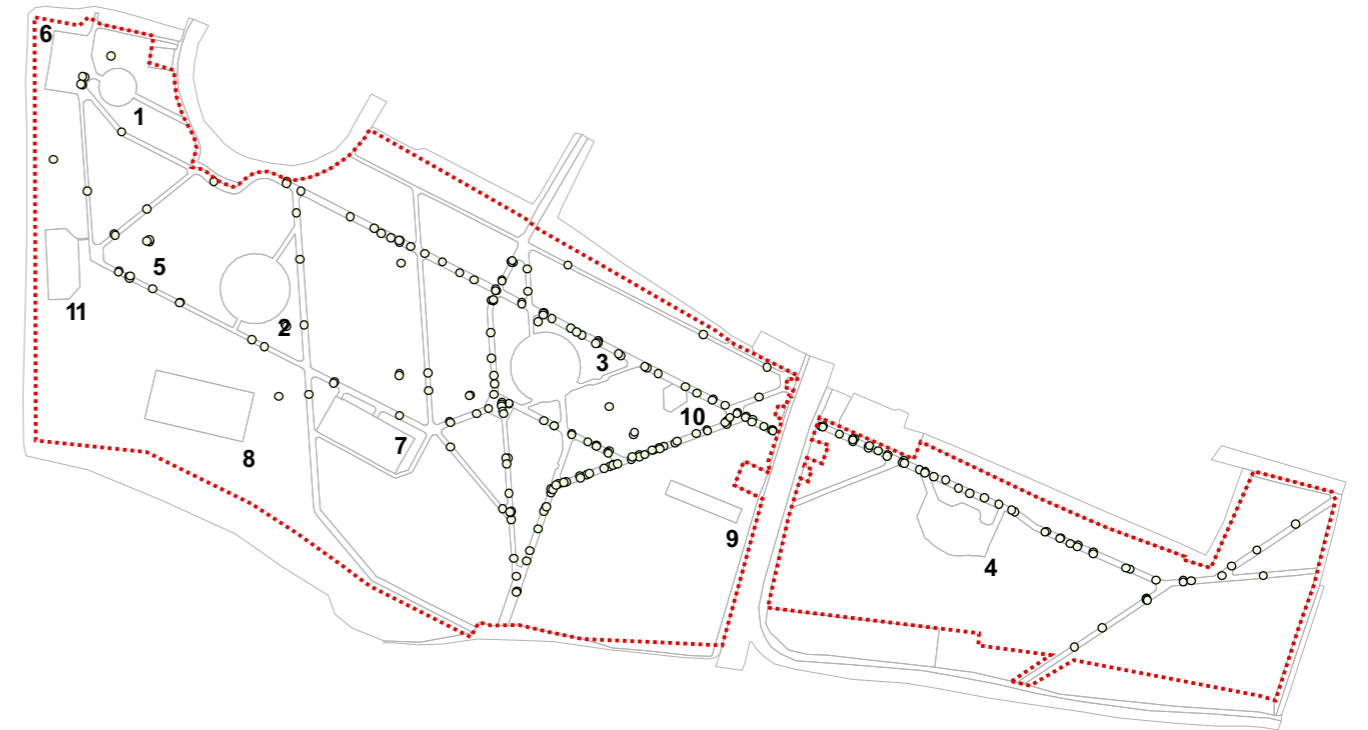

Мапа 46. Просторна позиционираност корисника парка Беле воде у септембру 2012:
активност корисника - шетња / различити периоди посматрања

а. Период посматрања од 10-13h

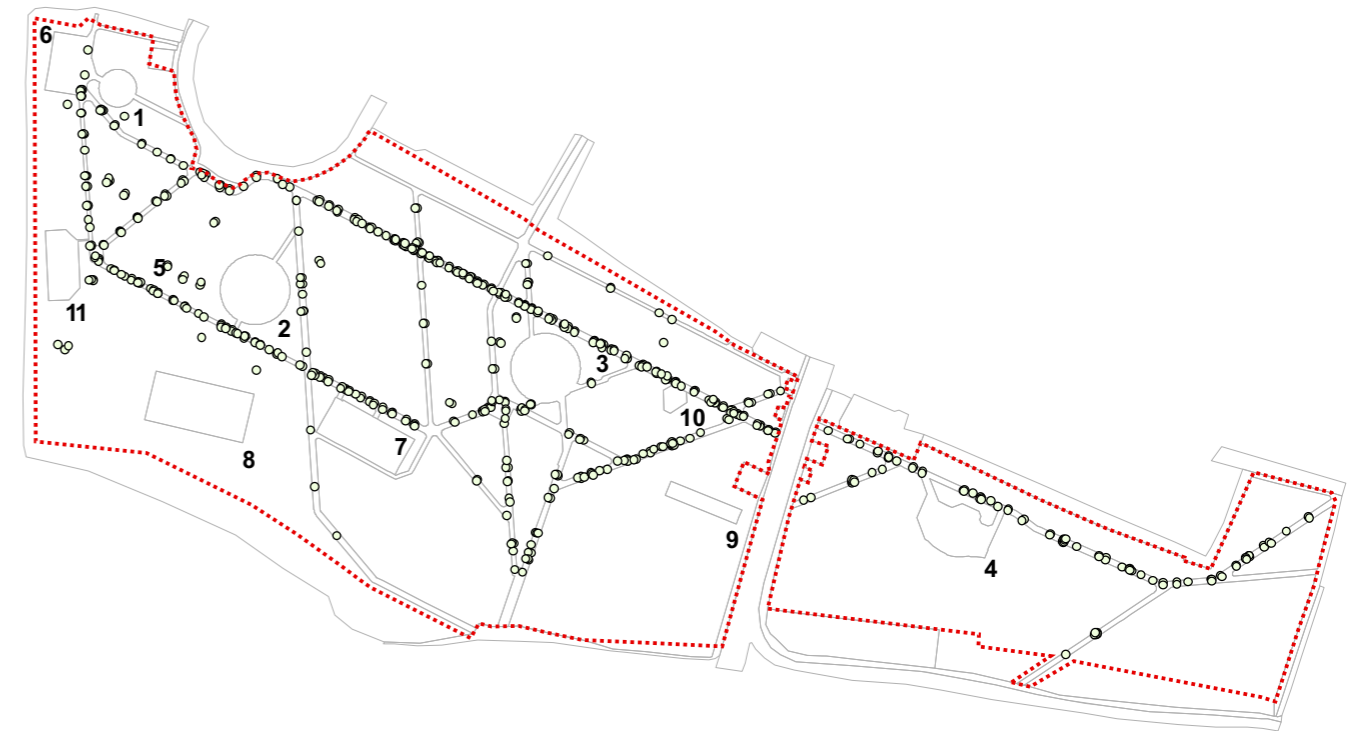
б. Период посматрања од 13-16h

в. Период посматрања од 16-19h

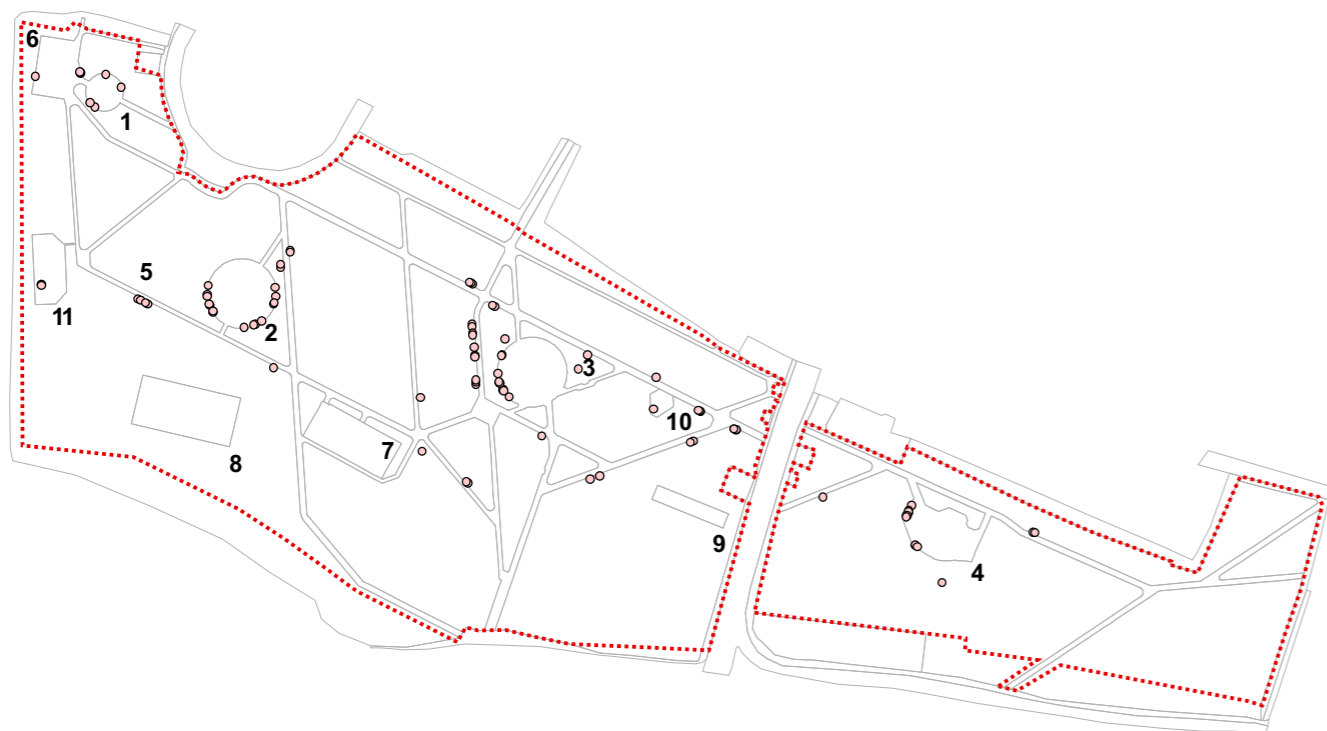

г. Период посматрања од 19-22h

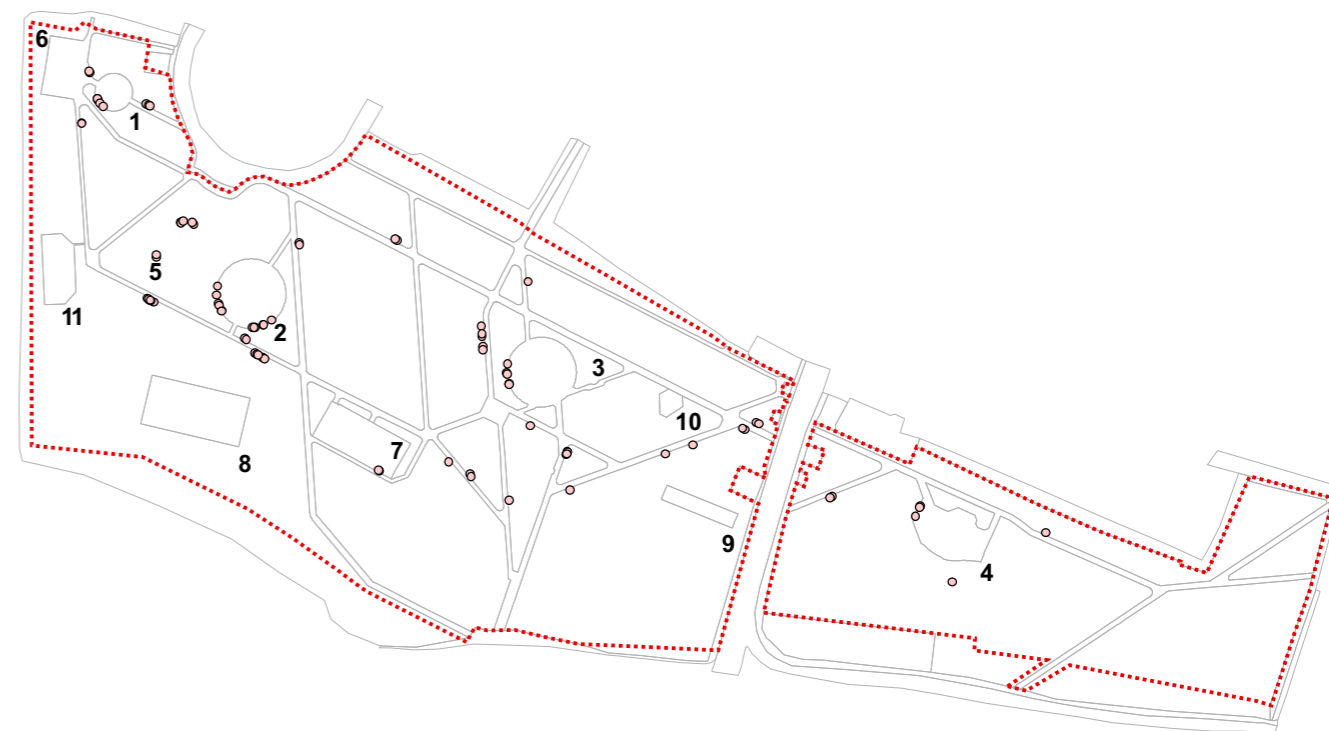

Мапа 47. Просторна позиционираност корисника парка Беле воде у јуну 2012:
активност корисника - седење / различити периоди посматрања

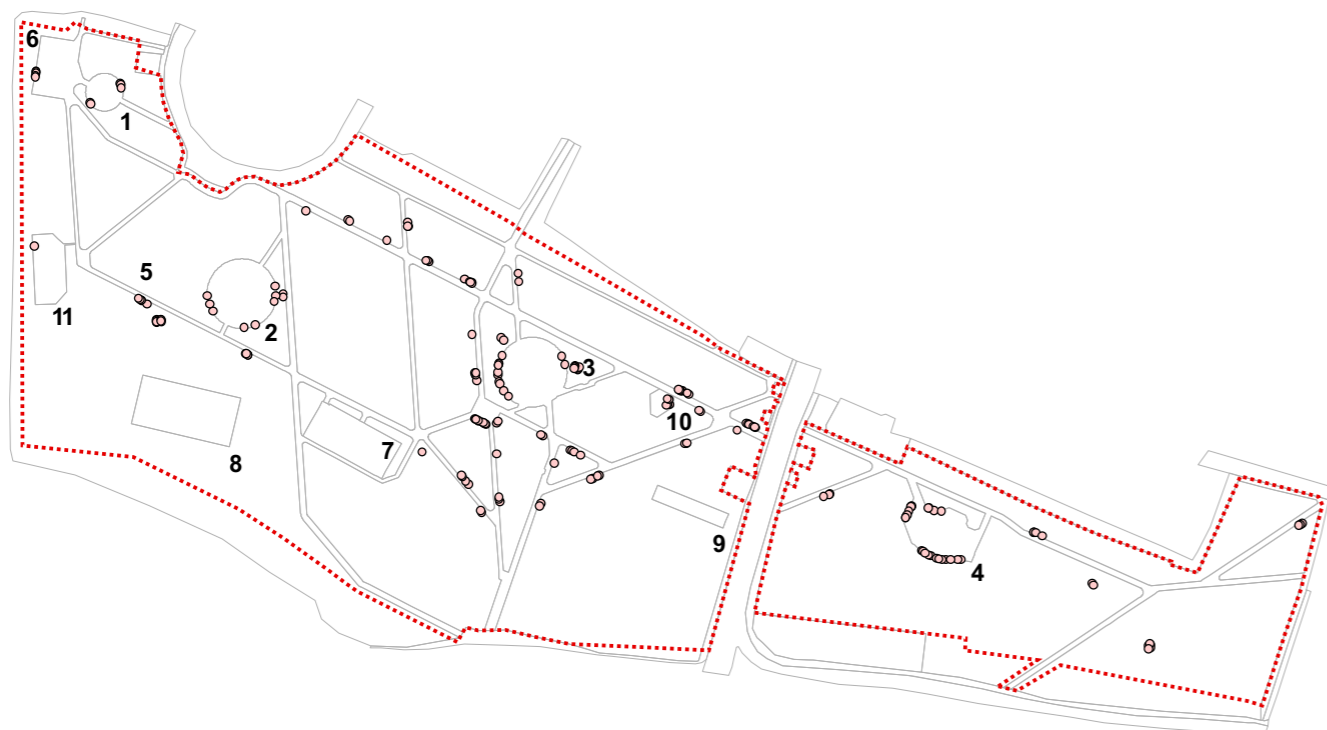
а. Период посматрања од 10-13h

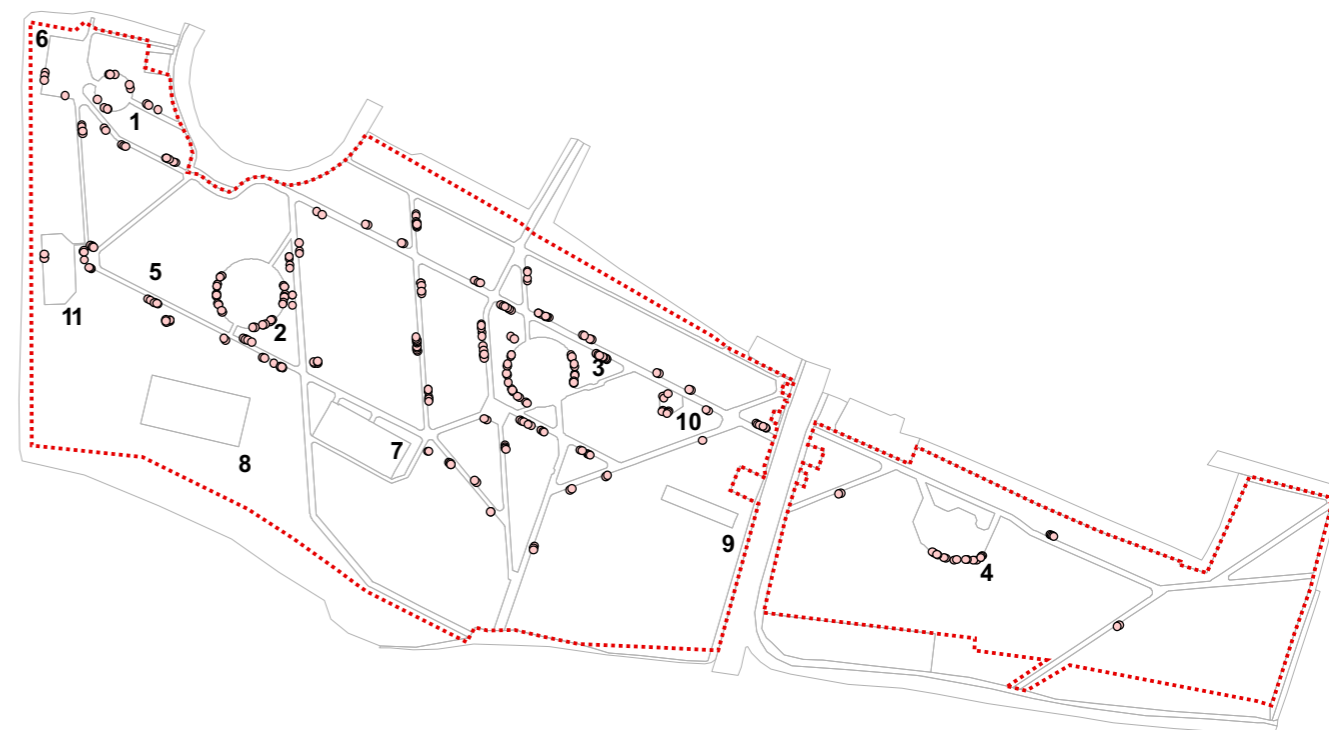
б. Период посматрања од 13-16h

в. Период посматрања од 16-19h

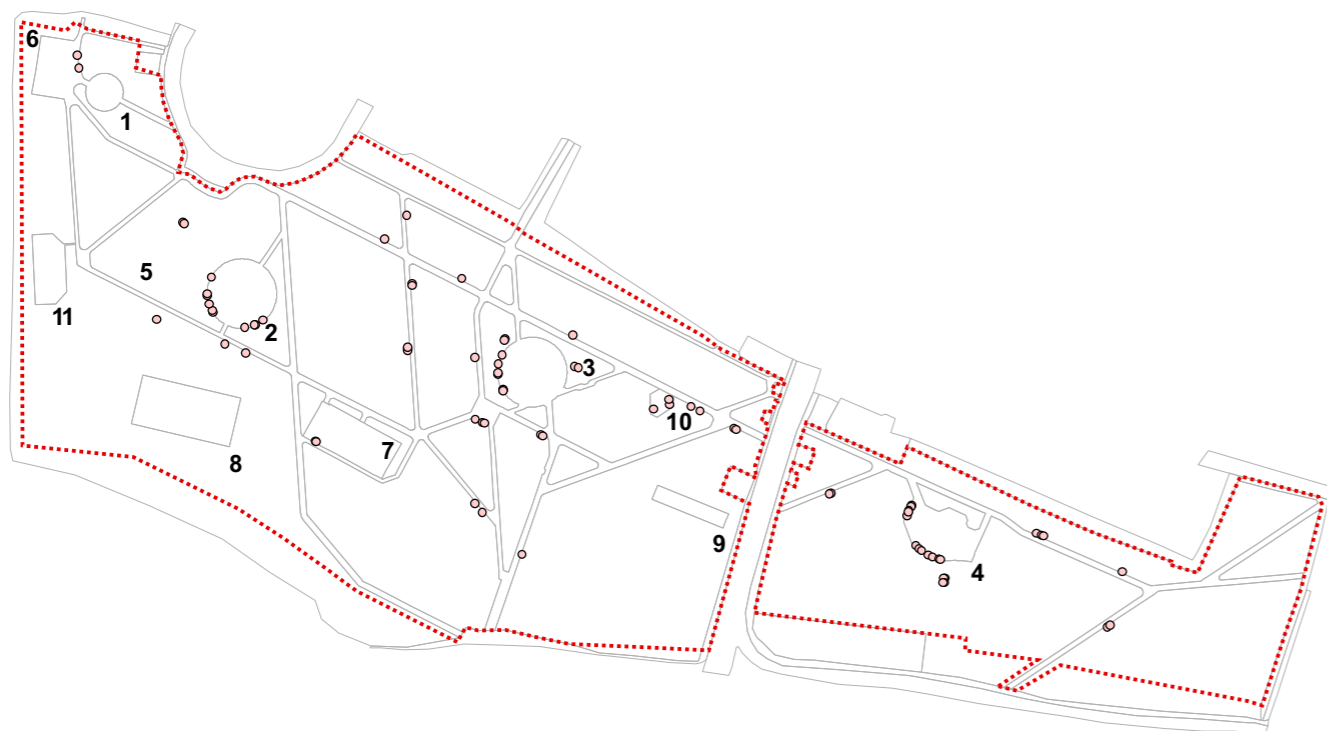

г. Период посматрања од 19-22h

Мапа 48. Просторна позиционираност корисника парка Беле воде у септембру 2012:
активност корисника - седење / различити периоди посматрања

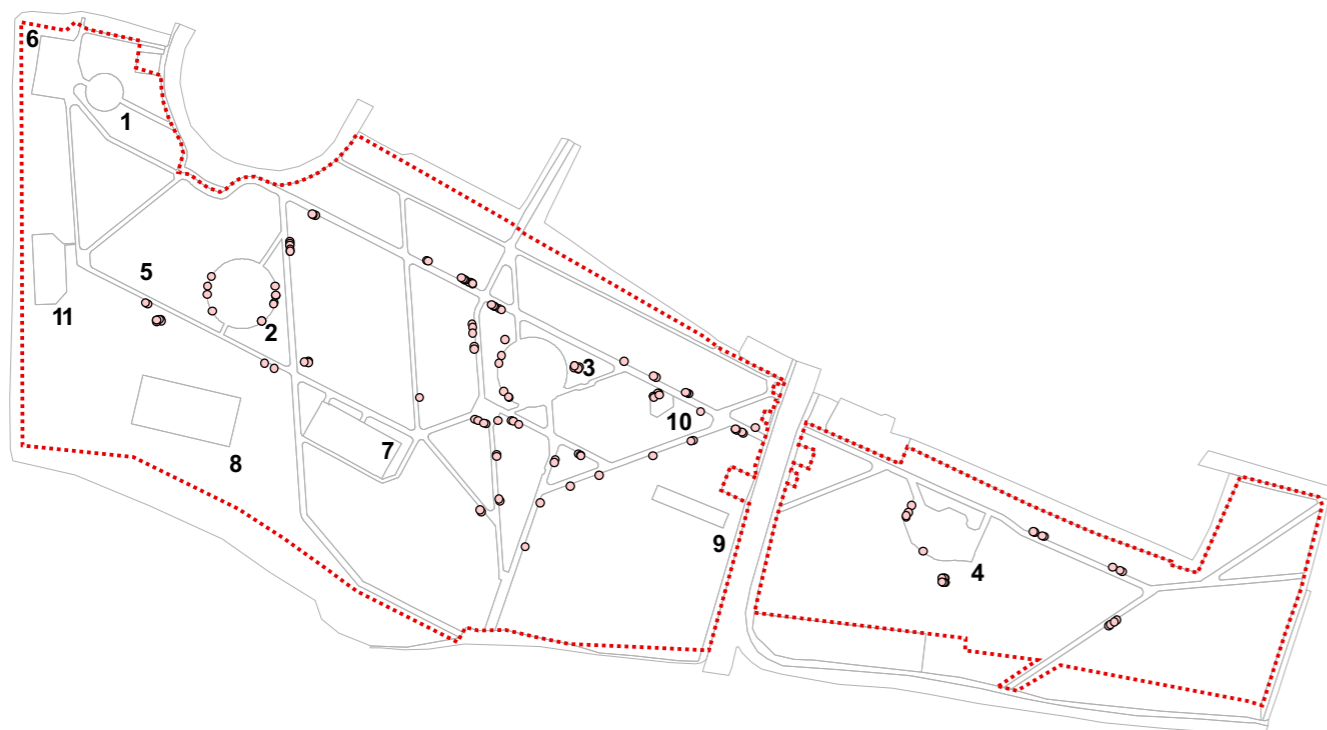
а. Период посматрања од 10-13h

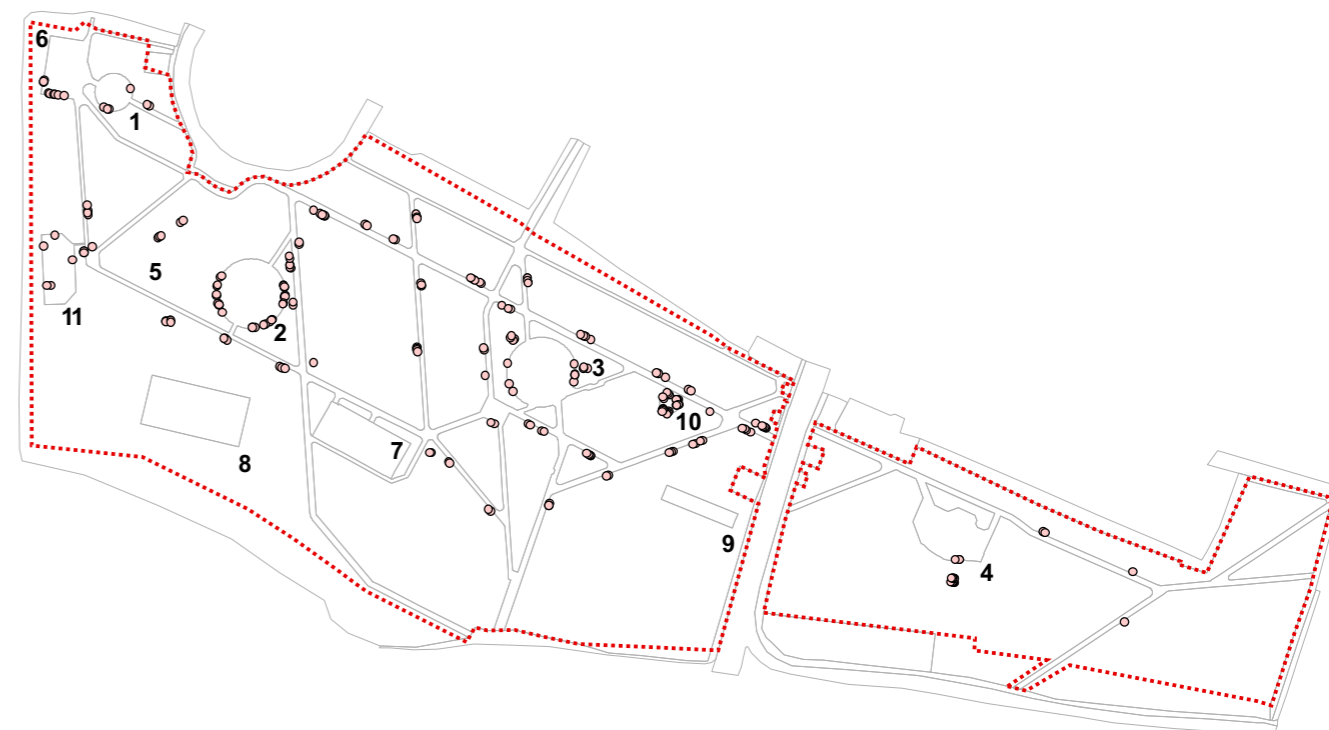
б. Период посматрања од 13-16h

в. Период посматрања од 16-19h

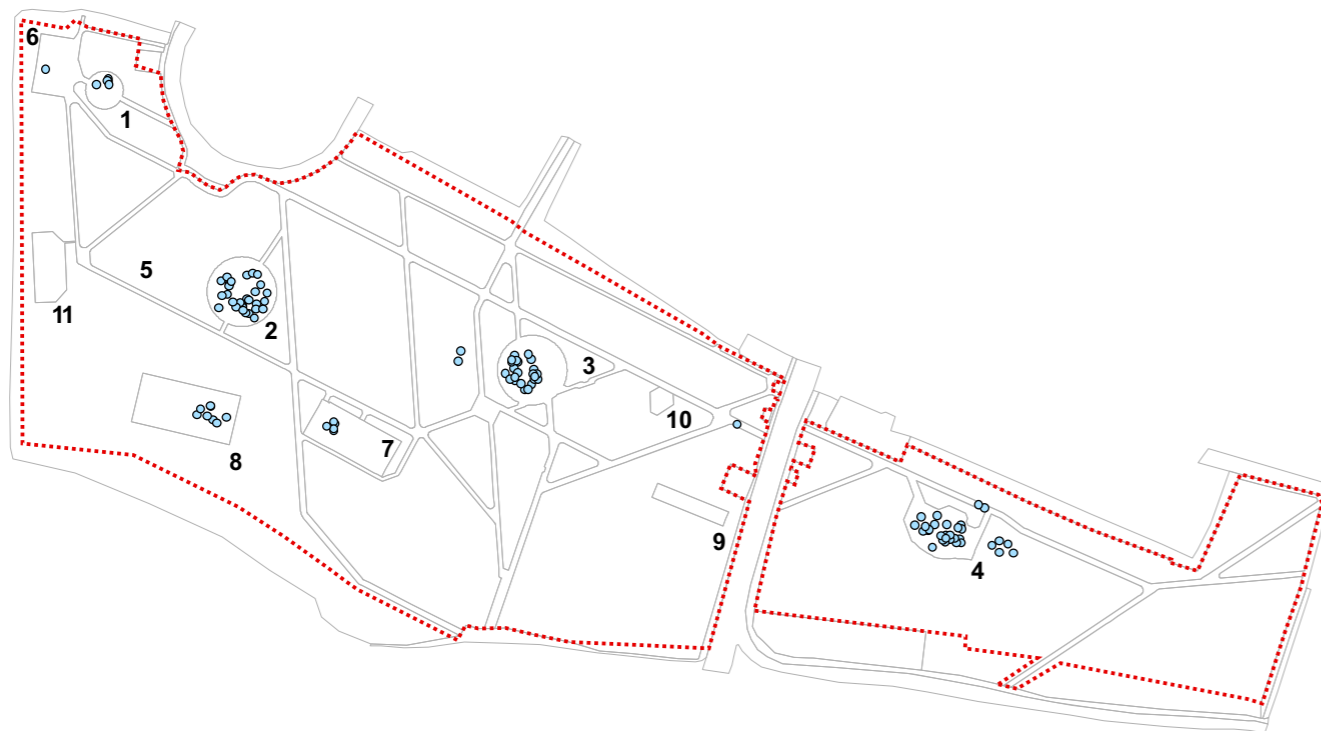
г. Период посматрања од 19-22h

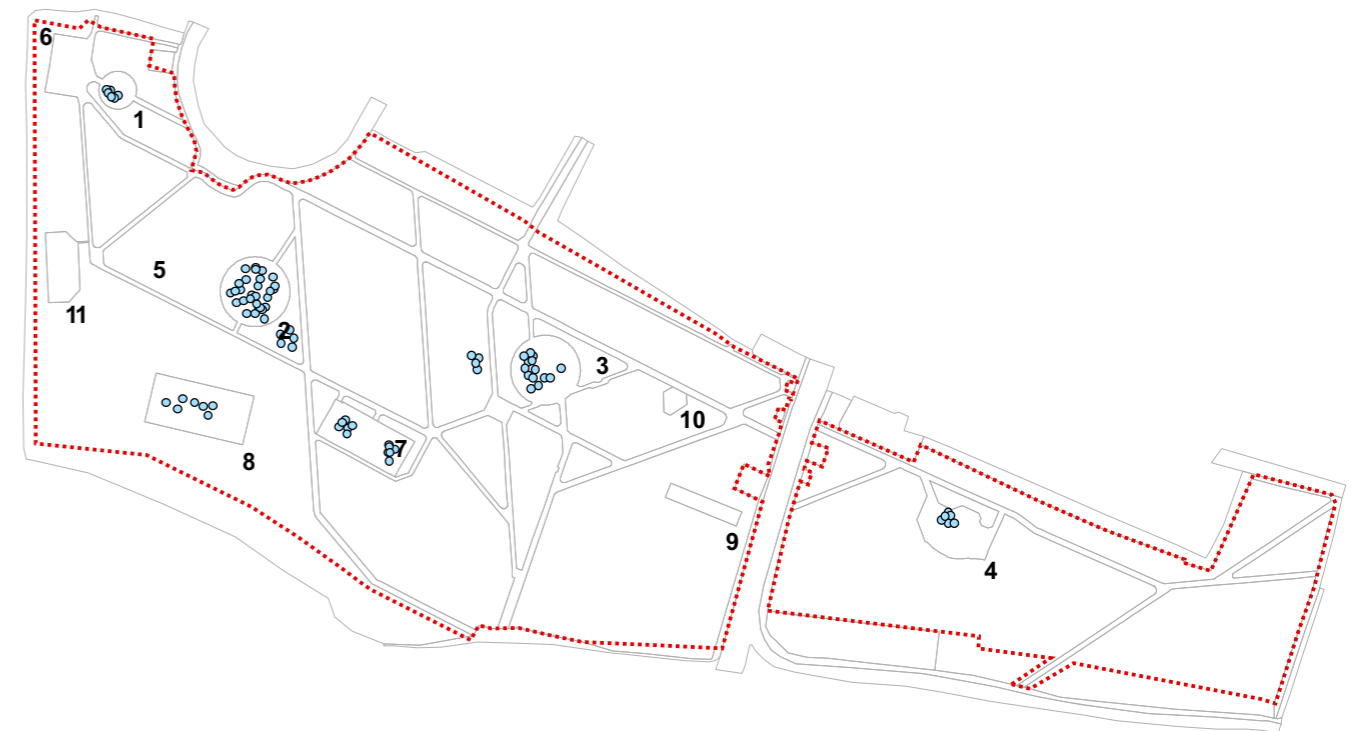

Мапа 49. Просторна позиционираност корисника парка Беле воде у јуну 2012:
активност корисника - игра / различити периоди посматрања

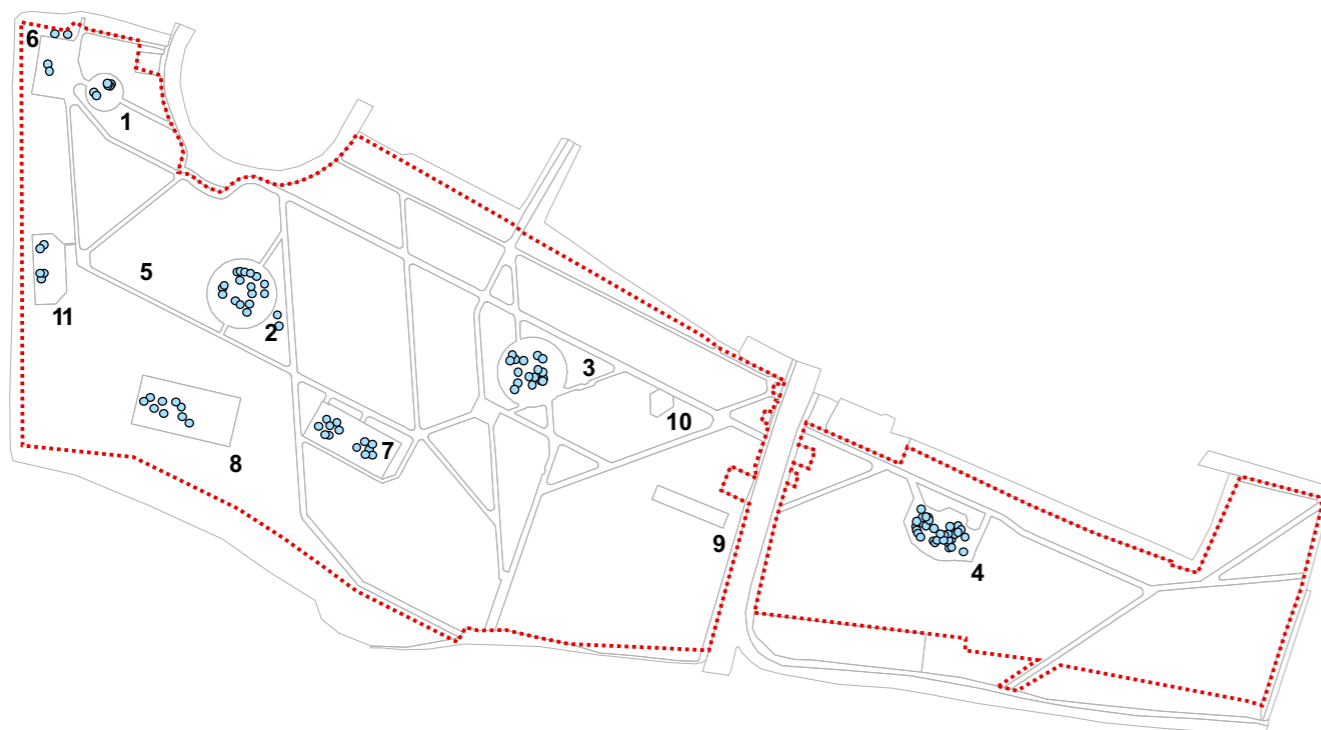
а. Период посматрања од 10-13h

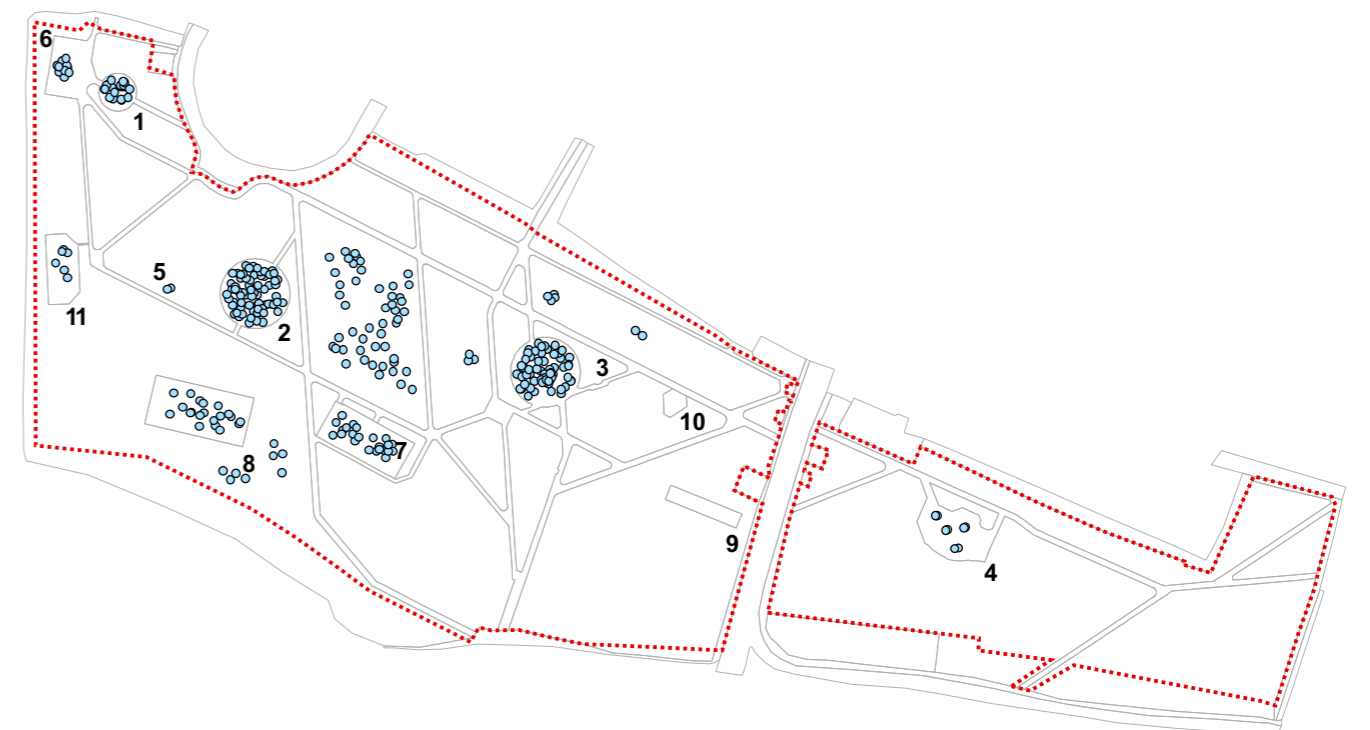
б. Период посматрања од 13-16h

в. Период посматрања од 16-19h

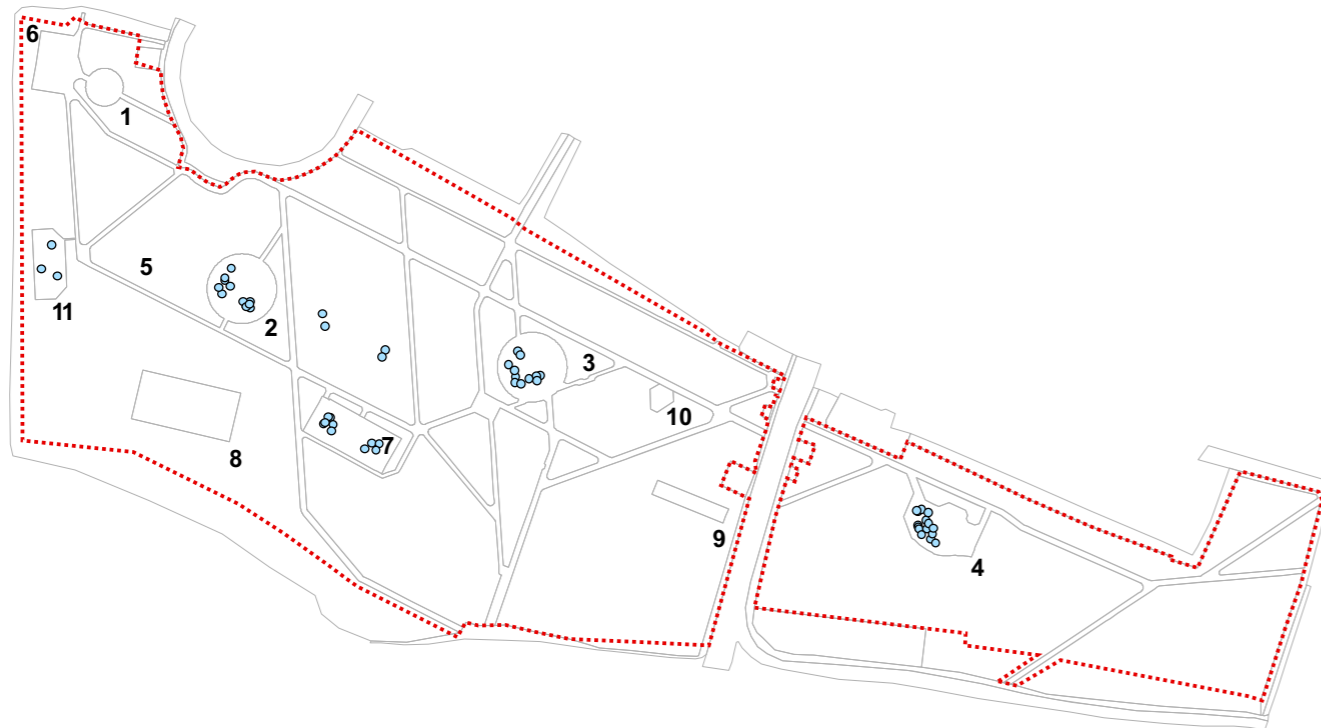

г. Период посматрања од 19-22h

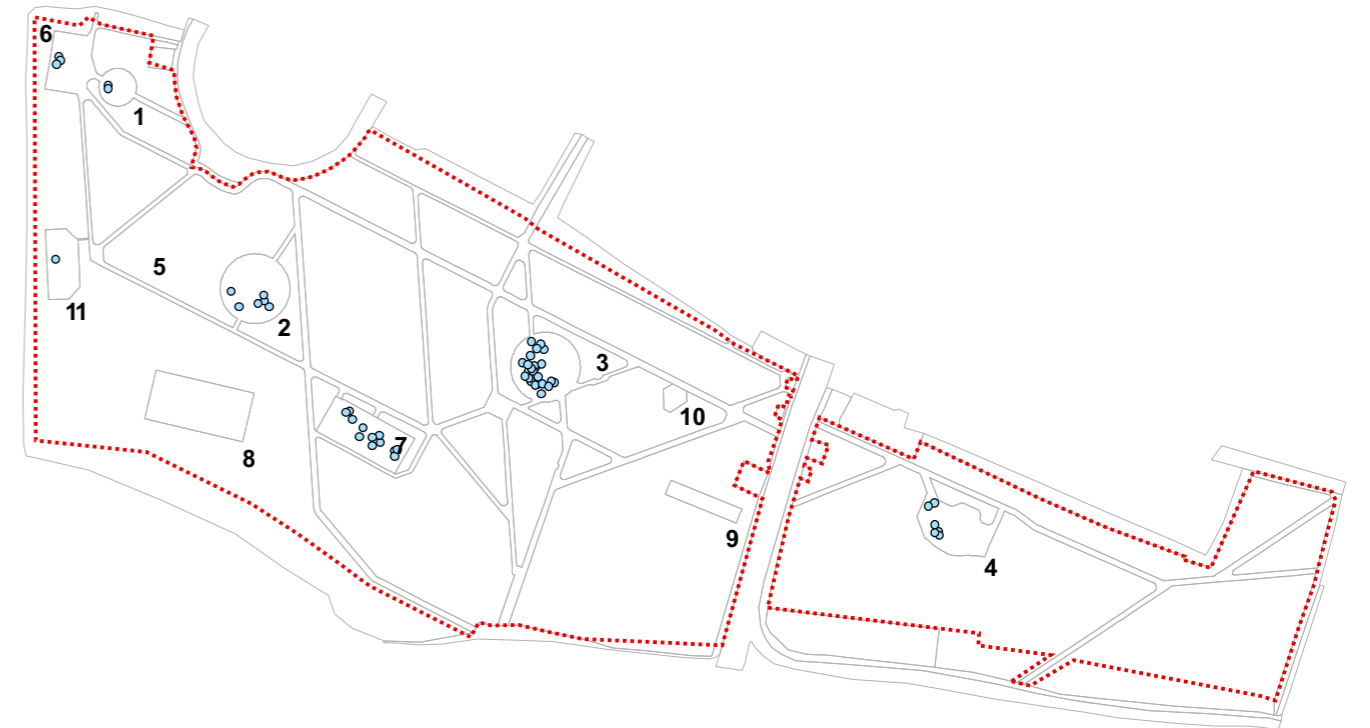

Мапа 50. Просторна позиционираност корисника парка Беле воде у септембру 2012:
активност корисника - игра / различити периоди посматрања

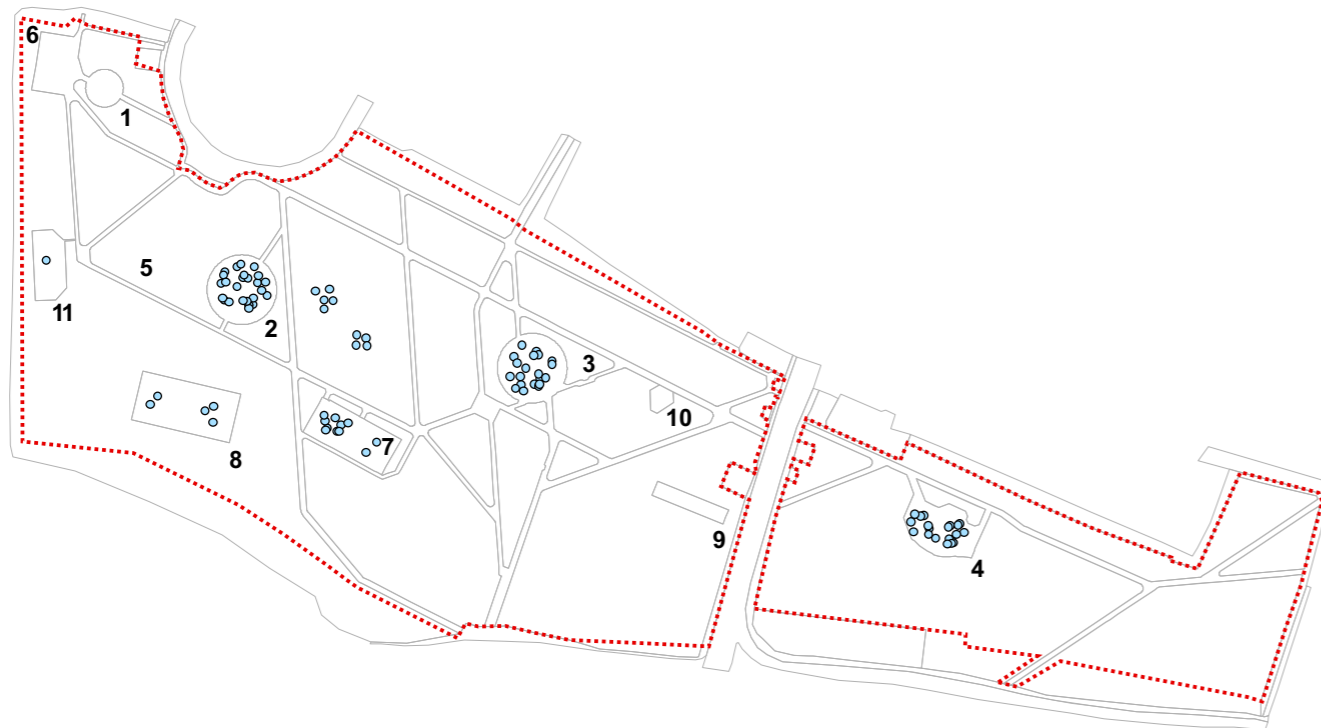
а. Период посматрања од 10-13h

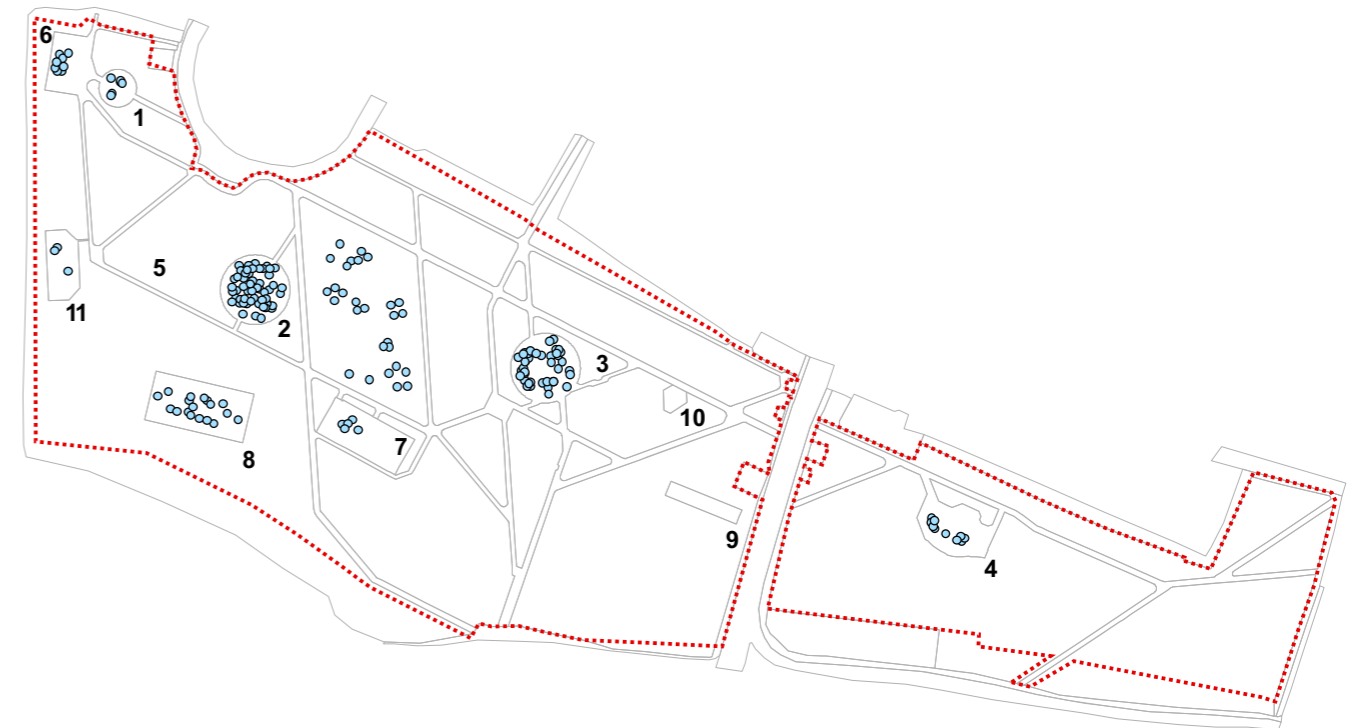
б. Период посматрања од 13-16h

в. Период посматрања од 16-19h

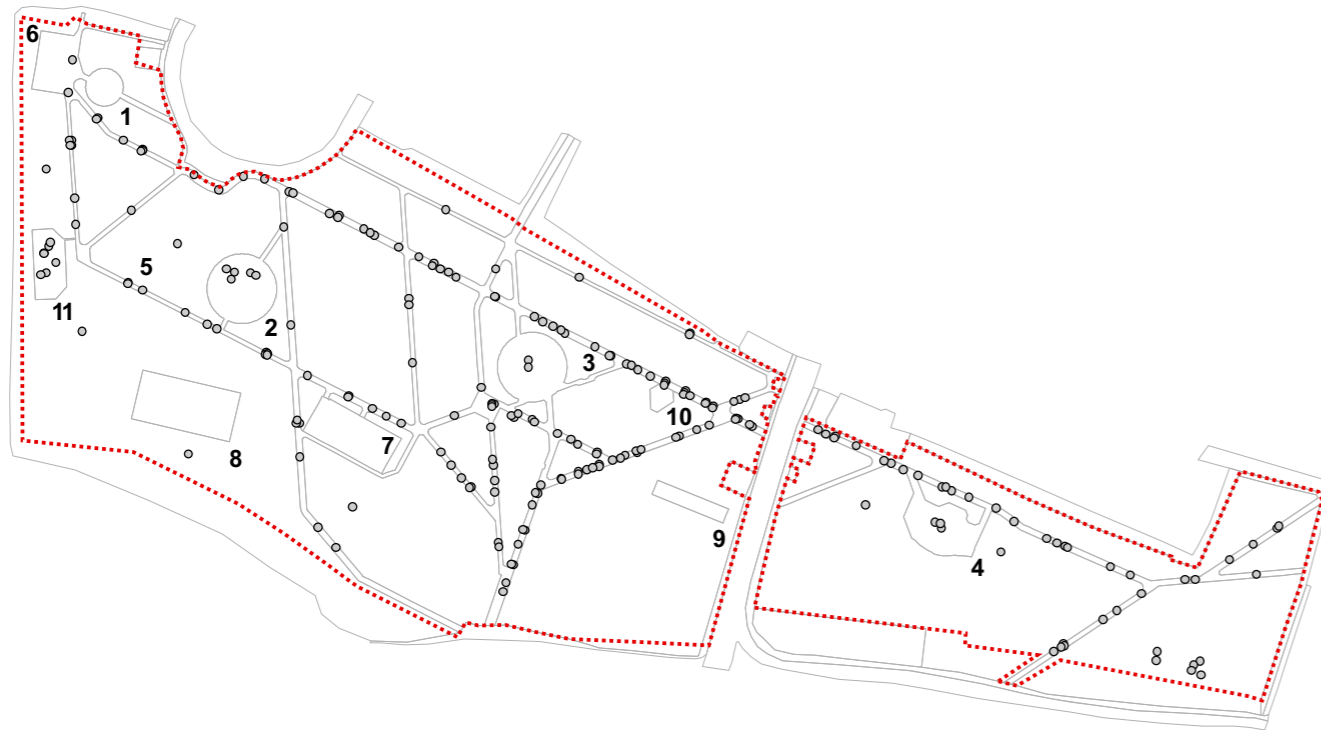

г. Период посматрања од 19-22h

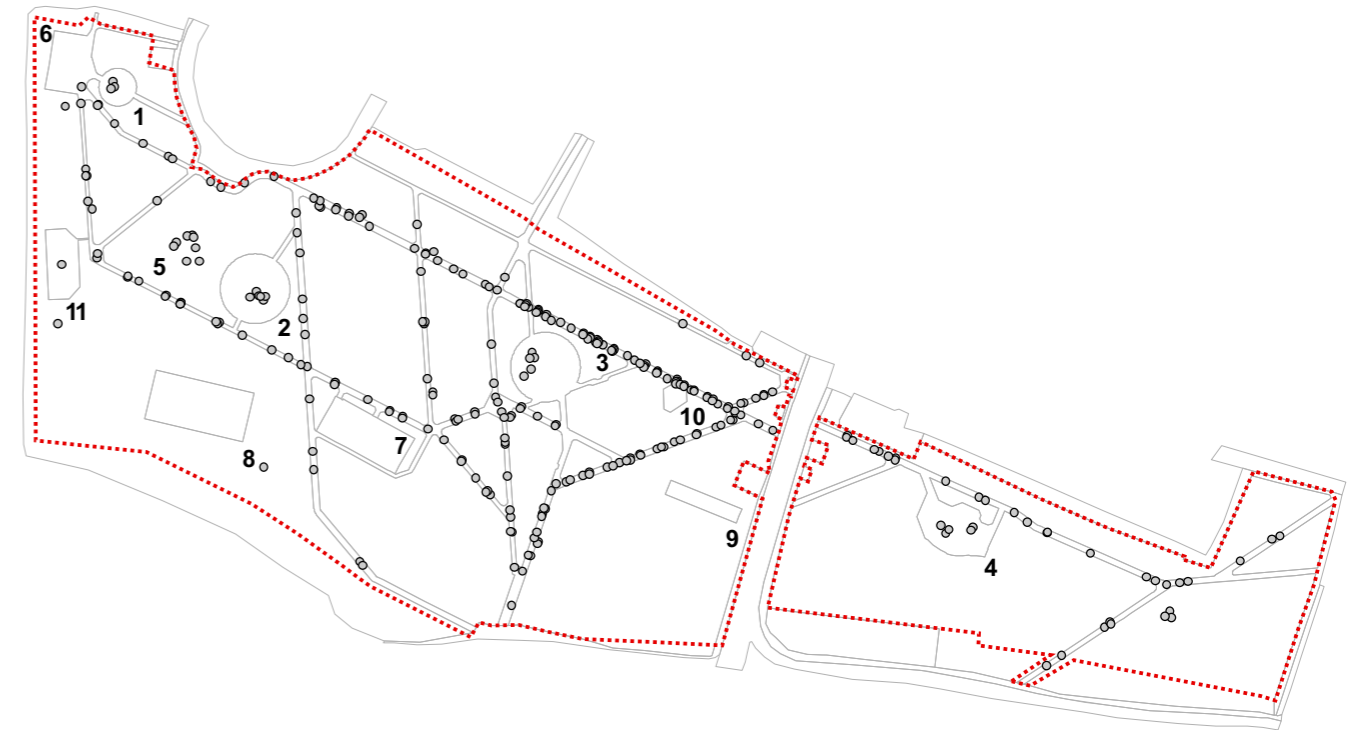

Мапа 51. Просторна позиционираност корисника парка Беле воде у децембру 2012:
све активности корисника / различити периоди посматрања

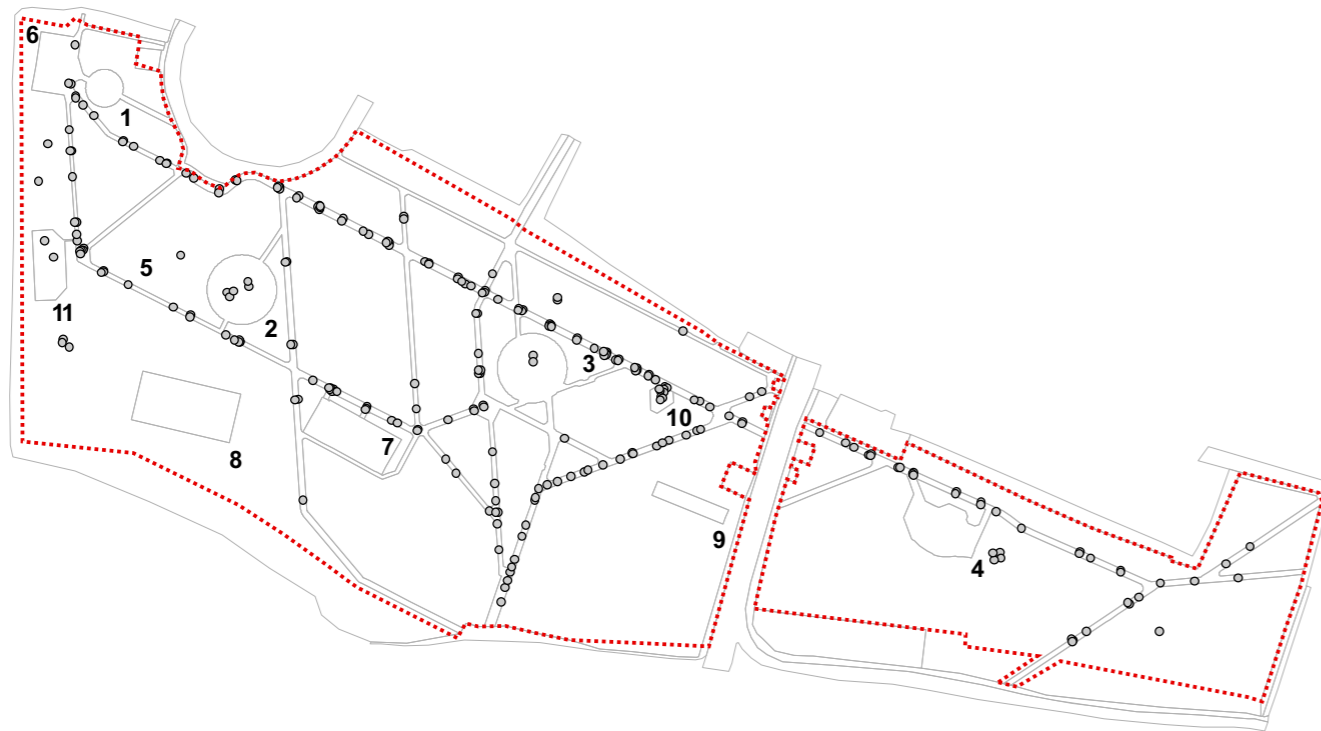
а. Период посматрања од 10-13h

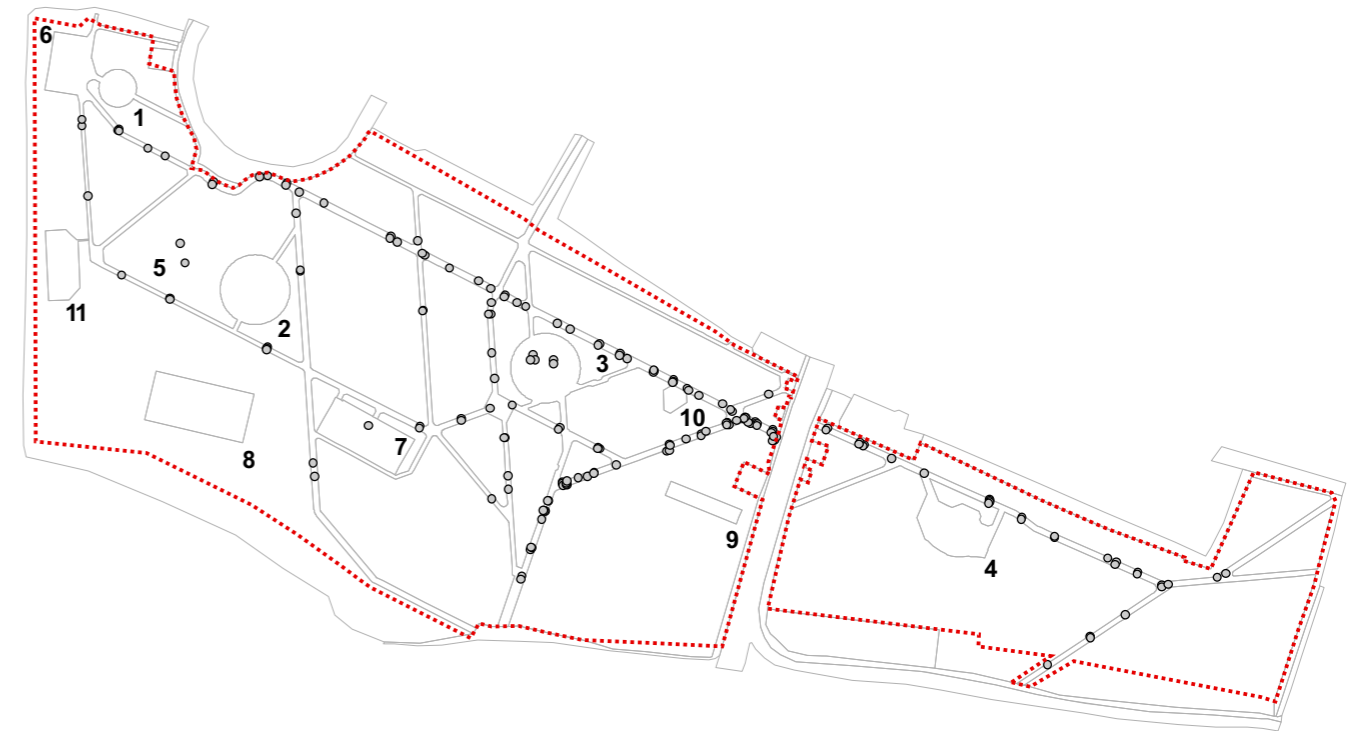
б. Период посматрања од 13-16h

в. Период посматрања од 16-19h

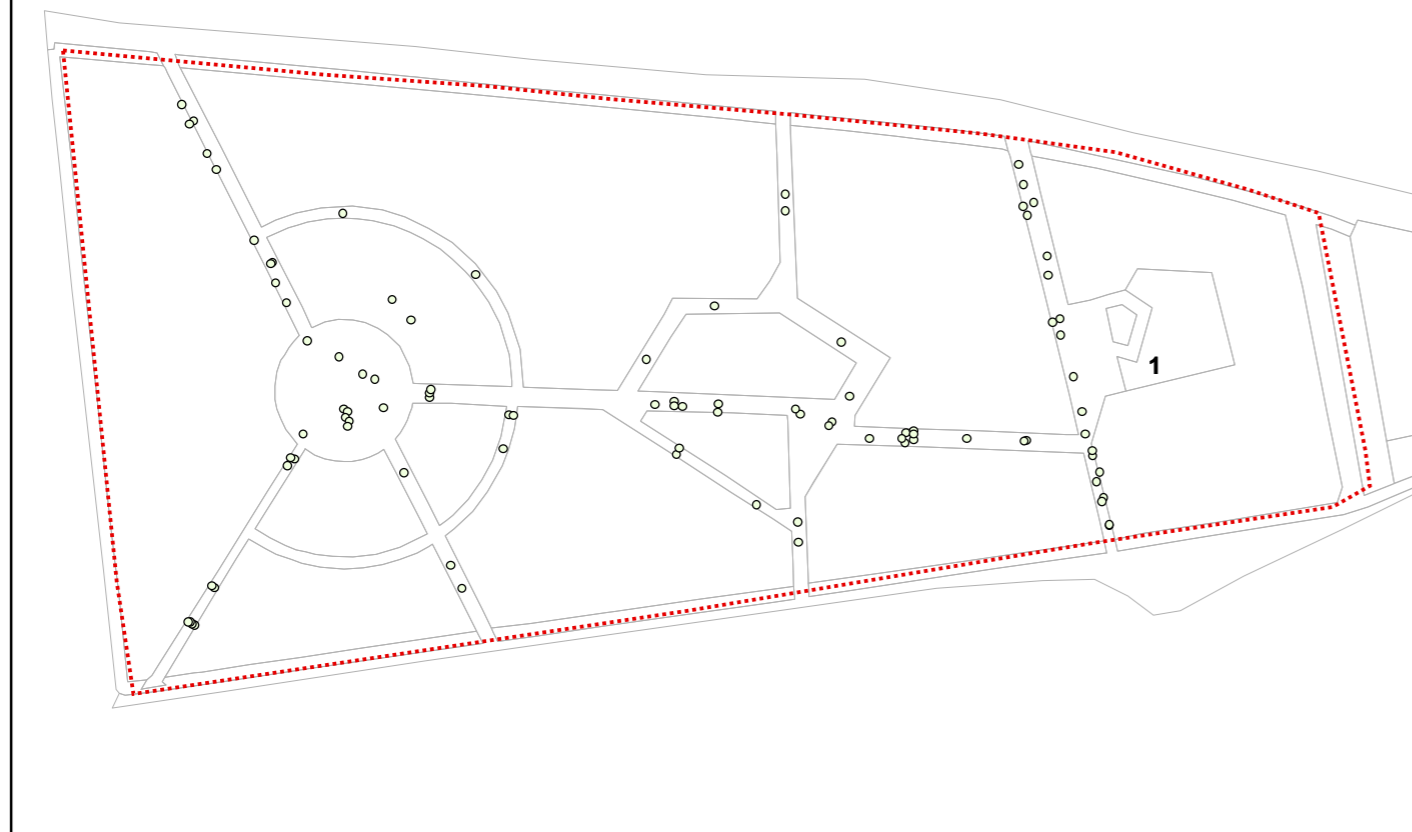

г. Период посматрања од 19-22h

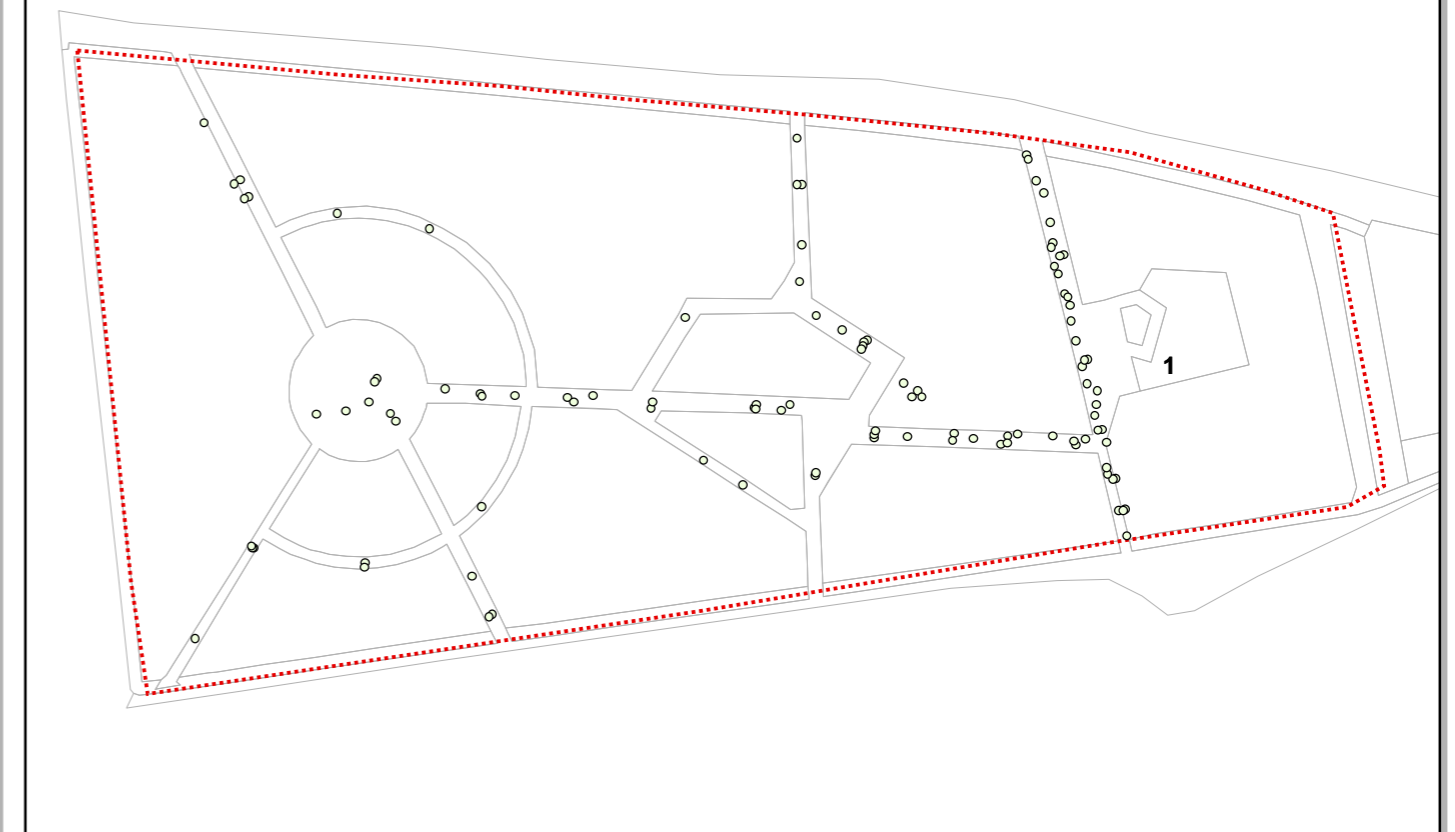

**Мапа 52. Просторна позиционираност корисника Вождовачког парка у јуну 2012:
активност корисника - шетња / различити периоди посматрања**

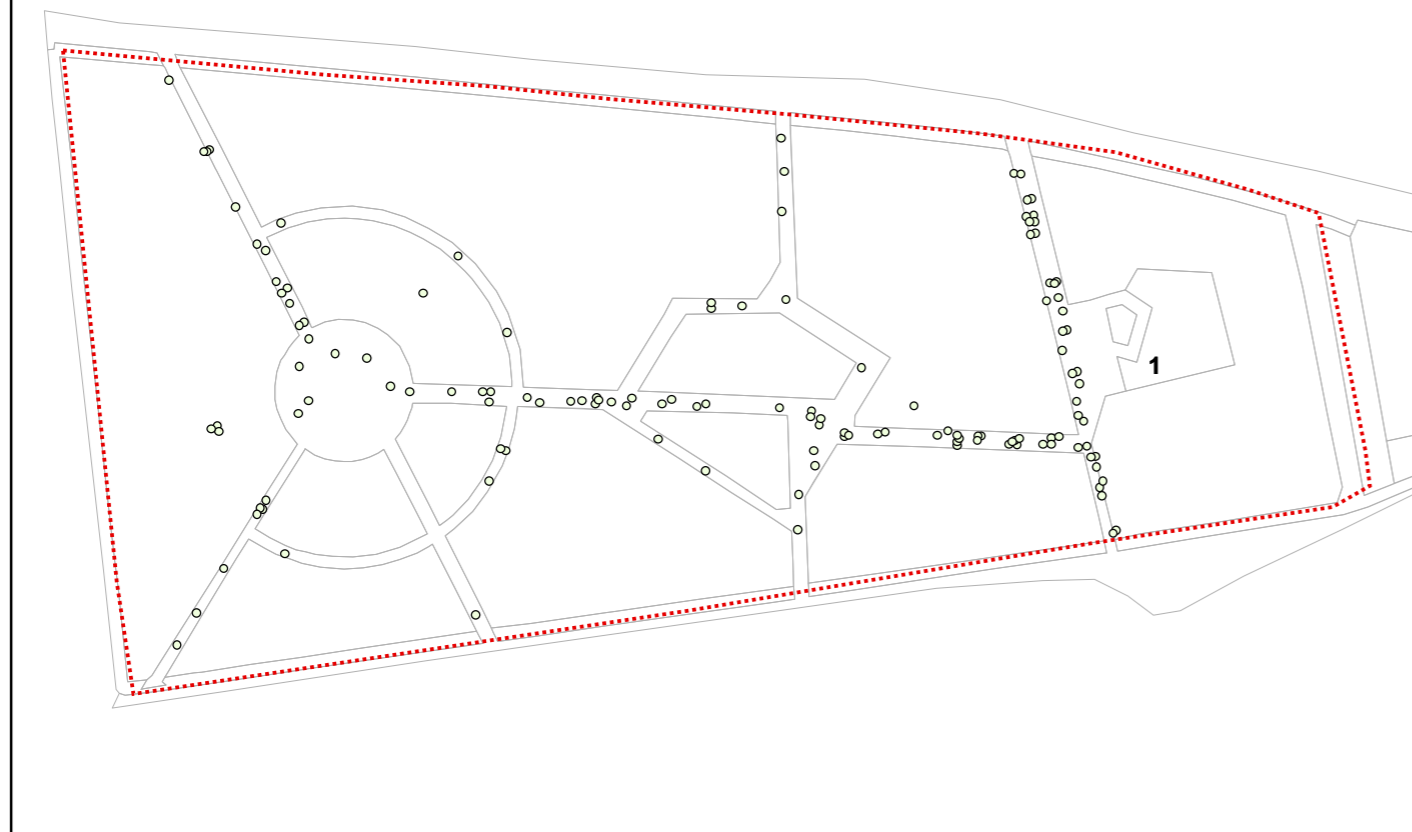
а. Период посматрања од 10-13h

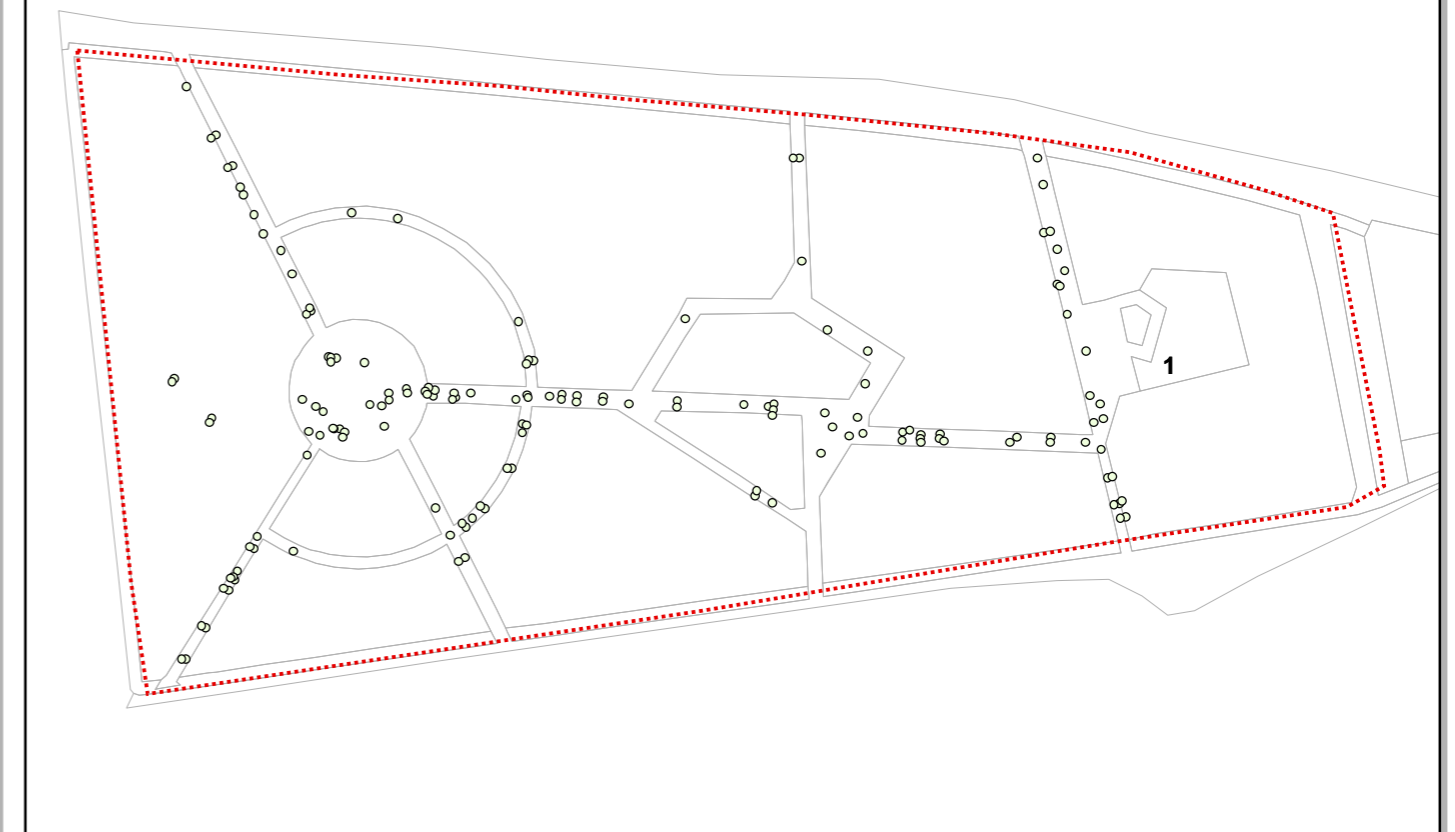
б. Период посматрања од 13-16h

в. Период посматрања од 16-19h

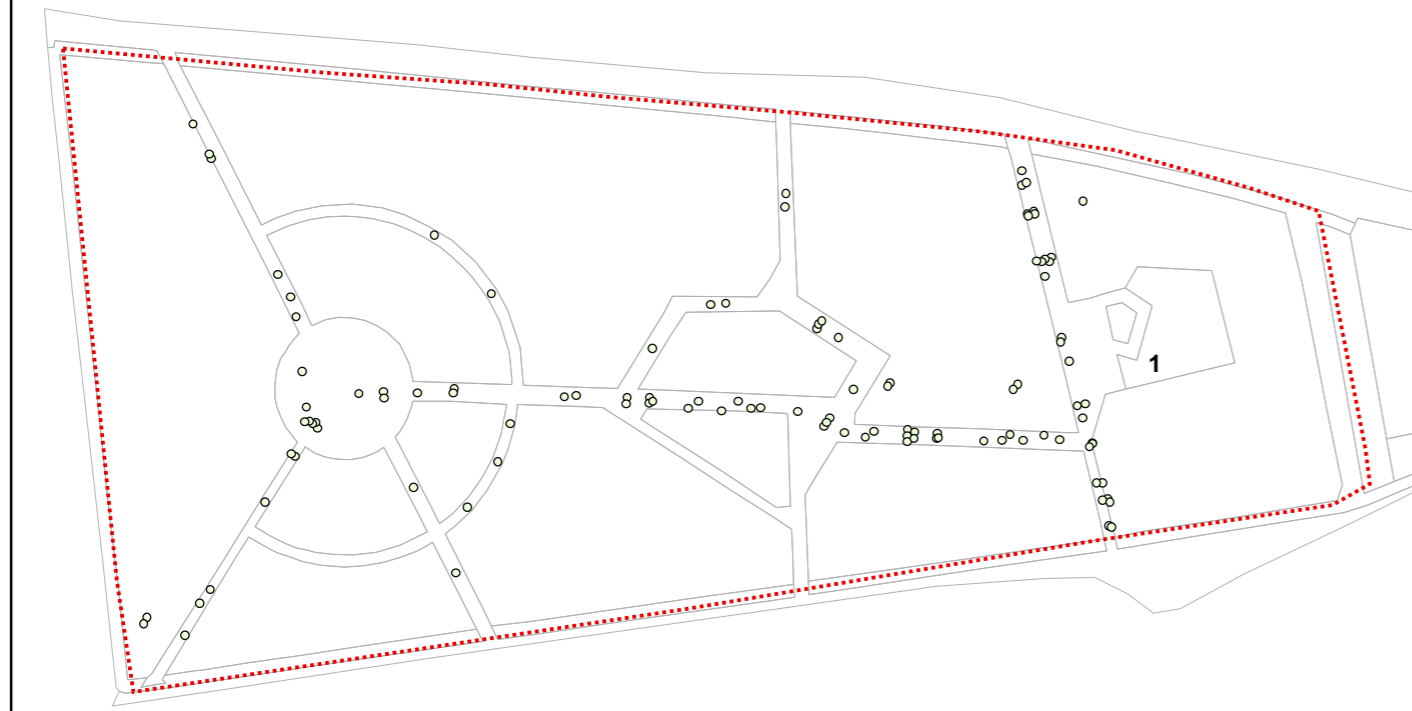

г. Период посматрања од 19-22h

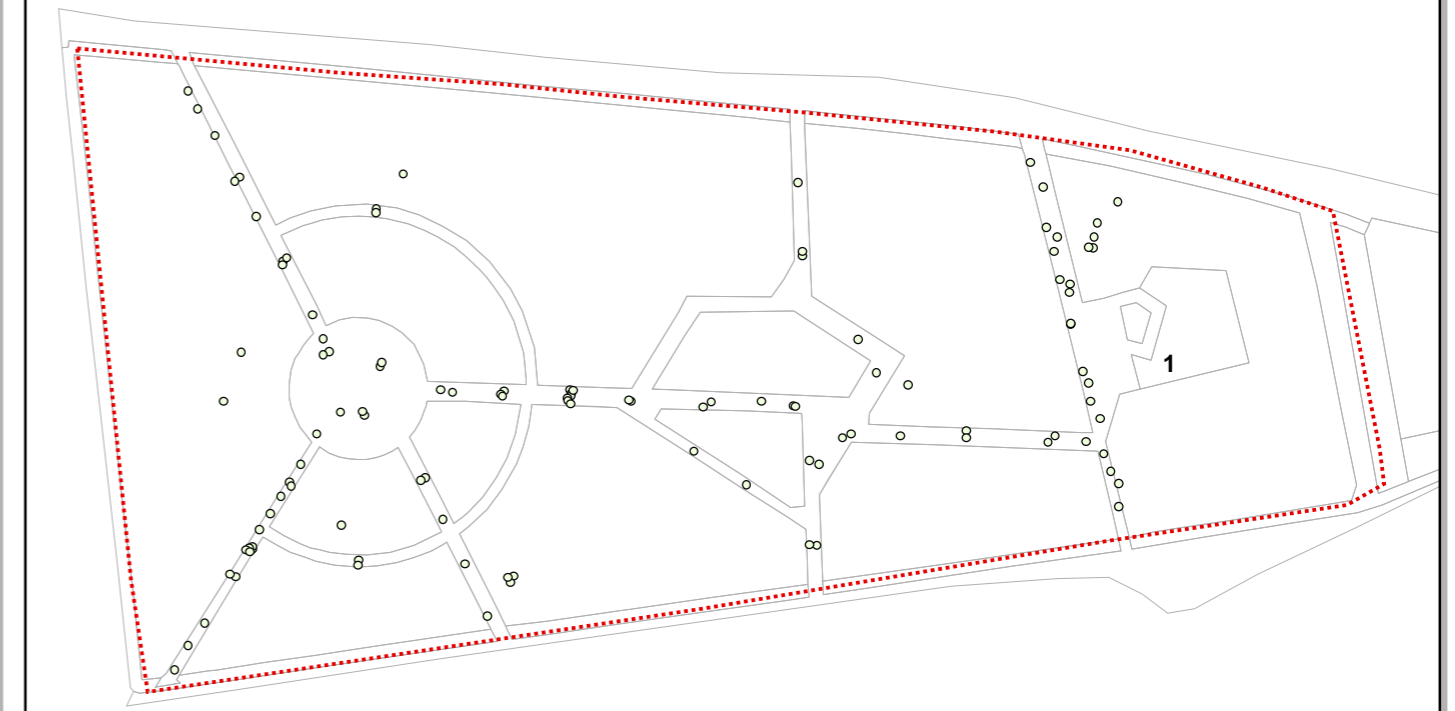

Мапа 53. Просторна позиционираност корисника Вождовачког парка у септембру 2012:
активност корисника - шетња / различити периоди посматрања

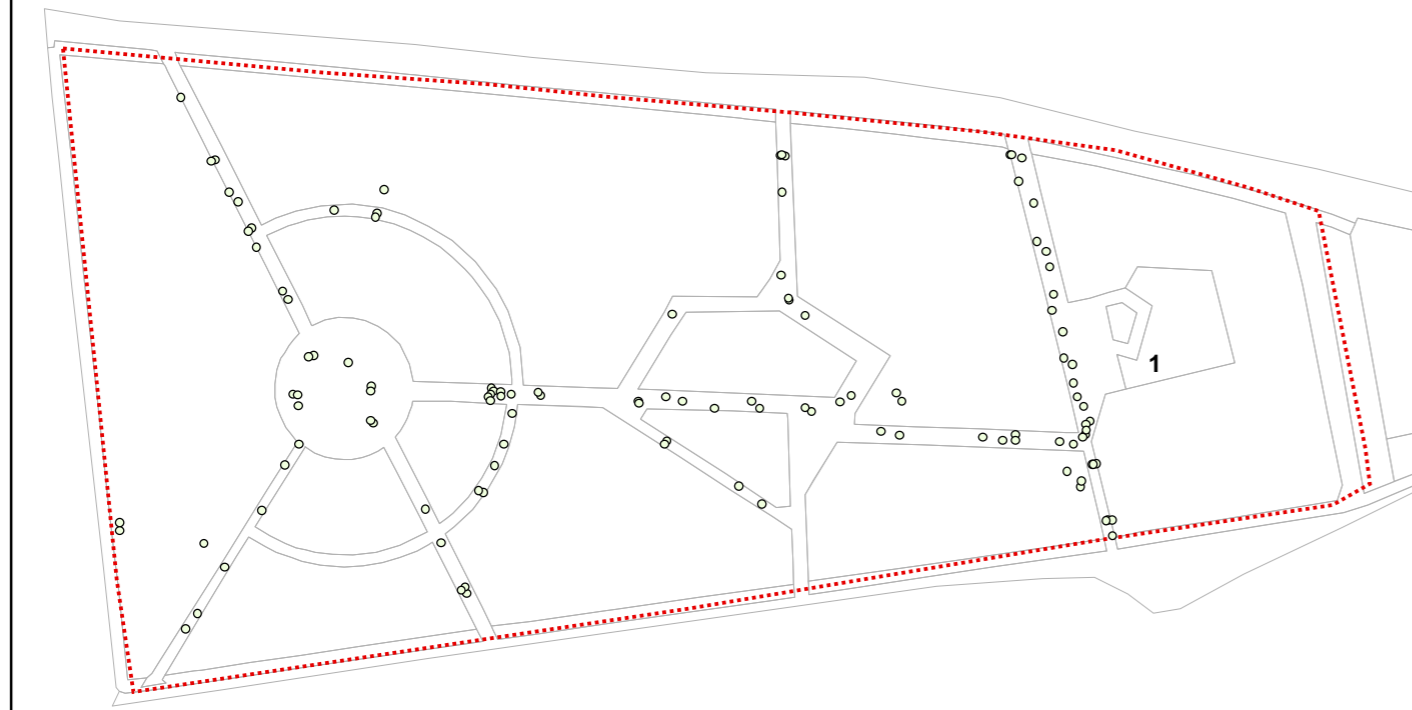
а. Период посматрања од 10-13h

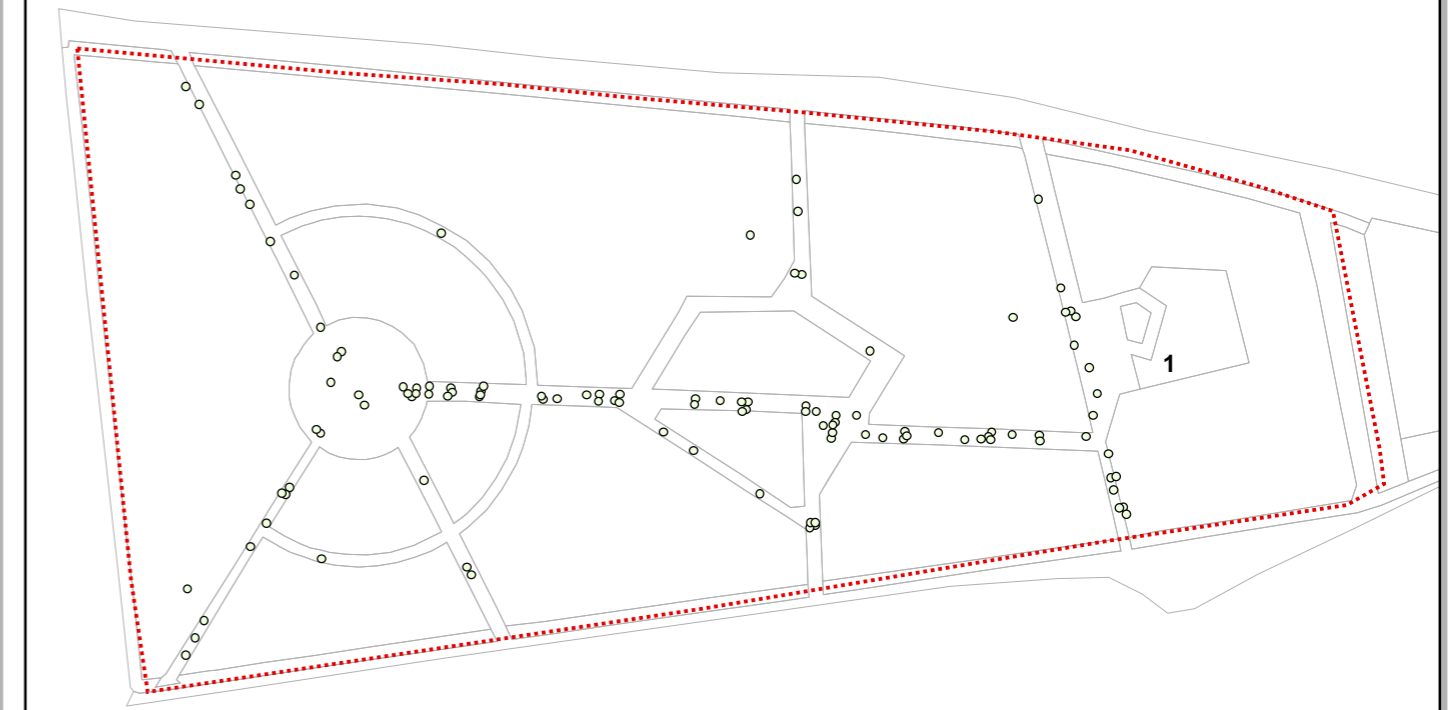
б. Период посматрања од 13-16h

в. Период посматрања од 16-19h

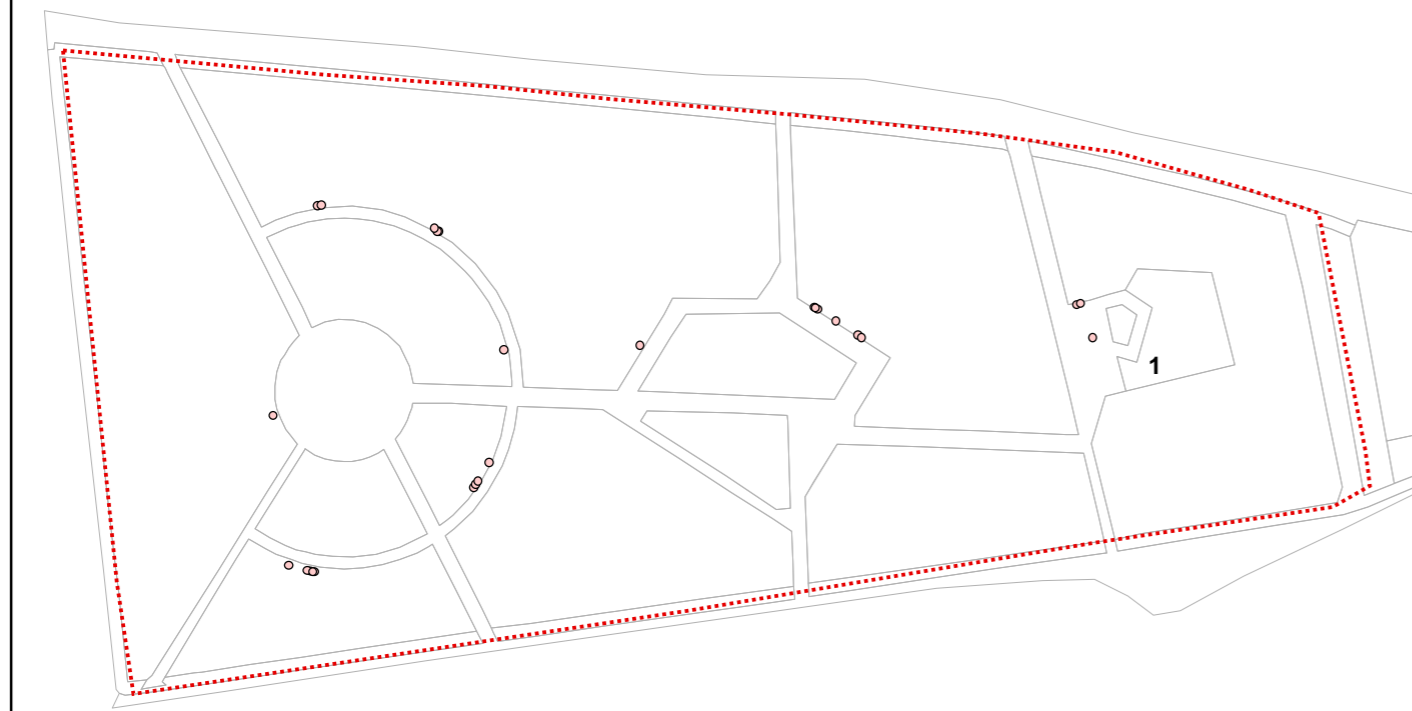

г. Период посматрања од 19-22h

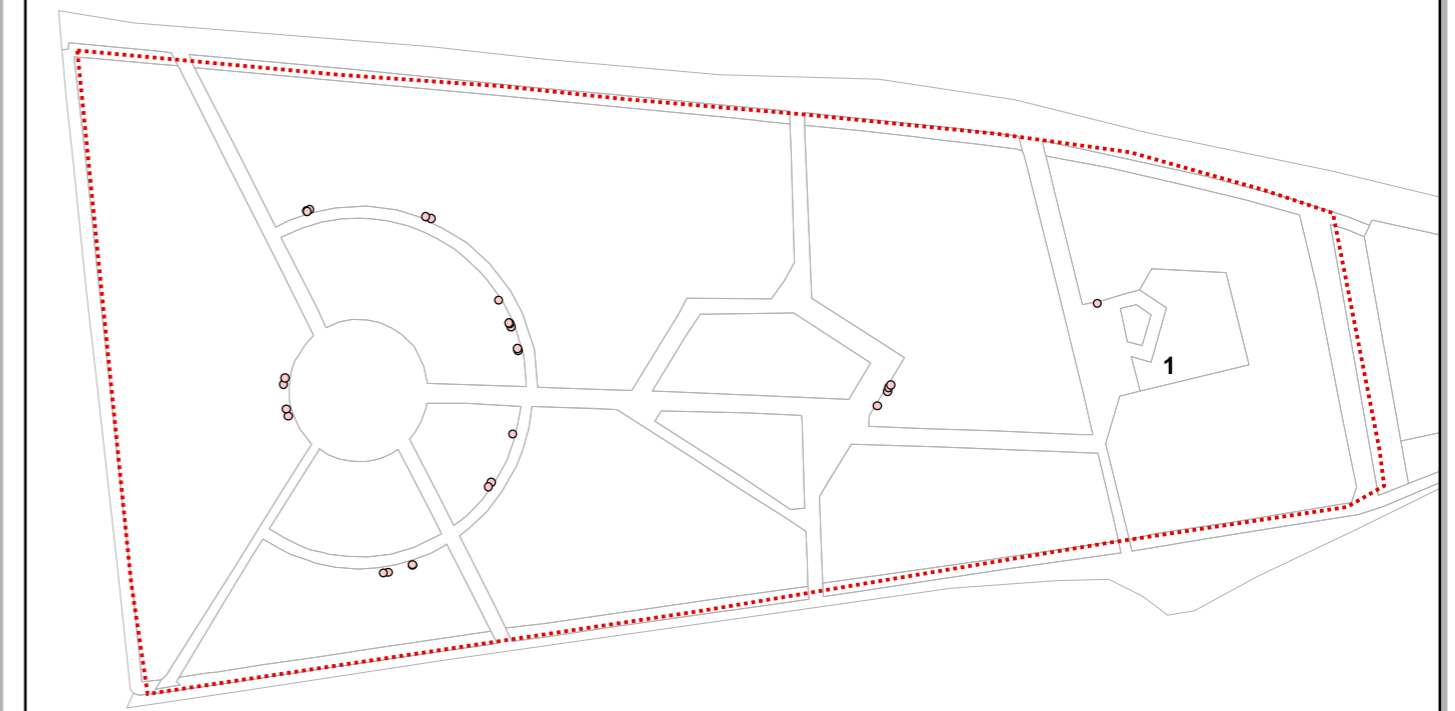

Мапа 54. Просторна позиционираност корисника Вождовачког парка у јуну 2012:
активност корисника - седење / различити периоди посматрања

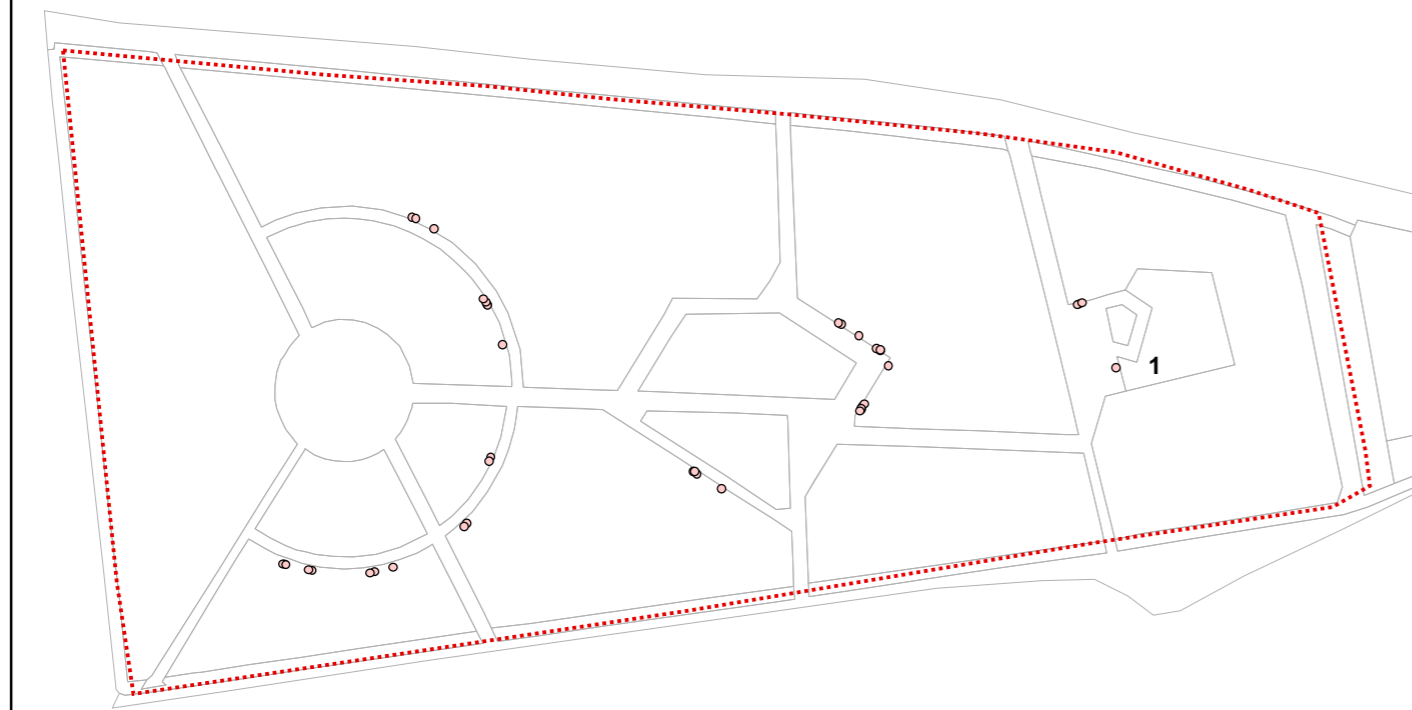
а. Период посматрања од 10-13h

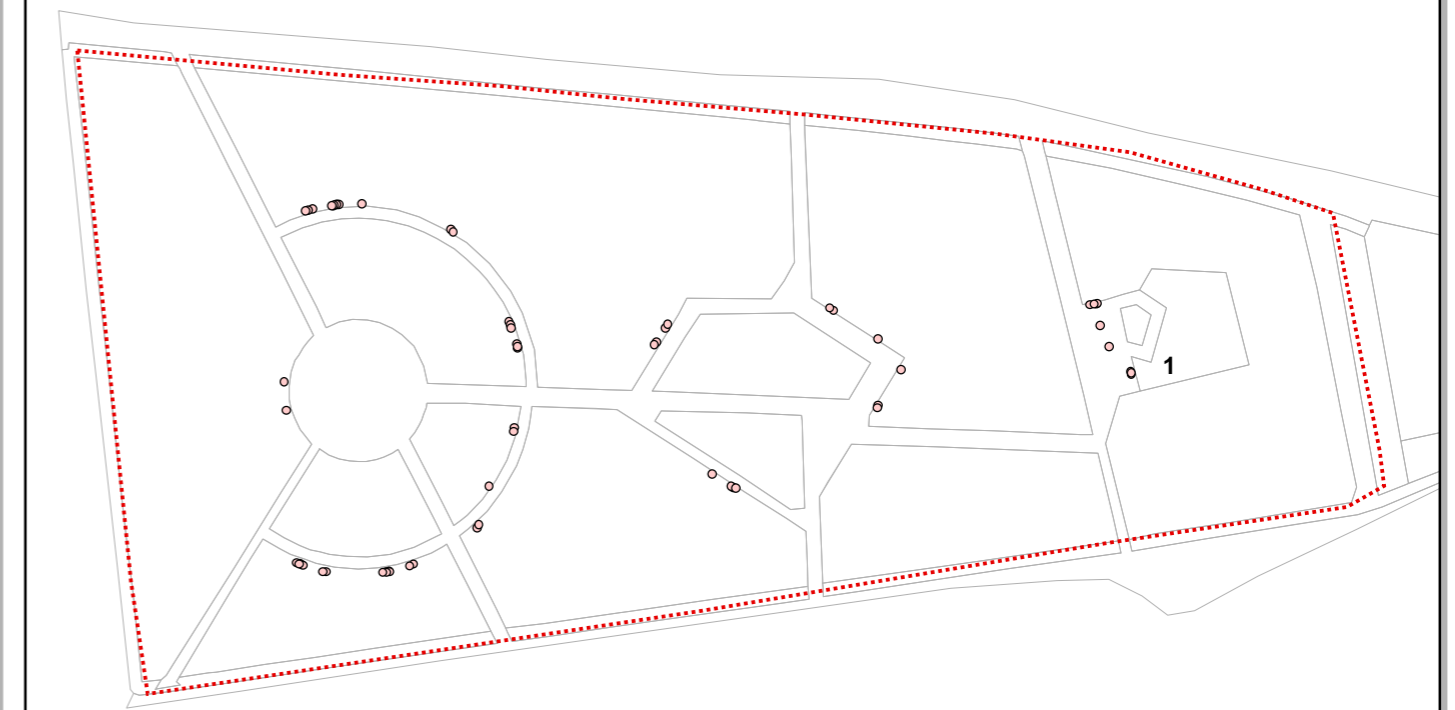
б. Период посматрања од 13-16h

в. Период посматрања од 16-19h

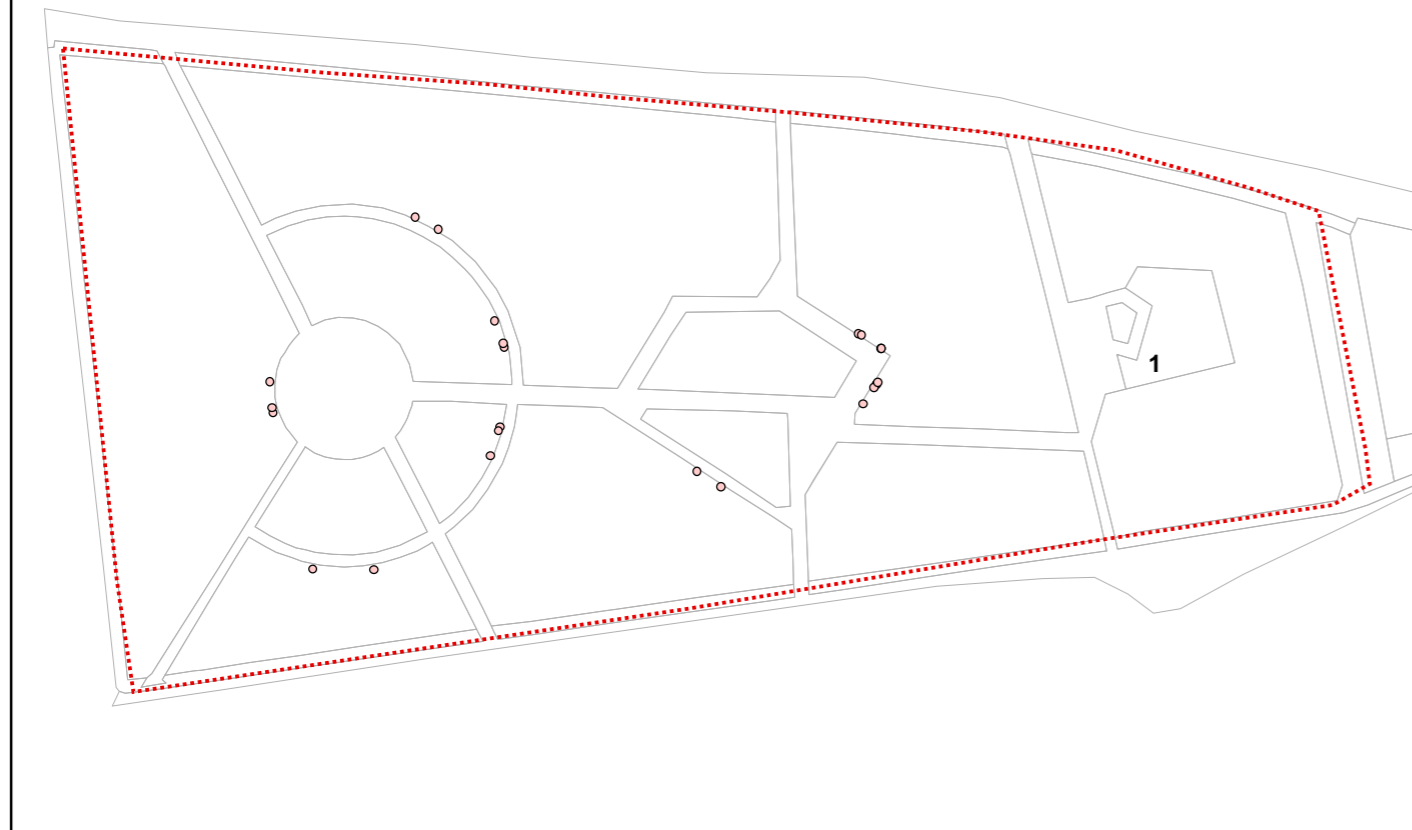

г. Период посматрања од 19-22h

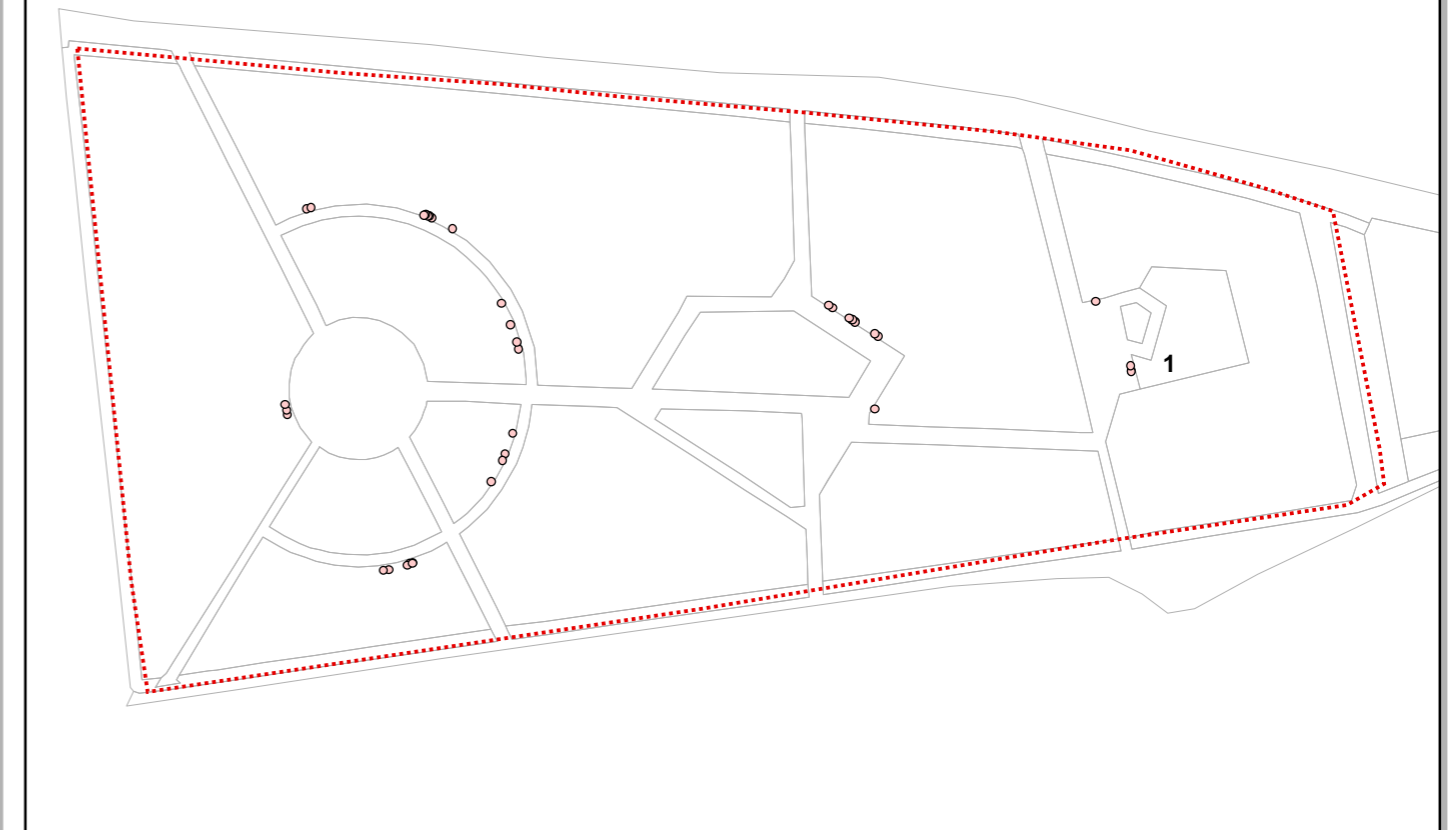

Мапа 55. Просторна позиционираност корисника Вождовачког парка у септембру 2012:
активност корисника - седење / различити периоди посматрања

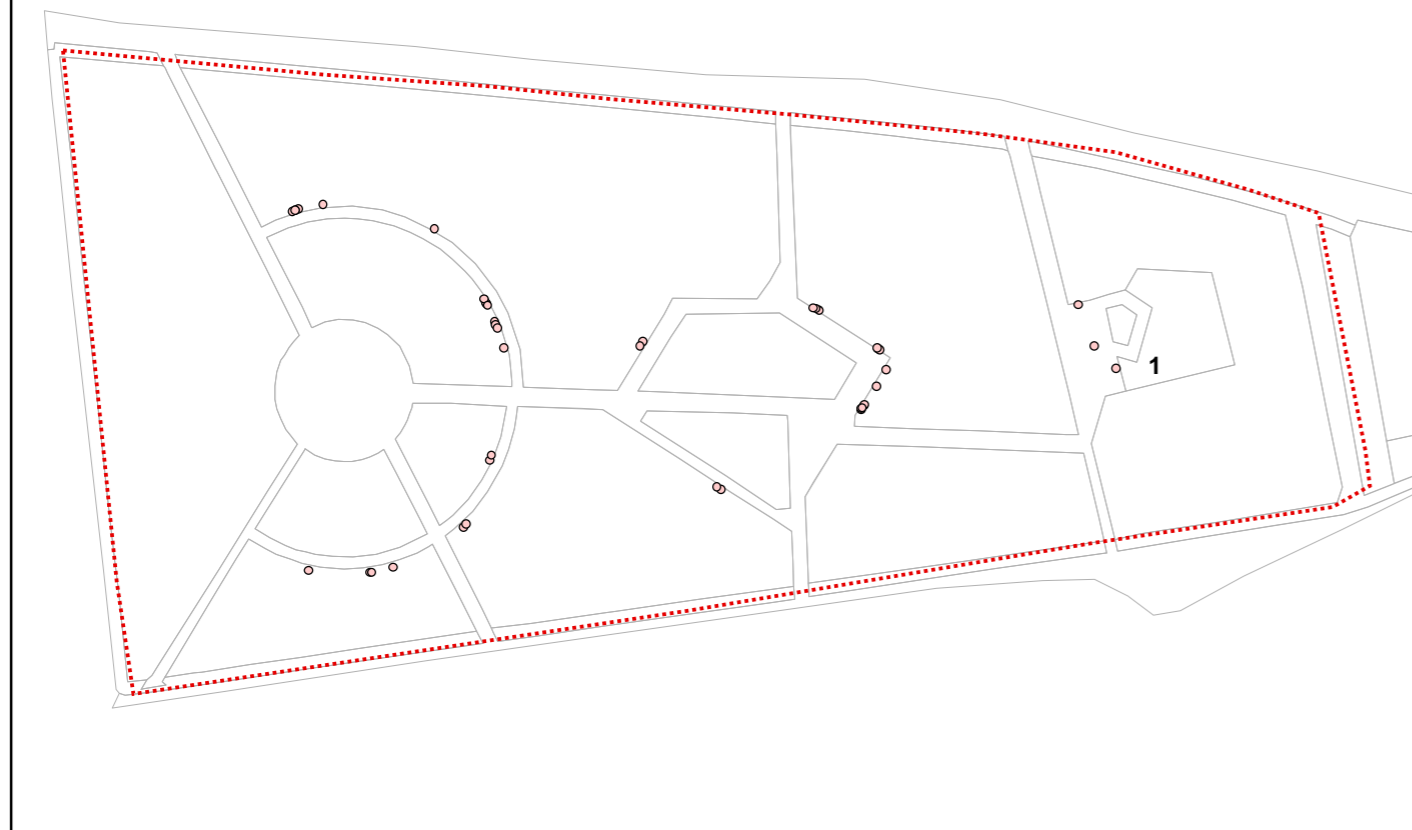
а. Период посматрања од 10-13h

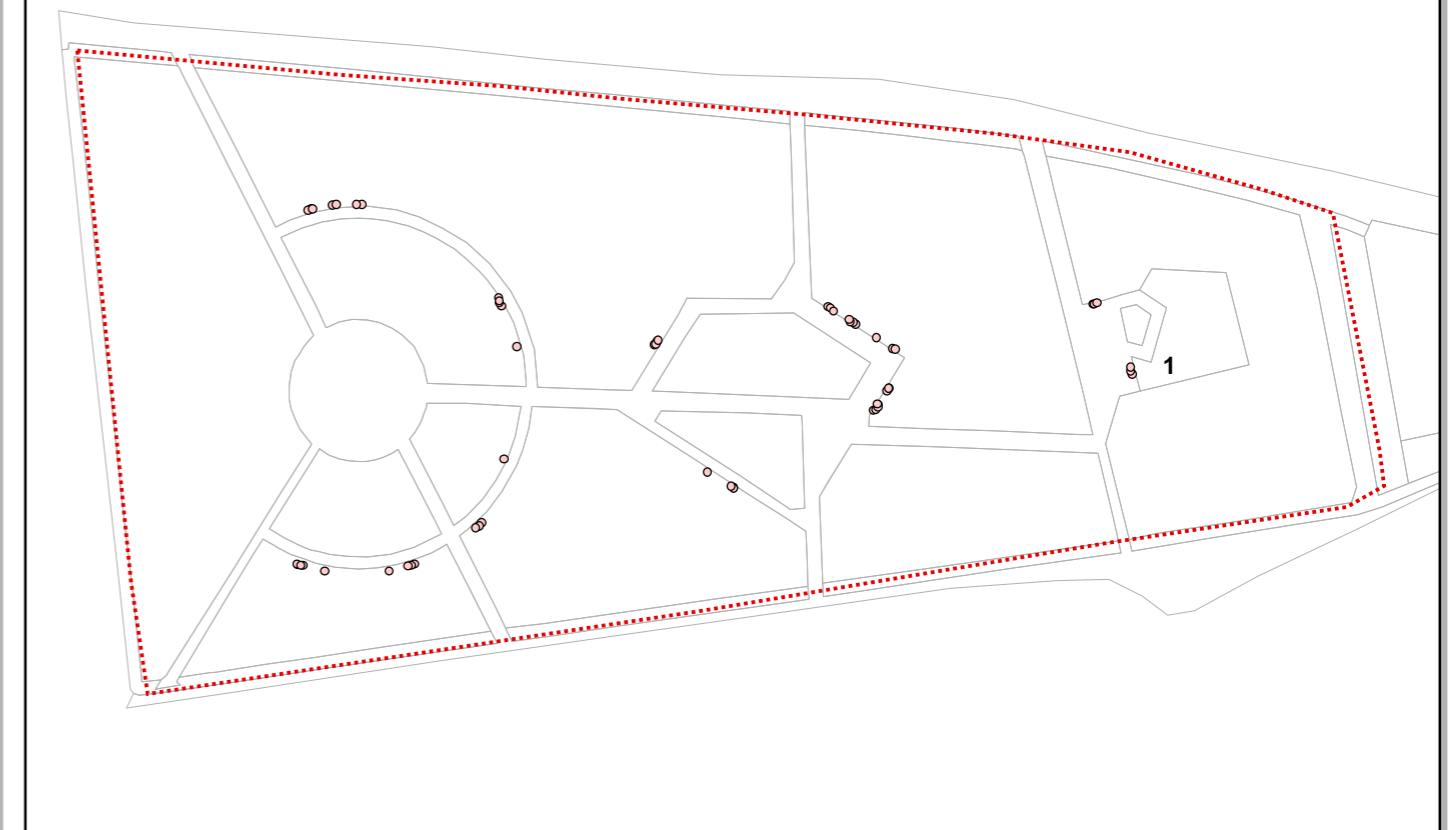
б. Период посматрања од 13-16h

в. Период посматрања од 16-19h

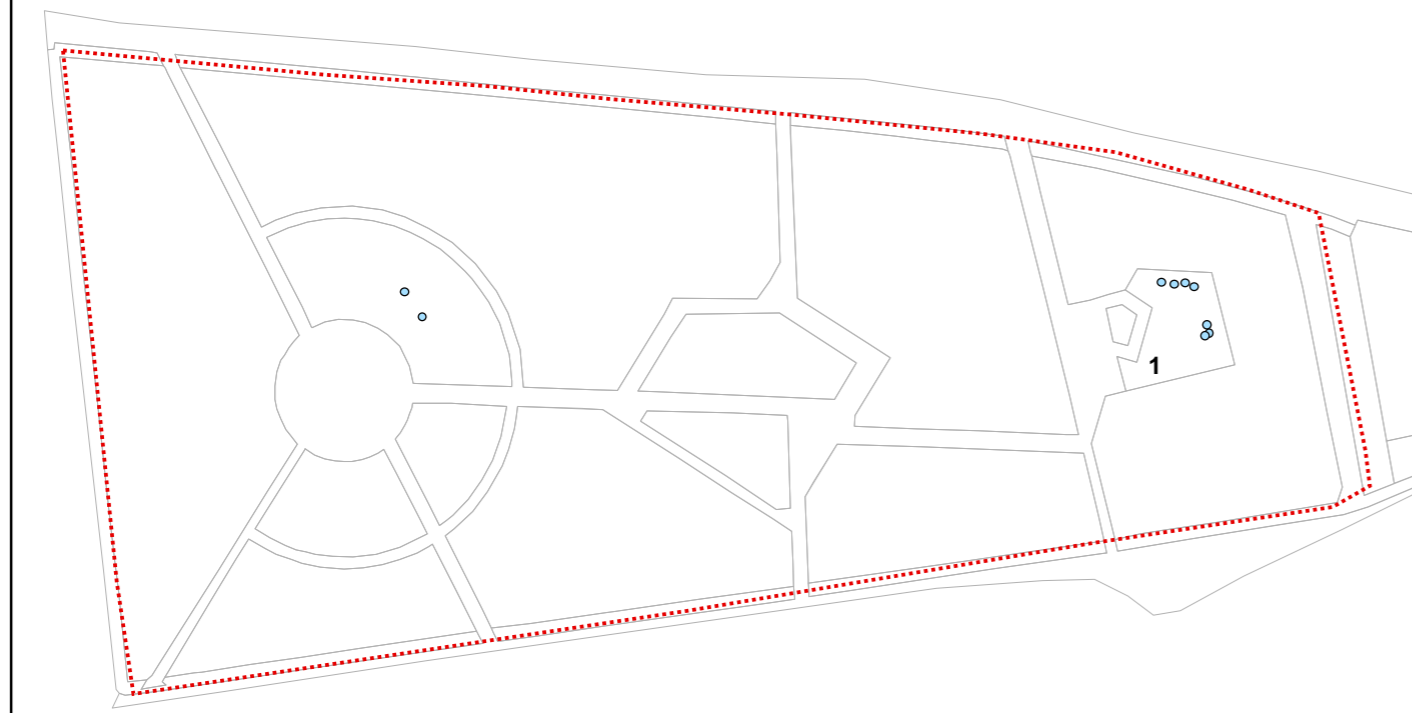

г. Период посматрања од 19-22h

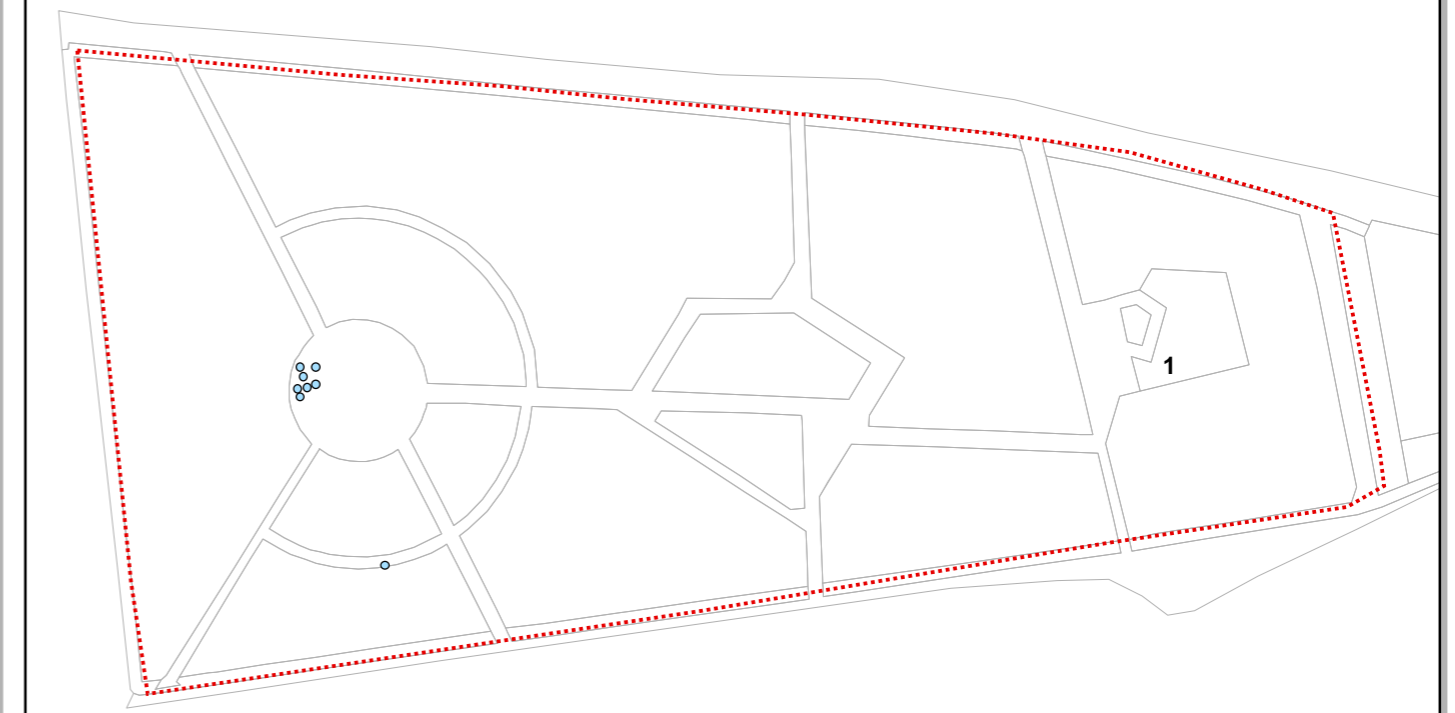

Мапа 56. Просторна позиционираност корисника Вождовачког парка у јуну 2012:
активност корисника - игра / различити периоди посматрања

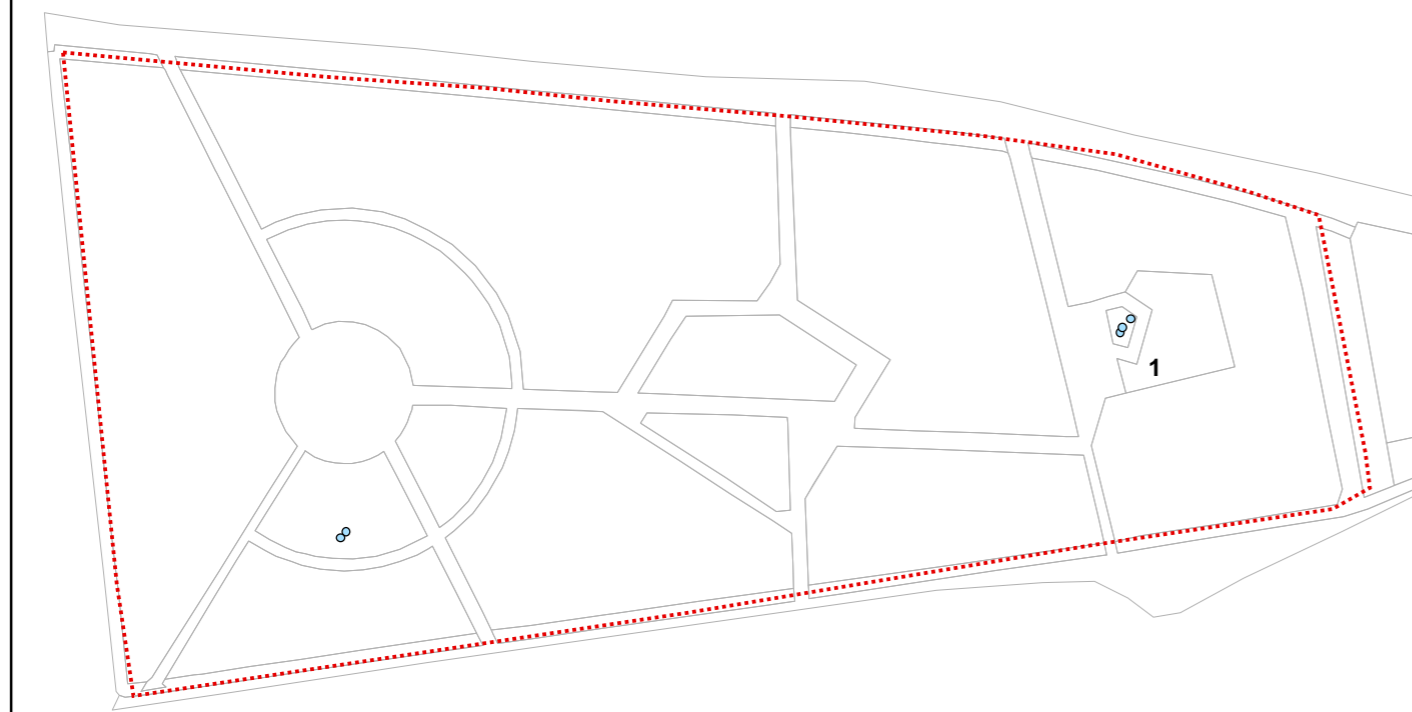
а. Период посматрања од 10-13h

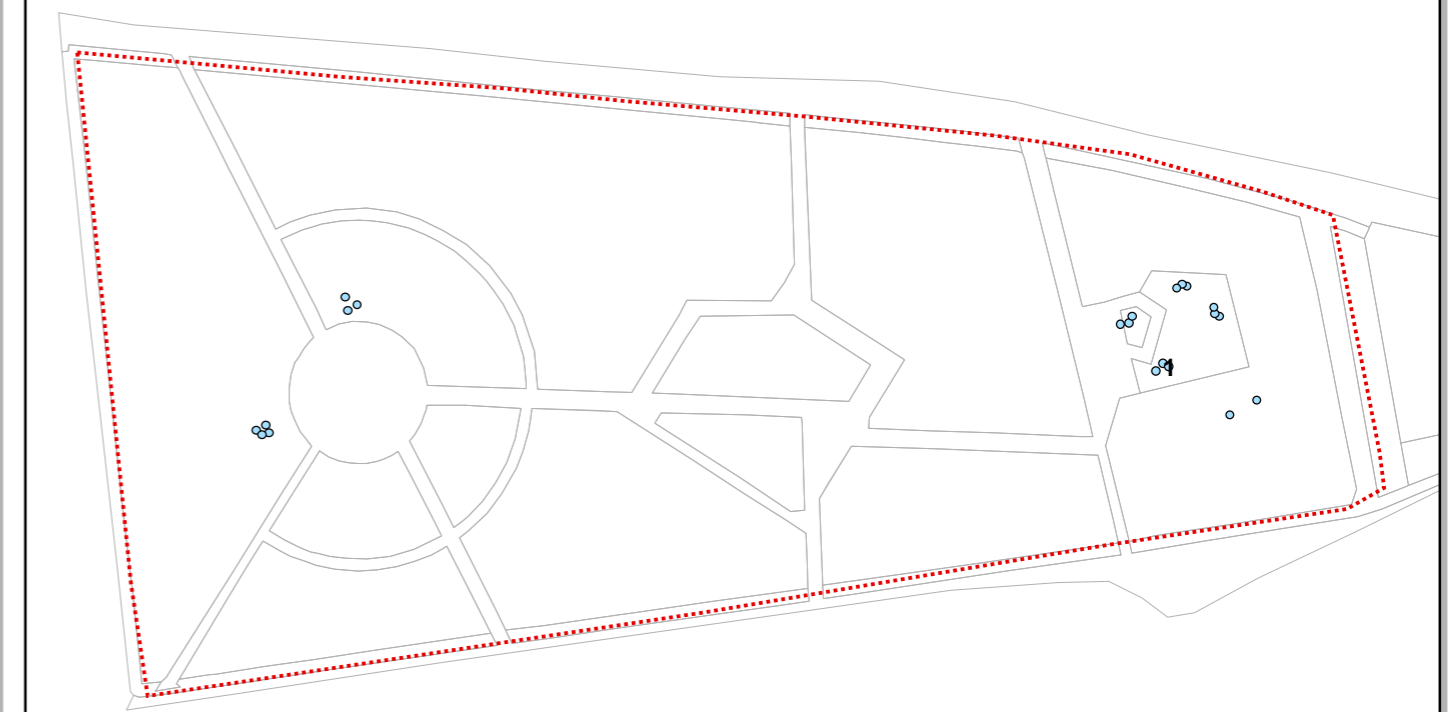
б. Период посматрања од 13-16h

в. Период посматрања од 16-19h

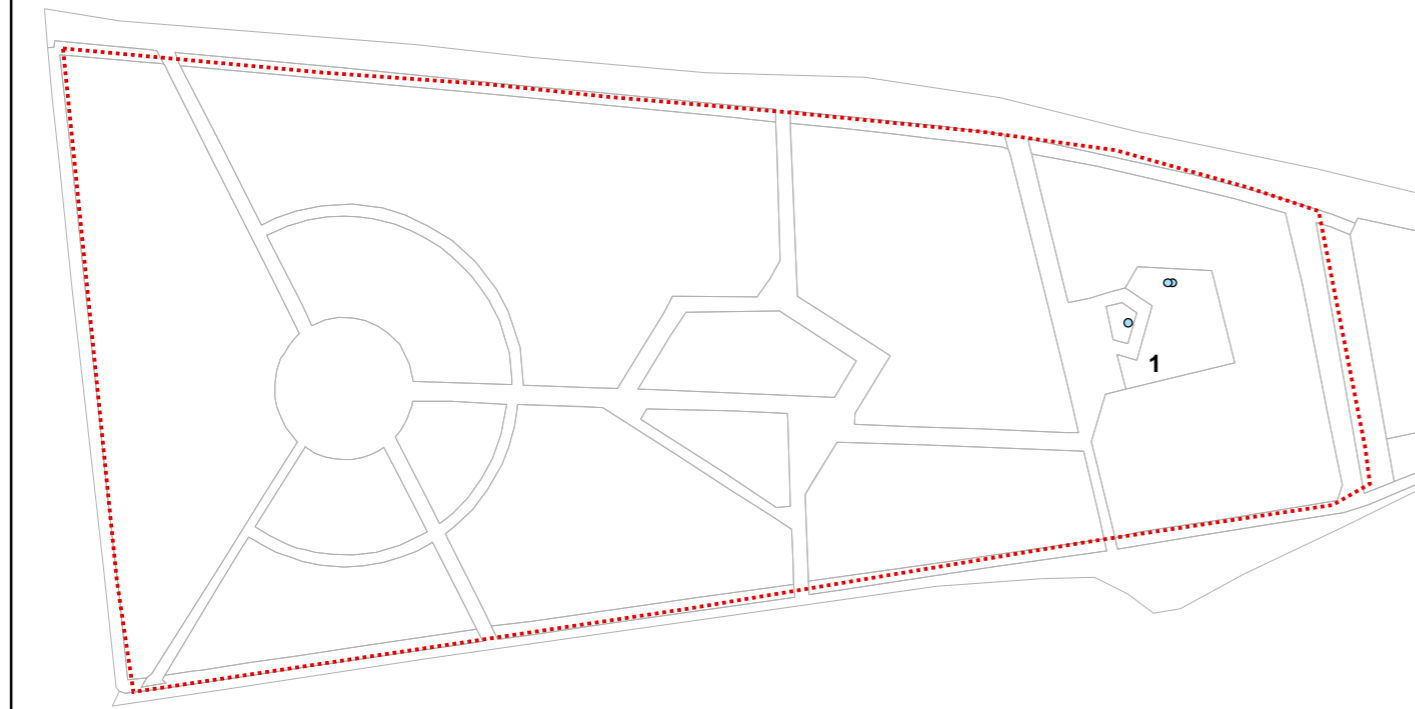
г. Период посматрања од 19-22h

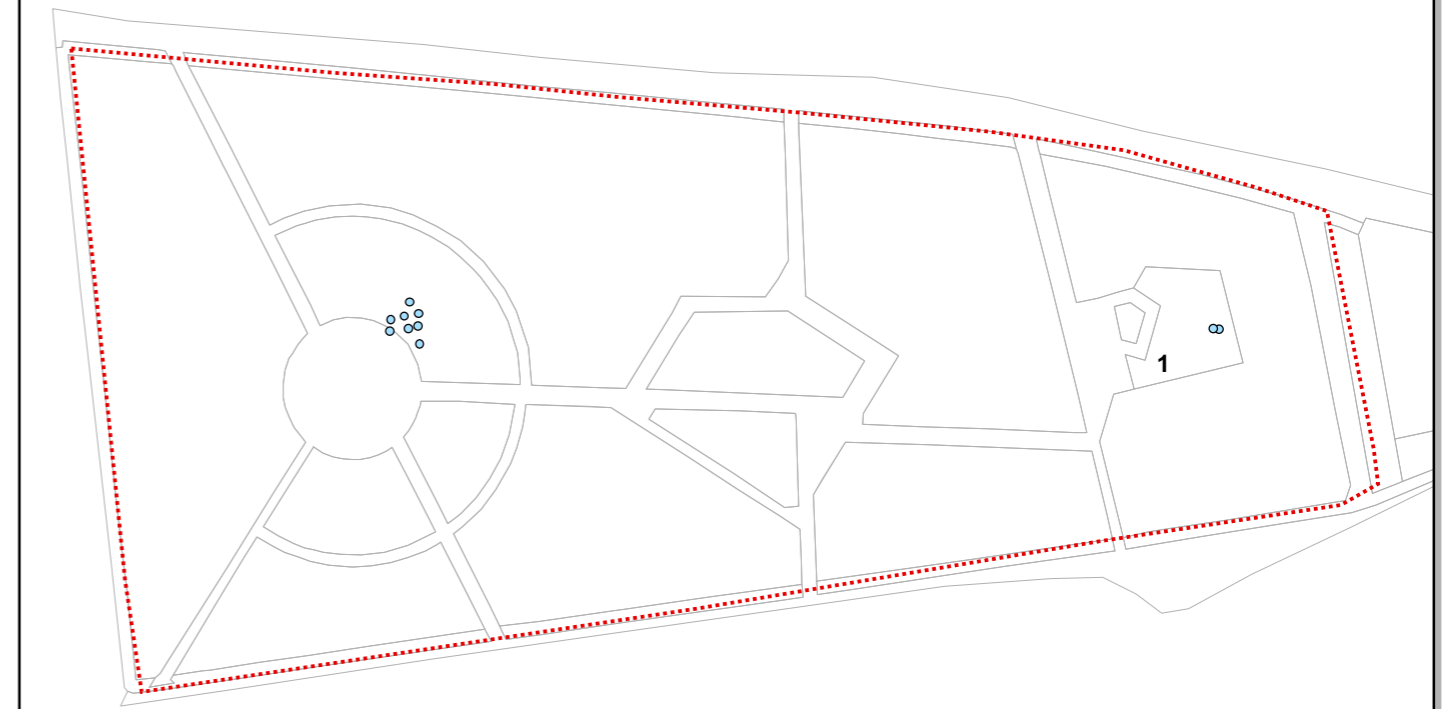

Мапа 57. Просторна позиционираност корисника Вождовачког парка у септембру 2012:
активност корисника - игра / различити периоди посматрања

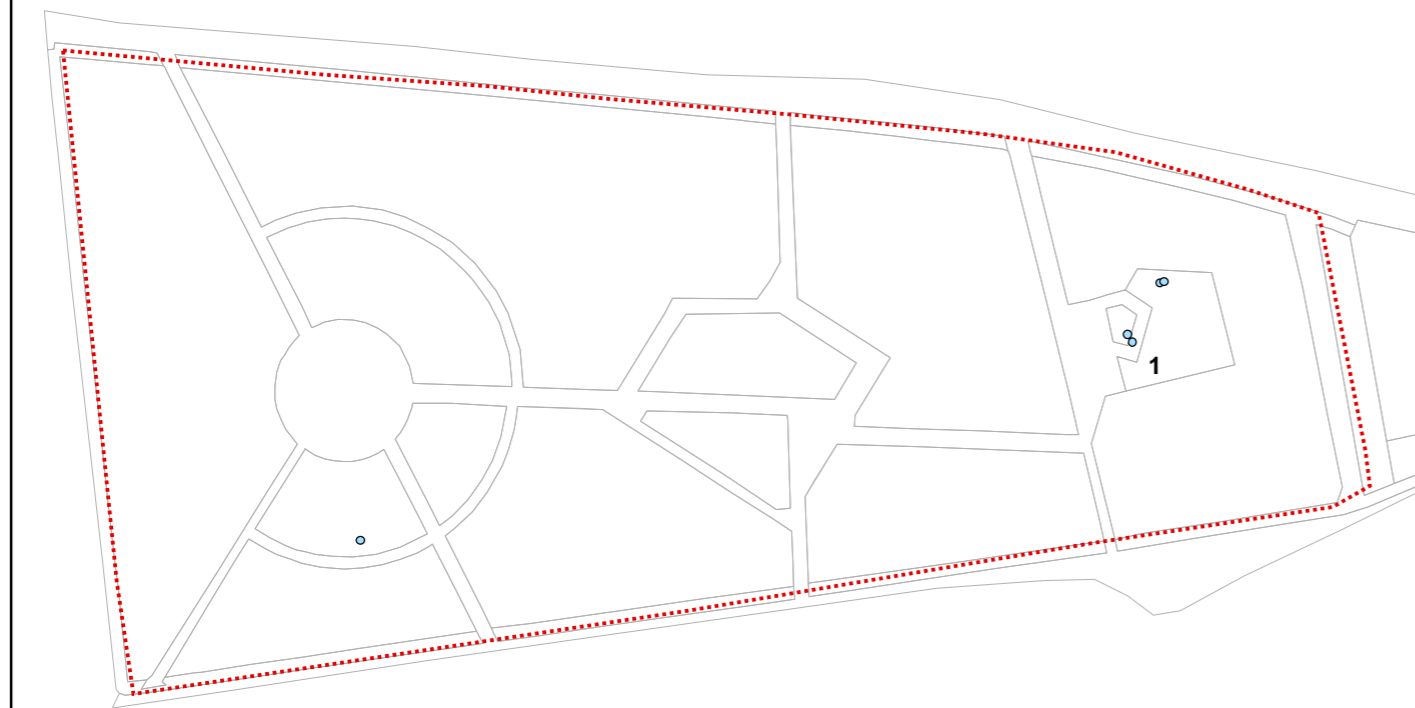
а. Период посматрања од 10-13h

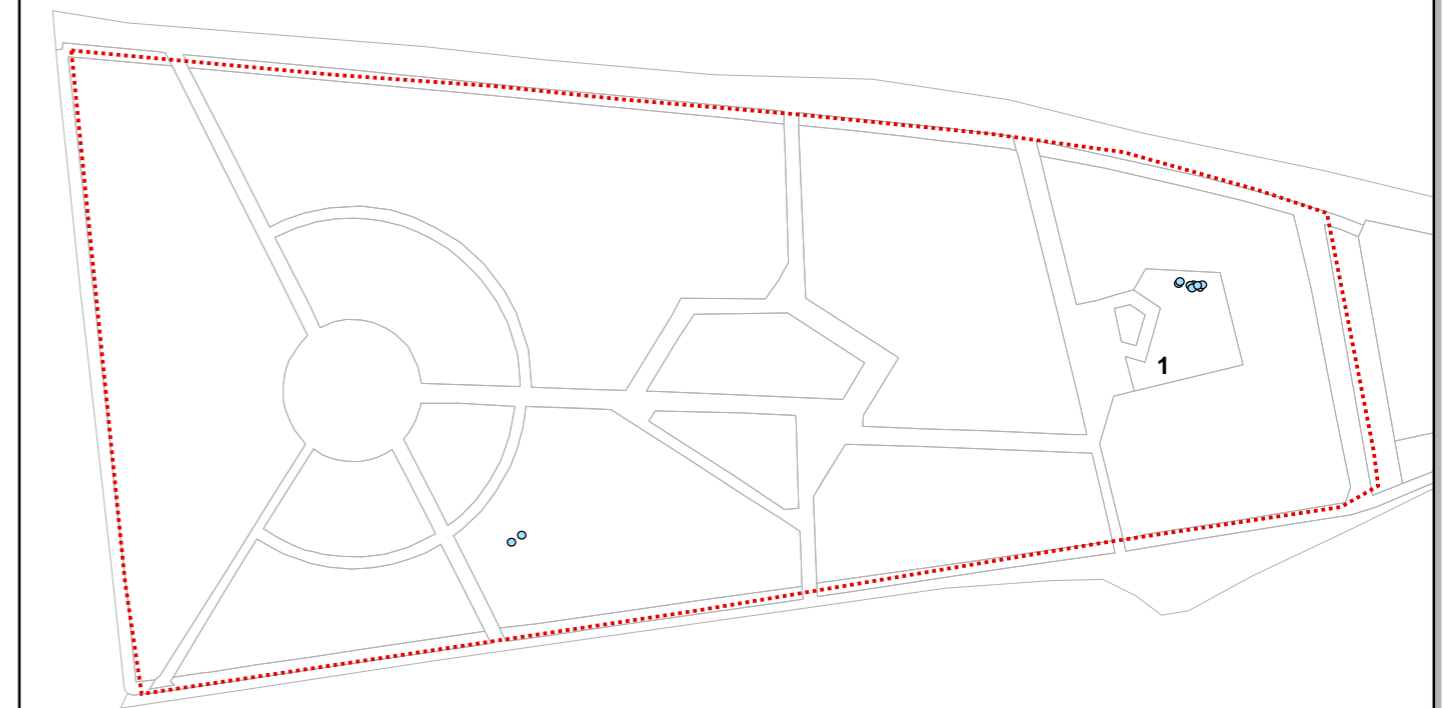
б. Период посматрања од 13-16h

в. Период посматрања од 16-19h

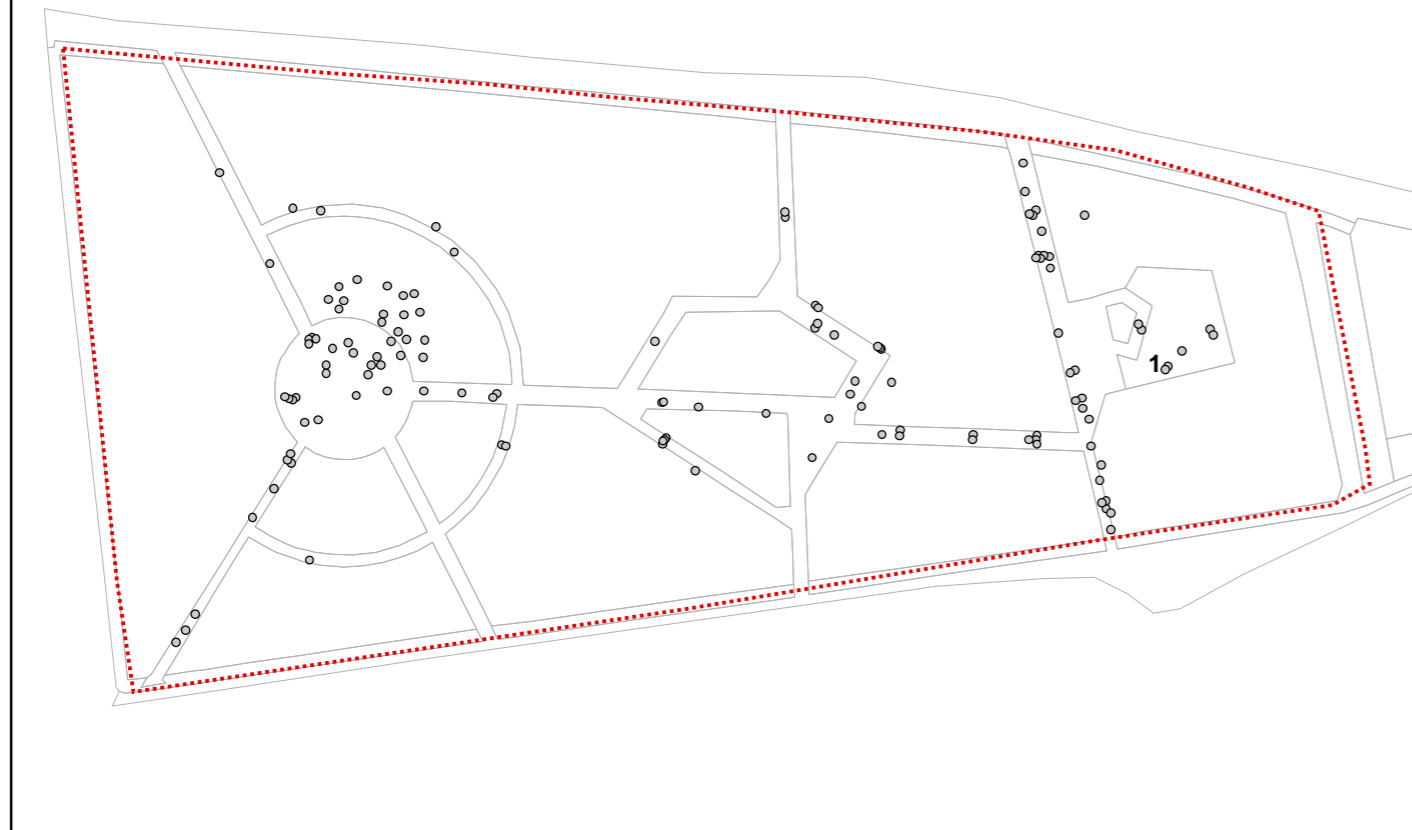

г. Период посматрања од 19-22h

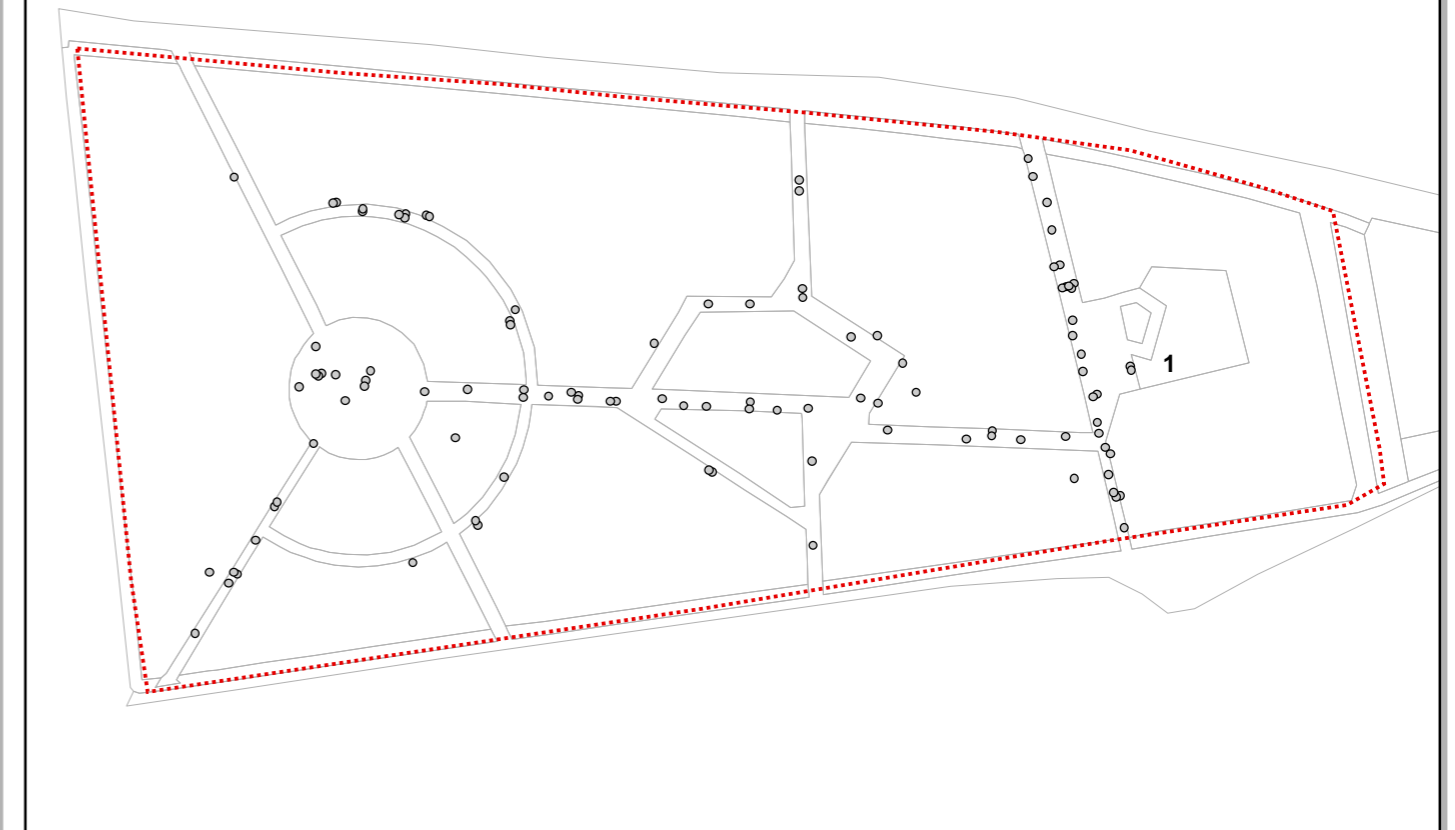

Мапа 58. Просторна позиционираност корисника Вождовачког парка у децембру 2012:
све активности корисника / различити периоди посматрања

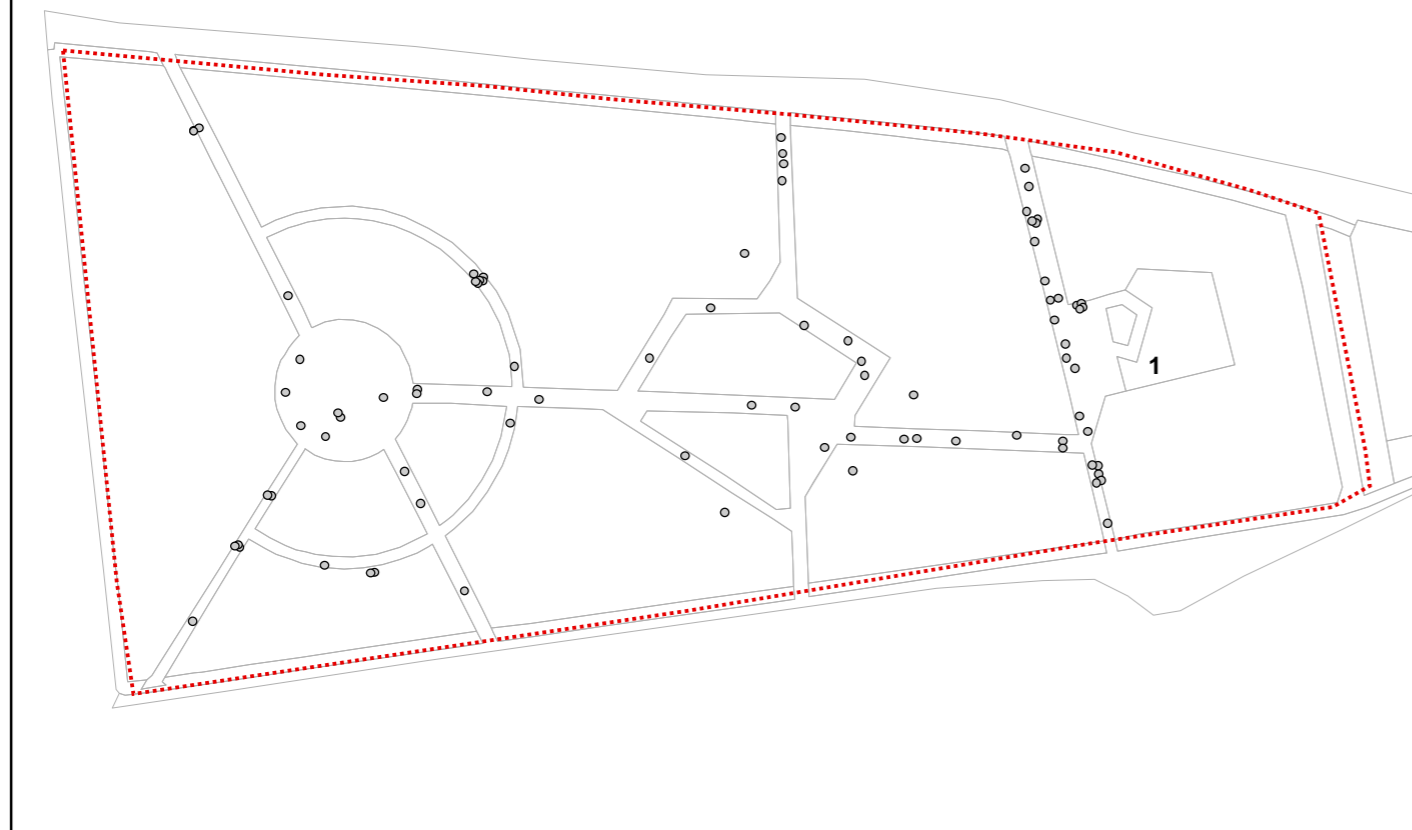
а. Период посматрања од 10-13h

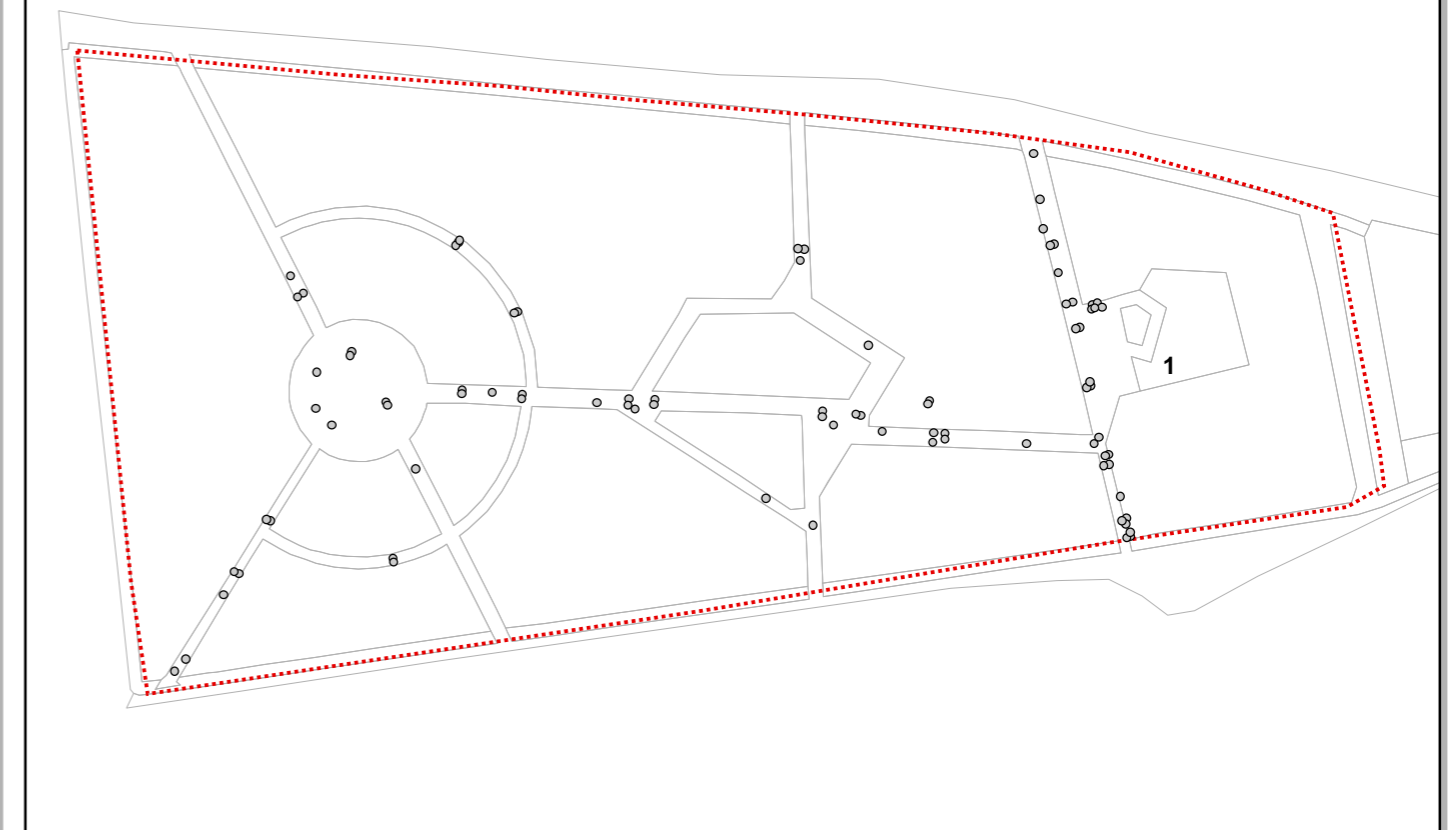
б. Период посматрања од 13-16h

в. Период посматрања од 16-19h

г. Период посматрања од 19-22h

Мапа 59. Просторна позиционираност корисника Чубурског парка у јуну 2012:
активност корисника - шетња / различити периоди посматрања

а. Период посматрања од 10-13h

б. Период посматрања од 13-16h

в. Период посматрања од 16-19h

г. Период посматрања од 19-22h

**Мапа 60. Просторна позиционираност корисника Чубурског парка у септембру 2012:
активност корисника - шетња / различити периоди посматрања**

а. Период посматрања од 10-13h

б. Период посматрања од 13-16h

в. Период посматрања од 16-19h

г. Период посматрања од 19-22h

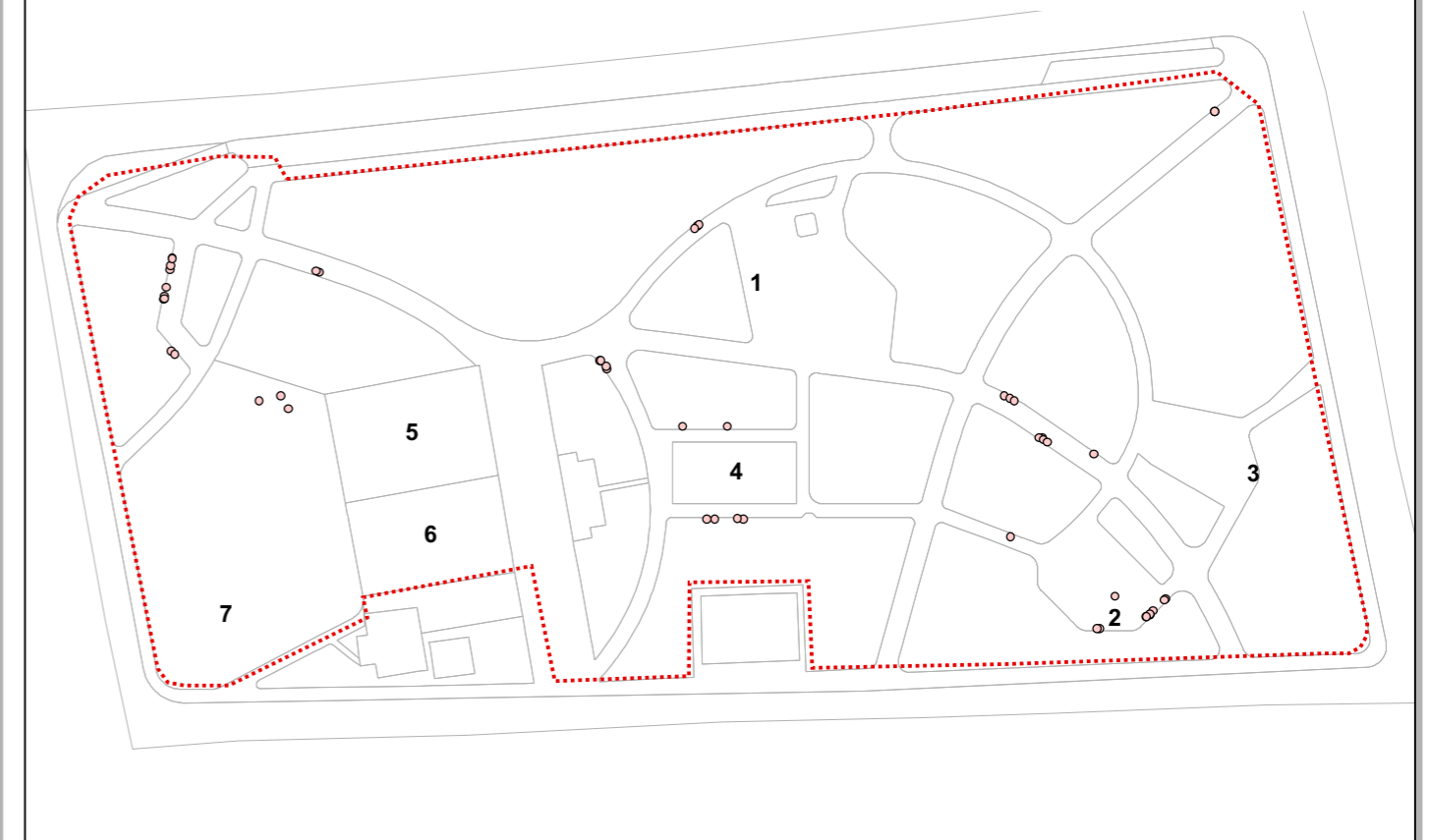

Мапа 61. Просторна позиционираност корисника Чубурског парка у јуну 2012:
активност корисника - седење / различити периоди посматрања

а. Период посматрања од 10-13h

б. Период посматрања од 13-16h

в. Период посматрања од 16-19h

г. Период посматрања од 19-22h

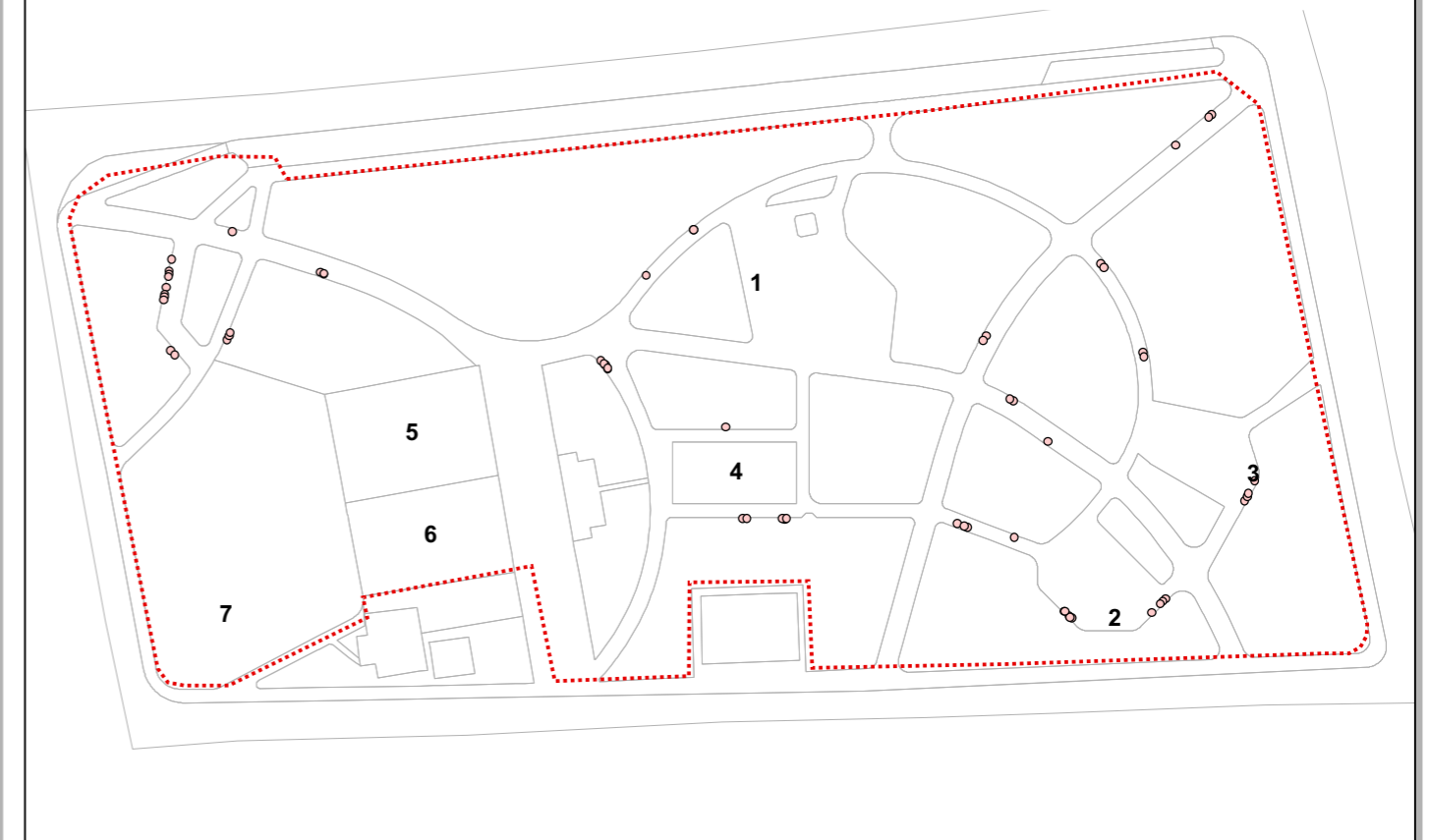

Мапа 62. Просторна позиционираност корисника Чубурског парка у септембру 2012:
активност корисника - седење / различити периоди посматрања

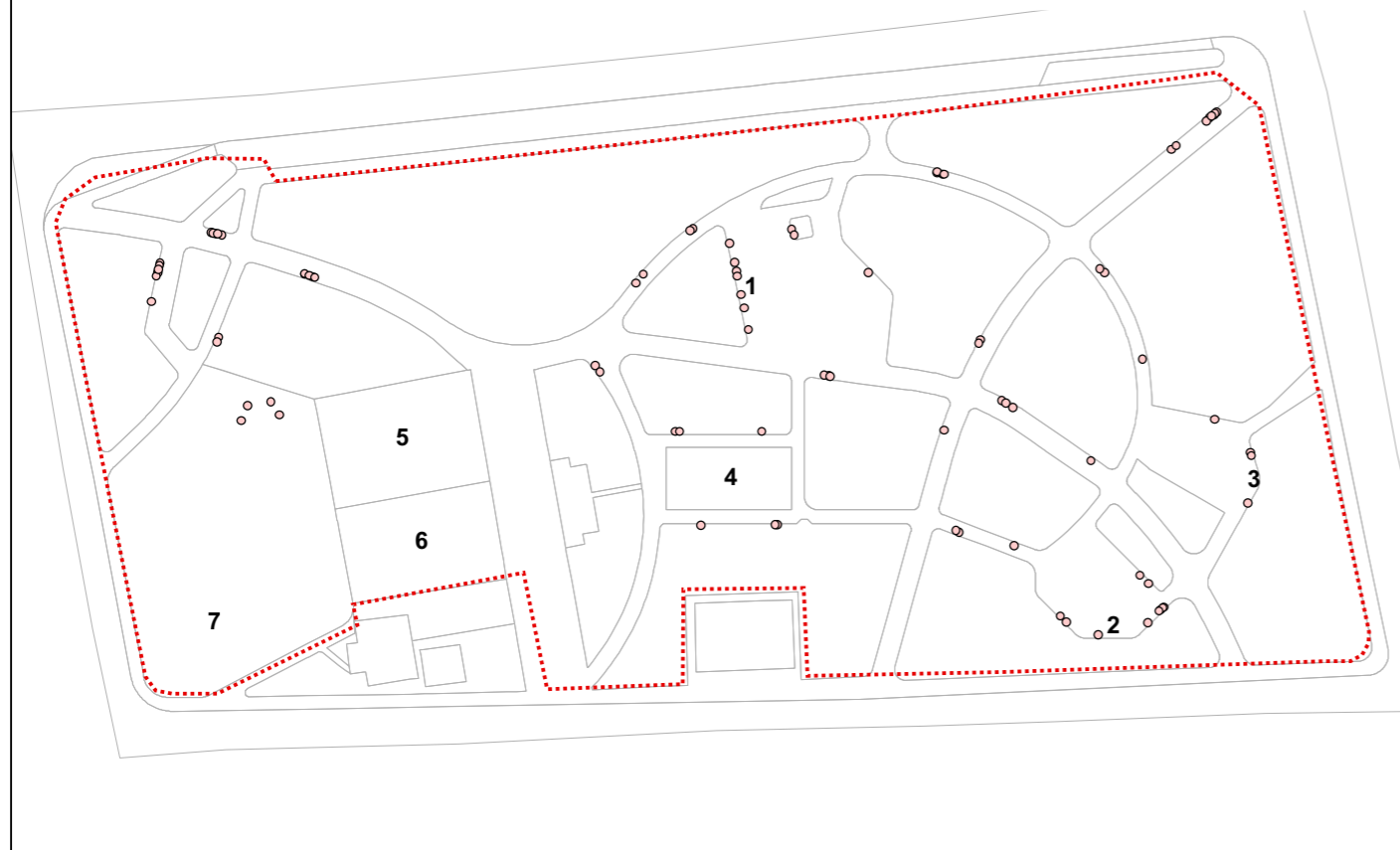
а. Период посматрања од 10-13h

б. Период посматрања од 13-16h

в. Период посматрања од 16-19h

г. Период посматрања од 19-22h

Мапа 63. Просторна позиционираност корисника Чубурског парка у јуну 2012:
активност корисника - игра / различити периоди посматрања

а. Период посматрања од 10-13h

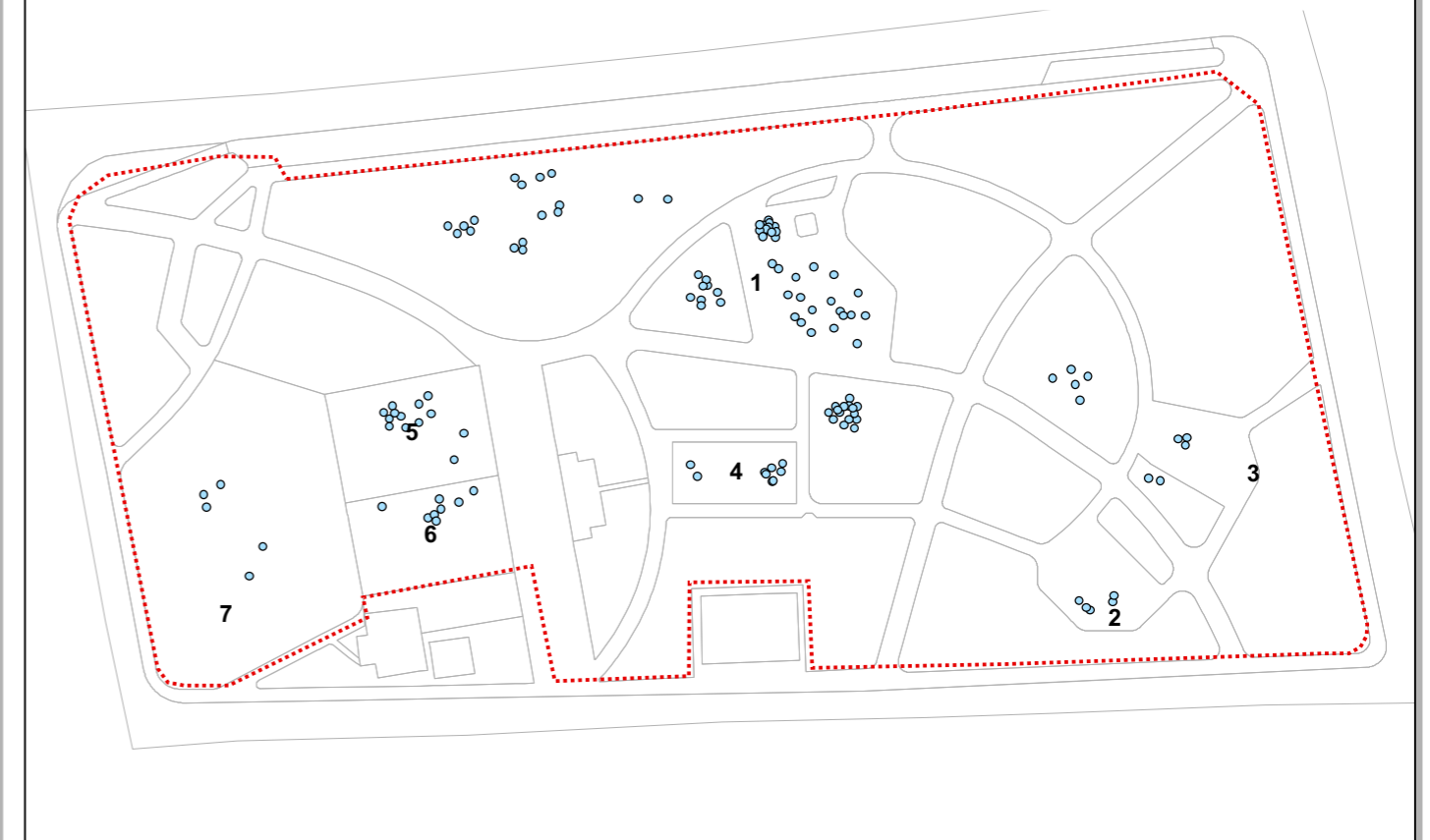
б. Период посматрања од 13-16h

в. Период посматрања од 16-19h

г. Период посматрања од 19-22h

Мапа 64. Просторна позиционираност корисника Чубурског парка у септембру 2012:
активност корисника - игра / различити периоди посматрања

а. Период посматрања од 10-13h

б. Период посматрања од 13-16h

в. Период посматрања од 16-19h

г. Период посматрања од 19-22h

Мапа 65. Просторна позиционираност корисника Чубурског парка у децембру 2012:
све активности / различити периоди посматрања

а. Период посматрања од 10-13h

б. Период посматрања од 13-16h

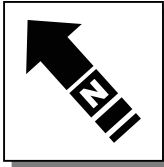
в. Период посматрања од 16-19h

г. Период посматрања од 19-22h

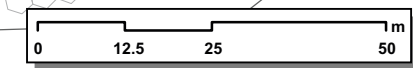
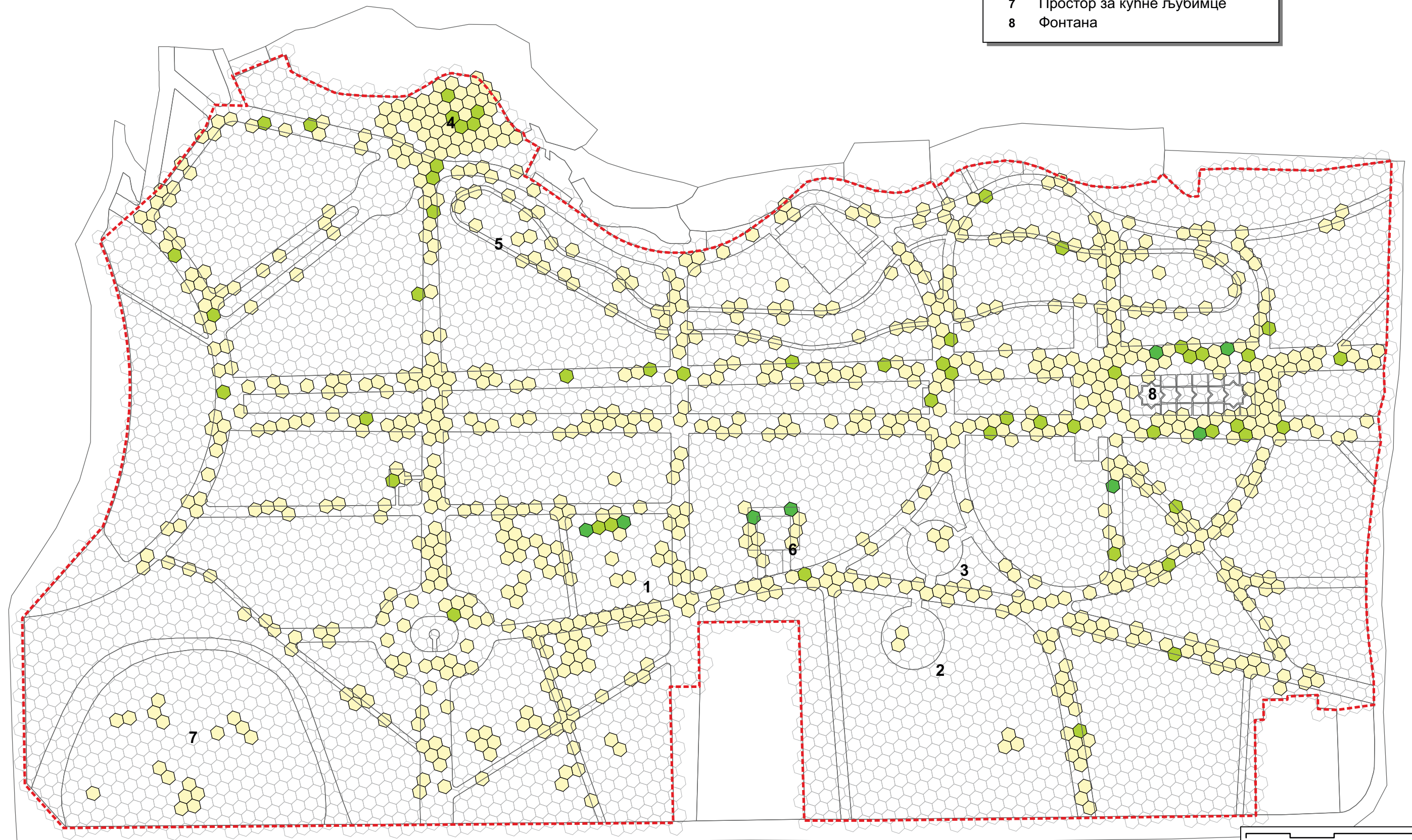

ПРИЛОГ ГЗ

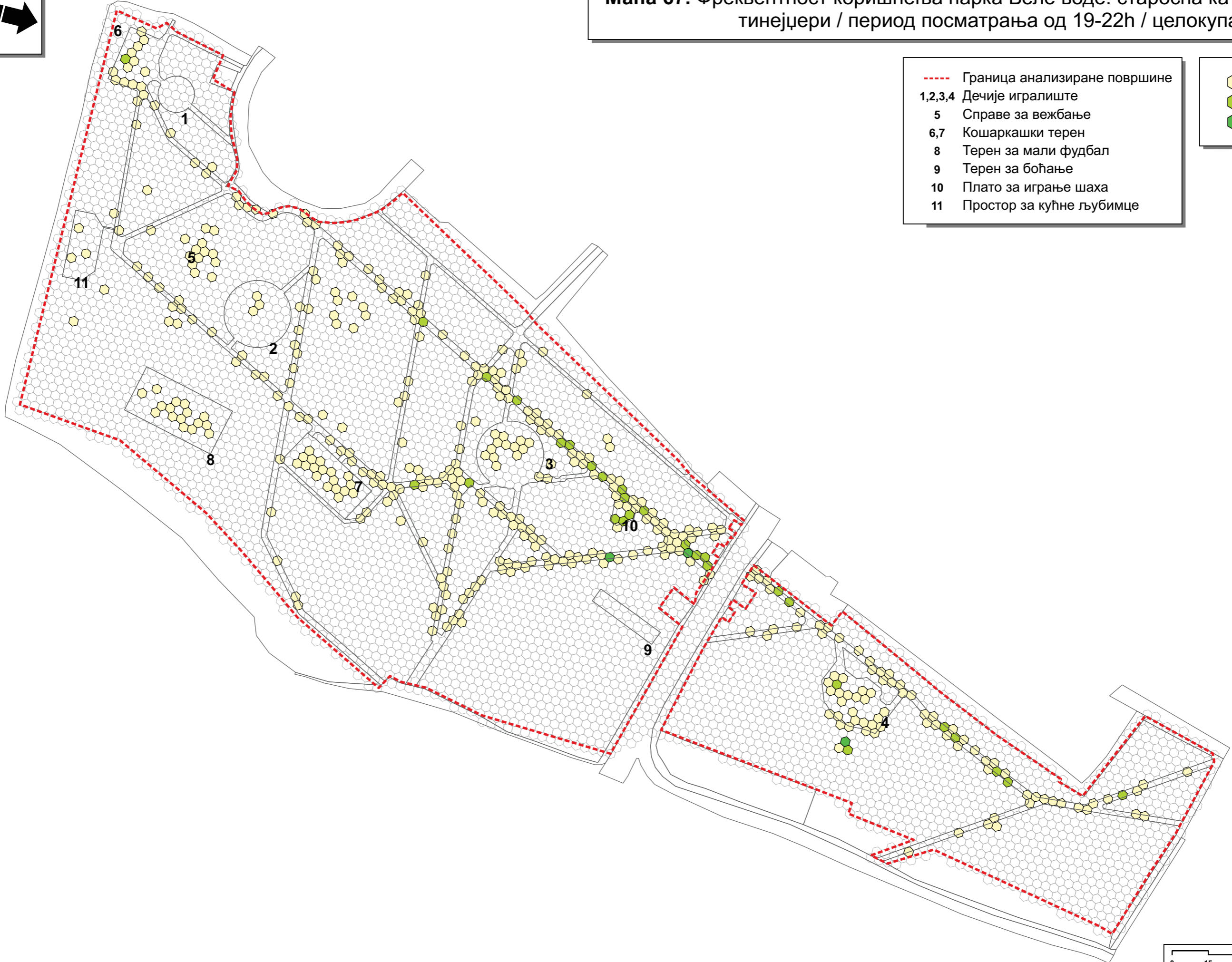
Мапа 66. Фреквентност коришћења парка Ташмајдан: старосна категорија - тинејџери / период посматрања од 19-22h / целокупан узорак

-----	Граница анализиране површине		1 - 5
1,2,3	Дечије игралиште		6 - 10
4	Справе за вежбање		11 - 14
5	Трим стаза		
6	Павиљон за игру шаха		
7	Простор за кућне љубимце		
8	Фонтана		

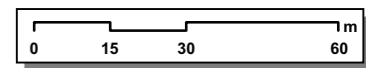

Мапа 67. Фреквентност коришћења парка Беле воде: старосна категорија - тинејџери / период посматрања од 19-22h / целокупан узорак

- Граница анализиране површине
- 1,2,3,4 Дечије игралиште
- 5 Справе за вежбање
- 6,7 Кошаркашки терен
- 8 Терен за мали фудбал
- 9 Терен за боћање
- 10 Плато за играње шаха
- 11 Простор за кућне љубимце

- 1 - 5
- 6 - 10
- 11 - 14

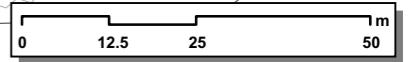
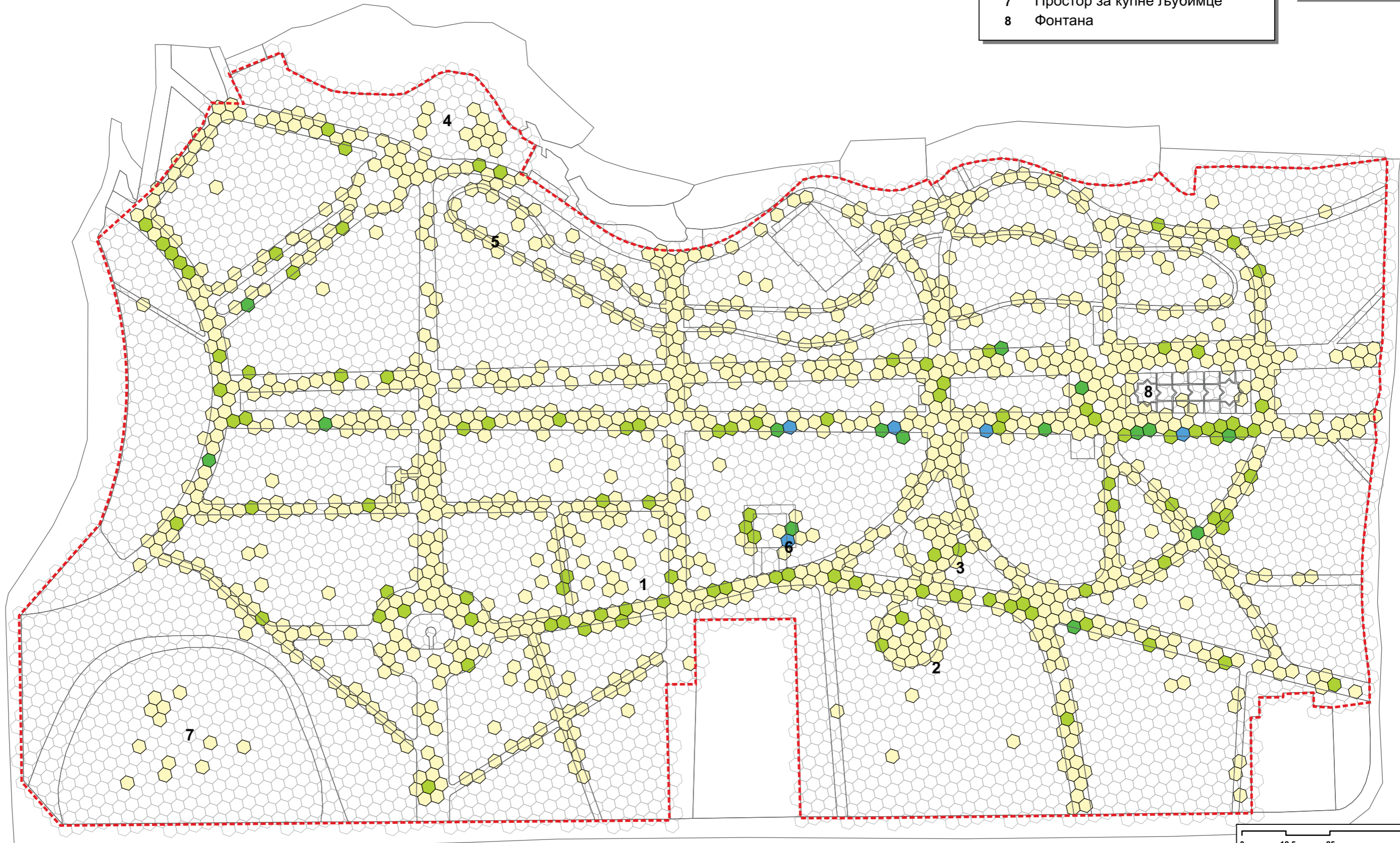

Мапа 68. Фреквентност коришћења парка Ташмајдан:
старија генерација корисника / целокупан узорак

- Граница анализираних површина
- 1,2,3 Дечије игралиште
- 4 Справе за вежбање
- 5 Трим стаза
- 6 Павиљон за игру шаха
- 7 Простор за кућне љубимце
- 8 Фонтана

- 1 - 5
- 6 - 10
- 11 - 14
- 15 - 18

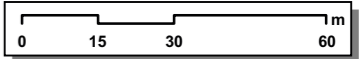

**Мапа 69. Фреквентност коришћења парка Беле воде:
старија генерација корисника / целокупан узорак**

- Граница анализиране површине
- 1,2,3,4 Дечије игралиште
- 5 Справе за вежбање
- 6,7 Кошаркашки терен
- 8 Терен за мали фудбал
- 9 Терен за боћање
- 10 Плато за играње шаха
- 11 Простор за кућне љубимце

- 1 - 5
- 6 - 10
- 11 - 14

Прилог 1.

Изјава о ауторству

Потписани-а Невенка Галечић

Изјављујем

да је докторска дисертација под насловом

**"Евалуација употребног потенцијала паркова Београда у функцији
операционализације процеса пејзажног пројектовања"**

- резултат сопственог истраживачког рада,
- да предложена дисертација у целини ни у деловима није била предложена за добијање било које дипломе према студијским програмима других високошколских установа,
- да су резултати коректно наведени и
- да нисам кршио/ла ауторска права и користио интелектуалну својину других лица.

Потпис докторанда

У Београду, 7.03.2016.

Прилог 2.

Изјава о истоветности штампане и електронске верзије докторског рада

Име и презиме аутора мр Невенка Галечић

Студијски програм Пејзажна архитектура и хортикултура

Наслов рада **"ЕВАЛУАЦИЈА УПОТРЕБНОГ ПОТЕНЦИЈАЛА ПАРКОВА
БЕОГРАДА У ФУНКЦИЈИ ОПЕРАЦИОНАЛИЗАЦИЈЕ ПРОЦЕСА ПЕЈЗАЖНОГ
ПРОЈЕКТОВАЊА"**

Ментор др Мирјана Оцокољић, ванредни професор Шумарског факултета
Универзитета у Београду

Потписани мр Невенка Галечић

изјављујем да је штампана верзија мог докторског рада истоветна електронској верзији коју сам предао/ла за објављивање на порталу **Дигиталног репозиторијума Универзитета у Београду**.

Дозвољавам да се објаве моји лични подаци везани за добијање академског звања доктора наука, као што су име и презиме, година и место рођења и датум одбране рада.

Ови лични подаци могу се објавити на мрежним страницама дигиталне библиотеке, у електронском каталогу и у публикацијама Универзитета у Београду.

Потпис докторанда

У Београду, 7.03.2016.

Прилог 3.

Изјава о коришћењу

Овлашћујем Универзитетску библиотеку „Светозар Марковић“ да у Дигитални репозиторијум Универзитета у Београду унесе моју докторску дисертацију под насловом:

**"ЕВАЛУАЦИЈА УПОТРЕБНОГ ПОТЕНЦИЈАЛА ПАРКОВА БЕОГРАДА У
ФУНКЦИЈИ ОПЕРАЦИОНАЛИЗАЦИЈЕ ПРОЦЕСА ПЕЈЗАЖНОГ
ПРОЈЕКТОВАЊА"**

која је моје ауторско дело.

Дисертацију са свим прилозима предао/ла сам у електронском формату погодном за трајно архивирање.

Моју докторску дисертацију похрањену у Дигитални репозиторијум Универзитета у Београду могу да користе сви који поштују одредбе садржане у одабраном типу лиценце Креативне заједнице (Creative Commons) за коју сам се одлучио/ла.

1. Ауторство
2. Ауторство - некомерцијално
3. Ауторство – некомерцијално – без прераде
4. Ауторство – некомерцијално – делити под истим условима
5. Ауторство – без прераде
6. Ауторство – делити под истим условима

(Молимо да заокружите само једну од шест понуђених лиценци, кратак опис лиценци дат је на полеђини листа).

Потпис докторанда

У Београду, 7.3.2016.

БИОГРАФИЈА

Мр Невенка Галечић рођена је 20.02.1963. године у Београду (Општина Земун). У Сремској Митровици је завршила основно и средње образовање. Дипломирала је на Шумарском факултету Универзитета у Београду. Постдипломске студије на Шумарском факултету из области Планирања и пројектовања у пејзажној архитектури завршила је са просечном оценом 10,00. Одбраном магистарског рада, 2000.-те године, под насловом: *„Истраживање функционалних и композиционих вредности тргова, скверова и пјачета у централној зони Београда“* стекла је звање Магистар шумарских наука из области пејзажне архитектуре.

Године 1993. се запослила на Шумарском факултету Универзитета у Београду као асистент приправник на предмету Елементи пројектовања зелених површина. Изабрана је у звање асистента 2000.-те године на предметима дисциплине Пејзажноархитектонско пројектовање у оквиру уже научне области Пејзажна архитектура и хортикултура. Од марта 2012. године је у звању стручног сарадника у Центру за пејзажно пројектовање и планирање на Шумарском факултету.

Мр Невенка Галечић је учествовала на више стручних и научних скупова, националних и интернационалних конференција, симпозијума и семинара. Учествовала је у научном пројекту Министарства за науку и технолошки развој, у периоду 1996-2000., под називом: 12 М 09 „Унапређење и оптимално коришћење потенцијала и функција шума и шумских подручја Србије“. Учествовала је у LENNE Темпус пројекту. У оквиру трочланог тима асистената Шумарског факултета учествовала је (1994) на међународном конкурсима Интернационалног удружења планера (IsoCaRP) на тему „Планирање и урбана екологија“ на коме је коауторски тим освојио III награду. Члан је међународних и националних стручних асоцијација и удружења. Говори енглески језик.